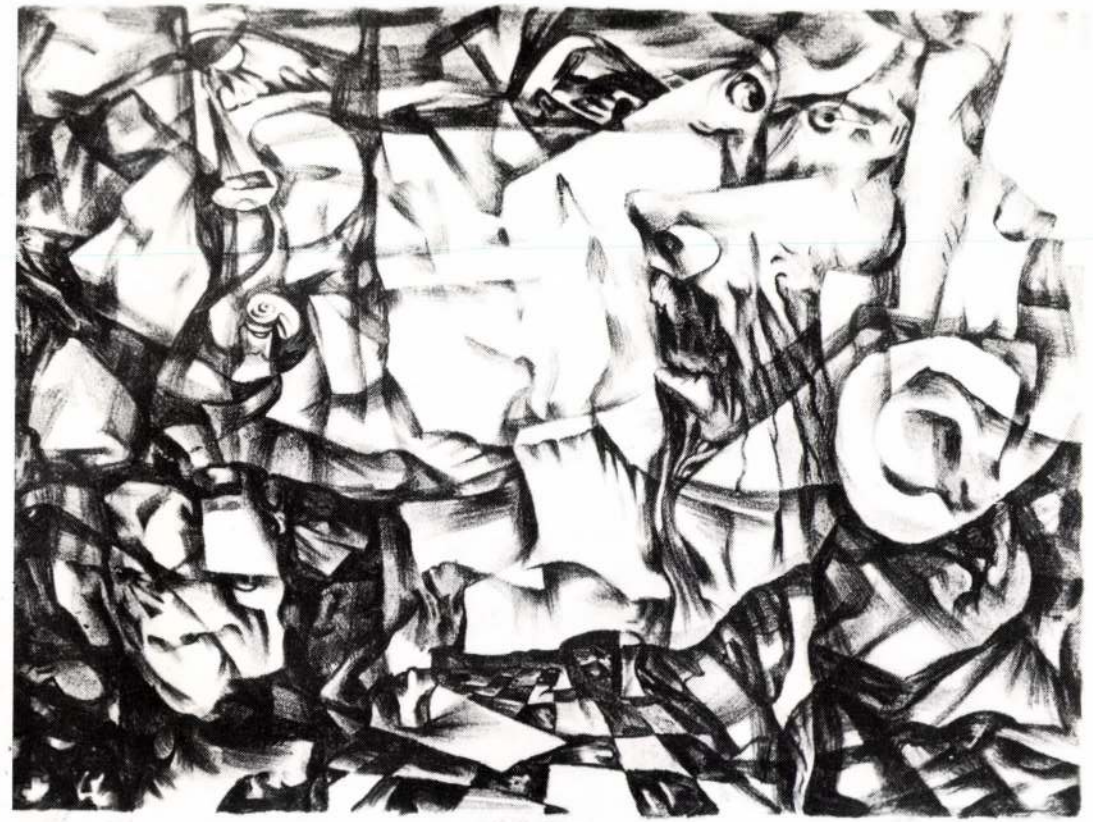

Éjszakai élmény, 1975 (litográfia)

A címlapon:
Az énekes, 1976
(tinta, festmény)

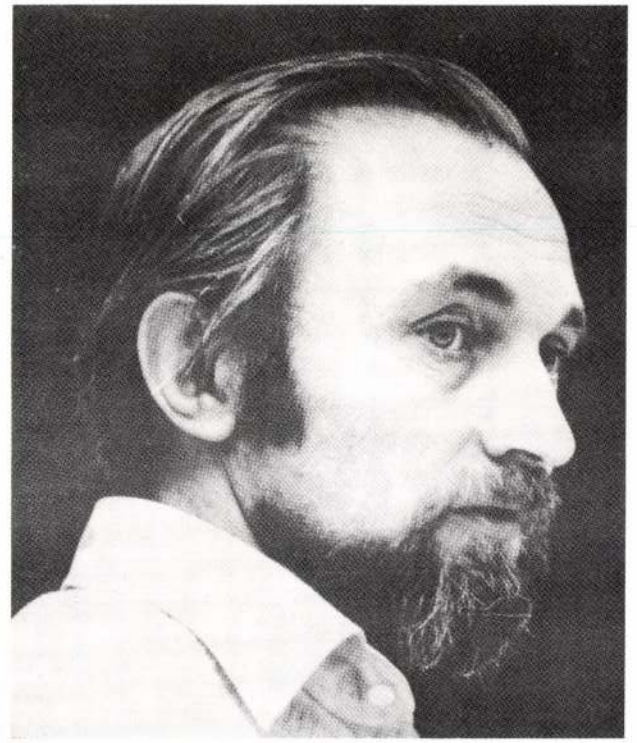

Életrajzi adatok

Nyilasi Tibor 1936-ban a Komárom megyei Kesztölcön született. 1957 óta él és dolgozik a kanadai Hamiltonban. Művészeti tanulmányait 1957–1964 között az ontarió-i College of Art-ban végezte, melyet az alakrajz és a murális festészetben elért kiemelkedő eredményeiért a francia kormány kitüntetésével fejezett be. Tanulmányai végeztével rövid ideig ipari kiállításokat tervezett, majd 1968-tól a hamiltoni Board of Education iskoláiban, mint középiskolai rajztanár dolgozott. 1974-től hét éven át volt a Dundas Valley School of Art – művészeti szabadiskola tanára. 1979-ben tagja lett a Kanadai Vízfestők Egyesületének (Canadian Society of Painters in Water Colour), majd a Kanadai Nyomat és Rajz Tanácsnak (The Print and Drawing Concil of Canada) és a Szín és Forma Társaságnak (Colour and Form Society). Alkotásai számos múzeumban és magángyűjteményben megtalálhatók. Az építészethez szorosan kötődő monumentális műfajok közül elsősorban a mozaik- és üvegtechnikák vonzották. Köz- és magánépületek számára tervezett fali és padlómozaikokat. Mindezek mellett Nyilasi Tibor legfőbb kifejező eszköze az akvarell maradt.

Nyilasi Tibor kiállításai

Egyéni kiállítások

1963. BRANTFORD (Ontario): Art Gallery of Brantford
1964. TORONTO: Ontario College of Art
1967. TORONTO: Gallery Yonge
1970. KESZTÖLC: Falumúzeum
1974. HAMILTON (Ontario): Peter Hess Gallery
1977. TORONTO: Patmos Gallery
1978. HAMILTON (Ontario): Studio 3.
1979. HAMILTON (Ontario): Studio 3.
HAMILTON (Ontario): Art Gallery of Hamilton
1980. CAMBRIDGE: Public Art Gallery
LINDSAY (Ontario): The Lindsay Gallery City of Brampton Public Art Gallery
1981. OAKVILLE (Ontario): Centennial Gallery
ST. THOMAS (Ontario): The Art Gallery St. Thomas-Elgin
1982. TORONTO: Action Art Gallery
OTTAWA (Ontario): Ottawa City Hall
SIMCOE (Ontario): Lynwood Arts Centre
LINDSAY (Ontario): The Kovacs Gallery
1983. HAMILTON (Ontario): Studio 3.
BURLINGTON (Ontario): Cultural Centre
GRIMSBY (Ontario): Grimbsy Public Art Gallery
1984. LINDSAY (Ontario): The Lindsay Gallery Cambridge Public Art Gallery
1985. LONDON (Ontario): Mc Inthosh Gallery University of Western Ontario
BRANTFORD (Ontario): Glenhyrst Art Centre
1990. HAMILTON (Ontario): The Broadway Cinema Gallery

Csoportos kiállítások

1965. Canadian International Institute
1968. TORONTO: Canadian National Exhibition
1969. HAMILTON (Ontario): Alan Petteplace Art Centre
1970. HAMILTON (Ontario): Beckett Gallery
1971. BRANTFORD (Ontario): Art Gallery of Brantford
1974. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
1976. HAMILTON (Ontario): Hamilton Multicultural Centre
The Canvas Gallery
1977. SIMCOE (Ontario): Colour and Form Society Open Juried Exhibition, Lynnwood Arts Centre
HAMILTON (Ontario): The Canvas Gallery
1978. TORONTO (Ontario): Gabor Gallery
Canadian Society of Painters in Water Colour „Art-forms 78" Kitchener-Waterloo Art Gallery
ST. CATHERINES (Ontario): Rodman Hall Ontario Jury Exhibition
1979. HAMILTON (Ontario): Ontario Society of Artists Open Annuel Exhibition – Exhibit Art 79
TORONTO (Ontario): Colour and Form Society Open Juried Exhibition
TORONTO (Ontario): Canadian Society of Painters in Water Colour Town Hall, St. Lawrence Centre
HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
1980. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
BURLINGTON (Ontario): Burlington Cultural Centre
WOLFVILLE? N. S.: Canadian Society of Painters in Water Colour
1981. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Hamilton Exhibition
BURLINGTON (Ontario): Burlington Cultural Centre
OAKVILLE (Ontario): Oakville Regional Folklore Arts Festival (első díj)
1982. HAMILTON (Ontario): Exhibit Art 82 CKOC Arts Hamilton Exhibition
TORONTO (Ontario): Colour and Form Society Open Juried Exhibition
Burlington (Ontario): Cultural Centre
1983. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
VERDUN (Oue.): Canadian Society of Painters in Water Colour
1984. HAMILTON (Ontario): „Transition" – Hamilton Multicultural Council
1985. TORONTO (Ontario): „Hot Water Colour Show" – Harbourfront
BURLINGTON (Ontario): Cultural Centre
TORONTO (Ontario): Atelier Lukacs
1988. BURLINGTON (Ontario): Salon: An Exhibition of Regional Art
BURLINGTON (Ontario): Cultural Centre
1989. HAMILTON (Ontario): The Silver Jubilee Faculty Exhibition
HAMILTON (Ontario): Dundas Valley School of Art
HAMILTON (Ontario): Art Gallery of Hamilton
1990. HAMILTON (Ontario): The Figurativists of Hamilton, Nyilasi Art Studio
HAMILTON (Ontario): Art Teachers as Artists, Hamilton Place

Nemzetközi kiállítások:

1977. „ARS SACRA" – Kortárs Egyházművészet Nemzetközi Kiállítása (HALIFAX, Nova Scotia)
1980. BAU 80 – Nemzetközi Építészeti és Ipari Vásár, NSZK
1982. „Tisztelet a szülőföldnek", Budapest, Műcsarnok
1986. „DIAMOND JUBILEE COLLECTION" – Canadian Society of Painters in Water Colour LONDON (Nagy-Britannia), Ontario House
1987. ESZTERGOM (Magyarország): Balassa Bálint Múzeum Képtára
1989. TATA (Magyarország): Vármúzeum
1990. DÖMÖS (Magyarország): Művészeti Galéria
1991. ESZTERGOM (Magyarország): Vármúzeum
KESZTÖLC (Magyarország): Polgármesteri hivatal
NYIRBÁTOR (Magyarország): Báthori István Múzeum

A Művészetek Háza kiállításai

30.

Nyilasi Tibor festőművész tárlata

1992. július 30-tól szeptember 1-jéig.

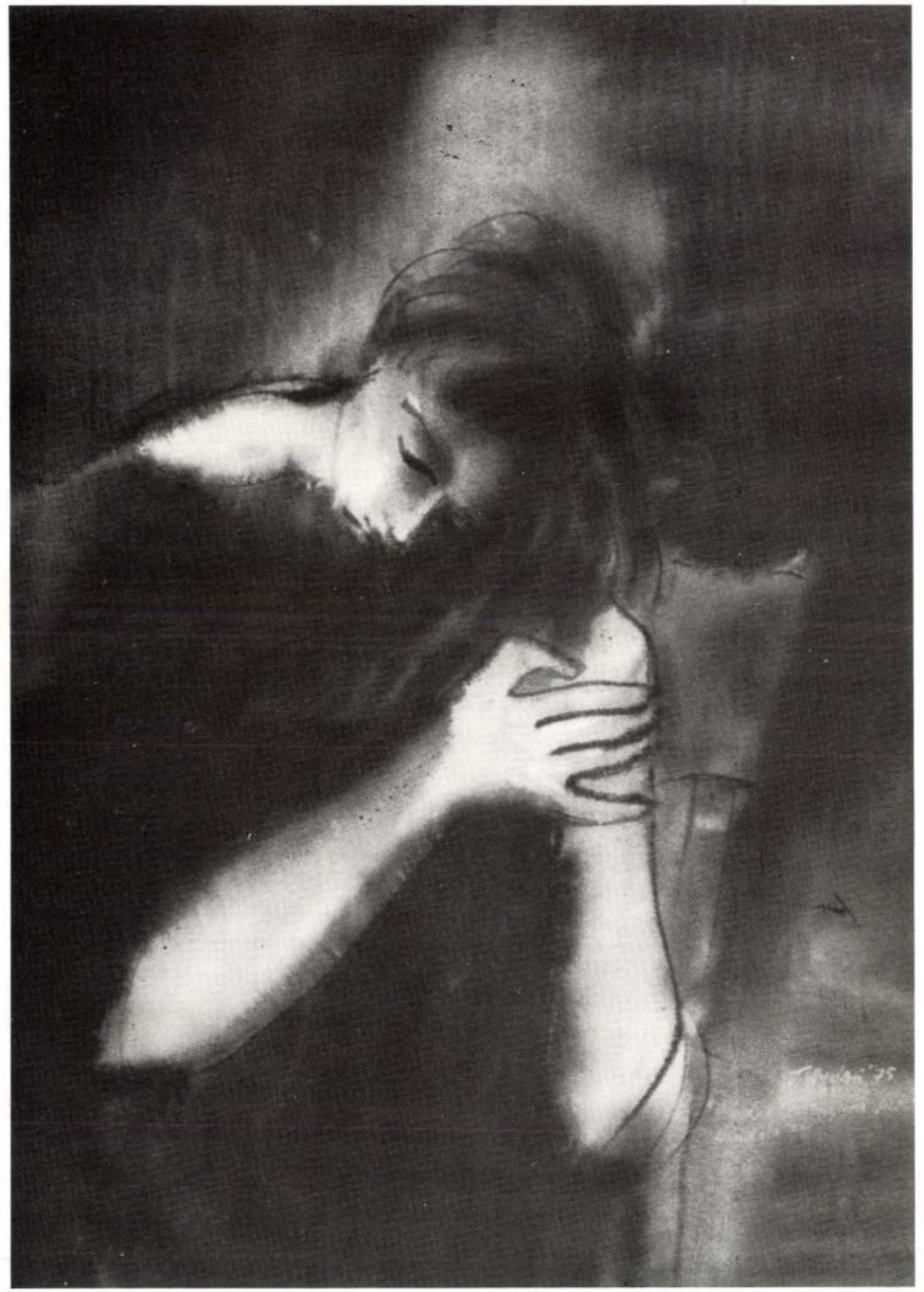

Pihenő modell, 1975
(vízfestmény és sűrített tinta)

Tragikus aktus, 1980
(akvarell)

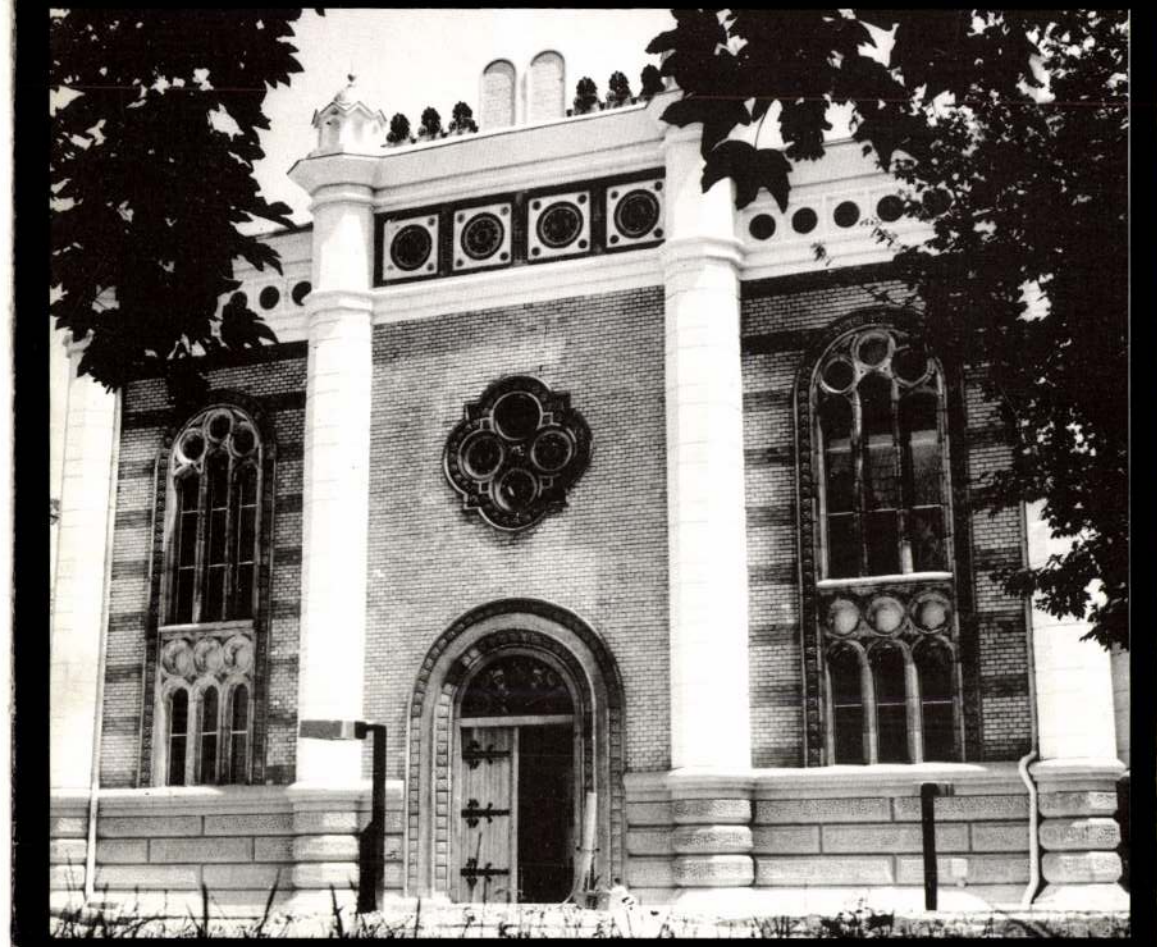

Felelős kiadó: Dr. Méry Éva
ISSN 0236-9206
ISBN 963 04 2231 8
300 92.1274
Felelős vezető: Vadász József

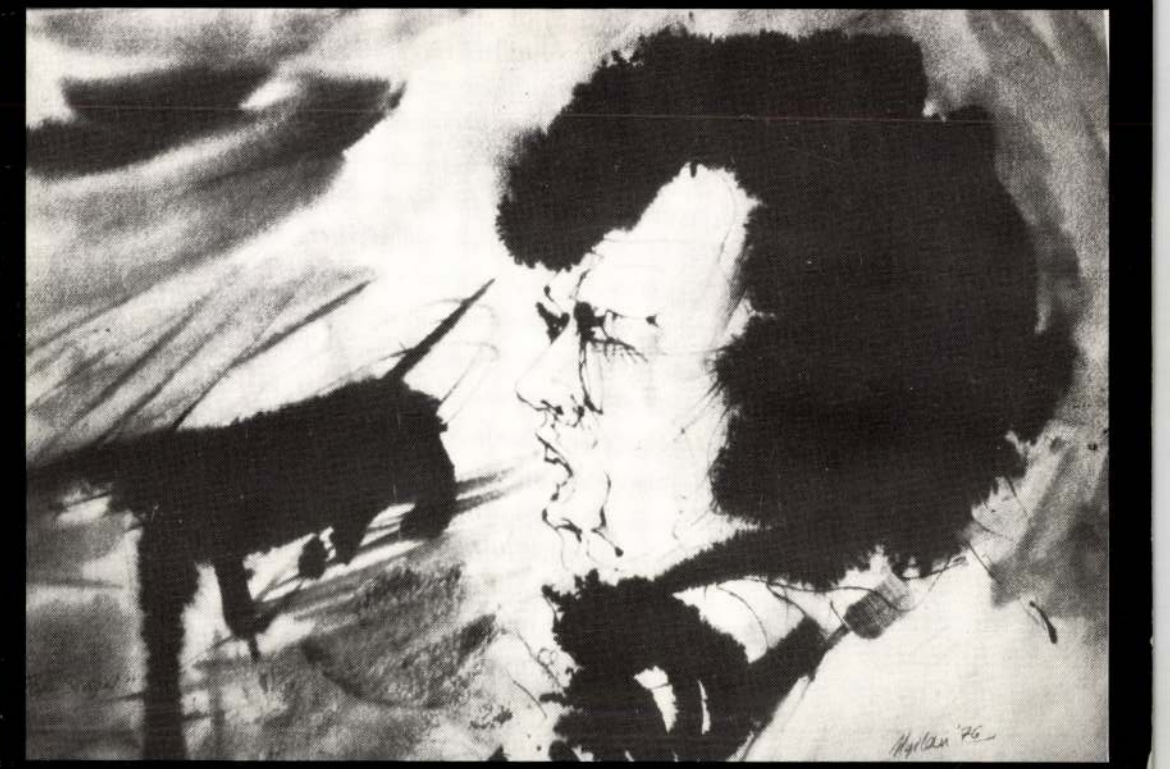

T. Mihai

NYILAS Ferenc építész

FEKETE, Julius: Beiträge ungarischer Architektur zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900. - Ungarn Jahrbuch, Bd. 12 1982/1983 (1984) 1 - 22.p. ill.

München

- Benczur Béla
- Könyves Imre →
- Nyilas Ferenc →

a

rországon megjelent könyvek
iája
endi rész
atók

s Széchényi Könyvtár
Palota F épület

egjelent könyvek bibliográfiája című
nyvek bibliográfiája" tárgyévi füzetei-
a.
Osztályozás rendszeréből kialakított
tokat általános szakutalók kapcsolják

Nyilas Gáspár

ötvös

Kolozsvár 1616 – 17 ben második céhmester. 1622-ben stár fárfi. Előkelő polgár volt.

Zakabklek. Kolozsvár törbeinete

Budapest 1888. II K. 535 l.

572 l.

NYILAS Ilona

SZEMADÁM György: Frissen festett fényképek.
Fotó, 1989.2.sz. 61.p.

„Nyilas Ilona fotójáról ugyanez mondható el azzal kiegészítve, hogy a látvány alig értelmezhető túlbonyolítottsága mögött még ilyesfajta érzékenységet sem vélek felfedezni.

- 24 cm.

Egységár: köt. 160.--
szorv. 60.--

NYILAS Ilona

KEREKES Gábor: A NEGYEDIK belülről. = Fotóművészet, XXXXIII. évf. 3/4.sz. 1990 42 - 60.p. ill. E.

Fiatal Fotóművészek Studiója, IV. kiáll., 1990.aug.

Nyilas Ilona minden fényképében, legyen az bármilyen témájú is, a világhoz való idomulás, saját identitása lehetőségeit keresi. Nemcsak az önkifejezés eszközéül, hanem saját helyzetének tisztázására is alkalmazza a fényképezést. Hibájául csak az róható fel, hogy képei között nem tud „rendet" teremteni. Lehet, hogy ez is csak kapkodó identitáskeresését igazolja?

M.D.K.

Nyilas István, debreceni epitéz

és Vázy-Szukó Tibor
körös terve megvételben
részesült a pécsi fertőt-
lenítő intézet pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

máj. 13. sz. 5. old.

Н.Д.А.

Nyilas-Kolb Jenő

és Genthon István közösen itt-kinitett kö-gyei-nek felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István meg jelent műveinek jegy-zéke. - Művtört.Ért. 1970.4.sz. 253-258. l.

254.l.

MDK

Nyilas Kolb Jenő

Tér és Forma 1934. 2. sz. 66.l.

NYILAS Ferenc építész

FEKETE, Julius: Beiträge ungarischer Architektur zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900. - Ungarn Jahrbuch, Bd. 12 1982/1983 (1984) 1 - 22.p. ill.

München

- Benczur Béla
- Könyves Imre
- Nyilas Ferenc

The Legions

The Legions consisted of Roman citizens who signed on as full-time, paid professional soldiers. Each legion contained just over 5000 legionaries. The way in which a legion was divided up is shown in the diagram below.

How a legion was organised

Nyilas Imre, [népi iparművész]

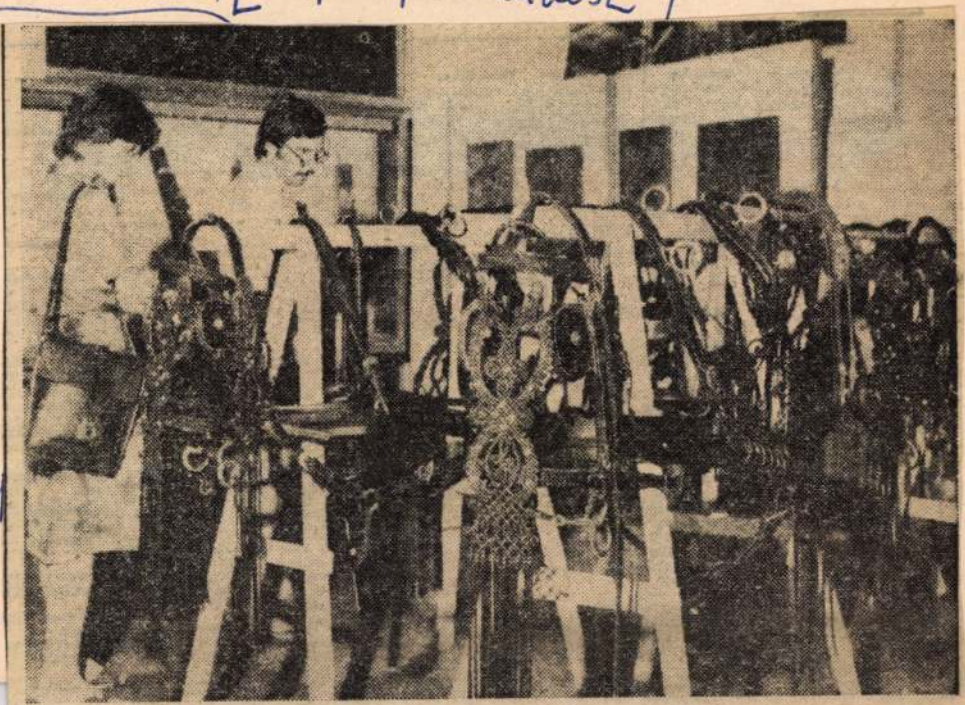

Vitrinből — lóhátra

Nyilas Imre kecskeméti szíjgyártó négyes fogatú lószerszámot készített a közelgő kecskeméti fogathajtó világbajnokságra. A díszes kivitelű, sallangos, fonott szíjakkal készített, rézveretes szerszám értéke harminchatezer forint. A díszes hám néhány napig a kecskeméti Technika Házában látható, innen viszik majd el az augusztus 21-én kezdődő világbajnokságra

yen.

Fémöntést és fűrészterekek készítését vállalom. Botos József, 2600 Vác, Széchenyi u. 16.

Fiatalember gépkocsival elfoglaltságot keres. „Szabad idő EH 20 981" jeligére a kiadóba.

Festést, mázolást, tapétázást, takarítást vál-

Szőnyegrojt-eltávolítás, szőnyegendítés, szőnyegátszabás, szőnyegjavítás, szőnyegtisztítás. Rottenbiller u. 10. Keletinél. 423—613.

Villanybojler felszerelés és javítása, a felszerelés bojlerrel együtt is. Csonka János, 463—276.

hangfal kitűnő állapotban, olcsón és sürgősen eladó. Tel.: 291—869 (19-től 20-ig).

Égetett mész kapható szállítással. Combos mészégetőnél Bp. XII., Kiss J. altábg. u. 26. Tel.: 345—531.

Központi fűtések szerelését anyagok biztosításával vidéken is vállalom. Tel.: 207—045, reggel 8-ig, este 18 óra után.

Kőműves- és burkolómunkát vállal kisiparos. Tel.: 428—254.

Villanyszerelés, auto-

vállal
nagytakar
ajtó-,
ablakmos
parkettac
lakkozást
szőnyeg-
és bútork
tisztítást.

Lakosság
10 száza

Radvánszky, Anton, Baron	Chateau Gaillard 30, 94 Maisons-Alfort
Révész, László Dr. jur. UProf.	Gewerbestr. 17, CH-3012 Bern
Rubner, Heinrich, UProf.	Universität Regensburg
Ruszoly, József, Dr., UProf.	Universitätsstadt, H-3515 Miskolc
Santa-Pinter, J. J. UProf.	University of Puerto Rico Cayey University College, Cayey, Puerto Rico, 00633 USA Director, Comparative Law Institute of Puerto Rico
Schaller, Irmgard, Stud. Ass.	Rilkerstr. 27, 8400 Regensburg
Sundhaussen, Holm, Dr. phil. Dr. habil. Priv. Doz.	Rümannstr. 53, 8000 München 40
Toth, Adalbert, Dr. phil.	Franz Joseph-Str. 36 a, 8400 Regensburg
Türr, Stefan, Dr. phil.	Universität Duisburg, Gerhard Hauptmannstr. 42, 4100 Duisburg 1
Wehner, Gerd, Dr. phil.	Hiltenspergerstr. 25, 8000 München 40
Weithmann, Michael, W. Dr. phil., M. A.	Pettenkoferstr. 5, 8390 Paussau-Neustift

ABHANDLUNGEN

Julius Fekete, Stuttgart

Beiträge ungarischer Architekten zur Münchener Baukunst um 1880 und 1900

Zum Thema

Bisheriger Umfang und Resultate der wissenschaftlichen Beschäftigung mit den Themen »Ungarische Künstler in München«, wie auch »Die Münchener Baukunst um 1880 und 1900« stecken — trotz wichtiger und lobenswerter Ansätze — noch in den Kinderschuhen. Und dies trotz der Tatsache, daß Ungarn im 19. Jahrhundert beachtenswerte Beiträge zur Münchener Kunst geleistet haben, und dies seit langem bekannt ist — — insbesondere auf die Münchener Akademie der Bildenden Künste als Wirkungs- und Ausbildungsstätte erstrangiger ungarischer Maler wurde bisher am häufigsten hingewiesen[1]. Doch es blieb bisher bei diesen Hinweisen, was verständlicher wird, wenn wir uns vergegenwärtigen, daß auch Ungarn mit der Aufarbeitung der Kunst des 19. Jahrhunderts erst in den Anfängen steckt. Bedauerlicherweise fehlt z. B. bis dato eine kunstwissenschaftliche Monographie zum Werk einer der herausragendsten Gestalten der ungarischen Malerei des ausgehenden 19. Jahrhunderts, zum Werk von Gyula Benczur[2] — verständlich, daß unter diesen Umständen einige seiner bedeutenden Münchener Arbeiten noch gleichsam im Dornröschenschlaf versunken auf Entdeckung warten: insbesondere seine Beiträge zur Ausstattung der Schlösser König Ludwigs II., Linderhof und Herrenchiemsee, oder die Entwürfe für die Glasgemälde, hergestellt durch die Hofglasmalerei F. X. Zettler im Auftrag König Ludwigs II. für die Fenster der Münchener Residenz[3]. Benczur ist nur ein Beispiel. Von

[1] In »Művészeti Lexikon« (Budapest 1965) findet sich bei jedem Künstler der Hinweis auf seinen Studienort. Hier die ungarischen Maler aufzuzählen, die in München die Akademie besuchten, grenzt ans Unmögliche. Zuletzt beschäftigte sich Géza Jászai mit dem Thema »München und die Kunst Ungarns 1800 ff.« (in: Ungarn-Jahrbuch, Sonderdruck 1970), vor ihm Thomas v. Bogyay (»Bayern und die Kunst Ungarns«, in: Studia Hungarica, 1, 1964), und vor allem der Augenzeuge Károly Lyka (»Magyar művészélet Münchenben, 1867—1896«, Budapest 1951).

[2] Zuletzt erschien von Katalin Telepy eine Neuauflage ihres dünnen Büchleins über den Künstler in der Reihe »A műveszet kiskönyvtára« des Corvina-Verlages im Jahre 1977 (hier auch Literaturübersicht).

[3] Die Arbeiten für die Königsschlösser erwähnt bei K. Lyka, a. a. O., näher lokalisiert in den amtlichen Führern zu den beiden Schlössern. Für Linderhof malte Benczur die Supraporten im Schlafzimmer: »Morgenempfang Ludwigs XIV. im Schlafzimmer zu Versailles« und »Vermählungsfeier des Dauphin in der Spiegelgalerie zu Versailles«, im Spiegelsaal: »Parforcejagd unter Ludwig XV.«. Für Herrenchiemsee im Paradeschlafzimmer die Supraporten »Taufe des Herzogs von Burgund«, »Empfang einer Gesandtschaft

in einer Standardform auf, Könyves breitet seine Kenntnis vergangener Stilepochen aus.

Im Jahre 1896 baut Könyves das Haus Pfeuferstr. 19, 1899 das fünfgeschoßige Eckhaus Paul Heyse-Str. 23/Landwehrstr. Ein Blick auf letztgenanntes Bauwerk soll nur noch als Bestätigung in telegraphischer Form die hier bereits ausführlicher behandelten Objekte begleiten: kennzeichnend ist der Eckturm und die asymmetrisch angebrachten Fassadenerker, die von Balkonen und Dachhäusern bekrönt werden, den bereits bekannten Baukörper überziehen Schmuckformen, welche der Renaissance entnommen wurden. Auf die Austauschbarkeit der Baukörper, auf ihre zeitbedingte Verwandtschaft braucht hier wohl nicht mehr hingewiesen werden, ebensowenig auf das jonglieren mit dem zur Verfügung stehenden Formenapparat verschiedener ornamentaler Begleitwerke. Könyves und seine Arbeiten in München (siehe auch den Anhang) zeigten uns hier in exemplarischer Weise die Hauptmerkmale der Baukunst um 1900. Es muß jedoch hinzugefügt werden, daß Könyves zu den Traditionalisten zu zählen ist: er verwendete Formen vergangener Stilepochen, der Gotik, der Renaissance, des Barocks. Um 1900 gesellte sich zu diesen Historismen aber auch eine neue, eine als Reformbewegung entstandene Architektursprache: der Jugendstil. Könyves' Schaffen bietet keine Möglichkeit der Beschäftigung mit dieser heute so populären, aber noch immer mißverstandenen Bauform — es könnte von einem glücklichen Zufall gesprochen werden angesichts der Tatsache, daß ein anderer Ungar in München ein bedeutendes Jugendstil-Haus schuf. Dies ist aber kein Zufall gewesen. Wenn wir an die Gebrüder Benczur, an Könyves, an die Vielzahl ungarischer Künstler im München des 19. Jahrhunderts denken, muß die Tatsache, daß Ferenc Nyilas — so der Name des nun zu behandelnden Architekten des Jugendstilhauses — weitere wichtige Aspekte des Bauens um 1900 in München erläutern helfen kann, fast wie eine Selbstverständlichkeit klingen. München ist im 19. und frühen 20. Jahrhundert eben jene Weltstadt gewesen, die vorbehaltlos Talente jeder Herkunft und schöpferischer Ausdrucksweise aufzunehmen verstand und ihre Entfaltung ermöglichte.

3. *Ferenc Nyilas und die Jugendstil-Architektur in München*

Nyilas, der als 32-jähriger 1896 aus Budapest nach München kommt[32], wirkte 25 Jahre lang in der bayerischen Haupt- und Residenzstadt, begann als Maurer, 1897 wird er als Architekt geführt, 1901 eröffnet er ein Baugeschäft, hinzu kommt 1903 eine Commission für Immobilien, Hypotheken und Darlehen, 1905 ein bautechnisches Bureau. Als entwerfender Architekt ist er uns nur mit einem Werk überliefert: am 8. 6. 1904 kauft er das Grundstück Franz Joseph-Str. 19 und errichtet hier zwei Miets-

[32] aus dem Polizeimeldebogen SVIIN 35 im Stadtarchiv München. F. Nyilas wurde am 29. 1. 1864 in Hajduböszörmény geboren, seine Eltern: Franz Nyilas, Wirt, und Susanna, geb. Makai. Nyilas wirkte bis 1925 in München, dann ging er als 61-jähriger zurück nach Budapest.

häuser (bestehend aus einem viergeschoßigen Vordergebäude und einem dreigeschoßigen Gartengebäude) nach eigenen Entwürfen aus dem Jahre 1903. Diese zwei noch gut erhaltenen und aufwendig renovierten Gebäude gehören zu den bemerkenswertesten Leistungen der Jugendstil-Baukunst in München.

Mit dem Stichwort »Jugendstil« wurde hier bereits eine neue Sparte des Bauens um 1900 angesprochen und eine neue Seite des Wirkens ungarischer Künstler in München aufgeschlagen. Benczur und Könyves haben wir als bemerkenswerte Vertreter des Historismus kennengelernt, Nyilas wird uns als nicht minder bemerkenswerter Vertreter eines neuen, eines den Historismus überwinden wollenden Stils entgegentreten. Das Besondere an Nyilas' Arbeit ist die Tatsache, daß er als einziger die Wiener Auffassung von der Jugendstil-Architektur (gemeint ist die Wagner-Schule) in München zu verwirklichen versuchte. Um dies zu verstehen, sei hier ein kurzer Blick auf die Münchener Jugendstil-Architektur wie auch das Bauen um 1900 in der Stadt erlaubt. Die größten Bauprojekte dieser Zeit sind in München die Kirche St. Paul (1892—1906) und das neue Rathaus (1899—1908), beide im neugotischen Stil von Georg v. Hauberisser; die Kgl. Filialbank & Zentralstaatskasse (1893—1908), neubarock von A. Schmidt; das Bayerische Nationalmuseum (1894—1900), das Künstlerhaus (1896—1900), die Rupertuskirche (1901—1903), alle in historisierenden Formen von Gabriel v. Seidl; St. Maximilian (1895—1908) im neuromanischen Stil von H. v. Schmidt; das Prinzregententheater (1900—1901), ein Bauwerk des Neoklassizismus von Max Littmann; die Erlöserkirche in Schwabing (1901—02) im neuromanischen Stil von Th. Fischer; und schließlich das Müllersche Volksbad (1896—1901), die Feuerwache in der Blumenstraße (1902—04) sowie das Verkehrsministerium (1905 ff.), alle drei im neubarocken Stil von Prof. Karl Hocheder. Die Übersicht zeigt auf den ersten Blick das zähe Festhalten an den altbewährten Formen des Historismus, die sich im Laufe des 19. Jahrhunderts fest etablieren konnten, und bestimmte Bauaufgaben gleichsam im Würgegriff hielten — so sind mittelalterliche Formen unzertrennlich mit den Bauaufgaben »Kirche« und »Rathaus« verbunden worden, Neurenaissance und Neubarock beherrschten die private und kommunale Bautätigkeit. Es ist bemerkenswert zu beobachten, welche Wiedergeburt z. B. die Neugotik um 1900 erlebte, und auch auf dem Felde der Mietwohnbautätigkeit sehr oft siegreich blieb[33]. Als einzige bedeutende nicht-historisierende Arbeit könnte das Schauspielhaus (1900—01) von R. Riemerschmid genannt werden.

»In München suchte man den Problemen der Zeit auf eine gewiß sehr sympathische Weise zu entgehen, statt sich ihnen zu stellen. Durch Anschluß an die zeitlos bewährten, daher vermeintlich überzeitlich gültigen Formen heimatlicher (süd-)deutscher Bauweise suchte man Halt zu gewinnen in einer chaotisch-vielschichtigen Zeit des Umbruchs«[34]. Karl

[33] hierüber J. Fekete: Denkmalpflege und Neugotik..., a. a. O.
[34] im Katalog zu der Ausstellung »Bayern-Kunst und Kultur« (München 1972), S. 147.

P-54434/85

Hocheder, den wir hier als einen der Hauptvertreter des Münchener Neubarock kennengelernt haben, äußerte sich zu diesen »Problemen der Zeit«, zu den Bestrebungen, den Historismus des 19. Jahrhunderts durch einen modernen Stil zu ersetzen[35]: »Ich kann den modernen Stilbestrebungen ... in dem Punkt nicht folgen, wo sie die Überlieferung ganz preisgeben wollen und für nötig halten, unter jeder Bedingung nach neuem Ausdruck zu suchen. Mir ist doch die Tradition noch ein zu wichtiger Faktor zur Bewahrung eines sicheren Grundpfeilers in der Gestaltungskunst.« Er nennt auch die Gründe, die ihn dazu bewogen haben, die »Grundpfeiler« bei der »Tradition« zu suchen: »Die ... Mißerfolge, die der Klassizismus bei seinem Herabsteigen ins alltägliche Leben zu verzeichnen hatte, gaben mir Gewißheit darüber, daß der Baukunst nach ihrem ganzen Wesen auf wissenschaftlichen Weg nie ausgeholfen werden könne, daß sie die Sache der reinen Empfindung sei, die wie die Sprache verwachsen ist mit den Volkstämmen, die sie üben, mit dem Boden, auf dem sie entsteht«, und er daher »in der Baukunst wieder da anknüpfte, wo die bauliche Tradition unterbunden worden ist« — eben beim süddeutschen Barock. Auch Richard Streiter, seit 1897 Prof. für Geschichte der neueren Baukunst und Stillehre an der Hochbau-Abteilung der Technischen Hochschule in München, stimmte Hocheder und den Traditionalisten zu[36]: »in der Architektur« liegt »ein vor allem erstrebenswertes Ziel künstlerischer Wahrhaftigkeit darin, den Charakter eines Bauwerks nicht aus seiner Zweckbestimmung allein, sondern auch aus dem Milieu, aus der Eigenart der jeweilig vorhandenen Baustoffe, aus der landschaftlich und geschichtlich bedingten Stimmung der Oertlichkeit heraus zu entwickeln ... Bürgerliche Baukunst und Kunstgewerbe unserer Tage kranken vor allem daran, daß sie nicht mehr fest genug im Volksleben wurzeln ... Der Anschluß ... an die alte heimische Bauweise des süddeutschen Barocks ist darum mehr als eine Mode«. Dieser Anschluß vollzog sich freilich keineswegs nach dem Muster des reinen Historismus, des bei Könyves vorgestellten Neubarock, sondern reduzierte barocke Formen auf einige Kernpunkte und reicherte sie durch modern zu nennende Elemente an. Der barockisierende Jugendstil — der Inbegriff dessen, was man gemeinhin unter dem Etikett der Münchener Jugendstil-Architektur verbirgt — zählt ebenfalls zu den mit dieser Rezeptur arbeitenden baukünstlerischen Ausdrucksformen. Die bei Hocheder und Streiter aufgestellten, für die Münchener Baukunst um 1900 exemplarisch zu nenennden Postulate, führten zu einer dominanten Stellung des Neubarock und somit zur Unterdrückung radikal moderner Lösungsmöglichkeiten: August Endells Atelier Elvira führte ein Außenseiterdasein, blieb das einzige Beispiel einer floral-tektonischen Jugendstil-Architektur in München[37]. Eine Überwindung des Historismus fand um 1900 in München nicht statt, höchstens eine Reform.

[35] in der Bautechnischen Zeitschrift, Jg. 1907. Nr. 3 (1901, 1907).
[36] »Aus München«, in: Pan, Heft 3, Dezember 1896, S. 30 ff.
[37] August Endell, der Architekt des Photoateliers Elvira, 1871—1925 (Katalog der Ausstellung im Museum Villa Stuck, München 1977).

Das hier erwähnte Verfahren auf dem Wege zum Münchener Jugendstil illustriert am besten eine der ersten Arbeiten dieser Architekturauffassung: das Kaufhaus Schneider am Maximiliansplatz, 1898 nach einem Entwurf von Franz Rank — der später zu einem der Hauptvertreter des Münchener Jugendstils avanciert — ausgeführt[38]. Rank weist selbst darauf hin, daß er von einem dem Historismus verbundenen Baukörper ausging — hier von einem klassizistischen — dem er jedoch eine stärkere Betonung der vertikalen Linien verlieh, und eine reichere Ornamentierung anfügte. Die »sind stellenweise durch Zuthaten in modernem Charakter ergänzt«, auch die Innenausstattung ist »meist in den Formen des modernen Stils gehalten«. Mit dem Begriff »modern« wurde — dies braucht sicher nicht ausführlicher dargelegt werden — die der Jugendstil-Malerei und dem Kunstgewerbe (der gegen den Historismus gerichteten, in München bei der Natur nach neuen Formen suchenden Gestaltung) entlehnte Ornamentik gemeint. Es sind dies beim Kaufhaus Schneider insbesondere die Balkongitter, die an dominierender Stelle (Mittelrisalit) die Schauseite des Gebäudes zieren: Rankenmotive und stilisierte Pflanzenzitate, die eine Naturnähe zeigen, welche dem 19. Jahrhundert in dieser Leichtigkeit und Lebendigkeit bisher nicht eigen gewesen ist. Die (leider nicht mehr erhaltene) Innenausstattung dürfte die gleichen vegetabilen Ornamente aufweisen. Ansonsten — und dies muß noch einmal gesagt werden — zeigte das Haus den beim Historismus der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts üblichen Baukörper: deutliche Pilastergliederung mit Kapitelen, Gesimsen, symmetrische Fassadengestalt mit dem dominierenden Mittelrisalit, von einer Kuppel und Mansardendach bekrönt. Einem neubarocken Palais gleich (es taucht die Erinnerung etwa an das Justizgebäude von Thiersch auf) wurde das Haus konzipiert, jedoch reicher ausgeschmückt und mit »modernen« Zitaten versehen — ein Kind des Historismus.

Der Zustand, den wir bei Könyves angetroffen und analysiert haben, kann zur Ausgangsbasis weiterer Betrachtungen herangezogen werden. Zur Erinnerung: traditionelle, insbesondere der deutschen Renaissance entlehnte Baukörper mit ihrem Reichtum an Gliedern (Erker, Ecktürme, Balkone, Dachgiebel, etc.) wurden mit barocken oder anderen der Kunstgeschichte entnommenen Ornamenten verkleidet, gleichsam mit einer Haut überzogen. Der barockisierende Jugendstil fügte dem so entstandenen Neubarock neue Elemente hinzu, die überwiegend der Jugendstil-Malerei entnommen wurden. Als Beispiel kann die Arbeit des zu Beginn des 20. Jahrhunderts in München am meisten beschäftigten (die »Münchener Fassaden« weisen 31 Werke von ihm auf) Architekten Franz Popp dienen — er wurde am 2. 1. 1870 in Budapest geboren![39] Das Wohnhaus

[38] publiziert in der Deutschen Bauzeitung, XXXII. Jg. Nr. 99 (Berlin 1898), S. 633 f.
[39] »Münchener Fassaden«: siehe Anm. 31.
über F. Popp im Stadtarchiv München, PMB: B 313. Er kam 1900 nach München, studierte also höchstwahrscheinlich in Budapest, seine Eltern sind der Gastwirt Georg Popp, und Therese, geb. Jäckl, gewesen. Wie fast obligatorisch heiratete auch Franz Popp 1911 eine gebürtige Münchnerin,

Begriff barockisierender oder neubarocker Jugendstil umschreiben müßte. Selbstverständlich kann und soll hier Nyilas' Bedeutung nicht hochgespielt werden — seine Arbeit sollte nur dazu dienen, auf einige typische Aspekte der Münchener Jugendstil-Baukunst Licht werfen zu können. Denn letztendlich gilt auch für Nyilas und den wagnerianischen Jugendstil das, was F. R. Vogel auf dem Höhepunkt, um die Jahrhundertwende, zu diesem doch als gescheitert zu bezeichnenden Versuch zur Überwindung des Historismus geschrieben hat[40]: »die Häufung der architektonischen Bauglieder und der Zierform bedeutet auch heute noch ... den Maßstab der Schönheit eines Bauwerkes«, da »wir beinahe gewohnt sind, unter Architektur eines Bauwerkes dessen ornamentale Behandlung im weiteren Sinne zu verstehen«, daher setzt »der neue Stil ... an Stelle der alten Ornamentik eine neue, die er den dem Wesen der Mehrzahl neuer Bauten nach alten Bauwerken aufklebt, ... wie ihn die Darmstädter Bauten und die Wagnerschule ihn uns vorführen«. Vogel zeigt auch den Weg auf, der dann zum Umschwung, zum Bauhaus, zur echten Überwindung des Historismus führen wird: »die wahre Schönheit des Bauwerkes« liegt »nur und allein in seiner Konzeption, im Gesamtaufbau und seiner Gliederung, in den fein abgewogenen Verhältnissen dieser zu einander und zum Ganzen, ... die schon auf weite Entfernung das Ebenmaß der Verhältnisse, die edelgeformte Silhouette des Bauwerks in Erscheinung treten läßt«.

Anhang

Imre Könyves, biographische Daten u. Werksauswahl.

geboren am 28. 8. 1865 in Hódmezővásárhely
Vater: Könyves Mihály, Zimmermann
in München seit 1. 7. 1889, 1915 Rückkehr nach Hódmezővásárhely
Werke in München: Maistr. 22, erbaut 1894
Ringseisstr. 14, 1894
Thalkirchnerstr. 7, 1896
Pfeuferstr. 19, 1896
Lindwurmstr. 203, 1898—1901 (Entwurf: A. Zeh)
Paul Heyse-Str. 23, 1899
Daiserstr. 3, 1900—01
Viktor Scheffel-Str. 22, 1902—03
Paul Heyse-Str. 17, 1904
Landwehrstr. 34, 1906 (Lit.: Süddeutsche Bauhütte, 1907, 37)
Schillerstr. 33, 1908
Schwanthalerstr. 7, 1914
in Unterhaching: Blindenheim, 1907 (unausgeführter Entwurf, Lit.: Südd. Bauhütte, 1907, Nr. 39)
in Burgrain bei Isen/Oberbayern, Schloß-Umbau, nach 1907 (Lit. wie Unterhaching)

[46] in: Deutsche Bauhütte, 6. Jg., Nr. 16 (Hannover, 17. April 1902).

Imre Boba, University of Washington

A Twofold Conquest of Hungary or »Secundus Ingressus«

In 1970 Professor Gyula László presented the scholars and the public at large with a summary of views and arguments in favour of the concept of a possible twofold conquest of the Carpathian Basin by the ancestors of the present-day Hungarians, the first stage occurring c. 680, the second in 895. It was suggested that in both cases the ethnic composition of the conquerors included to a large degree Finno-Ugric speaking (Magyar) population. Furthermore, the concept asserts that the people of the first wave had survived in the Carpathian Basin, only to be reinforced in 895 by the influx of duke Arpad's Finno-Ugric Magyars of predominantly Turkic culture. Professor László supported his view primarily with archaeological evidence and supplementary arguments derived from physical and some written sources[1]. In the last chapter of his presentation Professor László summarized the views and arguments of several scholars, such as L. Marjalaki Kis, D. Simonyi, A. Vámbéry, Géza Nagy, T. Horváth and D. Csallány, who in the past have formulated similar concepts[2].

Professor László presented his views clearly as a "Problemstellung," thus subject to open discussion and criticism. In fact, a lively discussion has ensued with arguments both in favour and against the suggested possible revisions of the history of the early Hungarians. My contribution to the discussion is intended to be the view of a historian.

It is fairly obvious that archaeology in and of itself can not provide arguments for speculations as to what language was used by the carriers of a specific material culture unless the speculations are supported by contemporary epigraphic or written sources. The possibility suggested by Professor László that there is a continuity in material culture and even in physical anthropology between some segments of the population in the Danubian basin before and after 895 calls for scrutiny of written sources.

The question posed in the hybrid title of my paper implies that there might be a correlation between Professor László's concept of a "twofold conquest" (= in Hungarian: "kettős honfoglalás") and the fact of a "secundus ingressus" reported directly or obliquely in several medieval sources. While the archaeological arguments presented by Professor László remain yet inconclusive, the written evidence of medieval chroniclers seems to support the view that some of the ancestors of the present-day Hungarians had been, in fact, in the Carpathian Basin since 680[3]. They were, apparently, forced out from Pannonia by Charlemagne about the year 800. They remained in the vicinity of the Byzantine,

[1] László Gyula; »A 'kettős honfoglalás'-ról,« *Archaeológiai Értesitő*, 97 (1970); 161—190 and »Kérdések és feltevések a magyar honfoglalásról.« *Valóság*, 13(1970), No. 1; 48—64.
[2] László, Gyula in »A 'kettős honfoglalás'-ról, cited above, pp. 183—187.
[3] Boba, Imre; *Nomads, Northmen and Slavs* (The Hague, 1967); 74—101.

Martiusstr. 6, erbaut 1906 (siehe Abb.), kann als Musterbeispiel nicht nur des Poppschen Jugendstils, sondern der Münchener Mietshausarchitektur der Zeit überhaupt bezeichnet werden — hier treten uns in komprimierter Form typische gestalterische Elemente des Münchener Jugendstils entgegen: beherrscht wird das äußere Erscheinungsbild des Wohnhauses von dem in Obergeschoßhöhe angebrachten, auf kräftigen Konsolen ruhenden und von zwei einseitig flankierenden Balkonen begleiteten Fassadenerker; der Hauseingang ist rechts asymmetrisch angebracht, gemeinsam mit den Balkonen und dem Atelieranbau auf dem Dachgeschoß bildet er eine vertikale Linie, der als Gegengewicht der Fassadenerker fungiert. Reich ausgeschmückt sind die Fensterüberdachungen, die Balkone, der Hauseingang und die Traufgesimslinie, wobei barockisierende Schmuckformen (Fenster) neben Renaissance-Motiven (Balkon) und Jugendstil-Elementen (Tür, Traufgesims, Dachatelier) auftreten. Diese knappe Beschreibung faßte die Hauptmerkmale der Münchener Jugendstil-Architektur zusammen: die asymmetrische Fassadengliederung, das Nebeneinander historisierender und der floralen Jugendstil-Malerei, resp. dem Kunstgewerbe entsprechender Richtung entlehnter Schmuckformen, die Übernahme des fast klassisch zu nennenden Baukörpers aus der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts. Insbesondere die letztgenannte Tatsache verdient nachdrückliche Betonung. Wie bereits beim Neubarock und der Neurenaissance dargestellt — als Anschauungsmaterial dienten die Arbeiten von Benczur und Könyves — bildete sich als Begleitmotiv insbesondere der Neuen Deutschen Renaissance im letzten Viertel des 19. Jahrhunderts die Vorliebe für die bewegte, kräftig durchgestaltete und asymmetrisch konzipierte Fassade heraus. Diese durch Erker, Balkone und exzentrische vertikale Linien gekennzeichnete Fassade entwickelte sich zu einem Topos der Architektur Münchens bis ins 20. Jahrhundert hinein. Der so entstandene, vielfach variierbare Baukörper bot den Raum für mannigfaltigste gestalterische Methoden des Ausschmückens, des Jonglierens mit historischen, historisierenden, und modernen ornamentalen Elemente — Benczur und Könyves führten dies vor, Popp und Nyilas schließen sich nach 1900 an. Neu ist nach 1900 das Nebeneinander von historisierenden Elementen aus verschiedenen Kunstepochen, und neu ist die Aufnahme floraler Schmuckmotive aus der Malerei resp. dem Kunstgewerbe des Jugendstils.

Mit seinem 1903 entworfenem Hause an der Franz Joseph-Straße bringt Nyilas in dieses feste Schema des Ornamentierens ein neues Motiv ein, jenes aus der Wagner-Schule in Wien. Auch er verwendet zunächst das Altbewährte — die Straßenfassade kennzeichnet das spannungsreiche Wechselspiel zwischen dem rechten, eine vertikale Obergeschoßlinie bildenden Erker, und den links postierten, ebenfalls eine markante Linie darstellenden Balkonen; beiden fast Achse zu nennenden Linien ist die wohlbekannte Grundlage zur Verfügung gestellt worden, Erker wie Balkone sind Relikte des 19. Jahrhunderts, ebenso die Asymmetrie der Fassade. Die Rahmung und Verdachung der Fenster, die ornamentalen Putzflächen, die, zwischen den einzelnen Fenstergeschossen postiert, die vertikale Linie der übereinander gleich breit angeordneten Fenstergruppen unterstreichen — auch dies sahen wir bei den neubarocken, neugotischen und anderen historisierenden Bauten des 19. Jahrhunderts. Um es noch einmal zu sagen: auch der Münchener Jugendstil-Architektur, auch dem Wohnhause von Nyilas ist das gleiche, im letzten Viertel des 19. Jahrhunderts erarbeitete Grundschema zur Ausgangsbasis fundamentiert worden — es besteht aus einem Baukörper, der im Erdgeschoß aus einem asymmetrisch postierten Hauseingang, aus einem ebenfalls asymmetrisch angebrachten mehrgeschoßigen Erker, eventuell begleitenden oder kontrapunktierenden Balkonen und den zu vertikalen Linien zusammengefaßten sehr oft verschieden breite Bahnen bildenden Fenstern. In Ecklagen gesellen sich zu diesem Grundmuster noch Ecktürmchen, vielfach verbreitet ist auch die Bekrönung der Erker oder einer Fensterachse durch einen oder mehrere Dachgiebel oder — häuschen. Das 19. Jahrhundert ist hierbei immer bestrebt gewesen, bei der Ornamentierung der Freiflächen dieses Grund-Baukörpers eine stilistische Einheit zu bewahren die Ornament-Zitate immer nach Möglichkeit einer bestimmten kunsthistorischen Epoche zu entlehnen — eine Mischung etwa neubarocker mit neugotischen Schmuckformen fand in der Regel nicht statt.

Zurück zu Nyilas. Nachdem wir uns seine Verbundenheit mit dem Grundschema des 19. Jahrhunderts mit Nachdruck vor Augen geführt haben, können wir das Neue, das »Jugendstilhafte« in Augenschein nehmen. Hier sind es die Schmuckformen, die der Malerei und dem Kunsthandwerk der Zeit entnommen wurden: die Hauseingänge werden von einem floralen Rankenmotiv bekrönt und von geometrisch-abstrahierenden Festons gerahmt, ebendies gilt auch für die meist zu Zweier- oder Dreiergruppen zusammengefassten Fenster, wobei die als vertikale Bindeglieder fungierenden Putzflächen besonders beliebte Jugendstil-Motive (Pfauenpärchen unter einem abstrahierten Baum, vegetabile Rankenbänder, Weinstock-Motive etc.) tragen. Der Wagner-Schule verbunden sind die breit geschwungene Rahmung der Erdgeschoßfenster, ebenso die stark flächenhafte filigranartige Wirkung der übrigen Fenstergruppen und insbesondere der Abschluß des Erkers wie auch der Hauptachsen am Gartenhaus durch die Loggia resp. Giebel. Diese pylonartigen Abschlüsse und die geometrisch-abstrahierenden Fensterrahmungen sind typischer Bestandteil der Werke Otto Wagners (z. B. Stadtbahnbauten in Wien) und vieler seiner Schüler (insbes. Otto Schönthal, aber auch der Ungar István Benkó) — sie treten, wie gesagt, in München in dieser Deutlichkeit nur an dem Hause von Nyilas in Erscheinung.

Es bedurfte anscheinend eines Ausländers, eines außerhalb des überstarken Einflusses der Münchener Schule aufgewachsenen Architekten, um eine andere als historisierende Jugendstilbaukunst in dieser Stadt zu versuchen. Die starke Präsenz neubarocker Idealvorstellungen in München wurde hier eingangs dargestellt, Hocheder und Streiter sind nur zwei Beispiele von vielen. Wie der hier vorgestellte Popp schufen unzählige andere Münchener Architekten Bauwerke, die man mit dem

Theresia Seidenschwang, geb. 1885, wohnte mit ihr seit 1910 in der Ismaningerstr. 98, wo er 1928 starb.

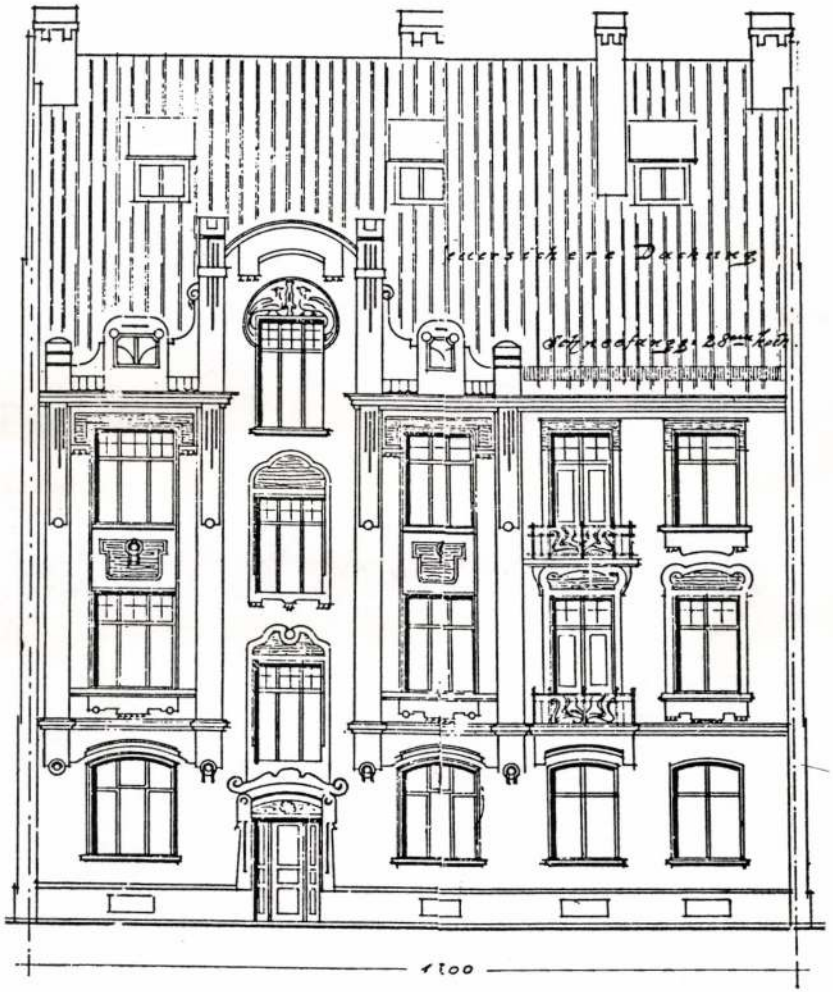

F. Nyilas, Franz Joseph-Str. 19, Gartengebäude, Hofansicht

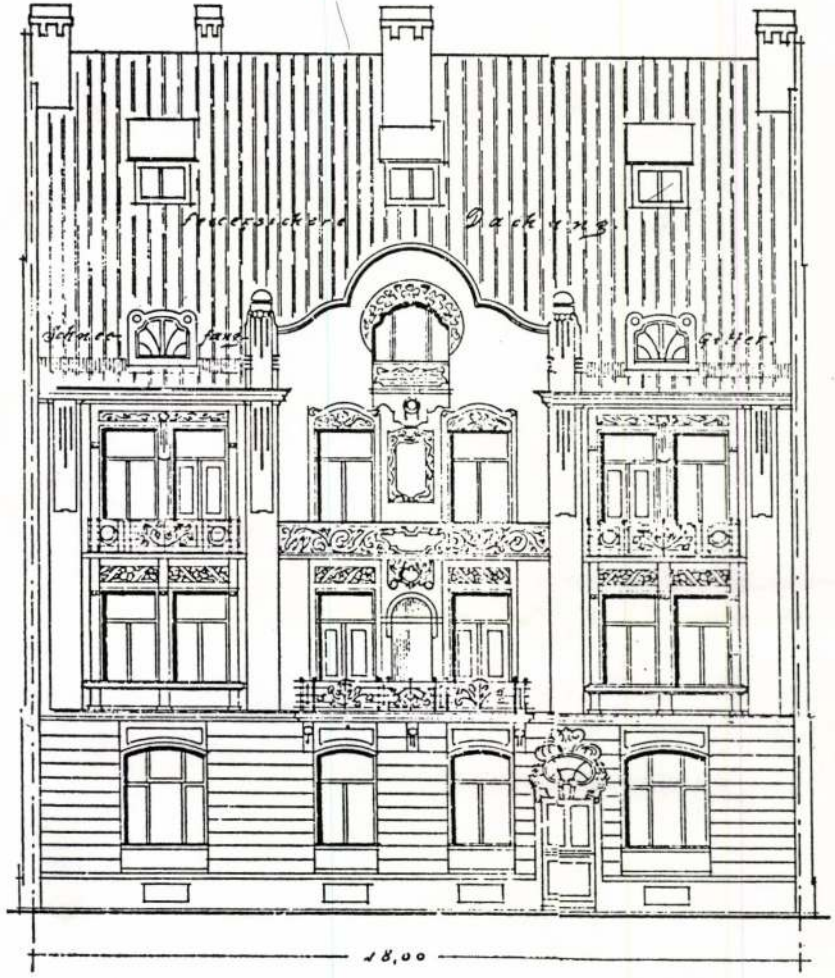

F. Nyilas, Franz, Joseph-Str. 19, Gartengebäude, Gartenansicht

Popp, Martiusstr. 6

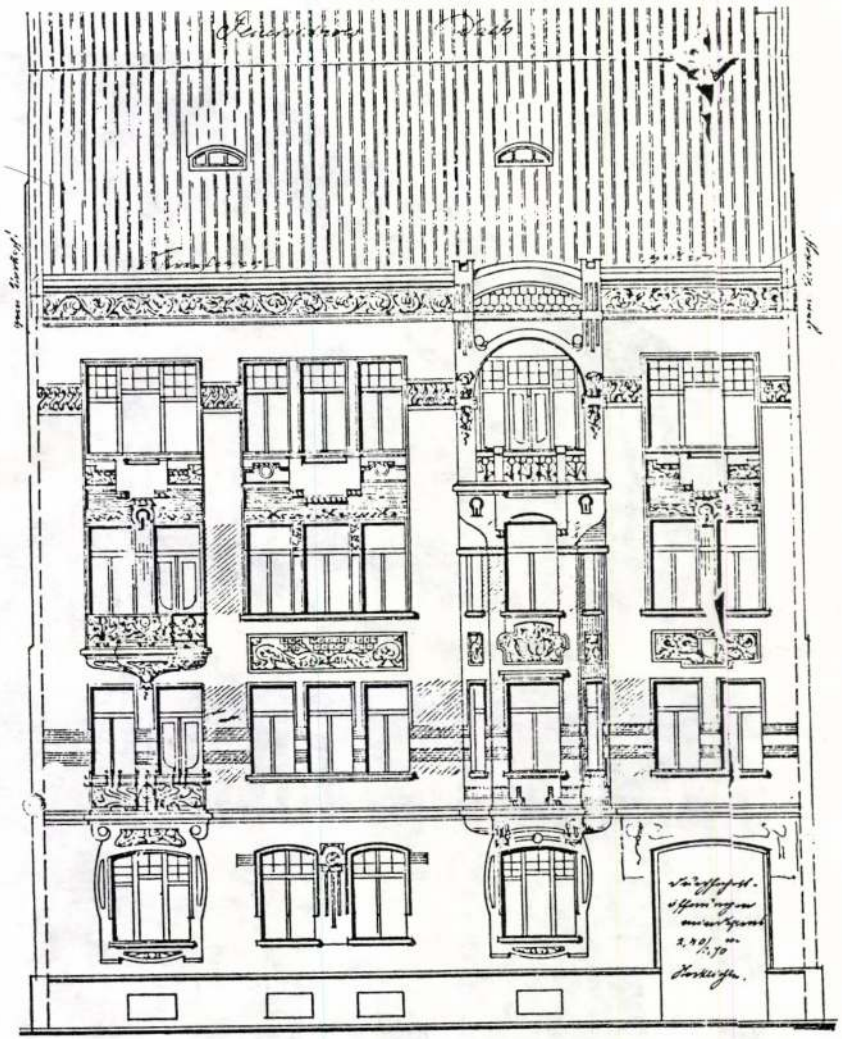

F. Nyilas, Franz Joseph-Str. 19, Vordergebäuue, Strassensicht

NYILAS Ferenc épitén

Ung. Jb. Bd. 12 (1983)

Könyves, Thalkirchnerstr. 7

Nyilas, Franz Joseph — Str. 19

Nyilassy Boraventura
gyöngyfűző

l.
Arch. Ert
1895.
285. l.

289. ENDRŐDI SÁNDOR, Petőfi napjai ajánlósoraival.

290. ÉNEKEK, HALOTTI, mellyek eg tak. Pozsony és Kassa, 1779. 12r.

291. EÖTVÖS JÓZSEF BR. KÖLTEMÉ Ered. diszkts. Dux Adolf sk. ajánl

292. ESZTERHÁZY MIKLÓS gr. mu Mihály Históriája és Zrinyi, Szigeti

293. FALK ZSIGMOND, Budapesttől Li

294. FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ, Magya

295. FENELON, S. F., Telemakus bujd

296. FESLER, A három magyar nagy k

297. FESZTY ÁRPÁD, Az én parasztj

298. FIGYELMEZŐ, 1849 január 21-tő

299. FIGYELMEZŐ és a Pesti Hirlap nyekkel. 2r. Papirkts.

300. FLAMMARION, Camile, La fin du

301. FORSTER GYULA BR., Hunyad

Hirsch Nelli rajzaival. Budapest, 1895. Nagy 4r. Ered

nek. Budapest, 1923. 8r. Diszes festett kötés, pompásan
„Első számu amatőrpéldány."

IFJAK SZÁMÁRA. Pest, 1844. 8r. Fvkts.

czy és Asbóth.) Keszthely, 1818. 8r. Fvkts. *Rendkivül*

Jrteile seiner Zeitgenossen. Brünn, 1904. 8r. Vkts.

uzzüge und die Kultur ihrer Zeit. Illustrirt von Gustav

ok nyelvkincse. Budapest, 1914. 8r. Diszpéldány, velin
al.

yezmény és Magyarország. Budapest, 1907. 8r. Fbkts.

useful and harmful. Manchester, 1909. 8r. Vkts. Szerző
zatával.

ıvention for the protection of birds. Budapest, 1907. —
1902. 8r. 2 kötet. Mindkettő szerző sk ajánlósoraival.

ária. Eperjes, 1891. 8r. Bőrkts. Szerző hosszu sk. ajá-

NYILAS-KOLB Jenő

223

Oltványi 1991

DAGY Tacuz

223

k, tervrajzok gyüjteménye
m újjáépitéséhez készitett
apok jobb alsó sarkán sajá-
és alatta Y, a két épitész
gyanez a szignó szerepel a
ét korai tervlapján /BFL:
, mig a templom egyik ke-
ak az ugyanolyan formájú
XV. 331. 4/18./. A Ganz-
zat-rajzán az Y szignó
onódna össze /BFL: XV.
eni és az emlitett fóti

Nyilas Lajosné

MDK

Gyárunk képzőművész studiójának /melyet Luzsicza Lajos festőművész vezet/ tagja.
Kiállitásukon Pogány Ö. Gábor szerint müveik elérik azt a szinvonalat, amelyet a régóta működő nagyüzemi képzőművészek elértek.

--:Eosettel és szerszámmal.

Hajóépitő. 1960. jun. 4.

Nyilas Samú

„Kavicstermelők" – többalakos szobor-kompozíció.

Vasas művészek kiállítása Diósgyörvasgyárban

Északmagyarország (Miskolc) 1952. ápr. 20

Nyilas Samu.

szobrász

A Diósgyőri Vasas Képzőművészeti Iskola tanára.

Északmagyarország, Miskolc, 1951. Dec. 31.

Nyilas Samú oktató - Korompai Ildikó - Papp István

Rákosi portré (szobor)

Vasas művészek kiállítása Diósgyőr vasgyárban

Északmagyarország, Miskolc 1952 ápr. 20

Nyilas Sámuel

221/22 I.

158 koronáért P l a n d e r Gyula és tsa 50 fillérrel, tölg
(Merény), 300 kgr. ökörbőr szállitását kgr.- hasábfára 7 kor
ként 2 kor. 89 fillérért S t r a u s z Mihály 4 kor. 50 fillérr
(Dunaföldvár), 1000 kgr. kender szállitását Az ajánlatok
és pedig a mullás közönséges kender szálli- Brassó. (R u
tását 100 kgr.-ként 85 koronáért, az l. számu l i t á s a.) A
finom kender szállitását 100 kgr.-ként 106 kerületi paran

atepiteset is. Első művének, az arezzói Misericordia homlokzatán, melynek domborművei és szobrai is R.-től származnak, még gótikus szellem érvényesül. Legnevezetesebb munkája Leonardo Bruninak († 1444), Firenze államtitkárának és történetírójának a Sta Croceban lévő híres síremléke. Nagy, félköríves, vak kapunyílást

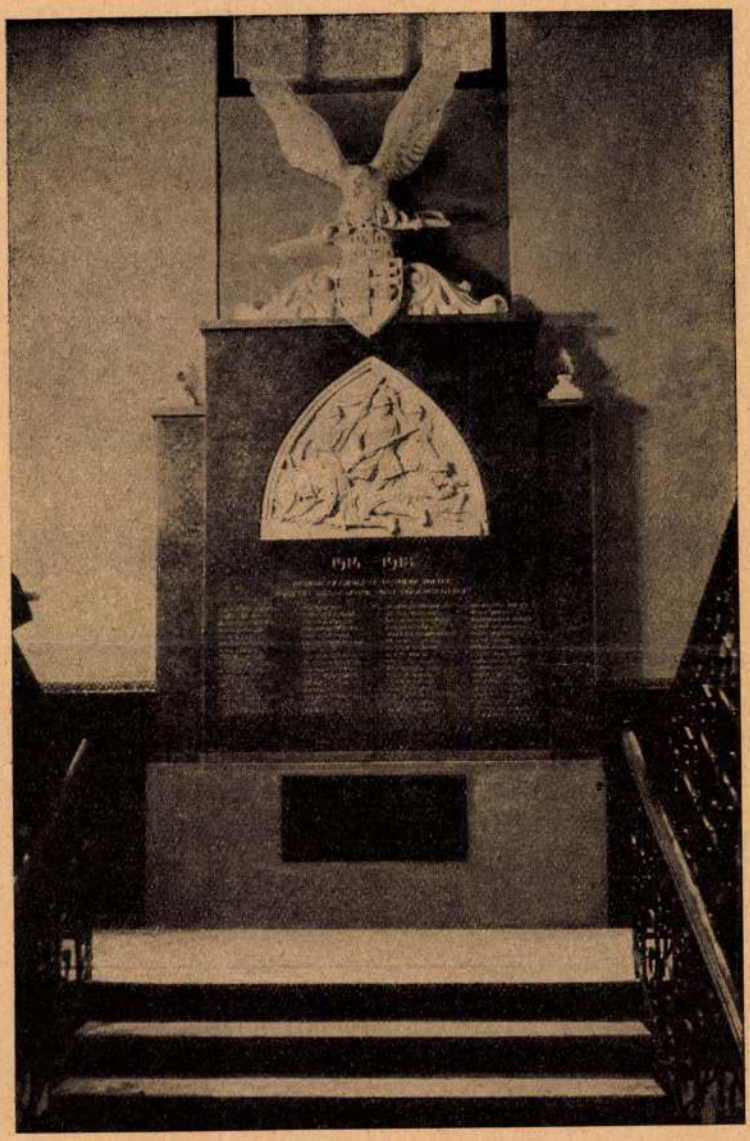

Hősi Halottaink Emlékműve.

A MISKOLCI
M. KIR. ÁLLAMI NÉGYÉVFOLYAMÚ

DEÁK FERENC
FIÚ FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA

ÖTVENEGYEDIK ÉVI

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1936—37. ISKOLAI ÉVRŐL

KÖZLI
SIMON SÁNDOR
TANÜGYI FŐTANÁCSOS,
IGAZGATÓ

LUDVIG ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJA MISKOLCON

Ebben a bizodalomban indulunk neki az új félszázados munkának és hisszük, reméljük, hogy ez a félszázad is meg fogja teremni a maga értékes gyümölcseit.

A *Miskolci Daláregylet* és az egész közönség ajkán is felhangzó *Szózat* fejezte be a lelki élményt jelentő ünnepség első szakaszát.

A Hősök Emlékművének felavatása

A Korona-szálló dísztermében lezajlott impozáns ünnepség után, gyönyörű időben, a meleg őszi nap ragyogásában, hatalmas áradatban vonult át a közönség a felső kereskedelmi iskola épületébe. Itt történt meg az intézet Hősi Halottai Emlékművének ünnepélyes felavatása.

Az iskola lépcsőcsarnokában felállított hatalmas méretű, művészi emlékmű, amelynek domborzata megkapóan érzékíti meg egy csatajelenetet, az iskola egy hálás, régi tanítványának, *melotai Nyilas Sámuel* szobrászművésznek remek alkotása. A nagy feladatot jelentő kőfaragó munkálatokat pedig lelkiismeretes gondossággal szintén régi tanítványaink vállalata, *Edelstein Herman és Fia* cég végezte.

A hazafiúi kegyelet e szép emléke a *Végzett Tanulók Egyesületének* kezdeményezésére, közadakozásból létesült.

Az Emlékmű felirata, a négyes oszlopokban megörökített nevek előtt, Ditrói Nándor dr. fogalmazásában a következő:

1914—1918.
„Egykor az iskolánk tanulói voltak,
Most itt sorakoznak, mint Hősi Halottak!"

A talapzaton pedig a fekete márványlapba vésett emléksorok:

„Véres viharában világháborúnak,
Akik a Hazáért éltetek adtátok,
A Magyar Igazság dicsfényében
Láthassátok újra Nagy-Magyarországot!"

Meghatóan szép látványt nyújtott az Emlékmű két oldalán feszes vigyázz-állásban elhelyezkedett frontharcos díszőrség, valamint a lépcsőfeljáratokon végig őrségül állított lelkes cserkészcsapat.

Amikor a hatvanöt Hősi Halott nevét megörökítő Emlékműről a lepel áhítatos csendben lehullott, a Nemzeti Hiszekegy hangjai csendültek fel a *Miskolci Daláregylet* énekében, majd a katonazenekar a Himnuszt játszotta el.

Az intézet mostani tanuló-ifjúságának hálaérzetét és üdvözletét *Várnai Ernő* IV. B) évf. tanuló eképen tolmácsolta:

Mi, akik a félszázadot megért „Alma Mater"-ben a jelent képviseljük, — az iskolapadok mai legénysége, ha nem is éltük át szeretett iskolánk fejlődését, dicsőséges multját, mégis a mostani komoly és bensőséges ünnepi hangulattól megtermékenyült lélekkel csatlakozunk az ünneplők díszes táborához.

Az első szó a köszönet szava azoknak, akik megalapították és félévszázadon át megtartották számunkra ezt az iskolát. Köszönjük nekik azt a csapást, amit a járatlan úton nekünk vágtak, amit úttá szélesítettek, módot és alkalmat nyújtván ezzel sok előttünk járt, velünk járó és utánunk jövő generációnak, hogy hasznos, dolgozó munkásai lehessenek a maguk boldogulásán keresztül a magyar társadalomnak.

A második köszöntő szó intézetünk volt növendékeinek, volt diáktestvéreinknek szól. És most, amikor reájuk gondolunk, megelevenedni látjuk a régi tablóképek alakjait, padokba vésett kezdőbetűk tulajdonosait és megindul egy hosszú, végeláthatatlan diáktábor. Visszatérnek ismét intézetünk öreg falai közé, magukkal hozzák a régi jó idők derűs hangulatát, apró kis emlékeit. Ez a reájuk való emlékezés szorosabbra fűzi közöttünk az összetartozás érzését. Hiszen bátran mondhatjuk, hogy egy közösség tagjai voltak és vagyunk. Ugyanazok az érzések, talán ugyanazok az emlékek is kötik őket ehhez az iskolához, mint majd minket. Végigélték ők is, mint ahogy mi is végigéljük és végigéltük a diákság apró örömeit, komolynak vélt gondjait, szorongásait.

De nemcsak a kisdiák emléke tér vissza hozzánk, hanem az iskolából kikerült, férfiúvá serdült, de lélekben örök diákférfiak emléke is. Látjuk őket, amint az „Alma Mater"-ből hozott nagy célokért, egyetemes eszmékért küzdő emberekké válnak és a régi ideálokat kemény, kitartó munkában váltják valóra.

Ebből a nagy multból akarunk mi is, a jelenkori ifjúság, lelkesedést és csüggedetlen kitartást meríteni. Átérezzük annak a nagy munkának mérhetetlen jelentőségét, amelyet ez az iskola fejtett ki félszázados működése során.

Ennek a tudatában köszönti az ifjúság intézetünk volt vezéreit, mai vezetőit, akik fáradságot és munkát nem kímélő odaadással dolgoztak és egyengették utunkat. Bizonyságot akarunk tenni arról, hogy nem vagyunk és nem leszünk méltatlanok elődeinkhez sem. Hűek akarunk maradni ahhoz az eszméhez, amely iskolánkat életrehívta és ígérjük, hogy minden erőnkkel, minden igyekezetünkkel azon leszünk, hogy ápolgassuk azt a fát, amely már félévszázadon át dicsőségesen hirdeti a magyar kultúrát, a magyar szellemi élet fejlődését.

Kérjük az Isten megtartó segítségét, adjon elhatározásunkhoz elég erőt, elég kitartást, hogy ígéretünket meg is valósíthassuk, és ha majd mi is elhagyjuk ez intézet öreg falait, megálljuk a helyünket magyar becsülettel, tenni, cselekedni akaró odaadó hűséggel.

Ebben a lélekemelő hangulatban lépett az Emlékmű elé *kövecsesi Lukács Béla,* Miskolc thj. város főispánja és az itt következő, költői gondolatokban gazdag ünnepi beszédével avatta fel azt:

Mélyen tisztelt ünneplő Közönség!

Midőn ezen nagymultú iskola és ennek végzett növendékei hősi emlékmű emelését határozták el s azt végre is hajtották, a magyar hagyományok és történelmi példák nyomán jártak. Az 1914—18-as világháborúra való emlékezés dicsőséges és fájó emlékek nagy tárházát nyitja fel előttünk. Ha végignézünk a csonka Hazán, mennyi, de mennyi emlékét látjuk a világháború Hősi Halottainak. Alig van község, ahol az élők kegyelete a halottaknak emléket ne állított volna. És ma ismét több lesz eggyel a lélekbe markoló Mementó!

Egy iskola öleli keblére az örökéletbe költözött tanítványait! A multba néz vissza az emléken át a jelen, hogy a jövőnek adjon ihletével tanításokat!

Ez a márványkő mint egy szomorú napló áll előttünk s belőle fájdalmas névsort olvasunk. Betűrendben következnek egymásután a nevek. A számuk túlhaladja a félszázat is. És e nevek viselői mind, mint hiányzó tanulók vannak bejegyezve, — hiányzóknak 1914—18. óta.

Hiányoznak, mert elmentek mind, amidőn hívta őket a Haza! Elmentek hazaszeretettől mámorosan, lángoló lelkesedéssel, ágyúk tüzébe, golyók záporába és utolsó csöpp vérükig való küzdelem után, a megdicsőülésbe, — a hősi halálba! Beállottak ők is abba a végeláthatatlan csatasorba, melynek zászlaján a felírás: Hősi Halott! Hősök voltak a csaták viharában, hősök voltak a halálban!

Hiányoznak most közülünk, mert a 34, 60, 65, 67, 85-ös közös és a 10-es honvédgyalogezredek, valamint több tűzérezred harcaiban ezredüknek dicsőséget szereztek maradéktalan kötelességteljesítésükkel. S a Kárpátokban, Galiciában, az orosz síkságokon, Erdélyben, az olasz fronton s mindenütt, ahová sorsuk vitte őket, a magyar katona hősi mintaképei lettek! Távollétük csak testi távolmaradás, mert szellemük itt munkál közöttünk s ha a hősi halált halt 65 volt intézeti növendék nevét most felolvasnám, a tanári kar, a volt iskolatársak és az egész magyar hazafias közönség dörgő hangon felelné, hogy „jelen vannak!"

Ez a művészi emléktábla — mint valamennyi e kicsivé lett országban — nem csupán a kegyelet jele, hanem a halottak tanítása az élőkhöz. A hazaszeretet, a bátorság, a hősiesség, az önfeláldozás, a szent eszmékért meghalni tudás fönséges szimbóluma! Búcsújáróhely, ahová áldozatos lélekkel erőt meríteni elzarándokolunk! A hősi halottak lelkét az élők lelkével egybeforrasztó, széttörhetetlen kapocs! A végtelen sötétséget bevilágító fáklyafény! A Magyar Igazság diadalának, a magyar Feltámadásnak isteni ígérete!

Dereng már a hajnal... felkelőben a Nap... a Magyar Igazság elindult hódító útjára! Ébredezni kezd ellenségeink lelkiismerete,

nagy, hatalmas országok nyújtanak felénk baráti kezet! Határainkon túl, idegenben hulló véretek, idegen földekben porladozó csontotok termékenyítette meg az idegen talajt, a Magyar Igazság befogadására! A Ti lelketek ihletése adta idegen országok ajkára a sokszorosan visszhangzó igét: Igazságot Magyarországnak! A Ti halálotok adott életet: a Magyar Feltámadásnak!

Várjuk hát, magyar Véreim, várjuk ezt a nagy Feltámadást! Várjuk felkészülten, megtisztultan ezt a nemzeti örömünnepet s tegyük méltókká magunkat annak eljövetelére. A hősi halottak birodalmában élő nagy harmóniát váltsuk itt a földön is valóra!

Nem volt közöttük különbség a vértanú halálban, ne legyen hát mi közöttünk sem a Hazáért élniakarásban! Az ő szellemükben testvérképen olvadjunk mindannyian egybe, a nemzeti érzésben, a hazaszeretetben! Ennek tanításával, erre buzdítással lesz ez az iskola valóban a hit, a szeretet, a kultúra templomává, ezzel az igehirdetéssel és annak gyakorlati megvalósításával lesz igazán ünneppé a hősi emlékkőavatás!

„Véres viharában világháborúnak,
Akik a Hazáért éltetek adtátok,
A Magyar Igazság diadalfényében
Láthassátok újra Nagy-Magyarországot!"

A mély hatást kiváltó beszéd után *Berzy Sándor* frontharcos, a Végzett Tanulók Egyesületének alelnöke, lelkes beszéddel adta át az Emlékművet az iskola igazgatójának, a következőket mondva:

Meghatódva állok meg ez emlékmű előtt, hogy mint az intézetnek 40 év előtti növendéke, az emlékbizottság megbízásából átadjam a mi régi iskolánknak az 1914—1918. évi világháborúban Hazánk védelmében hősi halált halt, volt növendéktársaink emlékét megörökítő szoborművet.

Az itt márványba vésett bajtársak névjegyzéke nem teljes, igen sokan pihennek még jeltelen sírokban, szomszédos országokban, kiknek sírjára szálljon ez alkalommal is a hála és kegyeletteljes megemlékezés!

A gyermek a szülőtől nevelést, az iskolában tanítást nyer. E tanítás áthúzódik a gyermek fiatal évein, kezdődik az óvodában, végződik a felső iskolában.

E magasztos pillanatban elvonulnak előttem játékban, örömben, bánatban, munkában eltöltött 58 életévem emlékei.

Látom 1883—84. években a miskolci óvodában, lelkes nóták hangja mellett, kézben papírzászlócskákkal, megtartott nemzeti ünnepélyeket.

Látom az 1885—88. években az evangélikus elemi iskolában, az ev. gimnázium növendékeivel együtt megtartott, nemzeti érzésre nevelő, hazafias ünnepélyeket és hallom zászlóerdő, dobpergés hangja mellett: „Fel, fel vitézek" csatadalt.

Majd az 1889. évben a krompachi elemi iskolában szavalta a zipzer és tót ajkú gyermek a „Talpra magyart".

A későbbi, 1890—91—92—93. években a református főgimnázium díszmagyarba öltözött VII., VIII. osztályos diákjai között lelkesen énekeltük minden évben, március 15-én, még néhai Kossuth Lajos életében, „Ha még egyszer azt üzeni" nótát. Boldog volt az a kis diák, ki a fáklyás menetben részt vehetett.

Az ezeket követő 1894—95—96. években, mint ennek az intézetnek növendéke, nyertem elméleti kiképzést és tanultam meg forrón szeretni Hazámat.

Az 1914. évben kitört világháború, annyi sok intézeti növendék között, engem is csatasorba állított.

Bevonultam a 10-es honvédekhez; láttam 1917 március 8-án Biró József zászlóst a „Magyaros" elleni támadásba indulni. Egyike lett azon hősöknek, kiknek neve e márványtáblán szerepel.

Mi, kiknek a Mindenható megengedte, hogy ez emlékmű előtt állhatunk, kötelességünknek ismerjük soha el nem muló kegyelettel imába foglalni e hősök neveit és emlékét.

És most, midőn ezt a szoborművet átadom az intézet jelenlegi igazgatójának, kérem őt, tekintse e hősi emléket zarándokhelynek, mutassa be az iskolai év kezdetén a tanuló ifjúságnak, méltassa a kötelességtudás, hazaszeretet és önfeláldozás példáit.

És az iskolai év bezárása után, ha a növendékek távoznak, vigyék búcsúzóul magukkal elődeik példáját.

Szüleink Nagy-Magyarországot hagytak ránk, így kötelességünk annak visszaszerzésében elődeinkhez méltóan összefogni, hogy gyermekeink azt újból magukénak vallhassák.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Simon Sándor tanügyi főtanácsos, az iskola igazgatója, mint a honszeretetnek az iskolában emelt oltárát, ezzel a fölemelő beszéddel vette át a művészi alkotást:

Intézetünk jelmondata a Himnusz szerzőjének, a minden más szemponton felül elsősorban magyar Kölcsey Ferencnek ez a négy szava: „A haza minden előtt!" Maga intézetünk pedig a gyakorlati élet biztos talaján álló hazaszeretet temploma.

E templomnak a mai naptól kezdve mindenkitől érzékelhető, és a magyarság szent nevében felavatott oltára is van, amelynek áldozati tüzénél összemelegedhet, összedobbanhat és együttérezhet a magyarság bármely csoportjához tartozó, de magyarul érző szív. Ez a 65 tanulónk, ez a 65 hősi halottunk, akinek nevét e márványlap megörökíti, származás és felekezet szerint a magyarság legkülönbözőbb csoportjába tartozott, de mind magyar volt, aki magyarságát vérehullásával pecsételte meg, amikor a magyar haza a legnagyobb áldozatot, — az életet kívánta tőle.

Mint az áldozatos hazaszeretet oltárát veszem át ez emlékművet iskolánk megőrzésébe és mind magam, mind utódaim, mind tanártársaim és gyermekeink, tanítványaink nevében fogadom, hogy nem-

csak magunk tartjuk tiszteletben, de másokkal is tiszteletben tartatjuk ezt az intézeti oltárunkat, amelynek és az általa képviselt áldozatos hazaszeretetnek is hűséges gondozói és papjai leszünk.

Amikor végzett tanítványaink egyesületének az emlékmű kezdeményezéséért az Alma Mater nevében ez alkalommal is köszönetet mondok, az az óhajtásom: adja Istenünk, mentül hamarabb érjük meg az emlékmű segítségével is minden magyar szív egyért-együtt dobbanását és vele a mi régi szép Nagy-Magyarországunk feltámadását!

Fekete díszmagyarban, az iskola mostani tanuló-ifjúsága nevében, *Nyitray Zoltán* IV. A) évf. tanuló, az Emlékmű előtt az ifjúság tüzétől és lelkesedésétől áthatott beszédben így tett fogadalmat:

A mai jubiláris ünnepségnek legfájóbb, de legértékesebb mozzanata ennek az emléktáblának a leleplezése.

És amikor mi, az intézet mai diákjai, kegyeletünk örökzöld koszorújával körülfonjuk ezt az emléktáblát, amely azt hirdeti, hogy ezek a hősök legdrágább kincsüket, az életüket áldozták a hazáért, annak jövőjéért és így miérettünk is, szent fogadást teszünk. Szent fogadalmat, hogy méltók igyekszünk lenni ezekhez a hősökhöz, hogy megalázott, megcsonkított, de el nem tiport országunkat hazafias lelkünk minden nemes érzésével, szívünk minden dobbanásával, szorgalmas munkánk minden igyekezetével támogatni fogjuk és hogy elrabolt határaink visszaszerzéséért lankadatlan kitartással, fanatikus hittel és lelkesedéssel fogunk mindenkor küzdeni.

És ha kell, és ha hívni fog ismét a bajba jutott haza, mint ezek a hősök, mi is elmegyünk és életünk árán is ki fogjuk harcolni a jobb, a szebb, a boldogabb magyar jövendőt.

Segítsen bennünket a magyarok Istene, az örökké élő magyar nemzeti Géniusz!

Áldja meg az Isten e hős tanítványok porát, adjon nekik nyugodt, csendes pihenést!

Minket pedig áldjon meg erővel, kitartással, munkakedvvel, szeretettel, hogy fogadásunkat megtarthassuk! Ámen!

Ezután *Ditrói Nándor* dr. igazgató, a Végzett Tanulók Egyesületének ügyvezető elnöke, mondotta el Értesítőnk 4. oldalán közölt ünnepi ódáját.

Megható jelenete volt az ünnepségnek az Emlékmű megkoszorúzása.

Kegyeletes és lelkesítő jelmondatok kíséretében tettek szép feliratos koszorút a talapzatra:

a M. Kir. Miskolci Vegyes Dandár Tisztikara, Borsod-Gömör és Kishont k. e. e. vármegyék közönsége, kövecsesi Lukács Béla, Miskolc thj. város főispánja, Halmay Béla dr. polgármester, Miskolc város közönsége nevében, Hodobay Sándor dr. ny. polgármester, elnök,

az Orsz. Frontharcos Szövetség miskolci főcsoportja nevében, egyik hősi halottunk özvegye, vitéz Gebauer Károlyné és gyermekei, a „Reménysugár" (Nyiregyháza) diákujság szerkesztősége, iskolánk tanári testülete, a Végzett Tanulók Egyesülete, az iskola tanuló-ifjúsága.

A koszorúk elhelyezése után szívben-lélekben egybeforrva hangzott fel az ünneplő közönség ajkán végezetül az „Isten áldd meg a magyart!"

A felavató ünnepséget 250 terítékes díszebéd követte a Koronaszálló ízlésesen feldíszített földszinti éttermében.

Az első pohárköszöntőt *kövecsesi Lukács Béla*, a város főispánja, mondotta a Kormányzóra. *Halmay Béla dr.* polgármester a jubileumi ünnepség vendégeit és az ötvenéves iskola alapító igazgatóját, *Gálffy Ignácot*, valamint annak legelső két tanárát, monori *Kovács Gyula dr.*-t és *Sásdy-Schack Béla dr.*-t köszöntötte fel. A kormány képviselőit *Simon Sándor* tanügyi főtanácsos, az iskola igazgatója, üdvözölte lelkes beszédében.

A vallás- és közoktatásügyi, valamint az iparügyi és kereskedelemügyi miniszter képviselői részéről és a maga nevében is, *Tamedly Mihály dr.* tankerületi kir. főigazgató, a következő, szép gondolatokkal telített beszédben mondott köszönetet az üdvözlésekért:

Nem vagyok régi miskolci lakos, de azt már megtanultam, hogy a Koronában tartott közebédeken hosszan beszélni nem szabad. Különösen ma nem, amikor egymást rég nem látott osztálytársak kerültek össze, akik egy lélekemelő ünnepély néma áhítata után alig várják, hogy hallhassák, nem a szónokok, hanem egymás szavát.

Ezért, amidőn köszönetet mondok az üdvözlő szavakért, csak egy rövid óhajt fűzök ehhez.

Szívből kívánom, hogy az iskola öreg diákjainak ily összejövetelein az Alma Mater egyre növekvő örömmel és büszkeséggel tekinthessen visszalátogató fiaira, nemcsak azért, mert egyre több emelkedett az élet fáján magasabbra, hanem főleg azért, mert azt a szent tüzet, melyet az ifjú lelkekben ő gyújtott meg, a kötelességtudás, a hazaszeretet és a karitász lángjaiból összefonódva egyformán látja lobogni minden fiában, az iskolára és az egyénre fényt, a magyar közösségre pedig áldásos meleget árasztva.

És szívből kívánom, hogy abból, amit az ily találkozókon az ajk elmond s a fül hall, egyre növekvő megelégedés csendüljön ki és hogy ebben a növekvő megelégedésben hazánk meginduló és egyre növekvő gazdasági fellendülése tükröződjék vissza.

Ditrói Nándor dr. az Emlékművet felavató *Lukács Béla* főispánt köszöntötte fel, mint a minden szép és igaz ügyet megértéssel felkaroló közjogi méltóságot és magánembert.

Végül *Heinrich János dr.*, a budapesti Keresk. Akadémia h. igazgatója, a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesületének főtitkára, *Halmay Béla dr.*-t, Miskolc thj. város meleglelkű polgármesterét és a vendéglátó város közönségét üdvözölte lendületes beszédében.

A társasebéd után Lillafüredre vonult ki a kereskedelmi iskolai tanárság, ahol a Palota-szálló gyönyörű csarnokában tartotta meg az országos egyesület választmányi ülését, másnap délelőtt pedig ünnepélyes közgyűlését.

A közgyűlést társasebéd követte, ahol — éppúgy, mint a közgyűlésen — sok értékes, a tanárság egyetemét érintő beszéd hangzott el.

*

Lezajlott a gyönyörű jubileum! És alkotásakép áll a Hősi Halottak Emlékműve! — Áll az intézet nagy lépcsőcsarnokában és mellette, az óraközi szünetekben, felváltva, önszántából, két-két diáksapkás, karszalagos tanuló áll őrséget.

Iskolába jövet és onnan menet, megilletődéssel tisztelegnek előtte tanulóink és a tízperces szünetek alatt nem lármásan, szaladgálva, hanem tisztességtudóan, csöndben és fegyelmezetten haladnak el a lépcsőházban az Emlékmű előtt!

Az iskola hazafias ünnepélyei alkalmával kigyulladnak az oszlopok fáklyaburái és kegyelettel áldoz a mult e fájó emléke előtt a ma ifjúsága, — a jelen!

Itt áll és így áll előttünk az iskolában az ötvenéves jubileum legszebb és legnemesebb nevelőeszköze. — Isten áldása rajta!

Ditrói Nándor dr.

* * *

Az intézet fennállásának 50 éves jubileumával és hősi halottaink emlékművének felállításával kapcsolatban utóhangként meg kell még emlékeznünk arról a fáradságot nem ismerő és lelkes munkásságról is, amely ez ünnepségeink sikerét elsősorban biztosította. E munkásság oroszlánrésze *Dr. Ditrói Nándor* tanári szolgálatra beosztott igazgató nevéhez fűződik, aki mind a jubileumi ünnepség megszervezésében és rendezésében, mind a hősi halottak emlékműve létesítésében és az ahhoz szükséges összegek előteremtésében, mint a végzett tanulók ügyvezető elnöke, hervadhatatlan érdemeket szerzett. Az intézet érdekében kifejtett kiválóan eredményes munkásságáért az intézet nevében ezúton is köszönetet mondunk neki.

A 35, 25 és 10 éves együttes érettségi találkozó kegyelete Hősi Halottaink Emlékművénél.

Nemcsak régi tanítványainknak, hanem nekünk is mindenkor kedves és értékes ünnepségeink az intézetben év végén megtartani szokott érettségi találkozók.

Ezek sorából is kiemelkedik az a meleg baráti összejövetel, amelyen az iskolától 35, 25 és 10 évvel ezelőtt búcsút vett öregdiákjaink adtak egymásnak június 20-án találkozót.

E három, egymástól távoleső évjáratnak a régi tanítványok lelkét egymáshoz közelhozó együttes érettségi találkozója volt az első, amelyik Hősi Halottainknak az iskola 50 éves jubileumán felavatott Emlékműve előtt kegyelettel mutatta be áldozatát, példát adva ezzel a jövő érettségi találkozóknak!

A díszteremből az intézet lépcsőcsarnokában felállított Emlékmű elő vonult az ünneplő öregdiákság, ahol a kigyulladt fáklyaburák fényében vitéz *Szalontay Károly* h. bankigazgató, a következő mélyérzésű beszéd keretében tette le hálás kegyeletük koszorúját:

A világháború vérzivataraiban, a férfiúi kötelesség legnehezebb idejében, kint a csatatereken, hol a Halál, mint óriási magvető, magyar vért vetett két kézzel, kivirágoztak a legnagyszerűbb katonaerények: a bajtársiasság, a férfias kötelességérzet, az önfeláldozó vitézség s a mindhalálig tartó hazaszeretet gyönyörű virágai.

A magyar ugar ilyen gyönyörű virágai, ilyen egész értékű férfiak voltatok Ti, kedves jó Pajtásaim, s a Ti emléketeket őrzi s csodálatraméltó kötelességteljesítésteket példaként állítja elénk az iskola vezetőségének, a volt osztálytársak és az intézett végzett növendékeinek, a hősök iránti megbecsülés s a hősök iránti hálás kegyelet emlékére emelt emlékmű.

Az emlékmű s rajta a 65 hősi név — a magyarság vén fájáról oly korán lehullott levelek — állandóan beszél hozzánk; az emlékmű állandóan figyelmeztet, emlékeztet, bátorít és int bennünket.

Azt kiáltja felénk az emlékmű: Magyar, nézz széjjel a világban s lásd! Nézz körül és látni fogod, hogy az élet örök harc és küzdelem; a teremtés harcot, küzdelmet kíván. S ebben az örök harcban, ebben az örök küzdelemben, a gyáva, a korcs, a gyenge elpusztul, az erős pedig megedződik.

Az emlékmű figyelmeztet bennünket. Arra figyelmeztet, hogy fegyelmezettséggel, összetartással, egymást megbecsüléssel, önzetlen munkával, egymás iránti tisztelettel tudunk csak erőt kifejteni, olyan

erőt, mely a multban is, a harctereken, a világháború véres tergetegeiben, nélkülözés és szenvedés közepette, csodálatos dolgok teljesítésére képesített, olyan erőt, amely a jövőben is egyedül lesz csak képes bennünket mai elesettségünkből ismét felemelni.

Az emlékmű és rajta a sok drága név emlékeztet is bennünket. Emlékeztet bennünket arra, hogy a lövészárkokban, a harcoló katonáknál a bajtársiasság és a hazaszeretet megszüntetett minden társadalmi és felekezeti megkülönböztetést. Hazaszeretet és bajtársiasság eggyé kovácsolt szegényt és gazdagot, felebbvalót és alantast egyaránt. Az ellenség előtt csak egy cél lebegett mindnyájunk előtt: a mindenáron győzelem elérése!

Emlékeztessen bennünket ez az emlékmű erre a bajtársiasságra, erre az önzetlen munkára, az egymást megbecsülésre és egymás iránti tiszteletre, mert erre van most még fokozottabb mértékben szükségünk, hogy mindnyájunk közös célját, minden igaz magyar legbensőbb vágyódását elérhessük: szétdarabolt, megcsonkított és meggyalázott hazánkat ismét naggyá, boldoggá tehessük, hogy a régi szép Magyarországot ismét visszaszerezhessük!

Ezt a bajtársiasságot, ezt a megértést azonban már most, a béke időben fejlesszük és ápoljuk, most, a békében, tanuljuk meg egymás bajával törődni, a békében tanuljuk meg egymást tisztelni és becsülni s ezért küszöböljünk ki magunkból minden olyan érzést, amely bántó társadalmi, vagy felekezeti megkülönböztetés, ami széthúzás vagy intrika, mert ezek mind csak a maroknyi magyarságot gyengítik s a bennünket körülvevő ellenségeink amúgy is hatalmas erejét fokozzák.

Az emlékmű bátorít is bennünket. Úgy érezzük, hogy ennek a sok hősnek a lelke — mint hajdan Csaba királyfi elesett jó vitézeinek a lelke a Hadak útján — ez emlékalkotáson keresztül ide visszatért közénk, a hősök lelkei itt vannak közöttünk, hogy az Ő csodálatraméltó kötelességteljesítésükkel bennünket bátorítsanak, bennünket buzdítsanak s jó munkára serkentsenek.

Úgy érezzük, hogy az emlékműn a nevek megelevenednek, az aranybetűk mögül előtünnek az ismerős kedves arcú fiúk, a jó pajtások, a volt osztálytársak!

Szinte hallom, kedves jó Pajtások — akik között talán éppen a mi korosztályunkból kerültek aránylag a legtöbben e műre — buzdítástokat, hallom bátorítástokat, de hallom intésteket is: — csak fegyelmezettség, önzetlen hazaszeretet, egymást becsülés és kitartás, és akkor el fog jönni a győzelem, mert el kell jönnie a győzelemnek,

az Igazság győzelmének, mert nem lehet az, hogy a mi kiontott vérünk, a mi korai halálunk, a mi mártíromságunk hiábavaló lett volna!

A hősök közöttünk járó lelkei intenek is bennünket. Arra intenek, hogy a félmilliónál több magyar hős halála csak akkor nem lesz hiábavaló, ha a félmillió hősi halált erkölcsi és szellemi értékké, éltető eszmévé tudjuk fejleszteni, ha megértjük az emlékmű s az egész országban levő sok ilyen emlékmű evangéliumát, melyek a béke idejére is hősiességet és önzetlen munkát parancsolnak mindnyájunk számára, hazánk és fajtánk érdekében.

Csak akkor nem lesz hiábavaló a sok hősnek kiomlott vére, ha olyan közszellemet tudunk az országban kialakítani, hogy a hősök árvái, a hősi halottak testvérei, rokonai és jóbarátai — férfikorukban, öregségükben s majdan az unokák is — büszkén mutatnak az emlékműn levő névre: „Ez volt az én apám, ez volt az én nagyapám, ez volt az én testvérem, rokonom, jóbarátom!"

Most pedig, midőn a 35, 25 és 10 évvel ezelőtt érettségizett növendékek nevében, hálás kegyeletünk jeléül az emlékművet megkoszorúzom, kérem a Mindenhatót, hogy adjon ezeknek a hős katonáknak csendes pihenést, az ő csodálatraméltó kötelességteljesítésüket őrizzük és ápoljuk mindnyájan és kívánom, hogy megértsük e néma műnek a hangos beszédét!

I.

Az 1936—37. év története.

Az 1886-ban alapított intézet ötvenegyedik iskolai évét a szabályszerű előkészítés után szeptember 9-én nyitottuk meg. A rendes tanítás másnap megkezdődött és az iskolai év végéig megszakítás nélkül folyt a IV. évfolyamban május 15-ig, a többi évfolyamban pedig június 7-ig. Az összefoglalásokat június 8—14-ig tartottuk meg. Az iskolai év ünnepélyes befejezése és az évvégi bizonyítványok kiosztása június 18-án történt.

Az **intézet állapotában,** amint ezt már a mult évi értesítőben is jeleztük, az a változás történt, hogy a közoktatásügyi igazgatásról szóló 1935:VI. t. c. értelmében 1936. július 1-ével a felső kereskedelmi iskolák kir. főigazgatósága megszünt és iskolánk a miskolci tankerületi kir. főigazgatóság vezetése alá került. A felső kereskedelmi iskolák kir. főigazgatósága 1895-től vezette és emelte kereskedelmi szakoktatásunkat nyugateurópai színvonalra és amikor most búcsúzunk tőle, csak hálával és szeretettel gondolunk a magyar kereskedelmi szakoktatás megszervezőire és naggyátevőire, mert nekik köszönhetjük, hogy kereskedelmi iskoláink a magyar közgazdasági élet számára oly sok kiváló munkást nevelhettek. Új vezetőségünket is tisztelettel és szeretettel üdvözöljük és ígérjük, hogy gyakorlati pályákra nevelő munkánkat az ő irányításával is ugyanolyan ügyszeretettel és buzgósággal fogjuk végezni, amint ezt a multban is tettük.

Osztálylétszám tekintetében a mult iskolai évvel szemben az a változás, hogy a mult évi 7 osztállyal szemben ez évben ismét nyolc osztály volt, mert a IV. évfolyamnak is 2 osztálya lett.

Az olasz nyelv tanítását az 1934/35. tanévben vezettük be a II. évf. A) osztályának egyik csoportjába a francia helyébe. Ez a csoport ez évben már érettségi vizsgálatot is tett szép eredménnyel. A mult tanévben már az egész II. A) osztály az olasz nyelvet tanulta, a jövő tanévben az egész III. A) is tanulja, az azután következő év-

Nyilas Samu

Kubikos c. szobra a „Műegyetemi Napok 1947 V. 11-én ugilt tárlatán.

H.B.: Műtörténeti adalék görbe tükörben
Északmagyarország 1966. szept. 18. 6.l

Nyilas Samu

Kavicstermelők c. kompoziójával részt vett a diósgyőr vasgyári dolgozók kiállitásán.

Pléh Zoltánnal kötzösen faragta meg Rákosi portréját.

Északmagyarország 1952. ápr. 20.

Nyi las Sámuel

A Borsod - Miskolci Képzőművészek Szabadszervezete kiállitásán bemutatásra kerültek szobrai.
A kiállitás 1945. jun. 17-én nyilt meg Miskolcon

Szabad Magyarország 1945. jun. 20. 2.l.
Megnyilt a Képzőművészek Szabadszervezetének kiállitása.

Nyilasi Imre

„Tél a Tiszán" c. képével szerepelt a Szepedi Téli Tárlaton

Tiszatáj, 1965, 4 sz., 3020.

Nyilasi Imre M.D.K.

Művei a kiállításon

Akácz László: Téli tárlat Szegeden

Csongrádmegyei Hirlap 1965. febr. 28

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja Komárom
1973 JÚL 26

Nyilas Tibor festő-művész.

1021

A pillanatok festője

A Nap már valahol Dorog fölött döcög, a Pilis felől sóhajtásszerű szellő lebeg. Kesztölcön, a faluvégi tornácos ház udvarára az utcán unatkozó cseresznyefák száradni készülő leveleinek zizegése hallik. Nyilas Tibor festőművésszel, a hamiltoni szakgimnázium művészeti-anatómia tanárával beszélgetünk. A falakat frissen készült képek borítják, klastrompusztai akvarellek, s az édesapa, a kemény arcélű szlovák férfi olaj képmása, s a valamikori jó barátokról sebtében „feldobott" krokik.

A művész az ősszel megrendezendő tizedik kiállítására készül, hazai emlékeket, magyaros, szlovák motívumokat gyűjt szülőfalujában, Kesztölcön.

— Valamikor Dorogon, a bányász képzőművész körben kezdtem el rajzolgatni... — mondja Nyilas Tibor. — Dalos Ernő irányította munkámat. Kanadában dr. Start Robert, a Japánban dolgozó orvos fedezett fel, s juttatott be az „Ontario College of Art"-ra, a képzőművészeti főiskolára.

A főiskola után Nyilas Tibor elvégezte Torontóban a pedagógiai egyetemet is. Két oklevél birtokában felvették őt a hamiltoni gimnázium tanári karába. Pályája szerencsésen indult. Egy nagyméretű faliképe (10x2,20 méteres), a „The Melody" ismertté tette nevét. A képen az ókori festészetet, a színművészetet, szobrászatot, a földművelést mint művészetet és a zenét formálta egységbe. A torontói nemzetközi könyvtár számára „Favágók" címmel készített táblaképet.

Nyilas Tibor Kanadában ismert, elismert művész. Sokat utazik: Párizs, Róma, Bécs, Zürich, Bratislava — s sorolni lehetne a városokat, országokat, ahol megfordult, s művészekkel kapcsolatot tart. Japánban, Naganoban az ősi művészet, a sumi-e mesterétől, Hoyo Saitól tanult:

— Életem legnagyobb vágya — nyilatkozik Nyilas Tibor, — hogy megtanuljam a japán népi festészetet, a sumi-et. Egyetlen ecsetvonáással megfesteni egy nádszálat, vagy egy madarat... A természettel milyen benső kapcsolatot jelent ez..! A jövőben hosszabb időt szándékozom eltölteni Japánban.

Rajztömbbel járja az országot, világot a művész. Ahol az életnek egy-egy érdekes fordulatát, villanásnyi jelenségét látja: rögzíti. Az emberi pillanatok érdeklik őt. Munkahelyén, a gimnáziumban tankönyvként Barcsay Jenő művészeti anatómiáját használja. Ha hazalátogat, vándorútjainak egyik állomása Szentendre, ahol Barcsayt, s Ilosvay Vargát keresi fel. Mostanában fedezi fel magának az Esztergomban élő művészeket,

CSAPSZÉKBEN (kroki)

néhány akvarellt, grafikát ajándékozott az egyik esztergomi múzeumnak.

Kanadában magánkezekben lévő galériák állítják ki a művészek munkáit. Érthető, hogy a galériatulajdonosok elsősorban az eladási lehetőségeket veszik figyelembe. Vannak nagyon jó festők Kanadában, akik kénytelenek elsősorban a szakmának, vagy saját maguknak festeni. A képvásárlásoknál a „dekorativitás", a „menjen a garnitúrához" elv szabja meg, ki milyen mélyen nyúl a pénztárcába.

— Sokan azáltal akarnak „egyéniek" lenni, hogy különféle non-figuratív bűvészmutatványokba csomagolják művészetüket — mondja Nyilas Tibor. Úgy éreztem, nekem a figurális dolgokhoz van tehetségem, ezt fejlesztettem ki magamban. Szeretem a mindennapokat. Minden pillanat, az utcán támaszkodó öreg, vagy a csapszékben bóbiskoló részeg, a buszra váró fiatal festői, művészi téma — csak fel kell ismerni, s tudni kell megörökíteni a lényeges vonásokat...

Energikus ember Nyilas Tibor. Nyelveket tanul — valósággal szerelmese a japán nyelvnek, a torontói zenei főiskolán pedig énekel, bariton hangja van:

— Számomra a zene jelenti a kiteljesedést. Odahaza, ha festek, a műtermemben állandóan szól a zene. Tulajdonképpen semmi célom sincs azzal, hogy elvégzem a zenekonzervatóriumot. Hobby, semmi más. De úgy érzem, gazdagabb lesz életem, ha közelebb jutok a muzsikához.

Munkáját a közönség tetszésén kívül hivatalos elismerések is kísérik: megkapta többek között a francia kormány kitüntetését is. Az egyszerű emberek festőjének vallja magát. Életvitele, munkatempója szimpatikus. Az anyagiasság távol áll tőle. Nem maga-mutogatás vágya hozza őt évente haza Kesztölcre. Festeni, dolgozni jön. Tervezi, ha lehetséges, jövőre az esztergomi művészekkel szeretne közös kiállítást rendezni.

— csolnoki —

Nemzetiségi politika, mint helyi politika

Az állampolgárok egyenlő jogai — a nemzetiségieké is — annyira közismert, elfogadott, hogy szükségtelen idéznünk az alkotmányt. Hazánkban a nemzetiségi politika megfelel a marxista—leninista elveknek. A nemzetiségiekről szóló megyei tanácsi határozat a jogok gyakorlati megvalósításának útmutatója.

A helyzet jó, sőt nagyon jó, mégsem kifogástalan a megyében. Akadnak helyi vezetők — esetleg maguk is nemzetiségiek — akik úgy vélik, minek a dolgot erőltetni? A fiatalok úgysem akarnak csak magyarul beszélni. A könyvtárban nem keresnek sem német, sem szlovák nyelven kiadott irodalmat. Senki sem igényli a középületek kétnyelvű feliratát. A nemzetiségi nyelvoktatást csak a gondolat népszerűsítése után lehet bevezetni, vagy kiterjeszteni.

Ezekre az úgynevezett érvekre ellenérvként elmondhatnánk az akai esetet, ahol éppen akkor toppantunk be az egyik családhoz, mikor a nagymama német énekre tanította unokáját. Az idős asszszony elmondotta, mennyire örülne, ha a községi könyvtárban német könyvekhez, német újságokhoz jutna. Emlékeztethetnénk arra is, hogy a kétnyelvű feliratokkal, a nemzetiségi nyelvoktatással szembeni idegenkedés, egy letűnt kor keserű tapasztalatainak késői maradványa.

Ilyen elmélkedések nem feleslegesek. Célravezetőbb azonban, ha olyan gyakorlatra mutatunk rá, amit Tardosbányán tapasztaltunk. Ebben a virágzó, jómódú, többségében szlovák anyanyelvűek lakta községben a tanács napirendre tűzte a nemzetiségi politika érvényesülésének kérdéseit a múlt év május 15-i ülésén. S úgy határozott, hogy a nyelvi oktatás kiterjesztése az elsődleges feladat.

Ebben a döntésben legalább annyi a felismerés, mint az önkritika. Felismerték, hogy van igény, érdeklődés az anyanyelv művelése iránt. Az önkritikus rész, hogy évtizedek során átalakultak az eredeti kifejezések. Mind kevesebben ismerik a szabályos szlovák nyelvű fogalmazás, írás és olvasás szabályait.

A tanács határozata úgy szólt, hogy a nyelvi foglalkozást kezdjék el az óvodában. Az általános iskolában necsak az alsóban, hanem a felsőben is tanuljanak szlovákul a fiatalok. Számot vetettek a népművelés követelményeivel is. S úgy határoztak, kapjon az eddiginél is nagyobb teret a szlovák dalok, táncok, darabok betanulása, bemutatása.

A tanács tisztségviselői gondoskodtak a határozat végrehajtásáról. Az óvoda élére olyan szakképzett vezető került, aki nemcsak a gyermeknevelés tudnivalóit sajátította el, hanem szlovák gimnáziumot végzett. A fiatalasszony hamarosan visszatér szülési szabadságáról, és akkor szakszerű irányítás mellett szlovák dalokat, mondókákat, táncokat tanulhatnak a kicsinyek.

Az általános iskola tanári karát szlovák származású pedagógussal gyarapították, aki rendelkezik a nyelvoktatáshoz szükséges képzettséggel. Az új tanévben a felsőben is megkezdik a szlovák nyelv tanítását.

A művelődési házat szlovák gimnáziumot végzett házaspárra bízták. S mint a tanács vezetői, a határozat ellenőrzésekor tapasztalhatták, az öntevékeny művészeti csoport tagjai szívesen tanulják mindazt, ami kifejezi a szlovák népi kultúrát.

A tardosbányai tanács múltévi határozata azért valósulhatott meg, mert a testület következetesen látott hozzá a végrehajtáshoz. A tanácstagok felkeresték választóikat. Beszéltek velük a nemzetiségi nyelvoktatás jelentőségéről, a szlovákul tudó fiatalok lehetőségeiről. Ezek közül talán említsük meg, hogy a megyénkkel szomszédos területtel mind több szál fűz össze bennünket. Szlovákul tudó több kereskedelmi, ipari és egyéb szakembert lehetne foglalkoztatni. S az sem mellékes, hogy e kapcsolatok révén erősödik a szocialista internacionalizmus. A tanácstagok jó felvilágosító munkájának tudható be, hogy Tardosbányán a nem szlovák

talasszonyok és a közélet

rendezett a KISZ a VIT-hét jegyében

Dr. Balog Miklósné hangoztatta, hogy a nők tevékenységi köre a felszabadulás óta kiszélesedett, a közéletben betöltött szerepük is pozitívnak értékelhető, de a családi terek nagy része még rájuk há-l. Az 1970. februárjában zott népolitikai határozatok rvezeti és tartalmi kérdé-t érintettek. A Magyar

nőket foglalkoztató üzemekben még több nő számára biztosítsanak munkalehetőséget. A pályairányítás, a szakképzettség emelése továbbra is égető feladat.

A 103 helyen működő szülők akadémiája, a népfront által irányított szakkörök, nőklubok, a bányászszakszervezet nőklubja mind-mind a nő-

Szárított répaszeletraktár, Mezőhegyes

Építész és szerkezettervező: Nyilasi Imre (CSOMITERV)

Magyar Építőművészet 1978/4

NYILASI IMRE

Elektromos berendezés:	Prágai Attila	Beépített légköbméter:	14 250 lm³
Út- és közmű:	Bottyán Antal	Beépített alapterület:	1 954 m³
Beruházó:	Mezőhegyesi Cukorgyár	Bruttó építési költség:	11 305 000 Ft
Kivitelező:	Békés megyei Állami Építőipari Vállalat	Egy légm³-re eső bruttó költség:	793 Ft/lm³
Tervezés éve:	1974	Fényképek:	Vági László
Kivitelezés éve:	1975		

A Mezőhegyesi Cukorgyár megbízása alapján tervezett raktárépület a gyártási folyamat melléktermékeként nyert — állati takarmányozásra felhasználható — szárított répaszelet tárolására szolgál. A tárolandó répaszelet pneumatikus szállítóvezetéken kerül be a raktárba, elosztása a gerinc alatt végigfutó kezelőhídon elhelyezett flexibilis szórófejek segítségével történik. A kezelőhíd alkalmas emeletes, kocsizó szállítószalag létesítésére is.

Az épület kialakításánál maximálisan figyelembe vettük az ömlesztett tárolási módból adódó lehetőségeket, az anyag kb. 40°-os belső súrlódási szögének megfelelően egy, a padlószinttől kiemelkedő támfalig lefutó 45°-os tetőhajlású csarnokot terveztünk.

A csarnok légterét kétoldalon lezáró törtvonalú vasbeton falakat a tárolt anyag oldalnyomására méreteztük, így a raktár teljes hosszában az optimális tárolási keresztmetszetig kihasználható.

Hagyományos szárított szelet esetén 300 vagon, pelletelt (szemcsésített) szelet esetén kb. 500 vagon a tárolási kapacitás. A raktározott anyag kiszállítása a raktár két oldalán reteszes zsilipekkel kialakított 3—3 ajtón keresztül pneumatikus vagy kaparószalagos felszedő berendezéssel történhet.

A szeletraktár a Cukorgyár területén a régi ülepítők helyén épült meg. A raktárakat gyűrűsen körbefutó betonburkolatú út övezi a gyári úthálózathoz kapcsolhatóan, az egyik oldalon iparvágány csatlakozás is biztosítható, így az elszállítás mind közúti, mind vasúti járművekkel megoldott. A szerkezettervezés az építészeti formálással szoros összhangban történt mind az acélszerkezet, mind a vasbeton szerkezetek kialakításánál.

A 25 m alsó csuklóponttávolságú, 45°-os tetőhajlású háromcsuklós keretek duplázott övekkel 120×60×4 mm-es dunaújvárosi kamraszelvényekből rácsos szerkezetként terveztük. A kivitelezést CO_2 védőgázos ívhegesztéssel kifogástalan minőségben készítette el az acélszerkezeteket gyártó XV. kerületi „Béke" Mgtsz. A lefedett területre jutó acélfelhasználás 33 kp/m².

Hogy mindkét oldalon azonos kialakítású féltartókat alkalmazhassunk, a felülvilágító kereteket külön elemként terveztük meg. A 18 m feletti hosszúságú féltartókat egybe gyártották, a helyszínre közúton szállították le.

A helyszíni szerelés során már csak a csavaros kapcsolatok elkészítésére volt szükség. A szerkezet összeszerelése keretállásonként történt, a két féltartót egy-egy autódaru géptartása mellett felül összecsavarozták, majd a felső csukló elkészülte után a talpgörgőkre leeresztették.

A vasbeton falak és peremgerendák kívül-belül gyalult zsaluzatban készültek, a belső felület meszelve, a külső felület műanyag diszperziós betonfestékkel színezett.

A szerkezet lefedése egyrétegű alumínium trapéz hullámlemez.

A háromcsuklós keretek alapozása fogazott talpfelületű vasbeton alaptestekkel készült.

A rendkívül rossz talajviszonyok miatt (2—3 m vastag, talajvízre felpuhuló mésziszap feltöltés) —4 m mélyen kellett alapozni, ez a körülmény nem elhanyagolható költségnövekedést okozott.

A tervezett raktár egyébként minden olyan ömlesztett anyag tárolására alkalmas, amelynek belső surlódási szöge nem nagyobb 40°-nál és a kb. 9 m-es tárolási magasság kihasználható.

Ny. I.

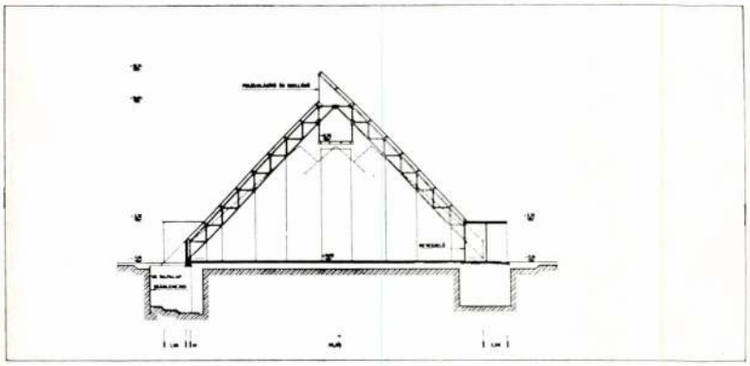

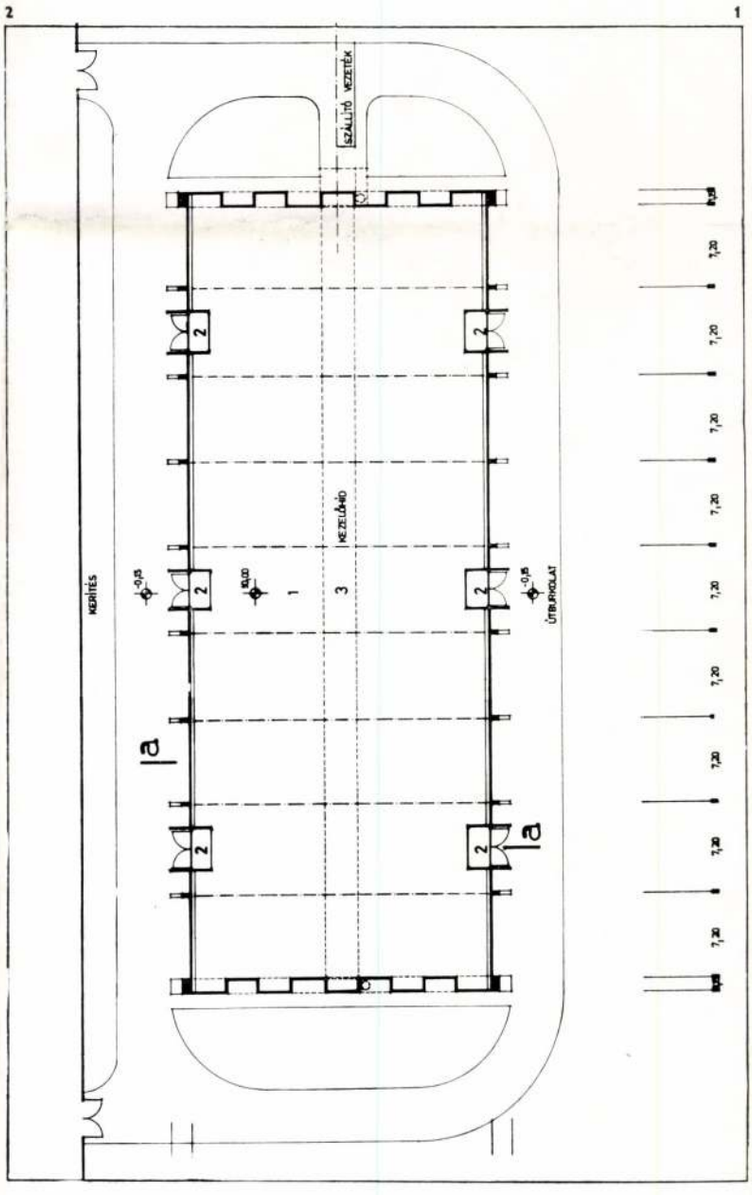

1. Metszet, M=1 : 600
2. Alaprajz, M=1 : 600

1. Section
2. Schéma

A dinamikus terhek miatt 10 cm vtg hálósvasalású vasbeton válaszfalakat alkalmaztunk. Belül háromszori fehér meszelést terveztünk. Épületen kívül a vasbeton szerkezetek nyersbeton felületképzést kaptak. Ezekkel a megoldásokkal (idomüveg és nyersbeton) a felújítási költségek csökkentését kívántuk elérni.

Az épületben szervesen kapcsolódik egy kétszintes raktár, amelynek az összekötő hídja egyben a késztermék elszállítását biztosítja. A keverő melletti első traktus technológiai igényeket elégít ki.

Az emeleten zsákos anyagtárolás történik, amelyet csúszdán keresztül táplálják közvetlenül a járművekre. Építészetileg a raktárnál sikerült nagyobb arányú előregyártást biztosítani (pillérek, tetőpanelok és oldalpanelok) így a kivitelezést is gazdaságosabbá tenni.

M. J.

1. A takarmánykeverő a lépcsőházi blokkal
2—4. Homlokzati részletek
5. Üzembelső technológiai szerelés előtt

1. Mélangeur de fourrage avec le bloc de l'escalier
2—4. Détails de façade
5. Intérieur de l'usine

2

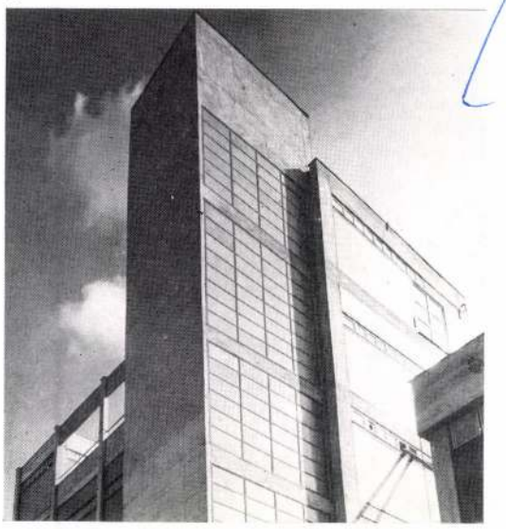

3

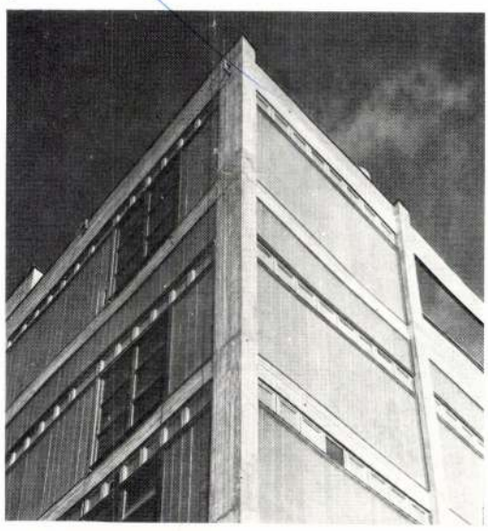

4

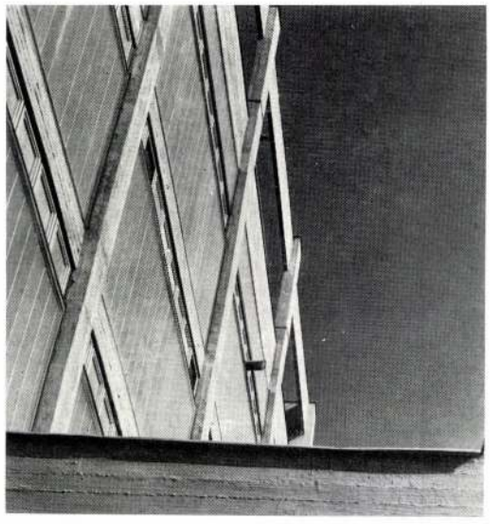

5

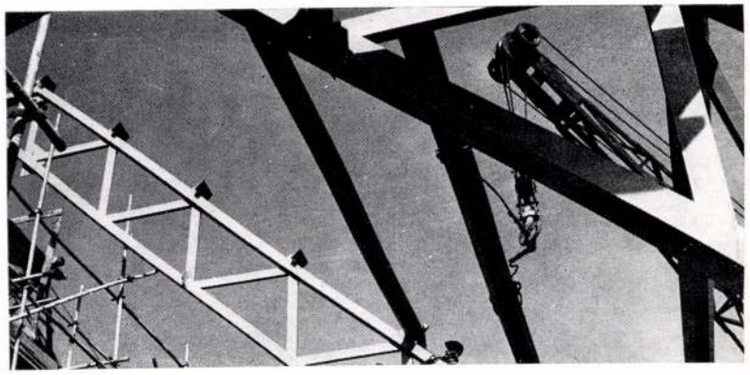

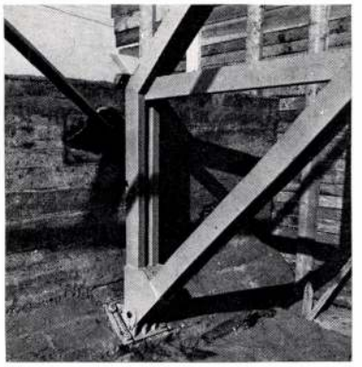

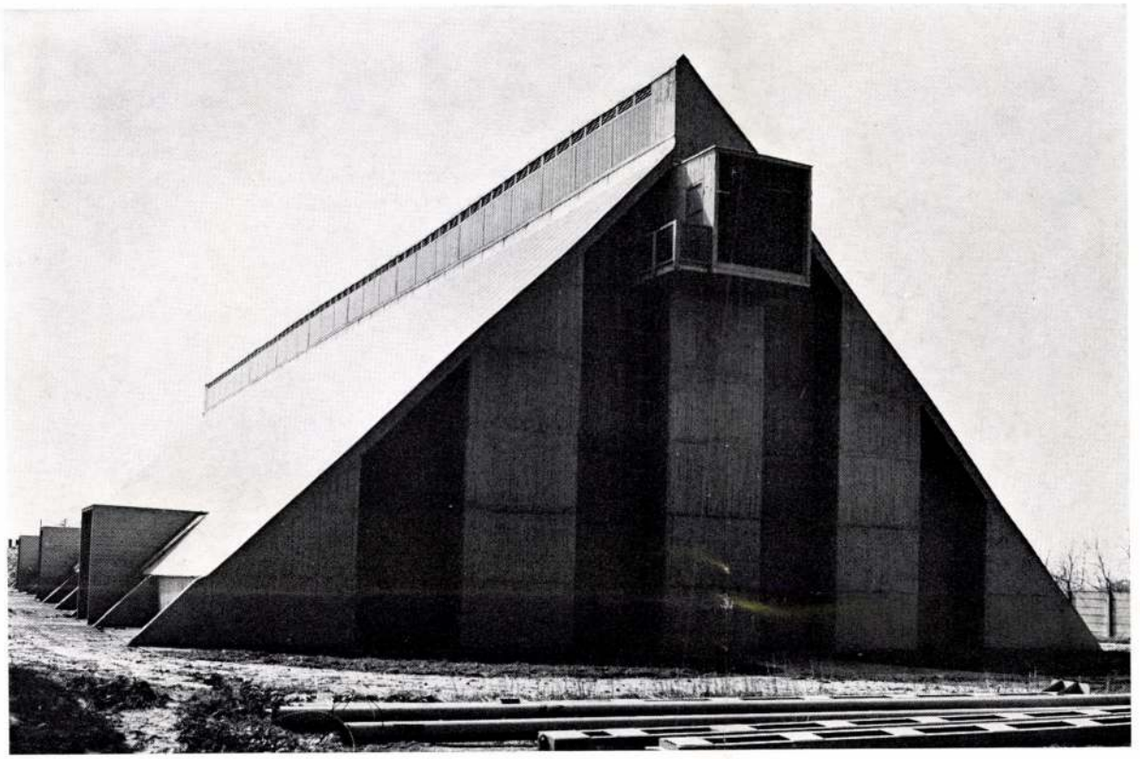

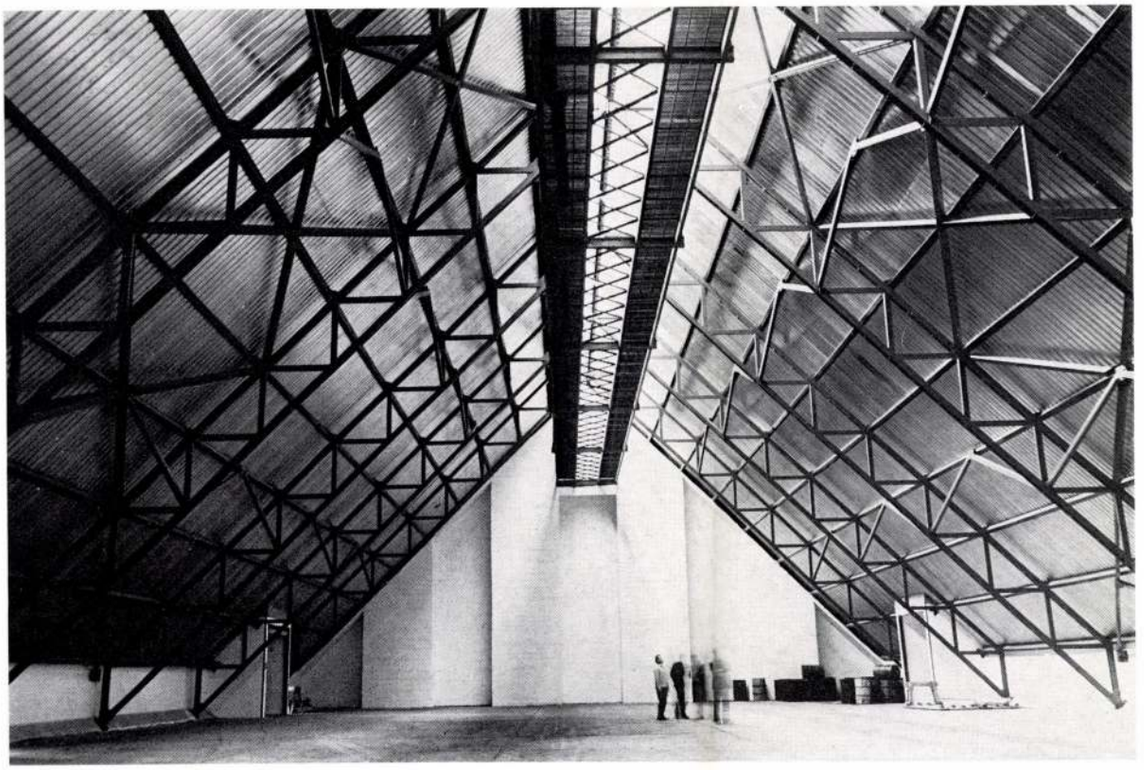

Fedett piac, Salgótarján

Építész: Roth János (LAKÓTERV)

Munkatárs:	Iványi Zoltán	Beruházó:	Nógrád megyei Beruházási Vállalat
Statikus:	Dénes Lóránt		
Gépészek:	Németh Kálmán Szabados Lajos Kovács György	Műszaki ellenőrök:	Nyerges Pál Juhász Géza
Kert:	Szentpétery István	Fotók:	Penner Gyuláné
Közművek:	MÉLYÉPTERV	Bruttó beépített terület:	4 900 m²
Generálkivitelező:	Nógrád megyei Állami Építőipari Vállalat	Bruttó beépített térfogat:	20 717 légm³
Építésvezető:	Balázs Péter	Bruttó építési költség:	39 862 eFt

1

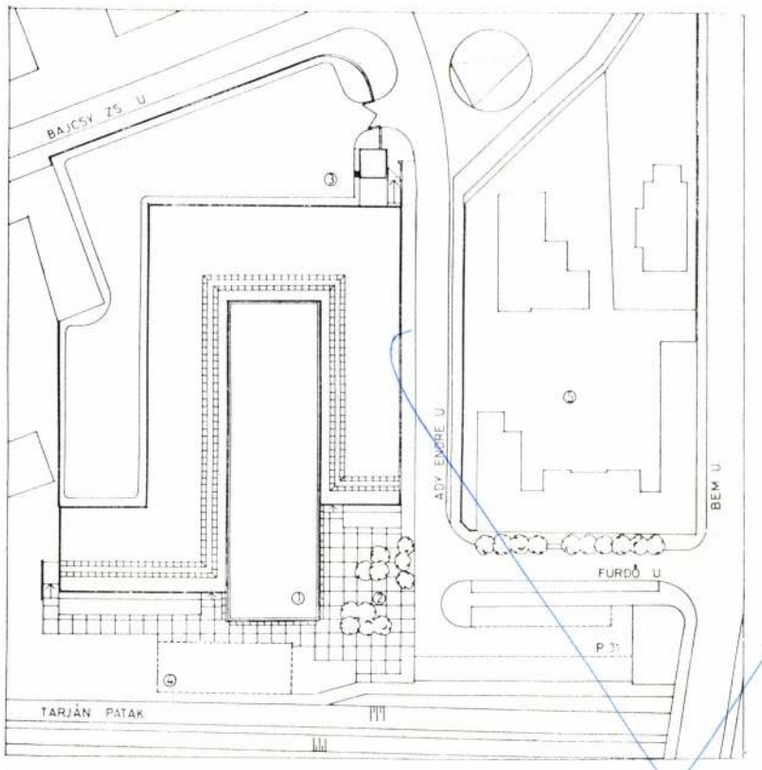

2

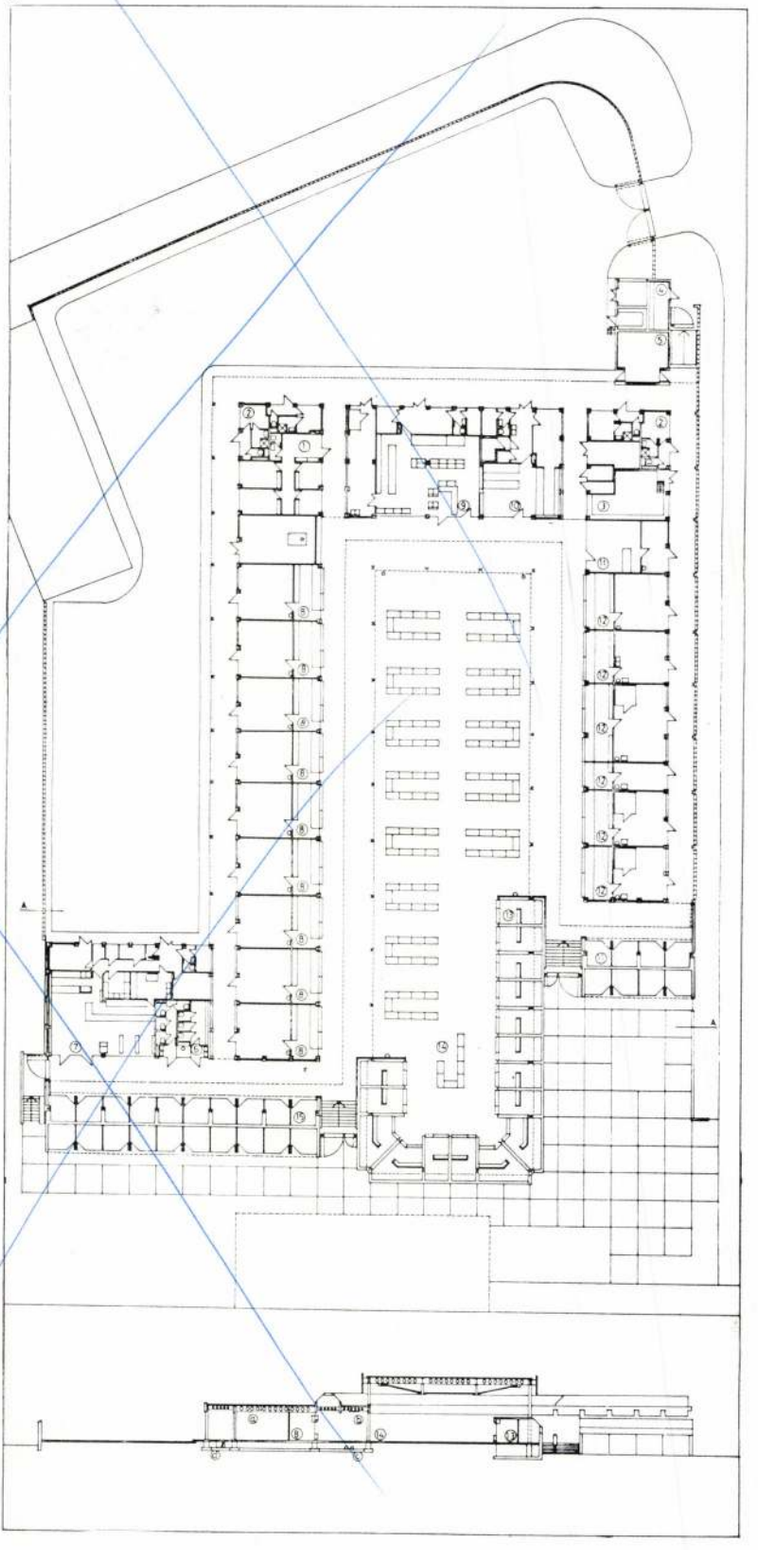

3

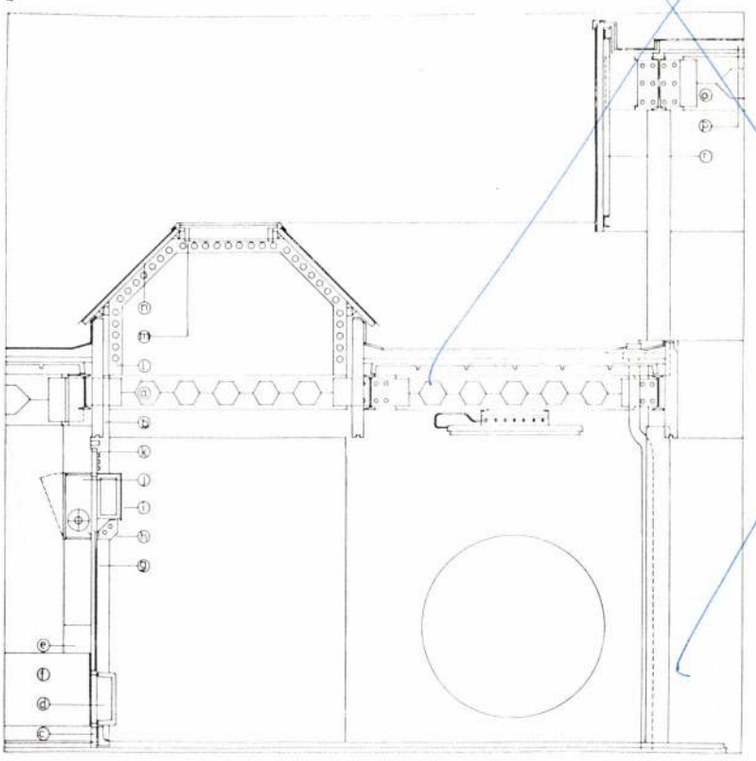

NYILASY SÁNDOR

36 ◆ NYILASY SÁNDOR
(1873–1934)

Sárkányeregetés

70 × 90 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Nyilassy
Kikiáltási ár: 400 000 Ft

17
G.ZLOTESCU
1940

Nyilasi János, népi ijzarművész

L: Kathy Lóntó

S.r.a. Paripák és hocsik a fogathajtó VB-n 7.

Esti Hirlap,

Bp. 1978 aug. 24.

Nyilasi Sándor, festőművész

Vinkler László festőművész ismerte Nyilasi Sándort is, akkor eljárt az iskolájába, együtt festett növendékeivel Tápén. Így a Képzőművészeti Főiskolát megelőzve hatással volt Vinklerre a jól értelmezett akadémizmus és a nagybányai iskola természetfestészetének szabadabb világa is.

Tandi Lajos: Vinkler László. Tiszatáj, Szeged, 1979. 12. 92. old.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 348-720

Nyilasi Tibor festő- és grafikus

DOLGOZÓK LAPJA
1981 AUG 28

1021

A muranói üvegről — Klastrompusztán

A kesztölci Nyilasi Tibor útja a nagyvilágban
Egy festő nemzetközi sikerei...

Évente visszajön Kanadából gyermekkorának álomvilágába, Kesztölcre. Innen indult el, néhány ember biztatására, akik hittek tehetségében. Az emlékek sokasága, a család visszavárja őt.

Amikor találkoztunk Klastromligeten, a szépülő üdülőfaluban, amelyre már valóban nem illik a „puszta", éppen csinosodó nyaralóját rendezte. A sziklakertben hatalmas körög állta útját az ásóknak. „Nem baj, majd mozaikokkal körülrakom, lecsiszolom a sziklát, örülök, hogy így alakult" — állította meg a kötömb szétkalapálására igyekvő családtagok nekirugaszkodását. A feleség, *Evelyn Grayson* költőnő, esszéista, kitűnő magyarsággal (lám a legjobb nyelvtanár a szerelem) teával kínált („mindenféle kanadai gyökerekből főztem..."). Hamarjában az angol nyelven írt verseit nézhettem meg. Szép tanulmányt írt *Barcsay Jenőről*, Esztergomot hangulatos esszében örökítette meg. Távoli célja, hogy magyar költők verseit fordítsa angolra — „Majd ha jobban beszélek magyarul" — tért ki a válasz elől, bár ez csak szerénység, mert valójában mélységeiben, árnyalataiban is ismeri már nyelvünket.

A művész, *Nyilasi Tibor* Hamiltonban, — Ontario tartományban él. Tanára a torontói Képzőművészeti Főiskolának. A közelmúlt újabb nemzetközi elismeréseinek dokumentumai kerülnek az asztalra.

Az egyik lap kritikusa az Oakville Centennial Gallery-ben (Nemzeti Galéria) rendezett kiállítás átütő sikerét ismerteti.

— Mindig izgatott, munkára serkentett, ihlettel lepett meg a zene. A Kanadai Nemzeti Balett egyik előadásán, a „Kollektív szimfónián", nem tudtam letenni kezemből a ceruzát. Több képben örökítettem meg a műsort. Ugyancsak kiállítottam egy kamarazenei est emlékeit.

Lapoztunk az emlékkönyvben. „Ezek a színes felvételek?"

— Évek óta tagja vagyok a patinás hírű, 1848-ban alapított Müncheni Műhelynek. Ez az iskola a mozaikkészítőket fogja össze. Azt tapasztaltam, hogy a világban ismét nagy kultusza van a mozaiknak. És a muranói üveg — feltámadt. Mind a középületek építtetői, mind a magánosok áldoznak erre. Nyilasi Tibor az első mozaikjait brazil gránitból készítette. Mint a Müncheni Műhely művészének, sok megrendelést kell kielégítenie. Legutóbb egy stuttgarti középület díszítésével ért el sikert.

— Pályázatot nyertem vele. A legklasszikusabb geometriai elveket, elsősorban az aranymetszés szabályait követem. Márványból, gránitból, malachitból és bazaltból készítettem a körszeletekből álló épület mozaikjait. A tengeri kagyló figurájából indultam ki. A spirálformának az aranymetszés szerinti komponálása izgatott.

— Az évenkénti hazalátogatás csupán a nosztalgiáknak szól?

— Természetesen nem hagyom kialudni azt a tüzet, amely a magyar világhoz köt. Tanulni is jövök. Többször jártam Szentendrén, *Hegyi György* intarziakészítő művésznél. Elmondhatom, sokat tanulok tőle. Nézze, nem feltétlen kell a méregdrága muranói üveget alkalmazni. A natúr kőnek a felhasználási lehetősége szinte korlátlan. Engem most az izgat, hogy a mozaikba kirakott durva kő irreguláris felülete miként kapja el a fényt. Amikor aprítom a köveket — úgy hagyom, ahogyan törik. Izgalmas, szép felületek nyerhetők ezzel.

Jövőmet illetően is elmondhatom, hogy a mozaik köt le. Szeretem a grafikát is, elsősorban a krokikészítés vonz. A körömben élő emberi világ, a tömeg, a látvány, sok szép feladat megoldására késztet. Természetesen szorgalmazom azt is, hogy feleségem mind tökéletesebben tanulja meg a magyar nyelvet. Kanadában van még tennivalónk a magyar kultúra népszerűsítése terén.

— csolnoki —

Nyilasi Tibor: Fekvő nő — grafika

...ási kombinát bőr- és szőrme-
...múltban létrehozott bőrkikészí-
...láthatta a közönség
(Fotó: Jusztin)

...igyek

Nagyigmánd

TIT-csoport alakul

A nagyigmándi tanács végrehajtó bizottsága beszámolót hallgatott meg a művelődési ház társadalmi vezetőségének működéséről.

A tizenegy tagú társadalmi testületet 1979. szeptemberében választották meg úgy, hogy abban a társközségek lakói is — Kisigmánd, Csém, Csép — képviseltették magukat. A vezetőségben helyet kaptak továbbá a lakóterületen működő gazdasági egységek, intézmények képviselői, A negyedévenként tartott üléseiken gyakran kevés volt a résztvevő. Ez annak is betudható, hogy a nagyközségben nincs hagyománya a művelődési ház társadalmi vezetőségének. Ezért az ősszel alakuló kertbarátkör megszervezésén kívül különösebb eredményről nem számolhattak be a végrehajtó bizottságnak.

A testület úgy foglalt állást, hogy a jövőben a társadalmi vezetőség olyan személyekből álljon, akik jártasak a közművelődésben, szívügyüknek tekintik szűkebb hazájuk művelődésének, szórakozásának elősegítését. Ismerve az igényeket, a testület szeptember 15-ig adott határidőt a TIT helyi csoportjának megszervezéséhez.

...irándulás

Jegyzet

Minta lehet

Egy megyei népi ellenőrzési vizsgálat keretében a dorogi járási NEB négy mezőgazdasági termelőszövetkezetnél és az esztergomi Úszó Falu Halászati Szövetkezetnél tekintette át az újítómozgalom helyzetét. Az általános megállapítások között szerepelt, hogy a sárisápi termelőszövetkezet kivételével a gazdaságok vezetői még nem értékelik kellőképpen az újítómozgalmat. Sárisápon viszont jól látják hasznosságát. Ezt bizonyítja az e területen tapasztalható fejlődés is. Az 1981-es esztendőre kidolgozott feladattervük akár mintául szolgálhat más gazdaságok számára is. Mintegy 35 megoldásra váró témát jelöltek meg. Ezek nem korlátozódnak csak az ipari tevékenység területére, hanem a talajművelés, a betakarítás, a tartósítás, a trágyakezelési eljárások és a műtrágya-technológiák takarékos megoldásait szintén célul tűzi ki.

A népi ellenőrzés megállapítása az, hogy a sárisápi termelőszövetkezetben az elkövetkezendő időszakokban számos és sokrétű feladat megoldásához nyújt segítséget az újítómozgalom.

A dorogi járási NEB javaslatai között egyebek mellett az szerepelt, hogy a sárisápiak újítási feladattervét juttassák el a többi gazdasághoz, hogy a jó példa terjedését ezzel is segítsék.

— gordos —

Kísérletként: ötnapos munkahét az iskolákban

Ahol korábban kezdődik a tanév...

Tatabánya több iskolájában — korábban kezdődik a tanév a diákok számára. A hír azonban nem keltett riadalmat a nebulók és a szülők körében...

A városi tanács művelődésügyi osztályán ezzel kapcsolatosan elmondták:

— Országos kísérlet kezdődött az iskolákban az ötnapos munkahét általános bevezetése előtt. A cél az, hogy pontosan megismerjék, felmérjék, miként kell a tanulás rendjét hozzáigazítani a változásokhoz. Ez nagyon ésszerű, hiszen természetes, hogy a tananyag nem változik, meg kell tehát találni a módját, hogy az oktató-nevelő munkában semmiféle visszaesés ne következzen be...

Ez az oka annak, hogy a kísérletben részt vevő négy tatabányai iskolában — a Kossuth, a Széchenyi, a kertvárosi Sziklai, az V. számú újvárosi, — valamint a város környékén a tarjáni intézményben — korábban kezdődik a tanév. Ezen kívül a tatabányai kisegítő iskola is áttért az ötnapos munkahétre.

— *Az évnyitó pontos ideje ezekben az iskolákban?*

— Egységesen augusztus 29-én, szombaton délután 5 órakor kezdődnek a tanévnyitó ünnepségek, az első tanítási nap augusztus 31-e, hétfő. A kísérletben részt vevő iskolákban néhány nappal később fejeződik be a tanév, az utolsó tanítási nap június 18-a.

— *Egyéb változás a tanév „menetrendjében"?*

— Van egy fontos változás a tanévnyitó ünnepségek rendjében. A tatabányai iskolákban egységesen szeptember 1-én, kedden délután, 5 órakor rendezik az évnyitót. Elsősorban azért délután, mert ez az érdeklődő szülők nagy többségének megfelelő, nem kell szabadságot kivenniük, hogy részt vehessenek az ünnepségen...

Mint azt a megyei tanács művelődésügyi osztályán megtudtuk: a kísérletet a megyeszékhelyre koncentrálják, hogy figyelemmel lehessen kísérni a tapasztalatokat. Tatabányán valamennyi középfokú intézmény — a szakmunkásképzők kivételével — áttér az ötnapos munkahétre. Ezen kívül két intézmény: a nyergesújfalui Irínyi és a komáromi 318-as szakmunkásképző — a bázisüzemek munkarendjéhez igazodva —

Nyilasi Tibor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 JUN 13

MAGYAR HÍREK
Budapest

1021

Nyilasi Tibor Kanadában élő szobrászművész műtermében Kodály Zoltán portréján dolgozik

(Mr. Barry Coomber felv.)

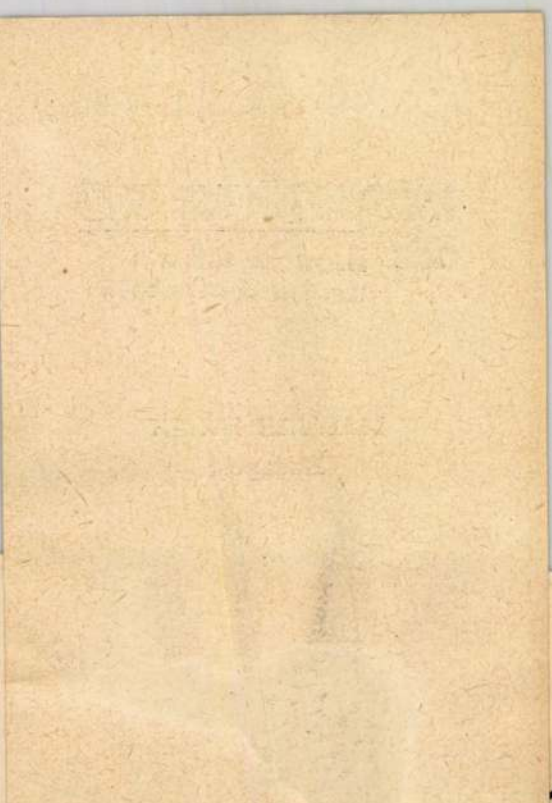

készülő

Már hírt adtunk róla, hogy ősszel — hazánk felszabadulásának 25. évfordulója alkalmából — a Szépművészeti Múzeum, a Magyarok Világszövetsége és a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállítást rendez a külföldre szakadt magyar művészek alkotásaiból. Amikor a kiállítás gondolata először felmerült, talán senki sem sejtette, *mekkora visszhangot ver a külföldön élő magyar művészek körében.* Most, hogy a kiállítás megnyitásának napja mind jobban közeledik, már nincsenek kétségeink. A

nak tervünkr
Reméljük —
példa —, hog
a *Magyar Hí*
újabb és újat
s gyűjtemény
lik. Eredeti,
volt, hogy a
szinti termébe
gyűlik az an
tervezünk, g
mondjam, *szín*
állításnak. Tá
gazdagság kív

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR HÍREK
1966 SZFP 1.
1021

»Torontói sörözőben.«
Nyilasy Tibor ceruzarajza

Nyilasy Tibor, francia állami díjjal kitüntetett, magyar származású kanadai festőművész hazánkba látogatott, művésztelepeket tekintett meg és műtermükben felkereste magyar kollégáit. Képünkön:
Kádár György (baloldalon) grafikusművész műtermében

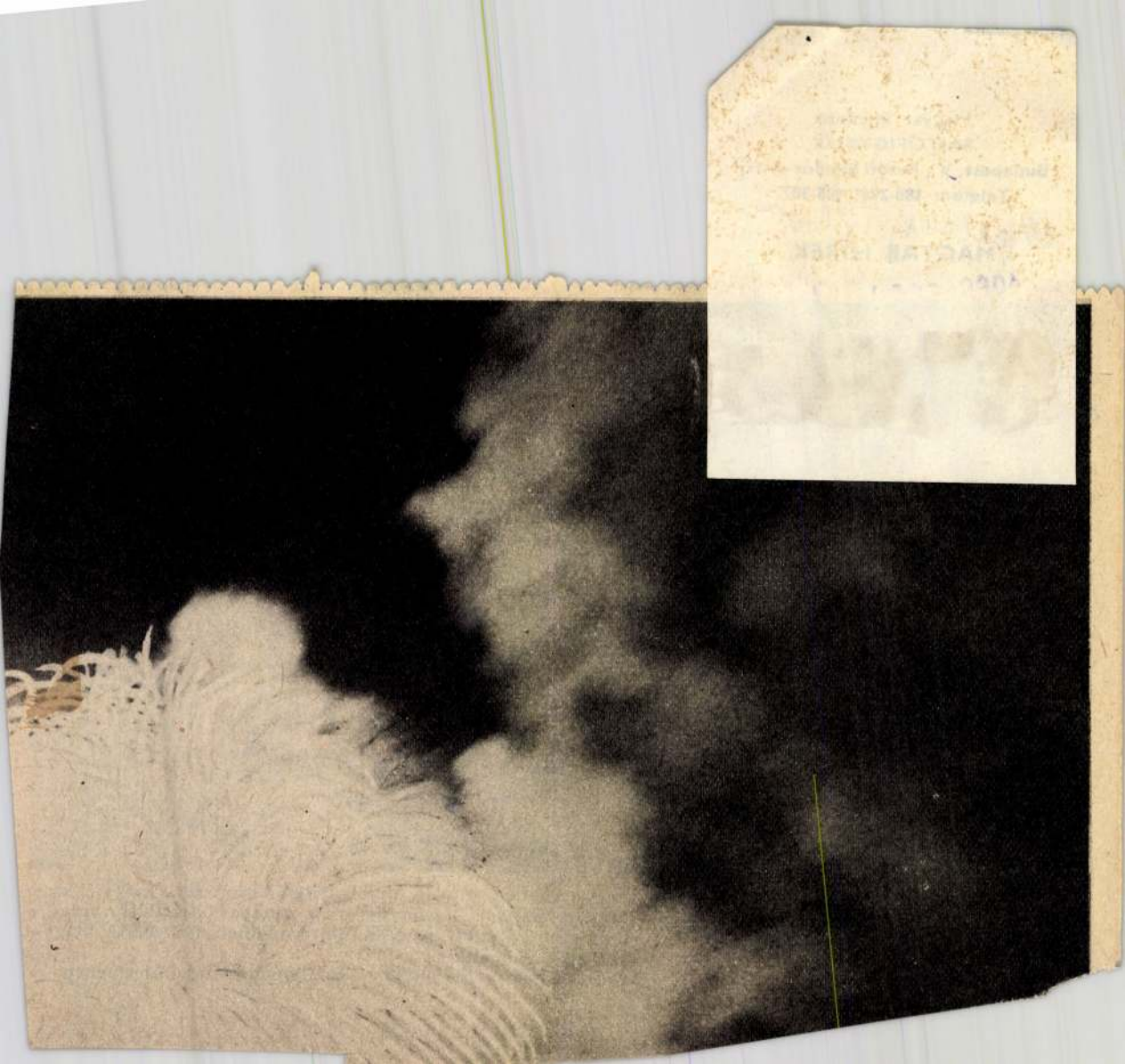

NYILASY TIBOR

MŰVÉSZETEK HÁZA SZEKSZÁRD

Tisztelettel meghívjuk,

1992. július 3o-án,csütörtökön 16 órára

N Y I L A S I T I B O R
/Kanada/
f e s t ő m ű v é s z

kiállításának megnyitására

A tárlatot megnyitja:

DR. SZATMÁRI SAROLTA
a MUSEION KFT igazgatója

Közreműködik:

DEMETER LÁSZLÓ
fuvolaművész

A kiállítás megtekinthető hétfő kivételével naponta 1o-18 között, 1992. szeptember elsejéig.

Nyilasy Bonaventura

Lásd

Arch. Ért

1909. 220.

Nyilasy Bonaventura

< Gyöngyfürö Bona >

Kemény Lajos: < >

Arch. Ért. 1908. 92. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezel
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mi
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hivein
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomi
sok ezer embertársamon, joggal kérhet
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszn
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

M.D.K.

Nyilassi Bona

hímző- és gyöngyfűző mester

Egerben élt és -feljegyzések szerint - 1566-ban a fő-kommisz-szárius házában dolgozott.

Mária Varju-Ember: Hungarian Domestic Embroidery,
Bp.1963. Corvina, 61 old. 48 k. köztük 8 sz.t.

7. old.

K.G.K.

M. DK

Nyilassy Károly, festő.
Veranda. Of.

OMKT - Vándor kiáll. 1910 szept. 8 - dec. 27 - ig.
Tm. - Hornyánszky V. tany. 81. l.

Nyilassy

festő

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f. 466-468. l.

Magyarország a római nemzetközi művészeti kiállításon.

Nyilasy

A "Három kiállitás.III." folytatásában az ott bemutatott müveket értékeli Margitay Erné.
Magyar Mannheimer Gusztáv munkái ugyanolyan jók, mint régen,

Nyilasy: most is üde, friss és igaz,

Bosznay: sohasem volt jobb, mint most,

Tornay: elhagyta sokszor bántó festékmozaikjait.
A kritika szórol-szóra igy nyilatkozik a müvekről.
A Képzőmüvészeti Társulat kiállitásán szereplő valamennyi müvész nevét lásd: Körösfői Kriesch Aladár nevénél.

Élet, Bp. 1915. ápr. 4. VII. évf. 14. sz. 339. lap.

Nyilassy

Kifogástalan hüséggel igyekszik magyar tárgyat ábrázolni, a munkája elismerést érdemel, -irja Lázár Béla: "Téli tárlat" cimmel, mégis hiányzik belőle, -mint művésztársainál is- a magyar festészethez szükséges egységes látásmód, az egységes magyar szellem.

Otthon, Bp. 19o1. dec. hó
18-29. lap

Nyilasy

Föld ábrázolását birálja-Lázár Béla: "A téli tárlat" c. kritikájában,- rétegződését tul kiszámitottnak tartja.

Otthon, Bp. 1903. december hó
33-41. lap.

Nyilasy, festő

Kiállítva két korai képe.

Lacsó Katalin: Kiállítási napló
Műgyűjtők kiállítása 93-96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október XXVI/10.

Nyilassy

1897-ben mutatta be műveit a nagybánya kiállításon.

Fülep Lajos: Magyar művészet, Budapest, 1971

1031

Nyilassy

a valóság szolgálatába szegődött festő fiatalon jutott el a tartalmi megrendülésig

D. Fehér Zsuzsa és Pogány Ö. Gábor:

Magyar festészet a XX században. Budapest, 1971

71

Nyilasy Bonaventura,

(Gyöngyfűző Bona), gyöngyfűző (gemmitrisor, Perlenhäfter). A XVI. században élt. Erdélyben született s innen került Kassára, hol 1566. táján huzamosabb ideig működött. Úgy látszik főleg egyházi ruhákat díszitett. 1566-ban holmi megrendelt művek elkészitése czéljából Egerbe szándékozik Mágocsynéhoz, s ez alkalommal inasát Andrást, a néhai Warga Simon fiát is magával akarja vinni. A tanács a fiuról reversálistvesz, s arra kötelezi Bonát, hogy mihelyt Egerben a mivet elvégezte, vagy visszahozza, vagy vissza küldi Kassára és sem Erdélybe, sem máshová el nem viszi. Egy évvel később Nyilasy már Gyulafehérvárt van, s mint az erdélyi fejedelem gyöngyfűzője működik. Inasa ezalatt Kassán önállósitotta magát, s főmester lett. Mesteréről azonban nem lehetett valami nagy véleménynyel, mert 1567-ben Nyilasy a kassai tanácsnál ramaszt emel ellene, hogy „mindenek előtt meggyalázta." A mester és tanitvány között keletkezett czivódás elintézése-7

7 ismeretlen.

Kemény Lajos ifj. Az erdélyi fejedelem gyöngyfűzője. Arch. Ért. 1895. 285. l.—
Kemény Lajos. Arch. Ért. 1908. 92. l

NYILASSY,festő

1899 nov.11-én nyilt meg a kiállitás Miskolcon.Ekkor a Közmüvelődési Egyesület megvette Nyilassynak"Hold-világos éj"c.képét a múzeum részére. 53.old. 8.jegyz

ZSADÁNYI GUIDO9 Az első képzőmüvészeti kiállitás Miskolcon 53.old.

A MISKOLCI [illegible] MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI76. 1964. jul. 1864

Nyilasy Sándor

Táj fákkal, olaj

Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 42. l.

Nyilasy Sándor

Tél Fékkel, olaj

Műszaki, 1971. 4. sz. 42. l.

Nyilasy Sándor

Táj fákkal c. képe szerepelt a szegedi műgyüjtők k
kiállitásán.

Szelesi Zoltán - A szegedi műgyüjtők kiállitása;
Műgyüjtő, 1971. 4. sz. 4o. l.

Nyilasy

A Szegedi Ünnepi Hetek keretében megrendezték emlékkiállítását.

Haraszti Mihály: Szegedi körkép.
Dalgozók Lapja, Komárom, 1943. aug. 11.

MDK

Nyilassy

Nagybányai hegyi képe
Jánossy Béla dr.gyüjteményében

Cikk:J.B.gyüjteménye

Modern Müvészet,19o5,I.1.sz.37 1.

MDK

Nyilassy

Nagybányai hegyi képe, a Jánossy B.dr. gyüjteményben.

Cikk: Jánossy Béla dr.gyüjteménye.

Modern Művészet, 1905.I. 1.sz. 37.l.

MDK

Nyilassy

Magángyüjtemények. Modern Művészet I. évf. 1. sz.
33-38.1.

M.D.K.

Nyilassy

Hollósy Simon festmővész fényképe mellett emliti meg a lap a müvész nevét, mint a Nagybányai Festőiskola egyik tagját az akkori "ifju óriások" között a"Negyven éve..." c. képes riportjában.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. ápr. 2-8
VI. évf. 14. sz.

MDK

Nyilassy

A nagybányai iskolából állt műveivel először a nyilvánosság elé.

Réti István: A harminc éves Nagybánya.

Magyar Művészet, 1926. 366.lap

Ujlaky
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szelesi Lóránt: Emlékezés Károlyi Rájosra
Művészet, 1962. június — 18 lap.

Nyilasi

MDK

1957 nov. 7-én nyilik a Koszta-Tornyai, Nyilasi kiállitás és Tokácsli Lajos: Szentes a Művész Szemével c. kiállitás.
Ez alkalommal leleplezik Örkényi Strasszer István emléktábláját.

--: Három művészeti esemény Szeged.
Csongrádmegyei hirlap. 1957. okt. 31.

Nyilassy

Sz.U.N.934.

Kétszázötven Nyilassy-kép kerül kiállításra

Szeged, május 18.

Nemcsak Szegeden, hanem az egész országban rendkívül nagy az érdeklődés a szombat délelőtt megnyiló Nyilassy emlékkiállítás iránt. **Baranyi** Tibor főispán, meghivott közönség jelenlétében szombat délelőtt 11 órakor nyitja meg a városi muzeumban az emlékkiállitást.

Magánosoktól, közgyüjteményektől több mint 150 kép kerül kiállitásra, mig a hagyatékból mint egy 70—80 drb. A kiállitás 31-ig marad nyitva. Megtekinthető naponta délelőtt 10—1-ig, délután 4—7-ig.

Általános belépőjegy 1 pengő, amely a kiállitás egész tartamára érvényes, az egyszeri belépésre 20 fillér a belépődij, diákoknak és munkásoknak 10 fillér.

Sz.U.N.934. V 19

Nyilasy

Sz.U.M.934.IV

Sz. U. M. 934. IV. 19.

A Nyilasy-emlékbizottság

szerda este Szalay József dr. nyugalmazott kerületi főkapitány elnöklésével ülést tartott. A bizottság elnöksége örömmel állapitotta meg, hogy szép számmal gyülnek össze a Nyilasy-képek az emlékkiállitásra. A kiállitást május 20—27-én tartják meg. A bizottság foglalkozott a megnyitás kérdésével is. Elhatározta, hogy az ünnepélyes megnyitás május 19-én délben lesz, ezt délelőtt 10 órakor sajtóbemutató előzi meg. Mivel a szegedi iparivásárt is ezen a napon nyitják meg, a kiállitás vezetősége érintkezést keres az ipari vásár vezetőségével, hogy a két megnyitás időpontja ne ütközzék. Szalay József bejelentette, Lyka Károly készséggel vállalkozik arra, hogy az emlékkiállitáson Nyilasy Sándorról megemlékezik és méltatja művészetét. Ezért semmiféle honoráriumot nem fogad el, hanem az erre a célra szánt összeget felajánlja a Nyilasy-siremlék javára. A bizottság ismételten felkéri a város közönségét, hogy akinek birtokában még Nyilasy-kép van és azt nem jelentette be az emlékbizottságnak, ajánlja fel a képeket a kiállitásra és azt jelentse be a muzeum irodájában, vagy irásban, hogy a képeket átengedi.

vásárolhat szücsnél, zival szemben

Az idő

Nyilassy

— **Nyilassy-emlékkiállítás Szegeden.** Május 19-én nyitja meg Baranyi Tibor, Szeged főispánja a híres szegedi festő, Nyilassy Sándor képeinek emlékkiállítását. A kiállításon nemcsak a hagyatékban maradt képek lesznek bemutatva, hanem több száz darab a muzeumok, családok, társaságokban levő Nyilassy-kép is. A „Magvetők" és a „Magvetést nézők" híres festőjéről május 19-én Lyka Károly, az Országos Képzőművészeti Főiskola tanára tart előadást. A kiállítás május 31-én zárul.

Ujság 934 V/19

Ujság, 934. V. 19.

Nyilassy.

Szegedi Új Napló,
1928. Nov. 7.

— **Olasz—magyar barátsági képzőművészeti kiállitás Szegeden.** A *„Független Művészek Budapesti Társasága“* az olasz—magyar kulturbarátság kimélyitése céljából a nyáron meghivta a felsőolaszországi festőművészek hét tagját egy barátsági vándorkiállitásra. Az olasz mesterek szivesen fogadták a meghivást és október folyamán Szombathelyen és Győrött rendezték meg nagysikerrel két első kiállitásukat. Most Szegedre jöttek és november 10-én délután 5 órakor nyilik meg ünnepélyesen a nagyszabásu kiállitásuk. A „Független Művészek Budapesti Társasága“ olyan társaság munkáit vonultatja fel a tárlaton, mely Szeged nagyigényü közönségének is szokatlan. A szegedi művészek közül is — mint vendégek szerepelnek a kiállitáson, — igy *Nyilassy* mester hangulatos tápéi zsánerképeivel, *Taiszer* János szobrászmüvész gróf *Klebelsberg* Kunó márvány- és bronz plakettjével, melyet a város rendelésére készitett, azonkivül nagyon sok a szegedi közélet vezetőinek plakettjével, néhány szoborral, *Dinnyés* Ferenc, *Dorogi* Imre és *Tóbiás* György, valamint a helybeli *MANSz* iparmüvészi munkákkal. A kiállitást, melyen több mint négyszáz képpel vonulnak fel a a mesterek a *Kass*-szálló disztermében és a halljában november 10-én, szombaton délután 5 órakor nyitják meg a közönségnek. Szombaton délelőtt 11 órakor a sajtóképviselőinek és a meghivott közönségnek mutatják be tárlatvezetéssel *Mario* de Hajnal olasz festőművész és *Selinkó* Géza a „Független Művészek Budapesti Társaságának“ mütárosa.

Tengeri májusra	29·36—29·26
Köles	26·00—27.00
Repce,	46·00—46·50
Buzakorpa	19·25—19·50
Lóhere	175·00—195·00

Irányzat: a buza és rozs szilárd, a forgalom csendes.

A szegedi helyi és szegedvidéki állomási árak a szállitási és egyéb költségek miatt a budapesti hivatalos tőzsdei árfolyamoknál 1·50—2·00 pengővel alacsonyabbak.

1906.

3213. Nyilassy Sándor.
Sz. Szegeden 1873 december 2-án. Földműves, ki kabátját balvállára akasztotta,
Hazatérő munkáspár

A munkából jövő és balra haladó mezeitlábos házaspárból a férfi a kapát, melyet jobb vállára tett, viszi, míg az asszony a zöld mázas vizes korsót és a kosarat czipeli. A beretvált arczú nemez kalapot és pantallót, az asszony, pedig, ki fejét kendővel kötötte be, világos réklit, rózsaszinü köténynt és sötét szoknyát visel. Az előtért szántóföldek, a háttért lombos fák foglalják el. Jelzése alól balra: Nyilasy.
Vászon, mér. 118.5:118.5 cm.
Vétetett 1905:XII.20-án a 104611 sz. leirattal 3000 Kán. (1130-905)

Az 1909. márczius 15-én kelt 25617 sz. leirat alapjan ideiglenes letétül a szegedi varosi muzeumnak adatott ki (496 ex 909).

Vid. Műz

Vét. 104611-905

Sz. n. 2-956.

Nyilassy Sándor

festő.

1) Alföldi táj. A szegedi képzőművészeti egyesület 1903. évi kiállításán megny. Schönberger Vilmos. Szeged.

2) Aratók. n. ott. megny. Brandenburg Károly, Szeged.

3) Csordakut. n. ott. megny. Brausvetter Mari, Szeged.

4) Cigányleány. n. ott megny. Deutsch Emil. Szeged.

5) Cigányok, n. ott. megvette Szegedváros.

6) Dorosmai szélmalom, n. ott megv. dr. Erdődi Ignácz

7) Falúvége. n. ott. megnyerte Báló János Szeged.

8) Hegyiuton. n. ott megny. Böhm Antal, Szeged.

9) Holdasest a Tiszán megv. n. ott. Tömörkény István.

10) Jó tanácsok n. ott megny. Subinkits Danica, Szeged.

11.) Muranói részlet. n. ott megny. Gerencsér László Szeged.

12.) Női fej. n. ott megny. Melchen Marton.

13). Nyárfák összel. n. ott. megv. az egylet.

14.) Réten. dtto.

15) Rózsák dtto és megny. Babarczy József Szeged.

16.) Szegedi lány. n. ott megny. Tóth Pál Budapest.

17.) Tájkép. n. ott. megny. Szmollény Nándor Szeged.

18.) Vásárra menők n. ott megny. az első magy. serfőző részv. társ Bpest.

19) Velencrei részlet n. ott. megny Fellegi Lajos Szeged.

20) Férfi arckép. megv. Obláth Lipót.

Nyilassy Sándor 2

21) Falú széle. n. ott. megny. az „Otthon" egylet Szegeden.

22) Parkban. n. ott megny. Jakobovics Mór Szeged.

Művészet, 1903. 354.

2239. Nyilasy S:

Sz. Szegeden 1873 december 2-án.

Tájkép.

A rozoga deszkakeritéssel körülvett pázsitos előtérben balra fehérruhás szőke kis leány áll és bibelődik a kezeiben levő mezei virágokkal. A középtért különféle lombos fák foglalják el. A háttérben pedig épületek bontakoznak ki. A derült égbolt könnyen felhőzött. Jelzése alol jobbra: Nyilasy 4.

Vászon, méretei 44.5 : 54.5 cm.

Vétetett a Nemzeti Szalónban 1902: XII. 15-én 300 Kán. (881/902)

Az 1903: II. 25-iki 5685 sz. leirattal egyéb állami elhelyezések czéljaira jelöltetett ki. (198/903).

Elszámoltatott 1903: IV. 7-én (270-903).

Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.

Az 1903: XI. 10-én kelt 81474 sz. leirattal kiadatott a nagybányai városi muzeumnak (773-903).

Az átadást az 1904: II. 3-iki 3774 sz. leirat vette tudomásul (80-904)

Vid. Muz.

Vét. N. Salon

Vizilassy Sándor

Holdvilágos est, olaj.
170 k.

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

1695. Nyilassy Sándor.

Sz. Szegeden 1873 deczember 2-án

Réten.

Az előtér Nagy-Bánya környékének egyik rétje, hol egy asszony és egy kis leány mezitláb halad bal felé. Mindketten arczélben vannak ábrázolva és háncsból font puttont visznek hátukon. A szőke leány kezeit hátratette, réklije rózsaszinü, köténye és kurta szoknyája kék. Az asszony fejét fehér kendővel kötötte be, felgyürt ujju réklije és köténye piros, szoknyája aczélszürke. A háttérben, a fák közt, jobbról két ház bontakozik ki. Jelzése alól balra: Nyilassy.

Vászon, méretei 95.5: 80.3 cm.

Vétetett 1899: III. 20-án a 20822 sz. rendelettel (155/99) 300 frtért. Elszámoltatott 1899: IV. 23-án (200/99). Az elszámolást tudomásul vette 1899: V. 27-én a 31844 sz. leirat. (381/99.).

Kiadatott 1899: IV. 15-én a szegedi városi Muzeumnak a 20822 sz. rendelettel (200/99.).

Vid. Muz.

MDK

Nyilasy Sándor

"Estefelé" c. képe, a kiállításon.

Meller Simon:A téli tárlat.

Budapesti Szemle,1904.jan.sz.131-136.l.

Nyilasy Sándor MDK

Tiszapart, olf.

Tanyai fiatalság, olf.

Öreg halász, olf.

Ligetben, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Falurészlet, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

3

2303. Nyilasi Sándor:
Sz. Szegeden 1873 december 2-án.

Kapálók.

~~Az előttünk elterülő~~ Képaföldet ~~egy parasztember~~ (férfi) és egy asszony művelik. Az előbbi kissé előrehajlik és kapáját úgy tartja, mintha vele a földbe akarna csapni, az utóbbi pedig jobbkezét csipőre támasztotta, baljával kapája nyelét fogja és balra nézve figyel. ~~A férfi~~ A férfinak öltözete: puha kalap, ing szükre fogott kézelővel, vörös nadrág és magas szárú csizma, az asszonyé: kék fejkendő, szük ujjú barna rékli, kék szoknya meg piros kötény. A derült égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: Nyilasi.

Vászon, méretei 140.5: 201 cm.
Vétetett a Képzőmüv. Társulat téli tárlatán az 1902: XII. 20-iki 90013 sz. leirattal 3000 Kán (907/902).

Elszámoltatott 1903: II. 8-án. (62/903).
Az elszámolást elfogadta az 1903: VII. 4-iki 13903 (449-903) és az 1903: X. 15-iki 18308 (710-903) szvsz. leirat.
Az 1903: XI. 10-én kelt 81474 sz. leirattal kiadatott a nagybányai városi muzeumnak (773-903).
Az átadást az 1904: II. 3-iki 3774 sz. leirat vette tudomásul (80-904)
Vid. Muz.

90013-902

Nyilassy Sándor

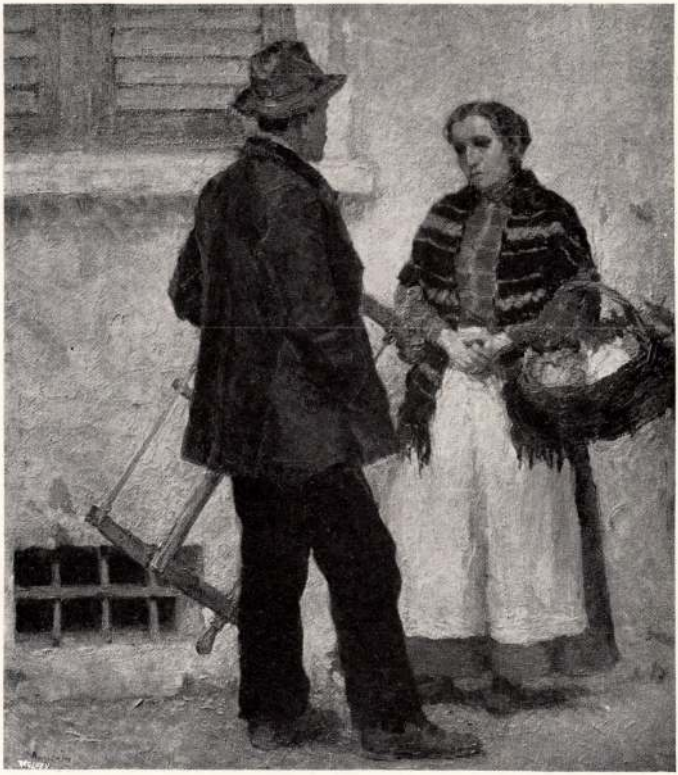

18. Nyilassy Sándor: Találkozás.

84. DOBAI SZÉKELY ANDOR: A ruhaszekrény.

Nyilasy Sándor

KACÉRSÁG

(Balogh Rudolf fényképe).

A P. H. VASÁRNAPJA
1933. VI. 18.

CSALÁDI ÖRÖM.

Nyilassy Sándor festménye. — (Részlet a szegedi egyetem számára készült hármasból.)

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT GYÖRGYI KÁLMÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat az idei tavaszi nagy kiállítását ünnepi keretek között az Iparművészeti Muzeum összes kiállítási termeiben rendezte meg. A Társulat e kiállítással óhajtotta leróni kegyeletét elhunyt igazgatójának, Györgyi Kálmán emlékének, aki 35 éven át fáradhatatlan buzgalommal intézte a magyar iparművészetnek ügyeit.

Az emlékkiállítás ünnepi külsőségét az adta meg, hogy e kiállítás céljaira az Iparművészeti Muzeum kiállítási helyiségeit teljesen beépítették s e beépítés révén 16 teremben mutatták be a magyar iparművészetnek nagy gonddal összeválogatott, művészi alkotásait.

Nyilasy Sándor: Vasárnap

A Nyilasy-Emlékkiállításról. A Szegedi Városi Múzeum tulajdona

A kiállítás építészeti munkálataira, valamint a kiállítás művészi megrendezésére a Társulat Vezetősége alulírottat kérte fel, hogy ezzel is jobban kifejezésre juttassa e speciális kiállítás jellegét. Az iparművészeti kiállítás építészeti megtervezésével és rendezési módjával külön kitűzött célt óhajtottam megoldani, és a kiállítás művészi megrendezésének feladatát, a kiállítás elsőrangú programjaként óhajtottam megvalósítani, melynek elismert sikerét az összes napilapok és szaklapok egyhangúlag kiemelten méltatták. Épp ezért jelen beszámolómban nem óhajtok kitérni a kiállítás építészeti megoldására és megrendezési módjára, hanem kizárólag az ott kiállított iparművészeti anyag rövid ismertetését közlöm.

Az iparművészeti munkásság nagy orchestrumának két ágazata viszi a vezérszólamot, mégpedig az alkalmazott grafika és a plasztika. E két vezérszólamhoz a művészi kisérőzenét az iparművészeti munkásságnak többi ágazatai adják, mégpedig a keramika, a porcellánművesség, az ötvösművészet, csipkék, márványművesség, textil- és szőnyegművészet és egyéb iparművészeti tárgyak.

Az alkalmazott grafika felöleli a könyvművészeti tevékenységnek összes művészi lehetőségeit. Magyarország legkiválóbb könyvművészei állottak itt sorompóba, hogy az olyannyira fejlett magyar sajtóproduktumok útján bemutassák azt a magas művészi nívót, amely előtt a külföldi szaksajtó, — Európa összes nemzeteinek kíváló művészi folyóiratai — a legnagyobb elismeréssel adóztak, amit különben a kiállítás három termében kiállított külföldi előkelő illusztrált művek igazolnak. A könyvművészettel kapcsolatosan a művészi typografia, a művészi könyvkötés és a különböző nemű illusztráló művészet kitűnő művészi alkotások révén előkelő módon van képviselve. A legkiválóbb magyar fametsző-művészek, a magyar rézkarcoló művészetnek büszkeségei, a színes, festői könyvillusztrátorok lépnek itt sorompóba a magyar alkalmazott grafikus művészet ünnepi bemutatóján. A legkiválóbb magyar művészek mind képviselve vannak, igaz, hogy csak egyes kíváló jellemző munkájuk révén, de úgy, hogy a magyar alkalmazott grafikus művészetről kitűnő, áttekinthető képet nyerhetünk.

A könyvművészeti osztályt egy igen kedves és bájos művészi anyag egészíti ki, mely a gyermekek számára szánt képeskönyveket és egyéb művészi alkotásokat foglalja magában. Említésreméltó, hogy Amerikában, Angliában, Németországban és a külföld más országaiban is magyar költők által megírt és magyar művészek által illusztrált magyar képeskönyvek jelenhettek meg idegen nyelveken, idegen országok kiadásában, ezzel is elismerést szerezve a magyar művészetnek.

Az alkalmazott grafikának egy másik nagy csoportja három teremben foglal helyet, amelyek az üzleti grafikának vannak szánva. Az üzleti reklámmal kapcsolatos összes iparművészeti ágazatok remek együttesben mutatják be magas művészi fejlettségüket. A plakátművészet legkiválóbb reprezentánsai terjedelmes gyűjteménnyel szerepelnek. Az üzleti grafikával kapcsolatos kisebb üzleti plakátok, prospektusok, üdvözlő kártyák, hirdetések, művészi levélpapírok és signettek, stb. stb. áttekinthető teljes képet nyújtanak az iparművészet és az üzleti érdekeltség összefogásának nagy fontosságáról. Különös nagy sikere van az osztály keretén belül a csomagolás művészetének, ahol kitűnő iparművészeink a legkisebb gyakorlati és üzleti feladatot sok élelmességgel és nagy szeretettel oldották meg.

Az alkalmazott grafikusművészet nagysikerű kiállítását külön osztályba összegyűjtve, a magyar fotóművészek csoportja egészíti ki. E csoportban is az alkalmazott fotóművészet jutott csak szóhoz. Tudatosan csak a reklámfotografia és a művészi fotóriport és fotóillusztrációnak válogatott, kitűnő művészi gyűjteménye kerül itt bemutatásra, hogy ezzel is dokumentálja a szoros összefüggését a könyvművészettel és az alkalmazott grafikával. E helyen örömmel emlékezünk meg a magyar fotóművészet kíváló sikeréről, mert a milánói nemzetközi kiállításon magyar művész vitte el a legnagyobb kitüntetést, a kiállítás Grand Prix-jét.

E beszámolómban külön hangsúlyozottan és külön kiemelten kell megemlékeznem plasztikai osztályának rendkivül nagy művészi sikeréről, mely a magyar szobrászművészet munkásságának három főágazatát mutatja be, a kiállítás összes termeiben, gondos, előkelő és a magyar szobrászművészet nívójához méltó elrendezésben. A kiállításnak egyik legnagyobb eseménye a magyar éremművészetnek eddig még sohasem látott, tökéletes, gyüjteményes bemutatkozása. Büszke öntudattal mutathatunk rá a magyar éremművészet kíváló alkotásaira, amely itt többszáz példányban, szakszerű csoportosításban tanulmányozható. A magyar éremművészetnek művészi nagyságát külföldön már egy gyönyörű, hatalmas díszmunka hirdeti, de e kiállítás nagyszámú éremgyűjteménye megdobogtatja minden magyar művész szívét is.

A szobrászművészeti alkotások kiállításának második csoportját a legjellemzőbb és legjobb művészi alkotásokból összeállított kisplasztikai csoport képviseli, amelynek keretén belül a legnevesebb magyar művészeknek java alkotásai kerültek előkelő elhelyezésben a kiállításra. A magyar kisplasztikai művészet a kiállítás díszterének falába beépített hat üvegszekrényben van kiállítva. Ezenkívül külön e célra megépített köralakú terem pillérfalain fölsorakozva láthatjuk a legjelesebb magyar kisplasztikai műveket. A plasztikai részről szóló beszámolóm ezzel még nem ért véget, mert a kiállítás építészeti részének nagy sikerét főleg a kiállítás összes helyiségeiben külön kiemelten elhelyezett dekoratív szobrászati műalkotások hozták meg, mert a dekoratív jellegű szobrászati művekkel éreztetni lehetett az architekturának művészi térhatását s viszont az architektura minden egyes kiválogatott szobormű számára jó hátteret, kellő művészi környezetet nyujtott és így a külön e célra kiválogatott legjobb magyar szobrászati műalkotások teljes mértékben érvényre juthattak. Az architekturának térbeliségét a szobrászművészet tudja legjobban érzékeltetni, viszont minden szobrászati műalkotás számára szükséges, hogy megfelelő környezetbe, megfelelő megvilágításba kerülhessen, mert csak így tudja zavartalan, igazi művészi hatását kifejteni. E kiállítás keretén belül az architekturának a szobrászművészettel való összefogása eredményes volt és kívánatos, hogy ez az összműködés a többi művészeti kiállítások keretén belül továbbra is fennálljon.

Sokat lehetne még szólni az Iparművészeti Társulat eme nagyjelentőségű kiállításáról, de a krónikás rövidre szabott beszámolója helyett szóljon önmagáról, maga a kiállítás, amely az Iparművészeti Múzeum épületében a nyári hónapok egész ideje alatt megtekinthető. *Györgyi Dénes.*

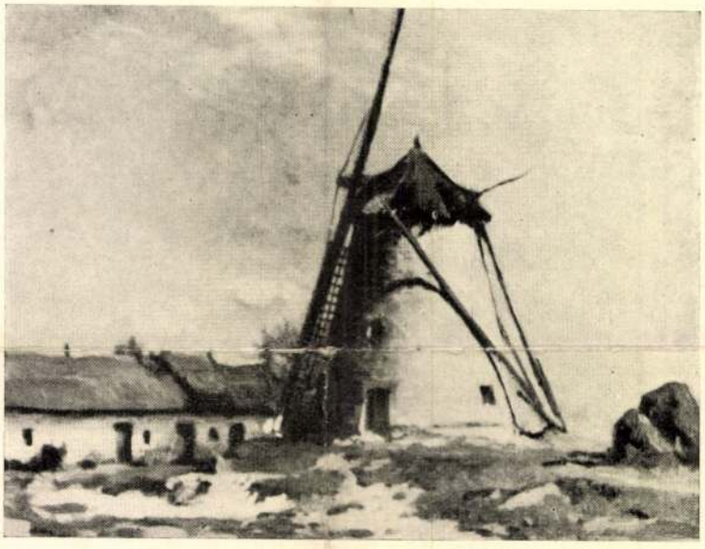

Nyilasy Sándor: A dorzsmai szélmalom
A Nyilasy-Emlékkiállításról. Dorozsma község tulajdona

MDK

Nyilassy Sándor festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz. 321.l.

M.D.K.

Nyilasy x) [Sándor], festő

„intim képeit" emeliti

Lyka Károly: „A Nagbányaiak", UJ IDŐK, 1897. dec. 19. III. évf. 12. sz. 137-138. old.

Idézve:

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos Bev. és összeáll. Perneczky Géza, Bp. 1967. Corvina 57. old.

x) Rétinél „Nyilassy"-nak írva

Nyilassy Sándor (1873-1934)

Szegeden nőletet. A bp-i hintaszer-iskolában, majd München-ben tanult az Akademián M. Holósy szabadiskolójában. Párisba, majd Nagybányára ment, s véntvet a művéntelep első bp-i kiállításán (Betlehem; Esti harangszó hagvető) A nárad végén mó szegeden nőkódik Sz. Z: Kis szegedi művénettőrténet

Tiszatáj 1968 II. n. hátsó borító

Nyilassy Sándor

Thieme Becker
XXV. 543. l.
(Lyka)

Nyilassy

~~Nyulassy~~ Sándor

festő

Thieme Becker

XXV. 546. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

ret márványban, *Körmendi Frimm* Jenő ugyancsak márványban egy kellemes női fejet, *Forgács Hann* Erzsébet Cleopátra bronzszobrát, *Ispánki* József egy ügyesen mintázott leányfejet állított ki. *Gáldi Glass* Gyula egy hatalmas kompozicióval próbálkozott, melynek az Apocalypsis címet adta. Hatalmas feladat, mely meghaladja a fiatal művész erejét, elismeréssel kell azonban adóznunk annak az ambiciónak, mely nagy célok elérésére tüzeli. *Rajki* István reliefje, valamint *Gábor* Mátyás szobra elismerésre számíthatnak.

A képek közül *Kernstok* Károly Hazatérő nyájak és Nyári felhők című klasszikusra érlelt. derűs képeivel kezdjük a sort. Örömmel látjuk a kiváló mester világos, széles távlatú képeit csak vázlatszerű képekkel szerepel, melyeken nagy tudását csillogtatja. *Glatz* Oszkár bájos genreeit küldte el, *Szőnyi* István egy szuggesztíven finom tájképet lehelt vászonra. *Magyar-Mannheimer* Gusztáv folthatásokra épített, tökéletes tájképeivel szerepel. *Kosztolányi Kann Gyula* Csendélet Mária szoborral c. képe különösen erőteljes, *Herman* Lipótot régen láttuk ennyire meggyőzőnek, *Gedő* Lipót bizonyságot tett figyelemreméltó festői tehetsége mellett. *Pállya* Celesztint különösen egy szőllőfürt igazolja a mesterségbeli tudás nagy mesterének, szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos ezúttal is a reprezentáló csendéletek színes festője, *Frank* Frigyes Tabánja és *Bardócz* Árpád női feje, *Kemény* Nándor poétikus tájképei, *Biai Fög-*

Nyilasy Sándor: Wimmer Fülöp

A Nyilasy-Emlékkiállításról. A Szegedi Kenderfonógyár tulajdona

tárlatainkon, mert úgy hatnak, mint jövendölései a jobb időknek, mikor a művészek egy ózondúsabb szférából meríthetnek ihletük mellé optimizmust is az emberiség vigasztalására. *Tornyay* János interieurje is szépen kivilágosodott erre a kiállításra, *Márk* Lajos színskálája pedig, ha meg is tartotta jellegzetes zöldesszürkéit, különösen portréin, de pl. nagy kerti képén kitáruló gazdagodást mutat. *Orsós* Ferenc tájképei mesteri biztossággal és lendülettel készültek, virágai elragadóan gyengéd formálásúak. *Iványi Grünwald* Béla inkább *lein* István nagy tudással ábrázolt aktja, vitéz *Darvassy* István tiszai halászai, *Kézdi Kovács* Elemér Rouge című képe, *Perlrott Csaba* Vilmos festői látású csendéletei, *Hollós Mattioni* Eszter érdekes kompoziciói, *Kontuly* Bélának egy nagyon tartalmas hidas képe, *Körmendi* András egy kis kompoziciója köti le figyelmünket. *Lehel* Mária, *Csabai Wagner* József, *Bayer* Ágost, *Bornemissza* Géza, *Gallé* Tibor, *Szlányi* Lajos, *Molnár* C. Pál, *Weil* Erzsébet, *Szautner* Lajos, *Sárkány* Lóránd, *Varga* Nándor Lajos, *Porter* Paula, *Gaál* Ferenc, *Pólya*

Iván, *Belányi* Viktor, *Lengyel Reinfuss* Ede, *Jakab* Ödön, *Gács* Magda, *Vörös* Géza, *Gimes* Lajos, *Gábor* Móric, *Fejérváry* Erzsi, *Betegh* László, *Bánovszky* Miklós, *Pécsi Pilch* Dezső, *Haranglábi Nemess* József, *Pohárnok* Zoltán, *Rozgonyi* László, *Pollacsek* Lili, *Kern* Andor, *Brenner* Nándor, *Újhegyi* Gyula, *Farkasházy* Miklós, *Say* Géza, valamennyien a magyar képzőművészet jelentős tagjának igazolták magukat ezen a kiállításon, ha különböző utakon keresik is művészetük igazságát.

NYILASY SÁNDOR EMLÉKKIÁLLÍTÁSA. A hálás Szeged város és a rendezőbizottság élén dr. *Szalay* József, a Dugonics Társaság elnöke megrendezték Nyilasy Sándor emlékkiállítását. A nemrég elhúnyt művész szépen, művészi érzékkel összeválogatott kiállításban jelenik meg ezen a kegyeletes érzéssel összehozott tárlaton, ha nem is hiánytalanul. A magántulajdonban lévő és e kiállításon szereplő majdnem 200 festmény teljes képet ad Nyilasy Sándor munkásságáról és művészi egyéniségéről. Szegeden született 1873-ban, 1893-ban Hollóssy Simon tanítványaként Münchenben dolzik, majd beárja Németországot, Olaszországot, Hollandiát, Angliát és Spanyolországot. Hazatérve kiállításaink egyik legnépszerűbb művésze lett, akinek a nagybányai iskolához csatlakozó festői felfogása gyorsan tört utat a közönséghez. A világháború után Tápén telepedett meg. Az itt festett genreképei országszerte feltünést keltettek, sőt nem egy ilyen képét vitték ki külföldre is. Vasárnap c. kompoziciója megjelenik a Die Kunst című német folyóiratban is, mely a legkiválóbb európai festők közé sorozza Nyilasy Sándort. Itthon is teljes művészetének méltánylása, egyremásra nyeri a díjakat, így 1929-ben elnyeri a társulati nagydíjat. Az utolsó években mégis teljes visszavonultságban él. Ezeket az éveit dr. Szalay József, az emlékkiállítás katalógusának előszavában, így jellemzi: „A ragyogó színek virtuóza az utóbbi években szinte árnyékként bolyongott a szegedi uccákon. Arcán a gondoktól és betegségektől szántott barázdái fölött mind ritkábban sütött ki a nyájas mosoly. Hangja a szokottnál is halkabbra vált. A sokat töprengő embernek a szájában megkeseredett az élet íze. Felfokozódott érzékenysége miatt valahogy idegenül kezdte magát érezni abban a világban, mely nemcsak a születésénél fogva volt az övé, hanem amely képzelőtehetségét egy életen át megtermékenyítette."

Végigtekintve a ragyogó színekkel pompázó genre- és tájképeket, nem is hinné a néző, hogy ezeknek az égi derűben fogant festményeknek szerzője szinte búskomor volt élete utolsó éveiben. Az utókorra az a kép marad Nyilasy Sándorról, melyet művei rajzoltak meg a magyar közönség fantáziájában: azoknak a genreképeknek a festőjét fogjuk benne mindvégig látni, amelyeknek nemzeti karaktere és színskálájának életvidámsága az Alföld népének szokásait és viseletét, életét és jellemét mesélőkedvvel, klasszikus tökéletességgel örökítette meg a művészet ragyogó vetítőlapján.

Nyilasy Sándor: Tánc

A Nyilasy-Emlékkiállításról. Grósz Marcel úr tulajdona.

A MADÁCH-SZOBOR RÖVIDESEN KIVITELRE KERÜL. Mint megbízható forrásból értesülünk, a nagy magyar drámaköltő emlékének megörökítésére indított akció nagy sikerrel kecsegtet. A szobormű kivitelezésére máris több, mint 40.000 P gyűlt össze, holott a magyar társadalom szélesebb rétegei még nem is vették ki részüket a gyüjtésből. Értesülésünk szerint még ez évben sor kerül a szoborpályázat kiírására.

,141., 142. l.
Képzőművészet
1934. VIII. cif. 74 sz

Nyilasy Sándor

festő

wod

z

Sik Sándor

Esztétika. III. k. A

művészet. Bp. é. n.

143. l.

— ~~övdisz, avar IV. 138.~~

M.D.K.

Nyilasy

Lázár Béla: "Téli tárlat" c. cikkének, "A magyar genre" c. fejezetében ir a magyar festészetről s kifejti, hogy nem a tárgytól függ a magyarság, s mint mondja, legtöbben müncheni szinfölfogásban, müncheni szemmel festenek. Igy "Nyilasy is nézi, de még cifrát lát," a magyar festészetben.

Magyar Salon, Bp. 1901. dec. hó, XXXVI. kötet. 242-253. lap

M.D.K.

Nyilasy

"Az ifjabb erők között előre tör és csekély hij
ján ott van, ahol mesterei"-irja a müvészről
Lázár Béla: Mütárlatok" c. cikkében.

Magyar Salon, Bp. 19o2. dec. hó, XXXVIII.kötet
257-266. lap

Nyilasy Sándor

rod

z

B. K. M. – A zsiúvén-
telepek jelentőségéről.
A Kéve könyve
1928. 60. l.

LANTOS KÖNYVESBOLTJA ÉS TUD. ANTIQUARIUMA
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 3.
TELEFON: 1-875-01.

N y i l a s s y Sándor festő

M Ű V É S Z E T
II. évf. 1903.
73.
"Müvasar"

Táblakép.

„Rétes" – Nyilassy Sándor

Magyar Iparművészet, 1899.

II. évf. 3. sz. 130. o. Hivatalos Tudósítások.

Festészet, táblakép
Cigányok, Nyikassy Sándor

Művészet, II., 1903. 353.

Művásár.

Viktória-nyomda.

Feladó: Nyilassy Sándor

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 366.
1927. 166.
1930. 499

LEVELEZŐLAP

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Nyilasy Sándor.

Művészet 1906. 421
– 1907. 268
– 1908. 56, 419
– 1911. 132, 140, 141, 142, 149

Magyar Művészet
1926. 366.
1927. 166

Nyilassy Sándor

Magyar Művészek

1934. 21, 27, 183, 189.

MDK

Nyilassy

Réti I. A harminc éves Nagybánya. Magyar Müvészet 1926.7.sz. 366.l.

Nyilsy Sándor MDK

Kártyázók, olf.

Mücsarnok 19o4. tavaszi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Vasárnap, repr.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Udvar, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Hazatérő kapás, of.

Müvészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Tanulmányai során három évet Párizsban időzött, Julliannál. 1897 tavaszán itt ismerkedett meg Thorma János-sal, aki magával hívta Nagybányára. Nyilasy 1897 és 1898 nyarát töltötte Nagybányán, mint a művésztelep legifjabb tagja.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.
Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 44. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

(A cikk az ő és festőtársa: Udvalyi Tajos életének és munkásságának összefoglalása.)

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.
Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 43–50. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Rajzszeretete korán felébredt. Középiskolai befejeztével, egy évig tartó mintarajziskolai stúdium után 1893-ban Münchenbe került. Elképzeléseiben csalódva otthagyta az akadémiát és átment Hollósy magániskolájába.

Szelesi Zoltán: Élő szegedi festő.

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 44. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Szegeden született 1873. december 2-án. Élete legnagyobb részét szülővárosában töltötte. Atyja jómódú asztalosmester volt. Az 1889-es [! Nyilván: 1879-es] szegedi árvíz alkalmával a család vagyona elpusztult. Az anya két fiával, Sándorral és Károllyal Nákófalvára menekült. 1880-ban tértek vissza Szegedre; ekkor kezdődött Nyilasy iskoláztatása.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 44. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Résztvett a nagybányaiak első budapesti kiállításán. Itt szereplő művei közül a kiemelkedők: Betlehem, Esti harangszó, Magvetők.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.
Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 44. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

1900-ban festette Cigányok c. nagyméretű alkotását. Szegeden letelepedve közvetlen hangon beszél környezetéről és annak életéről. Először a Kamaráserdőben ütötte fel tanyáját, majda Horgos utcáit járta, utóbb Tápé legényei, leányai lettek képeinek legkedveltebb témái.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 44-45. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Még a Kamarás-erdőben festette meg Napsütés című alkotását. Szívesen ábrázolta a tápai népviseletet. Művészetének sajátos vonása, hogy színvilágát kizárólag a vörösfényes nyarat festette meg. Mégsem vált impresszionista festővé.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 45. l.

A láthatatlan front

Német és horvát csapatokkal Bosznia hegyei között

Az egyik német haditudósító résztvett a Boszniában folyó tisztogatóharcokban. Ezekről számol be alábbi írásában.

Ki ne ismerné Bosznia színes népviseletektől pompázó falvait és városkáit, ahol a szűk házsorok között, a zegzúgos utcákon lefátyolozott mohamedán nők agyagkancsókban vizet visznek a kútról.

Ez a kép az idegenforgalmi prospektusok Boszniája. Valójában ezen a természeti kincsekben gazdag, de kevéssé kihasznált földön olyan szegény nép lakik, amelynek földhözragadtságát még cifra vasárnapi pompája sem tudja eltakarni. A házak remek szilváskertekben elhanyagoltan és szegényesen düledeznek. A barna hegyeket málladozó sziklatömbök, odvas fatörzsek, tüskés bozót és sűrű indák teszik járhatatlanná. A magas hegyekből fehér hegyipatakok zuhognak alá, hogy a völgyben zöld, habzóvizű testvéreikkel egyesüljenek. Vizük sebesen suhan el a fehér minarettekkel ékes községek mellett, amelyekben vad és rideg nép lakik.

Ezt a vidéket szívesen elnézegetném egy ideig, békében. Ma azonban ez a föld Európa „vadnyugat"-ja.

Tűz a ködből

Az utászcsapat, amihez csatlakoztam, hosszan kígyózik a völgyben. Utzárak, felrobbantott hidak, üszkös házromok jelzik, hogy elértük a bandák működési területét. Az első feladat a felrobbantott hidak helyrehozatala.

A fiúk most egy szükséghíd építéséhez fogtak, azon a helyen, ahol a banditák az eredetit felrobbantották. Géppuskáinkkal biztosítottuk munkahelyünket, aztán munkához láttunk.

Alig hasított azonban bele az első csákány a köves talajba, amikor a szemközti cserjés magaslatról éles sípszó visszhangzott végig a völgyön s nyomában jégesőként zúdult ránk a golyózápor.

Láthatatlan páncéltörő ágyu

Munkára, persze, már nem gondolhattunk. Valamennyien puskát ragadtunk, nehogy az ellenség teljesen bekerítse munkahelyünket. Szándékát a háromoldalról ránkzúduló tűzről megfigyelhettük, mert mi tagadás, a támadás helyét kiválóan megválasztotta. A természet minden előnyét ők élvezték.

Igy küszködtünk, amikor az útonálló járóműveinkre valahonnan váratlanul páncéltörő ágyú tüze csapott le. Hogy honnan, azt nem lehetett kivenni. Valahonnan a ködből és magasból. Hát ez sem valami kellemes meglepetés, mert sok kocsin nemcsak szerszám, hanem lövőszer, meg robbanóanyag is volt.

Katonáink, akik először a tehergépkocsik mögött kerestek fedezéket, most sietve vetették magukat az útmenti árokba. Egy páncéltörő lövedék derékba találta az első tehergépkocsit. Fekete füst tört elő. Mindnyájan feszülten vártuk a tragédiát. Füst és köd egymásba gomolygott, alig láttunk már valamit, de a robbanás elmaradt. Csak az olajtartályt érte találat. A két következő lövés hibázott. A második tehergépkocsi megúszta egy egyszerű átlyukasztással. A személygépkocsinknak meg éppenséggel nem történt baja. Még vagy 15—20 gránát zúgott felénk a ködből, de az ágyu elhallgatott, nem ugy a géppuskák.

A zászlóalj orvosa, aki az árokban kúszva egyik sebesültünkhöz igyekezett, fejlövéssel némán összerogyott. Géppuskáinkat be kellett vonnunk, hogy a köd és a sűrű bokrok leple alatt mindinkább közeledő ellenség el ne szakítsa őket zömünktől. Csak már jönne az erősítés és néhány nehéz fegyver, mindjárt másként beszélnénk.

Tovább előre

Motorkerékpáros küldöncünk csodát művelt. A heves géppuska- és páncéltörőtűzben feldobta az útra motorját, rápattant és elporzott. Egy golyó az első villáján csattant, egy szilánk alsókarját sebesítette meg, de sikerült elillannia a jelentéssel együtt. Szinte csoda volt, hogy nem hagyta ott a fogát. De mikor legnagyobb a baj, akkor van legközelebb a segítség.

Kisütött a nap, felszívta a patakmederből a ködöt és igy a támadóknak még jobb célpontot mutathattunk mint eddig. A nyomás percről-percre erősödött s ekkor végre felzúgtak a fejünk felett saját tüzéreink gránátjai. Felkacagott a szívünk. Most már minden rendben van. A tüzérek teleszórták a hegyoldalt gránátjaikkal, néhány páncélos is átkelt a sebtében lerakott gerendákon a patak medrén és nekiiramodott a csalitnak. Az egyik harci kocsi megállt keresztben, védőleg az árokparton elesett orvosunk mellett, hogy segítségére siethessünk. Sajnos, későn érkeztünk. Már nem élt.

Aztán gyalogság is érkezett, erős csapatok. A támadók még keményen ellenálltak, de végül is meg kellett futamodniok. Véres fejjel menekültek s mi ismét fecserélhettük a puskát a csákánnyal. Három óra mulva készen állt az új híd.

Indiánromantika a Balkánon

Elbúcsúztam utászainktól és a 15-ös csapathoz csatlakoztam.

Az útnak nevezett göröngyös, fagyos kőszalag ide-oda kanyarogva kúszott fel a fennsíkra. Ott újabb nehézség várt ránk, a vízhiány. Amilyen nagy a vízbőség lent a völgyek mélyén, annyira nem talál vizet az ember itt a fennsíkon. Mintegy 10 kilométerről kell a vizet a csapatok után szállítani s amennyit lajtokban fel lehet hozni, az éppen csak a főzéshez elég.

Csapataink széles arcvonalon fésülték át a terpet. Köd már nem volt, de az ellenségből itt sem láttunk semmit. Jól kiszemelt és kiépített fedezékeiből lövöldözött embereinkre. Nemsokára kitünt, hogy nem alkalmilag összeverődött csapatról van szó, hanem guerilla-harcokban edzett, hatalmas bandáról, amely nemcsak puskával és önműködő fegyverekkel volt jól felszerelve, hanem itt-ott tüzérséggel és aknavetőkkel is rendelkezett. Ellátásukról a falvak gondoskodtak.

K. és V. községek között megmeredvedett a bandák ellenállása. Az őserdővel borított hegyoldalak, karsztos fennsíkok, zegzúgos horhosok, mintha valamennyien összeesküdtek volna az ellenséggel, minden talpalatnyi föld egy-egy természetes erőd, amelyet géppuskákkal és géppisztolyokkal könnyű volt védeni. Sok vért ontott volna itt gyalogságunk, ha nem lettek volna repülőink és tüzéreink. A nehéz fegyverek puhítása után aztán lassan kivetettük innen is a támadókat, csak éjszakánként jött meg a bátorságuk újabb és újabb ellentámadásokra.

De nehogy azt higgye valaki, hogy ez amolyan szabályszerű harc volt, mint a többi frontokon. Sohasem mondhattuk el, hogy az ellenség itt, vagy ott van, a mi állásaink meg emitten. Az ellenség a szó szoros értelmében láthatatlan. Éjszaka bújik elő, nesztelenül jár, lesből lő, aztán eltűnik a vadonban. Rendszerint a May Károly regényekből ismeretes indián harcmodorral küzd és ehhez kellett hozzászoknia katonáinknak is.

Báránybőrbe bujt farkasok

Napirenden volt, hogy német kiáltozásokkal tévesztették meg az őreinket:

— Ne lőjj! Usztasa! — hangzott a sötétben s csak amikor melletted állt, láttad, hogy nem az.

Egyik őrünket nemrégiben egy „békés juhnyáj" közelítette meg. Szerencse, hogy emberünk már edzett „indián" harcos volt, mert az első riasztólövéseknél kiderült, hogy báránybőrbe bújt farkas volt valamennyi. Szőrével kifelé fordított subákat kanyaritottak magukra a lövészek s élénk csengetyüzéssel, négykézláb akartak táborunk közelébe jutni az esti szürkületben. Ez egyszer azonban rosszul számítottak.

Az éjszakák csillagosak, hidegek. Az őrök fáznak, de ébren vigyáznak, mert itt egy könnyelmű, figyelmetlen pillanat könnyen meghozza a halált. Éppen ma reggel temettük el azt a fiatal horvát katonát, akit a támadók őrségen gyilkoltak meg. A karsztos hegyhát közeli horhosában találtuk meg. Szívét kivágták, arcát megcsonkították.

A lövészek csak végső esetben hagyják hátra halottaikat és sebesültjeiket, nehogy betekintést nyerhessünk veszteségeikbe vagy megtudjuk titkaikat. Mégis a kezünkre került foglyok vallomásaiból és a halottak eltakarítását végző lakosságnak ezekkel egybehangzó elbeszéléseiből tudjuk, hogy veszteségeik igen jelentékenyek.

A nagy veszteség s a legutóbbi hetek német-horvát sikerei, úgylátszik kedvét szegték a bandáknak. A nagyobbszabású ellenállások lassan megszűnnek, a bandák kis csoportokra szakadozva a magas hegyek közé menekülnek.

Érdekes okmányokat, bizalmas jelentéseket hozott nyilvánosságra az amerikai kormány

Tiz döntő év titkos iratai a Fehér Könyvben

Washingtoni jelentés nyilvánosságra hozza, hogy az északamerikai külügyminisztérium Fehér Könyvet adott ki. Az indokolás szerint az Egyesült Államok kormánya szükségesnek látta, hogy ismertesse 1931 és 1941 közötti tiz döntő esztendő állandó erőfeszítéseit, amelyekkel igyekezett a nácihatalom európai terjedését feltartóztatni. A „Háboru és béke" cimü Fehér Könyvhöz *Cordell Hull* államtitkár irt bevezetőt.

„Ez a könyv és az okmányok mutatják — irja többek között —, hogy ez alatt az egész idő alatt kormányunk állandóan olyan nemzetközi magatartást követett és ajánlott más országoknak, amelynek alapján a világ nemzetei megteremthették volna a biztonságot, bizalmat és haladást. Meggyőződésem, hogy a népek közötti minden jogos panaszt és viszályt békés eljárással és erőszak alkalmazása nélkül el lehetett volna intézni, ha a világ nemzetei elfogadták és alkalmazták volna ezeket az alapelveket. Ez megmenthetett volna minket a háboru borzalmaitól, amelyet Japán, Németország és Olaszország vezéreinek becsvágya kényszeritett ránk. Ezek a vezérek hóditásra szánva el magukat, elvetették a jog, az igazság, az őszinteség és békés tárgyalás minden alapelvét és kardot ránttottak. Őszintén reméljük, hogy az alábbi értesülések tanulmányozása elvezet majd a tisztább megértéséhez az elénk meredő feladatoknak, amelyek már most előttünk vannak és amelyekkel az eljövendő döntő napokban majd meg kell birkózni. Bizalommal tekinthetünk a jövőbe, ha népünk és a többi nemzet szilárdan ragaszkodik az igazságosság, a jog, az őszinteség és az erkölcsösség örök alapelveihez, amelyeket mi állandóan hirdettünk és alkalmazni igyekeztünk. Az egyesült nemzetek népeinek elszántaknak kell lenniök, hogy hozzájáruljanak a katonai győzelem kivivásához és egy tartós béke megteremtéséhez. A célok azonossága révén megvalósitható az a béke, amely az emberiségnek biztositja az emberi törekvések minden terén a jólét és a haladás lehetőségét.

A Fehér Könyvben felsorolt pontok közül a legfontosabbak a következők:

Az Egyesült Államok kormánya külpolitikájában 1933 és 1939 között az egész világon a jó szomszédság politikáját alkalmazta. Amikor a külföldi támadó magatartás tulment minden határon, igyekezett a viszály kiterjesztését megakadályozni. Egyidejüleg az országot „tiszteletet parancsoló védelmi magatartásba" helyezte. Amikor a nácilégiók megjelentek Nyugat-Európa partjain, az Egyesült Államok önvédelmi intézkedéseket tettek és a támadással szemben ellenállást tanusitó nemzeteknek segélyt nyujtottak és siettették azok fegyverkezési programmját.

Az első figyelmeztetés Tokióból

A Fehér Könyv szerint már 1935 augusztusban *Grew*, az Egyesült Államok tokiói nagykövete az amerikai külügyminisztériumhoz figyelmeztető jelentést küldött arról, hogy „a japán katonai gépezet háborus célra épül ki, háborura készül és örömmel üdvözölné a háborut". Az Egyesült Államok kormányát csaknem egy évvel korábban értesitette tokiói nagykövete Japánnak arról a tervéről, hogy meglepetésszerü tömegtámadást intéz Pearl Harbour ellen. Az Egyesült Államok politikája igyekezett megakadályozni olyan fejleményeket, amelyek ellenségeskedésekbe sodorhatták az Egyesült Államokat. Roosevelt 1941-ben már tisztán látta: Japán oly messzire ment hóditó politikájában, hogy lehetetlenség volt őt rábirni a megállásra. 1941 november 3-án az Egyesült Államok tokiói nagykövete állást foglalt minden olyan felfogás elfogadása ellen, hogy Japánnak, mint katonai nemzetnek az összeomlása következnék be.

Németország békeakarata és fegyverkezése

Németországgal kapcsolatban a Fehér Könyv többi között ezeket irja: Egy hónappal Németországnak az után az elhatározása után, hogy kilép a Népszövetségből, „Németország kitért minden leszerelési értekezlet elől, de állandóan hangoztatta békeakaratát és azt a kivánságát, hogy együttműködjék a többi nemzettel." Időközben Németország továbbfolytatta felfegyverkezését. 1933 juniusban a főkonzul azt irta, hogy néhányan azok közül a férfiak közül, akik a német kormányt irányitják, „psychopaták". 1934 április 21-én *Douglas Miller*, az Egyesült Államok kereskedelmi attaséja azt irta, hogy „a nácik szivük mélyén harciasak és támadó szellemüek, de többévi békekorszakot kivánnak, hogy ezalatt népüket ujra felfegyverezzék és megfegyelmezzék. Minél tökéletesebben sikerülnek kisérleteik, annál bizonyosabb egy napon egy nagyszabásu európai háboru. A nácik programmjának igazi érzelmi alapja nem a hazájuk iránti szeretet, hanem az az utálat, amellyel más országokkal szemben viseltetnek." *Wüst* alezredes, az Egyesült Államok berlini katonai attaséja 1934 májusában értesitette az amerikai külügyminisztériumot egy német-japán titkos szövetség lehetőségéről.

Roosevelt felhivása a Ducehoz

Amikor valószínűvé vált Olaszország támadása Franciaország ellen — irja a Fehér Könyv —, *Roosevelt* három felhivást intézett Mussolinihoz. A május 24-én kelt harmadik felhivásban Roosevelt felajánlotta, hogy Olaszország „különleges kivánságait" továbbitja Nagy-Britanniának és Franciaországnak. *Philippsnek*, az Egyesült Államok római nagykövetének nem engedték meg, hogy ezt az üzenetet személyesen nyujtsa át Mussolininak. Az olasz külügyminiszter Mussolini jóváhagyásával kijelentette, hogy Olaszország nem fogadhatja el Roosevelt javaslatát és eltökélt szándéka, hogy teljesiti a Németországgal kötött szövetségből eredő kötelezettségeit. Az olasz külügyminiszter közölte Philippsszel, hogy Olaszország „rövidesen" belép a háborúba. Erre Roosevelt óva intette az olasz diktátort, kijelentvén, hogy az Egyesült Államok érdekeit azonnal kedvezőtlenül érintené, ha a háború Európában Olaszország belépése következtében kiterjedne. Június 1-én Mussolini azt válaszolta, hogy már meghozták a döntést a háborúba való belépésről. Kijelentette, hogy nem törődik vele, ha Olaszország hadbalépése megkétszerezné Amerika erőfeszítéseit, hogy támogassa a szövetségeseket, továbbá, hogy az elnök részéről jövő minden nyomás csak még jobban megerősitené őt magatartásában.

Milyen politikát követett az USA Franciaország irányában?

Az Egyesült Államoknak Franciaország irányában követett politikája — a Fehér Könyv szerint — a következő célokra törekedett: megakadályozni, hogy a francia hajóhad és a francia tengeri és légi támaszpontok a tengelyhatalmak kezébe kerüljenek; amennyire csak lehet szorosan együttműködni a francia néppel, támogatni őt a szabadság és demokrácia fenntartására irányuló törekvésében és amilyen gyorsan csak lehet, elérni felszabaditását; állandó befolyást gyakorolni Franciaországra, ellenezve Franciaországnak Hitlerrel és a hitlerizmussal való önkéntes vagy kényszerü együttműködését.

Figyelemreméltó részlete még a Fehér Könyvnek, hogy 1940 szeptember 12-én Grew, az Egyesült Államok tokiói nagykövete a következőket táviratozta *Hull* külügyminiszternek: „Japán a világhelyzetben kétségtelenül nagyszerű alkalmat lát terjeszkedési álmai megvalósitására. Mig azonban Japán eddig Nagy-Britannia vereségére számitott, most számol azzal a lehetőséggel, hogy Németország nem nyeri meg a háborut."

Apróságok Hegedüs Lorántról

1891 nyarán ismertem meg Hegedüs Lorántot „Bad Ems" németországi fürdőhelyen. Ő nyurga fiu volt, én tömzsi suttyó leányka. Szülői engedelemmel csónakázni mentünk az iszapszinü kis Lahn folyóra. Érdekesen beszélt Bismarckról, I. Vilmosról, az öreg német császárról, ki ott Bad Emsben döntött annak idején a német-francia háboru mellett. Elmerülve a beszélgetésbe, észre sem vettük, hogy a gyors iramu folyó hullámai kettétörték Loránt kezében az egyik evezőt. Szepegve igyekeztünk egyensulyt tartva a part felé, ahol aggódva vártak reánk feleségestül Hegedüs Sándor és Csiky Gergely.

Igy kezdődött a mi barátságunk, illetve „jó pajtásságunk" ami köztudomás szerint a legritkább jelenségek egyike férfi és nő között. Ezt az ifjukori vizi kalandot Loránt mindig szivesen emlegette és sosem mulasztotta el hozzáfűzni, hogy már akkor, egy félszázad előtt, — kezében az eltörött evezőlapáttal — hitt az erős akarat sugalmazó erejében és abban, hogy egyedül általa győzhetjük le az utunkba gördülő akadályokat.

*

Hegedüs Loránt egyetemi évei alatt alakult meg az „Ép Ész" elnevezés alatt 13 jeles joghallgató szövetsége. Ez a szükkörü szövetség azt a célt szolgálta, hogy közös elhatározással elkerüljék a magánjog nem éppen közkedveltségnek örvendő professzorának előadásait... Az „Ép Ész" tagjai — akik mind egytől-egyig kiváló, neves jogászok lettek — egy félszázadnál tovább megtartották időnkénti összejöveteleiket. Hegedüs Loránt nem egyszer még a minisztertanácsról is lejött, hogy ezeken az összejöveteleken részt vehessen és régi cimboráival együtt lehessen.

Sók kedves tréfa, jókedvü megjegyzés maradt fenn az „Ép Ész" társaság derüs együttléteiről. A kis társaság tagjait Hegedüs Loránt agilis szelleme tartotta együtt *mindvégig*.

*

Hegedüs Loránt hű és igaz barát volt. Azon ritka emberek közé tartozott, akik nemcsak busulni, hanem örülni is tudnak felebarátjaikkal. Barátait soha cserben nem hagyta és ha kellett, mindig örömmel sietett segitségükre.

Azt tartotta, hogy akit szeretünk — hibáival együtt kell szeretni, mert hiszen mint mondani szokta:

„Sárból és napsugárból vagyunk összegyúrva."

*

A huszas évek legvégén egy szilvesztert töltöttünk együtt a Tátrában. Loránt — kezében gyöngyöző pezsgőt tartalmazó pohárral — köszöntötte az új esztendőt és megragadó szavakkal ecsetelte az öregkor szépségeit, bölcs derűjét, melyért — mint mondá: érdemes volt élni, érdemes volt megöregedni! — Ha fiatalon hal meg valaki — csak azért sajnálom — jegyezte meg —, hogy nem ismerhette meg az életben az öreg kor magaslati Légkörét.

*

Idestova másfél évtizeddel ezelőtt izgalmas kedélyállapotban virrasztottunk együtt — egy párisi szálló halljában, 36 órai fárasztó utazás után és vártuk — elveszettnek hitt utitársaink előkerülését.

Loránt volt az, aki szuggesztiv biztatással, ötletes tréfákkal tartotta a lelket a csüggedő társaságban!

Másnap korán reggel indultunk Cherbourg felé. Vonatunk a Bretagneon át robogott. Március elején ott már virágoznak a gyümölcsfák, zöldel a rét. Loránt lelkét megfogta a bretagnei koratavasz szépsége és midőn Maupassant szülővárosához értünk, csodálatos átérzéssel — Jókaihoz hasonló költői lendülettel — ecsetelte a nagy iró drámai sorsfordulását.

*

Az Olimpic óceánjárón, mialatt a háborgó tengeren duló vihar még a személyzet nagyrészét is beteggé tette, ő egy külföldi küldöttség felkérésére a hajó nagy termében prédikációt tartott az egybegyülteknek. Szavai lényege ez volt: „Minden ember annyit ér, amennyi szeretetkalóriát képes adni a világnak és embertársainak."

Ezen az utunkon volt alkalmam tapasztalni, hogy Hegedüs Loránt az ország határán tul is milyen nagyrebecsült és súllyal biró egyéniség volt.

*

1942 decemberében, egy szép, havas vasárnap délután látogatott meg utoljára, tabáni otthonomban.

Akkor már lelki alkata lankadásnak indult és mégis, annyi szellemmel párosult éleslátással beszélt a világeseményekről, hogy búcsúzáskor arra kértem, vesse papirra mindazt, amit nekem mondott.

Nem tudom, megtette-e? — de ha nem, felmérhetetlen szellemi kincset vitt magával a másvilágra!

Özv. vitéz Békey Béláné.

Török ujságiró-küldöttség utazik Indiába

Istanbul, jan. 5. (NST) A török ujságiró küldöttséget, amely a brit kormánynak az ankarai nagykövetség utján történt meghivására Indiába utazik, már összeállitotta és rövidesen elindul Ankarából Bombayba. A küldöttség tagjai: Atay képviselő, az „Ulus" cimü félhivatalos lap főszerkesztője, Muafek Menemencsoglu, az Agence Anatolie igazgatója, a török külügyminiszter fivére, Sadak képviselő, az istanbuli „Aksam" cimü lap főszerkesztője, Burban Belga, a török sajtóigazgatóság tagja, valamint Burhan Felek, a „Cumburiyet" szerkesztője.

Sulyosan érinti a szlovákiai magyarságot a lapbeszüntető rendelkezés

Pozsony, jan. 5. (Bud. Tud.) A legfelsőbb szlovák közellátási hivatal rendelete értelmében ujévtől kezdve több szlovák-, német- és magyarnyelvü folyóirat és időszaki nyomtatvány beszüntette megjelenését.

A rendelet igen sulyosan érinti a szlovákiai magyarságot, annál is inkább, mert a legfelsőbb közellátási hivatal intézkedése alapján kénytelen beszüntetni megjelenését a magyar Néplap, a szlovákiai Magyar Párt hivatalos hetilapja is. Ezenfelül megszünik a magyarnyelvü Katolikus Figyelő, az Uj Sziv és a Vadász Lap.

A beszüntetési rendelettel egyidőben korlátozták a napilapok terjedelmét is. A Slovak, a Grenzbote és a Gardista hétköznapokon 8 oldalon, vasár- és ünnepnapokon *legfeljebb 16 oldalon*, a Magyar Hirlap köznapokon 8 oldalon, vasár- és ünnepnapon *legfeljebb 12 oldalon* jelenhetik meg.

A lapmegszüntetéseket, illetve az oldalterjedelem-korlátozását a legfelsőbb közellátási hivatal a legujabb takarékoskodási intézkedésekkel indokolja meg.

A most január 1-én megjelent Magyar Néplap utolsó számában Esterházy János ujévi üzenetében többek között ezeket mondja:

— Ujjitsuk meg az uj esztendővel azt az elszánt akaratunkat, hogy Istenért és nemzetünkért nem riadunk vissza semilyen áldozattól. Az évforduló ne jelentsen csupán a kalendáriumban változást: uj lapokat, uj napokat, de soha sem gyengülő uj hitet, uj reményt és törhetetlen uj kitartást is — tavaszt a gondolatban, lélekben és szellemben.

„A tehetősektől ezreket és százakat, a szegényebbektől fillérekét, de mindekitől kérünk" — Az „Országos gyüjtés a honvédcsaládokért" a hadbavonultak hozzátartozóinak gondját enyhiti

Kóbor kutyák

Irta Edelsheim-Gyulai Ella

Mostanában egyre több elkóborolt kutyát látok az utcán. Nem jószántukból hagyták el az otthont, amely védelmet, meleg kuckót és táplálékot adott nekik. Vagy elzavarták őket hazulról, vagy — ami még valószínübb — a gazdáik szándékosan vesztették el őket a város forgalmasabb utcáin, ahonnan nem tudtak többé visszatalálni. A szándékosság jelét abban látom, hogy rendszerint nincs rajtuk nyaköv és adóérem. Ha megérteni nem is, de megmagyarázni tudom a szomoru jelenséget. A kutyák táplálása egyre nagyobb gondot jelent a háztartásoknak. A hiba ott kezdődik, hogy a kutyát, amely — akárcsak az ember — mindenevő, alaposan elkényeztették. A városi lakó, aki életkörülményeinél fogva különben is hajlamos az állatokkal szemben való romantikus felfogásra, azzal rontotta el négylábu kedvenceit, hogy hagyta őket az ételekben válogatni. „Az én kutyám csak borjumájat eszik" — mondta nekem pár évvel ezelőtt valaki, — ha disznómájat akarok neki adni, nem eszi meg és sértődve elhúzódik a táltól." Tudok egy másik kutyarajongóról, aki megsértődött, mert a vendéglőben ételmaradékot akartak becsomagolni a kutyájának. Falun, ahol a háziállatokat hasznosságuk szerint itélik meg, nincs ilyen beteges kutyaimádat. A gazdaságokban többnyire korpából készült habarékot kapnak konyhai maradékkal keverve. A juhászkutya beéri ugyanazzal a száraz kenyérrel, amit a gazdája eszik és roppant hálás, ha ünnepi csemegének odaadják neki a szalonna bőrét.

Mindezt nem azért mondom, mintha helyeselném a kutyákkal való mostoha bánásmódot, de elitélem a városi módszert is, amely odavezetett, hogy a kutya végül igényesebb lett, mint az ember. Még most is látni négylábon guruló kis szörnyetegeket, amelyek asztmatikus szuszogással huzatják magukat a pórázon, mert „bucikának" naponta legalább hat kockacukor jár és azonkivül a süteményeket is szereti. „Morzsika" megveti a csontot, csak hust eszik, minélfogva fogai idő előtt meglazulnak. Ismerek egy családot, ahol a kutya az asztalnál étkezik akkor is, ha vendégek vannak a háznál. A kutyából bálványt csináltak Pesten és valószinüleg a többi nagyvárosban is.

Egy szóval sem mondom, hogy az emberek érdemtelenre pazarolták a szeretetüket. A kutya hű, lelkes állat, sőt talán egy kicsit több is annál, amit ez alatt a fogalom alatt értünk. Némi jóindulattal családtagnak számithatjuk és biztos, hogy sohasem fogunk benne csalódni. A sok kényelmetlenségért, amit okoz, annyi szeretetet ad, amennyit embertől alig lehet várni. Éppen ezért fáj, hogy most, amikor a sors kemény próba elé állitotta a társadalmat, az ember kezd hűtlen lenni a kutyához. Kétségtelen, hogy a mai ellátási viszonyok mellett a kutyatartás komoly gond, de a kérdést nem lehet ugy megoldani, hogy az eddigi kedvenceket egyszerüen kidobjuk és a sorsukra bizzuk. A gazdátlan állat egyideig céltalanul csatangol, keresi a hazafelé vezető nyomokat. Ételt, még ha talál is, nem vesz magához. A fagyos éjszakákat átdidergi és szivében bánatos szomorusággal out lohol, mig a kutyapecér el nem fogja vagy el nem üti egy száguldó kocsi. A szegény állatoknak alig néhány százaléka talál uj gazdát, részben mert ő maga nem tud hűtlenné lenni a régihez, részben mert az emberek ma nem vesznek uj gondot a nyakukba.

Mindezeken túl magára az emberi társadalomra is veszélyesek ezek a gazdátlan ebek, mert a testi szenvedés és a lelki válság kiváltja belőlük a legborzalmasabb betegséget, amit veszettség néven ismerünk. Ha valakinek nincs rá módja, hogy eltartsa kutyáját, ne tegye ki annak a mérhetetlen szenvedésnek, amely a csavargással jár: a klinikán egyetlen tűszúrással félperc alatt megszabaditják minden földi kintól és még mindig emberségesebb ez, mint az az élelmesnek látszó megoldás, amelyet egyesek ma választanak. És ismétlem: ott kell kezdeni a dolgot, hogy ne csináljunk a kutyából fétist. Az ősi egyiptomiak istenként tisztelték a macskát, de minden valószinüség szerint nem hagyták nyomorultul elpusztulni. Hát mi kétezer évvel később ne legyünk rosszabbak az egyiptomiaknál.

„Több szeretetet és megértést kell tanusitanunk egymás iránt"

Turóczy Zoltán tiszakerületi evangélikus püspök ujévi beszédében és körlevelében többi közt ezeket mondja:

— Minden uj esztendő titokzatos kezdet, de isteni parancs az, hogy induljunk neki ennek a sötét erdőnek. Olyanok az idők, hogy aki eddig nem imádkozott, elkezd, megtanul imádkozni. A hivő sem tehet okosabbat: sokkal komolyabban kell imádkoznunk, mint eddig. Meg kell indulnunk egymás felé, több szeretetet és megértést kell tanusitanunk egymás iránt. Akivel pedig vele van az embertársa és fogja kezét a másiknak, annak nem kell semmitől sem félnie. Kérhetünk-e drágább ajándékot, mint a majdan elkövetkező békét, amelyre itthon addig is nagy szükség van, mig odakünn eldől a béke sorsa. Ha az egyház vezető-rétegében áldozatok árán is megvalósitjuk a béke szolgálatát, ebből a megbékélés üditő folyama fog kiindulni az egész gyülekezet, a község, sőt a nemzet életébe is.

Rákóczi nagysárosi kastélyát a Hlinka-ifjuság számára rendezik be

Eperjes, jan 5. (Bud. Tud.) A Hlinkagárda főmegbizottja a napokban Nagysároson járt, ahol a Rákóczi-kastély jelenlegi tulajdonosával, Pulszky földbirtokossal tárgyalt Rákóczi kastélyának helyreállitása ügyében.

Hir szerint a kastélyban vagy iskolát, vagy pedig nyári üdülőtelepet rendeznek be a Hlinka-ifjuság számára.

Alföldi szinek, tiszai tájak

Nyilasy Sándor emléke

Ezen a nyáron *tizedszer* borul piros ragyogásba a *tápéi* pipacsróna, amióta *Nyilasy Sándor*, az alföldi tájak finomliráju szinköltője, egy kemény januári estén örökre megvált a szivéhez nőtt kedves embereitől: a *Magvetők*-től, *a Buzaszentelők*-től, a *Vetésnézők*-től és a többi békességes, csendesmosolyu tiszaparti magyartól. Szeged nagy festőfia az Alföld, a Tiszavidék és népének festőlirikusa volt. Ennek a tájnak ő volt az első nagy mestere, aki a nép hétköznapi és ünnepi életét palettájának szivárványos szineivel őszintén, a maga valóságában adta vissza. Aki a Tiszapartján először festett igazi népéletképeket. Legnagyobb érdeme — és egyben legjellemzőbb vonása művészi alkotásainak — a magyar földhöz és abban is *a szülőföldhöz való szenvedélyes ragaszkodása és szépségeinek felfedezése*. Bejárva a világot is, mégis egy kis tiszamenti falu — *Tápé* — hat legmélyebben művészi tehetségére, ott találja meg finom meglátásainak kiapadhatatlanul bő forrásait és ennek a kis falunak a varázsereje az, amely haláláig a Tisza partjára köti.

Münchenben

... Nyilasy Sándor 1873 december 2-án született Szegeden. Édesapjának a Felsővároson volt fatelepe. Az 1879-i árviz után nákófalvi rokonaihoz került és az ottani elemi iskolába járt. Dr. *Szalay József* feljegyzése szerint — aki baráti köréhez tartozott — a tanfelügyelő egy alkalommal megkérdezte az élénk szellemü fiucskát, hogy „mit látott a szegedi árvizből?..." A gyermek felelet helyett lerajzolta az árvizet az iskolai táblára. Középiskoláit Szegeden, a piaristáknál végezte. Ezután a budapesti mintarajziskolába iratkozott be. 1893-ban Münchenben, előbb az akadémiába, majd *Hollósy Simon* festőiskolájába ment. Az itt töltött idő vált döntő fontosságuvá tehetsége kibontakozására. Nyilasy néhányadmagával — akiket később *„Nagybányai Festők"* név alatt ismert a közönség művészi tudata — a sugalló-erejü Hollósynál ujra kezdett mindent. Kinn a szabadban végzett szakadatlan tanulmányokat és ezeknek a beleélő fantáziával folytatott megfigyeléseknek lett az eredménye a későbbi tiszta, levegős, fénytől átlátszó vásznai, amelyek mindegyike, a műkritika szerint „a festő önarcképét is adja a felfedezés friss örömében és boldogságában". Nyilasy maga irja magáról, hogy „a szülőföldön találta meg teremtő kedvét és lelkét".

„Nincs még egy mester — mondotta ezzel kapcsolatban *Lyka Károly* 1934 május 19-én a szegedi *Nyilasy Sándor-emlékkiállitás* megnyitásán tartott előadásában —, aki mindent ebből vett volna kölcsön, nincs még egy, aki ilyen bensőséggel emelte volna az ő meghitt szülőföldjét a művészet magasságába és vele azt a népet, amelynek körében az életét töltötte."

Páris és Nagybánya

Nyilasy 1894-ben Párisban, a *Julien*-iskolában fejlesztette a Hollósynál szerzett tudását. Ezt követően *európai* tanulmányutat tett, miután három éven át megkapta a gróf *Andrássy Dénes*-ösztöndijat. Nagybányán két izben időzött, 1897-ben és 98-ban. A külföldi utazások és Nagybánya után Szegeden maradt. Kamaráserdei villáját Trianon után elvesztette. Évekkel később Tápén faluvégi kis házat vásárolt és most már méginkább a Tiszavidék és népének szerelmese lett. Ott élt, ott dolgozott boldog örömmel. Művésztekintete az apró házak és azok lakóinak élete felé irányult. Festményeinek megkapóan kedves, finom, idilli — szinte novellaszerü — elgondolása a magyar népéletnek jellegzetes megnyilvánulásai.

A *Pesti Hirlap* ötvenéves fennállása alkalmából — mint ismeretes — gyönyörü kiállitásu reviziós diszalbumot adott ki „Igazságot Magyarországnak!" cimmel. Ennek művészi előállitására dr. *Légrády Ottó* főszerkesztő százezer pengőt adományozott. E gyönyörü munka remek anyagában, többszinü mélynyomásu képben a 126. oldalon öt világrész közönségének mutatta be Nyilasy Sándor egyik legszebb festményét a „Lányok a Tisza partján" cimüt. Sikerekben gazdag pályafutása alatt majd minden hazai és külföldi kiállitáson részt vett. Hires Vasárnapjával a Lipótvárosi Kaszinó diját nyerte meg. 1912-ben I. Ferenc József magánképtára számára megvásároltatta a „Játszó fiuk" c festményét. 1929-ben megkapta az 1600 pengős Társulati nagydijat s törzstagja lett az Országos Képzőművészeti Társulatnak. A Ferenc József Tudományegyetemen, mint a rajz és festészet magántanitója működött. Szeged város nagy barátja, gróf *Klebelsberg Kunó* megbizta az egyetem Néprajzi Intézete részére a nagy szabásu *Hármaskép* megfestésével. E hatalmas alkotásnak egyik gyönyörü részletképével — a „Családi öröm" cimmel — a *Pesti Hirlap Vasárnapja* többszinü mélynyomásu képben 1933 junius 18-iki cimlapján ismertette meg az egész ország nyilvánosságát. Nyilasynak a Pesti Hirlap volt a kedvelt ujságja. Egyes példányait, cikkeit, mellékleteit és a művészi reviziós albumot haláláig őrizte.

A tápéi nép körében

... Nyilasy Sándor, Szeged nagy festőfia, igen uri lényü, kedves, megnyerő lélek volt. Előkelő alakját a szegedi utcákon felfénylő női tekintetek kisérték. De a kitünő megjelenésü művész már kora fiatalságától kezdve kerülte a nagyobb nyilvánosságot. A népet szerette, de nem kereste a népszerüséget. Egész lelkével Tápé festője volt és kötetekre menne az a sok kedves, derüs történet, amelyet az ottani népi közvélemény tud, fríz és formál róla. Kiránduló vonat indult egy alkalommal Szegedről Gyöngyösre. Tápéi friss, fiatal leánytársaság fölkerekedett és kérte — „Nyilasy urat" — tartson velük. De ehhez azt is tudni kell, hogy Tápé egész népe minden örömében és bajában a nagyon szeretett művészhez fordult. Nyilasy szivből örült a lányok meghivásának, de azért egy kicsit kérette magát, mert hát mindennek meg kell a módját adni. Végül is mosolyogva huzta fel a vállát: „Jól van, gyerekek, no, nem bánom, megyek, legalább nem lesztek egészen „nyakló" nélkül". És csodálatos hogy ez a nagyon halk és mélyen zárkózott művész, aki lelkiségének előkelő hűvösségében oly foghegyről mérte a barátságot a saját uri körében, menynyire „fölengedett" a tápéi nép körében. A fényképfelvételek egész sora mutatja ezt a kiránduló, vig társaságot és közöttük a jókedvre derülő mestert. Itt meg kell jegyeznünk, hogy Nyilasy nagyon sokat tartott biztos emberismeretére, ami ez alkalommal bizony nagy kudarcot vallott. Alig helyezkedtek el a vonatban a tápéi fiatalok, máris előkerültek az elemózsiás kosárkák. A szakaszban egy idegen is ült, aki nem tartozott a boldog kirándulókhoz. Fiatal fiu, talán diák, talán munkanélküli szegény valaki, de nagyon sápadt, vézna, semmikép se jó bőrben. Nyilasy meleg szive, uri lénye sehogyan se birta ezt a helyzetet. Hat pár villogó fehér fogsor jóétvágyu munkában a hires tápéi készitményekkel és szemben valaki, aki — éhezik ... Legalább is igy látta az az álmodó művész-szem. Intett a lányoknak, kinálják meg az idegent. Azok halk kuncogással biztatták egymást: „Te ülsz közelebb!" Addig tanakodtak, mig végre is a kis fiatalember elértette a helyzetet, felnyult a hálóba és leemelte elegáns kis táskáját. Amikor felnyitotta, remek különlegességek kerültek elő. A soványka fiu a nagyétvágyu társaságban csillogó szemmel evett, látszott rajta, régen érezte magát ilyen jól és most már ő kinálgatta a lányokat. Később mint egy előkelő szegedi ur érettségiző fia mutatkozott be s elragadtatással beszélt Nyilasy Sándor képeiről.

A „jó" emberismerő

Pár nappal a gyöngyösi utazás után egy *szegény ember* csengetett be a jó szivéről és gavallériájáról városszerte ismert művészhez — „viseltes ruha irányában". Nyilasy ezuttal is gondolkozás nélkül ment a szekrényéhez és kiemelte az egyik felöltőjét, amikor „végszóra" piaci kosarával együtt hazaérkezett a ház üdve és réme: — *Panni*, a kis *„vice-házvezetőnő"*. Kosarastól együtt villámgyorsan libbent a mester elé, rátéve kezét a kabátra. „Mi lösz evvel Nyilasy ur kéröm?" — érdeklődött *kedvesen*. Nyilasy a szemével mutatta, hogy az előszobában várakozó „szegény embernek" adja. Most már a kosár, tartalmával együtt, a perzsára *költözött*, a leány két keze pedig a levegőben magyarázott: „Nyilasy ur kéröm, ugy-é, *ez is olyan* szögény embör, mint akivel Gyöngyösre möntünk együtt, mer' hogy olyan finom kabátot teccik neki adni..." Nyilasy hirtelenharagu ember volt. Már fölemelte a kezét, hogy *csattanós* választ adjon, — ami olykor kijárt a kis pergőnyelvünek —, hogy aztán sietősen valami ajándékkal enyhitse a fájdalmas kis helyet, mert akkor már neki fájt jobban. De ezuttal megelégedett néhány *szivélyes* szóval is, ami bár *igen magyarán* hangzott, de itt „a teljesség kedvéért" még sem idézhetjük. Tény azonban az, hogy a *szegény ember* Nyilasy remek felöltőjét megkapta, de amely cselekedet után „ur" és „házvezetőnő" három napig kölcsönösen kerülték egymás tekintetét. A negyedik napon aztán bekövetkezett a mindkét félrészéről annyira áhitott béke. E boldog perceket azonban *egy kis rendőri hir* előzte meg az aznapi reggeli ujságban. Ebből az derült ki, hogy a művész minapi *látogatója*, egy-két helyen — természetesen szintén csak jószivüségéről téve tanuságot — az előszobafogasokat megszabaditotta nehéz terhüktől... Nyilasy ezután hallgatott, a leány pedig mint egy kis páva járt-kelt megint a lakásban.

*

...Nyilasy Sándor, Szeged város felejthetetlen nagy művészfia, 1933 őszén kezdett betegeskedni. Karácsony estéje a klinikai ágyon találta. Utolsó képét oda is bekérette. Mosolygós képet festett akkor is a mosolytalan művész s mire befejezte — befejezte az életet is... 1934 január 6-án. *Vizkereszt napján*, örökre lezárta a nyugtalantüzü művész-szemeket.

Vásárhelyi Julia.

Csalódás

Ez a nap is rosszul kezdődött. Tulajdonképpen eszébe sem jutott, hogy ma lett negyvenkilenc éves, de öreg édesapja és vak huga már kora hajnalban meggratulálták. Kellemetlen érzés fogta el. Visszaemlékezett tizenkilencedik, huszonkilencedik, harminckilencedik születésenapjára. Az elsőt gyászoló szivvel töltötte. Tizenkilenc éves korában halt meg az, aki legközelebb állott hozzá, akit már vőlegényének tekintett. Huszonkilenc éves volt, mikor édesanyját vesztette el. És most tiz éve megkérte egyik hivatalbeli kollégája. Nem szerette, de hozzáment volna. Öreg apja kivánságára azonban kikosarazta.

— Csak nem hagysz el engem és vak hugodat — mondta méltatlankodva s ezzel elintézte az ügyet. Ilona velük maradt.

Azóta tiz éve telt el. Cseppet sem változatosabb, mint a régebbiek. Huszonhét éve dolgozik, öt éve vezető állásban. Hogy került ebbe a szép pozicióba, maga se tudta. Annyi önkritikája volt, hogy közepes tehetségnek tartsa magát. Nem több, nem kevesebb, mint kollégái, viszont szorgalmas, szivós, kitartó. Mindene a hivatala. Ott ül már huszonhét éve reggel fél kilenctől este négyig s csaknem mindennap túlórázik. Szabadság, szünidő nem kell. Igénybe se veszi. Csak az irodában aktái közt érzi jól magát. Igaz, hogy máshoz nincs is ideje. Két órát tölt a vasúton — az öreg embernek s a vak lánynak kell a friss levegő' — este hat-hétig benn dolgozik, akkor ellátja a tehetetlen családot és — vége a napnak. Rádió, ujság számára nem létezik. Most vagy hat éve már könyvet sem visz magával a vonatra, mert érzi, hogy erősen gyengül a szeme.

A tiz, husz, harminc év igy telt el. Egyhangúan, minden változatosság nélkül. Igy is lehet élni. Ilona megelégedetten élt. Csak ma reggel volt kissé bosszus. Fogmosás közben letört egy aranykoronája, a meliette levő erősen lyukasodó fog lazitotta meg. Őszül már vagy tiz esztendje, de most valahogy a tükör még több ősz csikot mutatott, mint eddig. Egy év és ötven éves. Pillanatig még átfutott agyán ez a gondolat, nem esett jól, de kávézásnál már vége volt az átmeneti elérzékenyülésnek. Mehetünk!

*

A szokottnál korábban végzett és a túlórára sem volt szükség. Háromnegyedötig még tett vett, rakosgatott s azután elment a fodrászhoz. Nem telt le a szokásos tiz napi időköz, de a reggeli hangulat, a születésnap és az üres idő hozzájárult ehhez a rendkivüli szépitkezéshez.

A vonaton furcsa dolog történt vele. Huszonöt éve naponta kétszer tette meg ezt az utat, de ez volt az első kalandja. Szemben vele jólöltözött, középkorú úr ujságot olvasott. Ő valami cimre lett figyelmes és előrehajolt, erre a férfi kedvesen átnyujtotta az ujságot.

— Parancsoljon.

Aznap annyit tudott meg róla, hogy vállalkozó földbirtokos, az előttük fekvő faluban lakik, Komlóssy Barnának hivják, három éve özvegy és gyakran jár be ezen az úton. Látásból ismeri, mert tizenkét éve vette a birtokot. Ilona nem emlékezett rá.

*

Másnap a reggeli vonaton találkoztak, Komlóssy most eldicsekedett, hogy van egy nagy fia, meg egy huszonhat éves férjes leánya s nemsokára nagyapa lesz. Nagyapa, pedig mindössze ötvennégy éves. Még anynyinak sem látszik! — gondolta Ilona, de jól esett tudni, hogy a férfi öregebb nála.

*

Pár napig Komlóssy nem jelentkezett. Ilona csodálkozva vette észre, hogy hiányzik az útitárs.

Egy hét mulva frissen, lebarnulva, három szál tearózsával kapaszkodott fel a vonatra Komlóssy. Kedvesen, mint régi barát üdvözölte a leányt. Úton volt egy hétig, de most annyi elintéznivalója van, hogy hosszú ideig neki is naponta be kell járnia a fővárosba. A rózsákat saját kertjéből hozta.

Ezekben az időkben megtörtént párszor, hogy elkisérte Ilonát a hivatalába. Többször be is nézett és dicsérte a rideg irodahelyiséget. Tearózsáival barátságosabbá tette a nagy aktákkal teli iróasztalt.

Most már jóformán mindent tudtak egymásról. Ilona is kilépett tartózkodásából s elmondott egy-két családi dolgot Komlóssynak. A férfitól megtudta, hogy fiával él, felesége halála óta nagyon egyedül érzi magát. Házvezetőnője megbizhatatlan, házsártos és pazarló, leánya meg Pápára ment férjhez. Gazdasága jól jövedelmez, vállalkozása szintén. Amint fia állásba jut, vesznek egy kis gépkocsit.

Augusztusban a Balatonhoz utazott Komlóssy. Itt nyaralt a leánya is. Ilona pillanatnyilag gondolt arra, hogy ő is szabadságot kér s elmegy valamerre pihenni, felfrissülni. De azután elhessegette ezt az ötletet. Mit szólna a Vezér ehhez a szokatlan s előtte bizonyára nevetséges gondolathoz? Napirendre tért fölötte. Maradt és dolgozott.

*

Jókedvűen, kissé meggömbölyödve jött haza Komlóssy a nyaralásból. Ilona sápadt, fáradt volt mellette. A reggeli utazások megismétlődtek, sőt Komlóssy Barna a nyári restanciák miatt többször a félhetes vonattal ment haza s igy együtt tették meg hazafelé is az utat.

*

Szeptember vége volt. Szép, napsütéses, rozsdaleveles vénasszonyok nyara. Komlóssy találkozót kért Ilonától. Beszélni szeretne vele valami csöndes, finom helyen. Ilyenfajta beszélgetésekre sem az iroda, sem a vasuti fülke nem alkalmas.

Ilona közönye feloldódott. Valami olyasféle érzés volt benne, amit tizenhat éves kora óta nem érzett. A találkozó előtti napon kinyitotta a rádiót és tánczenét hallgatott.

*

— Most okosabb leszek, mint tiz éve — határozta el. — Hozzámegyek Komlóssyhoz.

Még nem szólt öreg édesapjának, sem hugának, még csak ködösen élt benne egy lehetőség, hogy együtt maradjanak és mégis Komlóssy birtokán lehessenek. Ő vezeti a háztartást, majd bedresszirozza a házvezetőnőt. A házat kiadják, a család odaköltözik, az épület nagy, a flunak is jut egy épületszárny. Különben is ő jó mostohaanya lesz, — fejezte be kissé zavaros gondolatmenetét.

*

Komlóssy ezuttal is szép tearózsákkal érkezett. De rettenetesen nehezen fogott a beszédhez. Végre, mikor elkezdte, szapora mondatokkal, szinte leckeszerűen végigmondta. Ő már régebben ismeri Ilonát. Érdeklődött utána, hallott róla. Szeretett volna már pár éve összeismerkedni vele, de nem volt alkalom. Most végre sikerült. Ismeri a cégnél elfoglalt pozicióját, tekintélyét, befolyását, a Vezér iránta érzett nagyrabecsülését. Az utolsó öt hónap alatt megismerte jó szivét, emberi érzéseit, ezért mer avval a kéréssel előállni, hogy vétesse be a fiát a céghez, bármilyen kezdő állásba. A gyerek tehetséges, okos, szorgalmas, nősülni akar, csak az állást várja. Ő is szeretne már asszonyt a háznál, a házvezetőnő elviselhetetlen, személyéről mesélt már eleget. Reméli, hogy Ilona megérti az apai szivet és a kérést tejesiti stb., stb.

A nő azt hitte, rosszul hall. Hirtelen végiggondolta az utolsó öt hónap meghitt beszélgetéseit, a tearózsákat. Mindez nem neki, hanem a pozicióját szólt.

— Kérem, majd beszélek a Vezérrel! — mondta érzéketlen, irodai hangan. S úgy is gondolta, ahogy mondta.

Az úton hazafelé az időről, a szőlőtermésről és a szép vidékről beszélgettek. Ilona pedig többet nem nyitotta ki a rádiót.

Z. A.

Magyar Művészet 1934. 24. l.

Nyilasy Sándor Szegeden született, 1873 december 2-án. Középiskolai tanulmányai után, 1892-ben beiratkozott a budapesti Mintarajztanodába, amelyet azonban csakhamar otthagyott, mert az akkori tanítási mód nem elégítette ki festő-vágyait. Münchenbe ment tehát, *Hollósy* Simonnak lett tanítványa, akit két éven át (1897 és 1898) Nagybányára is követett. Azután Párisban fejezte be tanulmányait s letelepedett Szegeden, műtermet épített a közeli horgosi Kamaráserdőben, majd miután ezt a megszálló ellenséges katonák kirabolták és feldúlták, Tápén ütött tanyát. Tanulmányai elősegítésére háromszor is megkapta a gróf Andrássy Dénes alapította ösztöndíjat. Szorgalmas munkásságának gyümölcseit csaknem évenkint kiállította a Műcsarnokban, ahol a „Vasárnap" című képére megkapta a Lipótvárosi Kaszinó 1000 K-s díját, 1928-ban pedig „Tánc" című festményére ugyanott a Jankó János emlékére alapított díjat. Legújabb és legnagyobb méretű képeire az államtól kapott megrendelést, az egyik a szegedi Néprajzi Intézet szemináriumi nagytermének falát díszíti (Gyermekkor—Ifjúság—Öregkor), a másik ugyanott a Földrajzi Intézet számára készült (Őszikes—Pásztorélet—Falu). Művei közül kettőt (Hazatérő kapás, Vasárnap) a Szépművészeti Múzeum szerzett meg, a Kártyázó fiúk és a Lányok a Tisza töltésén a főváros tulajdonába került, képviselve van a szegedi Kultúrházban is. Dorozsmai szélmalom című festményét Hódmezővásárhely városa szerezte meg és ajándékul küldötte Angliába Esmond Harmsworthnak. *Nyilasy* nemrég megbetegedett, a szegedi belgyógyászati klinikára kellett szállítani, ahol január 6-án meghalt. Szeged város a maga halottjának tekintette jeles fiát s maga gondoskodott temetéséről.

MEDNYÁNSZKY László báró Nyírfák. Olaif.

NYILASY SÁNDOR. Csak nemrégiben búcsúztatták el *Zombory* Lajost, az alföldi életnek festőjét s máris hírt kaptunk az Alföld másik típusos festőjének, *Nyilasy* Sándornak haláláról. Míg társa Szolnok vidékéről szedte motívumait, *Nyilasy* Szeged környékéről, Tápé, Horgos utcáiról, töltéseiről, akácos kapumellékeiről, e tanyák és falvak legényeiről, lányairól festett képeket. Kitűnően imerte népe életét s egyike volt ama kevés korabeli festőnek, akik minden színpadiasság nélkül mutatták be azt. Leginkább csöndes együttlétben szerette bemutatni embereit, amint sétálgatnak, üldögélnek, tereferélnek vasárnapi hangulatban, vasárnapi ruhában, a verőfényben egy pad körül, egy akác árnyékában, a Tisza valamely töltésén. Ezeknek beható naturalista tanulmányozásából alakította közvetlen előadási módját, amely távol áll az atelier-művészet problémáitól. Innen van, hogy egész élete műve egyöntetű, egyszer megtalált stílusától nem tért el sem jobbra, sem balra.

Magyar Művészet
1934. 21. l.

Nyilassy Sándor MDK

1873-1934

Hollósy és leghivebb tanitványai - igy Nyilassy is - a festészet reformját a mondanivaló érdekében tartották fontosnak.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.28.l.

Nyilassi Sándor [festő]

MDK

Hódmezővásárhely a Munkácsy örökét ápoló parasztfestők városa.
Határában verbuválta cigány modelljeit Bihari Sándor - innen indult el László Fülöp, - járt itt Szlányi Lajos, Nyilassi Sándor.

Kiss Lajos: Vásárhelyi művészélet c.könyvének ismert,

Artner Tivadar: Alföldi piktoroktól, képfaragókról.

Esti Hirlap, II.évf.192.sz. 1957.aug.17.szo.
2.oldal

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

1873-1934. A legkiválóbb szegedi festő. Színpompás képein a napsütötte Tápé dolgozó parasztjait ábrázolta.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 43. l.

Nyilasy Sándor 1.

1873. dec. 2.-án született Szegeden. Apja fémódi asztalosmester. 1879. árvizben vagyonuk elpusztult. Anyja vele és Károly testvérével Nákófalvára menekült, 1 évre.
1880-tól Szegeden járt iskolába.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

4. l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

2.

Szegedi gimnáziumban Novák Bertalannál tanult rajzot. Érettségi és a budapesti Mintarajziskola elvégzése után 1893. münchen Akadémiára került. Hollósy iskolájába ment át.

Szelesi Zoltán: Nyilas y Sándor 1955. Szeged
4-l.

Nyilasy Sándor

Réti írja: 1894-95 Hollósyvel tanult. Majd Párisban, a Julianban. Thoma 1897 tavaszán ott ismerkedett meg vele és tanulmányait, de főképp egy Krisztus születését ábrázoló képvázlatát látva, meghívta, jöjjön Nagybányára. 1897-98. nyarát Nagybányán töltí.

Szoleai Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged 4.l.

4.

Nyilasy Sándor

Nagybányaiak első Budapesten rendezett kiállításán Betlehem, Esti harangszó, Magvető c. képei emelkedtek ki.
Szegedről küldte be képeit 1899-ben – 5 darabot, ugyanígy a következő évben is, egy képpel szerepelt.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

4.l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

5.

Szeged igazi otthona. Tápéi népviselet kedvelt témája. „Cigányok" 1900. – a város 1901-ben megvásárolta. – ekkor szekéren költöző cigánycsalád.
Kamaás-erdőben ütötte fel tanyáját majd Horgos utcáit járta.

Szelesi Zoltán: Nyilas y Sándor 1955. Szeged 5. l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

6.

„Gombaszedők" – napsütéses délelőtt,
2 parasztlány megy a réten.
Horgosi tartózkodásakor festette a
„Házatérő munkáspár" 1909.
„Napsütés" 1911 – érett kor-szakába lép.
Horgos melletti kiserdőben zöld kerti szék
támláján női szalmakalap.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged 7.l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

7.

1919. Tápén telepszik le/ nyárra/
Kártyázó fiúk; Lányok a Tisza töltésen,
Maros torkolat; Vetés nézők; Zsalugátert
festő asszony; Birhanyáj a fa alatt;
Réten; Haratérő kapás; Kinn a bárány,
benn a farkas, Parasztház.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged 8.l.

Nyilasy Sándor
1873-1934.

8.

„Tavasz a földeken"
Kisméretű tájtanulmányokban kísérletezett.
Eddig elért eredményeit a „Tápéi kompkihető" c. képén kamatoztatta, közvetlen természetfestés.
Egyes képeit többször is megismételte, műkereskedelemben sikere.

Szentesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged
8-9. l.

Nyilasy Sándor

1873-1934.

9.

Tápei fiatalságról festette:

Vasárnap 1911; Legények, hányok 1927

c. képeit.

Portréi: Mikszáth Kálmán

Reizner János 1904

Tömörkény István 1927

„Alföldi paraszt." – realista képek

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor

1955. Szeged. 10. l.

Nyilasy Sándor
1873-1934.

. 10,

Szegedi Tudományegyetem Néprajzi Intézete őrzi 1929. nagyméretű Hármasképe: Gyermekkor
Ifjúság
Öregkor

Szelesi Zoltán: Nyilasy Zoltán 1955. Szeged 10. l.

Nyilasy Sándor
1873- 1934

11.

Párizsi hartózkodásán kívül, mintán tehetségével háromszor is kihasolta az Andrássy-féle 4200 koronás ösztöndíjat, Vasárnap c. képéért a Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronásdíját kapta - bejárta fél Európát

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

11.l.

Nyilasy Sándor
1873- 1934

12.

1907. bécsi Künstlerhausban kiállít, évenként képei a Műcsarnokban, ahol 1928. Táne c. képéért Jankó János emlékére alapított összeget meg kapta. 1929. Országos Képzőművészeti Társulat nagydíját kapta, később a Társulat törzstagja

Budapesten, Szegeden és külföldi

Szélesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

11.P.

Nyilasy Sándor
1873- 1934

13.

1934. jan. 6. halt meg, szívbajban.
Utolsó éveiben anyagi gondjai
Oroszlán utcai bérházában a 4. emeleten volt műterme.
Lyka Károly Szegeden a művész
hagyatékából 1934-ben kiállítást rendezett.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

12.l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

Hazatérő munkáspár o. 117 x 117
Legények, hányok o. 62 x 96
Tavasz a földeken o. 35 x 45
Napsütés o. 65 x 80
Tanyai fiatalság o 79 x 111
/ reprók/

c. képei a Móra Ferenc Muzeumban Szegeden

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

15-19.l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

Olajképei a Móra Ferenc Múzeumban Szegeden:

Tájén kompkikötő	60 × 80
Vetésnézők	40 × 50
Holland táj	33 × 40
Vasárnap (vázlat)	19,5 × 29
Alföldi paraszt	49,5 × 35,5

/ repedt /

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

20-24.l

Nyilasy Sándor
1873-1934

Gombaszedők olajfestmény
95,5 × 80,5
Móra Ferenc Múzeum
Szeged

/fepr./

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged

külső címlapon

Nyilasy Sándor
1873-1934

Tápé dolgozó parasztjainak típusait örökítette meg.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged
3. l.

Nyilasy Sándor
1873-1934

Hatott Heller Ödön (1878-1921)
és Paubek Mayos (1896-1947) szege-
di festőkre.
Tanítványa volt Balogh Margit.

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor 1955. Szeged 12.l.

M.D.K.

Nyilassy Sándor festö

/ 1873 - 1934 /

Alföldi festö

Lyka: A müvésztek története, Bp. 1965. 227.l.

Nyilassy Sándor (1873-1934) 3

Hazatérő munkáspár (szepkó)

Tanyai fiatalság "

Alföldi pakont "

Kiállítása volt a bécsi Künstlerhaus-ban, és évenként a Műcsarnok-ban. 1928-ban és 1929-ben díjat kapott. 1934-ben emlékkiállítása volt szegeden

Sz. Z: Kis negedi műrémeHorténer

Tiszatáj 1968 II. n. hátó borító

Nyilassy Sándor (1873-1934)

Említve: Ugányok, Gombaszedők, Vasárnap, Legények, leányok; Vetésnézők; Napsütés, Tanyai fiatalság; Tavasz a földeken, Miknáth Kálmán; Tömörkény István, Holland Táj. ~~Tan~~ Háznaszkép a negedi Tud. Egyetem részére. Sz. Z: Kis negedi művészettörténet

Tiszatáj 1968 II. n. Kátó barító

M.D.K.

Nyilasy

Az ugarról, göröngyeiről, agyagos rétegeiről festett képeit említi meg Lázár Béla: Téli tárlat c. cikkének "A föld" c. fejezetében.

Magyar Salon, Bp. 1903. nov. hó. 4o. kötet 273-281. lap

Nyilassy Sándor

Nagykárolyban Ferenczy Károllyal mozgalmas kapcsolatban volt

Ferenczy Valér: Ferenczy Károly. Bp. [é.n.] (1935.) Nyugat k. - 191 l., 24 t. 15. l.

Nyilasi Sándor

testőm.

megemlítés, h. 1899-ben, V-en dolgozott a nagytatarás megbízatából.

Kiss Lajos, Vasárhelyi művészélet Bp. 1957.

+ 91.

Pest. Hírlap 1943. jún. 6.

thatatlan front

apatokkal Bosznia hegyei között

Az egyik harcitudósító résztvett a Boszniában folyó tisztogatóharcokban. Ezekről számol be alábbi írásában.

Ki ne ismerné Bosznia színes népviseletektől pompázó falvait és városkáit, ahol a szűk házsorok között, a zegzúgos utcákon lefátyolozott mohamedán nők agyagkancsókban vizet visznek a kútról.

Ez a kép az idegenforgalmi prospektusok Boszniája. Valójában ezen a természeti kincsekben gazdag, de kevéssé kihasznált földön olyan szegény nép lakik, amelynek földhözragadtságát még cifra vasárnapi pompája sem tudja eltakarni. A házak remek szilváskertekben elhanyagoltan és szegényesen düledeznek. A barna hegyeket málladozó sziklatömbök, odvas fatörzsek, tüskés bozót és sűrű indák teszik járhatatlanná. A magas hegyekből fehér hegyipatakok zuhognak alá, hogy a völgyben zöld, habzóvizű testvéreikkel egyesüljenek. Vizük sebesen suhan el a fehér minarettekkel ékes községek mellett, amelyekben vad és rideg nép lakik.

Ezt a vidéket szívesen elnézegetném egy ideig, békében. Ma azonban ez a föld Európa „vadnyugat"-ja.

Tűz a ködből

Az utászcsapat, amihez csatlakoztam, hosszan kígyózik a völgyben. Utzárak, felrobbantott hidak, üszkös házromok jelzik, hogy elértük a bandák működési területét. Az első feladat a felrobbantott hidak helyrehozatala.

Mi most egy szükséghíd építéséhez fogtak, azon a helyen, ahol a banditák az eredetit felrobbantották. Géppuskáinkkal biztosítottuk munkahelyünket, aztán munkához láttunk.

Alig hasított azonban bele az első csákány a köves talajba, amikor a szemközti cserjés magaslatról éles sípszó visszhangzott végig a völgyön s nyomában jégesőként zúdult ránk a golyózápor.

Láthatatlan páncéltörő ágyu

Munkára, persze, már nem gondolhattunk. Valamennyien puskát ragadtunk, nehogy az ellenség teljesen bekerítse munkahelyünket. Szándékát a háromoldalról ránkzúduló tűzről megfigyelhettük, mert mi tagadás, a támadás helyét kiválóan megválasztotta. A természet minden előnyét ők élvezték.

Így küszködtünk, amikor az útonálló járóműveinkre valahonnan váratlanul páncéltörő ágyú tüze csapott le. Hogy honnan, azt nem lehetett kivenni. Valahonnan a ködből és magasból. Hát ez sem valami kellemes meglepetés, mert sok kocsin nemcsak szerszám, hanem lövőszer, meg robbanóanyag is volt.

Katonáink, akik először a tehergépkocsik mögött kerestek fedezéket, most sietve vetették magukat az útmenti árokba. Egy páncéltörő lövedék derékba találta az első tehergépkocsit. Fekete füst tört elő. Mindnyájan feszülten vártuk a tragédiát. Füst és köd egymásba gomolygott, alig láttunk már valamit, de a robbanás elmaradt. Csak az olajtartályt érte találat. A két következő lövés hibázott. A második tehergépkocsi megúszta egy egyszerű átlyukasztással. A személygépkocsinknak meg éppenséggel nem történt baja. Még vagy 15—20 gránát zúgott felénk a ködből, de az ágyu elhallgatott, nem ugy a géppuskák.

A zászlóalj orvosa, aki az árokban kúszva egyik sebesültünkhöz igyekezett, szintén megsebesült. Ezután a gyalogság vette fel a harcot a láthatatlan ellenséggel.

Az útnak nevezett göröngyös, fagyos kőszalag ide-oda kanyarogva kúszott fel a fennsíkra. Ott újabb nehézség várt ránk, a vízhiány. Amilyen nagy a vízbőség lent a völgyek mélyén, annyira nem talál vizet az ember itt a fennsíkon. Mintegy 10 kilométerről kell a vizet a csapatok után szállítani s amennyit lajtokban fel lehet hozni, az éppen csak a főzéshez elég.

Csapataink széles arcvonalon fésülték át a terpet. Köd már nem volt, de az ellenségből itt sem láttunk semmit. Jól kiszemelt és kiépített fedezékeiből lövöldözött embereinkre. Nemsokára kitünt, hogy nem alkalmilag összeverődött csapatról van szó, hanem guerilla-harcokban edzett, hatalmas bandáról, amely nemcsak puskával és önműködő fegyverekkel volt jól felszerelve, hanem itt-ott tüzérséggel és aknavetőkkel is rendelkezett. Ellátásukról a falvak gondoskodtak.

K. és V. községek között megmerevedett a bandák ellenállása. Az őserdővel borított hegyoldalak, karsztos fennsíkok, zegzúgos horhosok, mintha valamennyien összeesküdtek volna az ellenséggel, minden talpalatnyi föld egy-egy természetes erőd, amelyet géppuskákkal és géppisztolyokkal könnyű volt védeni. Sok vért ontott volna itt gyalogságunk, ha nem lettek volna repülőink és tüzéreink. A nehéz fegyverek puhítása után aztán lassan kivetettük innen is a támadókat, csak éjszakánként jött meg a bátorságuk újabb és újabb ellentámadásokra.

De nehogy azt higgye valaki, hogy ez amolyan szabályszerű harc volt, mint a többi frontokon. Sohasem mondhattuk el, hogy az ellenség itt, vagy ott van, a mi állásaink meg emitten. Az ellenség a szó szoros értelmében láthatatlan. Éjszaka bújik elő, nesztelenül jár, lesből lő, aztán eltűnik a vadonban. Rendszerint a May Károly regényekből ismeretes indián harcmodorral küzd és ehhez kellett hozzászoknia katonáinknak is.

Bárányhőrbe bujt farkasok

Napirenden volt, hogy német kiáltozásokkal tévesztették meg az őreinket:

— Ne lőjj! Usztasa! — hangzott a sötétben s csak amikor melletted állt, láttad, hogy nem az.

Egyik őrünket nemrégiben egy „békés juhnyáj" közelítette meg. Szerencse, hogy emberünk már edzett „indián" harcos volt, mert az első riasztólövéseknél kiderült, hogy bárányhőrbe bújt farkas volt valamennyi. Szőrével kifelé fordított subákat kanyarítottak magukra a lövészek s élénk csengetyüzéssel, négykézláb akartak táborunk közelébe jutni az esti szürkületben. Ez egyszer azonban rosszul számítottak.

Az éjszakák csillagosak, hidegek. Az őrök fáznak, de ébren vigyáznak, mert itt egy könnyelmű, figyelmetlen pillanat könnyen meghozza a halált. Éppen ma reggel temettük el azt a fiatal horvát katonát, akit a támadók őrségen gyilkoltak meg. A karsztos hegyhát közeli horhosában találtuk meg. Szívét kivágták, arcát megcsonkították.

A lövészek csak végső esetben hagyják hátra halottaikat és sebesültjeiket, nehogy betekintést nyerhessünk veszteségeikbe vagy megtudjuk titkaikat. Mégis a kezünkre került foglyok vallomásaiból és a halottak eltakarítását végző lakosságnak ezek-

Érdekes okmányokat, b
hozott nyilvánosságra

Tiz döntő év titkos irata

Washingtoni jelentés nyilvánosságra hozza, hogy az északamerikai külügyminisztérium Fehér Könyvet adott ki. Az indokolás szerint az Egyesült Államok kormánya szükségesnek látta, hogy ismertesse 1931 és 1941 közötti tiz döntő esztendő állandó erőfeszitéseit, amelyekkel igyekezett a nácihatalom európai terjedését feltartóztatni. A „Háboru és béke" cimü Fehér Könyvhöz *Cordell Hull* államtitkár irt bevezetőt.

„Ez a könyv és az okmányok mutatják — irja többek között —, hogy ez alatt az egész idő alatt kormányunk állandóan olyan nemzetközi magatartást követett és ajánlott más országoknak, amelynek alapján a világ nemzetei megteremthették volna a biztonságot, bizalmat és haladást. Meggyőződésem, hogy a népek közötti minden jogos panaszt és viszályt békés eljárással és erőszak alkalmazása nélkül el lehetett volna intézni, ha a világ nemzetei elfogadták és alkalmazták volna ezeket az alapelveket. Ez megmenthetett volna minket a háboru borzalmaitól, amelyet Japán, Németország és Olaszország vezéreinek becsvágya kényszeritett ránk. Ezek a vezérek hóditásra szánva el magukat, elvetették a jog, az igazság, az őszinteség és békés tárgyalás minden alapelvét és kardot rántottak. Őszintén reméljük, hogy az alábbi értesülések tanulmányozása elvezet majd a tisztább megértéséhez az elénk meredő feladatoknak, amelyek már most előttünk vannak és amelyekkel az eljövendő döntő napokban majd meg kell birkózni. Bizalommal tekinthetünk a jövőbe, ha népünk és a többi nemzet szilárdan ragaszkodik az igazságosság, a jog, az őszinteség és az erkölcsösség örök alapelveihez, amelyeket mi állandóan hirdettünk és alkalmazni igyekeztünk. Az egyesült nemzetek népeinek elszántaknak kell lenniök, hogy hozzájáruljanak a katonai győzelem kivivásához és egy tartós béke megteremtéséhez. A célok azonossága révén megvalósitható az a béke, amely az emberiségnek biztositja az emberi törekvések minden terén a jólét és a haladás lehetőségét.

A Fehér Könyvben felsorolt pontok közül a legfontosabbak a következők:

Az Egyesült Államok kormánya külpolitikájában 1933 és 1939 között az egész világon a jó szomszédság politikáját alkalmazta. Amikor a külföldi támadó magatartás tulment minden határon, igyekezett a viszály kiterjesztését megakadályozni. Egyidejüleg az országot „tiszteletet parancsoló védelmi magatartásba" helyezte. Amikor a nácilégiók megjelentek Nyugat-Európa partjain, az Egyesült Ál-

Apróságok Hegedüs Lorántról

1891 nyarán ismertem meg Hegedüs Lorántot „Bad Ems" németországi fürdőhelyen. Ő nyurga fiu volt, én tömzsi suttyó leányka. Szülői engeneves jogászok lettek — egy félszázadnál tovább megtartották időnkénti összejöveteleiket. Hegedüs Loránt nem egyszer még a miniszterelnökről is lejött, hogy ezeken az összejöveteleken részt vehessen és régi cimboráival együtt lehessen.

...ében a nyáron tizedszer borul piros ragyogásba a *tápéi* pipacsróna, amióta *Nyilasy Sándor*, az alföldi tájak finomlirájú színköltője, egy kemény januári estén örökre megvált a szívéhez nőtt kedves embereitől: a *Magvetők*-től, a *Buzaszentelők*-től, a *Vetésnézők*-től és a többi békességes, csendesmosolyu tiszaparti magyartól. Szeged nagy festőfia az Alföld, a Tiszavidék és népének festőlirikusa volt. Ennek a tájnak ő volt az első nagy mestere, aki a nép hétköznapi és ünnepi életét palettájának szivárványos színeivel őszintén, a maga valóságában adta vissza. Aki a Tiszapartján először festett igazi népéletképeket. Legnagyobb érdeme — és egyben legjellemzőbb vonása művészi alkotásainak — a magyar földhöz és abban is *a szülőföldhöz való szenvedélyes ragaszkodása és szépségeinek felfedezése*. Bejárva a világot is, mégis egy kis tiszamenti falu — *Tápé* — hat legmélyebben művészi tehetségére, ott találja meg finom meglátásainak kiapadhatatlanul bő forrásait és ennek a kis falunak a varázsereje az, amely haláláig a Tisza partjára köti.

Münchenben

... Nyilasy Sándor 1873 december 2-án született Szegeden. Édesapjának a Felsővároson volt fatelepe. Az 1879-i árviz után nákófalvi rokonaihoz került és az ottani elemi iskolába járt. Dr. *Szalay József* feljegyzése szerint — aki baráti köréhez tartozott — a tanfelügyelő egy alkalommal megkérdezte az élénk szellemü fiucskát, hogy „mit látott a szegedi árvizből?...“ A gyermek felelet helyett lerajzolta az árvizet az iskolai táblára. Középiskoláit Szegeden, a piaristáknál végezte. Ezután a budapesti mintarajziskolába iratkozott be. 1893-ban Münchenben, előbb az akadémiába, majd *Hollósy Simon* festőiskolájába ment. Az itt töltött idő vált döntő fontosságuvá tehetsége kibontakozására. Nyilasy néhányadmagával — akiket később *„Nagybányai Festők“* név alatt ismert a közönség művészi tudata — a sugalló-erejü Hollósynál ujra kezdett mindent. Kinn a szabadban végzett szakadatlan tanulmányokat és ezeknek a beleélő fantáziával folytatott megfigyeléseknek lett az eredménye a későbbi tiszta, levegős, fénytől átlátszó vásznai, amelyek mindegyike, a műkritika szerint „a festő önarcképét is adja a felfedezés friss örömében és boldogságában“. Nyilasy maga irja magáról, hogy „a szülőföldön találta meg teremtő kedvét és lelkét“.

„Nincs még egy mester — mondotta ezzel kapcsolatban *Lyka Károly* 1934 május 19-én a szegedi *Nyilasy Sándor-emlékkiállitás* megnyitásán tartott előadásában —, aki mindent ebből vett volna kölcsön, nincs még egy, aki ilyen bensőséggel emelte volna az ő meghitt szülőföldjét a művészet magasságába és vele azt a népet, amelynek körében az életét töltötte.“

Páris és Nagybánya

Nyilasy 1894-ben Párisban, a *Julien*-iskolában fejlesztette a Hollósynál szerzett tudását. Ezt követően *európai* tanulmányutat tett, miután három éven át megkapta a gróf *Andrássy Dénes*-ösztöndijat. Nagybányán két izben időzött, 1897-ben és 98-ban. A külföldi utazások és Nagybánya után Szegeden maradt. Kamaráserdei villáját Trianon után elvesztette. Évekkel később Tápén faluvégi kis házat vásárolt és most már méginkább a Tiszavidék és népének szerelmese lett. Ott élt, ott dolgozott boldog örömmel. Művésztekintete az apró házak és azok lakóinak élete felé irányult. Festményeinek megkapóan kedves, finom, idilli — szinte novellaszerü — elgondolása a magyar népéletnek jellegzetes megnyilvánulásai.

A *Pesti Hirlap* ötvenéves fennállása alkalmából — mint ismeretes — gyönyörü kiállitásu reviziós diszalbumot adott ki „Igazságot Magyarországnak!“ cimmel. Ennek művészi előállitására dr. *Légrády Ottó* főszerkesztő százezer pengőt adományozott. E gyönyörü munka remek anyagában, többszinü mélynyomásu képben a 126. oldalon öt világrész közönségének mutatta be Nyilasy Sándor egyik legszebb festményét a „Lányok a Tisza partján“ cimüt. Sikerekben gazdag pályafutása alatt majd minden hazai és külföldi kiállitáson részt vett. Hires Vasárnapjával a Lipótvárosi Kaszinó diját nyerte meg. 1912-ben I. Ferenc József magánképtára számára megvásároltatta a „Játszó fiuk“ c festményét. 1929-ben megkapta az 1600 pengős Társulati nagydijat s törzstagja lett az Országos Képzőművészeti Társulatnak. A Ferenc József Tudományegyetemen, mint a rajz és festészet magántanitója működött. Szeged város nagy barátja, gróf *Klebelsberg Kunó* megbizta az egyetem Néprajzi Intézete részére a nagy szabásu *Hármaskép* megfestésével. E hatalmas alkotásnak egyik gyönyörü részletképével — a „Családi öröm“ cimmel — a *Pesti Hirlap Vasárnapja* többszinü mélynyomásu képben 1933 junius 18-iki cimlapján ismertette meg az egész ország nyilvánosságát. Nyilasynak a Pesti Hirlap volt a kedvelt ujságja. Egyes példányait, cikkeit, mellékleteit és a művészi reviziós albumot haláláig őrizte.

A tápéi nép körében

... Nyilasy Sándor, Szeged nagy festőfia, igen uri lényü, kedves, megnyerő lélek volt. Előkelő alakját a szegedi utcákon felfénylő női tekintetek kisérték. De a kitünő megjelenésü művész már kora fiatalságától kezdve kerülte a nagyobb nyilvánosságot. A népet szerette, de nem kereste a népszerüséget. Egész lelkével Tápé festője volt és kötetekre menne az a sok kedves, derüs történet, amelyet az ottani népi közvélemény tud, őriz és formál róla. Kiránduló vonat indult egy alkalommal Szegedről Gyöngyösre. Tápéi friss, fiatal leánytársaság fölkerekedett és kérte — „Nyilasy urat“ — tartson velük. De ehhez azt is tudni kell, hogy Tápé egész népe minden örömében és bajában a nagyon szeretett művészhez fordult. Nyilasy szivből örült a lányok meghivásának, de azért egy kicsit kérette magát, mert hát mindennek meg kell a módját adni. Végül is mosolyogva huzta fel a vállát: „Jól van, gyerekek, no, nem bánom, megyek, legalább nem lesztek egészen „nyaklő“ nélkül“. És csodálatos, hogy ez a nagyon halk és mélyen zárkózott művész, aki lelkiségének előkelő hűvösségében oly foghegyről mérte a barátságot a saját uri körében, menynyire „fölengedett“ a tápéi nép körében. A fényképfelvételek egész sora mutatja ezt a kiránduló, vig társaságot és közöttük a jókedvre derülő mestert. Itt meg kell jegyeznünk, hogy Nyilasy nagyon sokat tartott biztos emberismeretére, ami ez alkalommal bizony nagy kudarcot vallott. Alig helyezkedtek el a vonatban

...latalok, máris előkerültek az ...s kosárkák. A szakaszban ...en is ült, aki nem tartozott a boldog kirándulókhoz. Fiatal fiu, talán diák, talán munkanélküli szegény valaki, de nagyon sápadt, vézna, semmiképp se jó bőrben. Nyilasy meleg szive, uri lénye sehogyan se birta ezt a helyzetet. Hat pár villogó fehér fogsor jóétvágyu munkában a hires tápéi készitményekkel és szemben valaki, aki — éhezik ... Legalább is igy látta az az álmodó művész-szem. Intett a lányoknak, kinálják meg az idegent. Azok halk kuncogással biztatták egymást: „Te ülsz közelebb!“ Addig tanakodtak, mig végre is a kis fiatalember elértette a helyzetet, felnyult a hálóba és leemelte elegáns kis táskáját. Amikor felnyitotta, remek különlegességek kerültek elő. A soványka fiu a nagyétvágyu társaságban csillogó szemmel evett, látszott rajta, régen érezte magát ilyen jól és most már ő kinálgatta a lányokat. Később mint egy előkelő szegedi ur érettségiző fia mutatkozott be s elragadtatással beszélt Nyilasy Sándor képeiről.

A „jó“ emberismerő

Pár nappal a gyöngyösi utazás után egy *szegény ember* csengetett be a jó szivéről és gavallériájáról városszerte ismert művészhez — „viseltes ruha irányában“. Nyilasy ezuttal is gondolkozás nélkül ment a szekrényéhez és kiemelte az egyik felöltőjét, amikor „végszóra“ piaci kosarával együtt hazaérkezett a ház üdve és réme: — *Panni*, a kis *„vice-házvezetőnő“*. Kosarastól együtt villámgyorsan libbent a mester elé, rátéve kezét a kabátra. „Mi lesz evvel Nyilasy ur kéröm?“ — érdeklődött *kedvesen*. Nyilasy ...szemével mutatta, hogy az előszobát ...várakozó „szegény embernek“ adj... Most már a kosár, tartalmával együ... a perzsára költözött, a leány két keze pedig a levegőben magyarázott: „Nyilasy ur kéröm, ugy-é, *ez is olyan* szögény embör, mint akivel Gyöngyösre möntünk együtt, mer' hogy olyan finom kabátot teccik neki adni...“ Nyilasy hirtelenharagu ember volt. Már fölemelte a kezét, hogy *csattanós* választ adjon, — ami olykor kijárt a kis pergönyelvünek —, hogy aztán sietősen valami ajándékkal enyhitse a fájdalmas kis helyet, mert akkor már neki fájt jobban. De ezuttal megelégedett néhány *szivélyes* szóval is, ami bár *igen magyarán* hangzott, de itt „a teljesség kedvéért“ még sem idézhetjük. Tény azonban az, hogy a *szegény ember* Nyilasy remek felöltőjét megkapta, de amely cselekedet után „ur“ és „házvezetőnő“ három napig kölcsönösen kerülték egymás tekintetét. A negyedik napon aztán bekövetkezett a mindkét fél részéről annyira áhitott béke. E boldog perceket azonban *egy kis rendőri hir* előzte meg az aznapi reggeli ujságban. Ebből az derült ki, hogy a művész minapi *látogatója*, egy-két helyen — természetesen szintén csak jószivüségéről téve tanuságot — az előszobafogasokat megszabaditotta nehéz terhüktől... Nyilasy ezután hallgatott, a leány pedig mint egy kis páva járt-kelt megint a lakásban.

*

... Nyilasy Sándor, Szeged város felejthetetlen nagy művészfia, 1933 őszén kezdett betegeskedni. Karácsony estéje a klinikai ágyon találta. Utolsó képét oda is bekérette. Mosolygós képet festett akkor is a mosolytalan művész s mire befejezte — befejezte az életet is... 1934 január 6-án, *Vizkereszt napján*, örökre lezárta a nyugtalantüzü művész-szemeket.

Vásárhelyi Julia.

Nyilasy Sándor

vrád

Lyka mintöst. II.

317. l.

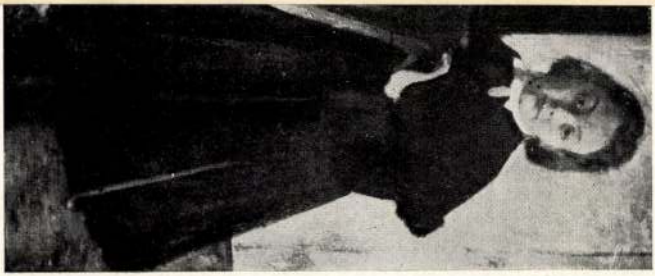

Gaetano Orsolini: *La schiava.*

Nyilasy Sándor.

A réten c. Eepe
repr. –
Magyar Nüvénet
1900. 597, 598. l. –

Falu végén c. Eepe
repr.
u.o. 670, 671. l.

NYIRBATOR

Nyilassy Sándor

Részt vesz az 1912-es X. Velencei Biennálén Körösfői-Krieschsel, Pollal, Kosztolányival és Magyar-Mannheimerrel együtt.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 507. l.

NYILASY SÁNDOR,festő

Festményeken örökitette meg a tápéi táj hangulatát, a nép nehéz életét,az utcákat,a tápai Tisza-partot, leányokat és legényeket,a szinharmóniában pompázó viselseletet,a vasárnapokat,stb. 161.old

WALDMANN JÓZSEF: Tápé táncalkalmai és hagyományai 161.old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE,1964-65. 1. Szeged, 1966

Nyilasy Sándor

A nagybányaiak témakörében is megtalálható a paraszti világ rajza, így Glatz és Nyilasy néhány képe is bizonyítja.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, 1968, Corvina, 28. l.

I. 18

Vegyes

1 köt. 8-ad r.

FRAKNÓI

Vilmos

Rómer Flóris emlékezete.

Olvastatott a Magyar Történelmi Társulat 1887. Február 12-ikén tartott közgyülésén.

1.-25.11., 1 képes tábla

Budapest

Nyilasy Sándor

U. 2090

Szentiványi Gyula:

Nyilasy Sándor

Szegedi Hiradó

1911. febr. 26.

Koll. kiáll. a Szegedi Képrőmüvészeti egyesület téli kiállításán keretében

Nyilassy Sándor

Gerő Ödön, London Elek.

Modern magyar festő-
művészek. Budapest
é. n.

89. l.

Vasárnap c. képe
repr. 109. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Nyilassy Sándor

Réti István: A harminc éves Magyarország

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 366. l.

MUSEUM MAYOAM

MDK

Nyilassy

Kóródi Katona J: A visszatért Nagybánya.
Nemz.Ujs. 1940. szept. 8.

MDK

Nyilassy A., festöm.

/ magyar pavillon/

"Pihenö parasztok" /Millet -hez közel áll./

Arduino Colasanti: A tizedik nemzetk. kiáll. Velencében.
Müvészet. 1912. 277.l.

NYILASY *Sándor*, festő, * Szeged, 1873 dec. 2, † u. o. 1934 jan. 6. Münchenben, Nagybányán és Párizsban tanult s szülővárosában letelepedve, naturalista szemléletű magyar népéletképeket festett (Hazatérő kapás, Vasárnap, Magvetők stb.). 1907. megnyerte a Lipótvárosi Kaszinó díját. Néhány műve a Szépműv. Múzeumban, Kártyázó fiúk, Lányok a Tisza töltésén c. képei a főváros és számos festménye a Szegedi Városi Múzeum tulajdonában. A Dugonics Társaság 1934. Szegeden emlékkiállítást rendezett képeiből.

Lg. II. 2091

1812 junius 15-én.

[illegible]et ábkárol, a hol [illegible] négy lóvan, ~~a jászolból~~ eszik, ~~[illegible]~~ a pejt a legény fiú ~~van~~ segítségével, ~~[illegible]~~ míg a többi ~~[illegible]~~ ~~Kissé hátrább, de~~ jobbról ~~[illegible]~~ van ~~látható~~. Kölönfele edények és hári eszkörök hevernek. Balmuszéd hár tetejére nyerünk kilátást.

Verschuur fr. 4

.-- Lelt.sz.4581.-- Értéke 1500 K.
ománya 1912 márczius 9-én /621-
um örökletéte /1381-913/.-- ~~Átvé-~~
~~2046-913/.~~-- Bejelentetett 1914

172

Nyilassy Sándor
szegedi festő MDK

1899 nyarán Hmvásárhelyen festette

"Nagy András János és
"Konstantin Péter arcképét"

Kiss L.:Vás.müv. 35.o.

Nyilasy Sándor

Kapálók, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiállitás.

MDK

Nyilasy Sándor

Holdvilág, of.

Ligetben, of.

Réten, of.

Nagybányai festőisk. kiáll. 1898. 7 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Falu végén, of.

Nagybányai festőisk. kiáll. 1898. 8 l.

MDK

Nyilassy Sándor

Tanulmány, önrajz

N.Szal. nemzetk. graf. kiáll. 1900.

szédükkel megzavarják, hölgyeim,"

olvasni

MDK

Nyilasy Sándor, testőm.

175. Dortrechti fűrészmalom. Olf.
176. Füzfák. Olf.
177. Szélmalom. Olf.
178. Szélmalom Dortrecht mellett. "

Műcsarnok. 1908/9. téli nemzetk. kiáll. Kat. 42.1.

MDK

Nyilasy Sándor, festőm.

330. Akácfa alatt. Olf.

Képzőm.Társ. 1907/8 téli kiáll. Kat. 45.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Akácfa árnyékában. Of.

KMTárs. 1901/2. téli kiáll. kat. 37.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Fák, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 58.l.

Nyilasy Sándor MDK

Akácfa alatt, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Nyilasy Sándor

Horgosi ház, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor, festöm.

168. Kártyázók. Repr.

KMT. 1XXXX 1904. tav.kiáll. Kat.

MDK

Nyilasy Sándor, festöm.

Akácfa árnyékában. Olf.

KMT 1901/2-téli kiáll. Kat.37.1.

Nyilasy Sándor MDK

Vasárnap, rézpr.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Házsor, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Estefelé, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Nyilassy Sándor, festöm.

Vasárnap délután. Olf.

Képzöm.Társ. 1901-2. téli kiáll: Kat. 26.1.

Nyilasy Sándor

MDK

Horgosi templom, olf.

Vasárnap, olf.

Faluvégi házak, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Nyilasy Sándor

MDK

Melegházban, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor, festőm.

Jó tanácsok. Olf.

Boldogság. "

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 36.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Szántás. Olajf.

KMTárs.1902/3. téli kiall.42.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Hazatérő kapás, of.

Képzőm. Társ. 1903/4. téli kiáll. kat. 33.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Udvar, olajfm.

Műcsarnok, 1902/3. téli kiall. 47.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Kapálók, of.

KMTárs. 1902/3. téli kiáll. kat. 30.l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Miután Horgost 1919-ben a szerbek megszállták Tápén ütötte fel tanyáját. Az egyik ittemi házacskát alakította át műteremmé; ebben töltötte a nyári hónapokat. Művészete realista. A szürke tónusoktól a színesség felé halad. Műveiben egyre inkább a dekorativ elrendezés érvényesül.

Szlesi Zoltán: Két szegedi festő.

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 45-46. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

A tiszamenti nép környezetében született alkotásai: a Kártyázó fiúk, Lányok a Tiszaöltésen, Tavasz a földeken, Tápéi kompkikötő, Vetésmezők, Zsalugáter festő asszony, Tápéi utcarészlet, Birkanyáj a fa alatt. [-folytatás másik cédulán.]

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 45. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

A tiszamenti nép környezetében született alkotásai [folytatás]: Réten, Hazatérő kapás, Kinn a bányány [! nyilván: bárány], benn a farkas, Parasztház stb.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 45. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Utolsó éveiben anyagi gondokkal küzd. A műkereskedők igényeinek engedve többször ismétli önmagát; ebből kifolyólag sok selejtes munkája is van. További emlitett művei: Legények, leányok, Tanyai fiatalság; Vasárnap.

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 46. l.
(Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.)

MDK

Nyilassy Sándor festőművész

Arcképei közül említve Mikszáth Kálmán, Tömörkény István, Reizner János portréja és Alföldi paraszt című műve. A Szegedi Tudományegyetem néprajzi intézete számára nagyméretű Hármaskeptet festett (gyermekkor – ifjúság – öregkor).
Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.
Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 46–47. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Háromszor kapta meg az Andrássy-féle 4200 koronás ösztöndíjat és Vasárnap c. képéért a tipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díját. Fél Európát bejárta. Gyakran vett részt fővárosi és külföldi kiállításokon.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.

Tiszatáj, Szeged, 1955 febr. IX. cöf. 1. sz. 47. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

A Szépművészeti Múzeumon kívül több vidéki – főleg a szegedi Móra Ferenc Múzeum –, de több külföldi képtár is megszerezte alkotásait.

Szelesi Zoltán: Egy szegedi festő. Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 47. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

1907-ben a bécsi Künstlerhausban tartott nagysikerű kiállítást. Csaknem évenként állított ki a Műcsarnokban, ahol 1928-ban Tánc c. festményére megkapta a Jankó János emlékére alapított öszeget. Egy évvel később elnyerte az Országos Képzőművészeti Társulat nagydíját; a Társulatnak később törzstagja lett.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.
Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 47. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

1934. január 6-án halt meg, elhanyagolt szívbaja következtében. Utolsó éveit gondok nehezítették. Már hosszú ideje kölcsönökből élt az Oroszlán utcai bérház negyedik emeleti műtermében. Tápé dolgozói nagy részvéttel kísérték utolsó útjára.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. 49. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész.

(A cikk idéz Lyka Károlynak az 1934-ban rendezett szegedi emlékkiállításon tartott megnyitójából.)

Kortársai közül főleg Heller Ödön és Parobek Alajos művészetére hatott közvetlen tanítványa Balogh Margit volt.

Szelesi Zoltán: Két szegedi festő.

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz. [redacted]
49-50. l.

MDK

Nyilasy Sándor festőművész

Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor c. tanulmánya a Csongrád megyei füzetek 14. számaként jelent meg. (A cikk a tanulmány néhány mondatos ismertetése.)

(szerző nélkül) Szelesi Zoltán: Nyilasy Sándor.
Tiszatáj, Szeged, 1955. aug-szept. XI. [!] [nyilván: IX.] évf. 4. sz. 290. l.

MDK

Nyilasy Sándor [festőművész]

(Tervben volt volt tápei háza felhasználásával helyi művésztelep létesítése.)

Szelevi Zoltán: Szeged új képzőművészete. Tiszatáj, Szeged, 1955. dec. IX. évf. 5–6. sz. 378. l.

MDG

Nyilasy Sándor [festőművész]

(Szegedi művész volt. Futólagos említés.)

Szelesi Zoltán: Szeged új képzőművészete.
Tiszatáj, Szeged, 1955. dec. IX. évf. 5-6. sz.
380 l.

MDK

Nyilasy Sándor [festőművész]

rendezte a Szegedi Képzőművészeti Egyesület Szegeden 1900. szeptember 17-én megnyílt reprezentatív tárlatát.

Szelesi Zoltán: Zichy Mihály és Szeged.

Tiszatáj, Szeged, 1956. ápr. X. évf. 2. sz. 122. l.

MDK

Nyilasy Sándor,

1897-ben az iskolához tartozott. XXX
1898-ban is.

A Kollósy-iskola ideje. /XXXX 1896-1901./ 76.1.
77.1.

Nyilasy Sándor MDK

Szántás, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

-1-

M. D. K.

NYILASSY Sándor festő

Hollósy tanítványa

„Krisztus születése"

Esti harangszó

Betlehem

[illegible]képek

[illegible]zép

[illegible]ők

./.

-2- M.D.K.

NYILASSY Sándor

1907. Lipótvárosi Kaszinó díja

Arckép

Kertrészlet

Hoedvilág

...getben

...sej

...

E'-1-

M. D. K.

NYILASSY Sándor festő"

Szül. Szeged 1873 megh. Szeged 1934.

1894-95 München Hollósy iskola
Paris Julian

Krisztus sírbatétele, vászon 1897.

1897 nyara Nagybánya, Thorma hívására

Bethlehem (1897.)

/.

É-2- M.-D.K.

NYILASSY Sándor festő

Esti harangszó (1897)

Tájképek (1897)

Magvetők (1898)

1899-től haláláig Szegeden él.

Réti István: A nagybányai művész-
telep. Bp. 1954 - 238-239. l.

MDK

Nyilassy Sándor festő

1899-ben telepedett le Szegeden.
(Más adat nincs.)

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete a múlt század végén.
Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3. l.

MDK

Nyilasy Sándor festő

rendezte a szegedi új kultúrpalota-
ában 1900 őszén bemutatott képző-
művészeti kiállítást.

Szeleri Zoltán: Szeged képzőművészete
a múlt század végén.

Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3. l.

MDK

Nyilassy Sándor

Bécstvett a második nagybányai kiállit áson.
/ 1898. dec.15- 1899.jan.15./

Dör-Réti Nagyb.kiáll. kat. 1912. 2o.1.

MDK

Nyilassy Sándor

C

Az 1886-os év körüli időben még Hollósy tanitványa

Cont. Hagy. festőműv. tört.
A Szépműv. Könyve 1940. 952.l.

Nyilasy Sándor MDK

Estefelé, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Nyilasy Sándor

MDK

Kártyázók, repr.

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Horgosi templom, of.

Vasárnap, of.

Faluvégi házak, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 32.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Estefelé, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 32.l.

Nyilasy Sándor MDK

Országuton, olf.

Tavaszi munkálkodás, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Réten

A szegedi képtárlat megnyitása. Vasárnapi Ujság 1899. 12. sz. 192.l.

Nyilasy Sándor MDK

Boldogság, repr.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Vasárnap, of.

Mücsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 35.l.

Nyilasy Sándor festőművész
Jó tanácsok.Olajf.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16

borművekben középütt Madonna Jézussal, szárvégeken apostolok.
Olasz munka, XVI. század.
Aranyozott ezüst, mag. 19·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp., 1884., második terem, 31. l. — Radisics Ipolyi, 56. szám. — Szendrei: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ., VII., 1887., 344. l. — Ipolyi, Biharvármegye, 398/28. sz.— Gerevich: PA, 259. lap.

KÖRMENETI KERESZT,
talpassá átalakítva. Talpán Ipolyi címere. Előoldalon Krisztus-test és karélyos szárvégekben négy félalak, hátul négy evangelista jelkép, niellóban.
Olasz munka, XVI. század eleje.
Aranyozott réz, mag. 42 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Radisics Ipolyi 60. szám. (Képe 11. l.) (?) — Szendrei: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ., VII., 1887., 344. l. — Gerevich PA, 260. l.

KÖRMENETI KERESZT GOMBJA,
vésett dísszel.
Német munka, XVI. század.
Aranyozott réz, átm. 8·7 cm.
Ipolyi, Biharvármegye 398/40. szám.

KRISZTUS ELÉTT TÖRDEL

Nyilasy Sándor.festőművész
Boldogság Olajf.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
19oo szeptember 16.

Frimmel: Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen II. kötet, München 1914., 174. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 2., 3., 4., 7. szám. — Pigler Evag, 130. l.

TIROLI FESTŐ, 1480 körül

Mária és Erzsébet találkozása. (Két kép, közös keretben.)
Fa, tempera, egyenkint 97×35·5 cm.
Blasius Höfel 1839-ben elárverezett bécsújhelyi, Lehmann bécsi és Ipolyi Arnold gyüjteményéből.

153. kép. *Osztrák festő, 1470 körül: Háromkirályok.*

Nyilassy Sándor festőművész
Női fej.Olajf. (illusztráció!)
A Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16.
Czigánylány.Olajf.
Rózsák.Olajf.
Boldogság.Olajf.

KANNÁT TARTÓ OROSZLÁN, kerettel
Magyar munka, XIX. század.
Tondó, átm. 25 cm.

NŐI FEJ ornamentális keretben.
Magyar munka 1900 körül.
24×15 cm.

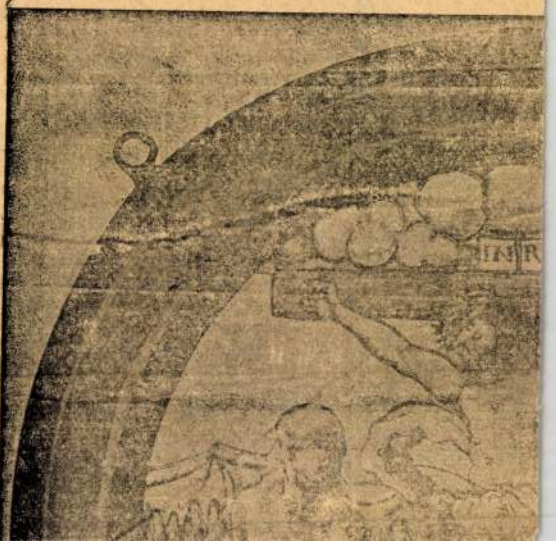

Nyilasy Sándor festőművész
Rózsák.Olajf.
Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16.

8. *Szent Lőrinc vértanúsága.* (Külső jobb alsó.)
Két oltárszárny.

Fa, tempera, egy-egy szárny 120×46 cm.
Blasius Höfel 1839-ben elárverezett bécsújhelyi és Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
Höfel gyüjteményében egy Mária koronázása-szobros oltár szárnyai.

Verzeichniss einer Sammlung altdeutscher Gemählde... Wien, 1839., 13. szám. — Frimmel: Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen II. kötet, München 1914., 175—176. l. — Benesch Belved. 68. l. (Az Albrecht-mester magyar tanítványa.) — Gerevich IPGY, 87. l. — Genthon RMF, 45. l. (a negyedik és hetedik képe: 22—23. kép). — Pigler Evag, 131—132. l.

OSZTRÁK FESTŐ, 1450 körül
Krisztus az Olajfák hegyén. (Belső kép.)

Evagationes spiritus. (Külső kép.) (150. kép)
Szárnykép.

Restaurálta Kákay Szabó György, 1938.
Fa, tempera, 58·5×46 cm.
Blasius Höfel 1839-ben elárverezett bécsújhelyi, Lemann bécsi és Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
A külső kép a szórakozottan imádkozó embernek rossz utakon tévelygő gondolatai.

Verzeichniss einer Sammlung altdeutscher Gemählde... Wien, 1839., 34. szám. — Frimmel: Lexikon der Wiener Gemäldesammlun-

MDK

Nyilasy Sándor

Cigányasszony, olaj
Dorosmai szélmalom
Falu vége, olaj
Birkák, olaj
Velencei részlet, olaj
Udvar, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tavaszi kiáll. 19ol.

12 l.

MTK

Nyilasy Sándor

Tiszapart, olaj
Tanyai fiatalság, olaj
Öreg halász, olaj
Ligetben, olaj

Műcs. 1905-6. téli kiáll. kat. 35 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Hattyuk, olaj
Muranói részlet, olaj
Ujszegedi part, olaj
Cigány, olaj
Arckép, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tavaszi kiáll. 19ol.

12 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Czigányok, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tav.kiáll. 19ol.
4 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Csordakut, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egy. Tav.kiáll. 19ol.

5 l.

MDK

Nyilasy Sándor
Varró öreg asszony, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tav.kiáll. 19ol.
5 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Holdas este a Tiszán, olaj

Szegedi Képzőműv. Egy. Tavaszi kiáll. 19ol.

16 l.

Nyilasy Sándor
Vásárra menők

Szegedi Képzőmivészeti Egyesület kiáll. 1900.
88 l.

Nyilasy Sándor

Magyar leány
Tájkép
Országuton
Őszi táj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

86 l.

Nyilasy Sándor, sz. Szeged, 1873.

Rövid életrajz

Kukoricaültetés, festm.

Réten, festm.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

59 l.

Nyilasy Sándor
Czigányasszony, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása.
1904. márc. 30 l.

ben egy, a hajóban három cse

A kórus párkány nélk

középen pedig előrehasasodik

Berendezés: Keresztelőkut, ki

festve, a XVIII. században.

átalakitás idejéből, 1800 kö

Felszerelés: Egyik harangját

~~neoreneszánsz~~ grottteszkekkel,

Irodalom: Mocsáry I. 275 l. -

I.kötet, Vác, 1915, 190 l.

Nyilasy Sándor
Pipázó, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 32 l.

óf-házának nevezte az emli-
I745-ben a mostani plébá-
a falakra. Hogy már a pré-
zően is volt-e azon a hé-
et, az homályba marad. Az é-
r Hauck Antal apát is meg-
ntésében, amikor az uj plé-
g telkén állónak mondja. Ez
dményeképen ezen épület kö-
tokper folyt.

vagy annál régebbi alapo-

Barokk.

Bejárati, déli oldalán kis

Az oldalszárnyakon 2 ablak
rat, ablak, ajtó, ablak, oldal-
k. Az ablakok lapos kosári-
k bujtatott vasrács. Konty-

első folyosóval és abból
gekkel. Mai ebédlője bol-

Nyilasy Sándor
Falu vége, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása. 1934.
márc. 33 l.

él - összetévesztve a város templo-
esen "abbat iae Sancti Laurentii de
. század folyamán az oklevelek álta-
néven emlitik. Képét 1699-ben Maie-
meg. Ekkor már romokban hever, de
ajtajával együtt még ép. A rendház-
déli vége felé eső erős, kváderkö-
tegy kétharmad részig épnek mutatja.
azt megelőzően a ciszterciek jelen-
puszta épületek álltak. A romépü-
ók" vagyis bolthajtásos szobák. Az
ort árult, de ugy tünik, hogy két
Az épület egykor emeletes volt, a-
nagy ablakokkal Benke Pál látta.
nce az uj rezidencia templom felö-
e van az épület alatt is. Egyesek
k kőbolt a barátok"sütőháza" volt.

Nyilasy Sándor
Szegény asszony, olaj
Szélmalom, olaj
Karinthiai táj, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 19o4.
márc. 33 1.

tes alaprajzán úgy tünik
L alakjának egyik szára
nak egymás mellett, a vá
szentélyéből alakitott k
szédságában és az egykor
el nyugat felé, az apáts
fekvő üres területen. Ez
kusnak fogadhatjuk el, m
kedése csaknem pontosan
zettel. Az L alaku épüle
ma már nem áll. A földsz
födéme teknőboltozat, ge
emeleten a folyosó és a
végét itt is egy-egy hel
gyobb és kisebb helyis
kedik el a déli homlokza
2. és 3. helyiség mennye
találunk, s két szoba me
Itt a két szoba közötti
szárnyai XVIII. századia
lakatosmunkája - az emel

Nyilasy Sándor
Vasánap délután, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 19o4.
márc. 27 l.

lyezkedik el, balra a Szent
a pedig Nepomuki Szt. János
ábbin fent gyermek Jézus
obin Szt. Flórián képe. Az
szög alaku, félkörösen zá-
helyezkednek el. Az oltár-
ságáig kétoldalra rézsüsen
opszék ugrik előre melyeken
oszloppk emelkednek. Az osz-
ztamentumok irányával pár-
ndázatu párkány szelvények
a képfülke felett konzo-
. A törtvonalu lefelé szé-
, szögletesentörő volutás
rős kiülésü, háromszoros
l zárt kisebb képmezők, e-
l. Az oszlopok felett a
za faragásu copf izlésü ur-

ár szomszédságában a falon
szék alja kosaras, mellvéd-
tja három mezőre. Az első
dázatát, a második mezőben
aporitást ábrázoló megle-

Nyilasy Sándor
Gesztenyefa, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 27 l.

boltszakasza a templ
leti, csúcsives ablak
gati bevakolt kerket
meg. A kápolna és az
ves, kőkeretes, ~~profil~~
ujabb időben történt
A két ablak között a
zott emlékkövet talá
tum est per dominum
Pasztoviensem. Anno
Másik, két darabka tö
reneszánszos ~~jellegü~~ k
lött fekszik; felirat
ALBATUM est per D/om
ochum/ Past/oviensem
kefi ez utóbbit véli
li falának keleti vé
bamélyesztett kettős
szét befalazták. A fü
ret fogja közre, ~~mely~~
~~lálkoznak, majd beug~~
~~Belül~~ Mindkét fülke
két fülkét külső ke
rozettasor fogja köz
által képezett három
lyezkedik el, középe
falevelével. Kék, sár
se talán eredeti fes
só renoválás idejébő

I tagozott

II tagozott

A két ívet

egyám tartja.

Nyilasy Sándor
Szántás, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 27 l.

rok. A sekrestye is b
szekrénnyel. A templo
harang; ezek közül a S
mázsás, A Szt. József 2
Szentlélek és egy meg
ronyban óra van jó ál
számu ötvöstárgyat és
1912-ben ismét megúj
Külseje: Keletelt, sza
---
a hajó középtengelyét
lokzat elé ugrik. Két
I támpillér támasztja
pálcatagos profilozás
félkörös zárású, keret
ria szobor, fején háro
mennyire a vakolás en
töredékes vakolat sar
1912-es renoválás kor
lettől övpárkány vála
lópárkányos, záróköves
A sarkokon falpilléré
lyek a toronytest stu
ból épültek. A harmad
előteljesen tagozott p
rek felett erős golyvá
gú, félkörives nagymér
majd feljebb óra, órap
törtvonalu, bádogfedés

kőkeretel.

Nyilasy Sándor
Belvárosi templom, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 31 l.

ádfedeles volt. 1718-ban két bérlője
ugyancsak zsindelyezett pálinkafőző.
, 63, 85, 163, 294./ Szabó-féle ház
/Békefi, II.521./ Tari Lőrinc háza:
tanu vallja, hogy a Szentlélek templom
tt, alatta kőpincével, amely ház a ta-
szélése szerint Tarry Lőrincé volt.
olyntha Balázs jobbágy háza egy 15o2-
etes. /Békefi, I. 9o./ Thott Tamás
feküdt. Tulajdonosa 1721-ben 6 frt-ért
/Békefi, II.161./ Valus György háza
a klastromhoz közeleső Valás-malom
emlitik. /Békefi, III.291-92./
pült a XVIII. század első negyedében.
fa vendéglő 18oo-ban és az azt követő
épült ujjá. A pásztói közbirtokosság
i, II.516, 52o-521, 53o-531./ A kocs-
égekből áll, sőt bolt is található
kedő részére. Ez utóbbi kettő bérösszege
és a kocsiszin, amelyek ide tartoznak,
a kovácsmühely összedőlt, most épi-

Nyilasy Sándor
Séta, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása. 1904.
márc. 31 l.

falban ujabban létesitett
zeliteni, de be lehet jutn
ajtón át is. Ha (a) kapukere
rozza a fal épitési idejét
detileg a templom nyugati
ban csarnokot épitettek a
volna a körfalba. A kőfal
Külseje: Főhomlokzata XVII
oromfallal. Az oromfalból
s ez tartja a nyolcszöglet
alul egy, felül négy csucs
Zsindely es barokk hagymasi
a balon két gotikus támpil
ló szentélyen három támpil
fedélszék alatt. A szenté
restye. (000-000 kén)
Belseje: Egyhajós. A hajó
Ehhez csatlakozik a diada
nek boltozata szintén bor
tesen késógotikus. Diszit
ból kinővő gyámokon nyugv
~~hajót kás keskeny magas~~

Nyilasy Sándor
Kártyázók, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 29 i.

,ez ivesen kapcsolódik a
dkét oldalon ablak. A riza-
járat utáni előtérben szi-
zon a homlokzat csillagos,
tlődik, és 1559-es évszám.
es kőkerettel, az U szárain
rkain tobozdiszek maradvá-
s, a helységek boltozata, kör-
rnyu rokokó ajtók.

. század.

öldszintes egykor szabadon-
amely ma az itteni vendég-
y részét képezi. Eredetileg
let lehetett, külső pincele-
gykor a Platthy-kuria egy-
ma már csak törtvonalas
bojtokkal diszitett füles
rkányos ablakai és kőkere-
díszes vasalásu vasajtaja

Nyilasy Sándor
Arczkép, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása. 1904.
május. 28 l.

/Irodalom, Békefi, Pász
CXVIII. oklevél, II. 29

MNK

Nyilassy Sándor, festö.

321. Tanulmány. Önrajz.

Nemzeti Szalon, 1900. Nemzetközi (graf.kiállitás

K at.

NYILASY SÁNDOR

Parkban. Olajf.

Műcsarnok 1902-3. téli kiáll.kat. 37.oldal

MDK

Nyilasy Sándor

Jó tanácsok, of.

Boldogság, of.

Műcsarnok 19co. tav. kiáll. kat.
36.1.

NYILASY SÁNDOR

127. Falurészlet. Olajf.

Képzőm.Társ.1905/6. téli kiáll.kat. 37.oldal

M.D.K.

Nyilasy Sándor

Schönherr Gyula - Semayer Vilibald : Utmutató a Nagybányai Városi Muzeum gyüjteményeihez. Bp. 1904. 70, 71. l.

NYILASY SÁNDOR

Parkban. Olajf.

KMTárs. 1902/3.téli kiáll. kat. 37.oldal

MDK

Nyilasy Sándor

Dologkerülők, of.

KMT. 19o1. tav. nemzetk. kiáll. kat. 34.l.

A NYILASY SÁNDOR-
EMLÉKKIÁLLITÁS
KATALOGUSA

SZERKESZTETTÉK

Dr. SZALAY JÓZSEF

A DUGONICS TÁRSASÁG ELNÖKE

ÉS

Dr. CS. SEBESTYÉN KÁROLY

A MUZEUM H. IGAZGATÓJA

SZEGED, 1934.

Ára 20 fill.

A NYILASY SÁNDOR-
EMLÉKKIÁLLITÁS
KATALOGUSA

SZERKESZTETTÉK

Dr. SZALAY JÓZSEF
A DUGONICS TÁRSASÁG ELNÖKE

ÉS

Dr. CS. SEBESTYÉN KÁROLY
A MUZEUM H. IGAZGATÓJA

SZEGED, 1934.

TÁJÉKOZTATÓ.

A városi múzeumban rendezett tárlat két csoportra oszlik. Az első anyagát a múzeumok és a magánosok tulajdonában lévő festmények, a másodikét a hagyatékban talált festmények, vázlatok és rajzok alkotják. Ez utóbbiak eladásra kerülnek.

A kiállítást május 19-én d. e. 11 órakor nyitja meg *Baranyi Tibor* főispán-elnök. Ugyanaznap d. u. 6 órakor *Lyka Károly* az Orsz. Képzőművészeti Főiskola tanára a helyszínén előadást tart Nyilasy Sándor művészetéről. A kiállítás a múzeum nyitási óráiban, d. e. 10—1 és d. u. 4—7 tekinthető meg. Zárul május 31-én.

Általános belépőjegy 1 pengő, az egyszeri látogatásé 20 fillér, deákoknak és munkásoknak 10 fillér.

A jövedelem a művész siremléke költségére fordittatik. Felülfizetések a városi múzeumban teljesithetők.

Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt 34—460

Nyilasy Sándor festőművész 1873 december 2-án született Szegeden. Tehetsége első megnyilatkozására rávilágít a következő eset. Az 1879. árvíz után a nákófalvi rokonoktól járt elemi iskolába. A tanfelügyelő egy ízben megkérdezte a fiúcskát, hogy mit látott a szegedi árvízből. Felelet helyett lerajzolta az árvizet az iskolai táblára. Rajzát még jó ideig dicsekedve mutogatták. A középiskolát Szegeden a piaristáknál végezte. Ezután a budapesti mintarajziskolába iratkozott be, majd 1893-ban Münchenbe ment Hollósy Simon festőművész iskolájába. 1894-ben Párizsban a Julian akadémiába járt. Itt három évet töltött. Ezt követően Német-, Olasz-, Angol-, Spanyolországban és Hollandiában tett tanulmányutakat. Ennek megvalósítását az segítette elő, hogy három éven át élvezte a gróf Andrássy Dénes-ösztöndíjat. Nagybányán két ízben időzött s ott készült festményeiből már az első kiállításon vásárolt a Szépművészeti Múzeum.

1897-ben hazatért Szegedre. Saját vallomása szerint egy horgosi kirándulás volt döntő művészi irányára nézve. Ez alkalommal egy faluvégi ház előtt napsütésben üldögélő csoport ragadta meg a figyelmét. Otthon aztán nyomban megfestette a jelenetet.

Mikor Trianon megfosztotta az annyira szívéhez nőtt Kamaráserdőtől, Tápén vett házat. Itt készült festményeinek témagazdagsága igazolja, hogy mily szeretettel merült el a tápéi nép lelkivilágának, szokásainak, ruházatának, az ottani vidék mosott égboltjának, fürtös felhőinek, fáinak s a Tisza vizének tanulmányozásában. Benyomásainak közvetlensége, előadási módjának naiv bája, figuráinak életteljessége, színeinek frissesége egyaránt megejtették a műértőt és a műélvezőt. Az egykori Pfeilschifter sarj festményei ugyanazt a magyar lelket sugározták, mint kortársának, a Steingassnerből Tömör-

kénnyé újjászületett írónknak a prózája. Tápéi zsáner képei országszerte, sőt külföldön is feltűnést keltettek. Noha az arcképfestés területére is tett sikeres kirándulásokat, mégis a Kamarás—Szeged—Tápé világában volt ő igazi egyeduralkodó. Nem csoda, hogy őt magát is lebilincselte Tápénak általa felfedezett festőisége s annak tárgyait és motivumait variálgatta, ismételgette. Mérhetetlen bosszúságot okozott neki, hogy témáit és festő modorát értéktelen bútorképekkel utánozták.

Nemcsak a budapesti Műcsarnok, hanem a vidéki s első sorban a szegedi kiállításokon sűrűn szerepelt. Ezeken kívül résztvett a velencei, római, párisi, londoni, berlini, lübecki, brüsszeli stb. kiállításokon is. *„Vasárnap"*-járól 1907-ben így ír az egyik fővárosi lap: Van ebben a képben valami a Manet erejéből, a francia impresszionisták hatalmas természetimádásából. Ragyogó színe és csodálatos harmoniája van a képnek és olyan bámulatosan egyszerű előadása, amilyet magyar festőnél még alig láttunk. A Lipótvárosi kaszinó díját nyerte vele. Ugyanerről a képről a Wiener Künstlerhaus-beli kiállításakor ezt állapítják meg: Abgerundete Komposition, feine, trotz kräftiger Beleuchtung distinguirte, mit französischer Noblesse leicht gedämpfte Farbenharmonie zeichnen das Bild aus. A *Kunst* című művészeti folyóirat ugyanakkor Nyilasyt a legkiválóbb európai festők közé sorozza. Se szeri, se száma a művészetét méltató cikkeknek, melyek a budapesti és a szegedi sajtóban és a tanulmányoknak, amelyek a művészeti folyóiratokban láttak napvilágot. Fölkeltette *Ferencz József* érdeklődését. Kiváló tanítványok sorakoztak mögéje. Meggyőződéséért gyakran kemény csatákat vívott; de a zsoltár szavával élve, végül is megszégyenültek és megpirultak, akik rontást koholtak ellene. Gyermekkora óta értette és kedvelte a zenét. Szerette a válogatott társaságot s úri modoráért az is őt. Barátai „piktor"-nak becézték. Szívesen forgatta a tartalmas könyveket s a művészet körén kívül eső problémákról is szeretett vitázni. Sokat keresett, de nem a pénzt áhította, hanem az érzést, hogy a pénz által úri passzióit kielégíthette. A kiállításokon rendre nyerte a díjakat. Legnagyobb kitüntetését, az 1600 pengős Társulati nagy díjat 1929-ben kapta s az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat törzstagja lett. A Ferencz József-Tudományegyetemen mint a rajz és a festészet magántanítója működött.

A Dugonics Társaság önmagát tisztelte meg, amikor tagjai sorába választotta.

A ragyogó színek virtuóza az utóbbi években szinte árnyékként bolyongott a szegedi utcákon. Arcának gondoktól s betegségektől szántott barázdái fölött mind ritkábban sütött ki a nyájas mosoly. Hangja a szokottnál is halkabbra vált. A sokat töprengő embernek a szájában megkeseredett az élet íze. Felfokozódott érzékenysége miatt valahogy idegenül kezdte magát érezni abban a világban, mely nemcsak a születésénél fogva volt az övé, hanem amely képzelőtehetségét egy életen át megtermékenyítette. Gróf *Klebelsbergnek*, utolsó nagy Mecénásának, — kinek megbízásából az egyetem részére a nagyméretű *Hármasképet* készítette, — váratlan halála mód nélkül leverte. A kórral küzdve is az iránt érdeklődött, miként sikerül Szeged barátjának a Fogadalmi templomba szánt síremléke. Sürgetően kérte a model fényképfelvételét. Mire a fénykép megérkezett, ő akkorra örökre elpihent.

Már temetésének órájában fölmerült a gondolat, hogy műveiből síremléke költségeire gyüjteményes- és emlékkiállítás rendeztessék. A társadalom előkelőségeinek védőségével a város hatósága s a szegedi tudományos, irodalmi, művészeti intézmények s társaságok és a sajtó bevonásával háromszáz tagból álló bizottság alakult a cél megvalósítására. A kiállításnak a kegyelet szolgálatán kívül az is a rendeltetése, hogy bemutassa Nyilasy Sándor művészete fejlődésének állomásait, lehetőleg egész oeuvre-jét. A rendezőség tisztában van azzal, hogy ez a kiállítás nem közelíti meg a teljességet, ennek azonban az az oka, hogy nehány százra tehető alkotásai közül számos külföldön és elcsatolt területen van s elszállításuk szinte leküzdhetetlen nehézségbe ütközött. Ámde mégis a látogató elé tárulnak művei a kilenc éves gyermek ceruza próbálgatásaitól a hatvanadik évét taposó festő utolsó darabjáig: *Somogyi Szilveszter* polgármester arcképéig. Ime a januárban elhunyt művész remeke a februárban jobblétre szenderült múzeumigazgató palotájában a májusban sírba hanyatlott polgármesterről . . . *Minő szivszaggatóan fájdalmas triptichonja városunknak!*

Kétségbe kellene esnünk ebben az állandósulni látszó gyászlobogós időszakunkban, ha Isten után az *Ének a buza-*

mezőkről végakkordja mai keserű sorsunkhoz igazítva meg nem vígasztalna: „... A föld mindenkit mögöszik... De új állja helyünköt és a föld nekik marad".

Ugy van. Az Alföld bölcsője és koporsója *a Nyilasy Sándoroknak, a Tömörkény Istvánoknak, a Móra Ferenceknek s a Somogyi Szilvesztereknek.* De a föld megmarad s remélnünk engedi, hogy a szegedi föld, amely olyan szellemi és erkölcsi értékek termelésére képes, mint tegnap, a városnak jövendőre is biztosítani fogja a delelést a magyar horizonton.

Bízunk abban is, hogy a művészeti irodalom Nyilasy Sándor pályafutásának megírásával s művészetének méltatásával nem marad sokáig adósa a magyar kulturának.

Dr. Szalay József.

RENDEZŐBIZOTTSÁG.

Védnökök:

vitéz dr. SHVOY KÁLMÁN
ny. altábornagy

dr. GLATTFELDER GYULA
csanádi püspök,
az Országos Képzőművészeti Társaság elnöke

dr. SZÉKI TIBOR
a Ferencz József-Tudományegyetem rectora

dr. LÁNG-MITICZKY ERNŐ
kir. itélőtáblai elnök

† dr. SOMOGYI SZILVESZTER
polgármester

dr. PÁLFY JÓZSEF
polgármester helyettes

begavári BACK BERNÁT
felsőházi tag,
a Szegedi Képzőművészeti Egyesület v. elnöke

Elnök:

BARANYI TIBOR
főispán

Társelnökök:

BERZENCZEY DOMOKOS
az Alföldi Művészek Egyesületének elnöke

dr. VERESS ELEMÉR
a Szegedi Képzőművészeti Egyesület alelnöke

dr. PAP RÓBERT
a Fészek Klub elnöke

Ügyvezető elnök:

dr. SZALAY JÓZSEF
a Dugonics Társaság elnöke

Jegyzők:

PFEIFFER ELEK
VÉR GYÖRGY

dr. GRASSELY KÁROLY
ERDŐS ÁRPÁD

Műtáros:

dr. Cs. SEBESTYÉN KÁROLY

BALOGH MARGIT

Pénztáros:

dr. TELBISZ ISTVÁN

Ellenőr:

RÓZSA BÉLA

A város társadalmából háromszáz bizottsági tag.

I. CSOPORT.

A muzeumok és magánosok gyüjteményéből.

1. *Reizner János arcképe.* (1904.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

2. *Jerney János arcképe.*
Dorozsma község tulajdona.

3. *Wimmer Fülöp arcképe.*
A *Szegedi Kenderfonógyár* tulajdona.

4. *Désy Béla.*
özv. *Csányi Sándorné* tulajdona.

5. *Grüner Géza arcképe.*
Magántulajdon.

6. *Várnay Lipót arcképe.*
A *Magyar Ált. Takarékpénztár* tulajdona.

7. *Bokor Adolf arcképe.*
A *Szegedi Lloyd-Társulat* tulajd.

8. *Tömörkény István arcképe.* (1927.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

9. *Mikszáth Kálmán arcképe.*
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

10. Dr. *Wégmann Ferenc arcképe.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

11. *Davidov Szvetozárné arcképe.*
özv. *Ringbauer Győzőné* tulajdona.

12. *Davidov Szvetozár arcképe.*
özv. *Ringbauer Győzőné* tulajdona.

13. *Pollák Mór arcképe.*
Pollák Sámuel tulajdona.

14. *Kulinyi Zsigmond arcképe.*
A *Vidéki Hirlapirók Szövetségének* tulajdona.

15. *Karintiai táj.*
Grosz Marcell tulajdona.

16. *Raggambi Fluck Ferenc arcképe.*
Tanulmány Vágó Pál Szegedi árvízképéhez. *Fluck Dezső* tulajdona.

17. *Gyerekkori tájkép.*
Dr. *Telbisz István* tulajdona.

18. *Pipázó ember.*
Dr. *Wolf Ferenc* tulajdona.

19. *Dortrechti csatorna.*
Vitéz *Vedress László* tulajdona.

20. *Marostorkolat.*
Dr. *Temesváry Géza* tulajdona.

21. *Telbisz György arcképe.*
Magántulajdon.

22. *Hollandi szélmalom.*
Dr. *Szivessy Lehel* tulajdona.

23. *Udvarészlet* (Ceruzarajz.)
Telbisz György tulajdona.

24. *Szöllő.*
Telbisz György tulajdona.

25. *Híd.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

26. *Kamaráserdei idill.*
Tardos-Taussig Ármin tulajdona.

27. *Horgosi udvar.*
Tardos-Taussig Ármin tulajdona.

28. *Cigányasszony.*
Telbisz György tulajdona.

29. *Tápéi ház.*
Mihályffy László tulajdona.

30. *Kertrészlet.*
Dr. *Wolf Ferenc* tulajdona.

31. *Kovácsmühely.*
Fluck Dezső tulajdona.

32. *Vetésnézők.*
Dr. *Schmidt Henrik* tulajdona.

33. *Lányok a fűzfa alatt.*
Dr. *Szivessy Lehel* tulajdona.

34. *Dalmát tengerpart.*
Radislovich Lajosné tulajdona.

35. *Tömörkény István arcképe.*
Pick Jenő tulajdona.

36. *Somogyi-utca.*
Neu Ernő tulajdona.

37. *Juhakol.*
Dr. *Szalay József* tulajdona.

38. *Hollandi táj.*
Várnay Dezső tulajdona.

39. *Kamarási tópart.*
Cs. Sebestyén Károly dr. tulajdona.

40. *Hollandi malom.*
Kárász Józsefné tulajdona.

41. *Búzaszentelés.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

42. *A szegedi Tiszapart.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

43. *Dorozsmai szélmalom.*
Dr. *Glattfelder Gyula* püspök tulajdona.

44. *Tánc.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

45. *Búzaszentelés.*
Balogh Margit tulajdona.

46. *Templomtér.*
Bégavári *Back Bernát* tulajdona.

47. *Falusi udvarlás.*
Osváth István tulajdona.

48. *Honvéd.*
Dr. *Engel Rudolf* tulajdona.

49. *Parasztleány.* (Vízfestmény.)
Telbisz György tulajdona.

50. *Parasztleány.*
özv. *Tóth Gáborné* tulajdona.

51. *Padon ülők.* (Színezett rajz.)
Lugosi Döme dr. tulajdona.

52. *Tápéi komp.*
Dr. *Telbisz Imre* tulajdona.

53. *Fűzfa alatt víz mellett.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

54. *Cigányok.* (1900.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

55. *Szikla a raguzai parton.*
Schwarcz Henrik tulajdona.

56. *Vetés.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

57. *Marospart.*
Freimann Miksa tulajdona.

58. *Tiszaparti pletykázók.*
Soós Manó tulajdona.

59. *Akácfa alatt.*
Dr. *Boross József* tulajdona.

60. *Vetésnézők.*
Dobó József tulajdona.

61. *Magvető.* (Szénrajz.)
Kárász Józsefné tulajdona.

62. *Napsütésben.*
Paulusz Jenő tulajdona.

63. *Vetésnézők.*
Paulusz Jenő tulajdona.

64. *Lányok a töltésen.*
Vidákovich Kamill tulajdona.

65. *Dorozsmai szélmalom.*
Dr. *Dósa Istvánné* Jerney Leona tulajdona.

66. *Vetés.*
Pollák Sámuel tulajdona.

67. *Ünnep előtt.*
Szeged sz. kir. város tulajdona.

68. *Tápéi leányok.*
Székely Albert tulajdona.

69. *Nagy fa a réten.*
Dr. *Szivessy Lehel* tulajdona.

70. *Templom-tér.*
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

71. *Rózsák.*
Weiner Margit tulajdona.

72. *Legények, lányok.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

73. *Vasárnapi beszélgetés.*
Dr. *Csekey István* tulajdona.

74. *Kapálók.*
Tonelli Sándor tulajdona.

75. *Öreg parasztasszony.*
özv. *Malina Gyuláné* tulajdona.

76. *Ősz.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

77. *Tápéi utca.*
Szeged sz. kir. város tulajdona.

78. *Tápai házak.*
Szeged sz. kir. város tulajdona.

79. *Kártyázók.*
Budapest székesfőváros tulajdona.

80. *Hazatérő munkáspár.* (1909.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

81. *Tavasz a földeken.*
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

82. *Napsütés.* (1911.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

83. *Kofaasszony.*
Kármán Arnold tulajdona.

84. *Juhnyáj a tápéi réten.*
Bégavári *Back Bernát* tulajdona.

85. *Marostorok.*
Dr. *Kemenesy* (Ketter) *Tiborné* tulajdona.

86. *Kapálók.*
Bégavári *Back Bernát* tulajdona.

87. *Gombaszedők.*
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

88. *Magvetők.*
Az *Országos Szépművészeti Múzeum* tulajdona.

89. *Vasárnap délután.* (1911.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

90. *Vasárnap délután.*
Az *Országos Szépművészeti Múzeum* tulajdona.

91. *Tánchely.*
Dr. *Széki Tibor* tulajdona.

92. *Horgosi tájkép.*
Pick Jenő tulajdona.

93. *Anya gyermekével.*
A Jánoshalmi *Nemes Marcell* hagyaték tulajdona.

94. *Táncoló párok.*
Grosz Marcell tulajdona.

95. *Legények, lányok.* (1927.)
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

96. *Terefere.*
Gaal Ferenc tulajdona.

97. *Kamarási erdőrészlet.*
Bégavári *Back Bernát* tulajdona.

98. *Birkanyáj.*
Vitéz *Bőnyi Adolf* tulajdona.

99. *Lányok a Tiszatöltésen.*
Budapest székesfőváros tulajdona.

100. *Olvasó nő.*
Rózsa Béla tulajdona.

101. *A Demeter-templom régi tornya.*
Cs. Sebestyén Károly dr. tulajdona.

102. *Ház előtt.*
Sz. Szigethy Vilmos tulajdona.

103. *Egy bizalmas kérdés.*
Radislovich Lajosné tulajdona.

104. *Kapás.*
Grosz Marcell tulajdona.

105. *Füzesben.*
Klonkay István tulajdona.

106. *Demeter-templom.*
Dr. *Glattfelder Gyula* csanádi püspök tulajdona.

107. *Tápéi leányok.*
A *Szegedi Kaszinó* tulajdona.

108. *Parasztleány.*
Dr. *Papp Róbert* tulajdona.

109. *Férfi pipával.*
Dr. *Wolf Ferenc* tulajdona.

110. *Paraszt Páris.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

111. *Leány a viz mellett.*
Mihályffy László tulajdona.

112. *Séta a töltésen.*
Vidákovich Kamill tulajdona.

113. *Libalegelő.*
Dr. Tarnói *Buócz Béla* tulajdona.

114. *Hármas kép.*
Gr. Klebelsberg Kunó rendelésére készült a szegedi egyetem *Néprajzi Intézete* részére.

115. *A Tisza partján.*
Mohácsy Ferenc tulajdona.

116. *Dorozsmai szélmalom.*
Dorozsma község tulajdona.

117. *A tápéi komp.*
Szeged sz. kir. város tulajdona.

118. *Terefere.*
Kispéter Lőrinc tulajdona.

119. *Pipázó tápai ember.*
Dr. *Ujj József* tulajdona.

120. *Fűzfa alatt.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

121. *Rózsák.*
Vitéz *Varga Antal* tulajdona.

122. *Jegenyés út.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

123. *Vetésnézők.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

124. *Három leány a Tisza-*
Dr. *Széki Tibor* tulajdona.

125. *Vasárnap délután.*
Kárász Józsefné tulajdona.

126. *Vasárnap délutáni beszélgetés.*
Dr. *Engel Rudolf* tulajdona.

127. *Lányok a víz mellett.*
Dr. *Engel Rudolf* tulajdona.

128. *Udvarlás.*
Pollák Sámuel tulajdona.

129. *Fűzesben.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

130. *Öt leány a Tiszaparton.*
Dr. *Kallós Károly* tulajdona.

131. *Ablaknál.*
Rózsa Béla tulajdona.

132. *Irigykedők.*
Szauer Antal tulajdona.

133. *Tápéi leányok.*
Bégavári *Back Bernát* tulajdona.

134. *Orgona vázában.*
Dobó József tulajdona.

135. *Terefere.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

136. *Magvető.*
A *Szegedi Kézművesbank* tulajdona.

137. *Két lány a ház előtt.*
Dr. *Szivessy Lehel* tulajdona.

138. *Két leány.*
özv. Dr. *Móra Ferencné* tulajdona.

139. *Séta hármasban.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

140. *Lányok a Tiszaparton.*
Vitéz *Repszegi Szőke Pál* tulajdona.

141. *Sétáló leányok.*
Dr. *Beretzk Péter* tulajdona.

142. *Juhnyáj.*
Kármán Adolf tulajdona.

143. *Udvarlás.*
Szeged sz. kir. város tulajdona.

144. *Tápéi leányok.*
Dr. *Telbisz Imre* tulajdona.

145. *Napsütés.*
Rózsa Béla tulajdona.

146. *Dr. Somogyi Szilveszter arcképe.)*
A *Szegedi Városi Múzeum* tulajdona.

II. CSOPORT.

A hagyaték anyaga.

1. *Lányok a Tisza partján.*
2. *Kapások.*
3. *Lányok az erdőben.*
4. *Vasárnap délután.*
5. *Delelő nyáj.*
6. *Kis házőrző .*
7. *Várakozó.*
8. *Kíváncsiak.*
9. *Beszélgetés.*
10. *Lányok a Tiszaparton.*
11. *Három lány.*
12. *Ülő lány.* I.
13. *Magvető.*
14. *Tápéi ház.* I.
15. *Kapálók.*
16. *Ház.* I.
17. *Tápéi lány.* I.
18. *Fűzfa.*
19. *Ülő lány.* II.
20. *Ülő lány.* III.
21. *Falu széle.* I.
22. *Haza felé.*
23. *Vulkán.*
24. *Kutya.*
25. *Önarckép.* I.
26. *Emeletes ház.*
27. *Erdei részlet.* I.
28. *Hollandi vásár.*
29. *Éjjeli harc.*
30. *Erdő.*
31. *Országút.*
32. *Dajkáló asszony.*
33. *Erdőrészlet.* II.
34. *Házrészlet.*
35. *Tanya.*
36. *Tiszaparti részlet.* I.
37. *Falusi ház.*
38. *Tápéi csatorna.*
39. *Tápéi ház.* II.
40. *Falurészlet.*
41. *Tiszaparti részlet.* II.
42. *Szélmalom.*
43. *Tavaszi vetés.* I.
44. *Katonatiszt.*
45. *Piktorkodás.*
46. *Kukorica kúpok.*
47. *Tavaszi táj.*
48. *Tiszaparti részlet.* III.
49. *Tisza széle.*
50. *Birkák.*
51. *Tiszaparti részlet.* IV.
52. *Erdőben.*
53. *Vetés.*
54. *Kukoricavágás.*
55. *Erdőrészlet.* III.
56. *Mezei út.*
57. *Tápéi falu-tornya.*
58. *Tápéi lány.* II.
59. *Sárkány néző.*
60. *Tavaszi vetés.*
61. *Tápéi komp.*
62. *Vízhordó-lány.*
63. *Libalegelő.*
64. *Beszélgetők.*
65. *Tápéi templom.*
66. *Etel.*
67. *Őszi vetés.*
68. *Tavaszi vetés.* II.
69. *Kálvária.*
70. *Népfölkelő.*

71. *Erdőrészlet.* IV.
72. *Falu-széle.* II.
73. *Felső-Tiszapart.*
74. *Férfi díszruhában.*
75. *Birka-etetés.*
76. *Két lány.*
77. *Táncoló pár.*
78. *Tápéi ház.* (Vízfestyény.)
79. *Tápéi templom-torony.*
80. *Emberek a Tiszaparton.*
81. Dr. *Somogyi Szilveszter arcképe.* (Vázlat.)
82. *Tisza töltés.*
83. *Ház.* II.
84. *Lányok a töltésen.*
85. *Vetés.* (Vízfestmény.)
86. *Hollandi tengerpart.*
87. *Piros ruhás portré.*
88. *Lány.* (Portré-vázlat.)
89. *Földek.* (Vízfestmény.)
90. *Tápéi malom.* (Vízfestmény.)
91. *Gyermekkori rajzok és egyéb vázlatok.*

Nyilasy Sándor

MDK

Nyilasy Sándor

Szántás, repr.

Képzőm. Társ. 1903/4. téli kiáll. kat.

MDK

Nyilasy Sándor

Ujszegedi part, of.

KMT. 1901. tav. nemzetk. kiáll. kat. 33.l.

Nyilasy Sándor MDK

Jó tanácsok, olf.

Boldogság, olf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Vasárnap, olf.

Mücsarnok 1904-5. téli kiáll.

Nyilasy Sándor

MDK

Hazatérő munkáspár, repr.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Hazatérő kapás, of.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat. 33.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Estefelé

Pukk.: Téli tárlat. A Hét 1903. II. félév.
752-753.l.

Nyilasy Sándor MDK

Cigányok, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

6.

Vasárnap Téli 1907-8

~~vett~~ Szépművészeti Museum tulajdona. Lipótvárosi Casino-dij. Közölte Die Kunst, egy francia és egy olasz művészeti lap. Kiállítva: Velencze, London, Berlin, most Róma

A szegedi Museumban:

Origányok 1900-01

Hasatérő munkáspár

1905

Bpesti népmivészeti Museum

1. Magvetők

1900

2. Hasatérő kapás

1904

7 Tó partján 1909-10 téli
magánt. (Bpest) most
római kiállításon

2 Dologkerülők megjelent a Studióban 1903 tavasz
magánt. (Arad)

1 Akácfa ármyákában
1902-903 téli
magánt. Bpest

~~1900-01 Cigánypk (Szegedi museum)~~
téli

4 1904-5 téli:

Vasárnap délután

megvette néh. Tözleg József.

3 1904 tavaszi

Kártyázók

Szépműrészeti Museum

5 1906 tavaszi

Káposztás kosta

magántulajdon (Szeged)

MDK

Nyilassy Sándor

Lyka K.: A Mücsarnok téli tárlata. Uj Idők 1903. II. 532-533.l.

Nyilassy Sándor MDK

Vásárra menők, olf.

Csordakut, olf.

Micsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Jó tanácsok. Olajf.
Boldogság. "

Műcsarnok.1900.tav.kiáll.36.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Réten. 1899.
o.,v. 95.5x80.3 cm. MNG. Ltsz.: 1695

Gombaszedók. 1909.
o.,v. 95.5x80.5 cm. Móra Ferenc Múzeum. Szeged.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők. Budapest 1962. Kat. 39.1.

Nyilasy Sándor MDK

Dologkerülők, olf.

Mücsarnok 19ol, tavaszi nemzetközi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Ujszegedi part, olf.

Mücsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Szántás, olf.

Estefelé, olf.

Műcsarnok 1903/.4. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Hazatérő kapás, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

Nyilasy Sándor

MDK

Szántás, repr.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Kapálók, olf.

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Dologkerülők, repr.

Mücsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Anya és gyermek, olf.

Leány, olf.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Hazatérő munkáspár, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

Nyilassy Sándor

22. NYILASSY SÁNDOR: Hazatérő munkáspár.

Képrom. Társ. 1905/6.
Téli Kiáll. Gat.

173. Szamovolszky Ödön: Pogány Mariska.

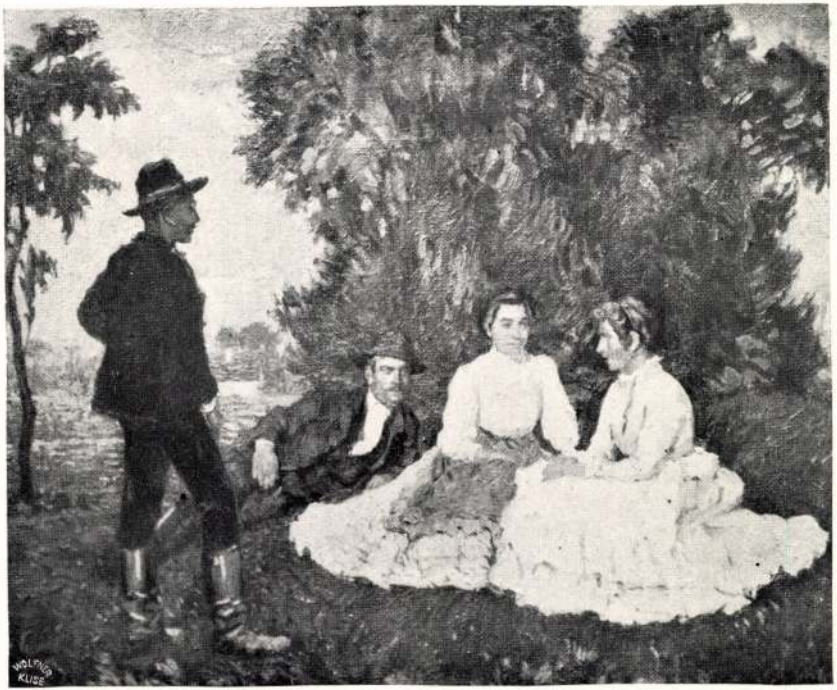

15 Nyilassy Sándor: Beszélgetés.

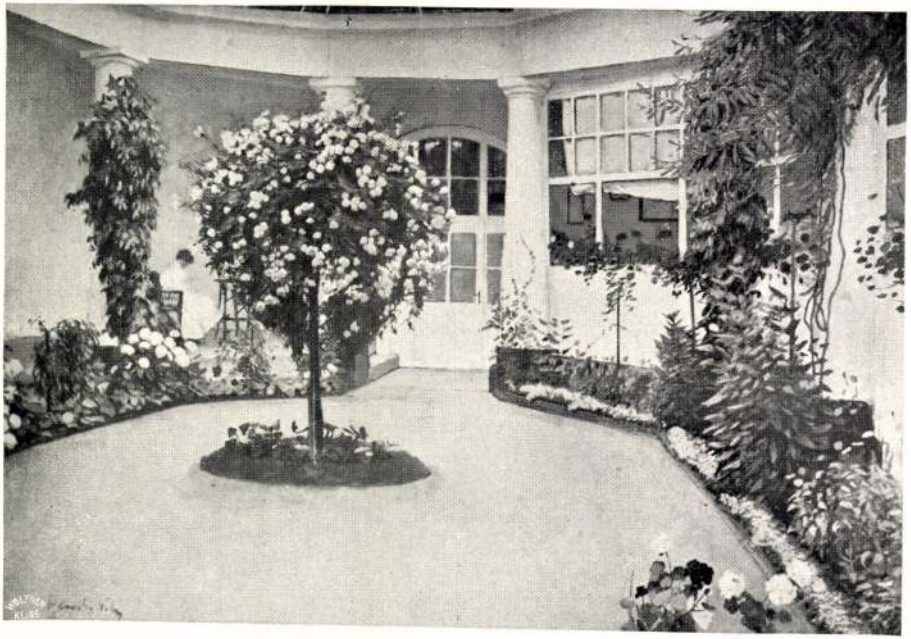

98 Vidovszky Béla: Hunyorék udvara.

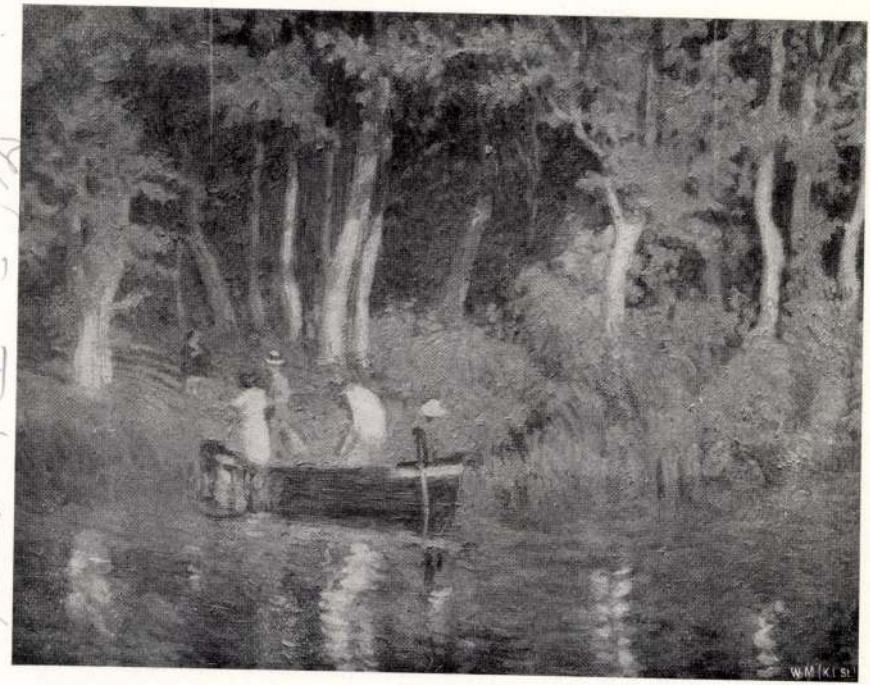

22 Nyilassy Sándor: Tó partján.

50 Br. Mednyánszky László : Tél.

322 Nyilasy Sándor: Hajóács.

455 Góth Móric: Ködös őszi reggel.

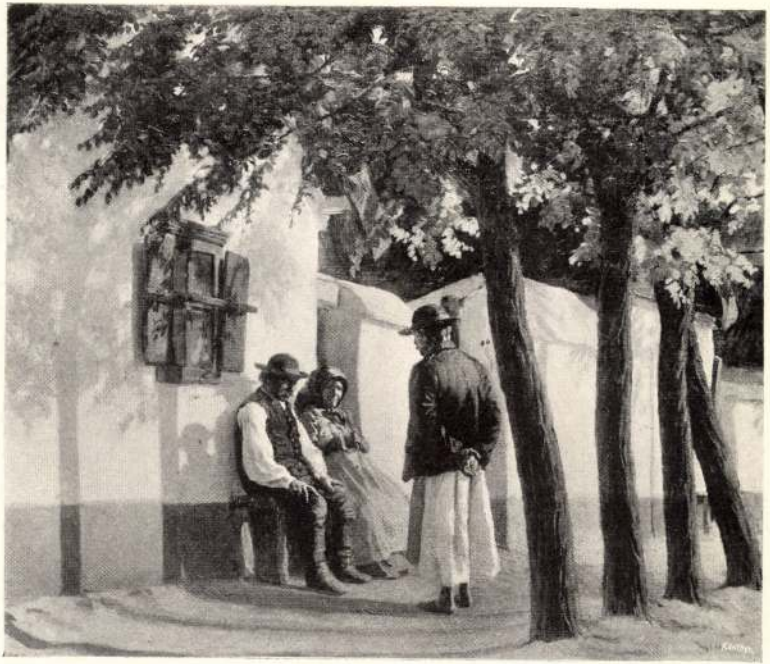

153. Nyilassy Sándor: Vasárnap.

19. Gergely Imre: A tordai országgyülés.

99. NYILASSY SÁNDOR: Halászbárka (olajf.) Ára 35 frt.

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll.

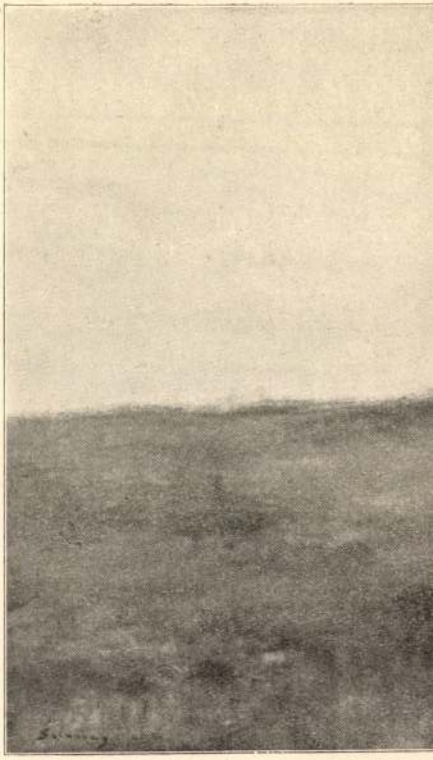

Sziks

Nyilassy Sándor

NYILASSY SÁNDOR

szül. Szegeden, 1873. Művészeti tanulmányait Bpesten, Münchenben Hollósy Simonnál, Párisban a Julien akadémián, Olaszországban és Angliában végezte. Műveivel majd minden jelentősebb hazai és külföldi kiállításon szerepel. Elnyerte a Lipótvárosi Kaszinó díját, a Jankó-díjat és a gróf Andrássy Dénes ösztöndíjat, mellyel beutazta Olasz-, Spanyol- és Angolországot, majd hosszabb időt töltött Hollandiában. 1929-ben megkapta a Képzőművészeti Társulat nagydíját. Több képe van a bpesti Szépművészeti és a Fővárosi múzeumban.

NYILASSY ALESSANDRO

nato a Szeged, nel 1873. Studiò a Budapest, Monaco, con Simeone Hollósy, a Parigi, all'Accademia Julien, in Italia ed in Inghilterra. Partecipa con le sue opere a quasi tutte le più importanti esposizioni nazionali ed estere. Ha ottenuto i premi del Casino di Lipótváros, Jánkó e la borsa di studio del Conte Dénes Andrássy, con la quale potò viaggiare in Italia, in Spagna ed in Inghilterra, trascorrendo anche un certo periodo di tempo in Olanda. Nel 1929 ottenne il premio della Società per le Belle Arti. Molti suoi quadri sono in possesso del Museo di Belle Arti e del Museo municipale di Budapest.

L 1908

Nyilassy 121.

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA 2992 • MAGYAR-

KÖNIG

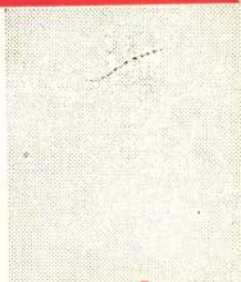

KLISÉGYÁ

BUDAPEST
WESSELÉNYI

Fent: Levélpapír Czinolter Károlyt

78

1903.

2484. Nyilasy Sándor.

Sz. Szegeden 1873 december 2-án.

Hazatérő kapás.

~~A bekapált földön~~ Jobbról ~~egy munkából hazatérő~~ közeledő, földműves ~~közeledik~~, ki balkezével a vállára tett kapának nyelét fogja. Haja rövid, bajusza hosszú, arcza leberetvált. Öltözete: zöldes nemezkalap szalaggal, ing szükre fogott kézelővel és lehajtott gallérral, ~~xxxxx xxxxx~~ barna kabát, zsinóros nadrág és magas szárú csizma. A balról elterülő szántóföldön trágyahalmok látszanak. A háttérben, a fák közül, a közeli tanya fehérre meszelt épületei bontakoznak ki. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: Nyilasy.

Vászon, méretei 95.6: 118.7 cm.-
Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 számú leirattal 560 Kán (835-903).- ~~Elszámoltatott 1904: II. xxxx xxxxxxxxx 2-án (51-904).~~

~~Az elszámolás elfogadtatott 1904: VII. 22-én 11586 szvsz. alatt (552-904).~~

Elszámoltatott 1904: I. 14-én (899-903).- Az elszámolás elfogadtatott 1904: IX. 21-én 4142 szvsz. leirattal (688-904).

904: IV. 28.

Vid. Szuz.

96711-903

103

1904.

2521. Nyilasy Sándor:
Sz. Szegeden 1873 deczember 2-án. van ábrázolva
Kártyázók.

Munkások, kik asztal mellett ~~helyt foglaló~~ ~~három munkás~~ foglalt helyet s kártyáznak. ~~közül~~ Kettő körülök játszik, ~~míg~~ a harmadik pedig, a ki jobbról ül, kissé előrehajlik és figyel~~mesen néz. A játszók~~ Egyik~~ül~~ háttal és a jobb kezében lévő kártyával ~~leüti~~ a kiadott lapot, minek láttára ellenfele ~~ijedtében~~ jobb kezével fejéhez kap és keserü képet vág. Öltözetük: nemezkalap, különféle szinü kabát, mellény, pantalló, ~~meg~~ és czipő, vagy csizma. Jelzése alól balra ~~Nyilasin Nyilasy~~ Nyilasy.

Lüti le,

Vászon, méretei 120.7: 140. 7. cm.

Vétetett 1904:IV. 25-én a 34043 sz, leirattal 2000.00 Kán (294-904).-Elszámoltatott 1904: VI . 25-én (422-904).-

Az elszámolás elfogadtatott 1904:IX. 10-én a 16027 szvsz. leirattal (663-904).

34043-904

L, a leány pedig a piros kötényé ben lévő magot szórja.

1646. Nyilasy Sándor.
Sz. Szegeden 1873 december 2-án.
A magvetők.

Kinek szájában kupakos pipa van,

A kissé dombos, ~~és itt-ott~~ de a háttérben már zöldelő ~~mezőn~~, Szeged vidék~~en~~i mezőn, egy idősebb férfi és egy fiatalabb leány balra fordul~~t~~a, veti~~n~~ a kukoriczát. Az előre hajlott munkás kapájával épen csapást tesz ~~szájában kupakos pipa van~~, az előtörnek hemez kalapja karimás, rövid haja barna, arcza beretvált, szövött ujjasa és kötényе kék, csizmája magas szárú. A ~~leány pedig, a piros kötényéből kivott magot jobb kezével szórja~~ utóbbi, ki fejét fehér kendővel kötötte be, felgyürt ujjú réklit ~~[illegible]~~, szoknyája violaszinű. A kék égbolt felhőtlen. Jelzése alól balra: Nyilasy.

L, hord.

Vászon, méretei 47:56.5 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-én a 90432 sz. leirattal 300 frton.
Elszámoltatott 1899: IV. 6-án (14/99)
Az elszámolást elfogadta~~tott~~ 1899: V. 25-én a 29855 sz. leirat~~tal~~. (277/99)

I, piros kötényt és

904: IV. 30.

Nyilassy Sándor

szül. Szeged 1873. Rk.
Gimn. cetts.
1892/93 I. I. osztály
1892/93 II. " "

1893/4 Hollósynál München
1894–97. Julian.-inda Párizs, Kernstok Károllyal.
1896 nyarán Nagybánya
1897 szept vesz a nagybányaiak bpesti kiállításon
1897–98 nyarán Nagybánya
1899 lehet, hogy Nagybányán volt, ez erből nincsen
1900-ban Külföldön jár

Kódmezővásárhely: Tornyai Jenő
Zárzagáti: Vagy Pálmai Ez. erdő
1908: Andrassy Dénes, dszinl. ...
Külföldön

Tribus V. 261

Nyilassy Sándor

Katol.Szemle.1930.157-64.l.

Nyilassy Sándor festő

Magyar Iparművészet, 1899.

II. köt. 3. sz. 130. o. Hivatalos tudósítások.

MDK

Nyilassy Sándor

Kártyázók, olajf.

c.művét az állam megvásárolta, az Orsz. Magy.Képzőm.Tars.1904.évi tav.kiáll.-an.

Művészet, 1904. 279.l.

NYILASY SÁNDOR,festő

Szegedi Müvész. 1.kép.Reizner János arcképe /Nyilasy Sándor festménye/.1904. Fekete repr. 5.old

BANNER JÁNOS: Reizner János és a Szegedi Muzeum 3,old

A MÓRA FERENC MUZEUM ÉVKÖNYVE, 1964-65, 1. Szeged, 1966

A Műcsarnok téli tárlatából NYILASSY SÁNDOR: VASÁRNAP A Könyves Kálmán jogosításával

ságtörő darabokban. Eszembe jutott mindaz, amit erről a témáról regényekben olvastam és a színpadon láttam. Kétféleképpen is elképzeltem a dolgot, tragikus befejezéssel (Nemzeti Színház) és bohózatban (Vígszínház). De egyik sem volt megnyugtató. És a blúzkirály egyre fenyegetőbb lett. Hideg, szürke szeméből egyre több követelést olvastam ki. Az uram pedig — és ez bosszantott legjobban — éppen olyan keveset törődött a blúzkirálylyal, mint azzal a légióval, amely a blúzkirályt megelőzte. Hát vak ez az ember? Hát nem látja, hogy most igazán baj van? Vagy olyan kevéssé szeret, hogy egyáltalában nem törődik velem és azzal, ami velem történik?

Barátom, mit tagadjam? Azon a helyen voltam, amelyet az előbb felsorolt színházakban az örvény szélének szoktak nevezni. És éppen ekkor történt, hogy az uram meghívta a blúzkirályt ebédre. Először.

Nem szerette ezt az embert. Nem féltékenységből. Hanem azért, mert mint ember nem volt az ízlése szerint való. Parvenünek nevezte, lelketlennek, üresnek és affektáltnak. Azonban vannak kötelezettségek, amelyek elől nem lehet kitérni. A blúzkirály rövid ismeretségünk alatt olyan diszkréten és izlésesen figyelmes volt hozzánk, hogy az udvariasság főkönyvének „követel"-rovatában legalább is egy ebéd mutatkozott az ő javára. Ezt az ebédet meg is kapta. Az ebéd hangulata hűvös volt és ebéd után az uram minden nagyobb mentegetőzés nélkül elment hazulról és magunkra hagyott bennünket.

Először voltam egyedül, egészen, ellenőrzés nélkül egyedül a blúzkirálylyal. Valami jóleső rémület és valami fogvacogtató reménykedés fogott el; megmertem volna esküdni arra, hogy a blúzkirály meg fog csókolni. Ezen egyrészt fölháborodtam, másrészt azonban kíváncsi voltam, hogyan fog rám hatni ez a csók? Szóval egy kicsit meg voltam tébolyodva és az izgatottságom éppenséggel nem csökkent, amikor a blúzkirály fölállt, odalépett hozzám, erősen a szemembe nézett és megragadta a karomat.

— Végem van! — mondottam magamban és kétségbeesett elszántsággal vártam a csókot.

De ekkor sajátságos dolog történt. Éreztem, hogy a szorítás, amelylyel karomat fogva tartotta, lanyhul. És éreztem, hogy ujjai most már nem a karomat fogják, hanem önkéntelenül, szórakozottan, üzletszerűen, szakértőn a blúzom selymét tapogatják, értéklik. A félistenből, az imádott férfiből egy másodperc alatt kitört a blúzkirály.

Egy másodperc! De ez elég volt. E másodperc alatt vége volt mindennek. És amikor a blúzkirály újból megragadta a karomat és félelmetesen villogó szemmel hajolt felém, már kitört belőlem a kacagás.

— Megőrült, kedves blúzkirály? — kérdeztem szelid gúnynyal.

És leráztam magamról, mint kutya a vizet. A blúzkirály egy kicsit tanácstalanul, egy kicsit bután meredt rám. Nem értette a dolgot és én nem magyaráztam meg neki.

És ezt a blúzkirályt szerettem én! Emiatt a blúzkirály miatt vívtam lelki harcokat és jutottam el az örvény szélére. (Lásd föntebb.) Hát nem hajmeresztő ez? Milyen szerencse, hogy még a legcsábítóbb férfiban is van valami, ami a kellő pillanatban elveszi a kedvünket attól, hogy a csábnak engedjünk! Hidd el, fiam, hogy a férfiaktól minket, nőket, legjobban maguk a férfiak védelmeznek meg. És ezzel a tapasztalattal gazdagabban vagyok a te öreg barátnőd:

Margit.

Uj Idők 1907-8. XIV. 11-12

következő. Nem törődik ez a fiu semmivel, pedig szép tehetségek laknak benne! Az apja egyáltalán szóba se áll már vele, az anyja pedig minden héten azt írja kedves fiának, hogy a sírba fogja vinni.

Jozefin egy kicsit elképedt.

— Nekem Pető azt mondta, hogy jó viszonyban van a szüleivel.

Bulcsu gúnyosan fölkacagott.

— Hát persze, itt van mindjárt a második hiba. Az én barátomnak átka, — mint mondani szokás, — hogy még tréfából se tud igazat mondani. Veleszületett hazugságban szenved. Ha egy kutyát lát az utcán, azt fogja mondani, hogy macska volt. Ilyen a természete.

— Furcsa.

— Mindenesetre. De hát, legyünk elnézők, talán ő maga sem tehet róla.

Jozefin gondolkodott, aztán tovább folytatta a kérdéseket:

— Milyen egyébként az ön barátja életmódja? Tanul-e legalább? Nem korhelykedik?

A zenész újra lélekzetet vett.

— Ami a tanulást illeti, az utolsó alapvizsgáján egyik professzor találóan jegyezte meg Petőnek, hogy csak egy kérdésre tudna felelni. Arra, hogy hány óra van? De még arra se, mert az órája is zálogban van.

Folytatjuk

A blúzkirály

Irta Heltai Jenő

Édes Lórim!

Ennek már a fele sem tréfa, ez egyszer igazán életveszedelemben voltam. De úgy kell nekem, könnyelmü libának. Hajmeresztő, hogy mi, unatkozó asszonyok, micsoda ostobaságokra vetemedünk csak azért, mert a jómódtól és a naplopástól már nem férünk a bőrünkbe. A magunk buta elbizakodottságában azt hisszük, hogy nekünk mindent szabad, hogy velünk nem történhetik semmi, mert a mi eszünkön senkisem jár túl. No, hiszen! . . .

Szóval, te most azt szeretnéd tudni, minek köszönheted ezt a tizenhatoldalas levelet, a benne foglalt vallomásokkal, kritikákkal és aforizmákkal egyetemben? Ezt a levelet, fiam, a blúzkirálynak köszönheted; a blúzkirálynak, akinek a Kossuth Lajos-utcában blúzbirodalma van, tizenkét csillogó kirakattal. Nem ismered a blúz-királyt? Nem jártál még soha Blúz-országban, ahol minden blúzból van és ahol minden blúz valami másból van? Őszintén megvallva, én magam sem jártam ott soha. Forradalmi érzésü nő vagyok, még az isten kegyelméből való királyoknak sem szívesen hódolok meg, hát még azoknak, akik a blúz vagy fűző kegyelméből ülnek trónon! Irtózom a lármás kirakatoktól és száz pengőért föl nem vennék egy olyan blúzt, amely reklámmal van parfümözve.

Hogyan kerültem mégis össze a blúzkirálylyal? Ime. Körülbelül egy hónappal ezelőtt sűrűn találkoztam egy elegáns, karcsu szőke fiatalemberrel. Az utcán, a színházban gyakran láttam. Értsd meg: látnom kellett, mert minden lehető és lehetetlen módon igyekezett a figyelmemet magára vonni. Az utcán diszkréten, de kitartóan követett, a színházban le nem vette a látcsövét rólam. Szóval: jelezte, hogy tetszem neki. Nekem is tetszett. Azt már tudod, hogy elegáns, karcsu és szőke, tudd meg tehát azt is, hogy a bajusza angolosan nyírott, a jobb szemében monokli csillog, a kezén pedig meglátszik a manikűr művészete. Mindazonáltal nem kacérkodtam vele, mert hiszen ismered azt az elvemet, hogy csak akkor kezdek valakivel kacérkodni, ha az illető már be van mutatva nekem. A szőke ifjút pedig nem ismertem, nem tudtam róla, hogy kicsoda, sőt az ismerőseim között sem volt senki, aki nevén nevezhette volna ezt a gyermeket.

Ekkor történt, hogy Lujza néninél, egy szünni nem akaró zsúron ez az ifju is megjelent. Lujza néni személyesen mutatta be nekem, valami nagyon jelentéktelen nevet mondott. Én minden különösebb meghatottság nélkül vettem e nevet tudomásul, mire Lujza néni csodálkozva kérdezte:

— Nem ismered?

— Nem.

— Nem ismered a blúzkirályt?

Az ifju erre az uralkodók fölényével mosolyogni kezdett. Oh, igen, most már ismertem. Tehát ez az ifju a blúzkirály, százezer blúzok és egymillió forintok korlátlan ura. Az, akinek a nevét kétöles plakátok és bömbölő ujság-reklámok dobták bele a budapesti élet forgatagába. Tehát ő az!

Eleinte valami kis csalódás-félét éreztem. Sokkal jobban szerettem volna, ha a szőke ismeretlen valami nemesebb pályán működik. De hát édes istenem, a huszadik században élünk, pártoljuk a hazai ipart, éljen a demokrácia (pláne ha milliók járnak vele!), ráadásul tetszett is nekem . . . Szóval kezdtem hozzá kedves lenni. Annál inkább, mert a zsúron ott volt kedvenc költőm, Mák Pista is, aki e barátkozást látván, tajtékzott a dühtől. (Tudod, hogy nekem az uramon kívül állandóan két emberre van szükségem, egyre, akibe szerelmes legyek és egyre, akit ugrassak. Két flört, ez a legkedvesebb, amit egy jól nevelt és különben kétségbeejtően hűséges feleség megengedhet magának.)

A szőke ifju nagyon komolyan vette a dolgot és hevesen udvarolt nekem. A zsúron csak velem foglalkozott, később megismerkedett az urammal is, majd amikor a zsúr hirtelen átalakult vacsorává, megvesztegette a Lujza nénit (nincs kizárva, hogy egy blúzzal), és igy az asztalnál is mellém került. Kissé unottan és fanyarul beszélt, ahogy a nőktől elkényeztetett emberek beszélni szoktak. Beszélt mindenről, amiről pesti emberek beszélni szoktak: bécsi színházakról, angol férfidivatról és párisi kokottokról, majd (amikor a pezsgő előállott), szerelemről is.

Én eleinte csak szimuláltam az érdeklődést, de utóbb magam is belemelegedtem a dologba és a végén már egészen szabályosan flörtöltünk. Mák Pista az asztal tulsó végén kékült-zöldült és féltékenységében és bánatában beletemetkezett egy negyvenéves, tömzsi, kövér asszonyba, azzal a nyilvánvaló célzattal, hogy én megpukkadjak. Én azonban, tudván, hogy ő csak a karcsu, szőke és fiatal nőkért rajong, nem pukkadtam meg. Az uram pedig fenséges nyugalommal és nemtörődömséggel nézte a jelenetet, amelyhez hasonlót zavartalanul boldog házasságunk tíz esztendeje alatt már éppen ezret látott.

Azonban, azonban, azonban!

Azonban ezúttal egy kis baj volt. Neked, minden titkom tudójának, őszintén bevallom, hogy a blúzkirály nem olyan volt, mint a többi. Mind sűrűbben találkoztunk és én kezdtem komolyan belehabarodni ebbe az elegáns és hideg emberbe. Föntemlített boldog házasságunk tíz esztendeje alatt nagyon intelligens, szép, kedves, elmés, gyöngéd, zseniális, ostoba, gazdag, bátor és türelmes ember igyekezett engem meghódítani, de soha egyet sem vettem közülök komolyan. Játszottam velük, mert nincsenek gyermekeim, akikkel játszhatnék. De most . . . Mondom, a blúzkirály aggasztó volt. Ha most az uramra néztem, mindig a blúzkirály jutott az eszembe. És ha a blúzkirályra néztem, sohasem jutott az uram az eszembe.

Két hétig olyan lelki harcokat vívtam titokban, amilyeneket csak Márkus Emilia vív nyilvánosan és rövid ideig a Nemzeti Színház színpadán, a hazai házas-

TEREFERE AZ ÁRNYÉKBAN

Nyilassy Sándor olajfestménye.

P. H. VASÁRNAPJA

1932. IX. 18.

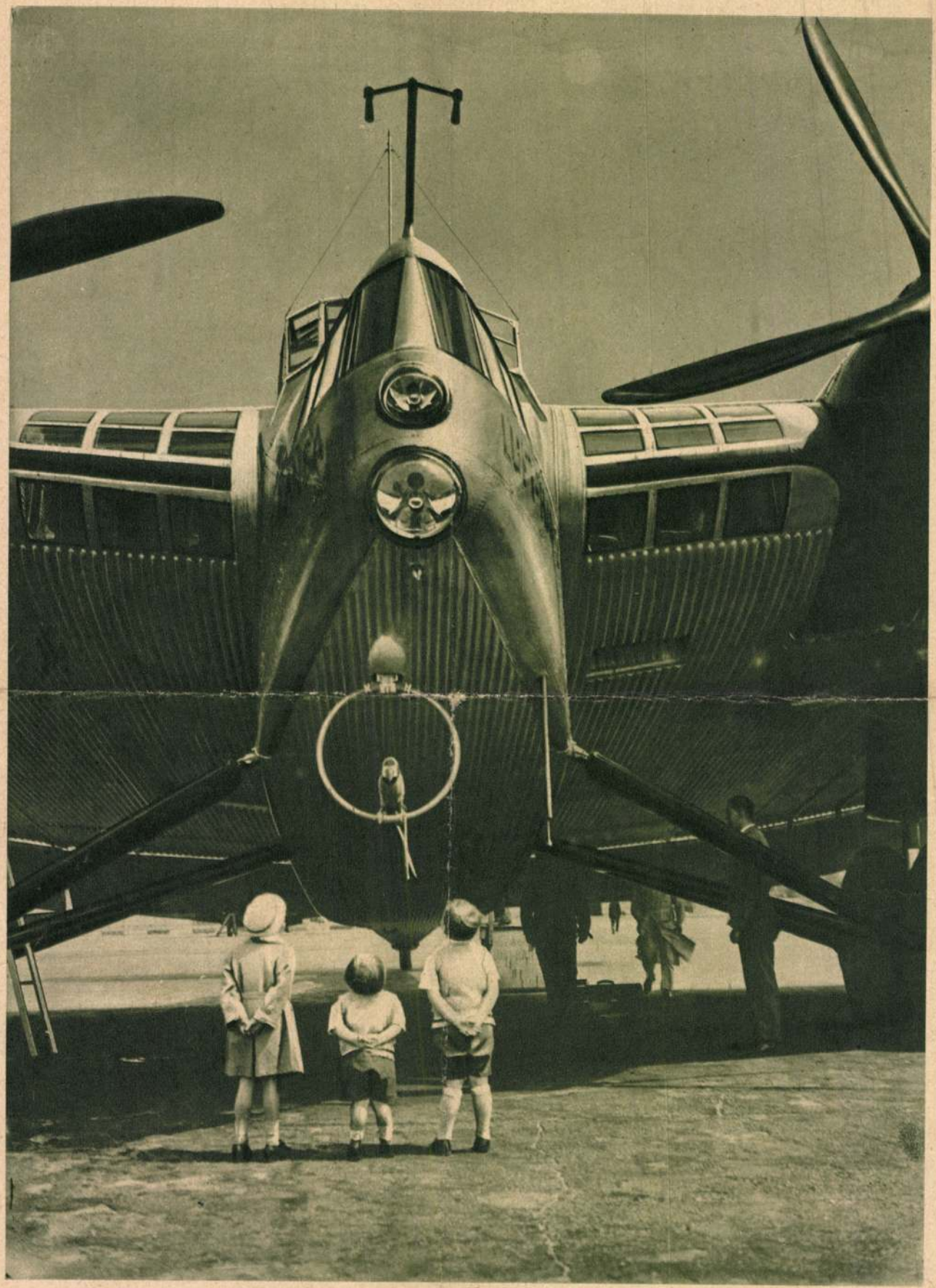

Németország legnagyobb repülőgépe (Junkers G. 38. — D. 2500) Berlinben, a csodálkozó aprónépek szeme tüzében.

Nyilasy Sándor

alkotás láza nyujt. Ezek azok, akikről sokkal kevesebbet hall a nagyközönség, mint az élelmes szélhámosokról, divatos üzletemberekről, a zsenialitást, művészi különcködést mimelő nyegle komédiásokról, sőt még kevesebbet, mint akár azokról a becsületes, filiszterlelkü átlagemberekről, akik a maguk jelentéktelen középszerüségét a kiállitásokon való szivós megjelenésükkel oly biztosan értékesítik, hogy a hirnév apropénzéből végre egészen csinos vagyonkáját gyüjtik össze a dicsőségnek. De ezek azok viszont, kik a legmagasabb rendüek kicsiny táborá-

Fényes Adolf naturalista, vagy realista azok előtt, akiknek a jelszavak kedvesek s akik mindenáron ragaszkodnak a művészek osztályozásához. Már a mesteriskolában is az volt, ami szinte hihetetlenül hangzik. Csakhogy akkor még a genre érdekelte, bár „Pletykázó vénasszonyai“ban, szerelmes paraszt suhancaiban és leányaiban is már inkább a jellemző egyetemes emberi vonásokat kereste, mint a humoros, vagy drámai novellát, amelyeknek erős hangsulyozásával festői erények nélkül is oly könnyü meghóditani a köznapszerü izlést.

Szeme már

Nyilassy Sándor: Beszélgetés. — Conversation.
A műcsarnok kiállításából. — De l'exposition du musée d'objets d'art.

NYILASSY SÁNDOR: LEGÉNYEK, LÁNYOK

MÁRK LAJOS : T. A. ARCKÉPE

Nyilassy Sándor: Lányok, legények
Nyilassy Alessandro: Fanciulle, giovini

Zombory Lajos: Magyar gulya
Zombory Lodovico: Mandria ungherese

Nyilassy Sándor: Játszó fiúk.

Feiks Jenő : Jégpálya.

Nyilassy Sándor

18. Nyilassy Sándor: Találkozás.

Műcsarnok 1909. tav. kiáll

84. DOBAI SZÉKELY ANDOR: A ruhaszekrény.

168. Nyilasy Sándor: Kártyázók.

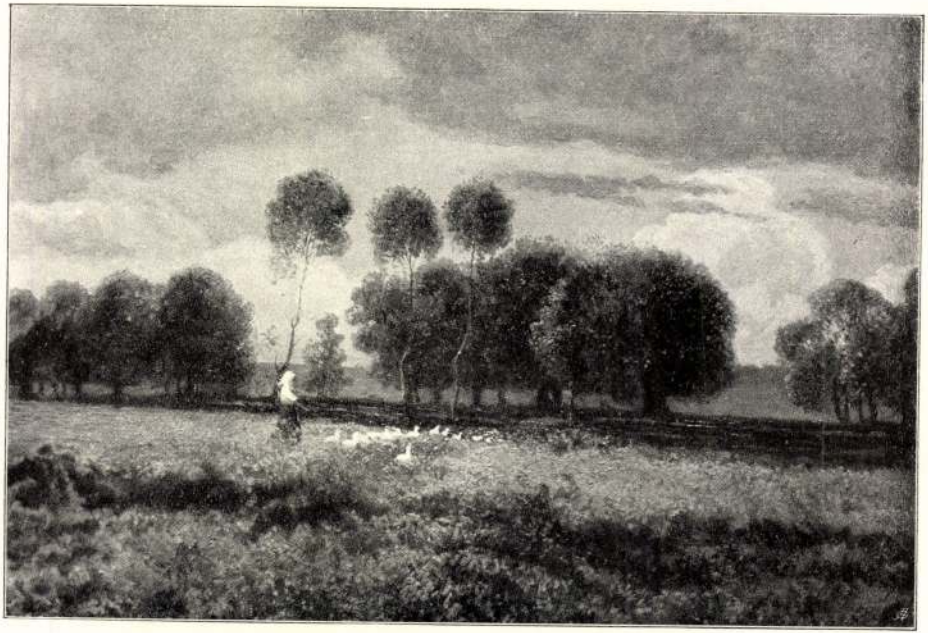

35. Szlányi Lajos: A réten.

NYILASSY SÁNDOR: VETÉSNÉZŐK.

Evk. AMT. 1930.

roppant nehéz anyagi viszonyok közt ezzel a szép összeggel is elősegítette művészeink boldogulását.

Dr. *Serédi* Jusztinián biboros-hercegprímás, magas állásának elfoglalása óta, a nürnbergi kiállítás alkalmából első ízben tisztelte meg Társulatunkat kitüntető, magas látogatásával. Meg kell még említenünk, hogy a Társulat hírneves szobrász tagját, *Pásztor* János szobrászművészt a Kisfaludy-Társaság ez évben a Gregussdíjjal tüntette ki nagyszerű művészi munkásságáért.

És meg kell még emlékeznünk *Balló* Ede művésztanár, kitűnő festőművészünk ünnepléséről, akit Társulatunk nagyértékű művészi alapítványáért tiszteletbeli tagjává választott. Balló vagyonának nagyrészét arra szánta, hogy annak évi jövedelméből a magyar képzőművészek legjobb alkotásai a nemzet számára megszerezhetők legyenek. Ezenfelül évente 5000 pengős ösztöndíjat ad tehetséges fiatal festőknek vagy szobrászoknak, végül 1000 pengős díjat művészi fej- vagy akt-tanulmányra és 1000 pengős utazási ösztöndíjat fiatal rajztanárjelölteknek.

A mai kietlen, majdnem inséges időkben, az emberi önzés határtalan erőszakossága idején, — íme, még az idealizmus virágai is nyílnak.

Társulatunk milyen szívesen ünnepelne évente minél több ilyen idealistát, akik megkönnyítenék művészeink gondterhes életét. Mert a gondok művészeinkben is csak bánatot szülnek, nem az isteni magasságokba fölszálló lelki fellángolást.

Az 1930. évi tavaszi kiállítás március hó 15-én nyilt meg és április 13-án zárult. E tárlaton az egyes művészcsoportok saját zsűrijükkel szerepeltek ; résztvett a Képzőművészeti Társulat törzs- és társtagjainak csoportja, a Benczúr-Társaság, a Magyar Képzőművészek Egyesülete, a Paál László-Társaság, a Kupeczky-Társaság, a Képző-

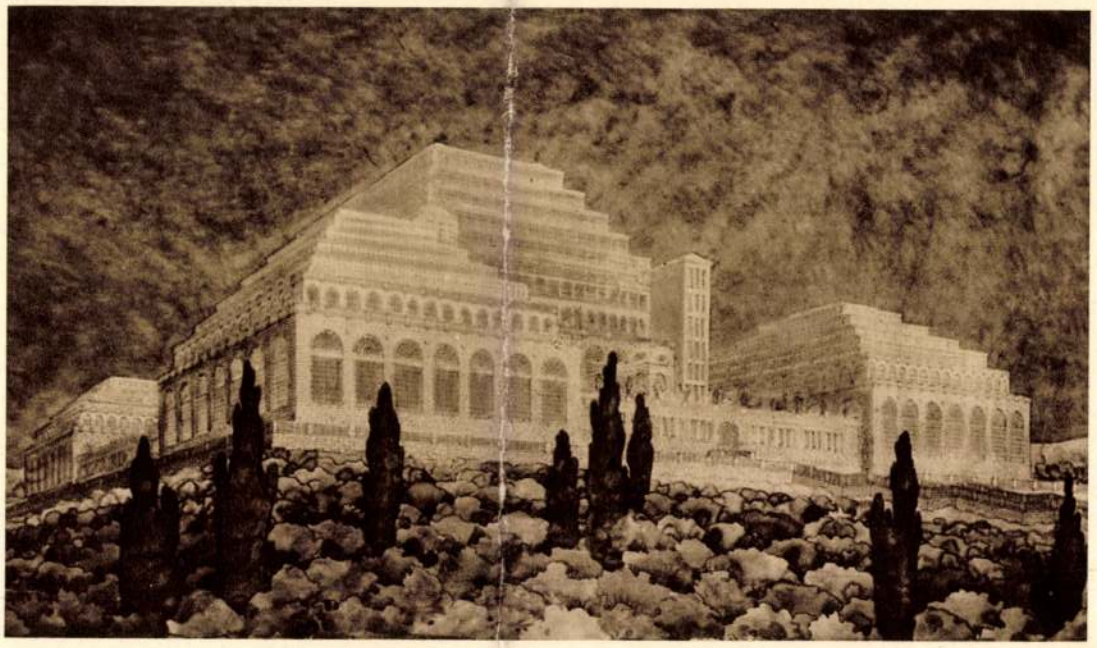

DR. LUX KÁLMÁN: FÖLDTANI MÚZEUM TERVE.

Nyilasy Sándor

164. Nyilasy Sándor: Boldogság.

Műcsarnok 1900 tav. kiáll.

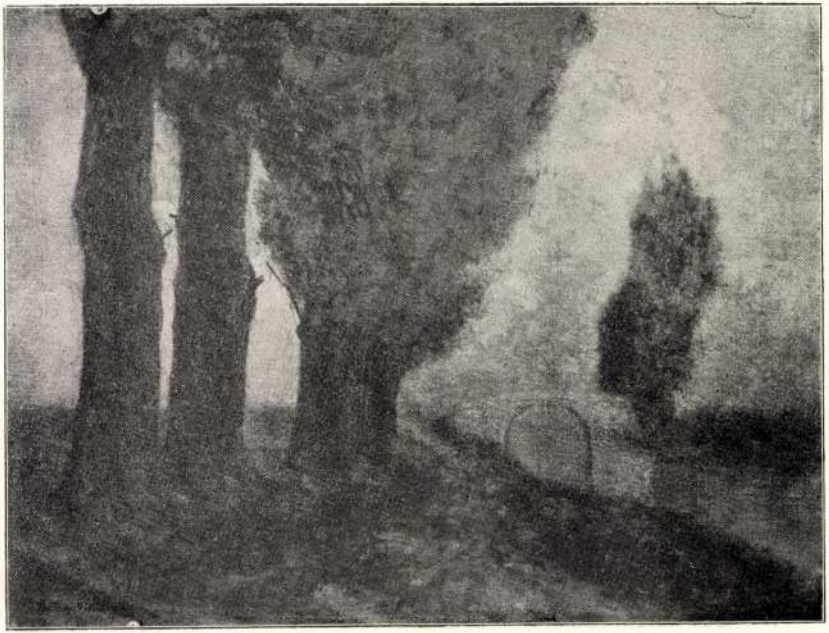

171. Katona Nándor: Zivatar előtt.

Nyilassy Sándor: Beszélgetés.

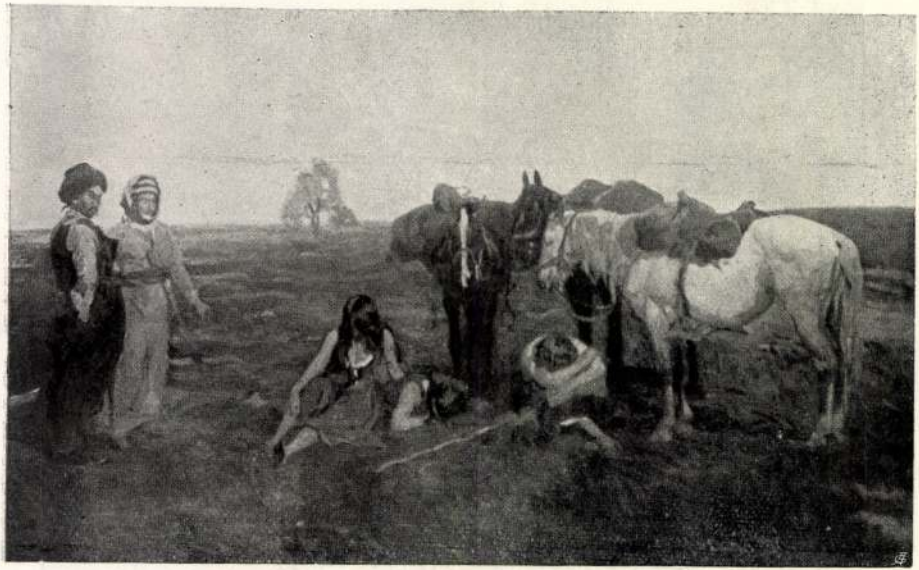

Juszkó Béla: Tatár rabság.

Nyilasy Sándor
Új Idők 1901. VII. 48.

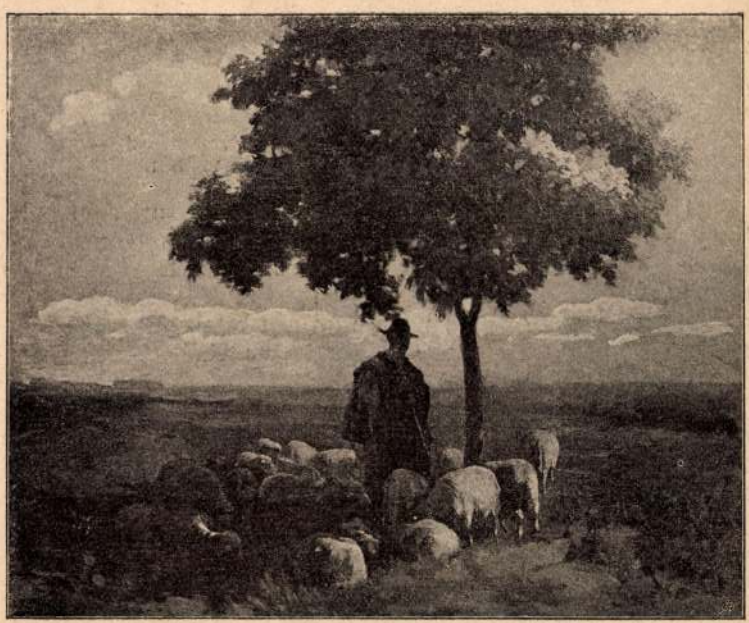

NYILASY SÁNDOR: Akácfa árnyékában

A Műcsarnok

Nyilassy Sándor

362 Nyilassy Sándor: **Női akt.**

KMT 1911. tav. Kiáll

3 László Fülöp: Anyánk és fiunk, István arcképe.

30. Nyilassy Sándor: Vasárnap.

13. Skutezky Döme: Déli pihenés.

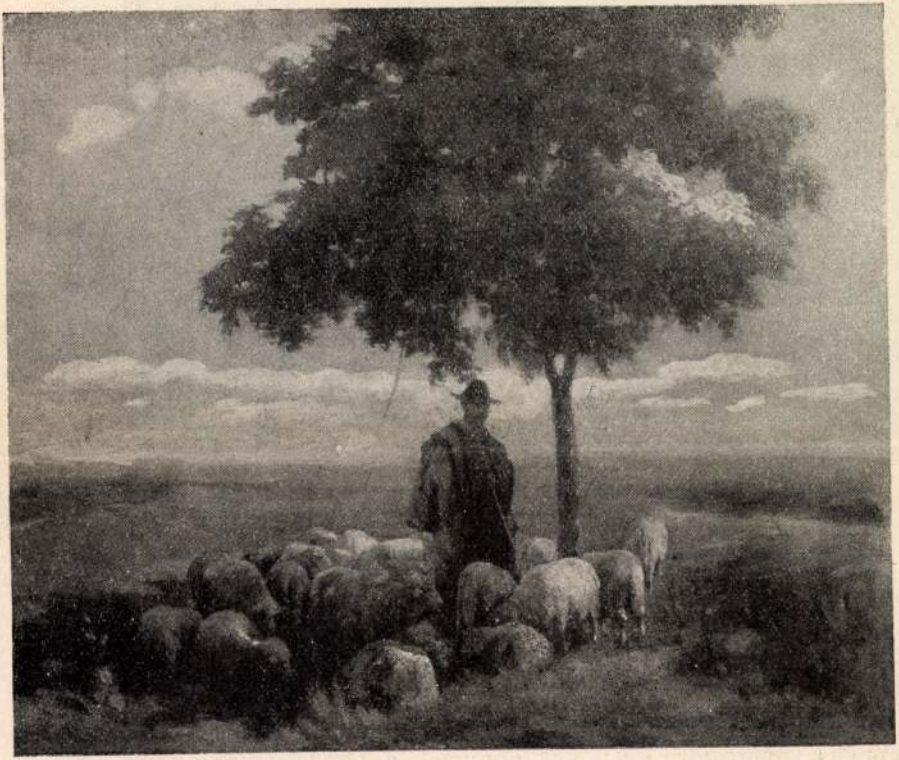

Nyilasy Sándor: Akáczfa árnyékában.

Endrey Sándor: Tisza Kálmán arczképe.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

tával — ha tréfálkozva
izben foglalkozott.
mondta nőmnek: «Te
amarjában meg találnék
t kapnék a koporsómra.»
ak enyelegve mondta:

Szegény betegünknek is volt talán róla sejtelme. E két nap egyikén egyszer, minden előzmény nélkül arra kért, ne feledjem kifizetni az ő «adósságait» — tartozik a franczia-mesternőnek ennyivel, a fényképésznek, czipésznek ennyi- s ennyivel. Olyan komolyan, meggon-

243. Nyilasy-Sándor: Dologkerülők.

234. Révész Imre: Gyanús alak.

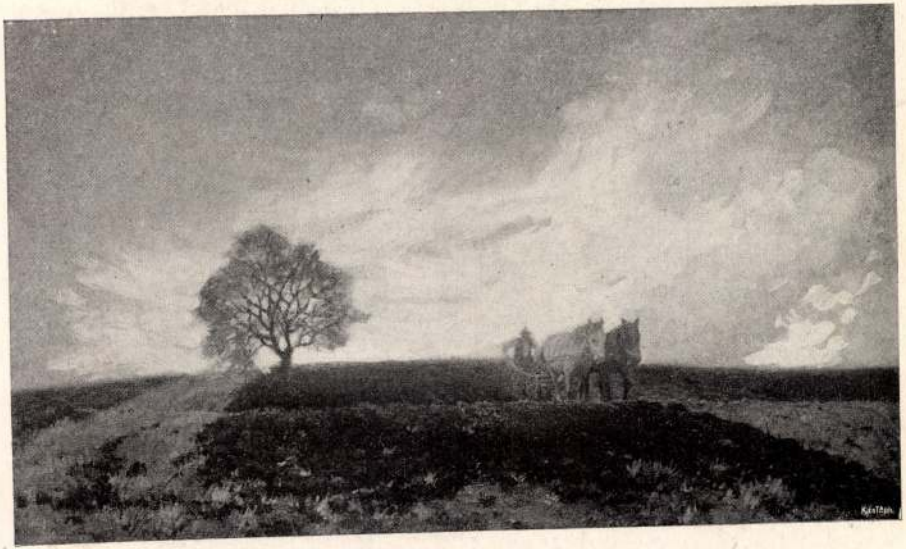

248. Nyilasy Sándor: Szántás.

88. Lotz Károly: Arckép.

NYILASSY SÁNDOR: SÁRKÁNYEREGETŐK

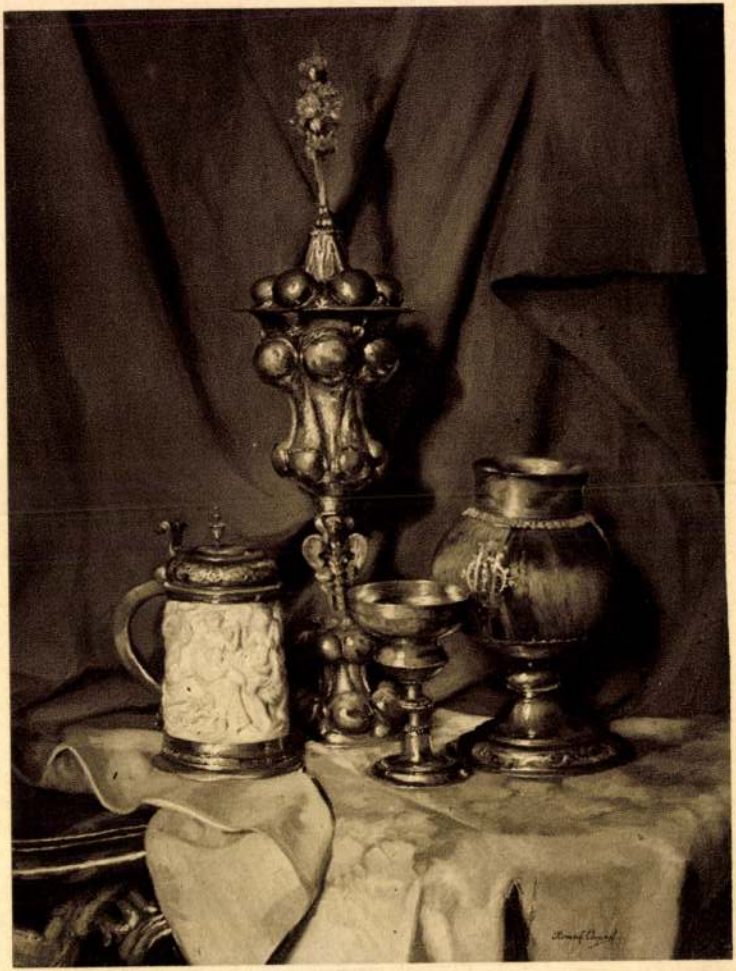

ROMEK ÁRPÁD: ÖTVÖSMŰVEK A XVII. SZÁZADBÓL

NYILASSY SÁNDOR: Játszó fiúk.

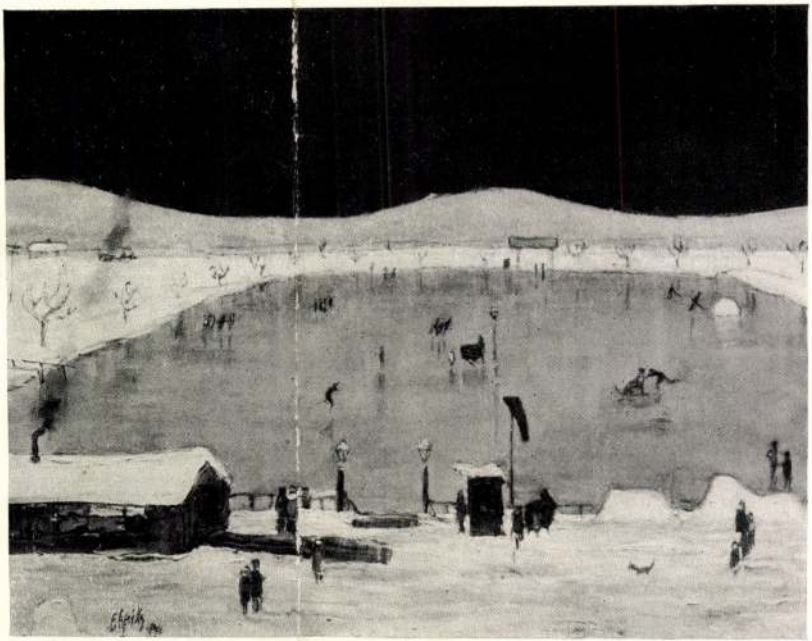

Feiks Jenő: Jégpálya.

emelkedett olyan magasra, hogy valami nagyon mélyet zuhanhatott volna. Az igénytelensége valahogy a karrierjében is érvényesült. Ez a pontos, szorgalmas, megbízható munka, amelynek ütemét semmiféle lendület nem zavarta, szinte megkövetelte a méltó megbecsülése mellé azt, hogy húsz esztendő mulva is azt végeztessék vele, amit húsz esztendővel azelőtt csinált. Csak az idő érlelgette a maga gyümölcsét és a nyugdíj, amit az öreg könyvelőnek biztosított, alig volt valamivel kevesebb, mint amennyi fizetést kapott.

Ami kis megrendülés Gáborszki bácsi lelkét érte és aminek más áldozata nem is igen volt, mint a fele vacsorája és a féléjszakai álma, inkább csak egy bizonyos fölkészületlenségnek volt az eredménye. Akármilyen jól tudta, hogy ennek egyszer el kell következnie, programja a helyzet számára nem volt. Egyszerűen, mert ebben a mesterségben nem volt semmi gyakorlata. Gáborszki bácsi soha életében nem csinált még huszonnégy órára se programot. Mikor este azt a bizonyos levelet elolvasta és enyhén szédülő fejjel nézett maga elé a semmibe, hirtelen kollégája, az öreg Wigler jutott az eszébe, aki már tavaly megkapta a magáét. A kecskeszakállas kis öregember valósággal boldog volt és háromszor is elismételte:

— Most végre élni fogok!

Végre is kíváncsian megkérdezte tőle:

— Mit jelent az, hogy élni fog?

— Hát először is azt, hogy reggeltől estig együtt leszek az unokáimmal. Sétálni és játszani fogok velük. Ez lesz a foglalkozásom. A szabadságom meg az, hogy minden esztendőben egyszer elutazom valahová, ahová mindig szerettem volna elmenni vagy ahol valamikor nagyon jól éreztem magamat.

A kolléga bölcseségének Gáborszki bácsi részére sajnos, nem volt semmi gyakorlati értéke. Gáborszki Gábor agglegény maradt, tehát nem voltak unokái, akikkel sétáljon vagy játszadozzék. Soha életében nem utazott és nem is vágyott ilyen gyönyörűségre. A vasárnapi öröme az volt, hogy két órával később kelt, elment a kávéházba, ahol az összes lapokat végigolvasta és délben jobb és bőségesebb ebédet kapott özvegy Bellánétól, akinek a kosztjával húsz év óta se minőség, se mennyiség dolgában nem volt megelégedve. A szabadságát pedig, pontosan, mint diákkorában, egész tavalyig egy kis faluban, az édesanyjánál töltötte. Tavaly azonban a program szomorúan megfordult. Nem ő vakációzott az édesanyjánál, hanem az öregasszonyt kellett fölhoznia a faluból Budapestre, szanatóriumba. Itt is maradt aztán, szegényke, örökre a lombos, csendes hegyoldalon. Ez volt a Gáborszki Gábor legszomorúbb és legköltségesebb nyara. Elvitte mindazt, amit esztendők hosszú során félrerakosgatott, maga se tudta odáig, mire és elvitte a tudatát is annak, mit csináljon ezentúl vakációjával.

Biztos csak abban volt, hogy nem fog ittmaradni a városban, ahol minden szabad perc külön kísértés a költekezésre és minden lépés, aminek szabott célja nincs, pénzbe kerül. Ezt semmi esetre sem engedheti meg magának. Egy ilyen nagyváros drága mulatság. Nem kispénzű embernek való. Ez volt az ok, amelyet szinte hangosan ismételgetett el magának a gondolatában, azonban csak a takarója volt egy másiknak, mélyebbnek, valaminek, amit magának is restelt bevallani. Sőt megfogalmazni is. Negyven esztendő után is, amióta benne lakott Gáborszki Gábor, félt a nagyvárostól. Nagy volt neki és bonyodalmas. Rettenetes tömeg ahhoz, hogy otthon érezhesse magát benne. Ez sohase volt annyira világos előtte, mint ebben a pillanatban. Az állása nemcsak a kötelességét jelentette annak, hogy itt legyen, de a jogát is, amit most mintha szintén elveszített volna. Nincs itt többé semmi keresnivalója. De — hol van? Beleizzadt a keserves töprengésbe: hová kívánkozzék?

És akkor bukkant föl hánykódó gondolatai tarajján, mint egy kedves látomás — a sövényesi palacsinta emléke. Semmi esetre se először tizenkét év óta, amikor is Varga igazgató és Bita ügyvéd, a vállalat ügyésze társaságában félelmetes pusztítást vittek végbe a kis falusi vendéglő konyhájának ebben a remekében. A dolog úgy történt, hogy a vállalat egy nagyobb adósa kissé bonyolult, sőt gyanús ügyében vizsgálatot tartott szükségesnek, aminek megejtésére Varga igazgató úr és az ügyvéd őt is magukkal vitték. A munka tovább tartott, mint amennyire számítottak és mire bejutottak a legközelebbi vasúti állomásra, Sövényesre, a pesti vonat már jó félórája elment. Csak reggel hatkor utazhattak tovább. Addig be kellett érniük azzal a jóval, mit az állomás melletti kis vendéglő kosztban és egyetlen vendégszobája kényelmében nyujthatott nekik. Az urak nem voltak rózsás hangulatban. De megváltozott a kedvük, mire a vacsorát elfogyasztották. A hal is kitünő volt, de a diószpalacsinta, aminek Gáborszki már a legyezőformáját is érdekesnek és kiválóan gusztusosnak találta, szenzációs sikert aratott. Varga igazgató, vallomása szerint hajlandó volt a Gondviselés művének tekinteni, hogy lekéstek a vonatról, az ügyvéd pedig annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy mindenféle prospektusok helyett ilyen palacsintát kellene szétküldeni a világba, akkor dőlne ide az idegen mind az öt világrészből. Gáborszki bácsi nem tartotta illendőnek, hogy a maga igénytelen véleményét is előadja. Ő csak nyelte a remek falatokat és közben kötelességszerűen, de nem nagyon mélyen, szégyenkezett egy kicsit. Egyrészt a tömeg miatt, amit bekebelezett, másrészt azért az érzéséért, hogy mindhalálig tudná folytatni ezt a műveletet. Egyébként kimondhatatlanul meg volt elégedve még a keskeny kanapéval is, amelyet ágynak neveztek ki és a sövényesi tartózkodást azóta is élete egyik legszebb adományának tekintette.

Azóta is nagyon sokszor eszébe jutott ez a diószpalacsinta és ilyenkor mindig fölragyogott a szeme. És most, mikor újra fölbukkant az emléke, csak azon csudálkozott, hogy nem ez volt az első gondolata! Kedves, langyos, puha megnyugvás áradt el a lelkén. Úgy érezte, megtalálta azt, amit keresett és úgy aludt el, mint akire boldog ébredés vár.

*

A vendéglősné, kissé halványképű, de kellemes vonású, telt asszony, akire a sötét ruha és a fekete fejkendő is hasztalan próbálta ráerőszakolni az öregséget, igen korlátolt számú személyzettel vezette az üzemet. Mindössze egy rettentően szeplősképű kis süldőlány segédkezett neki a házban, az udvaron pedig egy hajlotthátú, hosszúkarú keszeg emberke, szemmellátható lag félkegyelmű, locsolt, söpört, rakosgatta a fát és hordta a vizet, akkora kalappal a fején, hogy csak a konya, vékony bajúsza lógott ki alóla.

A főzés fontos és a kiszolgálás tapintatot igénylő munkáját az asszony maga végezte. A vacsora után természetesen illett érdeklődni az egyetlen vendégnél, hogy ízlett-e a diószpalacsinta, amelyet rendelt és illett megkérdezni azt is, hogy Sövényes minek köszönheti a megtiszteltetés szerencséjét. De mikor a vendég azt felelte, hogy ilyen remek tésztát tizenkét évvel és három hónappal ezelőtt evett életében először és utoljára, még pedig pontosan itt, ebben a vendéglőben és most is egyedül és kizárólag azért

Horgosi tájkép. Nyilasy Sándor festménye

Diós palacsinta

— Elbeszélés. —

Irta: **Szőllősi Zsigmond**

Ha az ember ötvennyolc éves korában, a hónap utolsó napján, ajánlott levelet talál a lakásán attól a cégtől, amelynek az irodájában ott ül több, mint harmincöt esztendeje minden hétköznapon reggel nyolc órától sokszor egész este nyolcig, nem nehéz kitalálnia, mi van a levélben. Ha valami örvendetes lenne, azt élőszóval is megmondhatták volna. Különben is az utóbbi esztendőkben annyi ilyen levél indult rövid útjára a vállalat irodájából, hogy Gáborszki Gábor még csak azon se panaszkodhatott, hogy az övével nagyon siettek volna. A keze ugyan reszketett, mikor elég hosszú tanakodás után rászánta magát, hogy fölvágja a borítékot, a hónapos szobája asztalára elkészített szerény kis vacsoráját se fogyasztotta el a szokott lelkiismeretességgel, sőt megtörtént az a sajnálatos rendkívüliség is, hogy az éjféli óra még ébren találta az ágyában, de azért, ami vele történt, a saját igazságérzetének ítélete szerint se minősülhetett se méltánytalanságnak, se tragédiának. Mindenekelőtt a levélről, amely vele az igazgatóság fájó szívvel hozott határozatát közölte és amely hosszabb is, melegebb is volt a rendesnél, mint szakember az üzleti levelezés művészetében, maga is kénytelen volt megállapítani, hogy szép teljesítmény. Egy cégvezető, sőt egy igazgató is beérhetné vele. Azután Gáborszki Gábor nem

velezés, újrakezdés, csömör, más nő, szakítás. Szóval a szabályszerű kis tragédia.

— Vagy boldog házasság! Talán még szegényen is boldog.

— A házasság valószínűsége annyi, mint egy a százezerhez. Utóvégre lehetséges, nem mondom. A főnyereményt is mindig megnyeri valaki, csak mi sohasem találkozunk az illetővel. Ugy kell megszövegezni, hogy a nőnek ne támadjanak fájó, vagy éppen ellenséges érzései, ha olvassa. Várjon csak! A nyelvemen van valami. „Halász Tódor szeretné viszontlátni Micit, aki mellől tizenöt év előtt elsodorta a háború és az élet . . .“ Nem jó! Nagyon hosszú. És ez se igaz.

Leszegte fejét, a földet nézte és vékony redő jelent meg homlokán, amint gondolkozott.

Miért töri így a fejét? — csadálkozott magában Tibor. — Csupa rend ez a nő! Csupa tisztesség! Adva van egy feladat, amelyet meg kell oldani, tehát vesződik vele.

A vesződés vége újabb mondat lett, de ez sem bizonyult megfelelőnek.

— Nézzük csak! Talán így — keresgélt a nő. — „Halász Tódor kéri a tizenöt év előtti Micit, jelentkezzék.“ Ez jó lesz.

—Nagyon hideg, — vélte Tibor.

— Hát cifrázza ki. Magának is szabad valamit kitalálni.

— Talán tegyük hozzá: „Akit sokáig hiába keresett.“

— A „sokáig“ ugyan túlzás, de legyen. Egyúttal, úgye, olyan magyarázatféle is akar lenni, hogy mért csak most jutott eszébe a hirdetés. Nem rossz gondolat! Nézzük csak, hogy fest az egész? Mici! Felkiáltójel. „Halász Tódor kéri a tizenöt év előtti Micit, akit sokáig hiába keresett, jelentkezzék!“ Nagyon jó. Le is írhatja.

Tibor keresgélni kezdett a zsebeiben. Papírt talált, de ceruzát nem. Vilma segítette ki.

— Látja, ilyen maga! Mérnök és ceruza nélkül járkál a világban. Hősszerelmes, akin az első ostoba véletlen kifog. Vigyázzon, mert még majd elhiszem, hogy olyan, amilyennek mondta magát.

— Olyan is vagyok, akár vigyázok, akár nem. Bár Mici olyan okos lett volna, mint maga!

— Bár! Beleegyezem. De írja hát — mondta türelmetlenül Vilma.

Tréfálni akart, nevetni szeretett volna, de nem sikerült. Megnyúlt az arca és lekonyult egyik szájszöglete, mialatt nézte a férfit, aki írt és mögötte a Dunát, amely hidegen csillogott.

Aztán bedobta a ceruzát a retiküljébe és elindult. Tibornak úgy kellett utánaszaladni.

Nem tudta, mit mondjon, mit kérdezzen. Mert amit legjobban szeretett volna megkérdezni, ahhoz nem volt mersze. Ugyan mit is felelne ilyen kérdésre: „Mondja, Vilma, de őszintén! Mindez nem komédia?“

Inkább hallgatott.

A leány törte meg a csendet.

— Legokosabb, ha postautalványra írja a szöveget és úgy küldi a pénzt is. Úgyis be akarunk menni egy kávéházba, majd kiszámítjuk, mibe kerül. A három utalványt aztán holnap reggel, mielőtt bejön a gyárba, feladja az útbaeső postahivatalban.

— Igazán kíváncsi vagyok, — mondta Tibor — kapok-e rá választ?

— Én biztosra veszem. Nincs olyan nő, aki ne találkoznék szívesen azzal a férfival, akit egyszer szeretett. Még, ha közben meggyűlölte is. Még, ha közömbössé vált is. Persze, a találkozáshoz az kell, hogy életben legyen és a hirdetést is észrevegye.

— Maga szerint tehát, ha — mondjuk — négy heti hirdetésre nem érkezik válasz, az annyi mintha Mici meghalt volna? Én nem mernék ilyen merész lenni.

— Én nem látok ebben a feltevésben semmi merészséget sem. Persze, ha külföldre, vagy éppen más világrészbe került, akkor nem kapunk választ. Vagy csak hónapok múlva. De, ne féljen, akárhogy lesz is, azt, hogy mi történt vele, bizonyosan meg tudjuk majd állapítani. Ne feledje a másik módszert!

— Hajlandó folytatni a kutatást akkor is, ha a hirdetésekre nem jön felelet? — kérdezte Tibor.

— Természetesen! Én nem szoktam félig csinálni valamit. Két hónapon belül — kezeskedem érte — vagy viszontlátja Micit elevenen vagy megtudja, hogy elérhetetlen.

— Olyan, mint egy mese! — csóválta a fejét, Tibor. — Tizenöt év! És két hónap! És közben maga, mint valami tündér varázspálcával... Szinte félek...

— Mitől? — kérdezte, egyenesen arcába tekintve a nő.

Tibor hallgatott.

Az Erzsébet-hídhoz közeledtek.

A híd mellett, a lesüllyesztett kis parkban nem járt senki. A padok is üresek voltak. Üldögéléshez hűvös volt még az idő.

Az egyik útkanyarulat mellett, félig eldugva, lehajló orgonabokrok közt egy pad. Tibor ólmos lábakkal állt meg előtte.

— Jöjjön! Mit áll meg! — idegeskedett, ismeretségük kezdete óta most először, Vilma.

Tibor, a hirtelenkedésre meglepetten nézett rá és mentegetőzve, csendesen mondta:

— Bocsásson meg. Egy régi emlék. Itt csókoltuk meg egymást először.

Folytatjuk

Úton

— J. P. Polonszkij —

A szteppe néma — távol van az út,
Fűborzoló szél lebben a mezőről,
Ködös a táj — szívemben bánat őröl
És kelni érezek titkos borút...
Bár futnak a lovak lihegve-fújva,
Nekem az cammogás. Ha látok is,
Csak puszta az, sík róna, szteppe újra...
— Mért nem dalolsz ma egyet sem, kocsis?...
A nagyszakállú kocsis szól vidáman:
— „Rosszabb napokra kell a nóta még.“
— Minek örülsz hát? — „Nincs messze a házam
És ismerős már itt ez a vidék.“
Imhol a tárt kapu. Ételt s az ágyon
Nyugtot talál ő fedele alatt.
Fáradt vagyok — én is pihenni vágyom;
De nem lehet... Váltják a lovakat.
— Élj boldogul! Én hosszú útra keltem;
Nyirkos az éj — nincs tűzhelyem nekem...
Dalol a fuvaros. Zavart a lelkem...
A rossz napokra nincsen énekem!...

Oroszból fordította: GYŐRI-JUHÁSZ JENŐ

Napsütés. Nyilasy Sándor festménye

Művészet

Egy város és az ő művész-fia

Irta: **Lyka Károly**

Szegeden született, ott munkálkodott és ott is halt meg Nyilasy Sándor. Harminc éven át festette Kamarás, Tápé, Horgos, Dorozsma embereit és tájait. Csak a szülőföldje érdekelte és az a nép, amely ezen a földön született és ezt a földet túrja. Már ez is ritka eset, még ritkább azonban az, ami csak halála után lett nyilvánvaló, amikor emlékkiállítást rendeztek képeiből. Ekkor kiderült, hogy csaknem valamennyi festménye szegedi emberek birtokában van. Itt bizony csütörtököt mondott a régi bölcseség, hogy senki sem próféta a hazájában. A város társadalma ragaszkodott az ő hű fiához, aki bár Párizst, Münchent, Angliát, Spanyolországot járta tanuló-éveiben, elválaszthatlanul hozzátapadt a tiszaparti földekhez. Ez a vonzalom, amely összekötötte a várost az ő művész-fiával, elkísérte haláláig, sőt még azon túl is. Még friss a hant Nyilasy sírján, de Szeged társadalma máris sietett felidézni az ő festőjének emlékét, még pedig a legméltóbb módon, mintegy 250 képéből kiállítást rendezett. Fölélesztette halottaiból: hiszen a művész a műveiben él. Ebben a kiállításban újra előttünk áll a festő, kilencéves korától addig a napig, amikor egy még befejezetlen kép elmondja nekünk, hogy a tápéi műterem ajtaján kopogtat a halál.

Nyilasy művészetének apró inkunábulumai papírdarabkák, amelyekre egy gyermek keze írta tehetséges ügyetlenséggel az ő iskolai tapasztalatait. A rendezők buzgalma meg tudta szerezni első olajképeinek egyikét is. Itt még nem Nyilasy hangja szól hozzánk, hanem egy rossz festőiskoláé. Akkor talált igazán magára, amikor bejutott Hollósy és a nagybányaiak körébe. Itt nem recepteket tanítottak, hanem elfogulatlan őszinteséget. Szinte szemünk előtt bontakozik ki, miként fogott ez az új tanítás az ifjú festőn, aki hazatelepedvén a szülőföldjére, most már ebben a jelben fejlesztette tehetségét. Szinte mikrogrammokban fejezhető ki, mint válnak színei optikai könnyűségűekké. Palettája rohamosan tisztúl a Tisza partján, az ólomsúlyú komor színek eltűntek, a vaskos festék színné desztillálódik. Közvetlenség és az élet meleg karakterizálása ül a képekre. Ezek közt akad egy sor, amelyek muzeális értékek volnának bárhol.

Nyilasyt a pesti kiállítások termeiben elég gyakran láthatta a közönség, de nem láthatta jól. Ezeken a nagy kirakóvásárokon egyik kép rontja a másikat és elmossa a festő arcélét. A szegedi kiállítás az első, amely fölfedi igazi lényét és betekintést nyit a festői értékeibe. De ezenkívül még egyébbe is: a hűségnek és szeretetnek abba a ritka esetébe, amely összeforrasztotta a várost az ő művész-fiával.

Új Idők 1934. jun. 17. 24-4.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Nyilasi Sándor
TISZATÁJ
1021 Ára: 6,— Ft

KIS SZEGEDI MŰVÉSZETTÖRTÉNET

XIV.

A két világháború közt működő szegedi festők egyik vezető alakja Nyilasy Sándor (1873—1934) volt. Élete legnagyobb részét szülővárosában, Szegeden töltötte. A művészet iránti hajlama korán megnyilatkozott. Bizonyítékai ennek azok a bátortalan kis gyermekrajzok, amelyeket tőle érett alkotásai mellett, a Móra Ferenc Múzeum őriz.

Szegedi diákoskodása után Nyilasy a budapesti mintarajziskolába, majd onnan Münchenbe, a nagy hírű akadémiára került. Azonban az itteni megcsontosodott oktatási rendszert nem kedvelte. Így ő is, mint több új után vágyó fiatal művész, átment Hollósy Simon müncheni szabadiskolájába, ahol az akadémiai kötöttségektől mentes, egészséges természetszemlélet alapján nyertek festészeti képzést a növendékek. Hollósy 1896-ban festőiskolájával Nagybányára költözött. A közben Párizsban tartózkodó Nyilasy miután hazatért, csatlakozott a nagybányai festők csoportjához. Így ő is az alapító kolónia tagjai közé került. A nagybányaiak első budapesti kiállításán részt vett. Itt szereplő művei közül főleg a Betlehem, Esti harangszó és a Magvető c. alkotásai a kiemelkedők.

Nyilasy Sándor: Kapás asszony

Nyilasy Sándor: Hazatérő munkáspár

Mint az akadémiákon tanult művészeknek, úgy Nyilasynak is eleinte nehéz volt leszoknia a barna és sötét színekről. Némely korai munkáján, mint pl. a Cigányok c. nagyméretű vásznán ez tapasztalható is. Ő szintén csak lassan, a nagybányai festők között tudott áttérni a világos, levegős tónusokra, amint ezt a Gombaszedők-ről készült alkotása tükrözi. Nyilasy 1897—98 nyarát töltötte Nagybányán. A század utolsó évében már Szegeden működik.

Itthon, a Tisza partján talált igazán önmagára. Előbb a Kamaraerdőben, majd Horgos utcáin festegetett. Utóbb és véglegesen Tápé legényei, lányai, munkás földművesei lettek képeinek kedvelt szereplői. Színpompás alkotásai: a Hazatérő munkáspár, Vasárnap, Legények, leányok, Vetésnézők, Napsütés, Tanyai fiatalság és még sok más műve, a Tisza mentén élő földművesek környezetében születtek meg. Festészete ahhoz tapadt, amit valóban szeretett: a falusi ember életéhez, a szabad, napsütéses természethez. Komplikáltságtól mentes, gördülékeny alkotásmódja rendkívül termékennyé, s ezáltal váltakozó értékűvé tette munkásságát.

Műveiben jelentős szerepe van a tájábrázolásoknak. Kisméretű, üdítő tanulmányokban kísérletezgette ki a táj karakterét, mintegy felkészülésként a nagyobb feladatokra. Szép példa erre a Tavasz a földeken c. alkotása. Arcképei szintén figyelemre méltók. Ezek nem száraz hatású portrék, hanem hangulati képek, lélektanulmányok. Mikszáth Kálmán, Reizner János és Tömörkény István vonásait megörökítő arcmásain életszerű természetességgel adja vissza az ábrázoltak egyéniségét. Sikerült tanulmányfejein, mint az Alföldi paraszt c. festményén, mélyrehatóan tárta fel modellje külső és belső vonásait, tipikus és egyéni sajátságait.

Nyilasy többször megfordult külföldön. Tanulmányútjainak egyik emlékét őrzi a Holland táj c. színvázlata. A szegedi művész nemcsak a helyi, de a fővárosi, sőt a külföldi tárlatokon is gyakran részt vett. A hazai kiállításokon kívül, az 1907-ben, a bécsi Kunstlerhausban tartott gyűjteményes bemutatkozása sikert aratott. Szorgalmas munkásságának eredményeit csaknem évenként bemutatta a Műcsarnokban, ahol 1928-ban a Tánc c. festményét díjjal tüntették ki. Egy évvel később pedig az Országos Képzőművészeti Társulat nagydíját nyerte el. Meg kell említenünk a Szegedi Tudományegyetem számára festett nagyméretű Hármaskép-ét (Gyermekkor-Ifjúság-Öregkor), melyet a már nála kiforrott művészi tartalommal és stílussal oldott meg pár évvel halála előtt.

Nyilasy Sándor: Alföldi paraszt

Nyilasy Sándor: Tanyai fiatalság

1934-ben történt elhunyta után, műveiből nagy hagyatéki kiállítást rendeztek Szegeden. Tárlatának katalógusában Lyka Károly többek között így méltatta a szegedi művész érdemeit: „. . . Nyilasy a magyar festők ama kis csoportjának volt egyik legelkesebb tagja, akik először festettek igazi népéletképeket." Válogatott műveiben kifejezésre jutó értékei az alföldi mesterek, a drámai erejű Koszta és Tornyai mellett, a lírikus Endre Béla sorába utalják őt. Kortársai közül főleg két szegedi festő: Heller Ödön és Parobek Alajos művészetére hatott. Rajtuk kívül mai helyi képzőművészeink is megbecsüléssel ápolják és használják fel Nyilasy jellegzetes Tisza-parti festészetének maradandó hagyományait.

SZ. Z.

Nyilasy Sándor

Perállag III.

1572. P-

leben. Französisch, Ende XVIII. Jahrhundert.

yümölcsök és virágok. — DOSE, Kupferemail, eiförmig

ybemenetele, a másikon Szűz Mária megjelenése. —

EN, Zinn. XVII. Jahrhundert.

EN, Zinn, mit Palmettenfriesen. Brassó, XVII. Jahrh.

Kina, XVIII. sz. — VASE, Bronze, mit Reliefdekor

zel. XVIII. sz. v. — DOSE, Kupferemail, oval, mit

Weissmetal. Mitte XIX. Jahrhundert.

evangelista. — BUCHEINBAND, am Deckel Messing-

parasztok. Orosz. — LACKDOSE, mit bunter Szene

Nyilasy Sándor

Ernst Múzeum aukciói

XIII – XIV (1920) 390. n.

Nyilasy Sándor

Tömörkény István
arcképét festette
kiállítva az alábbi tárla-
ton:

„Krammer Jenő":
A Dugonics-Társaság
Tömörkény-kiállítása.
Délvidéki Szemle
1943. 334. l.

Nyilasy Sándor

ivod

Szana Szárev

364. l.

Szabin

Csütörtök

14

Matild

Péntek

15

Nemzeti ünnep

Szombat

16

Geréb pk.

Nap kelte 6 ó. 18 p. — Nyugta 18 ó. 05 p.

1935 • 11. hét **Március** III. hó • 31 nap

Izraelita naptár

Veadar

V	5	
H	6	
K	7	
S	8	
C	9	
P	10	
S	11	S. W.

Nyilasy Sándor

ivod

z

Kovats Béla:-

A 70 éves Réti István, a nagybányai művésziskola egyik megalapítója beszél emlékeiről.

Esti Kurír

1943. jan. 8.

közelében nagyobb vasérctelepet vásárol
üzembe, később pedig Miskolc mellett
Ózdon létesitettek nagyobbszabásu telep
ket jobbára az üzembevételekből teljesit
emlitett tételek mutatják, igen jelentéke

Hiszen akinek alkalma nyilt ut
elmondhatja, hogy a társaság jóformán
nek megteremtése és fellendülése teljese
szociálpolitikai szempontból is feladata r
nemcsak anyagi, hanem szellemi javakb
valósággal mintaszerüek és oly nagy hi
nyoztatták ezek berendezését. A vállal
üzeme, melyet egyrészt a sokoldaluság,
hangzó vezetése jellemez.

A társaság vasérceit a vashegyi
a miszlokai stb. vasbányák szolgáltatják

A vasércet a nyustyai és likéri
van, mely hetenkint 1200 q öntésre alka
májusa óta állandóan tüzelés alatt áll.

A központi igazgatóság székhe
ban. Ugy a kereskedelmi, mint a techn
letéve. Az óriási kiterjedésü szervezet ös
a rendelkezések, melyek szerint a term

A legutolsó évek folyamán má
saságnak, mely terveket sikerült a veze
vásárolta a különösen a társaságra né
zólyomi bádoggyára e szakmában a lege
archiában. Ennek a vállalatnak a megszer
nek a megvásárlása követte, majd pedig
folytatott *Hernádvölgyi Magyar Vasipa*
birtokba vétele, miáltal a Rimamuránya
sitett. E körül természetszerüleg differe
a Rimamuránya Vasmű Társaság az álta
kér. A fennálló nézeteltéréseket nemsoká

Nyilassy Sándor
festő

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 13. old.
(Vajda Ernő: Téli tárlat.)

Kalmár

Nyilasy Sándor

Árverési Csarnok Kft. aukció

31. sz. 1926. febr.
34. sz. 1926. okt.
36. sz. 1927 febr.
38 sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.
40. sz. 1927. dec.

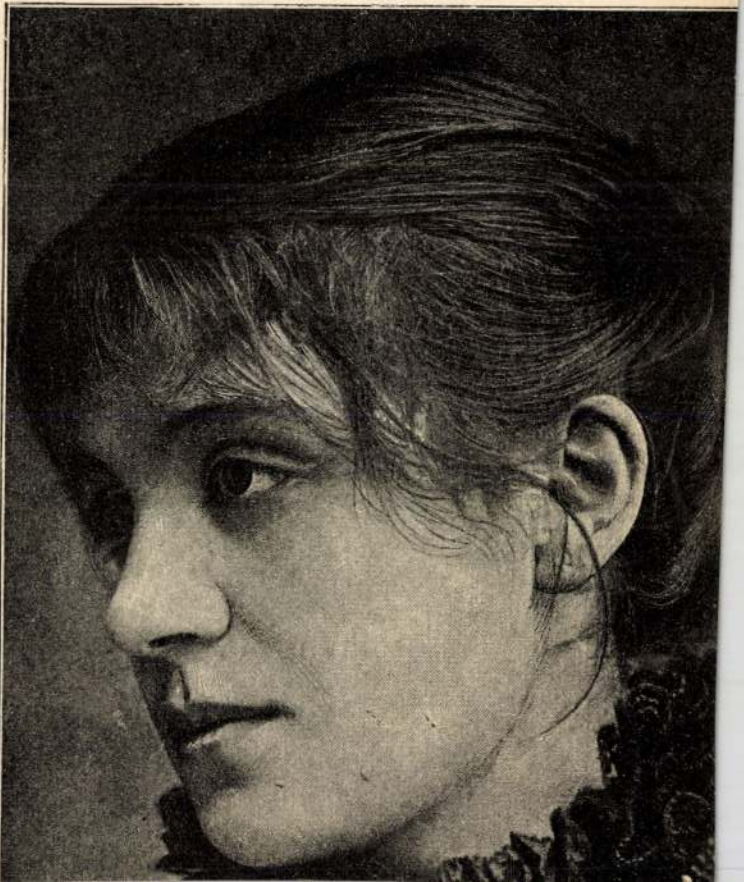

Nyilassy Sándor

† Szeged 1934. jan. 6.

Rév. XXI. 650 l.

Nyilassy Sándor

n. 2070

Szegedi Híradó

1913. ápr. 15. (Művészháború. A szegedi művészek N. ellen. — N. igaza.)

Nyilasy Sándor

U. 2069

Műterem ~~Kolb~~ Kiáll.-Szeged.

1913. ápr. –

45 kép

Kiválóbb képei:

Bestélgetés, Sárga rozsok, Violág és egyéb virag-rendeletek, Rokokó, Horgászó fiu, Dalmáciai tájképek, Füres szélmalommal, Napsütés, Vasárnap délutan, Horgosi bázak, Szénakordás, Virágzó gesztenyefák, Füres malom.

Szegedi Hiradó

1913. ápr. 13. (N. kép kiállitása.)

Nyilasy Sándor

Kivancsiak
c. volajt
repr.

A Pesti Hirlap
Vasárnapja

1931. nov. 8.

tatásügyi minisztertől.

Az 1901-1905. évfolyambeli zsidók igénybevétele.

Melléklet száma:

Szigoruan bizalmas!

Előadó - előadónak!

r ur 1.418/Om. biz. 1. omo.-1943.
ól értesitett, hogy a háborus munka-
l az 1901-1905. születési évfolyamok-
ílatra kötelezett zsidók igénybevé-

z tartozó zsidóknak jelentkezési
a az időközben már kifüggesztett
tmény" ad részletes tájékoztatást.
ieztartás végett közlöm, hogy az
tartozó zsidók jelentkezésével
követendő eljárásra az 1906-1918.
tárgyában 1943. évi április hó

Nyilasy Sándor

Szérű, Csendélet napsütés, Terefere, Tanichely, Legények, leányok, Figyelő katona I., Anya és gyermeke, Figyelő katona II., Este felé, Erdő szélén, Csendélet, Rohamozó katona, Tisztásban, Tápéi ház, Tavaszi munka, Sárkányeregetők,

Nyukosz 1921

Budapest, 1929. január 9.

Kiváló tisztelettel

könyvtárigazgató.

Nyilassy Sándor

Tájké

Domboldal
Erdőben
Tavaszi munka
Beszélgetés
Vasárnap délután

Tavasz a földeken
Fiatalok
Erdőrészlet

Szeged 1928 I.

. sz. kiadási csekkszámla terhére,
P-t, azaz Hetvenötezer pengőt, elhelye-
-t, azaz Kettőszázezer pengőt,
). sz. kiadási csekkszámla terhére kikül-
P-t, azaz Hetvenötezer pengőt,
). sz. kiadási csekkszámla terhére műem-
00.000 P-t, azaz Egymillió pengőt.
, 1946. évi január hó 11-én.

A miniszter rendeletéből:

dr. Jeszenszky Sándor s.k.

miniszteri osztályfőnök.

Kiad:

Nyitasy Sándor

Horgosi erdőrészlet
ünzel of.

Szeged 1928. II

9655 AUER-NYOMDA BUDAPEST. RÁKÓCZY UT II.

„Magyarország Mü

I. kötet —	9.	lap
" "	54.	
" "	61.	
III. kötet —	28.	lap
	24.	"
" "	85.	"
" "	197.	"
	223.	"
" "	238.	"
	294.	"
" "	296.	"
IV. kötet —	31.	lap

Összesen: 38 da

Budapest

Nyilassy Sándor

Kelp. 104 l.
107. l

Miseruha, gobelin - hinvzésű VIII. 177.

Nyilasy Sándor

Kelemen Béla arczképe Nyilasy Sándor-
tól IX. 115.

Mur Kit Est

Nyilasy Sándor

Jestő

1930. ~~ban~~ májusá koll. kiállítása a szegedi Kass-szállóban.

~~szód~~

Gerő Dezső:

Végszó a Nyilasy-tusban.

Szegedi Szemle

1930. 13. sz. 7 l.

1.-256.ll.

Eisenstadt
E. Arch
1894

Nyilasy Sándor

ivod

Kiss Szeged

318. h

366. Albert lengyel király.

Mellig, balra fordul) arcz
ritott, bajuszą és szakálla leberetv
~~nek~~ mellfodr[illegible] ~~kabátjának~~ le
F.M. SCH.

Márványdombormű, kerek med
A régiségtárból.
Átvétetett 303/88.B). 28 sz

tálya részéről: *dr. Fellner Frigyes* (1940)
j) közigazgatási osztálya részéről: *dr. Bud János* (1943)

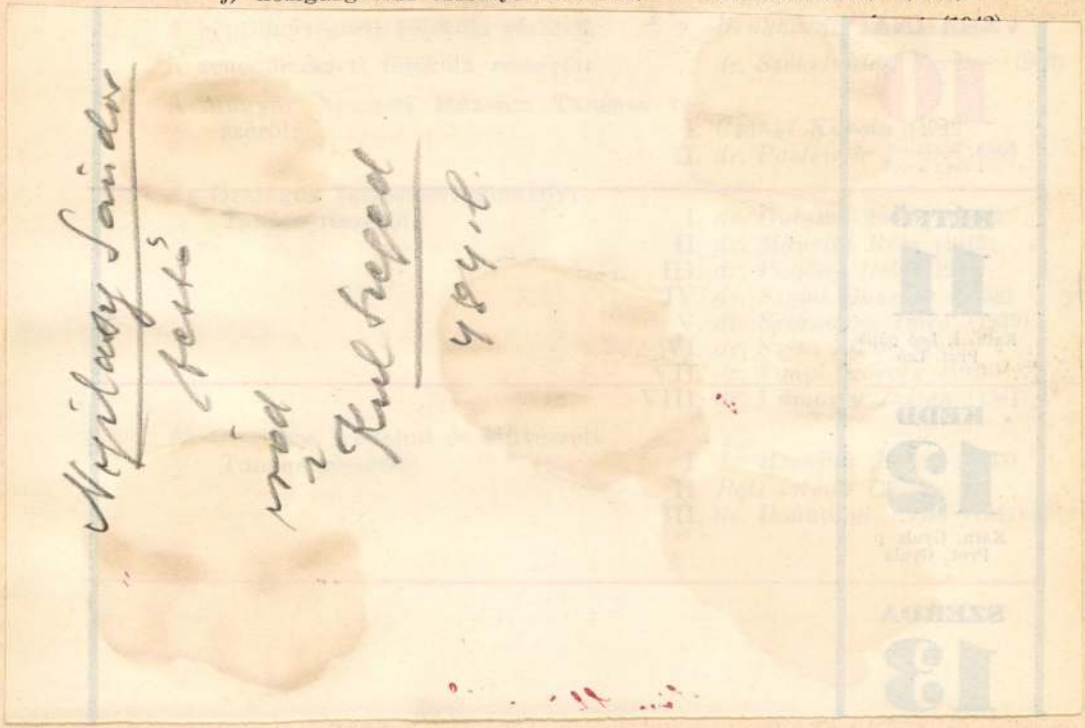

Magyar Történeti Múzeum főigazgatója:	*dr. gróf Zichy István*
Szépművészeti Múzeum főigazgatója:	*dr. Csánki Dénes*
Természettudományi Múzeum főigazgatója:	*dr. Pongrácz Sándor*

b) A külföldi magyar intézetek kuratóriumának elnöke, tagjai és az intézetek igazgatói:

A Kuratórium elnöke:	*dr. gróf Teleki Pál**
A Kuratórium tagjai:**	*dr. Gerevich Tibor*
	dr. Szekfű Gyula
Bécsi Magyar Kultúrintézetek főigazgatója:	*dr. Miskolczy Gyula*
Berlini Magyar Intézet igazgatója:	*dr. Farkas Gyula*
Római Magyar Intézet igazgatója:	*dr. Koltay-Kastner Jenő*
Római Magyar Papi Kollégium igazgatója:	*dr. Luttor Ferenc*
Varsói Magyar Intézet igazgatója:	*dr. Divéky Adorján*
Franciaországi Magyar Tanulmányi Központ igazgatója:	*dr. Molnos Lipót*

* Vallás- és közoktatásügyi miniszterré kineveztetvén, 1938. május 21-én e tisztségéről lemondott.

** A többi kuratóriumi tag más címen is tagja a Tanácsnak, ezért itt nem soroltatnak fel, hanem nevük után **-gal jelöltetnek meg.

MDK

Nyilasy Sándor

Arckép, of.

Tájkép, of.
Kertrészlet, of.

Nagybányai festőiek. Kiáll. 1898. 6.l.

Nyilasy Sándor

wąd

Szok Nagyb

HELYSÉG

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Nyilasy Sándor

[illegible]

Yblutoltó 52. l.

~~Alsó-Fehérvármegye VI.225.~~

Nyilassy Sándor

Lyka Károly:
Egy város és az ő
művészei.
Új Idők. 1934. I. 808. l.

Megnézni hogy
tényleg Nyilassyról
szól-e a cikk.

Nyilassy Sán

A 4200 koronás Andrássy-díjat a Ké
vészeti Tanács Nyilassy Sándornak adta.

Művészet 1908

NÉVMUTATÓJA

ám szöveget, *m* műmellékletet jelent.

ef 133.
1 133, 363, 386.
Imre 67—69.
= Medgyaszay.
4, *176*, 176, 177.
t 64.

Casagrande Marco 348.
Cézanne 71, 143.
Chabada Béla *305*.
Chapu 75.
Conrád Gyula *256*, *257*, 271
Crane Walter 71.

		Oldal
Kallós Ede:	Bessenyei	80., 81
» »	Munkácsy	82
» »	Irányi síremléke	84., 85
» »	Vadnay Andor síremléke	88
» »	Bartha Miklós síremléke	89

Stuckhart . . . . .
Boehm . . . . .
Wiener . . . . .
Loránffi . . . . .
Szárnovszky . . .
Beck . . . . . } érmei és plakettjei 170—177
Telcs . . . . .
Berán . . . . .
Reményi . . . . .
Csillag . . . . .
Vágó . . . . .
Juhász . . . . .
Murányi . . . . .

Nyilasy Sándor

Herczeg Ferenc ark.

repr.

Új Idők

1928. II 335. l.

658. Francesco Zu

Sz~~[illegible]~~ Pitiglianoban 1702-ben, [illegible]

Szt. Romualdo [illegible]

69

A ~~[illegible]~~ szt. Mihály-zárda (mezejé
a zárda körül ~~[illegible]~~ remete-czell
velik a földet. Szt. Romua
mesne tőlök a földön kapa
Balra a czella előtti fák aba
Kai. ~~[illegible]~~ a nyerg mellet: ma
ben a zárda köti le figyelm
madár röpül.

Vásson, méretei:
Pyrker János Lá

F szövetségre
Gradenik János

Nyilasy Sándor

l

Szabad Művészet

1950. 9. f. 353. l.

Toka

To

Bureau-Cent

Tokaj wines of own production.

Vin de Tokaj propre production.

Tokajer Eigenbauweine.

Telegrams: Tokayense.

Telefon: 81-2-74.

20 %
vásári kedvezmény.

ÁRJEGYZÉK
Tokaji asztalibor
Tokaji pecsenyebor
Tokaji pecsenyebor édeské
Tokaji szamorodni
1920-as Tokaji szamorodni
1908-as Tokaji szamorodni
Tokaji szamorodni édes (asz
Tokaji édes furmint
1928-as Tokaji édes furmint
Tokaji aszu 3 puttonos
Tokaji aszu 4 puttonos
Tokaji aszu 5 puttonos
Tokaji aszu 6 puttonos
1920 as Tokaji aszu 5 putto
1904-es Tokaji aszu 5 putto
1901-es Tokaji aszu 6 putto
1889-es Tokaji aszu 5 putto
1889-es Tokaji aszu essenci
1920-as Tokaji muskotály asz
Tokaji édes muskotály (asz
Tokaji hárslevelü édes
Tokaji borecet

Belvárosi nyomda. Tel.: 81-3-25

Nyilassy Sándor

cc. 2087

Szentiványi Gyula:

A Képzőművészeti „Egyesület" válsága.

Szegedi Hiradó.

1911. máj. 11.

Vigyes

Fraknói

Vilmos

Hunyadi Mátyás király

l. „Magyar történeti életrajzok"

Nyilassy Sándor

U. 2085.

Szegedi Híradó

1911. máj. 24.

(Az élintézett „válság".)

ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT
Budapest, IX., Kinizsy-utca 39.

Szentiványi Gyula urnak
MOB.főtitkár

Budapest.
~~IX.Ulői-u.33-37.~~
Iparművészeti Muzeum

Nyilassy Sándor

Laid

7 Rimp. 188

Nyilassy Sándor

l.

Szabad Művészet

1949. 11–12. sz.

477. l

Kosonettel

Budapest 1901.

Tenti öszeg általam
kifizettetett.
Budapest 1901 november

SCHULEK FRIGYES
ÉPÍTÉSZ TANÁR

meg

Schulek János

Nyilasy Sándor

1873–1934

l.

Szabad Művészet

1949. 11–12. sz.

475. l.

476. l.

ADLER FÉNYIRDA
SZÁSZVÁROS
.. (HUNYAD-M.) ..

A Mü

Nagytekintetű

Országos

Nagyságos

A legalázatos abba

berses sorainą, legyen szo

Nyilassy Sándor

U. 2086

Szegedi Hiradó

1911. máj. 12:

(A Nyilassy-
ügy újabb
fejleményei.)

Nyilassy Sándor – MDK

Dordrechti fürészmalom, olf.

Füzfák, olf.

Szélmalom, olf.

Szélmalom Dordrecht mellett, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Nyilassy Sándor

Tánc, repr.

Képzőművészet 1928. máj. II. évf. 1o. sz.
13o.l.

Nyilsasy Sándor MDK

Lányok a Tisza partján, olf.

Magvetők, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

NYILASY SÁNDOR

Falusi ház. O. ajf.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll.ka t. 39.oldal

MDK

Nyilassy Sándor

Játszó fiuk, repr.

Mücsarnok 1911/12. téli kiáll.

MDK

Nyilassy Sándor festőm.

Farkas Z: Téli kiáll. a Műcs.-ban. Vas. Ujs. 1910. 47.sz. nov.20. 966. l.

Nyilassy Sándor, festő

MDk

(1873-1934)

A Kerestrejtvényben szerepel:

—: Nagybányai festők

14. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 13.

MDK

Nyilassy Sándor

Képzőművészet 1928. II. évf. 6.sz. 11.l.

Nyilassy Sándor festőművész

Anyaés gyermeke

Magyar kiállitás tárgymutatója.Műcsarnok.1934.

MDK

Nyilassy Sándor, festőm.

mint Telkessy művészetét főleg a napsugár hatásai érdeklik.

KPM.T. téli kiállitása. -Vasárnapi Ujs. 1912. 59.évf. 46 sz. 926 old.

Nyilassy Sándor, festöm. MDK

töle egész mást vártunk, ezuttal belesimult a
dilletánskodók táborába.

Farkas Zoltán: A Nemz. Szal. tavaszi kiáll.-a.
Vas. Ujs. 25.sz. 1911. 58.évf. 498.l.

MDK

Nyilasy Sándor

"Hajóács" c.festmény repr.

KMT.1910/11. téli kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Nemz.Szalon IV.Aukc. 16 l.

KDK

Nyilasy Sándor, festőm.

Őszi napsütés. olt.
Füzfák ősszel. " 38.1.

KNT 1910/11. téli kiáll. 37.1. és 38.1. Kat

M.D.K.

NYILASSY Sándor festő

(1873 – 1934)

Nagybányán dolgozott.

Genthon-Németh-végvári-Záder: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 284,

NYILASY SÁNDOR

Beszélgetés. Olajf.

KMT 1912/13. téli kiáll.kat. 38.oldal

NYILASY SÁNDOR

114. Pipázó. Olajf.

Képzőm.Társ.1909.tav.kiáll.kat. 31.oldal

MDK

Nyilassy Sándor

"Sárkányeregetők" c. kép repr.

KMTárs.1929/30. téli kiall.

Nyilassy Sandor

MDK

Nyilassy Sándor

Tánc c. olajfestménye a Takarék-és Vásárpénztár Jankó János díját kapta

A Tavaszi Tárlat díjnyertesei. Képzőművészet 1928. 8-9.sz. 109.l.

Nyilassy Sándor MDK

Csak nevét említi a XIX. sz. festészete végén a "legkiválóbbak" között.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.
80.l.

M. D. K

NYILASSY Sándor festő
(1873-1934)

A nagybányai művésztelep tagja

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar
művészet 1800-1945, Bn. 1958. 286.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-19

MDK

Nyilasy Sándor, festőm. graf.
1873–1934

Vasárnap délután. CCeruzarajz. Jelzett.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 30.1.

MDK

Nyilassy Sándor

A 70 éves Réti István... Esti Kurir 1943. jan. 8.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Nyilassy Sándor
PAMUTÚJSÁG
1963 APR 20
+8
1021

A magyar festészet kiemelkedő állomása

NAGYBÁNYA

A Nemzeti Galériában nyílt meg a nagybányai festők alkotásaiból megrendezett kiállítás.

Képzőművészetünk történetében fogalommá vált az a piktúra, amely születési helyének, Nagybányának nevét viseli. Ez az esztendő hármas jubileumi évszám. Hatvanöt évvel ezelőtt nyílt meg Budapesten a régi Műcsarnokban a nagybányai festők első kiállítása; ötven éve, 1912-ben első ízben került együttes összefoglaló bemutatásra festészetünk addigi termése, száz éve született Ferenczy Károly, akinek életműve a nagybányai festészet legkiemelkedőbb értékei közé tartozik.

A nagybányai iskola kiinduló pontja tulajdonképpen München volt. Az 1890-es években új festészeti irányok éles harcukat vívták az akadémizmussal szemben. A Münchenben tanult, majd ott festőiskolát nyitott Hollósy Simon személye körül kialakult egy gárda, amely a francia Bastien Lepage nemesebb „naturalizmusát" kívánta továbbfejleszteni.

Két nagybányai festő, Réti István és Thorma János vetette fel a millenniumi ünnepségek évében Hollósy előtt a telep megszervezésének gondolatát. Lazadásuk váltotta ki ezt a vágyukat.

Csoportba verődve vonultak haza, Nagybányára. A természettől megittasultak, képeik koloritja megfűszeresedett.

A kolónia törzse, az öt alapító művész: Hollósy Simon, Réti István, Thorma János, Ferenczy Károly, Iványi Grünwald Béla. Hollósy vezetése alatt számos idegen nemzetiségű növendék is tanult Nagybányán. Növendékei között volt többek között Glatz Oszkár, Nyilassy Sándor, Rudnay Gyula és ezek más ismert nevű művész. Itt bontakozott ki Ferenczy magas rangú művészete is. Iványi Grünwald a művészet szabadságának elvét hirdette. Thorma János nagy életművének a „Talpra magyar"-nak is az itteni benyomások adták meg a lendületet és Réti István pedagógusi képességeit szívesen fordította a nagybányai szabad iskola felvirágoztatására.

Nagy harcot kellett megvívniuk a hivatalos művészetpolitikával. Még a harmincas évek haladó festőinek is keményen kellett küzdeniük a szívós „Műcsarnok-szellemmel", amely elenzett minden haladást a művészetben.

A mostani kiállítás elég széles skáláját szólaltatja meg a nagybányai festők műveinek. Thorma a ki nem egyezés forradalmi szellemét idézte az „Aradi vértanuk"-ban és a „Talpra magyar"-jában. Hollósy Rákóczi-indulóján a föld morajlását, közelgő rengését érezzük.

Ferenczy Károly festészete koronként más és más értelmet nyer. „Hegyibeszédé"-ben, „Három királyok" című festményében a festő látomás alakjai elmosódnak.

A nagybányai akat így együtt megtekinteni olyan kivételes alkalom, amely csak nagyon ritkán juthat a művészetkedvelőknek osztályrészül. A felkutatott és összegyűjtött gazdag anyagnak műtörténeti jelentőségét fokozza az a tény is, hogy közöttük számos, eddig ismeretlen mű szerepel.

A kiállítás néhány hétig még a közönség rendelkezésére áll.

— Edelényi József —

Az óbudai üzemből

A Könnyűipar kiváló dolgozója lett

Janik Rezső, Városi Károly, Hegert Antal, Eckhardt Hilda, Varga Ernő, Lantos Károly, és Kustán Péterné.

Kiváló dolgozó jelvényt kapott

Schiller Györgyné, Mészáros György, Nehéz György, Hermer László, Pauer Károly, Kimmel Sándorné, Ludvig János, Mészáros II. Györgyné, Till Ferencné, Szloboda Tivadarné, Kövér Ilona, Dézsi Ernő, Hergert Antal, Fekete Zoltán, Glasz Gyula, Felde Imréné, Vértes Ferenc, Ambrus Imre, Lévai István és Berthol István.

Kiváló dolgozó oklevelet kaptak

Novotny Péter, Zsemberi Ferenc, Mócz Eszter, Bajnok Ferencné, Serbán Miklósné, Plézer Jánosné, Sári Lászlóné, Horváth Mária, Kollár Sándor, Iványi Miklósné, Nagy János, Corti Hugó, Kustán Péter, Marlok József, Horváth József, Ziegler Rezső, Lázár Pál, Keresztes Kálmánné, Adamik Ferenc, Gyurácz Ferenc, Müller István, Vajda Dezsőné, Bauer Károly, Pintér Lászlóné, D Kovács Istvánné, Árvai Imréné, Halász Istvánné, Davalovszky István, Vizi Károly, Tóth Kálmán, Nizák Istvánné, Glück Árpád, Palotás Ferenc, Jávorcsik Gyula, Tímár András, Freund Károly, Sztrakos György, Véber Sándor, Szalóki Lajos, Járvás Lajos, Szántó Lajos, Nemetz Lajosné, Sebestyén Teréz, Pekarik István, Meszes Róbert, Cseh László, Selmeczi Kálmán, Endresz Dezső, Milánkovits Sándorné, Lieb Károly és Sebestyén István.

Harmincnyolc év után...

Bucsú Véber elvtárstól

Harmincnyolc évi működés után nyugdíjba vonult óbudai üzemünk főmérnöke Véber Zoltán. A búcsúztatót munkatársa és barátja, Reichmann

középfokú egyetemi jegyzetei, oktatási szakkönyvei születtek. Hazai és külföldi tudományos egyesületekben tartott nívós előadásai,

A

a fő

1

A nyomó és festékkonyha dolgozói gyakran vitáznak azon, hogy mi okozza a festékvárásokat. A nyomó azt állítja — s erről a zenith-órák is tanúskodnak —, hogy hosszú időket kell állniok, mert nincs készen a festék. A festékkonyha pedig azt állítja, hogy miattuk nem kell várniuk a nyomóknak, a festék mindig időben készen van.

Hogyan oldják meg a nézeteltérést?

Munkave

REKONSTRU

NDK

Nyilassy Sándor, festőm.
sz.1873.

390. Paraszthaz. J.l.j. Nyilassy. Vászon.
64cx 79

Ernst Muzeum aukciói. XIII.-XIV. 33.1.

MDK

Nyilassy Sándor, festöm.

A raguzai kikötö. Repr.

Vas.Ujs. 1911.25.sz.58.évi. 499.l.

MDK

Nyilassy Sándor

"Vasárnapi séta" c. olajfestm.Repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja. 1932.máj.22.Cimlap.

MDK

Nyilassy Sándor

"Kivánczsiak" c.olajfestm.Repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja,1931.nov.8.Cimlap.

MDK

Nyilassy Sándor

"Körbe-körbe" c.olajfestm.Repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja,1931.máj.17.Cimlap.

Nyilassy Sándor, festöm. MDK

Menyecske. Olf. 53x37. J.l.b.

Árv. Kszl.1930.4.rf.sz.55.szám. 30.l.

MDK

Nyilassy Sándor, festöm.
szül. 1873

Vasárnap. Jel.l.b.: Nyilassy. Fa. 22x32

Fehér rózsák. Jel.l.j.: Nyilassy. Vászon. 44x37.5

Ernst Muz. aukciója. XXVIII. 1924. Kat. 41. l.

Nyilasy Sándor

Szerepelt az 1962 jul. 21-én megnyilt
III. Szegedi Nyári Tárlaton. bemutatott

"Szeged képzőművészete a XIX. és XX. században" c. kiállitáson.

K.M.:Képzőművészeti és fotokiállitás,
iparművészeti bemutató

Csongrádmegyei Hirlap. 1962. jul. 20.

MDK

Nyilassy [Sándor festőművész]

Három alföldi mester kiállítása Szentesen a Koszta József Múzeumban.

Képzőművészeti figyelő.

Tiszatáj, Szeged, 1958. jan. 2.1.

Nyilasy Sándor

MDK

Szeged városának első ízben adományozott 1000 korona Ferenc József-díját megpályázta Károlyi L. , Kendelhoffer Ferenc Károly, Nyilasy Sándor, Tóth Molnár Ferenc és Zombory Lajos. Az utóbbi lett a nyertes.

Szelesi Zoltán: Károlyi Lajos.
Különnyomat a Móra Ferenc Múzeum évkönyve 1958-59. évi kötetéből/143-189.lap/

150.lap.

M.D.K.

Nyilassy Sándor, festő

(1873-1934)

„Vasárnap" c. festményét említi:

G.S.Pogány: L'Héritage des peintres de la Grande Plaine Hongroise. Acta Historiae Artium, Bp.1962. tom.VIII. fasc.1-2. p. 156.

Nyilassy Sándor

MDK

Kártyázó fiuk

Műcsarnok 1924. febr-márc.

MDK

Nyilasy Sándor, festö
1873-1934

Menyecskék. Jelezve. Olf.
24 x 32 cm.

Almásy-Teleki XI. 1943. Kat.24.l.

Festészet,1900-1919 - Önálló táblakép - Tájkép

N y i l a s s y S á n d o r :
Estefelé
/:A Földmüv.Min.vasárlása:/

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

N y i l a s s y Sándor festő
1873 - 1934.

Estefelé
/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Nyilassy Sándor festőmüvész.

Népszava XXXV.évf.1907 nov.17.
273 sz. 3 lap.

Téli tárlat a Mücsarnokban.

~~Művészek, XX. sz.~~

Nyilassy Sándor festő /1873 –

Hungarian Quarterly, 1940.

Vol. VI. No. 4. 727 – 733 o.

Farkas Zoltán: Magyarország, a magyar Barbizon.

Nyilassy Sándor festőművész

Művelt Nép, 1951 II.év.1sz.33

"A Muzeumnak..."

Nyitrany.

Magyar Nemzet.

1948. I. 22. 2. old.

(: Beküldő. :)

Nyilassy Sándor, festő

Művészet, II., 1903. 353.

Művásár.

MDK

Nyilassy Sándor, 1873.

Falun

Ernst Muz. 23. aukc. 1923.

42. 1.

MDK

Nyilassy Sándor, 1873-1934.

Vasárnap délután, of.

Árv.Könl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96. auko.

29 l.

Nyilasy Sándor

Szeged képzőművészek a múlt sz. végén
Helleri Zoltán

Tiszatáj
1954. jún.

MDK

Nyilasy Sándor

Tanulmányfej, of.

Nagybányai festőisk. kiáll. 1898. 7 l.

M.D.K.

Nyilasy Sándor
festő

Méltatás.

Bálint Sándor: Képsorozat a nuhácsi busójárásról.
Művészet, 1961. július. — 24 l.

MDK

Nyilasy Sándor, festö
1873-1934

Beszélgetés a ház elött. Jel. Olf. Vászon.

v. Ernst Múzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947.okt.
Kat. 23.1. 12-19.

MDK

Nyilasy Sándor

Gentmagyfestört.

968.1.

MDK

Nyilassy Sándor

Ferenczy Valér: Nagybánya. Magy.Nemz. 1940. szept. 24. 9.l.

MDK

Nyilasy Sándor, festö
1873-1934

Fürdö fiu. Jelzett. Olf.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. nr. 38.1. sz.

M 04

Nyilassy Sándor, Petőfi

Lehajlott fejű Tömörkény érdekében
a Petőfi Múzeum Kiállítására.

-g-: Magyar írók arcképei 190

Bp. 1960. július X/17

KÖNYVBARÁT

Nyilasy Sándor

1873-1934

1900-tól Szegeden működött

Tápé paraszt ifjuságát örökitettemeg szinpompás képekben.

Szelesi Zoltán: Károlyi Lajos.
Különnyomat a Móra Ferenc Muzeum évkönyve 1958-59. évi kötetéből/143-189. lap/

145.

Nyilassy Sándor, [ ] MDK

1931-ben tagdíjhátralék címén kizárták a Műcsarnokból.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete 264.o

Könyvbarát, Bp. 1959. június IX/6.

NDK

Nyilassy Sándor festő

Nagybányán dolgoztak.

Bör-Réti Nagy.kiáll.kat.1912

15.1.

Nyilasy Sándor festő

B eadvány a többi nagybányai festővel, hogy az idei társulati kiállitáson, külön teremben szerepelhessenek.

Mücsarnok 1898 13.108 1 O.M. Képz. Társ.

MDK

Nyilassy

(A holpi szellemet képviselő szegedi képzőművész. Más adat nincs.)

Dorogi Imre: Szegedi képzőművészeti kiállítások.

[redacted] Tiszatáj, Szeged, 1947. március. I. évf. 1. sz. 57. l.

Nyilassy festő

M.D.K.

Méltatás.

Magyar Nemzet, 1959. július 12

Dutka Mária: Az Alföld a festészetben.

S.L.

Nyilassy Sándor
Faluvége, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállításon. XII. vidéki kiáll. 1907. 4 1.

volt.

vesmegye egyházi müemlékei.Egri

ny XLIV.1912.3.1.

tes, hosszanelnyuló épület tornyokkal

en romos. Romantikus 186o-187o körül.

Nyilassy Sándor

Északi tenger, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll. 1907. 4 l.

rokk. Lépcsőzete három mellvéd-lapos,
Az egész hófehér, aranyozott. A közép-
gy ülő szobor. A baloldali kezében
lat tart, a jobboldali pedig Mózes-
ozott ruházatuak. A hangvető tetején
épen a Jó Pásztor aranyozott ruháju
ránnyal.
ben: 1./ Mária Magdolna Jézussal. (1000 Ft)
ra lent: Telepy K. Velenczében 1856-7.
mással, ugyane jelzéssel. 3./ Ecce Homo
lája, 1600 körül, szép keretben. (1000 Ft) 4./
lakos kompozició a leltár szerint
lójában ismeretlen velencei festő kva-
körül.
ából faragott papiszék, virágmintás
ával diszitett hátlaphoz hozzádolgozva,

Nyilassy Sándor

Horgosi Ház, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállítása. XIX. vidéki kiáll. 1907. 5 l.

Mátraverebély /Baranyair

gaudagon kiképezve. Lapo
Erős vizszintes párkány
től. Lent három félköriv
négy és egy alacsonyabb
szögü oromzatba. A torny
szerüen meszleve. Északn
ja. (000 kép)

Belseje: Rövid, széles h
fejezettel, a barokk bol
Az orgonakarzat egyes sz
ten és emeleten egyaránt

Berendezés: Főoltár: Barokk kegyoltá
kányos barokk rész, közé
tabernákulum, kissé klas
só oldalrészen Ker.Szt.J
Fent Atyaisten és Kriszt

Nyilassy Sándor

Anya és gyermeke, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállítása. XXX. vidéki kiáll. 19o7. 8 1.

szláv nov-grad-ból /"új-vár"/ szár-
rum Nougrad Anonymusnál "...Árpád vezér
katonát hadba küldött, hogy Gömör és
ditsák neki..." /Magyar Anonymus, ford.
./ 1138-ban még a király birtoka és
khelye. 1199-ben II. Endre Boleszló
az időtől fogva az egész középkoron
a birtokosai. Az 145o-es évek körül
k ellen Szilassy Vince váci püspök
-ban átadják Szilágyi Mihály kormány-
latt Báthory Miklós /1475-15o6/ vá-
tkezéseket. Istvánffy szerint a vá-
láb mélységü és ugyanennyi széles-
g és Jacobus Tragurinus olasz szoh-
rint nagy diszes épületeket emeltek
Isthvanfy Pannoni. Historiarum de re

Nyilassy Sándor

Tópartján, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll. 1907. 9 l.

Nógrád /Héjj/ 4

tetett el: "Deo O.M. AUSP
A. TURCIS. CAPTA. Ao. MDXL
A. TURCIS. FRUSTRA. OPPUGN
PUGNACULUM. HOC. FIERI . C
HÁZY . De GALANTA . SACRAE
SUPREMO . CAPITANEO. Ao. M
A feliratot 1761-ben Este
kára Pápára vitette. /Mocs
a törökök ujból elfoglalt
lyezett lőporraktárt villá
rökök és azóta romokban he

Ábrázolások:

1. Nógrád ostroma 1594-ben
fametszete. A kép mérete:
Országos Széchényi Könyvtá
Felirata a képben: "NOVIGR
Tröstliche Newe Zeitung wi

Nyilassy Sándor
Cigányleány, olaj
Káposztáskofa, olaj
Parasztleány, olaj
Anya és gyermeke, olaj
Tópartján, olaj
Horgosi ház, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállitása. 1906, 7 l.

Nyilassy Sándor

MDK

a nagybányaiak közt

Vigilia, 1955.dec.XIX.évf.12.sz.664.l.-Dévényi Iván: Réti István könyve a nagybányai művésztelepről. 664-667.l.

M. D. V.

NYILASY

Tömörkény István író

Magyar Nemzet 1960. (XVI) 100. sz. 4. l.

Ungvári Tamás: Festők irodalomtörténete

A Petőfi múzeum tárlatáról

MDK

Nyilasy Sámdor

Magvetők

Műcsarnok, 1899. 3.sz. A kormány vásárlásai a nagybányaiak kiállitásán. 42 l.

MDK

Nyilassy Sándor (festőművész)

(Futólag említve.)

Szelesi Zoltán – Kelemen Ferenc:
Három kiállításról.
Tiszatáj, Szeged, 1958. április. 7. l.

Nyilassy Sándor MDK

"Vasárnap" c. képe a Magyar Képzőművészeti Társulat 1908-as kiállitásán szerepelt.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.41.l.

Nyilassy Sándor festő M.B.K.

a nagybányai iskola második nemzedékének tagja

Kanyis, hagy. műv. Bp. 1960 516

MDK

Nyilassy, Alexander festő

a nagybányai kolónia tagja

Farkas, Zoltán: The Hungarian Barbizon, Nagybánya, Hungarian Quarterly, 1940 II

B0.0

Nyilassy Sándor MDK

A századforduló szegényembereket ábrázoló képei között emlitve a "Hazatérő munkáspár".

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.31.l.

MDK

Nyilassy Sándor, sz. 1873.

A lócán

Ernst Muz. emke. 43. 1929. 52 l.

Nyilassy Sándor
Vasárnap, olaj

Magyar Stúdió avató kiállitás. 192o. 13 ~~ikx~~ 1.

alom /Bojár/ 1

ő útra merőlegesen egyutcás fésüs
azos formában.

.templom.

Lebontották, helyébe 1937-ben ujat
tettek. Berendezése teljesen uj. Régi
árképe ismeretlen helyen.

(1757-ből)
dalom: kerevszty 100 l.

.templom.

~~A Gehthon Magyarország müemlékei c.~~
~~yve tévesen emliti. A falunak soha~~
~~volt református temploma, sőt lakója~~
~~.~~

plomrom.

~~A helyét régen felszántották.~~

Nyilassy Sándor
Napsütés, olaj

Szent-György-Chéh XLVI.művészeti aukciója. A Gyüjtő.
X.évf. 2.sz. 4 l.

62

= kunúr alám

~~gi József: Keszthely egykori ferences~~
Dunántuli Szemle, VIII-1941, 199,
Lux Géza: A kolozsvári ferencesrendi
Szépmüvészet, III-1942, 115 l. -
, XXV-1944, 354-357 l. /9 képpel/

rences kolostor/
694-ben épült, az északi 1695-ben,
rá. 173o-ból a déli, a torony mellet-
ust Bauer Kristóf váci épitész és
pitette hozzá. 8o öl terméskövet hoz-
n a nyugati front északi toldását,
és az oratóriumot magában foglaló
nüleg a középkori kolostorépület ma-

734 közt.
belső kertes udvart körülvevő rövid.

Nyilasi (Sándor) festő

(Mellékesen említve, mint Szeged jeles festője.)

Szabó Endre: Műterem. Erdélyi Mihály.

Tiszatáj, Szeged 1961. június. 10. l.

MDK

Nyilassy [Sándor] (festő)

(Mellékesen említve.)

Műterem. Hemmert János.

Tiszatáj, Szeged 1961. július. 4. l.

01DK

Nyilassy Sándor

l. még: Nyilasi Sándor

(Tiszatáj 1961.)

ADK

Nyilasi Sándor

l. még: Nyilassy Sándor

(Tiszatáj 1961.)

M.D.K.

Nyilassy Sándor.

Festőművész.

havas:Az alföld művészete.

Népszava 1959.juli 8. 6.old. 158.szám.

MDK

Nyilassy Sándor

Résztvett a Mücsarnokban rendezett első nagybányai kiállitáson / 1897. dec.15-1898 jan. 15./

Bör-Réti Nagyb. kiáll. kat. 1912. 2o.1.

Nyilassy Sándor

László

Szelesi Zoltán

szabad művész

1955. 73 – 78

Képekkel

MDK

Nyilassy Sándor

Az uj ruha, of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
14.1.

MDK

Nyilassy Sándor, sz. 1873.

Alkonyat a lápon, fm.

Ernst Múz. 44/b. aukc. 25 l.

MDh.

Nyilassy Sándor festő

Szegedi. Neve megemlítve.

Kelle Sándor: „Pécs képtőmű vesztének helyzete".

Dunántúli Napló. 1954. XI. évf. szept. 12. 6. l.

Nyilassy Sándor festő.

A nagybányai iskola: Szépmüv.1944.1.sz.

Nyilassy Sándor festő.

Mücsarnok 1898.21.sz.195-198 l.

Nyilassy Sándor festőművész
Gombaszedők, olajf.
Czigányok, olajf.
Reizner János olajf.
A Szegedi-városi muzeum festményeinek és szobrainak jegyzéke

Nagytekintetü
Müemlékek Orszo

A pozso
reállitásánál, tel
az uti számláma
beterjeszteni.

MDK

Nyilassy Sándor
festő

Hollósy Simon leveleiből

MMM Évkönyve 1951, 180 l.

Nyilassy Sándor festő

Élet és Irodalom II. 5 n. 1958 jan. 31
Paku J.: Vásárhelyi művészélet

M. D. K.

NYILASSY Sándor festő

Lyka: Kossta 350, 351,

Nyilasy Sándor MDK

A derzsmai szélmalom. repr.

Képzőművészet, 1934. 74.sz. 141,142.o.

Nyilasy Sándor MDK

Vasárnap. repr.

Képzőművészet, 1934. 74.sz. 141,142.o.

MDK

Nyilassy Sándor

Népszava 1959.jul.8.
Az Alföld festészete

Nyilasy Sándor
Női fej, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1904. márc. 34 l.

Nyilassy Sándor
Tanulmány, rajz

Alkotás Művészház XVI. Kiállítása. 1943.
szig. 3 l.

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállításán.
1904. május. 1.

Nyilasy Sándor, 1873-1934

Kunyhó az erdőszélen, olaj

Mű- és Régiségkereskedelmi Váll. IX.Művészeti aukció. Bp. 1948. 17 l.

Nyilasy Sándor, 1873-1934

Fürdő fiu, olaj

Árverési közlöny.1936. márc. 2.rendk.sz.

46 l.

Nyilasy Sándor
Este, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
14 l.

Nyilasy Sándor
Tenger, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. május.
14.1.

Nyilasy Sándor
Horgosi ház, olaj
Parasztlány, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 19o7. márc.
15 l.

Nyilasy Sándor
Tiszapart, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
15 l.

Nyilasy Sándor
Ujszegedi udvar, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc. 15 l.

Nyilasy Sándor
Tél a tanyán, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 19o7. márc.
15 l.

Nyilassy Sándor
Arckép, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 19o7. márc.
lo 1.

Nyilassy Sándor
Zöldséges kofa, olaj
Napnyugta, "

Szegedi Képzőműv. Kört Egyesület kiáll. 1907.
márc. 10 1.

Nyilasy Sándor
Tavasz a földeken, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
12 l.

Nyilasy Sándor
Horgosi templom, olaj

Szegedi Képzőmüv. Egyesület kiáll. 1927. márc. 12 l.

Nyilasy Sándor MDK

"Hazatérő munkás-pár"
"Gombaszedők"

Artner Tivadar:Három kiállitás Hódmezővásárhelyen
Müterem 1958 I. évf. 4. sz. 42-43 o.

M.D.K.

Nyilassy Sándor
festő

Kártyárók.

Aradjégys. II terem 31 sz. 16 l.

Nyilassy Sándor festőművész
Hazatérő kapás, olajf.
Magyar Reprezentativ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

II./ a 127.089 sz. (

Kiküldetési költségekre: ...

Husz pengőt.

Budapest, 1943. au(

A hivatalos másolat hiteléül:

Bárczy

miniszteri s. hiv.igazgató.

MDK

Nyilassy Sándor, Szeged, 1873

Kártyázók, olaj

Arad város nyílv.képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyz. 16 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Cifka P: A vidéki képzőművészek kiállításáról.
MaMa SzN. 1954. dec. 9.

MDK

Nyilassy Sándor festő
1873-1934.

Vasárnapi tréfacselés (olaj) – Déri Múzeumban.

Déri Múzeum Debrecen. Vezető a képtárban. Bp. 1952. 5. lap.

M. D. K.

NYÍLASSY Sándor festő

1897-ben Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

M. D. K

NYILASSY Sándor festő

1898-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Br. 1954. 324. l.

Nyilasy Sándor, festőm. MDK

143. Locsoló asszony. Olf.

KMT 1912/13 téli kiáll. Kat. 47.1.

MDK

Nyilassy Sándor, festőm.

143. Locsoló asszony. Olf.

Képzőm.Társ.1912/13. téli kiáll. Kat. 47.1.

Nyilasy Sándor

MDK

Tánc, olf.

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Nyilasy Sándor

"Vasárnap" c. művét a Társulat megvásárolta a Szépműv.Muz.számára.

Műcsarnok, 1907. 3.sz. 16.1.

MDK

Nyilasy Sándor

Csendélet, of.

Mücsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 30.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Dordrechti háztetők. Olajfm.
Hollandi halászfalu. "
Horgosi ház. "
Hollandiai házak. "

Képzőm.Társ. 1908/9. téli kiáll.kat. 40.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Veranda. Olajfm.
Kertben. "
Pihenő kapások. Olajfm.
Hajóács. "

KMT 1910/11. téli kiáll. 47.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Estefelé.Olajfm.
Horgosi ház. "

KMT 1910/11. téli kiáll. 47.1.

MDK

Nyilasy Sándor, festőm.

1907. A Lipótvárosi Kaszinó locc koronás díja: Vasárnap.

OMKT-Vándorkiállitások.1910 szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc,Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen,Gyöngyös.
Kat.67.1.

MDK

Nyilasy Sándor

Csendélet.Olajf.

Képzőm.Tars.1909.tav.kiall.kat.30.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Hidon. Olajf.
Napsütés. Olajf.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 43. l.

MDK

Nyilasy Sándor

Csendélet.Olajf.

Képzőm.Társ.1909.tav.kiall.kat.29.l.

Nyilasy Sándor MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Fák, olf.

Micsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Nyilasy Sándor

MDK

Hollandi halászfalu, olf.

Horgosi ház, olf.

Hollandiai házak, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Dordrechti háztetők, olf.

Műcsarnok 1908/9. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Nyilasy Sándor

Női akt, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 42.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Falusi ház.Olajf.

Képzőm.Társ.1909/10. téli kiáll.kat. 39.1

Nyilasy Sándor MDK

Játszó fiuk, repr.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Nyilasy Sándor

Tápéi vasárnap délután,

Magyar Művészek szegedi reprezentativ kiállitása. 1930. Kat. 61.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Csendélet, olajfm.

Képzőm.Társ. 1909/10. téli kiáll.kat.52.l.

MDK

Nyilasy Sándor /1873-1934/

Anya gyermekkel.Jelezve. Vászon.92x73.cm.

Ernst Múzeum aukciói. 49.sz.I.r. 7.1.
Nemes Marcell magyar képgyüjteménye.

MDK

Nyilasy Sándor, festöm.

Boldogság. Reprodukció.

Mücs. -OMKT Tavaszi kiáll. Kat.függelék.
1900.

Nyilasy Sándor MDK

Hurgász, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Játszó fiuk, olf.

Kapások, olf.

Műcsarnok 1911/12 Jubiláris kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Szőlőmunkások, olf.

Mücsarnok 1911/12 Jubiláris kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Buzaföld, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Hajóács, repr.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Pipázó, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Nyilasi Sándor festő M.D.K.

Szegeden élt

Erdei Ferenc:Az alföldi müvészetmai kérdséhez 32.l.

_z alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 1960

MDK

Nyilassy Sándor festő

Farkas Z: S.Szal.tsv.kiállítása. Vas. Ujs. 1911.
25.sz. 4.l.

MDK

Nyilassy Sándor festőm.

A szegedi kincsesház. Nemz. Ujság, 1943. okt.24.

19.l.

Nyilasy Sándor MDK

Kertben, olf
Tengerpart, olf.

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll.

Nyilassy Sándor MDK

A Lipótvárosi Kaszinó díját kapta

Művészet 1908. 65.o.

Nyilasi Sándor

MTK

Szerepel a Gyulán megnyuló kiállitáson

Kiállitások nyilnak megyeszerte.
BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG. 1957. szept. 4.

Nyilasi Sándor

MDK

képei szerepelnek
a gyulai városi tanács épületében megnyiló
"Alföldi Festőművészeti Kiállitás"-on.

Képzőművészeti kiállitások megyénkben.
BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG. 1957. szept. 10.

MDK

Nyilassy Sándor

Arckép, of.

Magvetők, of

Rákász, of.

Nagybányai festőisk. kiáll. 1898.

4. l.

MDK

Nyilassy Sándor festőm.

Ny.S. koll. kiáll.

Nemzetű Ujság, 1927. nov. 11. 11. 1.

MDK

Nyilassy Sándor

Gombaszedők, of.

Hazatérő munkáspár, of.

Képzőművészeti kiáll. Szeged. Muzeum. 1950. aug.

MDK

Nyilassy Sándor,

Anya és gyermeke.

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat.8.1.

MDK

Nyilasy Sándor

A szegedi festők kiállitása. Szegedi Napló 1914 jan. 21.

MDK

Nyilasy Sándor

B.F.Szegedi irók,festők,muzsikusok. Szegedi Napló
1913. dec. 25.

MDK

Nyilasy Sándor, 1873--

Ernst Muz. 43. aukc. 1929. dec.

52. l.

MDK

Nyilassy Sándor

Birkanyáj a fa alatt, of.

Képzőművészeti kiáll. Szeged. Muzeum. 1950. aug.

MDK

Nyilassy Sándor, festő

38.	Zöldséges kofa.	Of.
39.	Napnyugta.	"
41.	Arckép.	"
120.	Tavasz a földeken.	"
123.	Horgosi templom.	"
214.	Erdő.	"
218.	Tenger.	"

A Szegedi Képző műv. Egy. műkiáll. - Szeged. 1907. VII

Kat. 10, 12, 14. l.

Sylvany Sámuel, festő

38.	Zöldséges kofa	Ol.
39.	Nagymagyar.	"
41.	Arckép	"
120.	Tavaszi a fáldeken	"
123.	Morgon pompában	"
214.	Tél	"
218.	Tenger	"

A Szegedi Tiszaő mű. Egy. mulatt. Szegeden 1907. [illegible]

Kat. 10, 12, 14. l.

MDK

Nyilasy Sándor, festő.

237. Horgosi ház. Of.
238. Parasztlány. "
240. Tiszapart. "
242. Ujszegedi udvar. "
245. Tél a tanyán. "

A Szegedi Képzőmű. Egy. műkiáll. - Szeged, 1907. III.

Kat. 15. l.

Ausgabe der Bücher findet Montag, Mittwoch, Freitag von 12–1 Uhr statt.

237.	Ehre sei dir	Pl.
238.	Herrnhuter	"
240.	Tannhof.	"
242.	Wo Jesus weilt	"
247.	Ich u. Kamerad	"

MDK

Nyilassy Sándor, 1873-1934 •

Parkban, of.

Árv. Csarnok, 194o. jun. 94.sz.

34. 1.

MDK

Nyilasy Sándor, 1873-1934

Anya gyermekkel

Ernst Muz. aukc. 49.sz. 1.rész. 7 l.

MDK

Nyilassy Sándor

Réten, festm.

Művészeti hirek. Mücsarnok, 1899. 13.sz.

198 l.

MDK

Nyilasi Sándor [festő]

(futólag említve.)

(Szücs): Beszélgetés Vinkler tászlóval képzőművészeti életünkről.

Tiszatáj, Szeged, 1960. április 14. l.

Nyilassy Sándor
1873-1934

MK

Münchenban Nagybányán, Párizsban tanult.

Mednyánszky diesséri naplójában/ 1911 dec 16/
a Nemzeti Szalonban kiállított képéről.

103.o.
v.ö. 169.o.

MEDGYANSZKY László naplója. Bp. 1960.
/Szerk. dr.Krestyánszky Ilona./

Nyilassy Sándor MDK

festő

Mednyánszky naplójában /1911 dec 24/ dicséri az 1911. Jubiláris kiállitáson kiállitot képeit.

104.o. /vö. 169. jegyz./

Mednyánszky László naplója. Bp. 1960.
/Szerk. Erestyánszky Ilona/.

MDK

Nyilassy Sándor, sz. 1873.

Leányok a mezőn, festm.

A kukoricásban, "

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.

30 l.

M.D.K.

Nyilassy Sándor
festő

Méltatás.

Benigi László: A Szolnoki Galina
Művészet, 1960. Október. – 22 lap.

MDK

Nyilasy Sándor

Vasárnap délután

loo év festészete. Szalmássy Gal. kiáll. 1948. jan.

MDK

Nyilassy Sándor

l. még: Nyilassy Sándor

Tiszatáj, Szeged, 1955 febr. IX. évf. 1. sz.
(Címcap visszája; Tartalom)

MDG

Nyilassy Sándor

l. még: Nyilassy Sándor

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz.

MDK

Nyilasy Sándor [festőművész]

A folyóirat megjelölt számának címlap-képe Határőr munkáspár c. festménye-nek reprodukciója (1 repr.)
(Szöveg a címlap utazáján.)

Tiszatáj, Szeged, 1955. febr. IX. évf. 1. sz.
(címlap és a címlap visszája.)

MDK

Nyilasy Sándor, 1873-1934.

Tájkép, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 27 l.

Nyilasy Sándor

festő MDK

"Anya és gyermeke"
"Leány"
Kiss L.: Vás.müv. 132.o.

MDK

Nyilassy Sándor

Horgosi házak napsütésben, olaj

N.Szal. 1. csop.kiáll. 1907. márc.

30 1

MDK

Nyilassy Sándor

H. Szal. 1. csop.kiáll. 1907. márc.

Nyelasy Sándor
festő

M.D.K.

Vasvinap délután.

Birankáó 1958. Budapest.

18l.

Nyilas y Sándor
festő

M.D.K.

Ablak előtt.

Birankció 1937. Budapest.

23 l.

MDK

Nyilasy Sándor, festő

Női akt. Of.

KMF. – 1911 tav. kiáll. – Kat. 42. l.

MDK

Nyilassy Sándor
Szekér, olaj

Szent György Céh IX. auk. 1911. nov.
23 l.

MDK

Nyilassy Sándor

Vasárnap délután, olaj, Lipótvárosi Kaszinó-díj, 1000 Kr.

SzmKT 50 - 131-132 l.

MDK

Nyilasy Sándor, 1873-1934.

Legelésző birkák, olaj

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.
29 1.

M.D.K.

Nyilassy Sán dor

"Vasárnap" c. müvét bemutatja a lap a Mücsarnok téli tárlatáról.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 19o4. dec. 4.
26. évf. 49. sz. 911. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Nyilassy Sándor, 1873-1934.

Csendélet, of.

Árv. MUzl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

25 l.

MDK

Nyilassy Sándor, 1873-1934.

Legelő birkák, of.

Csendélet, of.

Árverési Köz. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

27 l.

MDK

Nyilassy Sándor

Kártyázók, olaj

N.Szal. I.nagykanizsai kiáll. 1906.

1 1.

MDK

Kuti Amália festő

B.A: XII. Tavaszi Szalon... Magyarság, 1937. máj. 16. 24 l.

MDK

Nyilasy Sándor

1 képe van a szentesi Csongrád vármegyei Muzeumban.

Nagy Imre: Szentes. Magyar Városok Monográfiája III. Bp. 1928. 23o l.

MDK

Nyilassy Sándor, festő.
1 olajfestmény

Ungerska Konstutställningen i Konstakademien
Stockholm, 1922 maj." - Jaegya. 27. l.

MDK

Nyilassy Sándor, festő.

Tanulmány, rajz.

Alk. Arrivészhár. - XVI. Kiáll. - 1943. aug. Magy. Mesterek.

Jegyz.

MDK

Nyilassy Sándor, festő.

Vasárnap. 1907. A Lipótvár-Kasz. 1000 kor. díja.

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8.-dec. 27. ig.
Kitünt. műv. lajstr.-Horonyánszky V.
teng. 67. l.

MDK

Nyilassy Sándor, festő

Horgosi ház. Of.-

OMKT- Vándorki áll. 1910 szept. 8- dec. 27-ig

Tm.- Hornyánszky V. kny. 81. l.

Nyilasy Sándor MDK

Az 19o1 tavaszán rendezett szegedi kiállitáson megvásárolták Csordakut, Muranói részlet, Dorozsmai szélmalom, Falu vége, Velencei részlet és Holdas est a Tiszán c.képeit.

A szegedi kiállitás.

Mücsarnok.19o1.14.sz.2o5.l.

Nyilasy Sándor, festő

MDk

„A nagybányai indítású" művész
„tündöklő lilái és rózsaszínei Szegeden
termettek."

Péter Imre: Az Alföld a festészetben

Népszabadság, bp. 1959. júl. 26.

8. l

MDK

Nyilasy Sándor, 1873-1934.

Csendélet, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz,

27 l.

MDK

Nyilasy Sándor, 1873-1934.

Csendélet, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

28 l.

MDK

NYILASSY SÁNDOR, MDK

festőművész –

kapcsolata a nagybányai festőiskolával, mint Hollósy-tanítvány

Genthon István: Ferenczy károly. Bp. 1953.

5,

Nyilassy Sándor, 1873-1934. MDK

Fürdő fiu, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 28 1.

MDK

Nyilassy Sándor, sz. 1873.

Lányok a mezőn
A kukoricásban

Almássy-Teleki VIII. 1942.
28 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Akácfa alatt, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 45.l.

Nyilasy Sándor MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Nyilasy Sándor

MDK

Ablaknál, olf.

Találkozás, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Nyilasy Sándor MDK

Falu széle, olf.

Műcsarnok 1915. tavaszi tárlat

Nyilasy Sándor MDK

Ragusai sziklák, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Nyilasy Sándor

Csendélet, olf.

Miccarnok 1915. tavaszi tárlat

Nyilasy Sándor MDK

Kukoricakapálás, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

MDK

Nyilasy Sándor

Estefelé, olf.

Hidon, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Nyilasy Sándor

MDK

Rococo, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállítás

MDK

Nyilasy Sándor

Házsor, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 31.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Hazatérő munkáspár, of.

Képzőm. Társ. 1905/6. téli kiáll. kat. 34.l.

MDK

Nyilasy Sándor

Estefelé, of.

Képzőm. Társ. 1905/6. téli kiáll. kat. 33.l.

Nyilasy Sándor MDK

Találkozás, repr.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

MDK

Nyilasy Sámdor

Beszélgetés, olajf.

Képzóm.Társ.1912/13.téli kiall.kat.38.l.

Nyilasy Sándor MDK

Biedermeier, olf.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

Nyilasy Sándor

Eső után, olf.

Mucsarnok 1916. tavaszi tárlat

MDK

Nyilasy Sándor, festöm.
1873- 1934

Fürdö fiu. Olf. Jelz.

Árv. Közl 1936.márc.76.sz.2.rk.sz. 46.1.

M.D.K.

Nyilassy Sándor

"Tápéi leányok vasárnap délután a Tiszaparton" c. képének repr.-ját bemutatja a lap a Solymosi-képszalon kiállitásáról.

Szinházi Élet. Bp. 1928. nov. 18-24. XVIII. évf. 47. sz. 96. l.

MDK

Nyilasy Sándor

Arcképtanulmány.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI.A Munkácsy-cén
II.Reprezentatív Kiáll.Bpest.1929.okt.hó
Kat. 16.1.

Nyilasy Sándor MDK

Fűzfák ősszel, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Horgosi ház, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállítás

Nyilasy Sándor MDK

Estefelé, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Kertben, olf.

Pihenő kapások, olf.

Hajóács, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Nyilasy Sándor MDK

Veranda, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállítás

MDK

Nyilassy Sándor

A nagybányai csoport keretében lépett a nyilvánosság elé művészetének első termékével Nyilassy Sándor.

Réti: Nagybányai művészek.

Nyugat, 1924. Marc.16. 401.lap

MDK

Nyilassy Sándor

Hazatérő munkáspár
o.,v. 118.5x118.5 cm. MNG. Ltsz.: 3213

Szerelmespár
o.,v. 70x90 cm. MNG. letét.L.U. 58.950

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 39.1.

MDK

Nyilassy Sándor /1837-1934/

Legelő birkák.Olajf.30x25./Jelzett./
Csendélet.Olajf.42x54./Jelz./

Árverési Közlöny, 1938.dec.8.sz.
88.aukció. 27.1.

MDK

Nyilassy Sándor

A külföldi kiállitások ügye. Képzőművészet 1928. 1o. sz. 116.1.

MDK

Nyilassy Sándor

Vasárnap.Dr.Devecsery Béla tul.

KMTárs.1927. táj- és életk.kiáll.17.1.

MDK

Nyilassy Sándor

Modern festők csoport-kiáll. N. Szalon. Magyar Hirlap 1907. évf. 59. sz.

MDK

Nyilassy Sándor

Vasárnap, c. festménye.Repr.

Ger Lon Modfest, 1o9.lap

MDK

Nyilassy Sándor

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

Nyilassy Sándor, festőn. MD K

"Tánc" c.művéért a Bp.-i Tak- és Vásár-pénztár Jankó János-díját kapta.

Kézai Kovács László: Egy év története.
Ev.KMT. 1929.-1928 tav.tárlat. 16.1.

Nyilassy Sándor, festőm. MDK

Olajfestmények.

296. Ősz.

3e2. Legények, lányok.

Képzőm. Társ. 1927-28 téli kiáll. kat. 18.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Szélmalom, of.

Szélmalom Dordrecht mellett, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Női akt, c. műve. Repr.

Képzőm.Társ. 191[illegible].tav.kiáll.kat.

MDK

Nyilassy Sándor

1927.márc.13-tól 2o-ig rend. pécsi kiállitá-
son szerepelt müve.

Felvinczi Takács Sándor: Kiáll.Pécsett

Magy.Művészet, 1927. 165-166.lap

MDK

Nyilassy Sándor

Dordrechti fürészmalom, of.

Füzfák, of.

Képzőm. Társ. 1908/9. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Horgosi ház, of.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 37.l.

Nyilassy Sándor festő M.D.K.

"Vasárnap "

Pogány Ö. Gábor :az alföldi festők öröksége 26.1.

"z alföldi festészet kérdései Hódmezővásárhely 19 0.

Nyilassy Sándor

A Nagybányai Iskola tagja.

Farkas Zoltán: „A Magyar Barbizon: Nagybánya"
THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. VI. No. 4. 1940-41

730 l.

MDK

Nyilassy Sándor

A velencei magyar kiállitás. Ország-Világ 1909.
237.l.

MDK

Nyilassy Sandor

A tánc.

Klebelsberg emlékkiall. tárgym. 1933. 40.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Vetésnézők c. munkájáért a Társulat nagy díját, 1600.--pengőt kapta

A Műcsarnok tav. tárlatán dijai. Képzőművészet 1929.19.sz. 104.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Képzőművészet 1931. 41. sz. 141.l.

Nyilassy Sándor

Szerepel „A alföld a magyar festészetben" c. kiállítása

Vigilia, 1959, XI. n.,

690 old

Nyilassy Sándor.

A "Céhbeliek" társaságának tagja.

Bende : A Képzőművészeti egyesületek története.

MDK

Nyilassy Sándor

Zboray A.: Az uj Nemzeti Szalon. Magyarország 1907. 59. sz.

MDK

Nyilassy Sándor

Kézdi-Kovács L.: A Nemzeti Szalon uj otthonában.
Pesti Hirlap 19o7. 59. sz.

MDK

Nyilassy Sándor

"Vetésnézők" c. festm.repr.

Pesti Hírlap nagy naptára az 1930 évre.
/képpel./ 82.l.

MDK

Nyilassy Sándor

A Műcsarnok 1929.évi tav.kiáll.-an a Képzőművészeti Társulat nagydijat kapta "Vetésnézők" c. képéért.

Cikk: A képzőművészeti év története.

Pesti Hirlap nagy naptára az 1930 évre. /képpel./ 82, 83.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Képzőművészet 1928. 6. sz. 11.l.

Nyilassy Sándor, festőm. MNK

107. Füzfák ősszel. Olf.

Képzőm.Társ. 1910/11. téli kiáll. Kat. 58.l.

MDK

Nyilassy Sándor,

a X.-XI.terem a különböző irányu, de kiforrott egyéniségü mesterek alkotásait mutatja be.
Minden név egy-egy fogalom.

A Műcsarnok reprezentativ kiállitása.
Képzőmüvészet. 1932. 48.sz. 63.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Rózsa M.: A Nemzeti Szalon uj palotája. Budapesti Napló 1907. 59. sz.

MDK

Nyilassy Sándor

A Nemzeti Szalon uj épülete. Vas. Ujs. 1907. 211.l.

MDK

Nyilassy Sándor festőművész

Pályázott a Ferenc József művész-ösztöndijra.

Cikk: Hárman pályáztak a művész-ösztöndijra.

Szegedi Hiradó, 1916.jul.27. 6.lap

Nyilassy Sándor festm.

832. Gólyafészek. J.l.b. Olf.

833. Üres pad. J.l.b. Olf.

Árverési Közlöny.1929.ápr.3.rk.sz. 34.l.

MDK

Nyilassy Sándor

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930. 54. sz. 204.l.

MDK

Nyilassy Sándor

"Vetésnézők" c. műve. Repr.

Évk.KMT.1930. 29.1.

Nyilassy Sándor MDK

Kártyázó fiuk

Mücsarnok 1924 február-március

MDK

Nyilassy Sándor

A Műcsarnok tav.kiáll.-án a Képzóm.Társ. nagydiját "Vetésnézők" c. műve nyerte.

Cikk: Kiosztották a tav.tárl.dijait.

Ujság, 1929.márc.29. 11.lap

MDK

Nyilassy Sándor

Beszélgetés, repr.

KMT. 1912/13. téli kiáll. kat.

MDK

Nyilassy Sándor

Csendélet, of.

Mücsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 29.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.1903/4.évi téli kiállitásán az állam megvásárolta Hazatérő kapás c. olajfestményét.

Művészet, 1904. 213.l.

Nyilassy Sándor MDK

Legények, lányok, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

MDK

Nyilassy Sándor

Képzőművészet 1931. 141.l.

Nyilassy Sándor MDK

Ősz, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

Nyilassy Sándor MDK

Legények, lányok, órepr.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállítás

MDK

Nyilassy Sándor

Művészet 1938. 12o.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188—296, 188—307

DÉLMAGYARORSZÁG

1968 DEC 2

Emlékezés Nyilasy Sándorra

85. születésének 85. évfordulóján

HA A GOND, a megalázás és a bizonytalanság el nem szólítja közülünk, most volna a nagy mester 85 éves. S most is itt élne, ahol élete nagyobb részét eltöltötte: Szegeden, Tápén, a magyar Alföld derűs tájain, ahonnan témáit merítette. Budapesti, müncheni, nagybányai és párizsi főiskolák után itt ütötte fel műtermét, a Kamarás-erdőben, Horgoson és Tápén. Vásznairól a tiszaparti egyszerű ember, s a táj határtalan szeretete árad — optimizmussal, magabiztos derűvel, a valóság végtelen gazdag árnyalatú ábrázolásával.

Szántó-vető, napszámos alföldi emberek között élte le életét, s innen, a népéletből szedegette ki legszebb témáit. A »Hazatérő munkáspár«, a »Tavasz a földeken«, az »Alföldi paraszt«, a »Templomtér« és a »Napsütésben« — hogy csak a leghíresebbeket említsük! — mind-mind ebben a miliőben fogant.

Nyilasy együtt lélegzett a néppel, s festészete körülbelül az a magyar képzőművészetben, ami Juhász Gyula költészete az irodalomban. Barátságuk közös eszmeiségen épült.

ALKOTÁSAI a legszebb szegedi művészeti hagyatékok közé tartoznak, s messzi koroknak is hirdetik, hogy maradandó eszmeiségű értékeket csak az a művész alkothat, aki együtt él és együtt küzd a néppel.

(mn)

„Napsütés"

Ha ezeken a borús, esős, ősz utóljai napokon a komor kedélyű, kedves olvasó egy kis lelket vidító, meleg napsütésre vágyik, azt ajánlom, keresse fel a szegedi képtárban Nyilasy Sándor egyik legszebb alkotását: a »Napsütés«-t. Biztos vagyok benne, hogy feledni fogja a felleges időt, és a téli álomra készülő, fázós természet helyett egy darabka, zöld ruhába öltözött, napsütötte, meleg tavaszt talál.

Nyilasynak e lírai hangulatú alkotásán a Horgos melletti kis erdő lomboktól gazdag, dús füvű pompájában zöld kerti széket látunk, melynek támláján egy széles karimájú, női szalmakalap nyugszik. A növényzet zöld skáláját adó természetben szinte ékszerként hat ez a tüzessárga színű női holmi, melynek fiatal tulajdonosát, ha nem is látjuk, de itt érezzük a közelben. A zsenge fácskák hallgatag nyugalmától körülvett üde tisztást elönti a bokrok közé beözönlő napsütés, mely vidám sugarával melegszínű, arany köntösbe burkolja a fanyar illatú növényzetet. Nyilasynak a természet szépségében, a valóság nagyszerű változataiban való elmélyülése az áhitatos csodálat hangját sugalmazza. Az éltető verőfényt pompás gazdagságában ábrázoló kép, friss lerögzítése az ihletés pillanatában született megragadó hangulatú benyomásnak. A szabadtéri világítás sugárzása és a napfény öröme tölti el az alkotást, melyből minden nehéz, barna szín ki van vetve, az árnyékok átlátszóak, színesek, a kép a sok sárgás-zöldes-kékes tónustól optikai könnyedségűvé lett. A művész szélesen festi a vegetációt, a lombot, a bokrok ezernyi levélzetének szövedékét; — a szónoruszöld, palettájának egyik legvonzóbb eleme. Alkotásában sikerült megragadnia a verőfényes tavaszt, a virágzás időszakát, a kibontakozó természet örömet keltő varázsát.

Ha a kedves olvasó e kép által egy kis lélekvidító, meleg napsütést kapott, azt ajánlom, cserében gondoljon arra, hogy e festmény mestere 85 esztendővel ezelőtt született. Emlékezzék meg egy percre szeretettel a »Tiszaparti Szinyei«-ről, akinek e »Napsütés«-es alkotása, biztos vagyok benne, hogy feledtette Önnel is a felleges időt és a téli álomra készülő, fázós természet helyett, valóban egy darabka zöld ruhába öltözött, fényes fényű, meleg tavaszt adott.

Szelesi Zoltán

, rohamozza a SZEAC a Spartacus kapuját.
(Liebmann Béla felv.)

(1:0), SZEAC—Makói Spartacus 13:0 (8:0), Alsóváros—Szentes 1:0 (1:0).

B

választási kupát

:háza 1:1 (1:1)

játékidő kifárasztotta a csapatokat, amelyeknek kapitányai egyöntetűen sorsolásra bízták a mérkőzés eldöntését. A sorsolás Deszknek kedvezett: ő nyerte a járási választási kupát, amelyet Mathesz Sándor, a Szegedi Járási Labdarúgó Szövetség elnöke adott át ünnepélyes keretek között, ugyanakkor mindkét csapatot érmekkel jutalmazták.

LABDA

ZEAC kosárlabda-csapata

10, illetve Laborcz 20 és Nagy 17-et dobta.

A második félidőben felülkerekedett a Postás.

Szegedi Postás—Zuglói Helyiipar 64:50 (34:34)

A mérkőzés első félidejében fej-fej mellett haladt a két NB II-es csapat, azonban a második félidőben a Szegedi Postás biztosan győzött.

NB II. EREDMÉNYEK:

DVSC—Pénzügyőrök 1:0 (0:0), Kecskeméti Dózsa—B. Bányász 0:0, Miskolci MTE—Ceglédi VSE 2:1 (1:1), Bp. Előre—Jászberényi Vasas 2:1 (0:1), Egyetértés—Ózdi Vasas 2:0 (1:0), Szolnoki MÁV—Salgótarjáni SE 4:0 (2:0).

A labdarúgó NB III-ban...

OROSHÁZI KINIZSI—SZ. VASAS-SPARTACUS 1:0 (1:0)

Mintegy kétezer néző előtt Rozsnyai játékvezetésével — nagy szélben — kezdődött a mérkőzés. Orosháza azonnal támadólag lépett fel és Szökő révén már az 5. percben megszerezte a vezetést. A Spartacus játékosai fokozatosan lendültek a játékba és egyre több támadást vezettek. Az Orosháza szórványos támadásai állandó veszélyt jelentett a szegediek kapujára. A szegedi csatárok főleg középen akartak eredményt elérni, azonban az Orosháza védelme kitűnően és keményen zárt.

SZEGEDI ÉPÍTŐK—NAGYKŐRÖS 4:3 (3:2)

A Nagykőrösön sorra kerülő mérkőzésen — 500 néző előtt — az alábbi összeállításban állt fel a Szegedi Építők csapata: Lenkova — Rácz, Törköly, Enesi — dr. Bóka, Óvári — Gréczi, Csabai, dr. Boldis, Tanács, Jánosi. Változatos iramú mérkőzést vívott a két csapat és már az első húsz percben kialakult az első félidőbeli 3:2-es eredmény. A csúszós talajon több pontatlanság és szabálytalanság történt. A harmadik percben védelmi hibából a Nagykőrös tett szert vezetésre, majd a 10. percben Gréczi egyenlített. Öt perc múlva Boldis vezetéshez jutatta a csapatát: 2:1 az Építők javára. Ezután egyenlített a Nagykőrös, majd a 20. percben Tanács egyéni játéka után szép gólt lőtt: 3:2.

A második félidőben rohamozott Nagykőrös, de az Építők védelme jól állt a lábán. A 30. percben Tanács elfutott és beadását Csabai a kapus feje fölött a hálóba emelte: 4:2. A mérkőzés befejezése előtt Nagykőrös szépíteni tudott és 4:3 arányban győzött a Szegedi Építők csapata.

*

Békéscsabai Építők—Kecskeméti TE 0:0, Gyula—Mezőkovácsháza 4:1, Békéscsabai Agyagipar—Békéscsabai MÁV 0:0, Mezőhegyesi MEDOSZ—Kiskunfélegyházi Építők 3:1, Kiskunhalas—Hódmezővásárhelyi Dózsa 1:0, Makói Vasas—Hódmezővásárhelyi MTE 2:0.

ALAPFOKÚ LABDARÚGÓ BAJNOKSÁG

Gyufagyár—MÁV 5:2 (1:1)

A Konzervgyár—Ifjú Gárda és a Ruhagyár—Kórház mérkőzés elmaradt.

A SZOBOR A LELEPLEZÉS UTÁN.

Az egyes városok, falvak, régiók nemcsak épületeiket küldték el Rómába, hanem háziipari műhelyeiket is, a melyekben az illető vidékek ügyes férfiai és asszonyai szorgoskodnak. Velencze mellett még az aquilai házikóban is csipkét vernek, Faenza házában a hires antik fajánszok mesteri utánzatait készitik el az ember szeme előtt, Sulmona tágas épületében a hires konfetti czukorkákat készitik. Valamennyi házban és házikóban az illető vidéknek egy-egy családja telepedett meg és ott folytatja háziiparát.

A hol pedig nincs háziipar — vagy az nem valami nagyon érdekes — ott inkább a népéletet mutatják be. Így például Nápoly a Santa Lucia városrészét küldte el Rómába és a keskeny, magas házak között, osztériák, kikötői lebujok előtt nápolyi népénekesek, cantastorie-k, mandolinosok, bábjátékosok varázsolják elő a tipikus nápolyi zsivajt. Szardiniának különös épitkezésü, tornáczszerű házai előtt pedig festői viseletü szard-ok muzsikálnak különös hangszereiken, a leonedda-kon, a melyek a bőrduda és a pán-sip keverékei.

A kiállitás: — Itália miniatürben és facsimilében. —*l*—

A NEMZETI SZALON TAVASZI KIÁLLÍTÁSA.

Novák Andor gyüjteményes kiállitása határozottan figyelemreméltó tehetséget mutat be. A művész még nincsen ugyan tisztában önönmagával, de több olyan próbálkozását láthatjuk, melyekben igen jelentékeny művészeti irányok egyéni továbbfejlesztésére tesz eléggé sikerült kisérleteket. Értem ezalatt tánczos képeit. Ezeken a mozdulat súlya, könnyedsége, a táncz nyugvó pillanatainak pillanatnyi volta és kényszerű merevsége ügyesen van megrögzitve. Túlmegy a Degas-féle ábrázolási mód piheszerű könnyedségén, impresszionizmusán és több felületet, több formát ád, viszont azonban merevebb is. E képeken a kései Cézannenak erős hatása észlelhető.

Ugyanez áll Theo von *Brockhusen* festményeiről is. Ezek képviselik körülbelül a legmagasabb szinvonalat e kiállításon. Ő is erősen Cézanne művészetén át nézi a világot, de ügyesen vegyit bele reminiszczentiáiba Monet-emlékeket is, különösen az égfestésben. Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy minden egyéni vonást nélkülöz, e megjegyzések csak az elképzeltetést akarják szolgálni. A napsütésnek ragyogó visszfényét kékes felületeken igazán ügyesen áarázolja, szinezésének világító ereje pedig kitünő atmoszferikus hatásokat ad.

A mi ezen kivül e kiállításon látható, nem túlságosan örvendetes. *Essö* Erzsébet iparművészeti tárgyai nem modernek, nem jók. Butorai vonalban nem sikerültek, felületekben nyugtalanul diszitettek túlterheltek. Olvasóink között nem egy, kivált a nők, emlékezni fognak a német divatlapok házi iparművészkedést szolgáló faragásos és égetett technikájú, butort és apróbb használati tárgyakat ábrázoló terveire. Nos, itt ezek között a tárgyak között üdvözölhetik régi ismerőseiknek dilettáns stilusát.

A katalogus jobb neveket rejt magában, mint a kiállitás képeket, ~~Bednár Jánostól,~~ Tichy Kálmántól, Pentelei Molnár Jánostól, Nyilassy Sándortól egészen mást vártunk eddigi eredményeik után, mintha bele akartak volna simulni a dilletánskodók táborába, mely most e kiállitáson nagyobb, mint valaha.

Pár újabb név alatt egy-két olyan kép akad, miről a jobbindulatú kritikus szivesen megemlékszik s még jóslatokba is hajlandó velök szemben bocsátkozni: ~~Burghardt Rezső, Burghardt József,~~ Scheiber Hugó, Vass Elemér egy-egy képén nemcsak törekvés, de tehetség is nyilvánul.

Farkas Zoltán.

A KATHOLIKUS EGYHÁZTÓL TILTOTT KÖNYVEK JEGYZÉKE.

Abból az alkalomból, hogy Prohászka Ottokárnak, a székesfehérvári püspöknek két könyvét és egy értekezését az indexre tette a római congregatio indicis, talán nem lesz érdektelen, ha ennek az ősrégi időkbe visszanyúló intézménynek történetéről és működéséről egyet-mást elmondunk olvasóinknak.

Multja igen régi, mert már az első pápák, zsinatok, már a keletrómai császárok éltek azzal a ioggal, hogy a katholikus hivők lelkületére káros és veszélyes könyvek olvasását eltiltották. Így már nagy Constantinus eltiltja Árius müveinek olvasását, a karthágoi zsinat pedig a pogány vallásra vonatkozó fejtegetéseket. Mindaddig azonban, mig az irásművek csakis irás útján voltak sokszorosithatók s nem lehetett őket nagy tömegben terjeszteni, a vallásra veszélyes irások elnyomása és megsemmisitése könnyü volt s ezért évszázadokon keresztül igen kevés olvasási tilalommal találkozunk. Mihelyt azonban a könyvnyomtatás feltalálásával a veszélyes tanokat hirdető mun-

A KÖZÖNSÉG.

A KISPESTI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — Balogh Rudolf fölvételei.

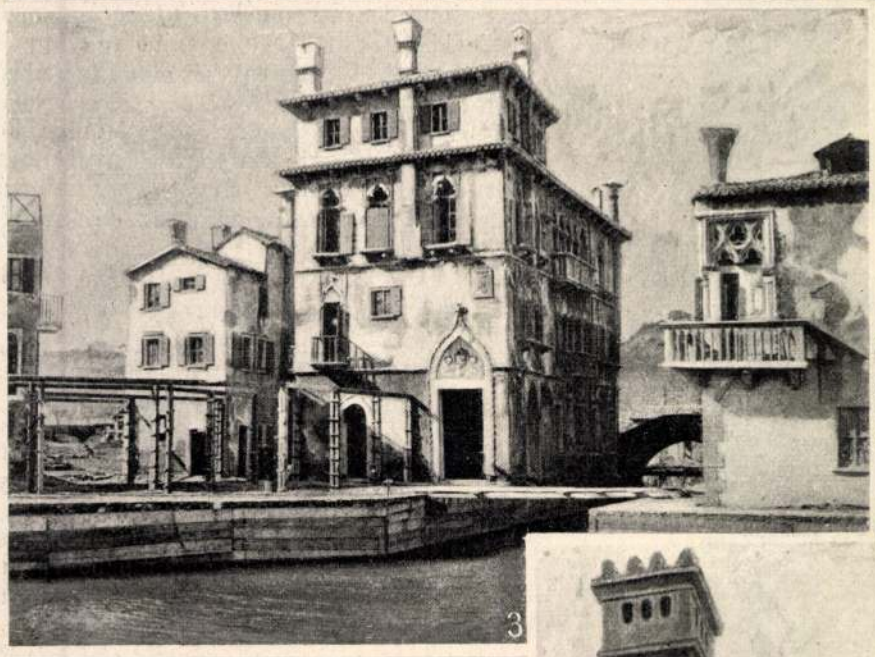

1. A kiállítás bejárata. — 2. Az ünnepélyek csarnoka. — 3. Velenczei ház. — 4. Viterbói részlet. — 5. Assisiből. — 6. A nápolyi Santa Luciából. — 7. Ascoli épület. — 9. Szárdiniai ház. — 9. Faenzai ház.

A RÓMAI ETNOGRAFIAI KIÁLLÍTÁSBÓL.

MDK

Nyilassy Sándor

P: A festők városában... Pesti Napló, 1934. márc. 25. 35 l.

MDK

Nyilasy Sándor, festö
1873-1934

Séta a Tiszaparton. Jel.:Nyilasy, Vászon.

gr. Almásy-Teleki Eva müv.int./v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti Aukció.1942 máj.lo.-töl kiáll.18.-án
Kat. 29.l. aukció

Nyilasy Sándor

10 **Nyilasy Sándor.** Este felé. Olajf. Eladó.
*11 **Vastagh Géza.** Rambouillet kosok (3 fej). Olajf. Eladó.
12 **Borúth Andor.** Arcképtanulmány. Olajf. Eladó.
*13 **Skutezky Döme.** Déli pihenés. Olajf. Eladó.
14 **Balló Ede.** Férfi arckép. Olajf. Magántulajdon.
15 **Herrer Cezar.** A zongoránál. Olajf. Eladó.
*16 **Benczúr Gyula.** Lánczy Leó. Olajf. A kereskedelmi bank magántulajdona.
17 **Benczúr Gyula.** Női arckép. Olajf. Magántulajdon.
18 **Knopp Imre.** Férfiarckép. Olajf. Magántulajdon.
19 **Brunningeni Flesch Ludmilla.** Madonna. Olajf. Eladó.
20 **K. Spányi Béla.** Hazafelé. Olajf. Eladó.
21 **Benczúr Gyula.** Karácsonyi Jenő gróf. Olajf. Magántulajdon.
22 **Pentelei Molnár János.** Őszi este. Olajf. Eladó.
*23 **Papp Sándor.** Merengés. Olajf. Eladó.
24 **Spányik Kornél.** Cabaret-primadonna. Olajf. Eladó.
25 **Csók István.** Aratók. Olajf. Eladó.
26 **Vastagh Géza.** Rambouillet kos. Olajf. Eladó.
27 **Pentelei Molnár János.** Virágzó fák. Olajf. Eladó.
*28 **Pap Henrik.** Esküszünk. Olajf. Eladó.
29 **Nyilasy Sándor.** Horgosi templom. Olajf. Eladó.
*30 **Nyilasy Sándor.** Vasárnap. Olajf. Eladó.
31 **Nyilasy Sándor.** Faluvégi házak. Olajf. Eladó.
*32 **Endrey Sándor.** Tolnay Ákosné arcképe. Olajf. A művész tulajdona.
*33 **Stettka Gyula.** Arckép. Olajf. Magántulajdon.
*34 **Thorma János.** A cigányutcán. Olajf. Eladó.
35 **Stettka Gyula.** Arckép. Olajf. Magántulajdon.

Képzőm. Társ. 1907/8-iki kiáll. kat.

A műcsarnok bejárója előtt:

Zala Györgynek az Ezredévi Emlékre mintázott kisebb allegorikus csoportjai közül jobbról: * a Munka és Jólét bronzszobra, balról a Tudás és Dicsőség bronzszobra. Az előbbit az 1907. évi pécsi országos kiállításon az állami aranyéremmel, az utóbbit az 1900. évi párisi világkiállításon a Grand Prix-vel tüntették ki.

I. TEREM.

1 **Vikár János.** Testvérem arcképe. Olajf. Eladó.
2 **Ziegler Károly.** Amazon. Olajf. Eladó.
*3 **Borúth Andor.** Férfi, kutyával. Olajf. Eladó.
4 **Bruck Lajos.** Tátravidéki pásztorfiú. Olajf. Eladó.
5 **Vastagh Géza.** Két kosfej. Olajf. Eladó.
6 **Nyilasy Sándor.** Házsor. Olajf. Eladó.
7 **Jendrássik Jenő.** Éretlen gyümölcs. Olajf. Eladó.
*8 **Hegedűs László.** Ave Maria. Olajf. Eladó.
9 **Hegedűs László.** Gyermek kutyával. Olajf. Eladó.

Nyilasy Sándor

*17 **Zemplényi Tivadar.** Halászkunyhó. Olajf. Eladó.
18 **Nyilasy Sándor.** Erdő széle. Olajf. Eladó.
*19 **Pentelei Molnár.** Harmínc ezüst pénz. Olajf. Eladó.
20 **Pentelei Molnár.** Utolsó sugarak. Olajf. Eladó.
21 **Nyilasy Sándor.** Festő. Olajf. Eladó.
*22 **Nyilasy Sándor.** Tó partján. Olajf. Eladó.
23 **Mednyánszky László báró.** Tűz mellett. Olajf. Eladó.
24 **Mednyánszky László báró.** Est. Olajf. Eladó.
25 **Mednyánszky László báró.** Esős éj. Olajf. Eladó.

II. TEREM

26 **Aggházy Gyula.** Göcseji homokpartok. (Zala megye.) Olajf. Eladó.
27 **Aggházy Gyula.** Szt.-Lászlói földek. Olajf. Eladó.
*28 **Stetka Gyula.** Arckép. Olajf. Eladó.
29 **Aggházy Gyula.** Lovranai ösvény. Olajf. Eladó.
30 **Aggházy Gyula.** Lovranai erdőrészlet. Olajf. Eladó.
31 **Aggházy Gyula.** Kertek alatt. Olajf. Eladó.
32 **Ujváry Ignác.** Utcarészlet Fiume környékén. Olajf. Eladó.
33 **Ujváry Ignác.** Márciusi est. Olajf. Eladó.
34 **Ujváry Ignác.** Alkony az Adrián. Olajf. Eladó.
35 **Ujváry Ignác.** A martisnitzai partok. Olajf. Eladó.
36 **Magyar Mannheimer Gusztáv.** Ködös nap a Rákoson. Olajf. Eladó.
37 **Magyar Mannheimer Gusztáv.** Holdvilágos éjszaka Caprin. Olajf. Eladó.
38 **Magyar Mannheimer Gusztáv.** Emlék. Olajf. Eladó.
39 **Magyar Mannheimer Gusztáv.** A libapásztorleány. Olajf. Eladó.

Képröm. Társ 1909/10. Kiall. Eat.

I. TEREM.

1 **Zemplényi Tivadar**. Országút a Karszton. Olajf. Eladó.
*2 **Hegedűs László**. Egyenes úton. Olajf. Eladó.
3 **Zemplényi Tivadar**. Porto-Re. Olajf. Eladó.
4 **Glatter Gyula**. Férfiarckép. Olajf. Magánt.
5 **Horthy Béla**. Hazafelé. Olajf. Eladó.
*6 **Vesztróczy Manó**. Meztelen nő. Olajf. Eladó.
7 **Glatter Gyula**. Mezei Erzsébet úrhölgy arcképe. Olajf. Magánt.
*8 **Nagy Vilmos**. Szent Antal kisértése. Olajf. Eladó.
9 **Pap Emil**. Tükör előtt. Olajf. Eladó.
10 **Mendlik Oszkár**. Őszi délután Raguzánál. Olajf. Eladó.
11 **Glatter Gyula**. Keményfi Jenőné arcképe. Olajf. Magánt.
*12 **Mendlik Oszkár**. Zivatar a bisquáiai öbölben. Olajf. Eladó.
*13 **Knopp Imre**. Csipkeiskola Buranoban. Olajf. Eladó.
14 **Glatter Gyula**. Rechnitz Béláné arcképe. Olajf. Magántulajdon.
*15 **Márk Lajos**. Visit. Olajf. Eladó.
16 **Nyilasy Sándor**. Napsütés. Olajf. Eladó.

M.D.K.

Nyilasi

"Vasárnap délután" c. képe került kiállitásra a Solymosi-képszalonban a Szent István-napi ünnepségek alkalmából.
Repr.-ját közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1928. aug. 19-25. XVIII. évf 34. sz. 7 108. lap.

MDK

Nyilasi

szegedi művész alkotásai az 1930.febr.-ban Békéscsabán rend. városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll. Békéscsabán.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

Nyilassy (1873 - 1934)

Sonntagstratsch c. képe (eml.)

a Déri Museumban van

- bozóky - : Die Gemäldegalerie

im Déri Museum Debrecen

Daily News 1969 VII-27

NYILASY

Szegedi művész. Művei kiállítva a Bartók Művelődési Központban, a Szegedi Műgyűjtők Klubjában.

Laczó Katalin: Kiállítási Napló.

Tiszatáj, 1970, szept. 987. l.

Nyilassy.

Munkája szerepel a Műcsarnok téli tárlatán.

Pesti Napló, 1927. dec. 18.

Vigilanza

Umiliatja rezepel a Wiesamole
tli tahlatatu.

Tati Napli, 1927. dec. 14.

Nyilassy

— (Nyilassy emlékkiállítás Szegeden.) Május 19-én nyitja meg *Darányi* Tibor, Szeged főispánja a híres szegedi festő, néhai *Nyilassy* Sándor képeinek emlékkiállítását. A kiállításon nemcsak a hagyatékban maradt képek lesznek bemutatva, hanem több száz darab a múzeumok, családok, társaságokban lévő Nyilassy-képek is.

M.O.934.V.20.

Nyilassy MDK

Résztvett a harmadik nagybányai kiállitáson, melyet a Mücsarnok téli tárlatának keretében külön nagybányai teremben rendeztek meg. /1899. dec.15-1900. ébr.15.

Bör-Réti Nagyb. kiál. kat. 1912. 2o.l.

Nyilassy festő.

Iványi-Grünwald: Vas Ujs. 1897. 87o.l.

Nyilassy festő.

A Mübarát 1922.II. 193-198 l.

MDK

Nyilassy

Dec.17.-én a Műcsarnokban megnyiló nagybányaiak kiállitásán műveivel szerepelt.

Cikk: A nagybányai festő-iskola kiállitasa.

Vas. Ujs. 1898. 50.sz. 877.lap

3213. Nyilassy Sándor.

Sz. Szegeden 1873 deczember 2-án.

Hazatérő munkáspár.

A munkából jövő és balra haladó mezítlábos házaspárból a férfi a kapát viszi, melyet a jobb vállára tett, míg az asszony a zöld mázas vizeskorsót és a kosarat czipeli. A beretvált arczú földmíves, ki kabátját bal vállára akasztotta, nemezkalapot és pantallót, az asszony pedig, ki fejét kendővel kötötte be, világos réklit, rózsaszínű kötényt és sötét szoknyát visel. Az előtért szántóföldek, a háttért lombos fák foglalják el. Jelzése alól balra: »*Nyilasy*«.

Vászon, méretei 118·5 : 118·5 cm. — Lelt. sz. 3213. — Vétetett középületek diszítésére és más gyüjtemények gyarapítására az 1905 deczember 20-iki 104611 sz. engedély szerint 3000 K-án (1130–905). — Elszámoltatott 1906 június 5-én (768–906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Jegyzet. Az 1909 február 20-iki felterjesztés (295–909) és az 1909 márczius 15-iki 25617 sz. leirat (496–909) értelmében ideiglenes állami letétül 1909 április 20-án a Szeged városi múzeumnak adatott (677–909). — Az átadást tudomásul vette az 1909 április 28-iki 50815 sz. leirat.

III.

423 (3213).

641 (38.6).

Let.

III : 423

Vétel 1905

Szeged

Nyilasy Sándor Napsütés cz.

népe (VI. 179. l.

Múzeumi és Könyvtári Értesítő)

Nyilasy Sándortól Mikováth Kálmán

arcképe V. 188.

Muz. és Kvt. Ert

Nyilasy Sándor

Cehbelick V. kiáll

Nemzeti Szalon

1924

Vasárnap a Tisza

töltésen, olaj.

Milkó Endre dr

gyűjteményéből

Nemzeti Szalon

Ujilassy Sándor

Szód

= Ujilassy Kiáltás vehnicelye.

Szegedi Hírnök 1912. máj. 30

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ..... , 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Nyilassy Sándor

Tallián altábornagy
arcképe
Szélmalom
Sárga rózsák
Tápéi fiatalság, befejezetlen.
Kamarási erdőrészlet
Csendélet
Esteledő, városkép
Biedermeier

Szeged 1917

Dugonics-tér

2234 sz.

Szőnyi Ottó úrnak

Szépművészeti Múzeum

Aréna-út 41.

templomok c. munkából

10 db. klisé hasa-

lagos nállítás lásd: 221 c/ sz. jegyz.

klisé lásd: 1934 II/ 24-i

Keltű levelet

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

14 nap. 114/1934.

19-

Magyarország

KIRÁLYI MAGYAR
EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST
VIII, Múzeum-körút 6. Telefon: *46-1.45.
I, Vár, Iskola-tér 3. Telefon: 60-4-85.

Nyilasy Sándor

Öreg halász
Alkarcsőrlet
Hollandi táj
Fűzfák
Falusi kár
Hosszú-i harak
Csendélet, of.-ok
Tanulmány
Napsütés

Szeged 1917

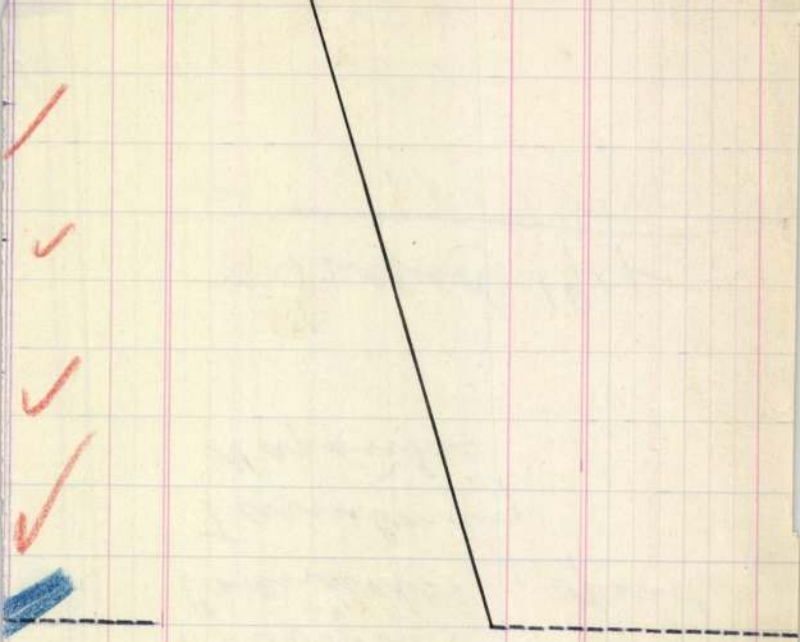

					9.o78.--
1934.					
máj	8	Egyenleg		P	1.973.o2

i május hó 9.-én.

MI NYOMDA
ősége

Nyilasy Sándor

Halászok
Szikla a vaguzai
parton
Táj kép
Ragurai táj
Uj ruha

Szeged 1917

Osszesen:

Schulek úr mellékelt jelentése
szerinti ~~[illegible]~~ elnámolás
mutatrozó hiány

Budapest

Telefon: 69-2-43

Nyilasy Sándor

311 **Boemm Ritta.** Lorx néni virágai. Olajf. Eladó.
312 **Halász-Hradil Elemér.** Tiszamenti részlet napsütésben. Olajf. Eladó.
313 **Halász-Hradil Elemér.** A Garamvölgye. Olajf. Eladó.
314 **Halász-Hradil Elemér.** Kassai részlet borús időben. Olajf. Eladó.

X. TEREM.

*315 **Kölber Dezső.** Egy női akttanulmány. Olajf. Eladó.
316 **Nyilasy Sándor.** Veranda, Olajf. Eladó.
317 **Bruck Miksa.** Segesvári részlet. Olajf. Eladó.
*318 **Bruck Miksa.** A segesvári óratorony. Olajf. Eladó.
319 **Szlányi Lajos.** Napsütés (téli délután). Olajf. Eladó.
320 **Nyilasy Sándor.** Kertben. Olajf. Eladó.
321 **Nyilasy Sándor.** Pihenő kapások. Olajf. Eladó.
*322 **Nyilasy Sándor.** Hajóács. Olajf. Eladó.
323 **Jendrássik Jenő.** Ebéd előtt. Olajf. Eladó.
324 **Szlányi Lajos.** Őszi lombok. Olajf. Eladó.
325 **Szlányi Lajos.** Tavaszi áradás. Olajf. Eladó.
326 **Nyilasy Sándor.** Estefelé. Olajf. Eladó.
327 **Strobentz Frigyes.** Arcképtanulmány. Olajf. Eladó.
*328 **Strobentz Frigyes.** A festők. Olajf. Eladó.
329 **Strohentz Frigyes.** Adagio. Olajf. Eladó.
330 **Pentelei Molnár.** Napraforgók. Olajf. Eladó.
331 **Csánki Dénes.** Erdőszéle. Olajf. Eladó.
332 **Csánki Dénes.** Mezőségi táj. Olajf.
333 **Bruck Lajos.** Árok-utca, Tabán. Olajf. Eladó.
334 **Bruck Lajos.** Szerzetes. Olajf. Eladó.
335 **Háry Gyula.** Utca Nógrád-Verőcén. Olajf.
336 **Nyilasy Sándor.** Horgosi ház. Olajf. Eladó.

Képrőm, Tass, 1910/11.
Téli Kiáll. Gat

337 **Löschinger Hugó.** Tanulmány. Olajf. Eladó.
338 **Löschinger Hugó.** Tinó. (Tanulmány.) Olajf. Eladó.
339 **Háry Gyula.** A kikötő Veneziában. Olajf. Eladó.
340 **Karlovszky B.** Lampel Hugó ny. főszámvevő arcképe. Olajf. Magánt.
341 **Háry Gyula.** A Szt. János-tér Budán. Olajf. Eladó.
342 **Löschinger Hugó.** Szerszámos ló. (Tanulmány.) Olajf. Eladó.
343 **Löschinger Hugó.** Ökrös fogat. Olajf. Eladó.
344 **Háry Gyula.** Királyi palota a Naphegyről. Olajf. Eladó.
345 **Bruck Lajos.** Párisi ház. Olajf. Eladó.
346 **Baditz Ottó.** Jancsi és Juliska. Olajf. Eladó.
347 **Katona Nándor.** Késő ősz. Olajf. Eladó.
348 **Balló Ede.** Női arckép. Olajf. Magánt.
349 **Gergely Imre.** Velencei részlet. Olajf. Eladó.
*350 **Balló Ede.** Férfi-arcképtanulmány. Olajf. Magánt.

XI. TEREM.

351 **Skuteczky Döme.** Leányom arcképe. Olajf. Magánt.
352 **Bosznay István.** Szamos partja. Olajf. Eladó.
353 **Miess Frigyes.** Leányarckép. Olajf. Eladó.
354 **Miess Frigyes.** Férfifej. Olajf. Eladó.
355 **Bosznay István.** Malom mellett. Olajf. Eladó.
356 **Rottmann Mozart.** Udvarlás. Olajf. Eladó.
357 **Bosznay István.** Parkrészlet. (Bethlen.) Olajf. Eladó.
358 **Rottmann Mozart.** A titok. Olajf. Eladó.
359 **Bosznay István.** Szamos mentén Olajf. Eladó.
360 **Rottmann Mozart.** Csábítás. Olajf. Eladó.
361 **Bosznay István.** Borus nap. Olajf. Eladó.
362 **Bosznay István.** Nyári délután. Olajf. Eladó.

Nyilasy Sándor

wod

Soós Aladár - Nyilassy Sándor kiállítása.
Szegedi Napló
1913. ápr. 13.
Koll. kiáll. Szegeden.

U. 506.

M.D.K.

Nyilassy Sándor, festőművész

1906-ban Műcsarnok kiállításon szerepelt Egerben, Miskolcon, Kassán, Eperjesen, Sátoraljaújhelyen, Debrecenben és Gyöngyösön

Zsadányi Guidó: A felvidéki vándorkiállitások története. 187.o.

A Herman Ottó Múz. Évkönyve, IV. Miskolc, 1964

Nyilassy Sándor
festőművész

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – vetéstnéző
paraszt – Lázaspárja vaimagyar Lampulatu
pombos plein-air-jével tünik ki

Magyarság
1929 III. 3

az a sírjában! . . . De ebben az esetben más valami van, ami emlékét ébren tartja a lelkemben! . . .

— Gondolom. Az a mód, ahogy meghalt. Nemde?... — kérdeztem lélekzetemet visszatartva.

— Igen. Az a mód, ahogy meghalt, — visszhangozta László, szemeit eltakarva a kezével; majd fölugrott és iszonyu kétségbeesésében mindkét kezét ökölre szorítva, bámult a messzeségbe. — Az a mód, ahogy meghalt, én értem, én miattam, — zokogta és a régen eltitkolt bánat, a fékentartott lelkismeretfurdalás és az a biztos tudat, hogy az egész borzasztó szerencsétlenség örökre helyrehozhatlan fog maradni, mind-mind, egyszerre — jól láttam — úgy felsírt a lelke mélyén, mint ahogy felbúg a hullámharang viharkitöréskor . . .

— László . . . mennyire értem vergődését, — suttogtam. — Mennyire értem . . .

— Tudom. Hisz maga az Uristennek legáldottabb angyala, — felelt, egy csókot lehelve a homlokomra; — de . . . megért-e igazán? Megérti-e azt Klára, hogy engem nemcsak az önvád gyötör, hanem hogy . . .

— Folytassa László! . . .

— Hanem hogy az a martirhalál egyuttal egy új vallást adott a szívemnek. Hogy Pelejdy Anna én előttem nem egy elhalt menyaszony, akinek emlékét lassan, lassan elhalványítják az elmúló esztendők . . . de egy szent, akinek minden mondása, minden valaha kiejtett kívánsága, sőt minden egyes mozdulata, mosolya, tekintete úgy be van vésve emlékemben, mint hivők lelkében az Evangélium. Megérti-e Klára, hogy miért kérem, sokszor, hogy egy bizonyos módon fésülje a haját, vagy hogy azt a szint vegye föl, aminek mintáját talán egy kis darabka szalagban, vagy egy drágakő csillogásában mutatom meg magának. Óh, ha megérti, értse meg azt is ezentúl, hogy miért vagyok olyankor a legtürelmetlenebb. Mert lássa, fáj, ha ilyenkor valami idegenszerüt mond, vagy olyat tesz, ami attól a hajviselettől, vagy öltözéktől elütő . . . Es — tette hozzá s most már az ő hangjában volt a bizonytalanság, — és még valamire kérem . . .

— Nos?

— Oly nehéz kimagyarázni, hogy mire vágyom, hiszen maga úgy is csupa jóság, csupa báj és csupa tökéletesség . . . De mégis, megtenné?

— Mit?

— Hogy ezután ne csak külsőségekben igyekezzék...

— Pelejdy Annához hasonlítani? . . . — kiáltottam, tágra nyílt szemmel várva a választ.

— Nos hát igen. Miért olyan sápadt? Hiszen most már tudja, ugy-e? . . . hogy nincs miért féltékenykedni reá, mert amit iránta érzek, oly messze, messze van a szerelemtől . . .

— Mert olyan magasan áll felette! . . . — egészítettem ki szavait, csendesen sírdogálva.

De László valószínüleg nem hallotta meg a sóhajtásomat, mert nem felelt reá, hanem azért mégis mellém ült, sőt szelid jósággal ölébe vett, mint egy kényeztetésre váró gyermeket és a fülembe súgta:

— Ne sírjon kis baba . . . de igazán ne . . . megárt maguknak . . .

Nem állhattam meg, hogy ne tekintsek reá és ő ekkor a fejemet két kezébe vette s egészen közelről a szemembe nézett.

— És hallja ezt Klára? . . . Esküszöm magának, hogy olyan bolond szerelmes, amilyen most vagyok a feleségembe, nem voltam soha, senkibe . . . értse meg: senkibe ezen a világon!

Éreztem, hogy igazat mond. De szerelem, szenvedély? . . . En istenem, elég az? De hát ami ezentúl van? nem lesz az enyém soha? . . . Az mindig azé a másé fog maradni? . . .

A Műcsarnok nemzetközi kiállításából

NYILASY SÁNDOR: ANYA ÉS GYERMEKE

IX.

Ma nagy örömem volt. A kis pici kelengyének mintaküldeményét hozta meg a posta.

Micsoda gyönyörűség azok között a puha, finom, csupa csipke, csupa patyolat képtelenségek között válogatni. Mennyi új forma; s mennyi új fogalom. Némelyekről csak azt látom: hogy szép, de hogy melyik a teteje, melyik az alja, s hogy tulajdonképpen mire is való? halvány sejtelmem sincs róla.

De, meg fogom tanulni. Bizony meg. Mert természetesen soha sem fogom engedni hogy Baby őfelségét más öltöztesse, mint én. Es már hogy is engedném? . . . De micsoda irinkó-pirinkó némelyik ingecske! Hát még az ujjasok! . . . Igazán mesés?

— Nézze Nandy néni, látott már ennél aranyosabbat? — kérdeztem egy szalagokkal furcsán feldiszített főkötőt felmutatva.

— Csinos, — hagyta rá a vendégem közömbösen és az aranyszemüveg már is egy bölcsőpárna himzését vizsgálta. Sértődve fordultam el tőle. Pedig, ez igazságtalanság volt részemről, hiszen mit érthet Nandy néni az ilyesmihez? Mit tudhatja ő, hogy mit érez egy jövendőbeli mama, amikor egy-egy ilyen kis főkötőt az ökölle gömbölyített keze fejére simogat? . . . Persze. Mit is érthet hozzá? Szegény, szegény Nandy néni.

De a kérdés külsőségeit úgy látom kitünően tudja.

— Milyen színnel fogod megrendelni? — kérdezte a kiválasztott darabokra mutatva. — Kékkel vagy rózsaszínnel?

— Még nem határoztam.

— Pedig ez fontos, — vélekedett nagyon komolyan, — tekintve, hogy kék a fiúkat, rózsaszín csakis a leányokat illeti meg.

— Hát akkor hogyan tudhassam?

— Ezen gondolkozom én is.

Ugy Tudók 1905. XI. 35.

— Sohse fáradjon, — nevettem, — egyszerűsíteni fogom a dolgot és megrendelem kékkel és rózsaszínnel is. Jó?

— Az istenért?! Csak nem gondolsz ikrekre? — kiáltott szönyűködve.

— Dehogy! — kacagtam, — hanem, amelyikre majd nem lesz szükségünk, azt elajándékozom. Ugyis van egy tervem.

— Halljuk!

— Az, hogy az én kicsinyem díszes kelengyéjével egyidejüleg hozatok néhány egyszerübbet is.

— Szétosztás végett? Nem rossz gondolat. Hányat?

— Mit szólna ahhoz, ha annyit rendelnék, ahány ezer hold vár az én gyermekemre?

— Te kis préda. Tehát körülbelül negyven koldusporontyot fogsz fölruházni. Mi?

— Istenem! Ha elgondolom, hogy még hány ezer meg ezer fog rongyokra szorulni!

— Cselekedjék más is úgy, mint te s akkor majd csökken az arány, — rendelkezett a néni szigorúan.

— Biztosan teszi is, — feleltem meggyőződéssel. És már hogyne is tenné? Hiszen ki bírná el azt a nagy nagy boldogságot, ami reá vár, ha nem juttatna belőle másoknak is? . . .

— De tudja-e, édes jó Nandy néni, — szakítottam meg a beállt hallgatást, — tudja-e, hogy még nem is kerestünk neki nevet? . . .

Hanem erre a mondásomra Nandy néni úgy ugrott föl a helyéről, mintha egy titkos rúgó késztette volna reá.

— Az istenért, hallgass! — kiáltott rémülten és még keresztet is vetett magára.

— Miért? — kérdeztem és ösztönszerüleg a kis gyermekruhákra tettem kezeimet, mintha azokat fenyegetné veszedelem.

— Miért? Hát azért, mert te iszonyu könnyelmü vagy, — hadarta a báróné és olyan dühösen nézett rám, mint még soha. — Nevet akarsz neki adni? — folytatta növekvő indulattal. — Nevet? Mielőtt a világon volna? Szerencsétlen gyermek, hogy juthat ilyesmi az eszedbe?

— De, kedves néni, ez csak . . . ez csak nagyon természetes? . . .

— De hát micsoda ember az a te férjed? — jajdult föl a báróné egészen kikelve a képéből. — Micsoda ember, hogy semmit se szól neked a Koltaházyak családi tradicióiról?

— Szegény László, — feleltem s meg nem álltam nevetés nélkül, mert elképzeltem, hogy most, három héttel a választás előtt mennyivel nagyobb legkisebb gondja is, mint a Koltaházyak családi tradiciót magyarázni.

— So'se nevess! — utasított rendre a néni. — Levéltári okiratokkal bizonyíthatom szavaim igazságát és éppen azért, most csak azt mondom neked, hogyha azt akarod, hogy gyermeked élve szülessen, ne gondolj a nevére — huszonnégy órával a keresztelője előtt.

— De kedves néni . . .

— Semmi de. Igérd meg, különben hidd el, hogy megbánod . . . Igérd meg Klára, — kiáltott egészen más hangon és egyszerre csak azon vettem magam észre, hogy a ridegnek mondott, szigoru Nándy néni könyes szemekkel és összekulcsolt kézzel állt előttem. — Igérd meg édes, aranyos kis Klárám, — könyörgött.

— Édes néni! — kiáltottam őszinte meghatottsággal. — Igérem. Már hogyne igérném, ha ezzel magának megnyugvást szerzek?

Es végre is? Miért ne igértem volna meg? Hiszen azokat a neveket, amelyeket én kitalálok, valahányszor az én kis ici-pici óriás boldogságomra gondolok, azokat a neveket úgyse lelhetném meg semmiféle naptárban! . . .

Es milyen jók ezek a kitalálgatások. Mennyi más gondolatot tartanak távol az eszemtől! Kivált most, amikor annyi időt töltök egyedül. Mert persze Lászlót néha napokig sem láthatom. Oh, bár túl is lennének már azon a kiállhatatlan választásokon!

De vajjon sokat-e érnék vele? Hiszen . . . Megmondjam? A kimagyarázásunk óta valahogy, egyikünk se a régi többé. Igen, ez tagadhatatlan. Az a párbeszéd, amelyre oly rég vágyakoztam (mert annyi jót vártam tőle), ahelyett hogy fölszabadította volna a lelkemet, még csak újabb kínokat mért rám.

Mert mit érek vele, hogy most már tudom azt, amit eddig csak sejtettem? Nem százszor nehezebb-e ezentúl elhitetni magammal, hogy Lászó ezt, vagy azt nem azért mondja, hanem egészen, egészen más okokból? Pedig azelőtt milyen sokszor sikerült ez a kis önámítás, — és én istenem! — hányszor megnyugtatott! . . .

De most? De ezután? . . .

És még valami. Ameddig László azt remélte, hogy Pelejdy Annának még a nevét sem fogom megtudni soha, addig, bármi ment is végben a lelkében, minden erejével azon igyekezett, hogy én ne szenvedjek általa. És ha néha egy-egy türelmetlen szó jött ajkára, vagy elégedetlen tekintet szemeibe, rögtön sietett egészen távol álló körülményekre fogni miért-jét.

De azóta egész másként veszi. Folytatjuk

Szerelem

Könnyü azt szeretni,
Kinek az orcája:
Nyíló kikeletnek
Pünkösdi rózsája;
Kinek a szeméből,
Míg enyeleg véled,
Babonázó fénynyel
Kacsint rád az élet.

Ott ülni ágyánál,
Látni hervadását,
Fonnyadó arcának
Virága hullását;
Nézni, hogy szemének
Lankadó világa
Miként alkonyodik
Mind mélyebb homályba;

Ekkor hajolni rá
Biztató mosolylyal,
Vígasztalni édes,
Lágy, suttogó szóval,
Átölelni forró
Szerelemmel teli,
Mint a hogy a repkény
A romot öleli . . .

Esengő jajszóval
Zokogni az égre,
Az egek urától
Egyre csak azt kérve,
Hogy, ha kedvesednek
Immár nem irgalmaz,
Legalább magad is
Kedveseddel halhass:

Könnyü azt szeretni,
Könnyü azt csókolni,
Boldog ölelésben
Vele egygyé forrni;
De e csalfa lángot,
Mit a hő vér vetett,
Igaz szerelemnek
Még nem nevezheted!

És ekkor érezni,
Hogy aki ott szenved,
A szívednek most még
Százszor kedvesebb lett,
Százszor jobban félted,
Jobban lobogsz érte,
Mint mikor legelső
Csókjait cserélte;

Aztán, mikor szíved
Már tovább nem állja,
Elrejtőzni titkon
Valami magányba,
S mintha büszke férfi
Sohse lettél volna,
Kisírni ott magad,
Gyönge asszony módra;

Ez csak a szerelem,
Az igazi csak ez,
Hazugság minden más,
Mit nyelv annak nevez!
Míg ezt nem érezted:
Bármennyit lángoltál,
Sohase mondd addig,
Hogy szerelmes voltál!

JAKAB ÖDÖN

így volt rá időm, hogy a te problémáddal foglalkozzam . . . No, tehát fiacskám, örömmel jelenthetem, hogy rájöttem az egyetlen elképzelhető megoldásra . . .

— És mi az?

— Nem vitatkozom veled afölött, vajjon csakugyan lehetséges-e, hogy a normális idegzetü ember egy időben két nőbe szerelmes? . . . Elfogadom a te álláspontodat, s készpénznek veszem, amit mondottál; vagyis elhiszem, hogy épp oly lángoló szenvedélylyel szereted Jablonszky Sárika kisasszonyt, mint Lénárt Endréné úrnő ő nagyságát. Ha keleti államban élnénk, egyszerü lenne a probléma megoldása: feleségül vennéd mindakét ideálodat, s a páratlan napokon épp oly ragaszkodással csüggnél az egyiken, mint a páros napokon a másikon. De ezt a bölcs elintézést nálunk rideg elzárással sújtja a szigoru büntetőtörvénykönyv. Mindakét hölgyet tehát még az esetben se vezethetnéd oltárhoz, ha Lénárt Endre egyébként hajlandó is lenne arra a baráti szívességre, hogy a feleségétől elváljon. Itt lenne ennek a módnak az ellenkezője is: hogy tudniillik egyiket se veszed el a kettő közül. Ez azonban körülbelül olyan eljárás lenne, mint amit a néhai angol lord követett, aki a haláltól való félelmében öngyilkossá lett. Nem marad tehát egyéb hátra, minthogy az egyiket feleségül veszed, a másikról pedig lemondasz; mert a francia regények kettős háztartásához nincs elég kedved és elég cinizmusod?

— Persze, hogy nincs . . .

— Fönmarad tehát annak az eldöntése, melyik legyen az a kettő közül, akiről lemondasz, s melyik, akit egy hosszu életre magadhoz csatolsz? . . . Hogy erre a kérdésre a kellő alapossággal válaszolhassak, meg kell állapitanunk egy kétségbevonhatatlan igazságot.

— Mi az?

— Analizálnunk kell kissé az érzéseket, amelyek a két szerelemben dominálnak. Megengeded, ugy-e, hogy az a mánor, amelylyel Jablonszky Sárikára gondolsz, lényegesen különbözik attól, amelylyel Lénártnét körülveszed. Az első a desztillált szerelem, amelyet csak a legminimálisabb mértékben zavarnak meg idegen elemek; a másodikban viszont sokkal több az idegen elem, mint a tulajdonképpen való szerelem. Amikor Lénártnét látod, az ereidben lázasan kering a vér, mert arra a csókra gondolsz, amit tegnap kaptál tőle, s aminek a párját holnap fogod megkapni, amikor ismét egyedül lehetsz vele az emeleti szalonban . . . A Sárika ártatlan kis személyével ily fölindulások nincsenek kapcsolatban. Őt önzetlenül szereted; sírni tudnál, amikor elválsz tőle, pedig ha együtt vagytok, talán még arra se gondolsz, hogy a kezecskéjét megszorítsad . . . A Sárika egyszerü látása boldoggá tesz; míg ellenben minden idegszálad megfeszül a fájdalmas izgalomtól, ha az asszonyt, akit már a karjaidban tartottál, a mások jelenlétében látod viszont. Lénártné az érzékeid királynője, Sárika a szivedé. Beismered-e, hogy az eddigi fejtegetéseim közel járnak az igazsághoz?

— Hiába ismerem be, ez nem változtat azon a borzalmas valóságon, hogy egyikről se tudok lemondani...

Folytatjuk

Elrettentő példa

Elbeszélés

Pálfalvyék házibálján történt, hogy Kurtics Imre éjféltájban egy kellemetlen fölfedezést tett. Odabenn a szalonban éppen a négyest kezdték, ő pedig át akart menni a dohányzóba, hogy egy kicsit cigarettázzék és filozófáljon. Amikor a télikerten sétált keresztül, az egyik sarokban egy párt pillantott meg, amely fölöttébb gyanús közelségben ült egymás mellett. Edit volt, az unokanővére és Malomszeghy Bandi.

Imre egy pillanatig gondolkozott, azután lassan közelebb lépett.

— Hát ti nem táncoltok?

— Sohasem táncolok négyest, — magyarázta Edit. — Az még csak megjárja, hogy egy valaki ölelgessen zeneszó mellett, de hogy egy egész colonne fiatalember sorba átkaroljon és a kezemet szorongassa, abból igazán nem kérek.

Kurtics Editnek megvolt az a híre, hogy furcsa igazságokat mond, az unokafivére ezért nem is akadt fönn az előbbi kijelentésen. Odakínálta a karját.

— Egy kis beszédem volna veled, Edit.

— Most azonnal?

— Most azonnal.

Edit bosszús pillantást vetett reá.

— És ha most nem volna kedvem végighallgatni a mondanivalódat?

— Akkor kénytelen volnék unokafivéri jogaimra hivatkozni. Ne felejtsed el különben, hogy ma én vagyok a gardeod.

Malomszeghy Bandi fölemelkedett a helyéről.

— Nem akarom zavarni, Edit nagysám, — mondotta kissé gúnyosan. — Ha megengedi, később majd visszajövök.

Meghajolt és átment a táncterembe. Edit egy pillanatig utána nézett, azután hirtelenül odafordult az unokafivéréhez.

— Hát rajta. Halljuk azt a fontos mondanivalót! De arra kérlek, ne légy túlságosan hosszadalmas. Nem azért jövök bálba, hogy veled vitatkozzam.

— Mégis mindig jobb, ha velem vitatkozol, mintha Malomszeghyvel udvaroltatsz magadnak.

— Neked talán jobb. De nekem? . . .

— Neked is jobb, ha egy tisztességes ember van melletted, mint egy tisztességtelen.

— Ah! Ez kissé erős. Jól tudom, kedves Imre, hogy az unokafivérem vagy és azonkívül szerelmes is vagy belém, de az mégsem járja, hogy ezen a jogcímen ilyen kifejezéseket használj az udvarlóim ellen.

— A kifejezések jogosultak. Még ha nem is volnék az unokafivéred, még ha nem is volnék szerelmes beléd, amit különben tagadok, akkor is, ha azt látnám, hogy Malomszeghy Bandi melléd ül, odamennék hozzád és azt mondanám: „Kisasszony, vigyázzon, ez az ember nem érdemeli meg, hogy szóba álljon vele".

Edit feléje fordította a fejét. Már ideges volt egy kicsit.

— De hát mit vétett tulajdonképpen Malomszeghy? Hamisan kártyázott?

— Nem.

— Sikkasztott? Csalt?

— Nem.

— Hát mit tett?

— Elégedj meg annyival, amennyit mondottam.

Edit lassan fölemelkedett a pamlagról.

— Találós meséket nem játszom, kedves Imrém. Vezess Malomszeghyhez.

— Edit, megtiltom neked, hogy ezzel az emberrel beszélj.

Husvéti ajándék a magyar nemzetnek

Mühlbeck Károly rajza

A leány ajkai körül egy könnyü, gúnyos mosoly játszott. Szó nélkül pár lépést tett a táncterem felé. Imre most fölugrott.

— Megállj! Ha másképpen nem tudlak meggyőzni, inkább elmondom neked azt, amiről különben nem akartam senkivel sem beszélni, legkevésbbé egy leánynyal.

— Hallgatlak.

— Tehát figyelj ide. Tavaly tavaszkor egyszer kisétáltam a Zugligetbe. Kora tavasz volt még, alig találtam odakünn embert. Egy mellékútra kanyarodtam és egyszerre csak szemben állottam Malomszeghyvel. Nem volt egyedül. Egy leány volt vele, egy úrileány, akit én is ismertem. Tudja az ördög, hogy mi van ebben az emberben, ami a nőket úgy vonzza. Én legalább nem tudom megérteni. De mégis úgy kell lennie, mert ez a leány nem volt afféle könnyelmü, kalandra szomjas nő. Csak nagyon szerelmes lehetett, mert szó nélkül tűrte, hogy Malomszeghy a karjaiban tartsa és csókolja.

— Ah!

— Reám nézve a helyzet nagyon kénvelmetlen volt. Valahogy úgy csináltam, mintha nem vettem volna észre őket, azután gyorsan megfordultam és odább állottam. De a találkozás még sokáig a fejemben járt. Milyen hatalma lehet ennek az embernek a leánylélek fölött, ha egy kifogástalan úrileány ennyire átengedi magát a szenvedélynek?

— Készen vagy?

— Nem. Az őszszel egy inas sürgősen beteghez hivott. Késő este volt, úgylátszik az első orvoshoz fordult, akinek a tábláját meglátta. A beteg pedig nem volt más, mint a zugligeti leány. Segiteni már nem lehetett rajta, mert a méreg, amelyet megivott, biztosan hatott. Meglepett azonban, hogy ő is reám ismert. Amint ott vergődött az ágyán, háromszor is halkan a fülembe súgta: Ne mondja meg a nevét. Akkor nem értettem meg. Később azután, amikor a szerencsétlen szüleivel beszéltem, megtudtam mindent. Az a gazember visszaélt a leány szerelmével, azután otthagyta Megunta, már nem kellett neki — egyszóval otthagyta. A leány pedig szégyenében és kétségbeesésében búskomor lett. A szülei sejtették, hogy mi bántja, de hasztalan faggatták, sohasem tudták meg tőle a férfiú nevét. Minden áron kimélni akarta. És kimélte még akkor is, amikor már a méreg marcangolta a testét.

Edith lehajtotta a fejét.

— Meghalt?

— Meghalt. És én hallgattam, mert egy haldokló kívánságát tisztelnem kellett. Nem mondottam el soha senkinek azt, amit tudok. De neked most el kellett mondanom. Edit. Láttam, hogy hogyan nézed azt az embert, óh ismerem ezt a nézést. Tudom, hogy mit jelent. És ezért meg kellett tudnod, hogy kicsoda Malomszeghy Bandy. Most már elhiszed ugy-e, hogy nem tisztességes ember?

Edit még mindig elgondolkozva nézett a földre. Majd halkan, vontatottan ismételte.

— Elhiszem.

— — — — — — — — — — — — — — —

Vagy két óra mulva Imre befejezte a dohányzóban azt a magas szinvonalon álló eszmecserét, amely alatt a kopasz Csetneky gróffal az angol parlamentárizmust elintézték. Amikor ismét a szalonba nézett, majdnem sóbálványnyá meredt. Semmi kétség, Edit Malomszeghyvel táncolt. És hogyan táncolt! A szeme mámoros csillogással kereste a férfiú tekintetét, a keze pedig önfeledten pihent az ő kezében.

Imre eleinte azt hitte, hogy hallucinál. De a kettő nem hagyta abba egyhamar a táncot, ideje volt meggyőződni arról, hogy jól lát. Most elhallgatott a zene és Imre odasietett az unokanővéréhez. Annyira izgatott volt, hogy szó nélkül karon fogta és egy sarokba vezette.

— Edit!

A leány dacos bosszúsággal tekintett reá.

— Mit akarsz?

— Edit! Azok után, amiket elmondottam neked, még mindig táncolsz vele? Megőrültél?

Edith felhúzta a gömbölyü vállát. De nem válaszolt.

— Hát nem elég az, amit megtudtál róla? Képes vagy még mindég kezet fogni vele?

Most megszólalt a leány. Hangja érdes volt.

— Azzal táncolok, akivel akarok. A multjához pedig semmi közöm. De ha éppen tudni akarod, akkor . . . ha egy leány megfeledkezik magáról, mindig a férfiúnak van igaza.

— De Edit! — és ezt te mondod?

— En. Igen ezt én mondom. Te pedig csak azért szenteskedel, mert ti férfiak irigylitek azt, akinek több szerencséje van, mint nektek.

És ezzel Edit megfordult és minden további magyarázat nélkül arra felé tartott, ahol Malomszeghy már epedő, de mégis diadalmas pillantással várta.

Farkas Pál.

A Műcsarnok tavaszi tárlatából

Nyilassy Sándor: Káposztás kofa

Uj Idők 1906. XII. 16.

Nyilassy Sándor

Nat. Lex. 1910. 975. l.

Nyilassy Sándor: Hajó-ács.

MAGYAR SZEMLE

A szerkesztőbizottság elnöke
GRÓF BETHLEN ISTVÁN

Szerkesztőbizottság

GOMBOCZ ZOLTÁN, GRATZ GUSZTÁV, GYALÓKAY JENŐ,
HEGEDŰS KÁLMÁN, HERCZEG FERENC, HÓMAN BÁLINT,
KENÉZ BÉLA, BÁRÓ KORNFELD MÓRIC, KORNIS GYULA,
LEPOLD ANTAL, PETROVICS ELEK, RAKOVSZKY IVÁN,
RAVASZ LÁSZLÓ, SZÁSZ ZSOMBOR

A Műcsarnok téli tárlatából

NYILASSI SÁNDOR: Vasárnap

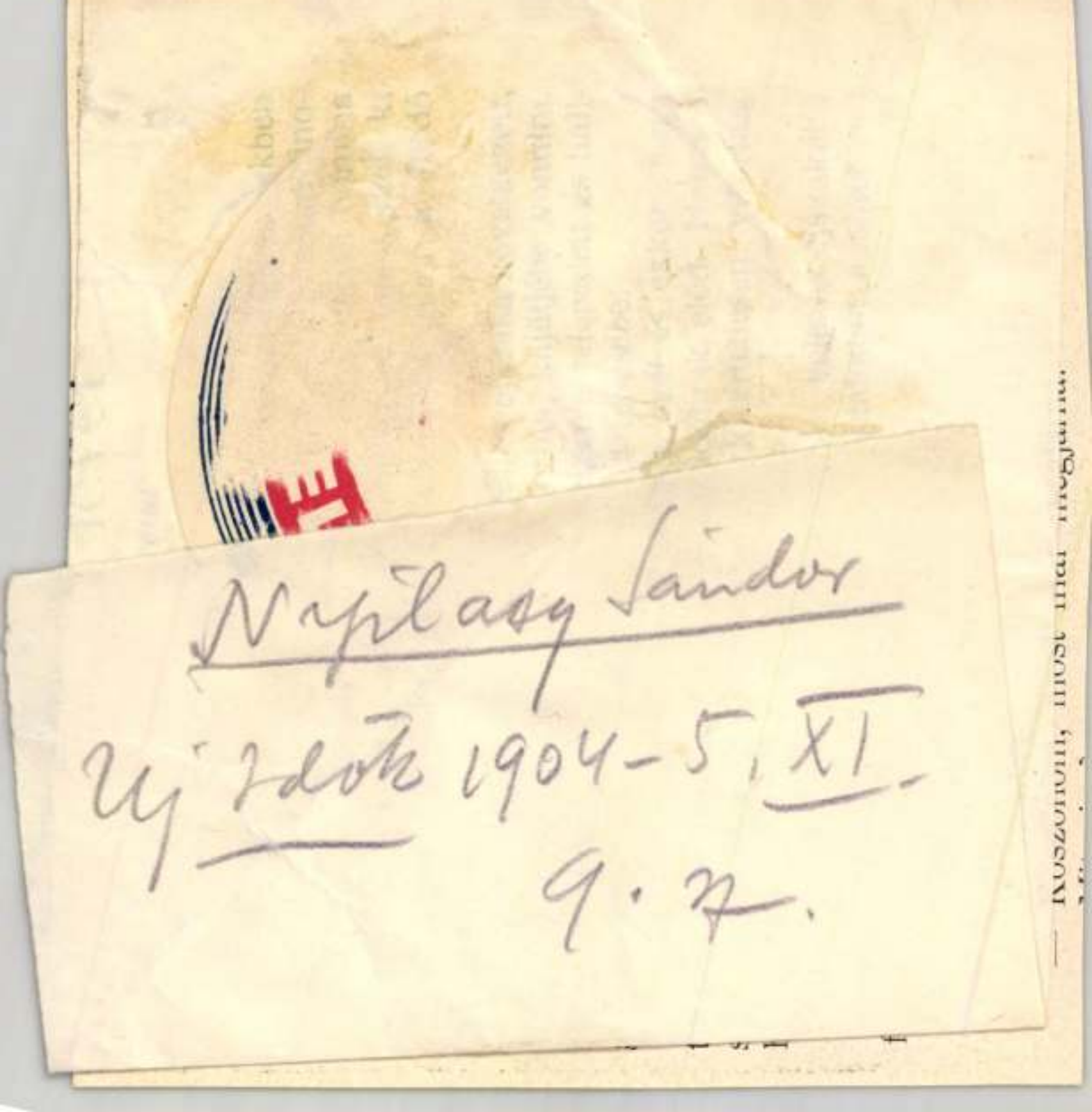
Naplásy Sándor
Ujfalu 1904-5, XI
9.27.

Nyilassy Sándor

Vas. egy. 1911. 1053. l.

Nyilassy Sándor: Kapások.

tartom meg. Erről is beszélni akarok.

— Mit akar, mit? — bámult az öreg. — Eladni. Encsy Pongrácz az egész életét rászentelte. Ejha! Nem komoly dolog ez — hálistennek.

Pilisi végig nézte az öreget.

— Bocsánat, gazdatiszt úr. Nagyon bővelkedik a megjegyzésben, az ellenmondásban, de nem tud mértéket tartani azok elköltésében. Egy kissé pazarló velök.

— Bőkezű természetem, hogy többet ne pazaroljon, hát . . .

Azzal fejezte be a mondatot az öreg, hogy egyet fordult és tartózkodás nélkül távozott.

A vesékbe látók megismerhették volna az öregnek e pillanatban támadt mohó vágyát, mely egyenesen oda irányult, bárcsak örökre elveszítené szeme elől a képviselő urat, az örököst.

— Nehezemre esik rosszat hinni Sztaricsek uramról, — szólt Pilisi, nem titkolva, hogy bántva érzi magát, — és szeretném szelidíteni ítéletemet. Azt hiszem, inni szokott. Attól tartok, hamar ki kell adnom az útját.

— Nem sokat tudok róla, de egy kissé nehezemre esik, hogy egyetértsek veled, — szólt Érpáli. — Encsynek bizalmas embere volt, féligmeddig barátja is.

— Ilyen elhagyatott helyen nem lehet válogatni a barátokban, — e szavakkal hiusította meg Pilisi a barátja védelmezési kísérletét.

VIII.

NYILASSY Sándor

CSONGRÁDMEGYEI FÜZETEK
14 sz.

SZELESI ZOLTÁN

NYILASY SÁNDOR

A „Csongrádmegyei Füzetek" a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Csongrádmegyei Szervezete szerkesztésében, Szeged mjv. Tanácsa Vb. Népművelési osztálya kiadásában

Felelős szerkesztő:

OSVÁTH BÉLA
a TTIT megyei titkára

CSONGRÁDMEGYEI FÜZETEK
14. sz.

NYILASY SÁNDOR

(1873—1934)

Írta:
SZELESI ZOLTÁN

Oelmacher Hanna elvtársnőnek
barátsiggal Szelesi Zoltán
k. 1955. augusztus

Szeged, 1955

A címlapon:

GOMBASZEDŐK

Fényképek:

Molnár László

Szeged gazdag múltú képzőművészetében jóllehet nem találunk egyetlen olyan jelentős mestert sem, akit nemzeti kultúránk nagyjai között említhetnénk, azonban több olyan haladó szegedi festő van, élükön Nyilasy Sándorral, akinek művészetét a helyi táj szeretete és a nép iránti hűség jellemzi. Műveik, melyek hol szelíd, hol szenvedélyes hatást keltenek, az emlékekben bővelkedő tiszaparti város és vidékének szépsége felett érzett öröm, sokváltozatú megragadásához segítenek bennünket. Alkotásaikon az árvízsújtotta Szeged és homokos tanyavilága népének múltbeli céltalan, elnyomott, nehéz életét, harcait és sivár környezetét láthatjuk: — a Móraváros gyáraktól tarkított, málóvakolatú, vizes munkástanyáit, a kakastollas csendőrlegényekkel összetűző szegedi sztrájkolókat, majd a mezei dolgozók görnyedthátú, izzadt csapatát, talicskázó kubikusok és hálót merítő halászok, fáradt napszámosok és kiázottkezű mosónők tipikus alakjait. Magas eszmei és művészi erejű alkotásaikban feltárták a „Tiszaparti metropolis" hazug fogalmának feneketlen nyomorúságát, népének élet-halál harcát, s legjobb munkáikkal az elnyomás elleni izzó gyűlöletre neveltek.

A helyi polgárság halkan jelentkező arcképszükségletét szerényen kielégítő Szikora Györgytől (1788—1862) Tápé dolgozó parasztjainak erőtől duzzadó típusait, gazdag festői értékekben megörökítő Nyilasy Sándorig, (1873—1934), az itteni festők legkiválóbbjai, az élet igazságának megismerésére, a valódi szépség igényére tanítottak. Művészetük, melyet a szülőföld szeretete, a tiszavidéki „homoki embör" nyomorúsága, ritka öröme és törhetetlen életereje ihletett meg, — szétbonthatatlan tartozéka népi erőn nyugvó nemzeti festészetünk egészének. Megújhódott helyi képzőművészetünk sokatígérő kibontakozásának felfeléívelő útján nagy segítség az elődök tapasztalata, a helyi kulturális örökség, amelyet egyetlen mai, igazszívű szegedi alkotóművész sem nélkülözhet, hogy Juhász Gyula szavai szerint: „... a művész eljusson a néphez és a nép eltaláljon a művészethez."

*

Alföld tája és népe sok kiváló magyar festőt megihletett. Soraikból különösen három délalföldi művész magaslik ki. Egyik a Szentes környéki szegényparasztság nyomorúságát és lázadó indulatát drámai erővel ábrázoló Koszta József (1864—1950), másik a hódmezővásárhelyi Tornyai János (1869—1936), aki a nehéz, keserves zsellérmunka színterét: a „Viharsarok" vidékét és népének társadalmi viszonyait kritikai éllel mutatta be. A harmadik, a kettőjükkel szemben könnyedebb modorú, szegedi Nyilasy Sándor, akinek színpompás képein a komorságnak semmi nyomát nem találjuk. Aranylóan derűs műveiben, a napsütötte Tiszatáj népének életkedvét, optimizmusát meggyőző erővel fejezte ki.

Nyilasy Sándor 1873 december 2-án Szegeden született. Jómódú iparoscsaládja körében — atyja asztalos mester volt — nem látott szomorúságot, míg 1879 egyik emlékezetes, vizetárasztó, szeles tavaszi éjjelén megkondultak a harangok és a gyermekkor felhőtlen boldogságát elragadta a haragos, szennyes ár. Vagyonuk elpusztult. Anyja — Telbisz Anna —, Sándor és Károly fiaival Nákófalvára menekült, ahol egy évet töltöttek és 1880-ban tértek vissza Szegedre, amikor a kis Sanyi iskoláztatása megkezdődött. A művészet iránt való hajlama korán megnyilvánult. Ennek beszédes bizonyítékai azok a bátortalan kis gyermekrajzok, melyet tőle a Móra Ferenc-Múzeum őriz. A középiskolában Nováky Bertalan, szegedi gimnáziumi rajztanár keze alá jutott, aki lelkesen tanítgatta a felfedezett tehetséget. Az érettségi és a budapesti Mintarajziskola elvégzése után, 1893-ban a müncheni Akadémiára került, ahol tanulmányai az intézmény megcsontosodott rendje szerint folyt.

Az Akadémiát rövidesen otthagyta és sietve ment át Hollósy Simon festőiskolájába. Ahogy Réti István írja: „1894-ben és 1895-ben Münchenben Hollósynál tanult, majd később Párizsban, a Julianban. Thorma 1897 tavaszán ott ismerkedett meg vele és tanulmányait, de főképpen egy Krisztus születését ábrázoló képvázlatát látva, meghívta, jöjjön Nagybányára." Nyilasy két év nyarát: 1897—98 legszebb hónapjait töltötte Nagybányán, mint a művésztelep legifjabb tagja. A nagybányaiak első budapesti kiállításain résztvett. Itt szereplő művei közül főleg a *Betlehem*, *Esti harangszó*, és a *Magvető* című alkotásai a kiemelkedőek. A művésztelep monográfusa szerint Nyilasy 1899-ben „...elmaradt Nagybányáról s Szegedről küldte be műveit — 5 darabot — a nagybányai csoport kiállítására. épp úgy, mint az utolsó együttes felvonulására is, a következő évben. De már ez utóbbi alkalommal csak egy munkájával szerepelt. Ezek a szegedi képei lassan egészen más jelleget öltöttek, mint a nagybányaiak: más levegő, más színek, más em-

beri környezet, más tájék, sőt talán más temperamentum is tükröződött bennük."

Nyilasy Sándornak nemcsak mint embernek, hanem mint művésznek is a tiszaparti város, Szeged volt az igazi otthona. Szülővárosában való letelepedése után itt látjuk tehetségének kibontakozását. Itthon készült művei közvetlenül ragadják meg a látott dolgokat. A tájat, az alakokat, a nép küzdő, munkás életét, törhetetlen életkedvét. A tápéi népviselet színpompás világa adta meg számára a leghálásabb témákat és a dolgozó parasztok arcára kiülő gyermeki őszinteség a legmelegebb érzéseket. Bár a művész ragaszkodott a látott valósághoz, mégis hozzátett egy értéket: valamennyit megaranyozta meleg kedélye. Póz- és nagyképűség nélküli egyszerű és közvetlen hangja olyan, mintha régi kedves ismerősökhöz beszélne. Sokatigérő fejlődésének elején érezni lehet művein a keresés nyugtalanságát. Ezt mutatja a *Cigányok* (1900) c. nagyméretű alkotása is.

E képén, — melyet a város 1901-ben vásárolt meg — poros országúton haladó szőregi vándorcigányokat látunk. Az ekhós szekér körül költözködő cigánycsalád tagjai: komolyarcú barna férfiak, tarkaruhájú fiatal nők és hiányos öltözetű vidám apróságok sürögnek. A kis társaság felkerekedve a hosszú útra, lelkesen igyekszik új tanyája felé. Az alkotás egésze, rajza, az alakok elrendezése, szilárd szerkezetű. A művész a kényszeredettségtől mentes, eleven csoportfűzésben és a kifejezésteli mozdulatok megkeresésében, egyaránt jól oldotta meg feladatát. Képén a vonal az uralkodó elem s a szín, ennek hangulati kísérőtársa, — bár a kompozíció festői gazdagsága, színessége és térbelisége figyelemreméltó fokon áll. E művének megfestése hosszabb időt vett igénybe, születését sok kutatás, javítgatás, az akadémiai kötöttségekkel való küzdelem váltakozásai kísérték. A tárgyias leírás itt még fontosabb cél mint a valóság realista átköltése, azonban a táj és ember kapcsolatának szerves megteremtése, a festő jelentős eredménye.

A hangulat, mely Nyilasyban derengett, igazán csak itthon a Tisza mellett talált neki megfelelő formát. Először a Kamarás-erdőben ütötte fel tanyáját, majd Horgos utcáit járta, utóbb és véglegesen Tápé legényei, lányai, munkás földművesei lettek képeinek legkedveltebb szereplői. Tápén való legyökerezését megelőzően festette meg a *Gombaszedők*, a *Hazatérő munkáspár* (1909) és a *Napsütés* (1911) c. alkotásait.

E tisztaszívű közvetlenségről tanúskodó vásznainak egyikén, a legkorábban létrehozott *Gombaszedők*-ön láthatjuk, amint egy napsütéses koradélelőttön két fiatal parasztlány, nagy puttonnyal

a hátukon, gombaszedésre indulnak. Alkotása nagyszerű példája annak az eredménynek, melyet a *Cigányok* óta a könnyed, levegős képek megfestése terén elért. A lányok öltözete szegényes, egyszerű. Mezítláb tapossák a rét száraz, szúrós füvét. A kék szoknyás, födetlen fejű kisebbik lányka serényen lépked előre, magamögött hagyva piroskötényes, fejkendős nénjét. Mindkettőjük háta kissé görnyedt, fejük szomorkásan le van hajtva, — életük nyilván nem könnyű, kenyerüket fáradságos munkával keresik meg. A gombaszedésre induló két lány alakja, a kép középterében van elhelyezve, s a mű jelentékeny részét kitöltik. A sárga gyepes előtér és a kis töltés mögötti fák, bokrok, zsindelyezett tetejű házacskákkal tarkított háttér, csak kevéssé tagolt. A világos, felhőnélküli ég tükörsíma kékjéből, a tanya sötét kontúrja plasztikus hangsúlyt kap. Az ember és a táj egységet mutató kapcsolata itt is jól megfigyelhető, melyet az alkotáson szétáramló fény teremt meg. A gazdag fény azonban csak a felületet ragyogja be, s nem bontja meg a formák tagoltságát. A valóság és közvetlenség szeretete, az élet és a természet dús alakváltozatának megragadó kiaknázása rávall Nyilasy Sándor realista érzületére.

Másik, horgosi tartózkodása alatt készült művén, a *Hazatérő munkáspár*-on megfigyelhetiük azokat a jegyeket, melyek az elmélyült tartalom felé való törekvéséből adódtak. Képén, a lenyugvó nap fényétől megvilágítva, mezítlábas munkáspár halad a falun keresztül a napi földmunkából hazafelé. A zöld sokszínű árnyalatát magábafoglaló atmoszféra tölti be a képet. Az ember kapát tart az egyik vállán, a másikon kabátja lóg panyókásan. Mellette lépdelő felesége ételhordó kisgarabolyt és vizeskorsót visz. Látszik rajtuk, hogy örömben és bánatban, jóban és rosszban kitartanak egymás mellett. Összeszokott munkás, dolgos emberek. Figyelemmel kísérhetjük, hogy a művész korábbi, mérsékeltebb ecsetkezelése bátrabbá, szenvedélyesebbé válik, s alkotása egy komoly, nehéz élettel küzdő embersorsot tár elénk. Nyilasyt itt a tartalomnak minél életteljesebb kifejezése érdekelte. Érzékeny megfigyelésekkel gazdagítja az alakok jellemét, cselekvését és szokatlan erővel viszi bele a nézőt az élet teljébe.

Nyilasy Sándor művészetének sajátos vonása, hogy szinte kizárólag a verőfényes nyarat, a virágzás időszakát, szülőföldjének természeti gazdagságát ábrázolja. Képein úgy hatnak a színek, mint a sötétséget elűző napsugár. A művészet azonban szentebb volt előtte, semhogy a világítási jelenségek egyszerű lerögzítőjévé süllyedjen, — a napsütés nem cél, hanem eszköz volt az optimista tartalom kifejezésére. Bármennyire is közelébe ért a plein-air

festés új elvének sohasem vált belőle, éppen alakító, rendező, eszmét tükröztető hajlandósága és a néppel való elszakíthatatlan kapcsolata miatt impresszionista festő. Erről tanúskodik egyik legfestőibb képe a *Napsütés* c. műve, mely Nyilasy érett korszakba való lépését tükrözi.

Lírai hangulatú alkotásán a Horgos melletti kiserdő lomboktól gazdag, dús füvű pompájában zöld kerti széket látunk, melynek támláján egy széles karimájú női szalmakalap nyugszik. A növényzet zöld skáláját adó természetben, szinte ékszerként hat ez a tüzessárga színű női holmi, melynek fiatal tulajdonosát, ha nem is látjuk, de itt érezzük a közelben. A zsenge fácskák hallgatag nyugalmától körülvett üde tisztást, elönti a bokrok között beözönlő napsütés, mely vidám sugarával meleg színű arany köntösbe burkolja, a fanyar illatú növényzetet. Nyilasynak a természet szépségében, a valóság nagyszerű változataiban való elmélyülése az áhitatos csodálat hangját sugalmazza. Az éltető verőfényt pompás gazdaságban ábrázoló kép, friss lerögzítése az ihletés pillanatában született megragadó hangulatú benyomásnak. A szabadtéri világítás sugárzása és a napfény öröme tölti el az alkotást, melyből minden nehéz barna szín ki van vetve, az árnyékok átlátszóak, színesek, a kép a sok sárgás, zöldes-kékes tónustól optikai könnyedségűvé lett. A művész szélesen festi a vegetációt, a lombot, a bokrok ezernyi levélzetének szövedékét; — a szonórus-zöld, palettájának egyik legvonzóbb eleme. Realizmusát valóban a természetben látottak alapján fejlesztette.

Nyilasy Sándor 1919-ben Tápén ütötte fel tanyáját. Itt a népi élet és a zöld természet eleven közelségének hatása alatt festette legszebb képeit: a széljárta földeken a tavaszi munkát végző és alkonyatkor a mezőről fáradtan hazafelé tartó falusi embereket, vagy a dolgos hét után, a vasárnapi ünneplőbe öltözött vidámarcú parasztfiatalok enyelgését ábrázoló alkotásait. Sokszor a falu kisablakos, zöld zsalugáteres, rozzant kerítéses házacskáit, akácoktól árnyas utcáit és a Tisza napégette, füzesborította partjait örökítette meg. Festményei nemcsak művészi köntösben mutatják meg Tápé dolgozó parasztságának hétköznapi és ünnepi valóságát, hanem jól tükrözik Nyilasy mesterségbeli munkamódszerét és szűntelen tevékenykedő, megfigyelő természetét is.

Tápén készült alkotásainak témagazdagsága bizonyítja, hogy mily szeretettel merült el az itteni dolgozó parasztok életének tanulmányozásába. Benyomásainak közvetlensége, előadási módjának megejtő bája, alakjainak életteljessége, — vonzóvá teszik alkotásait. Tápé falu dolgozói közel másfél évtizeden keresztül a leg-

melegebben ragaszkodtak Nyilasy Sándorhoz, aki ott az egyik házacskát alakította át meghitt műtermévé. Ebben töltötte a nyári hónapokat, itt gyűjtögette azokat az élményeket, melyek a legváltozatosabb színekben és kedves hangulatban tükröződtek vissza alkotásain. Színpompás festményei: a *Kártyázó fiúk, Lányok a Tiszatöltésen, Marostorkolat, Vetésnézők, Zsalugátert festő asszony, Birkanyáj a fa alatt, Réten, Hazatérő kapás, Kinn a bárány, benn a farkas, Paraszthúz* stb. — a Tisza mentén élő nép környezetében születtek meg.

Nyilasy munkásságában jelentős szerepe van a tájábrázolásnak. Kisméretű, de rendkívül üdítő tanulmányokban kísérletezgette ki a táj karakterét, a formák és színek egymásmellettiségét, mintegy felkészülésként a nagyobb feladatokra. Szép példa erre a *Tavasz a földeken* c. alkotása.

E kis képe elárulja, hogy a természet szinte magától kínálta mindazt, amit a festő benne keresett: a lenyűgöző egyszerűséget, a nyíló élet reménykeltő gazdagságát. A keresetlen elrendezés gyermeki érhetősége és a témájával való eggyéválás biztosították számára a tartalom hamvasszépségű megragadását. Vásznán alföldi szántóföld-részletet látunk alacsony horizonttal és hatalmas éggel. A jótékony esőt hozó borús, szürke ég alatt szélesen elterülő nyirkos föld tompa barnája és az üde vetések pázsitzöld táblái tökéletes összhangban egyesülnek. A vetésszőnyegek perspektivikus vonalvezetéssel nagyszerűen érzékeltetik a tér mélységét, s a kép jobb- és baloldaláról keskény sávként futnak az előtérbe, hogy középtájon vékony csíkban találkozva, ketté válasszák a domborodó szántás egyhangúsággal fenyegető sötét, rögös tömegét. A háttérben mindössze egy tanyát takargató lombos facsoport laza foltja látszik, mely jól érzékelteti a messzeséget. Mégis élettel teli a határ, — a földből kikandikáló zsenge vetések apró hirnökként az emberi munka diadalát zengik, s jó terméssel, dús aratással kecsegtetnek. Nyilasy líraisága fejlődése során mind mélyebbé válik. Kisebb vázlatai is, melyeket a mezőkről, vagy a falusi házacskákról, utcasorokról festett, a maguk közvetlen átélésében ezt a poézist sugározzák.

A Móra Ferenc-Múzeum Képtárában látható *Tápéi kompkikötő* c. alkotásán, művészi fejlődésének eddig elért eredményeit kamatoztatja. A kép előterében a tápéi komp sárgaföldes, homokos, meredeken ereszkedő lejáróját látjuk, mely a Tisza innenső partján nyugvó kompkikötőhöz vezet. Az út mindkét oldalán egy-egy dús lombú, hatalmas nyárfa áll őrt. A víz csendesen folyik, tükrében az ég felhőtlen azúrja kéklik. Az egészre ráborul, a vi-

ruló táj felett sugárzó levegő finom rezgése. A művész mély lélekzettel és színgazdagon tárja elénk a tág kényelmességgel folyó vizet, gazdag formájú fákat, bokrokat, dús gyepet, s a tájban munkálkodó embereket. A háttér, a füzesektől borított túlsó partot mutatja, ahol éppen most rakodnak a kompra a Szegedre igyekvő parasztok. Szélesen, gyorsan lendülő, markáns ecsetjárással, spontánul megragadott a kép, melyet a levegő meleg, sárgászöldes atmoszférája nagy egységben fog össze. A közvetlen természetfestés szép, minden közhelytől és érzelgősségől mentes példája ez az alkotás.

Nyilasy Sándor művészetének egészét kell megismerniök azoknak, akik a fáradtabb, az anyagi gondoktól terhes utolsó éveiben többször ismételt, a műkereskedésekben oly gyakran szerepelt „vasárnapdélutánok" kapcsán alakították ki róla felületes, elmarasztaló ítéletüket. Egy-egy festménye valóban gyakran, kis változtatással. vagy anélkül, többször is megismétlésre került. Ennek okát a kedvelt témájú képek nagy műkereskedelmi sikerében kereshetjük, melynek Nyilasy sem tudott mindig ellenállni, s ebből kifolyólag sok selejtes munkája is van. Nyilasy Sándor művészetében nyilván nem „csak pozitívumok" vannak. Az ő munkássága sem mentes a hiányosságoktól, melyeket elsősorban a Szegeden élő muzeológusoknak és képzőművészeknek kell, új kultúrát építő népünk érdekében felismerni, hogy külön tudjuk választani termékeny életművéből, mint helyi örökségből a felhasználhatót, a fel nem használhatótól.

Nyilasy a tápéi fiatalságról sok megragadó hatású képet festett. Legkimagaslóbbak közé tartozik a *Vasárnap* (1911) és a *Legények, leányok* (1927) c. alkotásai. Utóbbi művén pompásan eleveníti meg a vidám alföldi parasztifjúságot. Képén a zsindelyes, zsuppos tetejű, kisablakos tápéi házacskák fehérre meszelt falát, a délutáni napsütés enyhén sárgára festi. A ház előtti akácok zöldesszürke árnyékot vetnek a kitaposott járda agyagos földjére. A keskeny úton derűsen igyekvő három leányt és két hasonló hangulatú legényt látunk. A lombkoronán átszűrődő fény megvillan a fiatalok ruháin, s kissé meglazítja az alakok formai tagoltságát. A lányok kart-karba öltve huncutul kuncogva, elől lépegetnek, a legények közvetlenül a sarkukban vannak. A csoportosítás jól sikerült, a részletek egységgé állnak össze. Egy bájosan kedves ismerkedési jelenetnek vagyunk tanúi. A lányokon színes, dús fodorral ellátott ruha van, melynek elejét nagy tarka köténnyel díszítik. Simára fésült, copfos hajukba élénk szalagot kötöttek. Málnaszín és almazöldharisnyás lábukat kivarrott papucsba dugták, s piros arcukon

az élet mosolya bujkál. A mögöttük évődő legények sötét ünneplőt viselnek. Hófehér ingnyakuk vakítóan virít. Gangos járásuk, domború mellük, barnavörös, nevető arcuk, erőt és fiatalságot sugároz. Nyilasy e képén megkapóan mutatja be a tápéi nép letörülhetetlen mosolyú gyermekeit.

Figyelmet érdemelnek Nyilasy Sándor arcképei, melyek sohasem akadémikus értelemben vett szárazhatású portrék, hanem hangulati képek, lélektanulmányok. Arcmásain is meglepő a valóság iránti érzéke. *Mikszáth Kálmán-t, Reizner János-t* (1904), *Tömörkény István-t* (1927) megörökítő alkotásain, életszerű természetességgel mutatja meg az érdemes szegedi férfiak jellegzetes egyéniségét. Portréi és tanulmányfejei mélyrehatóan tárják fel az ábrázolt belső és külső vonásait, tipikus és egyéni sajátságait. Mély érzéstartalmukkal, az elhitetőerejű lélekábrázolás fontos követelményeinek teljesítésében, a legjobb hagyományokhoz kapcsolódnak. Jól tükrözi ezt az *Alföldi paraszt* c. alkotása, melyen az egyéni és a tipikus találkoznak egymással.

E művén: a profilban ábrázolt középkorú, bajuszos parasztemberben, a Móra-novellák kétkézi munkására, a „földnélküli jánosok" egyikére ismerünk, aki foglalkozására nézve lehet öregbéres, kubikos, halász vagy kevésfizetésű napszámos, — egyszóval olyan Tisza—Maros-szögi nehezen élő „célszerű szögényembör". Feje födetlen, fésűt ritkán látott haja gyapjasan takarja kerek koponyáját. Értelmes homloka alatt, apró szemei mélyen ülve előre tekintenek. Rezdületlenül, merően néz maga elé. Rozsdabarna, szélfújta, cserzett arca, komoly és becsületes embert mutat. Színehagyott kabátja alatt kék munkásinget hord. Megjelenésében egyszerű, erőt sejtető, szeretetreméltó, — a munkásosztály szövetségesének, a dolgozó parasztságnak alföldi típusát látjuk benne. Nyilasy előadásmódja erőteljes, szenvedélyes, hallatlanul biztos. Realista alkotást hozott létre, mellyel megdöbbentő közelségbe hozza az ábrázoltat. Meggyőző vonásokkal a dolgozó paraszt lényét sikerült megragadnia. A művész nem érdekességnek, festeni való tárgynak látja a falusi embert, hanem a néppel való benső azonossága, népszeretete révén: embertársának, embertestvérének is, aki felfedezi a szegényparasztok kemény sorsát és látva szűkös-nyűgös életüket, velük együtt érez.

E vázlatos ismertetés keretében meg kell emlékeznünk Nyilasy Sándornak a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi Intézete számára (1929-ben) festett nagyméretű *Hármaskép*-éről (Gyermekkor—Ifjúság—Öregkor). E művének megítélésében egyet értünk Dorogi Imrével, aki szép Nyilasy-tanulmányában kifejti, hogy a *Hármaskép*nek, mint műfajnak, rendeltetése rokon a falfestménnyel, mely

valamit ünnepélyesen, emlékszerűen akar elmondani és ehhez szűkszavú, tömör előadást kíván. Ezeket a jegyeket azonban Nyilasy *Hármaskép*-én nem találjuk meg, mely művészetéből egyébként sem vezethető le. Alkotása nem más, mint egy nagyra méretezett táblakép, a már nála kiforrott művészi tartalommal és stílussal. E feladat nem felelt meg Nyilasy festői törekvésének. Az ő lendületes kezelésű technikája, mellyel nagy közvetlenséggel tudta érzéseit kifejezni, kis méretet kívánt, és azt mutatja, hogy távol állott egyéniségétől az előadásnak az a kötöttsége, amelyre itt szükség lett volna.

Nyilasy Sándor, párizsi tartózkodásán kívül, miután tehetségével háromszor is kiharcolta az Andrássy-féle 4200 koronás ösztöndíjat és az említett *Vasárnap* című képe meghozta számára a Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díját, — külföldi tanulmányútra ment és bejárta fél Európát. Tanulni az élettől, tanulmányozni a szülőföldet, megismerni a dolgozó népet, a művészettel szolgálni a hazát: ebben látta a haladó művész igazi hivatását. Ezért érezte magát olyan idegenül és kényelmetlenül külföldön és ezért sietett vissza a Tiszapart mellé, Szegedre. Nyilasy nemcsak a fővárosi, hanem a külföldi kiállításokon is gyakran részt vett. A hazai tárlatokon kívül, az 1907-ben, a bécsi Künstlerhausban tartott gyűjteményes rendezvénye nagy sikert aratott. Szorgalmas munkásságának eredményeit csaknem évenként bemutatta a Műcsarnokban, ahol 1928-ban a *Tánc* című festményére megkapta a Jankó János emlékére alapított összeget. Egy évvel később, 1929-ben elnyerte az Országos Képzőművészeti Társulat nagydíját, s a Társulatnak később törzstagja lett. A Szépművészeti Múzeumon kívül több vidéki — főleg a szegedi Móra Ferenc-Múzeum —, de külföldi képtár is megszerezte legjelentősebb alkotásait.

*

Az új magyar népéletképfestészet egyik legvonzóbb alföldi egyénisége, Nyilasy Sándor, — 1934. január 6-án, hatvanegyéves korában hagyta itt a befagyott Tiszát, az alvó fehér határt, a házacskáikba húzódó, szeretett tápéi népet. Halálát, elhanyagolt szívbaja okozta. Utolsó éveit a gondok és a bizonytalanság gyötörték. Az Oroszlán utcai bérház negyedik emeleti műtermében, hosszú idő óta kölcsönökből élt. A Horthy-korszak árnyékos évtizedeiben nem kellett Nyilasy valóságot ábrázoló, a dolgozó nép törhetetlen erejét tükröző művészete. Jellemző, hogy a kiváló festő minden „elismertetése" ellenére sem kapta meg a Ferenc József-ösztöndíjat, melyet a szegedi születésű művészek támogatására alapított a város.

Nyilasy halála Szeged és Tápé dolgozói között osztatlan részvétet és szomorúságot keltett. Megindító formában nyilatkozott meg az elhúnyt festő kedvelt falujának gyásza, amelynek földművesei saját halottjuknak tekintették a művészt. Tömött, zárt sorokban, méltóságteljesen vonultak fel temetésén és a szegedi festő, Munkácsy-lepellel letakart koporsója előtt felzúgott a tápéiak gyászdala: „. . . . kit szívünk hőn ölel, halál szakítja el és mi könnyezünk." Lyka Károly a művész hagyatékából, 1934-ben rendezett szegedi emlékkiállításon tartott megnyitó beszédében — többek között — ezt mondotta: „. . .Ime egy ember, akinek minden vágya, minden szeretete a földnek egy aránylag kicsi területére vonatkozik, és ez az ő szülőföldje... Nyilasy a magyar festők ama kis csoportjának volt egyik leglelkesebb tagja, akik először festettek igazi népéletképeket." Kortársai közül főleg két szegedi festő: Heller Ödön (1878—1921) és Parobek Alajos (1896—1947) művészetére hatott. Közvetlen tanítványa Balogh Margit (1898) volt. Rajtuk kívül természetesen a mai élő szegedi festők is megbecsüléssel ápolják és használják fel Nyilasy gazdag örökséget jelentő hagyományait.

Nyilasy Sándor lírai realista festészete világos, a dolgozó nép számára érthető művészet. Kiváló alkotásai nemcsak igazságukkal, ábrázolásuk pontosságával, megragadó közvetlenségükkel lepnek meg bennünket. Különös vonzóerejük abban van, hogy olyannak mutatják be a Tiszatáját, ahogyan az az itteni emberek tudatában, gondolkodásában és érzelemvilágában él. Festményei a természet közvetlen tanulmányozásából erednek és az alföldi mesterekével megegyezően mélyen átélt érzelmi jellegűek. Nyilasynak az alkotó öröm volt az élet- és művészetelve. Amit és ahogyan alkotott pozitív, termékeny öröm volt. Művészete ahhoz tapadt, amit valóban szeretett: a falusi ember életéhez, a szabad, napsütéses természethez. A rendkívül gazdag munkásságú, a néppel való szoros kapcsolatát kifejező Nyilasy Sándor festészete iránt, Szeged és Tápé felszabadult dolgozó népe szeretettel és tisztelettel adózik, s legjobb realista alkotásait, helyi haladó hagyományainak megbecsült értékei közé sorolja.

KÉPEK JEGYZÉKE

1.	Hazatérő munkáspár	(Olaj, 117×117)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
2.	Legények, leányok	(Olaj, 62×9.6)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
3.	Tavasz a földeken	(Olaj, 35×45)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
4.	Napsütés	(Olaj, 65×80)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
5.	Tanyai fiatalság	(Olaj, 79×111)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
6.	Tápéi kompkikötő	Olaj, 60×80)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
7.	Vetésnézők	(Olaj, 40×50)	Magántulajdon, Szeged.
8.	Holland táj	(Olaj, 33×40)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
9.	Vasárnap (vázlat)	(Olaj, 19.5×29	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
10.	Alföldi paraszt	(Olaj, 49.5×35.5)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.
	Külső címplapon:		
	Gombaszedők	(Olaj, 95.5×80.5)	Móra Ferenc-Múzeum, Szeged.

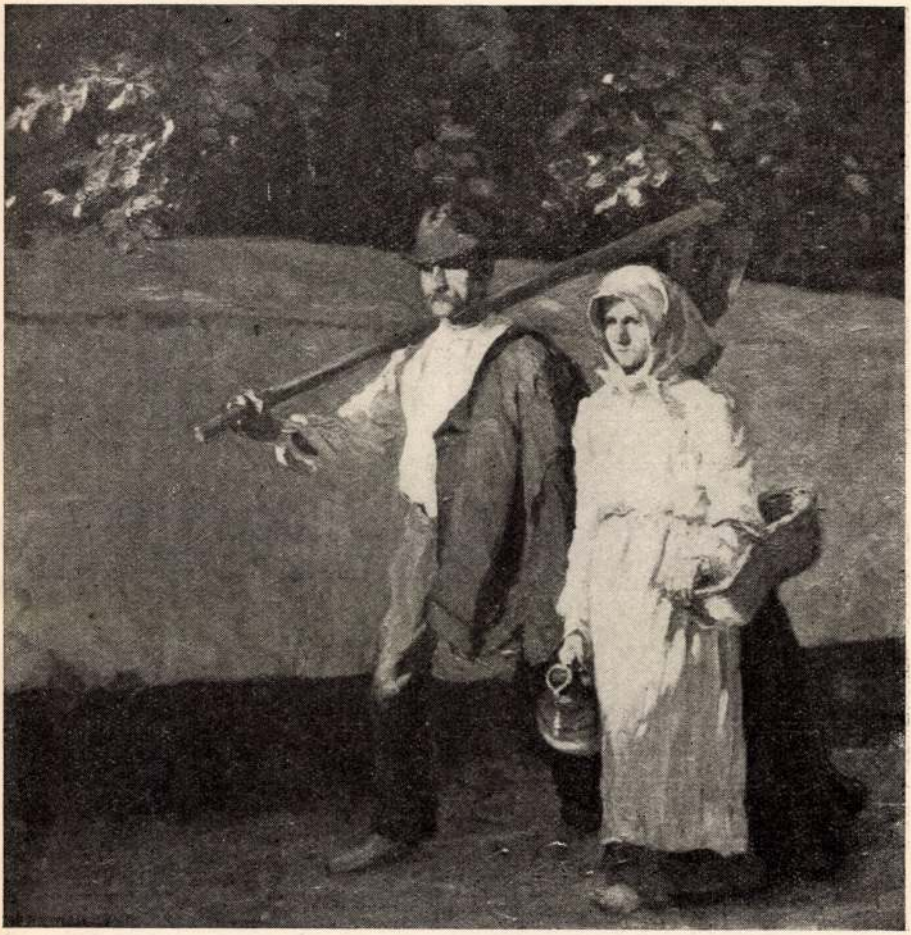

1. Hazatérő munkáspár

2. Legények, leányok

3. Tavasz a földeken

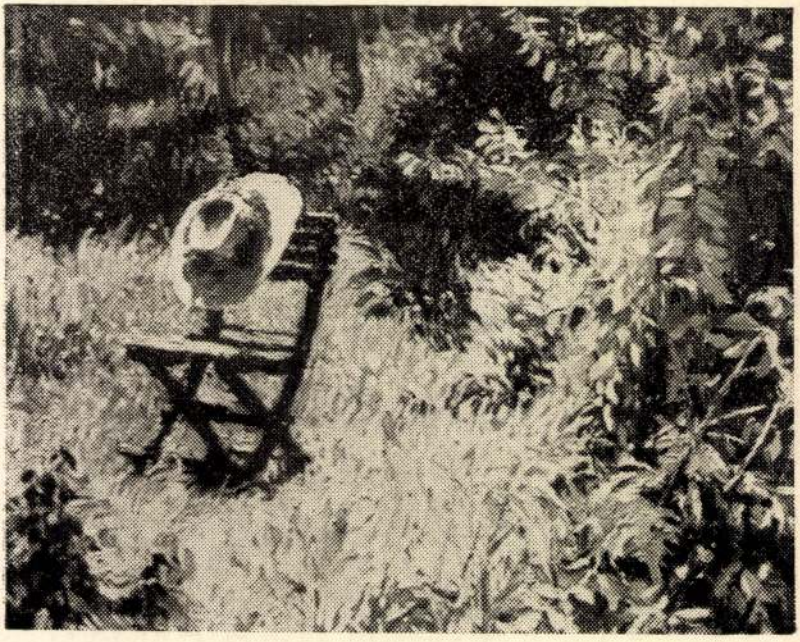

4. Napsütés

5. *Tanyai fiatalság*

6. Tápéi kompkikötő

7. *Vetésnézők*

8. *Holland táj*

9. Vasárnap (vázlat)

10. Alföldi paraszt

A „CSONGRÁDMEGYEI FÜZETEK" SOROZATBAN EDDIG MEGJELENT

1. *Bíró József:* A Szántó Kovács János-féle agrárszocialista mozgalom.
2. *Gyáni Imre:* A felszabadult Hódmezővásárhely 10. éve.
3. *Lőkös Zoltán:* Szeged felszabadulása.
4. *Madácsy László.* Radnóti Miklós.
5. *A. Nagy Miklós:* Marosszög.
6. *Jáki Gyula.* Orvosok a szabadságharcban.
7. *Princz Gyula:* Szeged.
8. *Somorjai Ferenc:* A rizs.
9. *Berecz Árpád:* Csongrád megye felszabadítása.
10. *Csikós, Geréb, Bereczki:* Adalékok a szegedi iskolák történetéhez.
11. *Szabolcsi Gábor:* József Attila és Csongrád megye.
12. *Bálint Sándor:* A szegedi papucs.
13. *Eperjessy Kálmán:* Csongrád megye helytörténeti kutatásának feladatai.
14. *Szelesi Zoltán:* Nyilasy Sándor.

A Csongrádmegyei Füzetek megrendelhetők a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Csongrád megyei titkárságánál (Szeged, Horváth Mihály utca 3. II. em. Telefon: 32-10) vagy a Csongrád Megyei Tanács népművelési osztályánál (Hódmezővásárhely) és az Állami Könyvesboltban.

Ára: 3,– Ft

Megjelent: 1000 példányban — Felelős kiadó: Korek József népművelési oszt. vezetője

Szegedi Nyomda V. 0-55-1019 F. v.: Vincze György

Palma Vecchiót az itteni nőportréjában, ha világos példát akarnak azokra, akiknek tónusa, ahogy mondtuk, szép is, jó is. Filippino Lippi Madonnáját mindenekelőtt, Lukas Cranachét, azután Memling képét, a Verocchio-iskola nagy képét (mind Budapesten), hogy megértsék, mi a szép tónus önmagában (amely egyúttal nem jó tónus is).

Ezek az egészen kiválóak és ilyeneket csak esetről-esetre lehet találni. Mert nagy szerepet játszik a patina.

Most a végén látom: jelszóval kerestünk a műhistóriában és jelentkezett az egész (tónusa minden képnek van). Tónus volt a szempontunk: inyenc, exclusiv szempont — és belefért minden. Ami a legkevesebbnek kell, abból van a legtöbb.

Lám minő nagy társadalmi simbolumot találhat az ember csak úgy mellesleg.

És ha lesz megint jelszó, végigszaladunk vele újra.

P—r L.

VASÁRNAP
NYILASSY SÁNDOR FESTMÉNYE
A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJ SZERZEMÉNYE
A NEMZETI KÉPCSARNOK-EGYLET ALAPÍTVÁNYÁBÓL

Művészet 1908.

tényezőt? Hátha az emlékeztetett engem valamire és így ennek ulajdoníthatom az érzést; talán valami fa vagy felhő, ami elég tiszta festőérték és picit se „novella". Mi az a próba, amelyik bizonyítana az önálló tónus mellett? Elhagyjuk a másik tényezőt. Kapunk egy képet szín nélkül, forma nélkül, minden nélkül, de tónussal. De sajna ennyire differenciáltak még nem vagyunk. A tónus magában még nem érték. Tónust tárgy nélkül hangulatosnak elképzelni nem tudunk. De tudunk igenis elképzelni tónust olyan tárgyon megjelenítve, amelyik semmitmondó és a hangulat, a tónus hangulata érvényesülni fog. Elképzelhetünk egy akár szintelen fözelékcsendéletet, — hogy példát mondjak, — amelyik hangulatot, igenis: poétikus hangulatot kelt. Ebből tehát nyilvánvaló, hogy van a tónusnak hangulat ereje önmagában is csak ürügyre van szüksége, hogy megjelenhessen. És a hogy — tudjuk — a téma lehet csak ürügy egy festői folt elérésére, a jelenségek csak ürügyek egy szinösszhang megalkotására, úgy lehet egy képen minden csak ürügy, amely alatt valami nagyhatású, jelentős tónus keletkezik. Tónus, amely zeneileg hat, ahogyan hatnak folt és szín.

Vannak most, akiket ez köt le legjobban, piktorok, akik ez időszerint csak tónusra „utaznak". És kezdik őket megérteni és követni a nézésükben, mert tényleg: van benne valami.

És most ha ezek elmennek a régi képeket megnézni, meg fogják látni, hogy nagy változás esett azokon, amióta nem látták őket: mint valami öreg fák új rügyet hajtottak; megtanultak az új nyelven szólani. Ha elmegyünk régi képet nézni — új képet fogunk látni.

Nincs régi kép.

Mert a kép maga: abstrakció.

A mit a kép alatt érzünk az: mi vagyunk és a kép.

És mi változunk, mindig újak vagyunk, hogyan állhatna meg a kép? Hiszen az, ami belőlünk benne van, változtatja, újítja.

Tónust eddig nem kerestünk; most hogy keressük, új képek lesznek azok a régi képek, amelyeken megtaláljuk.

Kicsi kis képtárakba ha elmegyünk, ha az ajtó előtt megállunk, csak bepislantunk, rögtön látjuk: nincs egyetlen érdemes kép; és ugyanama percben meglep bennünket az a kiváltságos delikát érzés, a mit az egész nagy képtárak nyujtanak első összbenyomásukban: megéreztük a képek hangját. Hálás dolog, képet tónusra nézni, mert a legocsmányabb régi képnek ez mégis élvezhető oldala: tovább azután nem is kell néznünk, mit beszél: ha csak szép a hangja, elnézzük neki; vagy tán éppen szépnek fogjuk találni azt is; tudjuk, milyen megvesztegető a szép hang.

Legmélyebben meglepő a tónus a primitiveknél, úgy az olasz praerafaelitáknál, mint a német és németalföldi egyszerűeknél. Azért, mert célját nem látjuk (egyszersmind okát sem, mely kettő egy a művészetben). Mert mi a tónus célja - oka minálunk? A természetszerű hatás, a levegő, ezt pedig egyiket se találjuk a primitiveknél. Önáluk azt találjuk meg, a mit „önálló tónus" alatt emlitettünk fentebb. Dekorativ és misztikus a képeik tónusa. Önmagában, tárgytalanul kelt érzéseket, reminiszcenciákat (azaz anélkül, hogy az, amit ábrázol, ezeket igazolná): ezért dekorativ. És mert az „ábrázolt" által nincs megokolva, sem célszerűnek nincs feltüntetve, mert nem tudjuk miért van és minek? — azért misztikus.

A képek másik fajtáját épp az jellemzi, hogy a tónusuknak értelme van: a velenceiektől kezdve a mai napig kevés kivétellel esti tónust csakugyan esti képnek festettek és az alakok a térben csakugyan azon helyen is állanak, amelyet a valőrjük nekik megszab, nem mint a primitiveknél, a hol egy alakról sohse tudjuk, hogy tulajdonképen hol van: a perspektiva azt mutatja, hogy hátul, a valőrje azt hogy elől. (Ez — részben — a „misztikus" benne).

Lehet úgy disztingválni: a primitivek tónusa szép, a többieké, a velenceiektől kezdve sok esetben jó és szép. Azoké: dekorativ öncél, ezeké: realisztikus eszköz. Azoké: hangulat; ezeké: levegő.

Ez persze mind csak nagyjában áll: az egyes kategóriák mint mindenütt, itt is egymásba folynak. (Kivétel: a primitivek tónusa sohase reálisztikus eszköz).

Velazquez „Meninas"-ait kell megnézniök, Rembrandt Emmausi vacsoráját, ha reprodukcióban is, vagy Rembrandt itteni két képét,

egyszerüséget. Görög és római reminiszcenciák a fejen is! Az athéni nők nemes izlésü és előkelő hajviselete váltja fel az előző kor, a rokokó már a mi számunkra izléstelenségbe vesző frizura-kicsapongásait! A biedermeier kedélyes, családi szellemét költözteti át a fejtetőre. Szalagocskák, kis virágok, ibolyacsokrocskák, kék és rózsaszin pántlikákkal fonják körül a tekercsekben lelógó lenszőke vagy hollófekete fürtöket. A férfiaknál pedig visszatér a hínaet díszitő ősi sörényzet. Mintha a barokk és rokokó lefojtott, leborotvált és leparókázott ugarjaiból annál nagyobb erővel törne elő a bő termés. Megkegyelmeztek a szakállnak és bajusznak is, a szakállnak, amely félköralakban fonta körül az állat és a bajusznak, amely most már az egyéni temperamentumnak megfelelően kunkorodhatott, gazdagodhatott, kókadhatott, vagy harciaskodhatott az illatos pomádék segitségével. A legujabb kor a férfiaknál az uniformizált hajviseletre törekszik. Igazán nincs semmi változatos gazdagság! Egy-két tipusban él és virágzik a fejtetőn az európai szellem. Ellenben egy-egy estélyen vagy operai előadáson ma is megcsodálhatjuk a fodrászmesterek divatos alkotásait a szép női fejeken, amelyekről tudjuk, hogy milyen önsanyargató tevékenységébe kerültek tulajdonosaiknak, akik szinte egy mártir önfeláldozásával hajtják nrindenre elszánt fejüket egy-egy tartóshullám-gép bodoritó karjaiba, csápjaiba. De mindennapi hajviseletük a férfiak egyszerü és természetes frizuráját utánozza. A rövidre vágott haj lehetővé teszi a gyors és higiénikus kezelést. Gondoljunk a régi, hosszu fonatokra, melyeknek fésülése, befonása valóságos reggeli tornagyakorlat volt. A fius bubifrizura még mindig „tartja magát", de lassanként ismét előtérbe nyomul az örök asszonyi, a lélek szépségének külső díszben való kifejezése a hajon is. A félhosszu, kis hullámokba göndöritett haj már nőies és kacérkodik a biedermeier bájával. Általában, ha végigtekintünk a történelmen, láthatjuk, hogy a föld mindenkor egy nagy szinpad volt, amelyen az emberiség különféle jelmezekben játszotta végig szerepeit egy ismeretlen rendező néma utasitásai szerint. Hol koturnusban, hol a pásztoridillek elragadó bájában, hol a középkor rideg páncéljaiban, de mindig kosztümökben. És ezeknek a kosztümöknek elmaradhatatlan járuléka volt a haj is, mely mindig stilusosan göndörödött, vagy simult a világot mozgató nagy eszmékhez. És megdöbbenve vonhatjuk le a tanulságot, hogy a ma élő és ágáló ember nem más, mint egy jogfolytonos utód ebben a végtelen sorozatban, aki jelmezben és furcsa, az utókor előtt majd bizarr hajviseletben játszik ezen a szinpadon, de az ő jelmezei és frizurái épugy kimennek a divatból, mint az előző koroké. Csak az ember örök, akinek vágyai megujitják az elképzeléseit s aki képzeletével mindig ujjá teremti a világot, még ilyen „hajszálfinom" vonatkozásban is.

Rokokó.

Biedermeier.

A nagyon szép asszonyhoz.

Asszonyom, Ön, akit annyira csodálnak és olyan mesterien érvényesiti természetes szépségét, tudja a legjobban, hogy az asszony tényleg csak akkor szép és vonzó, ha a bőre tiszta és üde. Minden asszony kellő ápolással bőrének gyermekien áttetsző és üde voltát megőrizheti, vagy azzá varázsolhatja. A Kaloderma-Gelée a bőrápoláshoz különleges eljárással készül. Elősegiti a bőrpárolgást és a bőrt ápoló és tápláló Kaloderma a szövetekbe behatolva, azt rugalmassá és tartósan fiatalossá teszi. Rosszul ápolt, kicserepesedett, vagy vörös arcbőrét és kezeit néhány heti használat feltünő szépségüvé varázsolja.

KALODERMA-GELEE

bőrápoló

KIS TUBUS . . . . . 0.65 P
NAGY TUBUS . . . . . 1.20 P

F. - WOLF & SOHN - KARLSRUHE

Vasárnap a Tisza partján.

NYILASSY SÁNDOR

HALÁLA ÉVÉNEK ELSŐ FORDULÓJÁRA

A *Pesti Hirlap Vasárnapjának* elülső fedéllapját élő magyar művészeknek szoktuk szentelni. Nyilassy Sándor egyike volt azoknak, akiknek gyakorta kijárt ez a hódolatunk, amelyben öröme tellett neki is, de ennél nagyobb gyönyörűsége sokezernyi magyar szemnek és léleknek. Most hogy ismét Nyilassy-címlappal jövünk, nehéz elképzelnünk, hogy a hamisitatlan alföldi derűnek ez a kedves művésze, ez a rokonszenves magyar urlember, nincsen többé közöttünk. Igaz, hogy képei — amelyeket fokozott áhitattal nézünk — továbbra is gyönyörködtetnek, a halhatatlanságot jelentő halál azonban korlátot szabott annak a lehetőségnek, amely Nyilassy kiapadhatatlannak látszó művészi munkaerejében rejlett.

Nyilassy Sándor 1873 december 2-án született Szegeden. Középiskolái végeztével a budapesti Mintarajziskolába — a Képzőművészeti Főiskola elődjébe — iratkozott be, szabad szelleme azonban innen *Hollósy Simonhoz*, a nagybányai festőiskola későbbi megalapitójához vezette. Nála tanult Münchenben, majd Nagybányán. Születésétől rajongója lévén a természetnek, szülőföldjének és népének: melegen szivta magába mindazt, amit Hollósytól a természet megfigyeléséről, megrögzitéséről s a saját lelkéből kifejlesztendő pikturáról tanult.

Hollósy főműve, a *Kukoricafosztás*, — amelyet e helyen szinesen közöltünk — mélységes hatással volt rá. A reálizmusnak és ideálizmusnak ez a derüs összhangja, amely ebből a képirás uj ösvényén haladó életképből kisugárzik, szivébe markolt. Nyilassy ezentul a Kukoricafosztáson keresztül nézte a magyar életkép eddigi megjelenéseit, *Barabásnak* kötöttebb, *Lotz Károlynak*, *Jankó Jánosnak* szabadabb formáit.

Volt a magyar életképnek más iránya is. Ennek maga *Munkácsy Mihály* állt az élén zord drámaiságával, aszfaltos szineivel. Az utána következőkből *Révész Imre*, az Alföld másik jeles festője a föld népének gondját, bújját, verejtékét vitte és viszi vászonra.

Nyilassy Sándor.

Nyilassy a ború helyett a derűt választotta. *Vetésnézők* cimü régebbi képe — amelyet szintén közöltünk szinesen — talán az egyetlen kivétel ez alól. Ott egy idős házaspár gonddal és reménnyel telitetten lesi a csirázó életet egy szürke hétköznapon. Nyilassy egyéb képei vasárnapi képek.

Ő, a természetfestő, megteremtette a maga külön világát. *„Szöged hirös város, Tápéval határos“*, innen, Tápéből, ahol Nyilassy letelepedett, indult ki ez az uj tarka világ. Tápé paraszt népe jelenik meg előttünk néprajzi hűséggel, de ünneplőben. Hat napot rendelt az Ur munkára, a hetediket pihenőül szánta. Kezdődik a templomozás, utána a szórakozás. Gyerünk a fő utcán járni, kertkapun, palánknyiláson bekukucskálni, Tisza partján meg-megállni, szomoru fűz alján követ hajigálni.

Itt a legények, ott a leányok csoportba verődnek, ez a re-

Pesti Hirlap Vasárnapja. 1935 jan. 6

gula. Nyilassy képein azonban gyakran együttesen folyik a terefere. A rózsaszín, lila és kék színekkel ékített ráncos szoknyás leányok, menyecskék mellé természetben is, képen is odavalók a rangosan feketébe öltözött legények. Énekben, táncban csucsul ki a mulatság: egy kis ingerkedés nem tesz kárt az illendőségben:

Sárga pikét a szoknyám,
Ugy-é babám illik rám!
Tunná rúla, tönné rúla,
Hogy ha tunná, tönné rúla!

Ugy-é babám illik rám,
Hónap is ezt vészöm rám,
Tunná rúla, tönné rúla,
Hogy ha tunná, tönné rúla!

Nyilassyt rendkivül szerették baráti körben, bár nem volt sem beszédes, sem tréfás. A napsugár, amely beragyogta képeit, inkább szivén látszott meg, mint arcán. Az életet valóságban nagyon komolynak, szürkének és nyomasztónak láthatta, ezért alkotott képein egy minden gondtól mentes világot. Ez volt az ő igazi világa.

De korának jótevő művésze volt ő. Miként a szigoru *Watteau*, a gáláns ünnepélyek paradicsomának rajzolta meg a romlás utján lévő Franciaországot, ugy Nyilassy is a maga külön délibábvilágával deritette fel szomoru korát. Mult év január tizedikén temették el hét határra szóló részvét mellett, ugy, ahogy a nóta mondja:

Sárga rigó, ne röpülj a fára,
Hanem inkább babám ablakjára.
Hogyha kérdi tüled mi jaz ujság?
Algyő, Tápé, Szöged szomoruság!

*

Nyilassy Sándorról álljanak még a következő életrajzi adatok. Nyilassy pályája során nem szűkölködött elismerésben. Mint fiatal festő háromszor is megkapta gróf *Andrássy Dénes* ösztöndiját, a Műcsarnokban pedig előbb a Lipótvárosi Kaszinó diját, majd a *Jankó János* emlékére alapitott diját nyerte el. Gróf *Klebelsberg Kunó* kultuszminiszter is méltányolta tehetségét, amikor a szegedi egyetem két terme számára egy-egy tryptychont rendelt meg. Ezek közül az egyik a pásztorkodás fejlődését ábrázolja, a másik magának az *életnek* három korát — szegedi levegőben. Ez az utóbbi képcsoport különösen nagy sikert aratott Szegeden is, Budapesten is, ahol a Műcsarnokban volt látható. Magának a művésznek is nagy kedve telt benne. A *Pesti Hirlap* fedőlapján közölte a kép egyes részeit. A Pesti Hirlap külön megrendelésére készitette Nyilassy 1933. évi „Honvédségünk" cimü husvéti albumunknak cimlapját, amely a magyar határ mentén álló rohamsisakos honvédet ábrázol, mint őrét a napsugaras háttérben folyó zavartalan mezei munkának. Nyilassy művei sorra bekerültek közképtáraink és jeles amatőrök gyüjteményeibe. Művészi hagyatékából tisztelői a mult év pünkösdje idején rendeztek szép kiállitást, mely országszerte érdeklődést keltett.

Nyilassynak tiszta művészi érdemein felül van egy nagy érdeme: ahogy borult a magyar ég, ugy derült az ő művészete, jelképül *a magyar csüggedetlenségnek.*

Siklóssy László.

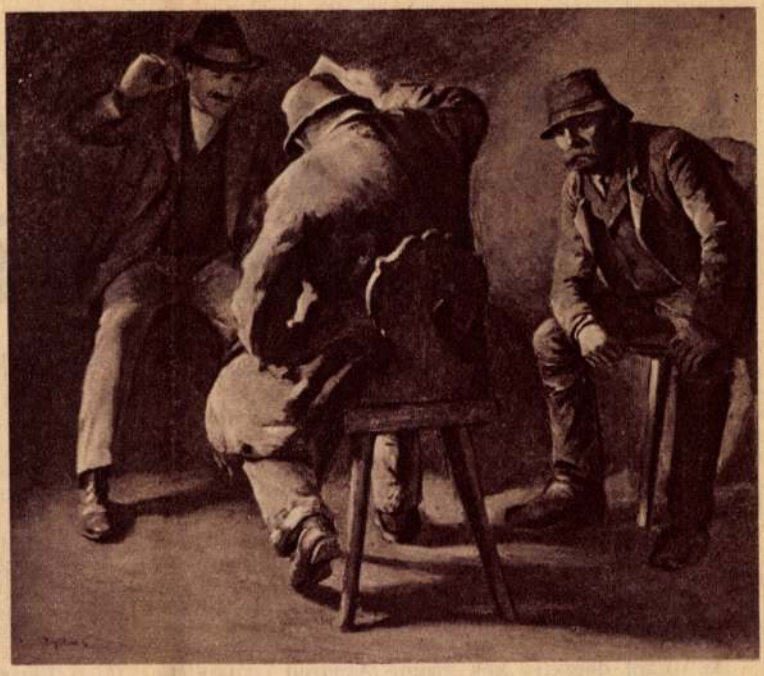

Kártyások, 1904.

Hüsölés a falomb alatt.

A HINDU drágakő

REGÉNY IRTA: ALESSANDRO VARALDO

— Kedves kolléga, — mondta Bonichi — ön tulságosan nagy igényeket támaszt a szervezetével szemben. Ez már nem is észszerü. Ne felejtse el, hogy hosszu tengeri utat tett és amint utólag hallottam, a tengeribetegség meglehetősen elgyötörte. A ma éjszakai kloroformos merénylet betetőzte a dolgot. Fogadja meg a tanácsomat. Pihenjünk. Holnap reggel hét órakor is ráérünk utra kelni. A rendőrkapitány ur majd autót rendel számunkra Spéziában.

— De én utrakész vagyok... muló rosszullét az egész...

— Fáradtság, semmi egyéb, csupán fáradtság. Legalább ma délelőtt pihent volna! De persze, elsők a kolostorok...

Az angol detektiv kék szeme Ascanio nyugodtan mosolygó arcára szegeződött. Egy pillanatra elsötétült az ábrázata, majd ujra visszatért szokott ártatlan kifejezése.

— Köszönöm, kolléga. Bölcs dolog, amit mond.

— Ó, ez csak elővigyázatosság. Most pedig ne töltsük az időt. Néhány órai pihenés alaposan felfrissit majd bennünket a sok fáradtság után. Korán fekszünk le ma este. Rendben van?

— Ó! Amit Bonichi ur mond, az mindig salamoni itélet!

— Igen lekötelez.

Fölálltak az asztal mellől. Az ajtónál elváltak. Taylor a felvonó felé indult, a másik két férfi elkucsuzott egymástól.

— Jöjjön, kolléga, várom, — szólt vissza Taylor Bonichinek.

— Csak menjen fel a szobájába. Megnézem a menetrendet.

— *All right!*

De Bonichi, amint magára maradt, az olvasóterembe ment. Levélpapirt, borítékot keresett és a következő cimet irta rá: *Arrighi Gino, Via Sistina 86, Roma. Express.* Ceruzával néhány sort vetett papirra. Közben megpillantotta az örményt és Pompeianit, akik lassan közeledtek feléje. Erre széttépte a levelet, a borítékkal együtt és a papirdarabkákat zsebrevágta.

— Kérem, — szólt a portáshoz, aki éppen elhaladt mellette — hivja fel sürgősen telefonon Roma 33-6-24-et.

XXIII. FEJEZET.

— Nem zavarjuk, commendatore?

— Fenséged rendelkezésére állok.

— Szabad kávéval kinálnom?

— Köszönöm, nem kérek. Aludni szeretnék.

— Talán egy szivart?

— Szivjon el egyet, Karma, a commendatore szivarjai közül — szólt közbe Pompeiani — azok igazán pompásak.

Bonichi feléjük nyujtotta szivartárcáját, Fabio kivett egyet, szakértő módjára kettétörte és egyik felét az örménynak adta. Elégedetten rágyujtottak és most aztán versenyt pöfékeltek, mint három gyárkémény. Egy öreg hölgy rémülten menekült a közelükből.

Őfensége nem sokat kertelt, hanem egyenesen a tárgyra tért.

— Ugy hallottam, mintha arról beszéltek volna, hogy hirt kaptak az indus felől.

Bonichi várta ezt a kérdést. Nyugodtan felelte:

— Fenséged jól értette.

— Nem hiszem, hogy indiszkrét lettem volna: önök meglehetősen hangosan beszéltek.

— Nincs semmi titkolni valónk, fenség.

— Szóval, megtalálták Mogallánát?

— Mogallana holttestét.

Az örmény alig észrevehetően bólintott.

— Egyébként — jegyezte meg halkan — ez igazán nem lep meg.

— Megkérhetném fenségedet, hogy mondjon el mindent, amit erre a szerencsétlenre vonatkozólag tud? — kérdezte Bonichi.

— Szivesen, commendatora. Először a hajón láttam.

— Visszafelé utazás közben?

Pompeiani zavart mozdulatot tett, de az örmény herceg nyugodtan mosolyogva igy felelt:

— Nem, azaz hogy igen. Amikor a maharadzsa utazott visszafelé hazájába.

— Ön Angliában még nem ismerte a maharadzsát?

— Hogyne. Akkor ismerkedtünk meg, amikor meg akartam vásárolni tőle a zafirt. De Mogallana akkor még nem volt a maharadzsa kiséretében.

— Lám, ez érdekes!

— Többet is mondhatok. Csupán akkor rendelték ki a maharadzsa mellé, amikor az öregur hazafelé indult Angliából. Igy csupán a hajón találkoztam először vele. Pedig gyakran együtt voltam Akbar herceggel, akihez benső barátság füzött.

— Milyen ember volt a maharadzsa?

— A sok ivástól eldurvult, vén kalóz. Egy szeszgyár bőségesen megélhetett volna az ő alkoholszükségletéből. Hihetetlenül erőszakos volt, megszokta, hogy minden kivánsága azonnal teljesüljön, amint kimondta. Azt hallottam, hogy husz nappal a hazautazása előtt szétzuzta egyik szolgájának a koponyáját, aki husz esztendeje szolgálta, csupán azért, mert nem kedve szerint keverte számára a cocktailt. A dolgot akkor elsimitották és agyonhallgatták. Igy került melléje Mogallana, belső szolgálatra. Egyébként...

Az örmény elmosolyodott.

— A maharadzsa tulajdonsága, hogy semmiféle vágyáról sem tudott lemondani, a hercegnő szerencséje volt. Ennek köszönhette, hogy miután egyébként nem tudta megszerezni, feleségül vette őt.

— Fenséged ismerte... régebbről is a hercegnőt?

— Természetesen. Ki ne ismerte volna a szép Myrát, a nagy szállodák és a bárok világában? Pompeiani herceg erre vonatkozólag még többet mondhat, mint én.

— Térjünk vissza Mogallanára, ha fenséged nem veszi rossz néven, — szólt Bonichi.

— Hogyne, commendatore. Mindig ott lebzselt a maharadzsa körül és mindenkit távol tartott tőle. Még én sem lehettem soha négyszemközt a herceggel, olyan nélkülözhetetlenné tette magát az indus, alig néhány napon belül. Már-már arra gondoltam, hogy valami indiai szektának a tagja lehet, aki fogadalmat tett, hogy távol tartja a maharadzsától az idegeneket. Annál nagyobb volt a meglepetésünk, amikor valamennyien észrevettük, mennyire pártolja és élesztgeti Mogallana a vén maharadzsa szenvedélyét, amelyet Myra iránt érzett. A maharadzsa kiséretében valami hindu pap is volt, aki meg akarta esketni

(Nyolcadik közlemény.)

Mezőkövesdi menyecske a tűzhely mellett.

Nyilasy Sándor: Lányok a Tisza partján.

Légrády Ottó dr.
Igazságot Magyarországnak!
(Bpest é. n.)

A
PESTI HIRLAP
VASÁRNAPJA
1931. MÁJ 17.

KÖRBE-KÖRBE!
Nyilassy Sándor olajfestménye.

SZÉKELY BERTALAN: HOLDAS ÉJJEL GONDOLÁBAN.

A
PESTI HÍRLAP
VASÁRNAPJA
1931. NOV. 8.

KÍVÁNCSIAK

Nyilassy Sándor olajfestménye.

ANTHONIS VAN DYCK (1599—1641): MARIA RUTHWEN ARCKÉPE.

Peter Halm rézkarca után.

A
PESTI HIRLAP
VASÁRNAPJA
1932. MÁJ. 22.

VASÁRNAPI SÉTA.

Nyilassy Sándor olajfestménye.

PLETYKASZÓ KÁVÉZÁS KÖZBEN.

Nyilasy Sándor

U. 3806

Ruhaproba téli
verőfényben,
olajf. repr.

Pesti H. V.

1931. febr. 1.
csinkép

400. **Tányér,**

bécsi porcellán, hullámos peremén kosárfonatos sáv, a mélyedésben színes virágcsokor. Kékjegy, XVIII. század második fele. — TELLER aus Wiener Porzellan. Der mit Strohgeflechtmuster in Relief, im Fond ein bunter Blumentrauss. Blaumarke, zweite Hälfte XVIII. Jahrhundert.

401. **Szoborcsoport,**

színes bécsi porcellán, íróasztalnál ülő férfi, a szék támlájára támaszkodó nővel. Bemélyített jegy. 1846. — BUNTE GRUPPE aus Wiener Porzellan. Am Schreibtisch sitzender Herr und auf die Lehne des Stuhles sich stützende Frau. Eingepresste Marke. 1846.

402. **Csésze aljjal,**

bécsi porcellán, magas füllel. Kék alap arany szőllőlevél-frizzel, a csészén elől Weilbury látképe. Bemélyített jegy. 1834. — SCHALE MIT UNTERTASSE aus Wiener Porzellan, mit überhöhtem Henkel. Blauer Fond mit goldenem Weinblattfries, auf der Schale Ansicht der Weilbury. Eingepresste Marke. 1834.

403. **Csésze aljjal,**

bécsi porcellán, magas füllel, arany szélsávokkal. A csészén elől »Jó reggelt« felirat, belseje aranyozott. Bemélyített jegy. 1828. — SCHALE MIT UNTERTASSE aus Wiener Porzellan, mit überhöhtem Henkel und Goldrandbordüren. Auf die Schale vorne Inschrift: »Jó reggelt«; im Innern vergoldet. Eingepresste Marke, 1828.

404. **Négy tányér,**

bécsi porcellán, kék festéssel díszített. Áttört domború perem növényi ornamentekkel, a mélyedésben levélszálak. Bemélyített jegy. 1851. — Vier TELLER aus Wiener

8	15.000	38	10.000	68	6.000	94	1.500
9	28.000	39	7.500	69	11.000	95	20.000
10	100.000	40	25.000				
11	28						
12	75						
13	75						
14	75						
15	15						
16	15						
17	25						
18	30						
19	10						
20	15						
21	15						
22							
23	1						
24	2						
25	22						
26	2						
27	2						
27a	1						
27b	3						
27c	4						
28	3						
29	8						
30	2						

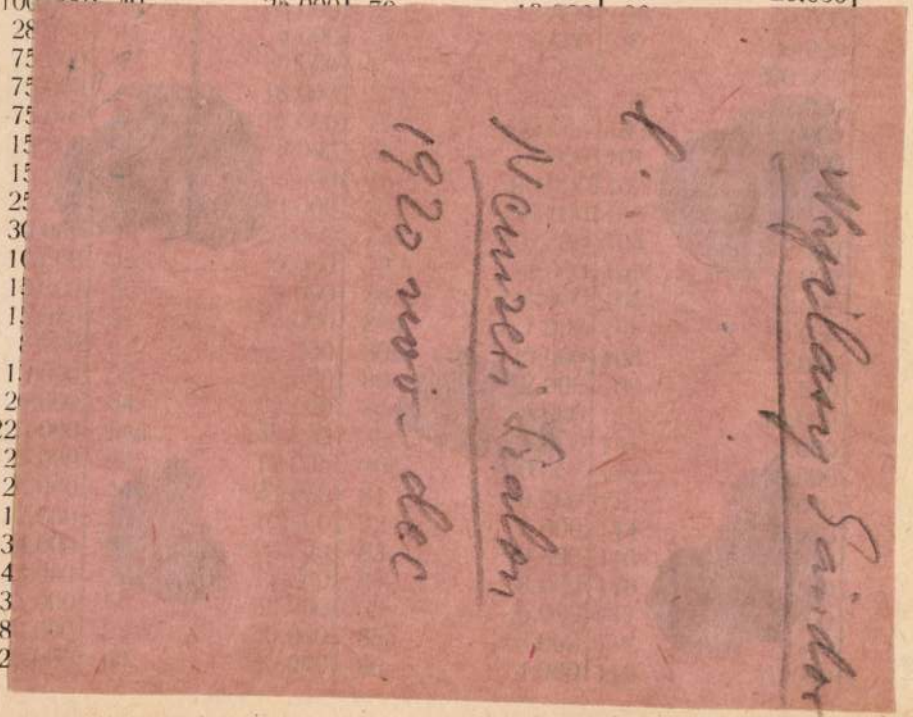

145	10.000	194					
146	100.000	195	4.000	245	6.000	281e....	10.000
146a....	4.000	196	300	246	90.000	281f....	2.500
147	12.500	197	2.000	247	50.000	281g....	15.000
148	12.500	198	2.000	248	20.000	281h....	18.000
149	75.000	199	2.000	249	25.000	282	90.000
150	25.000	200	2.000	250	120.000	282a....	9.000
151	3.000	200a....	2.000	251	75.000	283	90.000
152	3.000	201	15.000	252	55.000	283a....	9.000
153	5.000	202	15.000	252a....	35.000	284	240.000
154	8.000	203	7.500	252b....	3.000	284a....	23.000
155	4.000	204	15.000	252c....	8.000	285	65.000
156	200.000	205	5.000	252d....	5.000	285a....	5.000
157	200.000	206	5.000	253	5.000	286	40.000
158	60.000	207	5.000	254	2.000	286a....	6.000
159	18.000	208	500	255	2.000	287	7.500
160	55.000	209	5.000	256	5.000	287a....	3.000
161	40.000	210	1.500	256a....	500	288	40.000
162	20.000	211	1.000	257	5.000	288a....	2.000
163	25.000	212	5.000	257a....	3.000	289	20.000
164	12.500	213	2.500	258	1.000	289a....	1.500
165	12.500	214	2.500	258a....	3.500	290	10.000
166	5.000	215	2.500	259	7.500	290a....	6.000
167a....	40.000	216	2.500	259a....	5.000	291	150
167b....	40.000	217	5.000	260	10.000	291a....	7.500
168	5.000	218	500	261	2.500	292	300

Nyilassy Sándor

emlékkiállítás.
Szeged 1944 márc.
123 képe volt
kiállítva.
Lásd

Szeged 1944
Délvidéki találkozó

NémedySzeged 416.l.

T.

EUROP

film-, könyv-, lapterjesztő és kö

/

Budc

Viseg

Nyilassy Sándor

Lányok a Tiszatöltésen.

Haza

Tm. Bp. 1932.

tra fordult lovon leeresztett karddal ülő,
kalap tollal, paszománt szegélylyel s ró-
szomanttal a galléron s a hajtókán; pan-
mántcsikkal s czipő sarkantyuval. Dere-
vezi s kardja görbe. A kettős paszománt
nás „F. I. 1" monogramm van. Balról
k s a hátterben dragonyosok végeznek
a kép alatt:

ügmeister.

1851." ₰
„Verlag und Eigenthum der Kunsthand-
n in Wien"
méretei 33.6 : 25.5 cm.
Armée nach der neuesten Adjustirung. Gezeich-
von A. Pettenkoffer und A. Straßgschwandner.
te nyomás, chinai papiroson.)
ines nyomat hátterrel.)
55/93 No 1235.

Nyilasy Sándor

nekr.

Képzőmíveszet

1934. 33 l.

Nyilasy Sándor

emlékkiállítás Szegeden.

Magyar Művészet

1934. 189. l.

(21)

Nyilassy Sándor

nekr.

Magyar Művészek

1934. ~~277~~. 21. l.

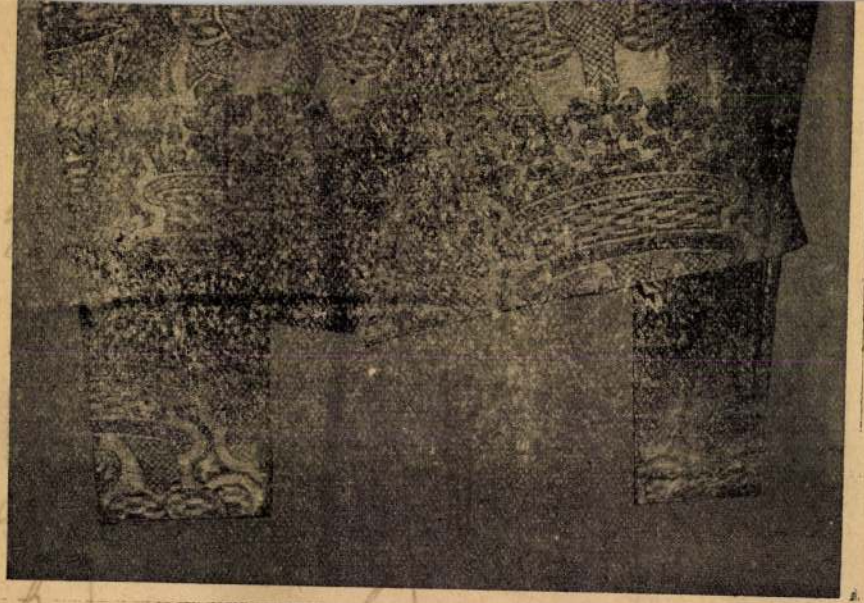

Nyilassy Sándor

életrajz

írod.

Csókássy 121. l.

Huber Károly

Derékig, szemkötőt, nézve.
sakép:

Huber

Kny., mag 14 cm.

Szn. 857-98.
415-98-10.

M.D.K.

Nyilassy Sándor

"Vasárnap délután" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. aug. 14.
26. évf. 33. sz. 601. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Nyilassy Sándor

1892/93

Ferkèpzomfoiskèvk

118. l.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY. *A Hetek kiállítása.* Hét festő- és szobrászművész, akiknek személyes kapcsolataik vannak Hódmezővásárhely városával, elhatározták, hogy rendszeresen kiállítást fognak rendezni a képzőművészeti kultúra népszerüsítése érdekében ebben a nagy alföldi városban. Az első ilyen kiállítás most nyílt meg az egész város intelligenciájának nagy érdeklődése mellett. A kiállítók: *Rudnay* Gyula, *Tornyay* János, vitéz *Darvassy* István, *Barkász* Lajos, *Pogány* Ferenc, *Pásztor* János és *Kallós* Ede, valamennyien jól ismert nevei a magyar képzőművészetnek.

EGER. *Egyházművészeti kiállítás* nyílt meg Egerben a *Szövetség* művészcsoport rendezésében. A magas nivójú kiállítást *Szmrecsányi* Lajos egri püspök nyitotta meg nagy feltünést keltett beszédben. A kiállító művészek közül *Horvai* szobrászművész, a társaság elnöke és *Kampis* János festőművész, igazgató jelentek meg a vernissageon.

A MŰCSARNOK TAVASZI TÁRLATÁNAK DÍJAI. A tavaszi tárlat alkalmából minden évben esedékes az állami nagy aranyérem odaítélése. Az idén azonban a zsüri nem adta ki a nagy aranyérmet, hanem két kis aranyéremre bontotta a nagy díjat és ezeket *Nádler* Róbert festőművésznek és kisfaludi *Stróbl* Zsigmond szobrászművésznek ítélte. A Társulati nagy díjat, 1600 pengőt *Nyilassy* Sándor kapta „Vetésnézők" képére. Az Ipolyi Arnold díjat *Bory* Jenő „Püspökkút" c. szoborművére, a Lipótvárosi Caszinó díját *Kövér* Gyula „A sztár" c. képére, a *Róth* György díjat *Siklódy* Lőrinc Hanzély főhadnagy síremlékére, a Jellinek Géza díjat Heintz Henrik „Angyali üdvözlet" c. festményére, a *Wolfner* Gyula díjat *Lülmsdorf* Károly „Tanúlmányok" c. rajzára, a Halmos Izor kisplasztikai díjat *Martinelli* Jenő „Vizió" című szobrára, a Zinner díjat pedig *Horváth* József „Bucsúzás" c. képére adták ki, Kitüntető elismerésben részesültek a következő művészek: *Moldován* Béla, *Istókovics* Kálmán, *Horváth* Béla, *Fried* Pál, *Prohászka* József és dr. *Lux* Kálmán műépítész.

Nyilassy Sándor

Vetésnézők c. Eeje Hines
regr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1934 ápr. 22.

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

17 KÉPPEL

EGER
AZ EGRI KERESZTÉNY SAJTÓSZÖVETKEZET KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA
AZ ÉRSEKI LÍCEUMI KÖNYVNYOMDA NYOMÁSA
1934.

Nyilassy Sándor

irod

A Király Nyilassy Képe. Szegedi Híradó, 1912. [redacted] január 5.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

ezem:

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Nyilassy Sándor: Kelemen Béla

arcképe (IX. 115. l.

„Múzeumi és Könyvtári Értesítő“

Nyilasy Sándor: Vasárnap délután

cr. Képe (VI. 179. l.

Múzeumi és Könyvtári Értesítő)

Nyilassy Sándor

A Munkácsy-Céh megnyitja a művésztagok tárlatát.

Pesti Hirlap 1931 jun. 2.

(A Munkácsy-Céh közgyűlése.)

U. 3107.

$\frac{1}{16} \times \frac{1}{3} = \frac{1}{48} + \frac{36}{48}$

$-\frac{4}{12} + \frac{9}{12} = 1.5$ $\quad \frac{4}{3} = -\frac{16}{12} + \frac{9}{12} = -0.7$

$-\frac{1}{3}x^2 + \frac{3}{4} = 0 \quad = \quad y = -\frac{1}{3}x^2 + \frac{3}{4}$

$x_1 = -1\frac{1}{2}$

$x_2 = +1\frac{1}{2}$

$(-1.5)(-1.5) = 2.25 x - \frac{1}{3}$

$2\frac{1}{4} x - \frac{1}{3}$

$\frac{9}{4} x - \frac{1}{3}$

$\frac{9}{12} = \frac{3}{4} + \frac{3}{11}$

Probe $(1.5)^2 x - \frac{1}{3} + \frac{3}{11} = -1\frac{1}{2}$

$(1.5)^2 x - \frac{1}{3} + \frac{3}{4} = 0$

$2\frac{1}{4} x - \frac{1}{3} + \frac{3}{4} = 0$

$\frac{9}{12} + \frac{3}{4} = 0$

$\frac{3}{4} = \frac{3}{4}$

~~$\frac{1}{4} - 2 + 3 = 1\frac{1}{4}$~~

x	y
$-\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4}$
$-\frac{1}{2}$	$+1\frac{1}{2}$
± 0	$+1$

3C L. Süss 7/1.

REGGELI HIREK

Nem fontos, de érdekes...

VASÁRNAP DÉLBEN néhány órára ránk mosolygott a tavasz. A pesti Rivierán, a dunaparti hotelfronton mosolygósarcu sétálók illegtek, a korzó megélénkült, asszonyok, lányok, ifju és kevésbé ifju gavallérok tarkitották a hónapok óta néptelen aszfaltutat, egy-két terraszon még feketézö vendég is akadt. A derült kék ég és a derült arcok déli parádéja tavaszi hangulatot varázsolt a Dunapartra. A szokatlanul korán beköszöntő erős fagyok után vigan csillogott a napfény a Duna olajsimaságu vizén, amelyről már nagyrészt leolvadt a vastag jégpáncél. Még az utcák kopasz fáinak zsivajgó verébsokasága is kiköltözött a város belső területéről s ez már igazán a közelgő tavaszt jelenti.

*

PÉNTEKEN KÖRVADÁSZAT lesz Mezőhegyesen. A vadászaton résztvesz a kormányzó is, továbbá a kormány tagjai, azonkivül a politikai és társadalmi élet számos előkelő tagja.

*

KARÁCSONYKOR volt az esküvője a londoni Rotschild-ház fiatal főnökének, Rotschild Viktornak (aki édesanyja, Wertheimstein Róza révén félig magyar) Hutchinson angol ezredes leányával, Barbara Hutchinsonnal. Az esküvő után a fiatal pár nászutra utazott, január végén mennek vissza Angliába, de nem Londonban fognak lakni, hanem Cambridge-ben. A fiatal férj ugyanis mindössze 23 éves és még másfél éve hátra van az egyetemen. Nagybátyja, Wertheimstein Viktor a héten érkezett vissza Londonból és egész sereg érdekes képet hozott Pestre a jejedelmi esküvőről.

*

KÁLDI JENŐ, a «Balatonfüredi Gyógyfürdő Rt.» igazgatósági tagja és az Autotaxi Vállalat elnöke szilveszter este Balatonfüreden 21 személyes pezsgős vacsorát adott a helyi előkelőségek tiszteletére. Másnap pedig behivatta a szanatórium irodájába az alkalmazottakat és közölte velük a legujabb fizetésleszállitást és egyben értesitette őket, hogy az r. t. az eddig természetben élvezett élelmezést megvonja tőlük.

*

AZ IDEI SZEZON első bálja, a Jogászbál, kitünően sikerült. Több mint ezren voltak jelen a remekül feldiszitett bálteremben. A farsang első elite-bálján, a pesti társaságok legszebb lányait és asszonyait vonultatták fel a bálrendező jogászok. Bál után a társaság a Balázs-kávéházba vonult, ahol — záróra ide, záróra oda, az egész társaság délelőtt 11 óráig vidult és mulatott a kávéház kitünő zenekara mellett, amint az már illik és szokás a farsang első elite-bálja után.

*

SZABÓ KÁROLYRÓL, a Salgótarjáni Kőszénbánya igazgatójáról felbukkant egy hir, amely szerint a közel jövőben nyugalomba vonul. A hirnek mi is hitelt adtunk, hiszen a kitünő igazgató már közel négy évtizedet töltött a vállalatnál, a Salgótarjáni azonban hallani sem akar a nyugalombavonulásról. Szabó Károly változatlan munkabirással továbbra is ellátja fontos poziciját.

*

A NAGYMEZŐ UTCAI bárban a zergetollas valódi és áldzsentrik találkozóhelyén a mult évben mint házi sláger indult a népszerüség felé egy francia dal a „Rampampam". A lokál kisajátitotta magának ezt a számot s a tulajdonos által kinevezett dizőz elszánt igyekezettel nyolc-tizszer is elénekelte esténként. De csak énekelte. A Budapesten vendégszereplő Josephine Bakernek is benne van a műsorában ez a sláger és ahogy ő előadja: az egy „kicsit" — mégis különb. A mulatótulajdonos ott volt a premieren — és aznap este már nem is játszották nála a dalt. Nem hiányzott senkinek. Se a dal, se az énekesnő. A világ és a parkett változatlanul nyugalommal forgott tovább ...

*

EGY ÉRDEKES berlini házassági hir: Gerő Nusi rajzolómüvésznő, aki nem árjavolta ellenére állandó foglalkozott munkatársa a nagy berlini lapoknak, férjhez megy Stangl Kornélhez, Alpár Gitta első férjéhez.

A PARÁDI erdőben Dajkovich Sándor vasárnap szarvas-vadászatot rendezett. A vadászaton részt vettek: József Ferenc királyi herceg, Erdélyi Loránt alispán, gróf Festetich Pál, Ghiczy Tihamér, gróf Festetich Domokos, Mihályi Kálmán, báró Hammersberg János, Szeőke Béla, Dajkovich István és Ferenc, Kárpáthy Ferenc, Mosch Béla és Szigethy Béla. A vadászok szombaton érkeztek a vadászterületre és este valamennyiök részvételével vadászvacsora volt.

*

ERDÉLYI SZINÉSZEK vendégszerepelnek január 13-án és 14-én a Városi Szinházban. A Magyar Vöröskereszt javára a Hamburgi menyasszonyt fogják előadni.

*

A «PARLEZ MOI D'AMOUR» világhirének szülőanyja, Lucien Boyer stilusában Sólyom Janka a legkitünőbb magyar dizőz, az elegáns bárkabarét fogja megteremteni Budapesten. Január 15-től kezdve Heltai Jenő, Szép Ernő, Emőd Tamás és a többi nagy kabarészerző dalait fogja énekelni a dunaparti Negrescoban.

*

WLADÁR ERVINT, a párisi követség titkárát Budapestre helyezték. Vasárnap érkezett haza feleségével együtt.

*

A TÉLI SZEZON és az induló farsang estélyi toalettjein jelentős szerepe van a divatékszernek. A mai simavonalu estélyi ruhákat szinte kiegészitik a modern, hosszu függők, karkötők, nyakláncok és klipszek. Egy stilusos ékszergarnitura rendkivül emeli a hatást. A Jolly ékszerüzletben a Kigyó-utca 4. szám alatt a legszebb párisi ékszereket találja a közönség. Gáborné, a szalon kitünő izlésü tulajdonosa olyan gazdag kollekcióval tért vissza Párisból, amely még az elkényeztetett pesti közönség számára is meglepetés. (Az árak is.) Érdemes végignézni a remek kirakatokat, a pesti hölgyeket érdekelni fogja...

*

KITTY DORAIN, Kertész Mihály és Lucy Dorrain leánya lesz a legfrissebb szinigazgató Pesten. Az alig 18 éves leány egyelőre ugyan még a Parisien Grill-ben lép fel, a Városi Szinháznak azonban e percben ő a legposszibilisabb bérlő-aspiránsa. Apja 25 ezer dollárjával pályázta meg a szinházat és édesanyja társaságában varieté-szinházat akar csinálni a Városi Szinházból.

(U. J.)

— **A filharmonikusok főpróbája.** A filharmonikusok a vasárnap délelőtti főpróbát *Beethoven „Coriolás"* nyitányával kezdték. Utána a VI-ik (Pastorale) szimfóniát játszották. *Dohnányi* Ernő vezénylete alatt, nagyszerü kidolgozásban. Szünet után *Zahthureczky* Ede, a Zeneakadémia fiatal tanára, Csajkovszki hegedüversenyét pózmentesen, nagyszerü diszpozicióban interpretálta és különösen a cadenziának virtuóz előadásával aratott nagy sikert. Befejezésül *Frid* Géza, külföldön élő magyar zeneszerző két művét mutatták be a Filharmonikusok. A közönség az ujdonságot tetszéssel fogadta. *(L—g.)*

— **Két falbontó betörőt fogtak el vasárnap.** Szombatról vasárnapra virradó éjszaka a kerékpáros rendőrök észrevették, hogy a Lipót-körut 23. szám alatt levő üzlethelyiségben *betörők tartózkodnak.* Az üzlet *Lázár bőrkereskedő tulajdona.* A rendőrök behatoltak az üzletbe, ahol két betörőt fogtak el. A betörők éppen a pénzszekrényt akarták felfeszíteni, amikor a rendőrök rajtuk ütöttek. Előállitották őket a főkapitányságra, ahol megállapitották, hogy az egyiket *Török* Józsefnek, a másikat *Kubschneider* Henriknek hivják és *mindkettő foglalkozása villanyszerelő.* A két betörő *falbontás utján jutott be az üzletbe.* A rendőrségen letartóztatták őket.

— **Gázol a villamos.** A Fiumei-ut és Dologház-utca sarkán egy 37-es jelzésü villamos elütötte *György* Ilona 19 éves takaritónőt. A leány sulyos külső és belső sérüléseket szenvedett. A mentők a Rókus-kórházba szállitották.

— **Három eltünést jelentettek be a rendőrségen.** Vasárnap bejelentették a főkapitányságon, hogy *Pohl* Erzsébet 20 tanuló Madách-utca 14. szám alatti lakásáról eltünt. Ugyancsak bejelentették *Diamant* Lujza 39 éves nőnek az eltünését, aki a lipótmezei elmegyógyintézetből szökött meg. *Lukács* Miklós dr. bejelentette, hogy gyengeelméjü öccse Pesterzsébeten Nefelejcs-utca 15. szám alatti lakásáról *nyomtalanul eltünt.* A rendőrség az eltünteket keresi.

---

x **A tulsok evésnél, vagy tulzott ivásnál, „Igmándi" gyógyvizből már fél pohár használ!**

x **Lavinba** fürdik ma minden nő, mert a Lavin pezsgős, tengersós levendula tablettát a fürdőbe dobva, az nagyszerüen illatositja az arcot, testet frissiti, élénkiti. Egy tekercs (5 darab) Lavin 30 fillér.

Férfiak gyengesége (neurast. zavarok) ellen szavatolt azonnali segitség mindenkorra biztositva. Nem orvosság (szabadalom), illusztrált szakorvosi ismertetőt 80 fillér bélyeg ellenében diszkréten, bérmentve küld: „GUMIEXPORT". Budapest. Népszinház-utca 13/B.

Ezüst disztárgyak és evőeszközök sportdijak legolcsóbban **Polgár Kálmán** ezüstárugyárban Budapest VII Kazinczy-utca 9

Svábhegyi Szanatórium

legideálisabb magaslati gyógyhely **már napi 16.— pengőért** tökéletes szanatóriumi ellátást nyujt. Mérsékelt week-end és heti pausál-árak

— **Gömbös hétfőn átveszi hivatalát.** *Gömbös* Gyula miniszterelnök még a karácsonyi ünnepek előt rövid szabadságra ment, amelyet azonban két izben megszakitott. Egyszer *a felsőház ülésén* vett részt, ujévkor pedig *a kormányzót üdvözölte* a kormány nevében. A miniszterelnök pénteken este visszaérkezett vidéki tartózkodási helyéről és *szombaton Gödöllőre utazott, ahol a kormányzó vendége volt.* Vasárnap este *Gömbös* visszatért a fővárosba és *hétfőn délelőtt veszi át hivatalát.*

— **Vasárnapi öngyilkosságok.** *Tóth* Róza huszonkilenc éves ápolónő Maros-utca 15. szám alatti lakásán ismeretlen méreggel *megmérgezte magát.* A Rókus-kórházba szállitották. Állapota sulyos. Tettének oka ismeretlen.

Reisinger Károly negyvenéves lakatossegéd Népszinház-utca 25. szám alatti lakásán *mosószódával megmérgezte magát.* A mentők a Rókus-kórházba szálitották. Nyomora miatt akart meghalni. — Kőbányán a Kápolna-utca 1. számu házban levő vendéglő félreeső helyén *Egyed* Lajos 21 éves füszerkereskedősegéd aszpirinnal megmérgezte magát. A Rókus-kórházban ápolják. Tettének oka: nyomor. — *Péter* István 61 éves kocsis Viola-utca 31. számu ház istállójában felakasztota magát és mire rátaláltak, meghalt. — *Kospan* János 43 éves sütősegéd, aki a Bocskay-utca 28. számu házban lakott, a Sashegy oldalán egy *fára felakasztota magát* és meghalt. Tettét nyomora miatt követte el. — *Kaszás* Róza 20 éves háztartási alkalmazott Erzsébet-körut 28. számu szolgálati helyén gázzal *megmérgezte magát és meghalt.* Szerelmi bánata miatt ment a halálba. — *Reisz* Andorné 33 éves manikürözőnő Nagydiófa-utca 34. szám alatti lakásán ismeretlen méreggel *megmérgezte magát.* A mentők a Rókus-kórházba szállitották. — *Huszár* József gázgyári alkalmazott a pestszentlőrinci köztemetőben *felesége sirján sósavval megmérgezte magát.* Sulyos állapotban szállitották a Rókus-kórházba.

— **A budai ingatlantulajdonosok értekezlete.** A *Budai Ingatlantulajdonosok Egyesülete* vasárnap délelőtt értekezletet tartott, amelyen dr. *Bárdos* György ügyvéd, az egyesület elnöke ismertette az adómentességre vonatkozó rendelkezéseket. *Egyben követelte, hogy a családi házak továbbra is 30 éves adómentességet kapjanak.* Az értekezlet magáévá tette dr. *Bárdos* György javaslatait. Azután *Kovatsek* Ferenc, dr. *Lugmayer* József, *Bozó* Gyula és *Tárnok* Béla szólaltak fel.

— **Borzalmas gyilkosságot fedeztek fel Zalaegerszeg mellett.** *Zalaegerszegről jelentik:* Nem messze Zalaegerszegtől, Kustánszeg község mellett elterülő szőlőhegyen szombaton borzalmas *gyilkosságot* fedeztek fel. Az egyik borospincében *teljesen meztelenre vetkőztetve, fejét baltával széthasogatva, holtan találták Varga János 48 éves jómódu gazdálkodót.* Az eddigi jelek szerint a gyilkos pénteken este végzett áldozatával és amikor *Vargát* megölte, *a holttestet kirabolta és levetkőztette.* A zalaegerszegi rendőrség és csendőrség erélyes nyomozást indított a gyilkos kézrekerítése érdekében.

— **A Nőifodrász Ipartestület tizéves jubileuma.** A *Nőifodrász Ipartestület* vasárnap délelőtt tartotta tizedik jubileumi diszközgyülését a *Kereskedelmi és Iparkamara üléstermében.* Mintegy *háromszáz nőifodrász* volt jelen.

— **Elitélték a doktor cim használata miatt.** Cimbitorlás miatt ma vont felelősségre az I. kerületi rendőrkapitányságon vitéz *Sándor* Imre rendőri büntetőbiró egy *Bucsek* Károly nevü egyént, aki egy polgári perben mint a felperes tanuja állandóan dr. *Bucsek* Károlynak nevezte magát. Bucsek elismerte, hogy utlevélben, bíróság előtti vallomásaiban és más helyeken *dr.*-nak irta nevét alá, de azzal védekezett, hogy *jogositva van a cim használatára,* mert a *vizsgán csak egy tárgyból bukott meg.* A rendőri büntetőbiró természetesen nem fogadta el ezt a védekezést és *Bucsek Károlyt 20 napi elzárásra itélte a doktori cim jogosulatlan használata miatt.*

— **Budapesti képeskönyv.** Ilyen cimen érdekes könyv jelent meg, amelynek összeállitói: dr. *Genthon* István művészettörténeti iró és *Nyilas-Kolb Jenő.* A hézagpótló és gyönyörüen illusztrált műhöz *Kovácsházy* Vilmos székesfővárosi tanácsnok irt előszót. A könyvet *Somló* Béla könyvkiadóvállalata adta ki.

A Század Társasága f. hó 11-én, csütörtökön este 9 órakor a Dunapalotában tartja szokásos heti társasvacsoráját, melyben Eckhardt Tibor országgyülési képviselő „Angliai utam" cimen előadást fog tartani.

x **A molnár a liszt minőségét** színéről és őrlési finomságáról itéli meg; tapintó érzékét sok évtizedes gyakorlat fejleszti ki. A kisfogyasztó azonban nem tehet szert ilyen tapasztalatra; érdekeinek megvédésére a márkázás szolgál. Minden háziasszony tudja, hogy a 0-ás liszt finomabb minőséget jelent, mint a 4-es számu és igen sok háziasszonynak nagy kellemetlenséget okozna, ha valami oknál fogva a lisztkereskedők máról-holnapra ezen jelzéseket megszüntetnék. Az áruknak minőségi jelzéssel való ellátása tehát megkönnyiti azok értékelését. Ez az elgondolás vezette a Tungsram-müveket is, amikor lámpáit a fényteljesitmény jelzésével ellátta, hogy a kisfogyasztónak lehetővé tegye az izzólámpa vásárlásánál a minőség megitélését. Az izzólámpa csak akkor jóminőségü, helyesebben gazdaságos, ha kevés áramfogyasztással sok fényességet bocsát ki. Erről pedig az eddigi szokás Volt és Watt jelzés mellett az izzólámpa fényteljesitménye Internationalis Lumenekben (I. Lm.) tájékoztat. Mindenki sulyt helyez arra, hogy pénzéért teljes ellenértéket kapjon. Saját érdekében tehát csak olyan izzólámpát vásárolhat, melynek fény-teljesitőképességéről a lumenjelzés alapján már a vásárlásnál meggyőződhet.

x **Völgyesi Ferenc dr.** bel-idegorvos külföldről megérkezett, **hypnosis-therápiai** rendelését folytatja. Vilmos császár-ut 23.

A Magyar Biztositási Évkönyv

25. kötete nélkülözhetetlen mindenki számára, akinek a biztositásüggyel bármely kapcsolata van. Az 500 oldalas gazdag tartalmu munka ára: 12 pengő. Megrendelhető:

BIZTOSITÁSI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAPOKNÁL
BUDAPEST, VI., VÖRÖSMARTY-UTCA 34. SZ. I. EM. 3.

Zsoldos tanintézet

legjobban készit elő magánvizsgákra, **érettségire.** Diákoknak **ellátás.** — Huszonhetedik tanév. Dohány ucca 84. szám. Telefonszám: 424—47.

Dollár és fontra

szóló záloglevelet és kötvényeket pengő ellenében vesz, elad, valamint ezekre kölcsönt folyósit **Barna Bank, Budapest V., Nádor-u. 26. Tőszdével szemben. T. 213-16, 104-67.**

IDŐJÁRÁS

Középeurópában és Franciaországban erős éjjeli lehülés mellett csendesebb az időjárás. Ezzel szemben Angliában és az Északi-tenger partvidékén tovább tartanak a lecsapódások élénk óceáni légáramlások kiséretében.

Hazánkban tegnap szórványosan volt még kisebb havazás. Nappal az ország nyugati felében 4—5 fokig emelkedett a hőmérséklet, keleten azonban nem haladta meg az olvadási pontot. Éjjel erős lehüllés volt, mert a szél az esti órákban legyengült. A hőmérséklet minimuma csaknem minusz 5 fokot ért el.

A budapesti Meteorológiai Intézet időjárásjelentése a legközelebbi huszonnégy órára: száraz idő, változó felhőzet, erős éjjeli lehülés várható.

Budapesten vasárnap, január 7-én a déli hőmérséklet plusz 3 fok Celsius volt.

A tengerszintre átszámitott légnyomás változatlan irányzattal 773 milliméter.

— **Meghalt Nyilassy Sándor festőművész.** *Szegedről* jelentik: *Nyilassy* Sándor festőművész szombaton este 7 órakor a belklinikán szivbénulás következtében meghalt. A város saját halottjának tekinti. Kedden délután 3 órakor temetik.

— **A „Cukorkakereskedők gazdasági helyzete"** cimen tart előadást hétfőn este fél kilenc órakor a Cukorkakereskedők Egyesületének Király-utca 12. szám alatti helyiségében *Gonda Elemér,* a Dréher-Maul gyár igazgatója. Az előadáson, mely a cukorkakereskedelem válságával foglalkozik, jelen lesz *dr. Usetty* Béla országgyülési képviselő is, a Cukorkakereskedők Egyesületének elnöke.

— **Halva találták az uteán a gróf Almásykastély hetvenkétéves portását.** *Békésgyuláról jelenti tudósitónk:* Szombaton este kilenc óra tájban a Vadaskert-utca egyik háza előtt a járókelők egy ismeretlen, jólöltözött öreg urat találtak halva. A rendőri nyomozás rövidesen megállapitotta, hogy a halott *Borbély* János, a gróf *Almásy*-kastély hetvenkétéves portásával azonos. Ezideig *a halál okát a hatóság nem tudta pontosan megállapitani,* de tekintettel arra, hogy a halott arcán sulyos sérüléseket és zuzódásokat fedeztek fel, a rendőrség a nyomozást meginditotta.

— **Lestyán Sándor előadása.** A lipótvárosi ifjudemokraták szervezetében (V., Lipót-körut 15) január 10-én, szerdán este 9 órakor *Lestyán* Sándor, a *Reggeli Ujság* szinházi szerkesztője Szakálas naivák cimen tart előadást.

— **Március 22—26: Országos Mezőgazdasági kiállitás.** A mult évi mezőgazdasági kiállitás nagy sikere alapján máris *tömegesen jelentkeznek a kiállitáson való részvételre.* A kiállitás és vásár időpontját a rendezőbizottság *március 22-ét és 26. között állapitotta meg.* Ez évben is megrendezik a *dijazott lovak és szarvasmarhák elővezetését,* valamint a nagysikerü *lovasmérkőzéseket, különböző látványos lovasmutatványok bemutatását és fogatok előhajtását.* Gazdag anyag lesz a *baromfi-, tej- és tejtermékerdészeti-, dohány-, mezőgazdasági ipari és élemiszeripari-, termény és vetőmag-, szövetkezeti, valamint a mezőgazdasági gép- és eszközkiállitási csoportokban is.* Uj csoport lesz a *gyümölcskiállitás,* amelyet a *Gyümölcstermelők Országos Egyesületével* karöltve rendeznek és amelyen bemutatják a télen át eltartható, páratlan izü és zamatu magyar gyümölcsöket, főként *almát és körtét.* A kiállitás bejelentési határidejét a rendezőbizottság (Cime: Budapest, *IX., Köztelek-u. 8. Telefon: 886—85, 866—01 és 866—05)* a tenyészállatoknál január 15-ében, a többi csoportoknál pedig február 1-ében állapitotta meg.

— **Párhuzamos és ellentétes tendenciák a világgazdaságban.** Ezzel a cimmel tart előadást január 8-án, hétfőn délután 6 órakor dr. *Ledermann* László, a genfi egyetem magántanára a Magyar Külügyi Társaság tanácstermében (Országház, XI. kapu). Az előadást nagy érdeklődés előzi meg.

---

x **Legyünk előrelátók — ha vakációra készülünk!** A Norddeutscher Lloyd Bremen tengerhajózási társaság 1934-ben számos társasutazást rendez, ugy a Földközi tengeren, mint az Északi vizeken. E társaskirándulások választékos és változatos programmja, feltünően olcsó ára egészen biztosan a magyar utas-közönség körében is nagy feltünést fog kelteni. Ajánlatos, hogy mindenki, mielőtt vakációjának programmját megállapitaná, a Norddeutscher Lloyd Bremen, magyarországi vezérképviseletéhez, Budapest, VIII., Baross-tér 9. Tel. 334—12., forduljon és kérjen kimerítő prospektust, amelyből meg fog győződni, hogy az olcsó és szép „Lloyd-társasutazás" a legszebb és a legválasztékosabb szórakozást, üdülést biztositja szabadságidő alatt.

x **Érdekes statisztikát** lehetne összeállitani arról, hogy kik, hogyan és hol töltötték a Szilvesztert. Ebből a statisztikából többek között kiderülne az is, hogy a mai kor a szórakozást is modernizálja „házhoz szállitja" és kényelmessé teszi — a rádión keresztül. A gazdag szilveszteri rádióprogrammok a multévinél is nagyobbszámu rádiózót tartottak otthon. Nincs ebben különös, hiszen akinek jó rádiója van, nemcsak Szilveszterkor, hanem egész éven át mindennap tetszés szerint válogathat a szórakozásban. A Band-pass rendszerü 3+1 lámpás 7331-es Orion rádió tökéletesen szelektiv készülék, beépitett dinamikus hangszórója tisztán, eredeti hangszinezetben közvetiti a rádióállomások müsorszámait.

ELHIVÁS!

Felkérjük a tisztelt közönséget, hogy az influenzajárvány megelőzése céljából, egészsége érdekében szopogasson „KALIMENT" gyógycukorkát. Patikában és drogériában 40 fillér. A „KALIMENT" biztos védelmet nyujt.

Január az olcsóság hónapja.

Áraink beszélnek!

Uri divatcikkek | Harisnya, kesztyü, női fehérnemü | Különféle cikkek | Kötöttáru, szőnyeg | Méteráruk | Női, férfi- és gyermekruhák

Zefiring 1 gallérral, sötét alapon **2.48**	**Téli női harisnya** drapp és szürke bordás 1.18 **—.78**	**Női harisnyatartó** szines brokátból gumirészekkel **1.20**	**Kötött pulóver** női és férfi divatszinekben **3.58**	**„Boston" női ruhakelme** mintás és sima cca 75 széles **1.78**	**Női táncruha** müselyem sarmőz v. crepe-de-chinéből **18.50**
Freskó divating 2 gallérral igen jó mosó **3.38**	**Férfizokni** müselyemmel átszőve **—.48**	**Csipőszoritó** brokátból 20 cm. magas két gumibetéttel **3·50**	**Gyapjupulóver** ujj nélküli női és férfi **3.90**	**Sportszövet** férfi- és fiu-öltönyre 140 széles mtr. **4.80**	**Flanelipongyola** modern komplett fazonokban **3.90**
Trikó sporting kis férfi számokban **98 fillér**	**Jégzokni** szines visszahajtóval **—.68**	**Előnyomott** rojtos párna —·88 falvédő 60×80 cm. **—·68**	**Férfi kötöttmellény** **4.50**	**Női kabátszövet** divatos szövésü minden szinben 140 széles mtr. **4.80**	**Kötött női ruha** csinos fazonokban, sötét szinekben **7.80**
Puplining magas selyemfénnyel fehér és szines **4.80**	**Női bőrkesztyü** meleg béléssel barna nappa bőrből **4.58**	**Női retikül** erős bőrökből bőrfogóval felső zárral **3.95**	**Női smokingkabát** divatos kötszövött, mintás **5.50**	**Valódi nyersselyem** nyers szinben kiváló jó mosó, mtr. **1.68**	**Női télikabát** szép szőrmegallérral, sötétkék vagy fekete **24.50**
Sifón hálóing szines mosó dísszel **3.78**	**Férfi bőrkesztyü** bárány béléssel csatos fazonban **5.50**	**Bőraktatáska** jó kivitelü 39 cm. nagyságban **3·90**	**Munkaköpeny** fehér, férfi és női **4.80**	**Goldvelvór** bársonyvelour pongyolára és ruhára **1.88**	**Gyapju sapka és sál** női készlet 1.68 Divatos kötött sapka **—.48**
Puplin hálóing szines gallérral **4.98**	**Meleg téli kesztyü** női és férfi **—.88**	**Likörkészlet** csiszolt üvegből 2.28 vizes v. boreskészlet **1·98**	**Férfi keménykalap** jó gyapjuminőség divatos formák **5.95**	**Crepe de chine** tiszta selyemből, fekete 2.90, v. nehéz müselyemből szines **2.28**	**Női filzkalap** elegáns diszitett divatfazonokban 2.80 **1.90**
Hosszu nadrág erős köperből gombos **2.88**	**Gyermeknadrág** csikozott meleg béléssel minden szám **—.98**	**Gumikesztyü** nem hiányozhat a jobb háztartásban **—·78**	**Brüsszeli Szobaszőnyeg** modern, mintás, rojtozott bordó, kék és zöld 300×200 **25.80**	**Marocain** nehéz müselyemből sima és mintás, mtr. **2.90**	**Férfi átmeneti kabát** vastag dublikelméből, jó kivitelben **14.50**
Rövid nadrág kiváló köperből gombos **1.80**	**Női nadrág** csikos müselyemből bármely szinben **—.98**	**Bontófésü** erős kivitelü **—·48**	**Háziszőttes ágyelő** kézimunka kivitelben, csodás szinekben 110×55 **2.90**	**Sportflanel** fehérneműre, piyamára jó minőség **—.38**	**Férfi télikabát** fekete bársony gallérral, kétsoros fazonban **33.—**
Rövid nadrág gombos fazonban szines zefirekből **1.18**	**Meleg női nadrág** rendkivül jó mosó belül bolyhos **1.78**	**10 borotvapenge** kiválló acélból **—·48**	**Kosaras melltartó** 8 részes, batiszt sifónból **—.68**	**Gyönyörü flanelek** sima és virágos, fehérneműre, nagymintás pongyolára **—.88**	**Férfiöltöny** jó strapa kelméből, szép szinekben **25.—**
Flanel pijama női és férfi igen jó mosó **3.95**	**Szoknyakombiné** tartós müselyem trikóból csikos széllel **2.25**	**100 drb szines** papirszalvetta **—·48**	**Meleg házi cipő** filc és bőrtalppal 35—42 sz.-ig **2·75**	**Müselyem mutlaszé** sima és virágos óriási választékban **1.98**	**Férfiöltöny** kiváló gyapjukelmékből, a legmodernebb fazonokban **33.—**
Férfigallér kemény v. félkemény divatfazonokban **—.58**	**Női ing és nadrág** a teljes készlet fa csikos müselyem trikóból **2.45**	**3 drb óriási** fürdő v. mandula szappan ½ kg **—·68**	**Futószőnyeg** modern csikozott 65 cm. széles mtr. **—.98**	**Mosó müselymek** festők és kartonok egységáron **—.68**	**Gyermek bojkabát** 45-ös 2 évesnek **12.50** Számonként 1.— emelkedés
Nyakkendő önkötős fazon divatmintás **—.68**	**Női hálóing** tartós szines anyagból szépen himezve **2.80**	**3 kg. Narancs** kitünő olasz **—.96**	**Brokát paplan** kiváló müselyemből, 180×130 nagyság **18.50**	**Mosó zefirek** férfi- és gyermek-fehérneműre, gy. ruhára **—.58**	**Leány télikabát** jó kivitelben, 55-ös szám **14.50** Számonként 1.— emelkedés
Meleg nyaksál sötét alapokon **—.88**	**Festőkötény** válasfazonban jó szinekben **—.88**	**1 drb. Szardinia** 25 dkg-os 5—6 halas **—.44**	**Sezlónátvető** gobelin szövetből perzsa v. modern mintás **17·50**	**Pettyes buparett** a legujabb ágynemü anyag, fehér, drapp, rózsaszin és kék **1.48**	**Flanel joppe** 2-es 2 éves gyermekeknek **1.60** Számonként 30 fillér emelkedés
Zsebkendők női —·34 fillér férfi —·24, gyermek **—.12**	**Mokett sezlonátvető** (Plüsch) minden szinben 250×150 nagyság **39.—**	**1 kg. Konserv** borsó v. vajbab MDCs márka **—.68**	**Gyapjutakaró** sima szinekben, 190×140, rendkivüli áron **9.80**	**Jourteritő** indantrehn szines, nyomott kivitelben **—.78**	**Fiu tiroli nadrág** fusztiánból 2-es, 2 évesnek **1.58** Számonként 25 fillér emelkedés

Áruházunk földszintjén bemutatjuk a gépembert, aki lát, hall és beszél.

Postai megrendeléseket utánvéttel szállitunk, portóköltség felszámitása mellett. — Mintákat vidékre küldünk.

MAGYAR DIVATCSARNOK

Rákóczi-ut 72–74

Nyilassy Sándor

Vasárnapi séta c. olaj-
festménye eredeti repro-
dukcióban:

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1932 máj. 22.

U. 2355

Nyilassy Sándor

Alkotása, a szfőv.műgyüjteményének kiáll.-án
a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Nyilassy Sándor

Nyilasy Sándor

Az egyik szegedi műgyűjtőt, Pusztay Ödönt ő segítette első képe kiválasztásában. Ő ismertette össze Joachimmal (!), Dinnyés Ferenccel.

B. Varga S.: Szeged. – Műgyűjtő, 1969. 1. sz., 11. l.

Nyilasy Sándor

„Vasárnapi trécselés" című műve a debreceni Déri Muzeumban látható.

-bozóky-: Die Gemäldegalerie im Déri Muzeum Debrecen. Neueste Nachrichten, Budapest, 1969. jun. 27

61.

Nyilassy Sándor

Említve

Artner Tivadar: 2. Az Alföld művészete

Körnevelés, Jg. 1970. 18. 28. l.

Nyilasy

Művei szerepelnek a Szegedi Galéria gyűjteményében.

Dél-Magyarország, 1970. okt. 20.

NYILASSY SÁNDOR

MŰVEI SZEREPELNEK A SZEGEDI GALÉRIA GYŰJTEMÉNYÉBEN.

POLNER ZOLTÁN: MEGNYÍLT A SZEGEDI GALÉRIA.

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP, 1990. OKT. 20.

MDK

Nyilassy Sándor, festő

Hazatérő munkások c. képe

szerepel az állandó tárlaton.

Sz. R.: Galéria Szegeden

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 4.

Nyilássy Sándor, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekü gyüjteményét. A 19.-20.sz. keresztmetszete a magy képzőmüv-ben. 388 mü, 180 müvész Nyilassy két müvel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Nyilassy Sándor

szegedi festő, 1899 nyarán több arcképet festett V-en megrendelésre, 250 Ft-ért. A keretést külön 50 ft.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művénélet, Bp. 1957.

35 l.

Nyilasy Sándor

Jelöm.
Régi iparterrelet Ziálli Zá-
sám 1 Termet kapr. Kiáll.-va
szántat és nemdégzent Ny. S.-t
kiállítás
ismeghívhát.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp 1967

111 l.

Nyilassy Sándor

Szerepelt a Műsornak Tavaszi tárlatán.

P. H. 1931. IV. 25.

Nyilassy Sándor

szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

N. M. 1931. IV. 26.

Nyilassy Sándor

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

B.H. 1931. IV. 26.

Nyilasy Sándor

M.934.V.23.

* **A Nyilasy Sándor-emlékkiállítás katalógusa.** Szegeden most az Alföld és népének elhunyt nagyfestője, *Nyilasy* Sándornak hagyaték műveiből kiállítást rendeztek barátjai. A városi muzeumban egészen május 31-ig tartják ezt az „Emlékkiállítást", melynek megösmertetéséül a nagy festőművész életét, alkotásait, s a jelenlegi kiállítási anyagot is közreadták *Szalay* József dr. ny. kerületi rendőrfőkapitány és *Cs. Sebestyén* Károly dr., a Szegedi Muzeum h. igazgatója. A szeretetteljes ösmertetés rendkivül becses, mert felsorolja és megörökiti *Nyilasynak* a muzeumok és magánosok gyüjteményéből 146, a hagyaték anyaga szerint pedig 91 alkotását. Itt azonban tisztán a *Szegeden* maradt alkotások, festmények vannak lajstromozva.

M. 934. V. 23.

Nyilasy Sándor

Sz.U.N.934.III.4.

Nyilasy emlék-kiállítás

Baranyi Tibor főispán elnökletével s a város előkelőségeinek védőségével társadalmi bizottság alakul, amely pünkösd ünnepén a városi muzeumban Nyilasy Sándor műveiből kiállítást rendez. Ennek anyagát a városi és az országos muzeumokban elhelyezett, a magánosok gyüjteményében lévő, végül a művész hagyatékában talált képek fogják alkotni. A kiállítás keretében egy országos nevü esztétikus fogja Nyilasy müvészetét méltatni. Előadását a város hatósága füzetben kinyomatja és szétosztatja A rendezésben részt vesznek a városban müködő müvészi egyesületek, kulturintézmények s a Dugonics Társaság. A főispán mindezek vezetőségét s a mintegy kétszáz főnyi nagy bizottságot a részletek megbeszélése céljából e hó 16-án pénteken délután 6 órára fogja a városháza közgyülési termébe összehívni.

Nyilassy

Alkotásai a Szegedi Képzőm.Egy.tárlatán.

Szegedi Uj Nemzedék,935.IV.14.

Nyilassy Sándor
Istőművész

— **Kiosztották a Tavaszi Tárlat dijait.** A Műcsarnok tavaszi kiállitásán csütörtökön délben adták ki a kitüzött dijakat. A Képzőművészeti Társulat nagydiját *Nyilassy* Sándor „Vetésnézők", Ipolyi Andor diját *Bory* Jenő „Püspökkut", *Ráth* György diját *Siklódy* Lőrinc „Hanzély-siremlék" cimü szobormüvének, *Wolfner* Gyula diját *Lühnsdorf* Károly „Parasztfej" cimü rajzának, a *Lipótvárosi Kaszinó* diját *Kövér* Gyula „Sztár" cimü olajfestményének, *Halmos* Izor életképdijat *Horváth* József „Bucsuzás" cimü vizfestményének, *Halmos* Izor kisplasztikai diját *Martinelly* Jenő „Vizió" cimü bronzszobrának itélték oda. A birálóbizottság ezenkivül kitüntető elismerésben részesitette a következő müveket: *Horváth* Béla „Budapest télen" cimü müvét, *Prohászka* József „Tanulmány" cimü müvét, *Istókovics* „Próféta" cimü szines rajzát, *Moldován* Béla „Feleségem" cimü olajfestményét, *Fried* Pál „Táncosnő" cimü olajfestményét és *Lux* Kálmán dr. „Földtani Intézet" cimü épitészeti rajzát. A *Képzőművészeti Társulat* épitészeti diját, valamint a *Jellinek* Gida-emlékdijat és a *Jankó* János-dijat és *Pállik* Béla-féle állatdijat a birálóbizottság megfelelő pályamüvek hiányában nem adta ki.

Kemzeti ujság
1929 III 29.

97.
3 n.
1 ép

Nyilassy Sándor
Festőművész

— **Kiosztották a tavaszi tárlat dijait.** A Műcsarnok tavaszi kiállitásán csütörtökön délben adták ki a kitüzött dijakat. A biráló bizottság dr. *Lukács György* elnökletével a dijakat a következőképen adta ki: a Képzőművészeti Társulat nagydiját *Nyilassy Sándor* „Vetésnézők", Ipolyi Arnold diját *Bory Jenő* „Püspök-kut", Ráth György diját *Siklódy Lőrinc* „Hanzély-siremlék" cimü szoborművének, *Wolfner Gyula* dijat Lühnsdorf Károly „Parasztfej" cimü rajzának, a Lipótvárosi Kaszinó dijat *Kövér Gyula* „Sztár" cimü olajfestményének Halmos Izor életképdijat *Horváth József* „Bucsuzás" cimü vizfestményének, Halmos Izor kisplasztikai dijat *Martinelly Jenő* „Viziló" cimü bronzszobrának itélte oda. A bizottság kitüntető elismerésben részesitette a következő müveket: *Horváth Béla* „Budapest télen" cimü művét, *Prohászka József* „Tanulmány" cimü művét *Istókovics* „Próféta" cimü szines rajzát, *Moldován Béla* „Feleségem" cimü olajfestményét, *Fried Pál* „Táncosnő" cimü olajfestményét és dr. *Lux Kálmán* „Földtani Intézet" cimü épitészeti rajzát. A Képzőművészeti Társulat épitészeti dijat valamint a Jellinek Gida-emlékdijat és a Jankó János-dijat és Pállik Béla-féle állatdijat a biráló bizottság nem adta ki.

Pesti Hirlap
1929 III. 29

97
3 m
1 cp

Nyilassy Sándor
festőművész

*** Kiosztották a tavaszi tárlat dijait.** A Mücsarnok tavaszi kiállitásán csütörtökön délben adták ki a kitüzött dijakat. A Képzőmüvészeti Társulat nagydiját *Nyilassy* Sándor „Vetésnézők", Ipolyi Arnold diját *Bory* Jenő „Püspök-kut", Ráth György diját *Siklódy* Lőrinc „Hanzély-siremlék" cimü szobormüvének, Wolfner Gyula diját *Lühnsdorf* Károly „Parasztfej" cimü rajzának, a Lipótvárosi Kaszinó diját *Kövér* Gyula „Sztár" cimü olajfestményének, Halmos Izor életképdiját *Horváth* József „Bucsuzás" cimü vizfestményének, Halmos Izor kisplasztikai diját *Martinelly* Jenő „Vizió" cimü bronzszobrának itélte oda. A birálóbizottság ezenkivül kitüntető elismerésben részesitette a következő müveket: *Horváth* Béla „Budapest télen" cimü müvét, *Prohászka* József „Tanulmány" cimü müvét, *Istókovics* „Próféta" cimü szines rajzát, *Moldován* Béla „Feleségem" cimü olajfestményét, *Fried* Pál „Táncosnő" cimü olajfestményét és *Lux* Kálmán dr. „Földtani Intézet" cimü épitészeti rajzát. A Képzőmüvészeti Társulat épitészeti diját, valamint a Jellinek Gida-emlékdijat és a Jankó János-dijat és Pállik Béla-féle állatdijat a birálóbizottság megfelelő pályamüvek hiányában *nem adta ki.*

Magyarság
1929 III. 29

97
3 a
1 cm

Nyilassy Sándor
Lestőművész

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – tájképpel
szerepel

Budapesti Hirlap
1929 III. 3

M.D.K

Nyilassy Sándor
festő

A nagybányai kolonia első tagjai
köre tartozik a szegedi számmárási
művész. A szegedi tárlatos helyi jellegű
művészt állítottak ki.

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár új állandó kiállítása.
Művészet, 1966. szeptember — 32 lap.

Nyilasy Sándor, festő MDK

Horgoson, Tájsen dolgozott. „Haratérő munkáspár" (1909) „Vasárnap" (1911) „Legények, leányok", „Vetésnézők" stb. 1 korból, a helyen. 212 old.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőmüvészetéheh. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Nyilasy Sándor, festő MBK

1898-ban Szeged 1000 koronás művészeti díjat megpályázta, de nem nyerte el 210 oldal.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőművészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged.1957. Szegedi Nomda Váll.1957

Nyilasy Sándor (festő) MDK

A nagybányaiak második kiállításán 10 képe van. Később Szegeden más stílust vesz fel. 1899-ben Szegedről küld 5 képet a nagybányaiak kiállítására. 20 x old. Szegeden. Cigányok c. képén erős Munkácsy hatás.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőművészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957.

Nyilassy Sándor
festő

Metszés

Pogány Ö Gábor: Dorogi Imre gyüjteményes kiállitásg
Müvészet 197o december - 3o lap

Nyilasy Sándor, festő M. DK

Szegeden Vágó Pállal melyet Garátságat
Vótott. 194. old

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. századi képzőművészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Nyilasy Sándor (festő) M(I) 1(

Emlékkiállítása volt Szegeden 1934 ben
Lyka Károly: „Nyilasy Sándor emlékkiállítás.
Szeged 1934. — Sebestyén Károly: A Nyilasy
Sándor emlékkiállítás katalógusa. Szeged
1934. 202 old. 85 ill.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX. ~~századi~~ századi kép-
zőmüvészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi
Nyomda Váll. 1957

Nyilassy Sándor, festő M.J.K.

Szegeden született (1873-1934). Nováky Bertalan rajztanára volt. München 1893. Hollósy hor megj. 1894-95. Majd Párizs. Thorma Nagybányára hívja. Itt 1897-1898. Első kiállításukon részt vesz „Betlehem", „Esti harangszó", „Magvető" stb képeivel. 20 x old

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőmüvészetéhez. 179.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged.1957. Szegedi Nyomda Váll.1957.

Nyilasy Sándor

Lyka Károly:
Nyilasy Sándor-
emlékkiállítás.
Szeged, 1934.

Könyvtárunkban.

Tisztázatok utolsó

Feljegyeztetett:

Utiszámlák 28/1917 tétel szám

Nyilásy Sándor

Vasárhelyi Júlia

„Magyar táj,
magyar ecsettel".
Nyilasy Sándor
emlékkiállítása
Szeged, 1940.

Könyvtárunkban

Összeol

Exp. 19

Nyilasy Sándort

+ Szeged 1934. jan. 7

vrád

Forum

1934. 71 l.

(Nilasy Sándor halála.)

„EUROPA"
könyv-, lapterjesztő és
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rotherm[illegible]. 12.
Telefon: 127[illegible]

Nyilasy Sándor

A honved c.
festmenye repr.

Honvédségünk

A Pesti Hirlap
ajandéka 1933. ápr. 16.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Nyilasy Sándor

emlékkiállítás

Szegeden 1944-ben

Dorogi Imre: A

Délvidéki Szellemi

Találkozó keretében

rendezett képzőművészeti

kiállítás.

Délvidéki Szemle

1944. 191. l.

Katalógusa könyvtá-

runkban.

Nyilasy Sándor

szőll

Mysk[illegible]

80. l

19-én kelt becses levelére, értesit-
jabb rendelését csakis az esetben ve-
csatolt rendelőlap hátára vezetett
gykoru, feltétlen hitelképes egyén
származtatni kegyeskednék. Ugyanis,
van terhelve s üzletszabályaink értel-
sakis kezesség alapján nyujthatunk.

Teljes tisztelettel

Kunossy, Szilágyi és Társa

Nogilasy Sándor

l.

Sörbereto. 311. l.

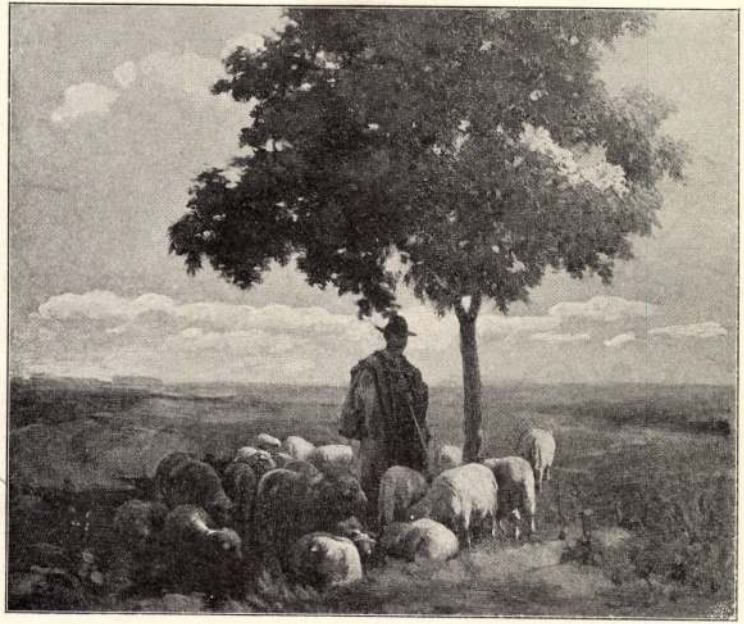

243. Nyilasy Sándor: Akácfa árnyékában.

297. Magyar Mannheimer Gusztáv: Tannhäuser és Vénus.

Nyilasy Sándor

Káposztás kofa
c. képe repr.

KMTárs tav. kiáll
1906.

Nyilasy Sándor

1933 feb márc

A tánc c. festménye

Klebelsberg emlékkiáll Műcsarnok

Nyilassy Sándor, festő

- negedi, a piaristáknál nevelkedett.

Bálint Sándor: A negedi kegyes iskola
Vigília, 1971. ~~július~~ febr. 106. l.

Nyílassy Sándor

Több mint hún
o. képe szerepel Völgyessy Ferenc gyüjtem ényében
(Ablak, fűzfák alatt, Delelő nyáj)

Szelesi Zoltán: Völgyessy Ferenc képei és a szege di
mügyüjtás útja. - Müvtört.Ért. 1971.1.sz. 23-3o. l.

27. f.

Nyilasy Sándor
festő"

Alföldi festő"

Szeki Zoltán: Szegedi képzőművészete
Tiszatáj, Szeged 1969. VIII. 755.

Nyilasi Sándor

Sz.Z.: Nyilasi Sándor: Hazalérő munkáspát
-Dél-Magyarország, 1966. máj. 8.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

257. l.

NYILASSY SÁNDOR, festő

Károlyi Lajos, Szeged festő-poétája. Lirai gyöngédségü művészetében, alkotásaiban nincs dráma és szenvedélyem, mint TORNYAInál vagy KOSZTÁnál, de nincs fiatalos paraszti derü sem, mint NYILASSYnál. Nála nehezen szerzett emberi boldogság, kiegyensúlyozott lelkiharmónia található. 173.old

SZELESI ZOLTÁN: Szegedi képzőművészek a munkásmozgalomban 173.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve. 1. 1966-1967. Szeged. 1968

Nyilassy Sándor

Parasztzsánereiben a plein-air kemènyebb, akadémikusabb változatát képviselte. Szegedi születésü volt.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Genius, 1928, 24. l.

Nyilasy Sándor

több képe szerepel Luca Ferenc ny. szegedi főmérnök gyűjteményében. Számos Nyilasy-képet őriz Beretzk Péter emlékezete is.

Szelesi Zoltán: Vulgyessy Ferenc képei és a szegedi műgyűjtés útja. - Művtört.Ért. 1971.1.sz.23-30. l.
30. l.

Nyilassy

"Dologkerülő"-it igen magasra értékeli a lap "A Nemzeti Szalon őszi kiállitása" c. kritikájában, felsorolva az ott szereplő művészek alkotásait.

Képes Családi Lapok, Bp. 1902. okt. 12.
XXIV. évf. 41. sz. 655. lap

NYILASY Sándor festő

egy életképe található a Perčić-gyűjteményben
ld. leírását 114. p. + rajza 11

Perčić

ADÓ- ÉS PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉSI HIVATAL

Tisztelt adózó Állampolgár!

Szeretnénk Önt megkímélni az 1991. évi adóbevalláshoz szükséges nyomtatványok és útmutatók beszerzési gondjától, ezért ne vegye zaklatásnak levelünket és a mellékelt csomagot.
Az adóbevallás pontos kitöltése az Ön érdeke is, ezért kérjük, figyelmesen olvassa el az útmutatóban foglaltakat.

Nyilassy Sándor

is szerepelt Ambrozovics Dezső műfordító képgyűjteményé
ben, melyet 1937-ben a szegedi Mór Ferenc múzeumnak
ajándékozott.

Szeleéi Zoltán: Vulgyecsay Ferenc képei és a szegedi mű
gyűjtés útja. - Művtört.Irt. 1971.1.sz. 23-30.l.
30.l.

Nyilassy Sándor

képei szerepelnek Glattfelder Gyula szegedi magyéspüspök ma is együtt tartott gyűjteményének megmaradt részében.

Szelesi Zoltán: Vulgyessy Ferenc képei és a szegedi műgyűjtés útja. - Művtört.ért. 1971.1.sz. 23-30.l.

24. l.

Nyilassy Sándor

uwe emlitve

Képzőművészet

Vigilia 1969 augusztus
562. old.

Nyilassy Sándor

neve emlékére

Képzőművészet

Vigília 1970 augusztus
560 oldal.

Nyilasy [ ], festő

Régi szegedi művész. Szerepel.

Laczó Katalin: Kiállítási napló
Szegedi Műgyűjtők kiállítása

987-989.

XXIV/10.

Tiszatáj, Szeged, 1970. október

Nyilassy L. festő

Megemlítve.

Lacsó Katalin: Dorogi Imre gyűjteménye
Kiállításon 1080-1085.

Tiszatáj, Szeged, 1970. november XXIV/11.

Nyilassy Sándor

Tápéi vasárnapokja Pusztay Ödön (Szeged) tulajdonában.

B. Varga G.: Műgyűjtők a napfény városából; Műgyűjtő, 1970. 1. sz. 20. l.

Nyilassy Sándor

Okítatta, tanítatta Pusztay Ödön műgyűjtőt (Szeged).

B. Varga S.: Műgyűjtők a napfény városából; Műgyűjtő, 1970. 1. sz. 19. l.

Ernst Múzeum aukciói XXIII

Nyilassy Sándor (Alexander v.), szül. (geb.) 1873.

501. PÁSZTOR NYÁJJAL (Hirt mit Schafherde). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Nyilassy.
Vászon (Leinwand). 55×65.

O. S. monogrammista (Monogrammist), 19. század (Jahrhundert).

502 TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): O. S.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung) 14,5×21.

Olasz festő (Italienisch), 17. század (Jahrhundert).

503. MADONNA A GYERMEKKEL ÉS KER. SZENT JÁNOSSAL (Madonna mit Kind und dem kleinen Johannes).
Vászon (Leinwand). 85×70. Illusztr. II. tábl.

Olasz festő (Italienisch), 17. század (Jahrhundert).

504. ELŐKELŐ NŐ APRÓDDAL (Vornehme Frau mit Pagem).
Vászon (Leinwand). 44×30,5.

Olasz festő (Italienisch), 17. század (Jahrhundert).

505. 3 darab (Stück) FERRARI, SFORER ÉS VIGNALI FESTŐK KÉPMÁSA (Bildnisse der Maler).
Szinezett rézmetszetek (Kolorierte Kupferstiche) Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 29×19.

Olasz művészek (Italienische Künstler), 17. század (Jahrhundert).

506 2 darab (Stück) 1. SZENT VÉRTANU (Martyrium eines Heiligen); 2. ALAMIZSNÁT OSZTOGATÓ KIRÁLYNŐ (Almosenspendende Königin).
1. Tollrajz (Federzeichnung). 18,5×30.
2. Tusrajz (Tuschzeichnung). 25,5×20.

Olasz festők (Italienische Künstler), 17—18. század (Jahrhundert).

507. 2 darab (Stück) 1. MADONNA A GYERMEKKEL (mit Kind); 2. JELENET EGY SZENT ÉLETÉBŐL (Aus dem Leben eines Heiligen).
Vöröskrétarajzok (Rötelzeichnungen). 1. 15,5×12; 2. 14,5×10.

Olgyai Viktor, szül. (geb.) 1870.

508. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Olgyai Viktor.
Eredeti rézkarc (Originalradierung). 21,5×19.

Olgyai Viktor, szül. (geb.) 1870.

509. NYÁJ A HÓBAN (Schafherde in winterlicher Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Olgyai Viktor.
Eredeti rézkarc (Originalradierung). 28×23,5.

Olgyai Viktor, szül. (geb.) 1870.

510. HAVAS TÁJ (Winterlandschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Olgyai Viktor.
Eredeti rézkarc (Originalradierung). 23,5×26,5.

Olgyay Ferenc (Franz v.), szül. (geb.) 1872.

511. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Olgyay F. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Fa (Holz). 27,5×42.

Olgyay Ferenc (Franz v.), szül. (geb.) 1872.

512. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Olgyay F. 1905.
Vászon (Leinwand). 53×67.

Orlai Petrics Soma (1822—1880).

513. „SZÉP ILONKA."
Vászon (Leinwand). 80×65.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 18. század (Jahrhundert).

514. II. JÓZSEF KÉPMÁSA (Bildnis Josefs II.).
Vászon (Leinwand). 95×73,5.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 18. század (Jahrhundert).

515. EGY SZENT BARÁT ANGYALOKKAL (Mönch mit Engeln).
Vászon (Leinwand). 50×36.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 18. század (Jahrhundert).

516. GYERMEK FÜGGÖNY MÖGÖTT (Kind hinter dem Vorhang).
Vászon (Leinwand). 66,5×54,5.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 18. század (Jahrhundert).

517. ZICHY GRÓFNŐ KÉPMÁSA (Bildnis einer Gräfin Zichy).
Lemezpapir. Olajminiatur (Karton. Oelminiatur). 11×8,5.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 18. század (Jahrhundert).

518. KER. SZENT JÁNOS (Johannes der Täufer).
Lemezpapir (Karton). 17,5×11.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 19. század (Jahrhundert).

519. 2 darab (Stück) FÉRFI ÉS NŐI KÉPMÁS (Männliches und Weibliches Bildnis).
Vászon (Leinwand). 27×20.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 19. század (Jahrhundert).

520. ALPESI TÁJ (Alpengegend).
Vizfestmény (Aquarell). 19×26,5.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 19. század (Jahrhundert).

521. A KUFSTEIN MELLETTI HIRTENSTEINER-TÓ (Hirtensteiner-See bei Kufstein).
Fa (Holz). 14×18.

Osztrák festő (Oesterreichisch), 19. század (Jahrhundert).

522. OSZTRÁK PARASZT (Oesterreichischer Bauer).
Vászon (Leinwand). 41,5×34.

Paczka Ferenc (Franz), szül. (geb.) 1856.

523. A BÖLCSŐ (Die Wiege). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Paczka F.
Vászon (Leinwand). 72×88.

Paczka Kornélia, szül. (geb.) 1864.

524. KISS JÓZSEF KÉPMÁSA (Bildnis des Dichters Josef Kiss). Jelzés fent jobbra (Bezeichnet rechts oben): Paczka Cornelia 1908. Kiss József hagyatéka (Aus dem Nachlass des Dichters Josef Kiss).
Szén- és ceruzarajz (Kreide- und Bleistiftzeichnung). 46,5×35.

Paglici G., 19. század (Jahrhundert).

525. OLASZ NŐ (Italienerin). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): G. Paglici.
Vizfestmény (Aquarell). 60,5×42.

Palamedesz, Anthonie (1601—1673).

526. A KORCSMA ELŐTT (Halt vor dem Wirtshaus). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): A. Palamedes 1657.
Vászon (Leinwand) 67×93.

Palamedesz, Anthoine (1601—1673),

527. ELŐKELŐ MULATÓ TÁRSASÁG (Vornehme Gesellschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten).
Fa (Holz) 43,5×63. Illusztr. XIII. tábl.

Pállik Béla (1845—1908).

528. NYUGVÓ BIRKÁK (Ruhende Schafe). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 10×16,5.

Pállik Béla (1845—1908).

529. NYUGVÓ BIRKÁK (Ruhende Schafe). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 10×16,5

Pállik Béla (1845—1908).

530. KOSOK (Schafstudie). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Pállik Béla
Szénrajz (Kohlenzeichnung) 19,5×28

Pállik Béla (1845—1908).

531. KOSOK (Schafe). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Krétarajz (Kreidezeichnung). 19×28,5.

Pállya Celesztin (Coelestin), szül. (geb.) 1864.

532. SZEKEREK (Bauernwägen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Pállya C. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Lemezpapir (Karton). 16,5×30,5.

Pállya Celesztin (Coelestin), szül. (geb.) 1864.

533. KARAVÁN (Die Karawanne). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Pállya C.
Fa (Holz). 17,5×10.

Pállya Celesztin (Coelestin), szül. (geb.) 1864.

534. MAGYAR HARCOS LÓHÁTON (Ungarischer Kämpfer zu Pferd). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Pállya C.
Vászon (Leinwand). 52×21.

Pap Henrik (Heinrich), 1864—1910.

535. LEÁNY VIRÁGOKKAL (Mädchen mit Blumen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Pap H.
Vászon (Leinwand). 58×41.

Passini, Ludwig (1852—?).

536. SZERZETESEK (Mönche).
Vizfestmény (Aquarell). 20,5×29.

Pataky László (Ladislaus v.), 1857—1912.

537. LOVAK A GÉMESKUTNÁL (Pferde beim Ziehbrunnen). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Pataky L.
Vászon (Leinwand). 40×75. Illusztr. XXI. tábl.

Paudiss, Christopher (1618—1667).

537a. ÖREG FÉRFI KÉPMÁSA (Bildnis eines älteren Mannes).
Fa (Holz) 94×40.

Pentelei-Molnár János (Johann), szül. (geb.) 1878.

538. CSENDÉLET (Stilleben). Jelzés fent jobbra (Bezeichnet rechts oben): Pentelei Molnár 1909. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Vászon (Leinwand). 35×45.

Perlmutter Izsák (Isak), szül. (geb.) 1866.

539. HOLLANDI PARASZT (Holländischer Bauer). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Perlmutter.
Vizfestmény (Aquarell). 21×17.

Perlmutter Izsák (Isak), szül. (geb.) 1866.

540. „SIESTA." Lent balra (Bezeichnet links unten): Perlmutter; lent jobbra (rechts): 893.
Vizfestmény (Aquarell). 21×28.

Perret, Rubens után (Perret nach Rubens).

541. FAUNOK ÉS NIMFÁK (Faune und Nymphen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Perret. A miniatur készült a drezdai képtárban levő kép után (Gearbeitet nach dem Bilde des Rubens in der Dresdener Galerie).
Miniatur. 9,5×14,5.

Perrier, 18. század (Jahrhundert).

542. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten):Perrier.
Miniatur 8×7.

Peske Géza, szül. (geb.) 1859.

543. LEÁNYKA GYÜMÖLCCSEL (Mädchen mit Früchten). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Peske Géza 1899.
Vászon (Leinwand). 98×117.

Peske Géza, szül. (geb.) 1859.

544. A MEGIJEDT FIU (Der erschrockene Junge). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Peske Géza.
Vászon (Leinwand). 100×80.

Pesky József (Josef), 1820—1870.

545. A CSAPODY-CSALÁD EGYIK FÉRFI TAGJÁNAK KÉPMÁSA (Bildnis eines männlichen Mitgliedes der Familie v. Csapody).
Miniatur. 7×5,5.

Pesky József (Josef), 1820—1870.

546. A CSAPODY-CSALÁD EGYIK NŐI TAGJÁNAK KÉPMÁSA (Bildnis eines weiblichen Mitgliedes der Familie v. Csapody).
Miniatur. 7×5,5.

Pesky József (Josef), 1820—1870.

547. A CSAPODY-CSALÁD EGYIK NŐI TAGJÁNAK KÉPMÁSA (Bildnis eines weiblichen Mitgliedes der Famllie v. Csapody).
Miniatur. 7×5,5.

Pesky József (Josef), 1820—1870.

548. A CSAPODY-CSALÁD EGYIK NŐI TAGJÁNAK KÉPMÁSA (Bildnis eines weiblichen Mitgliedes der Familie v. Csapody).
Miniatur. 7×5,5.

Pettenkofen, August von (1821—1889).

549. VÁSÁR (Markt). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A. Pettenkofen. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Fa (Holz). 12×16. Illusztr. XXIV. tábl.

Pettenkofen, August von (1822—1889).

550. TÁJKÉP (Landschaft).
Fa (Holz). 26×48.

Pfeiffer C.—Berka J., 18—19. század (Jahrhundert).

551. 2 darab (Stück). 1. ÁMOR és (und) VENUS. 2. „VENUS AU BAIN."
Szines rézmetszetek (Farbenstiche). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 30×20,5.

Picabia B., 19—20. század (Jahrhundert).

552. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): B. Picabia.
Eredeti szines metszet (Farbiger Originalstich). 72×100.

Pinelli, Bartolommeo (1781—1834).

553. „NUOVA RACCOLTA DI CINQUANTA COSTUMI PITTORESCHI" Roma 1817. 50 darab (Stück) rézkarc egybekötve (Radierungen, gebunden in einem Band).
Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 16,5×21.

Piros Péter, 19. század (Jahrhundert).

554. NYÁRI IDILL (Sommeridyll). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Piros Peter, München.
Vászon (Leinwand). 40×70.

Poll Hugó, szül. (geb.) 1867.

555. FÜRDŐ GYERMEKEK (Badende Kinder). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Poll H. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pastell. 39×30.

Pörge Gergely (Gregor), szül. (geb.) 1859.

556. FOLYÓPART (Flussufer). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Pörge Gergely 892.
Fa (Holz). 13×21,5.

Pörge Gergely (Gregor), szül. (geb.) 1859.

557. BALATONI HALÁSZOK (Plattenseefischer). Lent jobbra (Links unten): Pörge Gergely 912; lent balra (links unten): Fonyód.
Fa (Holz). 25×36.

Prutzka, Michael (1807—1865).

558. BACCHANÁLIA (Bacchanal). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Michael Prutzka 842.
Vászon (Leinwand) 77×97.

Quadal, Martin Ferdinand (1763—1811).

559. MADARAK (Vögel).
Vászon (Leinwand). 80,5×67.

Querfurt August követője (Nachfolger des), 18. század (Jahrhundert).

560. TÁJ LOVAKKAL (Landschaft mit Pferden).
Vászon (Leinwand). 30,5×20,5.

Querfurt August követője (Nachfolger des), 18. század (Jahrhundert).

561. TÁJ LOVAKKAL (Landschaft mit Pferden).
Vászon (Leinwand). 30,5×20,5.

Rafael után (Nach) **Raimondi C.** és (und) **T. di Lorenzo,** 19. század (Jahrhundert).

562. „ELIODORO".
Rézmetszet (Kupferstich). 92×128.

Rafael után (Nach) **Schiassi A.** és (und) **Lelli L.**, 19. század (Jahrhundert).

563. „ATTILA".
Rézmetszet (Kupferstich). 92×128.

Raffalt, Ignatz (1800—1857).

564. PARASZTUDVAR (Hof eines Bauernhauses). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Raffalt.
Fa (Holz). 29×36.

Rahl Carl, Hogarth William után (C. Rahl nach W. Hogarth), 19. század (Jahrhundert).

565. 72 darab (Stück) „HOGARTHS KUPFERSTICHE VON CARL RAHL". 10 füzet (10 Hefte).
Rézmetszetek (Kupferstiche). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 35×27.

Rahl Carl, Hogarth William után (C. Rahl nach W. Hogarth), 19. század (Jahrhundert).

566. „HOGARTH'S KUPFERSTICHE IN 62 BLÄTTERN". Wien, im Verlage bei R. Sammer.
62 rézmetszet (Kupferstiche). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 23,5×31,5.

Raksányi Dezső (Desiderius), 19—20. század (Jahrhundert).

567. BACHANÁLIA (Bachanal). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Raksányi D.
Fa (Holz). 57×47.

Ravensteyn, Jan Antoniusz van (1572?—1657).

568. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis).
Fa (Holz). 70×58. Illusztr. III. tábla.

Reni, Guido iskolája (Schule des), 17. század (Jahrhundert).

569. BŰNBÁNÓ MAGDOLNA (Die reuige Magdalena).
Vászon (Leinwand). 88×70.

Révész Imre (Emerich), szül. (geb.) 1859.

570. TÖK-SZÜRET (Kürbiss-Ernte). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet links unten): Révész Imre.
Vászon (Leinwand). 105×76.

Ribera, Jusepe de (Lo Spagnoletto), 1588—1652.

571. CATO HALÁLA (Tod des).
Vászon (Leinwand). 102×102.

Ridinger, Martin Elias (1730—1780).

572. 3 darab (Stück) SÓLYOMVADÁSZAT (Falkenjagd). A lapok készültek Joh. Elias Ridinger után (Nach).
Rézmetszetek (Kupferstiche). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 33×25,5.

Rebell, Josef (1787—1828).

573. JUHOK A HÓBAN (Schafe im Schnee).
Vászon (Leinwand). 42,5×62.

Rembrandt (1606—1669).

573a. MÁRIA HALÁLA.
Eredeti rézkarc (Originalradierung). III. état. 39×30.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

574. „A KIS EDI" („Der kleine Edi"). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Rónai.
Tusrajz (Tuschzeichnung). 29×25.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

575. „KIMÉRTÉK AZ ÁRPÁT" („Nach dem Abwiegen der Gerste"). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten).
Pasztell. 26×36.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

576. HÁROM NŐ (Drei Frauen). Jelzés a baloldalon (Bezeichnet links): R. R. J.
Vizfestmény (Aquarell). 21,5×17.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

577. MUNKÁSOK (Arbeiter). Jelzés fent balon (Bezeichnet links oben): Rónai. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pasztell. 24,5×46.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

578. TÁJKÉP (Landschaft). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Lemezpapir (Karton). 67×92.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

579. KORCSMA ELŐTT (Vor dem Wirtshaus). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Rónai. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

580. OSTENDEI HÁZ ÉS UDVAR (Haus mit Hof in Ostende). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Rónai. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pasztell. 29×37.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

581. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés a baloldalon (Bezeichnet links). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pasztell. 57×44.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

582. TÁJ FALUVAL (Landschaft mit Häusern). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Rónai. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Lemezpapir (Karton). 73×48.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

583. TÁJKÉP (Landschaft). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Lemezpapir (Karton). 95×71.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

584. TEMPLOM TEMETŐVEL (Kirche mit Friedhof). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Rónai. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pasztell. 29×37.

Rippl-Rónai József (Josef), szül. (geb.) 1861.

585. NŐI TANULMÁNY (Weibliche Studie). Jelzés fent balra (Bezeichnet links oben): Rónai. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pasztell. 35×28.

Roger, Louis.

586. 2 darab (Stück) BERTRAND DE GUESCLIN KÉPMÁSA (Bildnis des) és (und) MORT DE BERTRAND DE GUESCLIN. A Baranyovszky-gyüjteményből (Aus der Sammlung Baranyovszky).
Szines rézmetszetek (Farbenstiche). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 33×25.

Romek Árpád, szül. (geb.) 1883.

587. CSENDÉLET (Stilleben). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Romek Árpád. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Vászon (Leinwand). 53,5×54.

Rootsius, Jacobus (1635?—1680).

588. CSENDÉLET (Stilleben). Jelzés lent (Bezeichnet unten): J . . . . . .
Vászon (Leinwand). 48×59,5. Illusztr. XIX. tábl.

Rosa di Tivoli (Roos, Philipp Peter), 1657—1705.

589. TÁJ KÉT KUTYÁVAL (Landschaft mit zwei Hunden).
Vászon (Leinwand). 27,5×40.

Rosa di Tivoli (Roos, Philipp Peter) követője (Nachfolger des), 17—18. század (Jahrhundert).

590. PÁSZTOR JUHOKKAL ÉS KECSKÉKKEL (Hirt mit Schafen und Ziegen).
Vászon (Leinwand). 75×100.

Rosa, Salvatore (1615—1673).

591. OLASZ TÁJ VIZESÉSSEL ÉS VÁRROMMAL (Italienische Landschaft mit Ruine und Wasserfall). Jelzés lent a középen (Bezeichnet unten in der Mitte): S. R.
Vászon (Leinwand). 67×54. Illusztr. VII. tábl.

Roskovics Ignác (1854—1915), **Tiepolo Giovanni Battista után (Roskovics nach Tiepolo).**

592. MÁRIA SZENTEKKEL (Maria mit Heiligen). A kép eredetije a Szépművészeti Muzeumban (Nach dem Original im Museum der bildenden Künste in Budapest).
Lemezpapir (Karton). 46,5×34.

Rossetti, Dante Gabriele (1828—1882).

593. TANULMÁNY (Studie).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 17×11,5.

Római festő (Römisch), 18. század (Jahrhundert).

594. OLASZ TENGERPART HAJÓKKAL (Italienische Küste mit Schiffen).
Vászon (Leinwand). 56×73.

Római festő (Römisch), 18. század (Jahrhundert).

595. OLASZ TENGERPART HAJÓKKAL (Italienische Küste mit Schiffen).
Vászon (Leinwand). 55,5×73.

Rottenhammer Johann követője (Nachfolger des) 17. század (Jahrhundert).

595a A szent család assisii sz. Ferenccel (Die heil. Familie mit dem heil. Franz von Assisi).
Réz (Kupfer), 27,5×21.

Rösel von Rosenhof, Johann. 17. század (Jahrhundert).

595b Medvevadászat (Bärenjagd).
Vászon (Leinwand). 39×49.

Rove E.

596. FÉRFI KÉPMÁS (Männliches Bildnis).
Miniatur. 8,5×6,5.

Rubens iskolája (Schule des), 17. század (Jahrhundert).

597. A HITETLEN TAMÁS (Der ungläubige Thomas).
Vászon (Leinwand). 91×61.

Rubovics Márk, szül. (geb.) 1868.

598. ERDŐ TEHENEKKEL (Wald mit Kühen). Jelzés lent balra (Bezeichnet links uten): Rubovits M.
Vászon (Leinwand). 30×33,5.

Rudnay Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1878.

599. PARASZTFOGAT (Bauerngespann). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Rudnay.
Vászon (Leinwand). 21×29.

Rudnay Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1878.

600. A HEGYI PRÉDIKÁCIÓ (Die Bergpredigt). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Rudnay 1919.
Szénrajz (Kohlenzeichnung). 14×18.

Rudnay Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1878.

601. TÁJ HÖLGGYEL ÉS GYERMEKEKKEL (Landschaft mit Frau und Kindern). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Radnay.
Vászon (Leinwand). 54×57.

Rudnay Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1878.

602. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Rudnay.
Lemezpapir (Karton). 13,5×19.

Rudnay Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1878.

603. KÖZELGŐ VIHAR (Nahender Sturm). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Rudnay.
Lemezpapir (Karton). 19,5×29.

S. H. R. monogrammista (Monogrammist), 1600 k. (um).

604. KRISZTUS ÉS HAT APOSTOL (Christus und 6 Apostel). Jelzés az első oszlop talapzatán (Bezeichnet am Sockel der ersten Säule): S. H. R.
Fa (Holz). 62×49,5.

Sachs B., 19. század (Jahrhundert).

605. LEÁNY KÉPMÁSA (Bildnis eines Mädchens). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): B. Sachs.
Fa (Holz). 16×13.

Salimbene, Cavaliere Ventura (Il Cavaliere Bevilaqua), 1557—1613.

605a. A NAPKELETI BÖLCSEK IMÁDÁSA (Anbetung der heil. Dreikönige). Jelezve lent balra (Bezeichnet links unten): BNs. Nrs 1587. Az Enyedi Lukács-féle gyüjteményből. Vétetett Velencében. Kiállitva a budapesti Orvos-szövetség védnöksége mellett rendezett műkiállitáson, 1902. (Aus der Sammlung Lukács Enyedi-Budapest. Erworben in Venedig. Ausgestellt 1902 in Budapest, auf der vom Ärzteverein veranstalteten Kunstausstellung).
Fa (Holz). 67×50,5.

Savery, Roelant (1576—1639).

606. ORPHEUS AZ ÁLLATOKNAK ZENÉL (Orpheus musiziert den Tieren). Jelzés lent jobbra. (Bezeichnet rechts unten): Savery.
Fa (Holz) 57×98. Illusztr. X. tábl.

Savry, H., 19. század (Jahrhundert).

607. LEGELÉZŐ TEHENEK (Kühe auf der Wiese). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): H. Savry f.
Vászon (Leinwand). 80×126.

Schmutzer, Ferdinand, szül. (geb.) 1870.

607a. KONCERT (Konzert). Jelzés lent a középen (Bezeichnet unten in der Mitte): F. Schmutzer.
Eredeti rézkarc (Originalradierung). 42×31,5.

Scholtz, Karl, 19—20. század (Jahrhundert).

608. ZARÁNDOKOK (Wallfahrer). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Scholtz 06.
Lemezpapir (Karton). 90×141.

Schwager, F., 19. század (Jahrhundert).

609. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés a baloldalon (Bezeichnet links): F. Schwager.
Miniatur. 13×9,5.

Schmidt, Georg, 19. század (Jahrhundert).

610. FIUK A TENGERPARTON (Buben an der Meeresküste). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): G. S.
Vizfestmény (Aquarell). 7,5×12.

Schönleber, Gustav (1851—1917).

611. KONYHA (Küche). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): G. Schönleber.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 22×17.

Schuppen, Jacob von (1670—1751).

612. JOHANN MICHAEL KOHLER KÉPMÁSA (Bildnis des). Fent jobbra hatsoros felirás és az évszám 1737 (Rechts oben eine sechszeilige Inschrift und die Jahreszahl 1737).
Vászon (Leinwand). 65×51,5.

Skutezky Döme (Demetrius), 1850—1921.

613. PARASZTHÁZ (Bauernhaus). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Skutezky. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Fa (Holz). 20×26.

Slingelandt, J. N., 16. század vége (Ende des 16. Jahrhunderts).

614. IMÁDKOZÓ HÖLGY, fent jobbra cimere (Betende Frau, rechts oben ihr Wappen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): J. N. Slingelandt. Illusztr. III. tábl.

Sogliani, Giovanni Antonio (1482—1544).

614a. Madonna a gyermekkel és keresztelő szent Jánossal (Madonna mit Kind und dem Johannesknaben). Illusztr. I. tábl.
Fa (Holz). 55,5×40.

Souchay, Paul (1849—1900).

615. NŐ PÁLMAÁGGAL (Frau mit Palmenwedel). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Paul Souchay.
Vászon (Leinwand). 204×97.

Souchay, Paul (1849—1900).

616. OLASZ NŐ (Italienerin). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Vizfestmény (Aquarell). 41,5×26,5.

Spányi Béla (1852—1914).

617. TÉLI TÁJ (Winterlandschaft).
Lemezpapir (Karton). 25×16,5.

Spányi Béla (1852—1914).

618. TÉLI TÁJ (Winterlandschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): K. Spányi Béla.
Vászon (Leinwand). 64×128.

Spányik Cornél (Kornel), szül. (geb.) 1858.

619. LEÁNY NAPRAFORGÓVAL (Mädchen mit Sonnenblume). Jelzés fent balra (Bezeichnet links oben): Spányik C.
Vizfestmény (Aquarell). 20×12,5.

Spanyol festő (Spanisch), 17. század (Jahrhundert).

620. JÉZUS BEMUTATÁSA A TEMPLOMBAN (Darstellung des Jesus im Tempel). Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand). 148×125.

Spanyol festő ? (Spanisch), 17. század (Jahrhundert).

621. A SZENT CSALÁD (Die heil. Familie).
Vászon (Leinwand). 95×76.

Splényi Ernesztin bárónő (Baronin Ernestine), 19—20. század (Jahrhundert).

622. VIRÁGCSENDÉLET (Blumenstilleben). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Splényi.
Lemezpapir (Karton). 71×51.

Splitgerber, Karl Martin August (1844—1918).

623. BAJOR ALPESEK (Aus den Bayerischen Alpen). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A. Splitgerber.
Fa (Holz). 10,5×22,5.

Splitgerber, Karl Martin August (1844—1918).

624. AZ ÉJJELI ŐR (Der Nachtwächter. Weissenburg a. d. Saale). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A. Splitgerber.
Fa (Holz). 18,5×12,5.

Splitgerber, Karl Martin August (1844—1918).

625. TÉLI EST (Winterabend). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A. Spitzberger.
Fa (Holz). 23×8.

Stanzioni, Massimo (1585—1656).

626. ÁBRAHÁM ÁLDOZÁSA (Opfer des Abraham). Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand). 150×96.

Steinfeld, Wilhelm (1816—1854).

627. ALPESI TÁJ HIDDAL (Alpengegend mit Brücke). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): W. Steinfeld 841.
Vászon (Leinwand). 67,5×53.

Stella Claudine, Poussin Nicolas után (Claude Stella nach Nicolas Poussin), 17. század (Jahrhundert).

628. MÓZES VIZET FAKASZT A SZIKLÁBÓL (Moses schlägt Wasser aus dem Felsen).
Rézmetszet (Kupferstich). 67×95.

Stern (Stella), Ignatz (1696—1746).

628a. MADONNA A GYERMEKKEL ÉS EGY SZENT NŐVEL (Madonna mit Kind und einer Heiligen).
Fa (Holz) 64,5×50,5.

Stetka Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1855.

629. FÉRFI TANULMÁNY (Männliche Studie). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Stt. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár)
Szénrajz (Kohlenzeichnung). 41×37.

Stetka Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1855.

630. FÉRFI AKTTANULMÁNY (Männliche Aktstudie). Jelzés lent a középen (Bezeichnet unten im der Mitte): Stetka Gyula München 1881.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 29,5×22,5.

Stetka Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1855.

631. HÁROM ÓCSKÁS (Drei Handelsleute). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): St. Gy.
Tollrajz (Federzeichnung). 21×15,5.

Stetka Gyula (Julius v.), szül. (geb.) 1855.

632. FÉRFI KÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Stetka Gyula.
Vászon (Leinwand). 61,5×48.

Stitz M., 19. század (Jahrhundert).

633 2 darab (Stück) A HALÁSZAT ÉS A VADÁSZAT ALLEGORIÁJA (Allegorie der Fischerei und der Jagd) Az utóbbi képen lent jobbra a művész jelzése (Auf der Allegorie der Jagd rechts unten die Signatur): M. Stitz 1888.
Vászon (Leinwand). Mindegyik kép mérete (Jedes Bild) 68×139.

Stoop, Dirck (Rodriguez), 1610—1686.

634. BARLANG DOMBORMŰVEL, JOBBRA REMBRANDT ALAKJA (Grotte mit Relief, dahinter die Gestalt Rembrandts).
Fa (Holz). 29×35,5. Illusztr. XVI. tábl.

Stöckler, Emanuel (1819—1894).

635. VELENCE (Venedig). Santa Maria della Salute. Lajos Viktor főherceg gyüjteményéből (Aus der Sammlung des Erzherzog Ludwig Viktor). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): E. Stöckler.
Vizfestmény (Aquarell). 65×55.

Strauch, Lorenz (1554—1630).

636. FIATAL LEÁNY KÉPMÁSA (Bildnis eines jungen Mädchens). Fent a bal oldalon (Links oben): AETATIS SVAE XIIII. 1579.
Vászon (Leinwand). 71×53,5. Illusztr. II. tábl.

Stry, Jacob van (1756—1815).

637. TÁJ TEHENEKKEL (Landschaft mit Kühen).
Vászon (Leinwand). 35×49.

Stuck, Franz után von (Nach).

638. BACCHANÁLIA (Bacchanal). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Rézkarc (Radierung). 46,5×75.

Svájci festő (Schweizerisch), 16—17. század (Jahrhundert).

639. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Fent a baloldalon a cimer (Links oben das Wappen).
Vászon (Leinwand). 104×74. Illusztr. cimlapon.

Swanevelt, Hermann van (1600—1655).

640. TÁJ ALAKOKKAL ÉS ÁLLATOKKAL (Landschaft mit Figuren und Tieren).
Vászon (Leinwand). 71,5×80. Illusztr. XVIII. tábl.

Swoboda, Edmund, 19. század (Jahrhundert).

641. LEÁNYKA KÉPMÁSA (Bildnis eines kleinen Mädchens). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): E. Swoboda 1855.
Vizfestmény (Aquarell). 35×27,5.

Székely Árpád (1861—1914).

642. FALU VÉGE (Dorfmotiv). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Székely 99.
Tollrajz (Federzeichnung). 31×42.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

643. TANULMÁNYFEJ (Kopfstudie). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Szénrajz (Kohlenzeichnung). 34×26.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

644. NŐI AKT (Weiblicher Akt).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 52×37.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

645. ALKONYAT (Sonnenuntergang).
Lemezpapir (Karton). 30×44.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

646. MAGYAR HARCOS (Ein ungarischer Kämpfer).
Vizfestmény (Aquarell). 47×27,5.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

647. LEBEGŐ ANGYAL (Schwebender Engel). A művész hagyatékából, 1911 (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Sepiarajz (Sepiazeichnung). 43×28.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

648. FRESKÓVÁZLAT (Skizze zu einem Fresko).
Vizfestmény (Aquarell). 35×95.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

649. LEDA.
Vizfestmény (Aquarell). 14×11.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

650. 2 darab (Stück) NŐI TANULMÁNYFEJ (Weibliche Kopfstudie).
Szénrajzok (Kohlenzeichnungen). 30,5×21,5; 33×23.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

651. SZ. ISTVÁN, SZ. LÁSZLÓ ÉS KÖNYVES KÁLMÁN (Die heil. Stefan und Ladislaus und König Koloman von Ungarn).
Vizfestmény (Aquarell). 19×21.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

652. TÁJKÉP (Landschaft).
Fa (Holz). 19,5×26,5.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

653. TÁJKÉP (Landschaft). A lap hátán még egy tájkép (Rückwärts noch eine Landschaft).
Vizfestmény (Aquarell). 18,5×32.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

654. TÁJKÉP (Landschaft).
Fa (Holz). 19,5×20,5.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835—1910.

654a. VÁZLAT ZRINYI KIROHANÁSÁHOZ. (Studie zum Ausfall des Zrinyi).
Szénrajz (Kohlenzeichnung). 40,5×28.

Szemelits Ede, 19. század (Jahrhundert).

655. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): 1836.
Vizfestmény (Aquarell). 13×18.

Szenes Fülöp (Philipp), szül. (geb.) 1864.

656. „PAX". Jelzés a baloldalon (Bezeichnet links). Szenes. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand). 58×42.

Szenes Fülöp (Philipp), szül. (geb.) 1864.

657. NŐI TANULMÁNYFEJ (Weiblicher Studienkopf). Jelzés a jobboldalon (Bezeichnet rechts): Szenes. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Szines krétarajz (Farbige Kreidezeichnung), 45×28.

Szenes Fülöp (Philipp), szül. (geb.) 1864.

658. LEÁNY KALAPPAL (Mädchen mit Hut). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szenes. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Szines rajz (Farbige Zeichnung). 59,5×42,5.

Szenes Fülöp (Philipp), szül. (geb.) 1864.

659. BAJOR PARASZTNŐ (Bayrische Bäuerin). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szenes München. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Szénrajz (Kohlenzeichnung). 45,5×29.

Szenes Fülöp (Philipp), szül. (geb.) 1864.

660. „RENDBEN A SZÉNA" (Der zufriedene Landwirt). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szenes.
Vászon (Leinwand). 67×70.

Szenes Fülöp (Philipp), szül. (geb.) 1863.

661. HÖLGY LEGYEZŐVEL (Mädchen mit Fächer). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szenes.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 22,5×26,5.

Szesygielska K., 19. század (Jahrhundert).

662. CSENDÉLET (Stilleben). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): K. Szesygielska 1910. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Pasztell. 45,5×68,5.

Szinyei Merse Pál (Paul v.), 1845—1920.

663. „POGÁNYSÁG" (Antike Welt). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szinyei. Tanulmány a Szépművészeti Muzeumban őrzött „Pogányság" c. képhez (Studie zu des Künstlers Bilde im Museum der Bildenden Künste in Budapest).
Vászon (Leinwand). 42×21.

Szlányi Lajos (Ludwig), szül. (geb.) 1869.

664. TÁJKÉP (Landschaft).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 18×24.

Szlányi Lajos (Ludwig), szül. (geb.) 1869.

665. ERDŐSZÉLE (Am Waldesrand). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szlányi L. Révfülöp 1897.
Vizfestmény (Aquarell). 42×57.

Szlányi Lajos (Ludwig), szül. (geb.) 1869.

666. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szlányi 1901.
Vizfestmény (Aquarell). 20,5×33.

Tahi Antal (Anton), 1855—1902.

667. A KONYHÁBAN (In der Küche). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Tahi Antal.
A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Tollrajz (Federzeichnung). 17×11,5.

Ifj. Teniers, David (d. J.), 1610—1690.

668. A PARASZTKONYHÁBAN (In der Bauernküche).
Vászon (Leinwand). 71×61. Illusztr. XVI. tábl.

Ifj. Teniers David után (Nach David Teniers d. J.).

669. A TRICK-TRACK JÁTSZÓK. (Die Trick-Track-Spieler).
Vászon (Leinwand). 31×42.

Than Mór (Moritz), 1828—1899.

670. EGERVÁR OSTROMA (Die Belagerung von Eger).
Vászon (Leinwand). 79,5×127.

Theer, Adolf, 19. század (Jahrhundert).

671. VELENCEI NŐ (Venezianerin). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Adolf Theer
Vizfestmény (Aquarell). 13×10.

Thorma János (Johann), szül. (geb.) 1870.

672. KENYÉRSZENTELÉS (Brodeinweihung). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Thorma.
Fa (Holz). 40,5×51.

Thorma János (Johann), szül. (geb.) 1870.

673. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Thorma.
Vászon (Leinwand). 96×116.

Tiepolo, Giambattista (1696—1770).

674. 2 darab (Stück) a „SCHERZI DI FANTASIA"-sorozatból: A FAUN-CSALÁD ÉS A PARASZT-CSALÁD (Die Faunenfamilie und die Bauernfamilie — aus der Suite der „Scherzi die Fantasia").
Eredeti rézkarcok (Original Radierungen). Mindegyik lap mérete (Jedes Blatt) 25,5×18.

Tizian után (Nach).

675. VÉNUS és (und) ADONIS. Szabad másolat a művész képe után a madridi Prado-gyüjteményben (Freie Kopie nach Tizians Bilde im Prado zu Madrid).
Fa (Holz) 27×35,5

Tocqué, Louis (?), 1696—1772.

676. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). A jobb oldalon (Rechts): Ae. Sve 34. Mad. Elisabeth. L. Toqué pinx. Paris.
Vászon (Leinwand). 82,5×64.

Tornai Gyula (Julius), szül. (geb.) 1861.

677. GRANADAI RÉSZLET (Motiv aus Granada). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Tornay.
Fa (Holz). 46×38.

Tornai Gyula (Julius), szül. (geb.) 1861.

678. INDIAI TEMPLOM (Indischer Tempel). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Tornai Gy.
Lemezpapir (Karton). 34×49.

Tornyai János (Johann), szül. (geb.) 1869.

679. A SZEGÉNY ASSZONY (Die arme Frau). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss)
Fa (Holz) 23×28,5

Tornyai János (Johann), szül. (geb.) 1869.

680. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Tornyai.
Fa (Holz). 13,5×19,5.

Tölgyessy Artur (Arthur v.), 1853—1920.

681. FALUVÉGE (Dorfmotiv). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Tölgyessy A.
Fa (Holz). 14×21,5.

Tölgyessy Artur (Arthur v.), 1853—1920.

682. KENCSEI RÉSZLET (Motiv aus Kencse). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Tölgyessy A.
Fa (Holz). 26×35.

Török Ede (1836—1897?), **Guercino** (?) **után (Eduard Török nach Guercino?).**

683. MÁRIA A GYERMEKKEL, PÁSZTORRAL ÉS KIRÁLLYAL (Maria mit dem Kinde). Másolat (Kopie). Lent balra (Links unten): Török Edu. 1860.
Vászon (Leinwand). 50×58.

Tull Ödön (Edmund), 1870—1911.

684. OLASZ HALÁSZUDVAR (Italienischer Hof eines Fischers). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Tull. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Lemezpapir (Karton). 31×23.

Tunner, Josef (1792—1877).

685. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Jos. Tunner 1854.
Vászon (Leinwand). 37,5×30.

Turchi, Alessandro (L'Orbetto) 1582—1648.

686. DÁVID GÓLIÁT FEJÉVEL (David mit dem Haupte des Goliath).
Pala (Schiefer). 33×25.

Turchi, Alessandro (L'Orbetto), 1582—1648.

687. KER. SZENT JÁNOS (Johannes der Täufer).
Fekete márvány (Schwarzer Marmor). 44×36.

Uden, Lucas van (1595—1672) és (und) **ifj. Teniers David (d. J.),** 1610—1690.

688. TÁJ ESTHANGULATBAN (Landschaft in Abendstimmung). Az alakok és az állatok David Tenierstől (Die Gestalten und Tiere von David Teniers d. J.).
Vászon (Leinwand). 64×85.

Ujházy Ferenc (Franz) †, szül. (geb.) 1827.

689. ADA-KALEH. Jelzés lent a középen (Bezeichnung unten in der Mitte): Ujházy 1882.
Fa (Holz). 12,5×19.

Ürmösi S., 19—20. század (Jahrhundert).

690. TÁJ NYUGVÓ ALAKKAL (Landschaft mit ruhender Figur). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Ürmösi S. 1902.
Vászon (Leinwand). 63×79.

Vadász Miklós (Nikolaus), 20. század (Jahrhundert).

691. A SZERELMESEK (Die Verliebten). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vadász Miklós 1906. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Krétarajz (Kreidezeichnung). 40×38.

Vadász Miklós (Nikolaus), 20. század (Jahrhundert).

692. KISS JÓZSEF KÉPMÁSA (Bildnis des Josef Kiss). Jelzés lent (Bezeichnet unten): Vadász Miklós 1914. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 28,5×25.

Vadász Miklós (Nikolaus), 20. század (Jahrhundert).

693. „AZ ÉJJELI ŐR" (Der Nachtwächter). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Vadász Miklós. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Vizfestmény (Aquarell). 11,5×9.

Vadász Miklós (Nikolaus), 20. század (Jahrhundert).

694. KISS JÓZSEF KÉPMÁSA (Bildnis des Josef Kiss). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vadász Miklós. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 20×27.

Vágó Pál (Paul), szül. (geb.) 1851.

695. PARKRÉSZLET. (Parkmotiv). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vágó.
Lemezpapir (Karton). 28,5×44.

Vágó Pál (Paul), szül. (geb.) 1851.

696. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vágó.
Lemezpapir (Karton). 48×34.

Nagy Zsigmond (Sigmund), 19—20. század (Jahrhundert).

697. TANULMÁNY (Studie). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Nagy Zs. 899 Paris. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand). 37×44,5.

Nagy Zsigmond (Sigmund), 19—20. század (Jahrhundert).

698. KRISZTUS FELTÁMASZTJA A NAIMI IFJUT (Erweckung des Jünglings von Naim). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Nagy Zs. 09 Paris. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand). 36×44.

Vály Béla, 19. század (Jahrhundert).

699. ARAB HARCOSOK (Arabische Kämpfer). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vály Béla.
Fa (Holz). 21×31.

Vas Elemér, 19. század (Jahrhundert).

700. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten):
Lemezpapir (Karton). 36×44.

Vastagh Géza (1866—1919).

701. BIKA A RÉTEN (Stier auf der Wiese). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vastagh Géza.
Pasztell. 24×35.

Vaszary János (Johann v.), szül. (geb.) 1867.

702. ÖREG PARASZTASSZONY (Alte Bäuerin). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vaszary és az évszám (und die Jahreszahl). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Fa (Holz). 37×25.

Vaszary János (Johann v.), szül. (geb.) 1867.

703. LEÁNYKA VIRÁGOKKAL (Mädchen mit Blumen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten). Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Pasztell. 48,5×30.

Vaszary János (Johann v.), szül. (geb.) 1867.

704. MONACOI RÉSZLET (Motiv aus Monaco). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Monaco Vaszary J. 905. Kiss József hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Dichters Josef Kiss).
Fa (Holz). 28×42.

Vaszary János (Johann v.), szül. (geb.) 1867.

705. FÉRFITANULMÁNY (Männliche Studie). Jelzés a jobboldalon (Bezeichnet rechts). Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Tusrajz (Tuschzeichnung). 38×23,5.

Végh G., 20. század (Jahrhundert).

706. „GLORIA TIBI DOMINE." Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Végh G.
Eredeti rézkarc, szinezve (Kolorierte Radierung). 15,5×12.

Velencei festő, Paolo Veronese követője (Venezianisch, Nachfolger des Paolo Veronese), 16. század (Jahrhundert).

707. ANDREAS SAVIOLUS KÉPMÁSA (Bildnis des). Fent jobbra egy nyolc soros latin felirás (Rechts oben eine achtzeilige lateinische Inschrift).
Vászon (Leinwand). 34×24,5.

Velencei festő (Venezianisch), 16. század (Jahrhundert).

708. VELENCE ALLEGÓRIÁJA (Allegorie auf Venedig). Báró Sz.-né hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft der Baronin Sz.).
Vászon (Leinwand). 186×374.

Venne, A. van der, 19. század (Jahrhundert).

709. TÉLI TÁJ SZÁNKÓVAL (Winterlandschaft mit Schlitten). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): A. van der Venne 1877.
Vászon (Leinwand). 54×73.

Venne, A. van der, 19. század (Jahrhundert).

710. TÁJ PARASZTFOGATTAL (Landschaft mit Bauerngespann). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A. van der Venne 877.
Vászon (Leinwand). 54×73.

Verbeeck, Pieter Cornelisz (1599?—1649?).

711. A PIHENŐ (Die Rast).
Fa (Holz). 30×25,5. Illusztr. XVIII. tábl.

Vesztróczy Emánuel, szül. (geb.) 1875.

712. FALU FOLYÓMENTÉN (Dorf am Fluss). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vesztróczy 1913.

Vianello, Giovanni, 19. század (Jahrhundert).

713. FALUSI SZÉPSÉG (Die Dorfschöne). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Giov. Vianello. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Lemezpapir (Karton). 22×20.

Vien (?), Comte Joseph Marie (1716—1809).

714. REBEKA ÉS ELIESER A KUTNÁL (Rebeka und Elieser am Brunnen).
Vászon (Leinwand). 74×106.

Vrancz, Sebastiaen (1573—1647).

715. AZ ELFOGOTT GYUJTOGATÓ (Der ertappte Brandstifter).
Fa (Holz). 29×41,5. Illusztr. XI. tábl.

Waegdert, M. J., 18. század (Jahrhundert).

716. TENGERI TÁJ (Marine). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): M. J. Wagdaert.
33×44,5.

Wagner Sándor (Alexander v.), 1838—1919.

717. LÓSZEMLE (Pferdeschau). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Lemezpapir (Karton). 31,5×38.

Waldmüller, Ferdinand Georg (1793—1865).

718. TANULMÁNY (Studie).
Ceruzarajz szinezve (Aquarellierte Bleistiftzeichnung). 22,5×29.

Weber Henrik (Heinrich), 1819?—1866.

719. VENUS ÉS (und) AMOR.
Vászon (Leinwand). 100×142.

Wertheimstein, E. v., 19. század (Jahrhundert).

720. FÉRFITANULMÁNYFEJ (Männliche Kopfstudie). Jelzés a baloldalon (Bezeichnet links): E. v. Wertheimstein 26. März 1857.
Vászon (Leinwand). 46×37.

Weyden (?), W., 19. század (Jahrhundert).

721. 2 darab (Stück). 1. A SIRÁSÓ (Der Totengräber). 2. A SZERZETES (Der Mönch). Az 1. sz. képen jelzés lent jobbra (Auf dem Bilde Nr. 1. die Signatur).
Vászon (Leinwand). Mindegyik kép mérete (Jedes Bild) 60×48.

Wiedmeier, 19. század (Jahrhundert).

722. FEJTANULMÁNYOK (Kopfstudien). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Wiedmeier.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 28,5×22.

Zádor István (Stefan), szül. (geb.) 1882.

723. NŐI KALAPSZALON (Damenhutsalon). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Zádor István 1911.
Vászon (Leinwand). 57×57.

Zádor István (Stefan), szül. (geb.) 1882.

724. A RÉGI VÁROSHÁZ-TÉR (Der alte Stadthausplatz) Budapest. Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Zádor István.
Eredeti kőnyomat 1913-ból (Originallithographie, 1913). 34×25.

Zatz L., 19. század (Jahrhundert).

725. A BÉCSI KONGRESSZUS (Der Wiener Kongress).
Szinezett rézkarc (Kolorierte Radierung). 32×41.

Zeller, Anton (1770?—1800).

726. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). A kép hátán (Rückwärts auf dem Bilde): A. Zeller p. 1803.
Vászon (Leinwand). 60×50.

Zeller Mihály, Böhm Pál után (Michael Zeller nach Böhm).

727. A JÓSLÓNŐ (Die Wahrsagerin). Másolta Zeller Mihály Böhm Pál után (Kopie Michael Zellers nach Paul Böhm). Lent jobbra (Rechts unten): Zeller Mihály.
Fa (Holz). 45×85.

Zemplényi Tivadar (Theodor), 1864—1917.

728. LÁZÁR FELTÁMASZTÁSA? (Die Auferweckung des Lazarus?).
Fa (Holz). 32×35.

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906).

729. ERZSÉBET KIRÁLYNÉ DEÁK FERENC RAVATALÁNÁL (Königin Elisabeth an der Bahre von Franz Deák).
Krétarajz (Kreidezeichnung). 61,5×47.

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906.

730. SZENT ANNA JÓZSEFFEL OKTATJA A SZÜZ MÁRIÁT (Die heil. Anna unterrichtet die Maria, daneben der heil. Josef). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Michael von Zichy 1846. Illusztr. XXII. tábl.
Vászon (Leinwand). 63×31,5.

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906.

731. ALLEGORIKUS ALAK (Allegorische Figur).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 11,5×8.

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906.

732. FÉRFIFEJTANULMÁNY (Männliche Kopfstudie).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 16,5×12,5.

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906.

733. ALLEGORIKUS ALAK (Allegorische Figur).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 12,5×9.

Zichy Mihály (Michael v.), 1827—1906.

734. CARITAS.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 15×11.

Ziegler Károly (Karl), szül. (geb.) 1866.

735. O'DONELL EVELIN KÉPMÁSA. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár.)
Vászon (Leinwand) 29×24.

Ziegler Károly (Karl), szül. (geb.) 1866.

736. OLVASÓ GYERMEK (Lesendes Kind). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): K. Ziegler. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand) 40×32.

Ziegler Károly (Karl), szül. (geb.) 1866.

737. A TEMPLOMBAN (In der Kirche). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): K. Ziegler. Molnár Viktor államtitkár hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Staatssekretärs Viktor v. Molnár).
Vászon (Leinwand) 37,5×30.

velezés, újrakezdés, csömör, más nő, szakítás. Szóval a szabályszerű kis tragédia.

— Vagy boldog házasság! Talán még szegényen is boldog.

— A házasság valószínűsége annyi, mint egy a százezerhez. Utóvégre lehetséges, nem mondom. A főnyereményt is mindig megnyeri valaki, csak mi sohasem találkozunk az illetővel. Ugy kell megszövegezni, hogy a nőnek ne támadjanak fájó, vagy éppen ellenséges érzései, ha olvassa. Várjon csak! A nyelvemen van valami. „Halász Tódor szeretné viszontlátni Micit, aki mellől tizenöt év előtt elsodorta a háború és az élet . . .“ Nem jó! Nagyon hosszú. És ez se igaz.

Leszegte fejét, a földet nézte és vékony redő jelent meg homlokán, amint gondolkozott.

Miért töri így a fejét? — csadálkozott magában Tibor. — Csupa rend ez a nő! Csupa tisztesség! Adva van egy feladat, amelyet meg kell oldani, tehát vesződik vele.

A vesződés vége újabb mondat lett, de ez sem bizonyult megfelelőnek.

— Nézzük csak! Talán így — keresgélt a nő. — „Halász Tódor kéri a tizenöt év előtti Micit, jelentkezzék.“ Ez jó lesz.

—Nagyon hideg, — vélte Tibor.

— Hát cifrázza ki. Magának is szabad valamit kitalálni.

— Talán tegyük hozzá: „Akit sokáig hiába keresett.“

— A „sokáig“ ugyan túlzás, de legyen. Egyúttal, úgye, olyan magyarázatféle is akar lenni, hogy mért csak most jutott eszébe a hirdetés. Nem rossz gondolat! Nézzük csak, hogy fest az egész? Mici! Felkiáltójel. „Halász Tódor kéri a tizenöt év előtti Micit, akit sokáig hiába keresett, jelentkezzék!“ Nagyon jó. Le is írhatja.

Tibor keresgélni kezdett a zsebeiben. Papírt talált, de ceruzát nem. Vilma segítette ki.

— Látja, ilyen maga! Mérnök és ceruza nélkül járkál a világban. Hősszerelmes, akin az első ostoba véletlen kifog. Vigyázzon, mert még majd elhiszem, hogy olyan, amilyennek mondta magát.

— Olyan is vagyok, akár vigyázok, akár nem. Bár Mici olyan okos lett volna, mint maga!

— Bár! Beleegyezem. De írja hát — mondta türelmetlenül Vilma.

Tréfálni akart, nevetni szeretett volna, de nem sikerült. Megnyúlt az arca és lekonyult egyik szájszöglete, mialatt nézte a férfit, aki írt és mögötte a Dunát, amely hidegen csillogott.

Aztán bedobta a ceruzát a retiküljébe és elindult. Tibornak úgy kellett utánaszaladni.

Nem tudta, mit mondjon, mit kérdezzen. Mert amit legjobban szeretett volna megkérdezni, ahhoz nem volt mersze. Ugyan mit is felelne ilyen kérdésre: „Mondja, Vilma, de őszintén! Mindez nem komédia?“

Inkább hallgatott.

A leány törte meg a csendet.

— Legokosabb, ha postautalványra írja a szöveget és úgy küldi a pénzt is. Úgyis be akarunk menni egy kávéházba, majd kiszámítjuk, mibe kerül. A három utalványt aztán holnap reggel, mielőtt bejön a gyárba, feladja az útbaeső postahivatalban.

— Igazán kíváncsi vagyok, — mondta Tibor — kapok-e rá választ?

— Én biztosra veszem. Nincs olyan nő, aki ne találkoznék szívesen azzal a férfival, akit egyszer szeretett. Még, ha közben meggyűlölte is. Még, ha közömbössé vált is. Persze, a találkozáshoz az kell, hogy életben legyen és a hirdetést is észrevegye.

— Maga szerint tehát, ha — mondjuk — négy heti hirdetésre nem érkezik válasz, az annyi mintha Mici meghalt volna? Én nem mernék ilyen merész lenni.

— Én nem látok ebben a feltevésben semmi merészséget sem. Persze, ha külföldre, vagy éppen más világrészbe került, akkor nem kapunk választ. Vagy csak hónapok múlva. De, ne féljen, akárhogy lesz is, azt, hogy mi történt vele, bizonyosan meg tudjuk majd állapítani. Ne feledje a másik módszert!

— Hajlandó folytatni a kutatást akkor is, ha a hirdetésekre nem jön felelet? — kérdezte Tibor.

— Természetesen! Én nem szoktam félig csinálni valamit. Két hónapon belül — kezeskedem érte — vagy viszontlátja Micit elevenen vagy megtudja, hogy elérhetetlen.

— Olyan, mint egy mese! — csóválta a fejét, Tibor. — Tizenöt év! És két hónap! És közben maga, mint valami tündér varázspálcával... Szinte félek...

— Mitől? — kérdezte, egyenesen arcába tekintve a nő.

Tibor hallgatott.

Az Erzsébet-hídhoz közeledtek.

A híd mellett, a lesüllyesztett kis parkban nem járt senki. A padok is üresek voltak. Üldögéléshez hűvös volt még az idő.

Az egyik útkanyarulat mellett, félig eldugva, lehajló orgonabokrok közt egy pad. Tibor ólmos lábakkal állt meg előtte.

— Jöjjön! Mit áll meg! — idegeskedett, ismeretségük kezdete óta most először, Vilma.

Tibor, a hirtelenkedésre meglepetten nézett rá és mentegetőzve, csendesen mondta:

— Bocsásson meg. Egy régi emlék. Itt csókoltuk meg egymást először.

Folytatjuk

Úton

— J. P. Polonszkij —

A szteppe néma — távol van az út,
Fűborzoló szél lebben a mezőről,
Ködös a táj — szívemben bánat őröl
És kelni érezek titkos borút...
Bár futnak a lovak lihegve-fújva,
Nekem az cammogás. Ha látok is,
Csak puszta az, sík róna, szteppe újra...
— Mért nem dalolsz ma egyet sem, kocsis?...
A nagyszakállú kocsis szól vidáman:
— „Rosszabb napokra kell a nóta még.“
— Minek örülsz hát? — „Nincs messze a házam
És ismerős már itt ez a vidék.“
Imhol a tárt kapu. Ételt s az ágyon
Nyugtot talál ő fedele alatt.
Fáradt vagyok — én is pihenni vágyom;
De nem lehet... Váltják a lovakat.
— Élj boldogul! Én hosszú útra keltem;
Nyirkos az éj — nincs tűzhelyem nekem...
Dalol a fuvaros. Zavart a lelkem...
A rossz napokra nincsen énekem!...

Oroszból fordította: GYŐRI-JUHÁSZ JENŐ

Uj Idők 1934. XL. 24.

Napsütés. Nyilasy Sándor festménye

Művészet

Egy város és az ő művész-fia

Irta: **Lyka Károly**

Szegeden született, ott munkálkodott és ott is halt meg Nyilasy Sándor. Harminc éven át festette Kamarás, Tápé, Horgos, Dorozsma embereit és tájait. Csak a szülőföldje érdekelte és az a nép, amely ezen a földön született és ezt a földet túrja. Már ez is ritka eset, még ritkább azonban az, ami csak halála után lett nyilvánvaló, amikor emlékkiállítást rendeztek képeiből. Ekkor kiderült, hogy csaknem valamennyi festménye szegedi emberek birtokában van. Itt bizony csütörtököt mondott a régi bölcseség, hogy senki sem próféta a hazájában. A város társadalma ragaszkodott az ő hű fiához, aki bár Párizst, Münchent, Angliát, Spanyolországot járta tanuló-éveiben, elválaszthatlanul hozzátapadt a tiszaparti földekhez. Ez a vonzalom, amely összekötötte a várost az ő művész-fiával, elkísérte haláláig, sőt még azon túl is. Még friss a hant Nyilasy sírján, de Szeged társadalma máris sietett felidézni az ő festőjének emlékét, még pedig a legméltóbb módon, mintegy 250 képéből kiállítást rendezett. Fölélesztette halottaiból: hiszen a művész a műveiben él. Ebben a kiállításban újra előttünk áll a festő, kilencéves korától addig a napig, amikor egy még befejezetlen kép elmondja nekünk, hogy a tápéi műterem ajtaján kopogtat a halál.

Nyilasy művészetének apró inkunábulumai papírdarabkák, amelyekre egy gyermek keze írta tehetséges ügyetlenséggel az ő iskolai tapasztalatait. A rendezők buzgalma meg tudta szerezni első olajképeinek egyikét is. Itt még nem Nyilasy hangja szól hozzánk, hanem egy rossz festőiskoláé. Akkor talált igazán magára, amikor bejutott Hollósy és a nagybányaiak körébe. Itt nem recepteket tanítottak, hanem elfogulatlan őszinteséget. Szinte szemünk előtt bontakozik ki, miként fogott ez az új tanítás az ifjú festőn, aki hazatelepedvén a szülőföldjére, most már ebben a jelben fejlesztette tehetségét. Szinte mikrogrammokban fejezhető ki, mint válnak színei optikai könnyűségűekké. Palettája rohamosan tisztúl a Tisza partján, az ólomsúlyú komor színek eltűntek, a vaskos festék színné desztillálódik. Közvetlenség és az élet meleg karakterizálása ül a képekre. Ezek közt akad egy sor, amelyek muzeális értékek volnának bárhol.

Nyilasyt a pesti kiállítások termeiben elég gyakran láthatta a közönség, de nem láthatta jól. Ezeken a nagy kirakóvásárokon egyik kép rontja a másikat és elmossa a festő arcélét. A szegedi kiállítás az első, amely fölfedi igazi lényét és betekintést nyit a festői értékeibe. De ezenkívül még egyébbe is: a hűségnek és szeretetnek abba a ritka esetébe, amely összeforrasztotta a várost az ő művész-fiával.

Horgosi tájkép. Nyilasy Sándor festménye

Diós palacsinta

— Elbeszélés. —

Irta: **Szőllősi Zsigmond**

Ha az ember ötvennyolc éves korában, a hónap utolsó napján, ajánlott levelet talál a lakásán attól a cégtől, amelynek az irodájában ott ül több, mint harmincöt esztendeje minden hétköznapon reggel nyolc órától sokszor egész este nyolcig, nem nehéz kitalálnia, mi van a levélben. Ha valami örvendetes lenne, azt élőszóval is megmondhatták volna. Különben is az utóbbi esztendőkben annyi ilyen levél indult rövid útjára a vállalat irodájából, hogy Gáborszki Gábor még csak azon se panaszkodhatott, hogy az övével nagyon siettek volna. A keze ugyan reszketett, mikor elég hosszú tanakodás után rászánta magát, hogy fölvágja a borítékot, a hónapos szobája asztalára elkészített szerény kis vacsoráját se fogyasztotta el a szokott lelkiismeretességgel, sőt megtörtént az a sajnálatos rendkívüliség is, hogy az éjféli óra még ébren találta az ágyában, de azért, ami vele történt, a saját igazságérzetének ítélete szerint se minősülhetett se méltánytalanságnak, se tragédiának. Mindenekelőtt a levélről, amely vele az igazgatóság fájó szívvel hozott határozatát közölte és amely hosszabb is, melegebb is volt a rendesnél, mint szakember az üzleti levelezés művészetében, maga is kénytelen volt megállapítani, hogy szép teljesítmény. Egy cégvezető, sőt egy igazgató is beérhetné vele. Azután Gáborszki Gábor nem

emelkedett olyan magasra, hogy valami nagyon mélyet zuhanhatott volna. Az igénytelensége valahogy a karrierjében is érvényesült. Ez a pontos, szorgalmas, megbízható munka, amelynek ütemét semmiféle lendület nem zavarta, szinte megkövetelte a méltó megbecsülése mellé azt, hogy húsz esztendő mulva is azt végeztessék vele, amit húsz esztendővel azelőtt csinált. Csak az idő érlelgette a maga gyümölcsét és a nyugdíj, amit az öreg könyvelőnek biztosított, alig volt valamivel kevesebb, mint amennyi fizetést kapott.

Ami kis megrendülés Gáborszki bácsi lelkét érte és aminek más áldozata nem is igen volt, mint a fele vacsorája és a féléjszakai álma, inkább csak egy bizonyos fölkészületlenségnek volt az eredménye. Akármilyen jól tudta, hogy ennek egyszer el kell következnie, programja a helyzet számára nem volt. Egyszerűen, mert ebben a mesterségben nem volt semmi gyakorlata. Gáborszki bácsi soha életében nem csinált még huszonnégy órára se programot. Mikor este azt a bizonyos levelet elolvasta és enyhén szédülő fejjel nézett maga elé a semmibe, hirtelen kollégája, az öreg Wigler jutott az eszébe, aki már tavaly megkapta a magáét. A kecskeszakállas kis öregember valósággal boldog volt és háromszor is elismételte:

— Most végre élni fogok!

Végre is kíváncsian megkérdezte tőle:

— Mit jelent az, hogy élni fog?

— Hát először is azt, hogy reggeltől estig együtt leszek az unokáimmal. Sétálni és játszani fogok velük. Ez lesz a foglalkozásom. A szabadságom meg az, hogy minden esztendőben egyszer elutazom valahová, ahová mindig szerettem volna elmenni vagy ahol valamikor nagyon jól éreztem magamat.

A kolléga bölcseségének Gáborszki bácsi részére sajnos, nem volt semmi gyakorlati értéke. Gáborszki Gábor agglegény maradt, tehát nem voltak unokái, akikkel sétáljon vagy játszadozzék. Soha életében nem utazott és nem is vágyott ilyen gyönyörűségre. A vasárnapi öröme az volt, hogy két órával később kelt, elment a kávéházba, ahol az összes lapokat végigolvasta és délben jobb és bőségesebb ebédet kapott özvegy Bellánétól, akinek a kosztjával húsz év óta se minőség, se mennyiség dolgában nem volt megelégedve. A szabadságát pedig, pontosan, mint diákkorában, egész tavalyig egy kis faluban, az édesanyjánál töltötte. Tavaly azonban a program szomorúan megfordult. Nem ő vakációzott az édesanyjánál, hanem az öregasszonyt kellett fölhoznia a faluból Budapestre, szanatóriumba. Itt is maradt aztán, szegényke, örökre a lombos, csendes hegyoldalon. Ez volt a Gáborszki Gábor legszomorúbb és legköltségesebb nyara. Elvitte mindazt, amit esztendők hosszú során félrerakosgatott, maga se tudta odáig, mire és elvitte a tudatát is annak, mit csináljon ezentúl vakációjával.

Biztos csak abban volt, hogy nem fog ittmaradni a városban, ahol minden szabad perc külön kísértés a költekezésre és minden lépés, aminek szabott célja nincs, pénzbe kerül. Ezt semmi esetre sem engedheti meg magának. Egy ilyen nagyváros drága mulatság. Nem kispénzű embernek való. Ez volt az ok, amelyet szinte hangosan ismételgetett el magának a gondolatában, azonban csak a takarója volt egy másiknak, mélyebbnek, valaminek, amit magának is restelt bevallani. Sőt megfogalmazni is. Negyven esztendő után is, amióta benne lakott Gáborszki Gábor, félt a nagyvárostól. Nagy volt neki és bonyodalmas. Rettenetes tömeg ahhoz, hogy otthon érezhesse magát benne. Ez sohase volt annyira világos előtte, mint ebben a pillanatban. Az állása nemcsak a kötelességét jelentette annak, hogy itt legyen, de a jogát is, amit most mintha szintén elveszített volna. Nincs itt többé semmi keresnivalója. De — hol van? Beleizzadt a keserves töprengésbe: hová kívánkozzék?

És akkor bukkant föl hánykódó gondolatai tarajján, mint egy kedves látomás — a sövényesi palacsinta emléke. Semmi esetre se először tizenkét év óta, amikor is Varga igazgató és Bita ügyvéd, a vállalat ügyésze társaságában félelmetes pusztítást vittek végbe a kis falusi vendéglő konyhájának ebben a remekében. A dolog úgy történt, hogy a vállalat egy nagyobb adósa kissé bonyolult, sőt gyanús ügyében vizsgálatot tartott szükségesnek, aminek megejtésére Varga igazgató úr és az ügyvéd őt is magukkal vitték. A munka tovább tartott, mint amennyire számítottak és mire bejutottak a legközelebbi vasúti állomásra, Sövényesre, a pesti vonat már jó félórája elment. Csak reggel hatkor utazhattak tovább. Addig be kellett érniük azzal a jóval, mit az állomás melletti kis vendéglő kosztban és egyetlen vendégszobája kényelmében nyujthatott nekik. Az urak nem voltak rózsás hangulatban. De megváltozott a kedvük, mire a vacsorát elfogyasztották. A hal is kitünő volt, de a diószpalacsinta, aminek Gáborszki már a legyezőformáját is érdekesnek és kiválóan gusztusosnak találta, szenzációs sikert aratott. Varga igazgató, vallomása szerint hajlandó volt a Gondviselés művének tekinteni, hogy lekéstek a vonatról, az ügyvéd pedig annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy mindenféle prospektusok helyett ilyen palacsintát kellene szétküldeni a világba, akkor dőlne ide az idegen mind az öt világrészből. Gáborszki bácsi nem tartotta illendőnek, hogy a maga igénytelen véleményét is előadja. Ő csak nyelte a remek falatokat és közben kötelességszerűen, de nem nagyon mélyen, szégyenkezett egy kicsit. Egyrészt a tömeg miatt, amit bekebelezett, másrészt azért az érzéséért, hogy mindhalálig tudná folytatni ezt a műveletet. Egyébként kimondhatatlanul meg volt elégedve még a keskeny kanapéval is, amelyet ágynak neveztek ki és a sövényesi tartózkodást azóta is élete egyik legszebb adományának tekintette.

Azóta is nagyon sokszor eszébe jutott ez a diószpalacsinta és ilyenkor mindig fölragyogott a szeme. És most, mikor újra fölbukkant az emléke, csak azon csudálkozott, hogy nem ez volt az első gondolata! Kedves, langyos, puha megnyugvás áradt el a lelkén. Úgy érezte, megtalálta azt, amit keresett és úgy aludt el, mint akire boldog ébredés vár.

*

A vendéglősné, kissé halaványképű, de kellemes vonású, telt asszony, akire a sötét ruha és a fekete fejkendő is hasztalan próbálta ráerőszakolni az öregséget, igen korlátolt számú személyzettel vezette az üzemet. Mindössze egy rettentően szeplősképű kis süldőlány segédkezett neki a házban, az udvaron pedig egy hajlotthátú, hosszúkarú keszeg emberke, szemmelláthatólag félkegyelmű, locsolt, söpört, rakosgatta a fát és hordta a vizet, akkora kalappal a fején, hogy csak a konya, vékony bajúsza lógott ki alóla.

A főzés fontos és a kiszolgálás tapintatot igénylő munkáját az asszony maga végezte. A vacsora után természetesen illett érdeklődni az egyetlen vendégnél, hogy ízlett-e a diószpalacsinta, amelyet rendelt és illett megkérdezni azt is, hogy Sövényes minek köszönheti a megtiszteltetés szerencséjét. De mikor a vendég azt felelte, hogy ilyen remek tésztát tizenkét évvel és három hónappal ezelőtt evett életében először és utoljára, még pedig pontosan itt, ebben a vendéglőben és most is egyedül és kizárólag azért

NYILASY Sándor festő

Nagybánya és a Vajdaságiak.
Újvidék, 1996

Nyilassy Sándor

Nagy bányaiak

kiáll. 1897. Bpest

5 kép

Ruhafoszlány, igazgyöngyhimzésű, Szent
Imre herczeg veszprémi sírjából

VI. 133.

Nyilasy Sándor

Nagybánya városában
1897-ben és 1898.
-ban.

De lehet, hogy 1899 és 1900-ban
is, mert erről nincs
tudomásom.

Nagybányai kiáll. kat.
1912 76, 77. l.

Trencsén Illésházy-palota VI. 240

Nyilasy Sándor

1873. december 2. Szeged.

Szegeden gymnasium érettségi mutatvány iskola Budapesten egy esztendeig. München Hollosy Kernstokkal Párisba Julien iskola. 3 évig, ugyanúgy hazajött. 1896-ban jött, haza

Nagybányára ment 4 hónap és 9 hónap nagybányai kiállításon vett vett és elad 1900 ban Konstantinápoly, Olaszor szágban nagyon, Spanyolország, Párisban 3 hónap, Londonban ketser, Hollan diában háromszor.

izlese feplödott,
kepesseges hengatlott
muzeumkben, muterneben, hogy
látja magát vinont, csalódás.

homom idő, vágy Pálnak sokat
köszöntet. Állítsa ki. Tájszapatba
ment, ott volt egy ideig, hatása nem volt
rea. Vina jott kisedre. Andrassy Dany
ontaszat kapta Spanyol ország, Olan
mag London, Hollandia ben
ment, mindig ö ömmel. Jott vina
Dolgozni nem tudott. Hegedem
homom.

ösmuteség, a motiv ~~[illegible]~~ nem dönt
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

önhangot Eres, a nit ~~ha~~ a
legkül önbörött szerkből Eihoz

300
300

Nyilasy Sándor

okvetl. lásd

Dovogi Imre:
Szeged nagy festője.
Délvidéki Szemle
1944. 7. szám
309 – 320. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Nyilasy Sándor

Vásárhelyi Júlia: „Magyar táj, magyar ecsettel.„ Nyilasy Sándor emléke. Szeged: Ablaka ny. 8°, 18 p.

1940.

4380. Mikola András.
Sz. Nagypeleskén 1884

Az Alkotás-utczai

Az a környék ~~szemb~~
a Győri-út és Csörsz-utcza
az őrház, a vámsorompó és a
be a körülöttük lévő csupasz
kétfogatú kocsi áll, a mely
balról a Gellérthegy, jobbró
~~[illegible]~~ jerül el. Az égbolt k
jobbra tintával irva: Mikola

Vászon, méretei 53.4:
az 1912 augusztus 15-iki 108
(1690-912).-- Kifizettetett
Elszámoltatott 1912 október
nézve lásd a 3161-913 szvsz.

Sz.n.
1773-
Át.le

⊥, a gázlámpa

⊥ középületek diszitésére és más gyüjtemények gyarapitására, illetőleg állami elhelyezések czéljaira

2

Nyilassy Sándor

Vas. Lyc. 1901. 753. l.
(A Művészetből.)

Nyilasy Sándor is a magyar népélet megfigyelője. Az ifjabb festői nemzedékből való. A falusias zamat nem hiányzik életképeiből. Az «Akáczfa árnyéka» a napsütötte róna hangulatának csöndes, nyugodt, lágy akkordja. Kéklő ég, nagy távolság, tüzes napfény. Szinte érezni a pusztára tűző nap lankasztó hevét. Egy sovány akáczfa oly enyhet adó ilyenkor. Ide terelte nyáját a pásztor az árnyékba; maga is ott áll, egy szép deli formájú legény. Ha leheverednék, talán nagyon is sokat foglalna el abból a kis kis árnyékból, melyet birkái is nagyon megkivántak, hogy a tücsök csiripelése mellett kérődzzenek.

Nyilasy Sándor

U. 2050

Szegedi Hiradó
1912. jan. 5.
(A király Nyilasy-
képe.)

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
CÉRK.: ÉV nov. 10. n.
szám. 746/1938

Játszó fiuk c.
rejtet megvette
a király. A cikket
ei istam.

M.3

MAGYAR FI

CZVEK

Telefon: 145-510 BUDAPEST, VIII,

Műterem és laboratórium. Műtermi, műszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyítások. Diapozitívek. Filmdiapozitívek. Amatőrmunkák kidolgozása

Rendelés száma .....

Szá

Tekintetes

..... Műemlékek Or

Van szerencsénk ..... nb. megrendelése

az alanti felállítás szerinti számlával szolgálni.

.....melléklet

Munkalap száma

Nyilassy Sándor

U. 2069
2070

~~Athen IX 117.~~

Nyilasy Sándor

Nagyatéki kiáll. Szeged
1934?

Sárkány néző, Tápéi komp
bejáró, Lányok a Tiszapart-
ján, Három leány, Tiszai
részlet, Fürfa, Csendélet, Ka-
pások, Beszélgetés, Tavaszi
vetések, Tavaszi táj, Kuko-
rica kupok, Tápé falu, Mag-
vető, Tavaszi vetés, Tápéi
szélmalom, Tavaszi vetés, Tá-
péi hid, Tiszaparti részlet,
Tisza széle.

Szeged 1934?

los másolat hiteléül:

Károly

s.hiv.igazgató.

kák sokszorosítása és terjesztése szerfölött könnyűvé vált, a tilalmak száma megszaporodott annál is inkább, mert e kor a reformáczió korával esik össze. 1543-ban Velenczében már megjelenik egy «Index generalis scriptorum interdictorum». 1544-ben és 1551-ben a párisi theologiai akadémia is kiadja az általa vallási szempontból elvetett művek jegyzékét, hogy árusításukat a franczia királyság területén megakadályozza. Nem késtek ilyen jegyzék kiadásával Spanyolországban sem, hol az Valdes főinkvizitor parancsára 1559-ben jelent meg. Ugyanekkor a római kuria is magáévá tette már a tilos könyvek ügyét és 1559-ben IV. Pál pápa is kiadott egy indexet, mely azonban már nemcsak a híveknek, de még a theologusoknak is súlyos egyházi büntetések terhe alatt megtiltotta a jegyzékbe felvett könyvek olvasását, kegyszerektől való elvonással sőt kiátkozással fenyegetvén meg őket. Indexe három részre oszlott: Az első részben azok az irók voltak felsorolva, kiknek munkáit egyáltalában nem volt szabad olvasni, a másodikba az egyes tiltott könyvek, a harmadikba a névtelenül megjelent káros könyvek voltak felvéve.

Ez ellen az index ellen sok felszólalás és tiltakozás keletkezett, melyeknek ügyével 1562-ben a tridenti zsinat foglalkozott és egy bizottságot küldött ki a kérdés rendezésére.

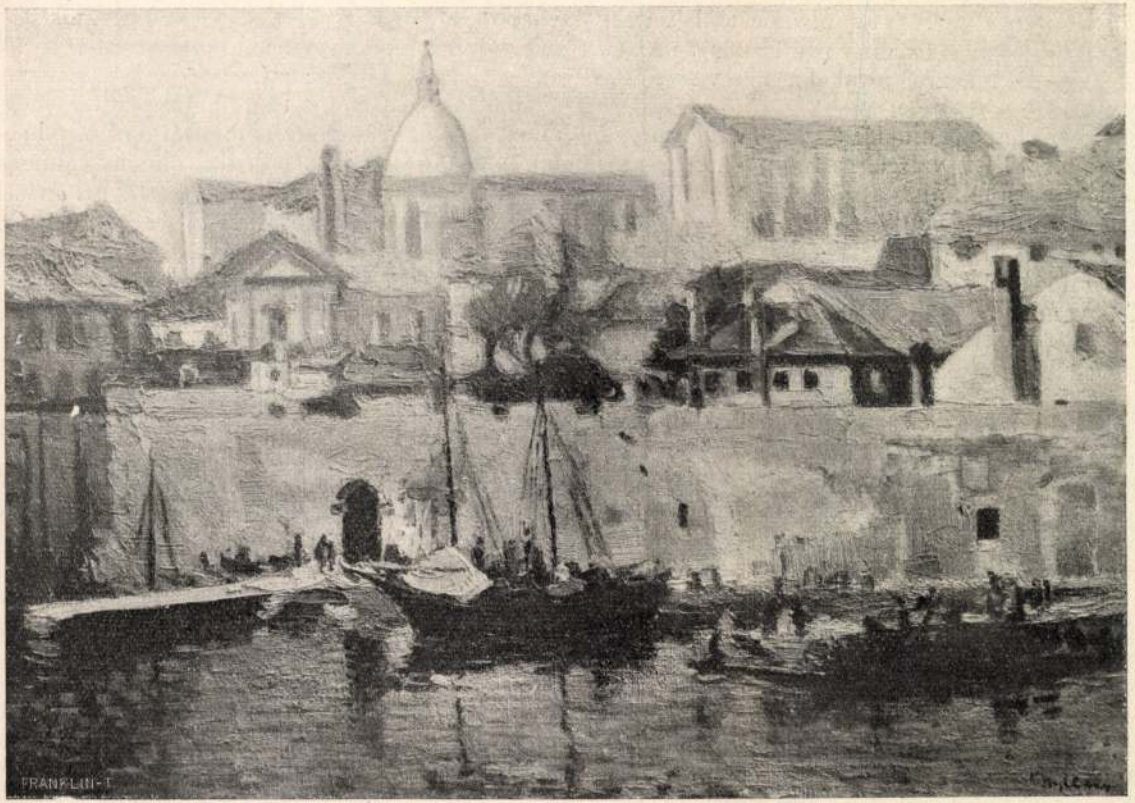

Nyilassy Sándor: A raguzai kikötő.

Nyilasy Sándor

teken volt. Spanyolországnak megvolt a maga külön jegyzéke, melyet az inkviziczió készített. Francziaországban bármily sok franczia munka is került az indexre, jóval kisebb volt a befolyása.

Mig kezdetben csakis a theologiai tárgyú könyvek kerültek vizsgálat alá, a XVII-ik századtól kezdve mindjobban sokasodtak az egyéb tárgyú eltiltott művek is. Indexre került mindaz, mi hit, vallás és erkölcs szempontjából kifogás alá esett.

El vannak tiltva, természetesen csakis a legérdekesebbeket és legnevezetesebbeket említjük: Alembert, Balsac összes művei, Bayle szótára, Beranger dalai, Campanella, Conte, Condillac, Condorcet egyes művei, Dantenak a monarchiáról irott műve, Diderot és mindkét Dumas összes munkái, Flaubert hires regénye, a Bovaryné, a szocziálista Fourier művei, Hugó Viktortól a Notre-Damees és a Nyomorultak, Hume művei, Lafontaine meséi, Lamartine emlékezései, Michelet művei, Milton elveszett paradicsoma, Montaigne, Montesquieu számos munkája, Murger Bohém-élete, Pascal gondolatai, Renan összes művei, Rosseau Emilje és Társadalmi szerződése. Ugyanez a sors érte Saint-Beuveöt, Sand George összes műveit, Stendhalt, Stuart Millt, Swiftet, Taine angol irodalomtörténetét s talán nem is kellene mondanunk, úgy is sejtené mindenki,

akkor már évtizedeken küzdöttek a válás törvényhozási rendezéseért és fáradhatatlanok voltak e téma kiaknázásában. Akkor merült föl az a tréfás kérdés: miből fognak a franczia drámairók e törvény megalkotása után megélni? A jókedvű Bisson megadta rá a feleletet, nem a szocziális politika, hanem a humor szempontjából. A *Válás után* nagyon ártott a problémás, a társadalompolitikai drámának, melyben rendszerint több volt a nagyképüsködés, mint a társadalompolitika. A nevetésnek ebben az esetben is öldöklő hatása volt. Bisson ötlete pedig valóban a legmulatságosabbak közül való. A törvényes válás után az a lehetőség áll be, hogy valakinek apósa elveszi veje elvált nejét, tehát volt felesége aktualis anyósa lesz. Kombináljuk ezt az ötlettel, a mindig kinálkozó anyós mótivummal, akkor a helyzet odáig bonyolódik, hogy a vőnek most két anyósa lesz, numero 1. volt felesége, numero 2. volt anyósa, jelenleg nagyanyósa! Az após szempontjából: neje: mint vejének első neje (karakter indelebilis!) leánya (menye), fia (veje): apja saját nejének stb. Méltóztassék ezt saját tetszése szerint tovább szőnifonni! A társadalompolitika hangja sokkal gyöngébb, hogysem ennek a kaczagásnak a zajából kihallatszhatnék. A társadalompolitikusok ilyenkor igen megindító, szomorú eseteket gondolnak ki. A humorista erre azt feleli: Ha *eset* kell, tudok én vidámakat is kigondolni,

sága, korlátoltsága, népi komiszsága minden erőltetés és hangsúlyozás nélkül igaz; a kántor másodsori alak, de mint ilyen jó. A darab komikumát a korcsmáros fia, «a Friczi» szolgáltatja; ez is ártatlan komikum, de egészségesebb, mint a modern komikum, a mely alig van. Ma a szerzők tele vannak szándékossággal, szocziológiai, néprajzi, artisztikus szándékossággal. Meg akarnak lepni bennünket, az egyik szatirájával, a másik kérlelhetetlenségével, a harmadik raffináltságával. Ha tudnák, mily kevéssé meglepők! Friczi buta, gyáva, falánk, vastag, még pedig mulatságosan az. *Rózsahegyi* izléssel, ötletességgel állítja elénk, ő is, mint az alak szerzője, csak mulattatni akarnak bennünket, de hogy úgy mondjam, immanens módon, az alakon belül, az alak által és mindketten teljes sikert aratnak. A bakancsos kitünő alak, kár, hogy Szigeti nem ragadta meg jobban, kimeritően, inkább vázlatnak hagyta, bizott a jelzésben, nem is roszúl bizott, de csak azért, mert a vázlat is él. *Gabányi* nagyszerű ebben az alakban, karakterisztikus és fantasztikus, izléses és mégis paprikás. A közönség naiv része is ilyen volt, jóckán magán kivül volt, de mi is igen jól éreztük magunkat. A darab egyszerűsége, mely azért nem primitiv, elbájolt bennünket. A játék is igen jó volt. Örültünk, hogy csalódás nélkül nézhettük ezt a régi darabot, sőt, hogy

Nyilasy Sándor

1928. egyik alelnöke volt az Alföldi művészek Egyesületének.

Szeged 1928. I

Meg

A Kassai Vegyes Ipartársula
tyaszentelő Boldogasszony napján d
106. szám alatt levő és a Műemlékek
állapodás értelmében átalakitott Szél
Méltóságodat
Nagyságodat mély tisztelettel meghí

Kassa, 1943. évi január hó 2

Tárkányi Béla s. k.,
elnök.

Az ünnepél

Dr. Varga József iparügyi minis

Nzilasy Y.

U. 2085
2086
2087

~~Athena - nobortipus, farnesei III. 201~~

Nyilassy Sándor

Képek a Képzőművészeti

Római agyagmécses VI. 111.

Nyilasy Sandor

Ny. 2090

~~Ath-dülö IX. 127~~

Nyilassy I

U. 2050

~~Augsburgi ezüstfüstölö VII. 151~~

Nyilasy Sandor

U. 2221

~~Apulumi ásatások II. 227.~~

Nyilasy Sándor

u. 2236
2237

~~Apulumi telet VI. 206~~

Nyilasy Sándor

KÉPES PESTI HIRLAP

LVI. ÉVFOLYAM, 96. SZÁM — 1934 MÁJUS 16, SZERDA

A kormányzó megjelent a galamblövő-világbajnoki mérkőzésen és végignézte a csapatbajnoki versenyt. Fent: a kormányzó kezet nyujt a galamblövő-világbajnoknak, Papp Kálmán miskolci tűzérszázadosnak. Alsó kép: Gömbös Gyula miniszterelnök a világbajnoki versenyen, mellette balra: Papp Kálmán egyéni világbajnok, jobbra Staccchini, az olasz galamblövők elnöke, továbbá 1. Queguignone, 2. Cavroy és 3. Cardon, a csapatvilágbajnokságot nyert három francia galamblövő.

(Kallós O. udv. fényk. felv.)

Két lemondott kormányelnök. Fent: Jedrzejewicz lengyel és lent: Musanov bolgár miniszterelnök.

Az elhunyt Nyilasi Sándor festőművész befejezetlen festménye az elhunyt Somogyi Szilveszter szegedi polgármesterről.

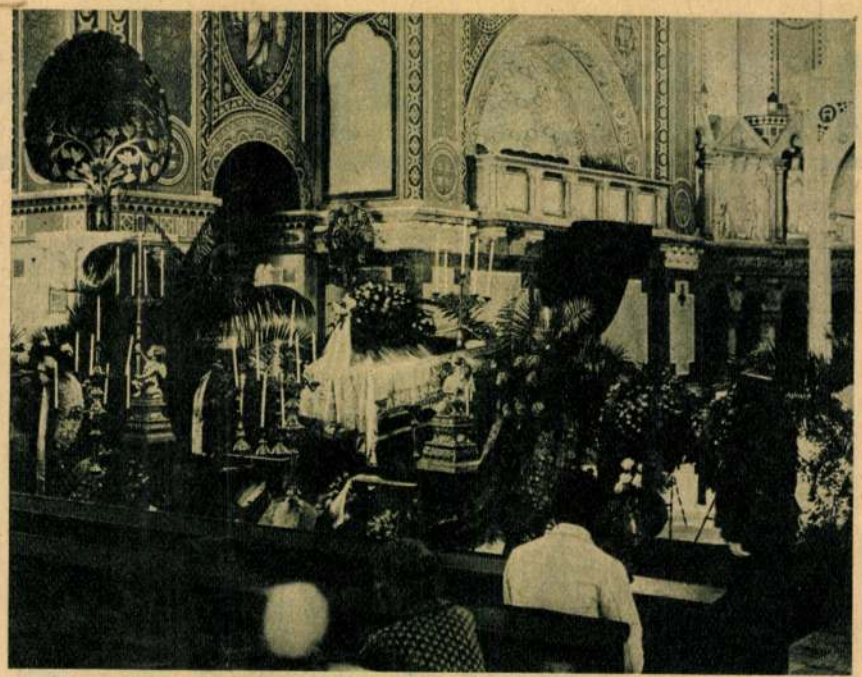

Somogyi Szilveszter ravatala a szegedi fogadalmi-templomban.

A balatonfüredi orvoshét második napjának előadói: dr. Barla-Szabó József egy. m. tanár, dr. Rusznyák István egyet. m. tanár és dr. Keserű Béla járási tisztiorvos. Baloldali kép: a győri nemzetközi frontharcosnapról: 1. felsőőri Nagy Pál főispán, 2. gróf Takách-Tolvay József altábornagy, a Frontharcos Szövetség elnöke, 3. Kärner osztrák ezredes.

Sobieski János emléktáblájának leleplezése a Remete-utcában, amelyet Sobieski-utcának neveztek el.

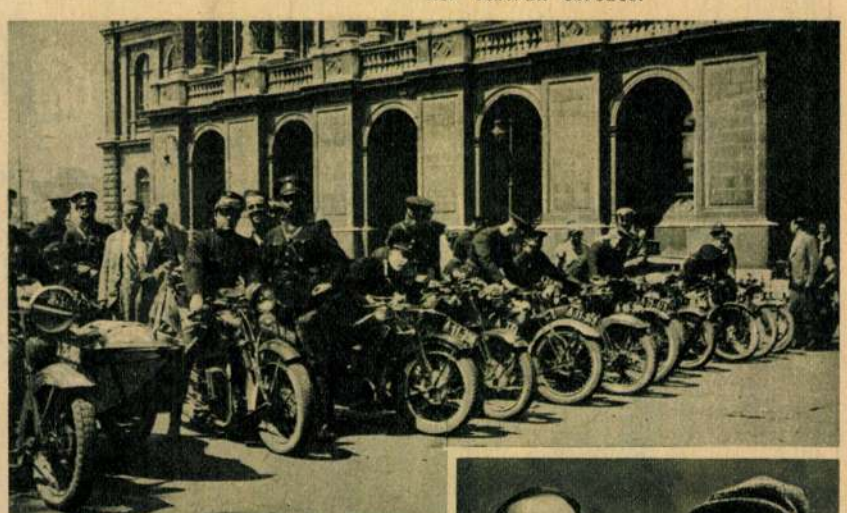

Ötven motorkerékpáros osztrák rendőrtiszt érkezett egy napra Budapestre. Jobboldali kép: Simon Elek lukafalvi születésű 29 éves urasági inas, aki szolgálatadója kárára nagyobb értékű ruhanemű ellopása után megszökött. Kézrekeritője adja át a legközelebbi rendőrnek, jutalomban részesül.

Nyilasy Sándor

KÉPES PESTI HIRLAP

LVI. ÉVFOLYAM, 96. SZÁM

1934 MÁJUS 16, SZERDA

A kormányzó megjelent a galamblövő-világbajnoki mérkőzésen és végignézte a csa-

Két lemondott kormányelnök. Fent: Jedrzejewicz lengyel és lent: Musanov bolgár miniszterelnök.

Az elhunyt Nyilasi Sándor festőművész befejezetlen festménye az elhunyt Somogyi Szilveszter szegedi polgármesterről.

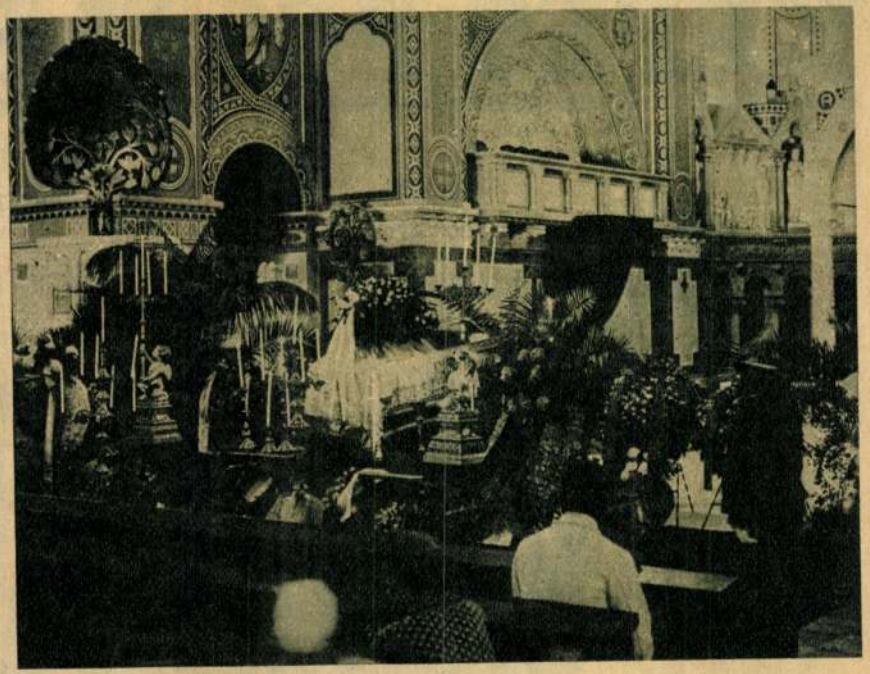

Somogyi Szilveszter ravatala a szegedi fogadalmi-templomban.

Nagy Emilt másodfokon 200 pengőre büntették Friedrich István megsértése miatt

Székesfehérvárról jelentik: A székesfehérvári törvényszék szerdán foglalkozott második fokon *Friedrich* Istvánnak *Nagy* Emil ellen folytatott becsületsértési pörével. Emlékezetes, hogy egy politikai gyülésen Nagy Emil Friedrich Istvánt *kedves politikai szélhámosnak* és *cirkuszi bohócnak* mondotta. Friedrich följelentésére a székesfehérvári járásbíróság Nagy Emilt becsületsértésért 100 pengő pénzbüntetésre ítélte, de az ítélet végrehajtását három évre felfüggesztette. A szerdai fellebbviteli tárgyaláson *a törvényszék megváltoztatta az elsőfoku bíróság ítéletét és Nagy Emilt nyilvános becsületsértés vétségében mondotta ki bünösnek és ezért 200 pengő pénzbüntetésre, továbbá a bünügyi költségek viselésére ítélte.* Friedrich István jogi képviselője az ítéletben megnyugodott. Nagy Emil nem jelent meg a tárgyaláson.

— **Államveszélyes kurjantások a Felvidéken.** Rossz napok járnak mostanság a magyar nótára a megszállott Felvidéken. A vendégfogadók és a disznótoros porták vidékén a cseh állam nótaellenőrző közegei cirkálnak szakadatlanul s ha valamelyik béitalozott bus magyar olyat talál kurjantani, amivel veszélyezteti a respublika biztonságát, azonnal lefülelik és „dalokkal elkövetett államsértés" cimén eljárást inditanak ellene. Mint Kassáról jelentik, ezek a nótaellenőrző közegek legfőképpen attól a népdalköltészeti terméktől féltik a respublika biztonságát, hogy aszongya:

Nógrádba, Gömörbe,
Beesett a Massaryk a
Gödörbe.

Valljuk be, csakugyan államveszélyes tényálladék foglaltatik az idézett rigmusban s főleg annak folytatásában, melyet azonban nincs módunkban részletesebben ismertetni.

Ilyen előzmények után elképzelhető, mekkora volt a cseh nótaellenőrző közegek hazafias felháborodása s ijedtsége, amidőn Torna község főutcáján, éjszakai cirkálásukat végezvén, hallják ám, hogy egyszerre két torokból zeng fel a közveszélyes nóta dallama. De jó rezesen! Az igazoltatás során aztán kiderült, hogy az egyik torok tulajdonosa *Mészáros* Sándor, a másiké meg *Görcsös* Jenő, mindketten hetyke tornai legények, akiket most, hétfőn vont kérdőre a kassai kerületi bíróság ugynevezett „irredenta tanácsa", dalokkal elkövetett államsértés miatt. S minthogy a tárgyalás folyamán a „Nógrádba, Gömörbe" kezdetü népdalköltészeti terméknek nemcsak a kezdő sorait, hanem a folytatását is felolvasták, a bíróság Mészáros Sándor és Görcsös Jenő hetyke tornai legényeket per kopoltyu két-kétheti fogházra itélte.

Most ülnek szegények. És dudolgatnak. Hogy aszongya: m-mm-mm... m-mm-mm... Mert a rendőrtörvény csak a szöveget bünteti és nem a melódiát...

Gyomor- és bélzavaroknál, étvágytalanságnál, szorulásnál, fölfuvódásnál, gyomorégésnél, felböfögésnél, szédülésnél, homlokfájásnál, hányingernél 1—2 pohár természetes **„Ferenc József"** keserüviz alaposan kitisztitja az emésztőutakat.

— **A Magyarság-szövetség előadásai.** Megirtuk, hogy a pártpolitikától mentesen működő Magyarság-szövetség a közérdeklődésre számottartó aktuális ügyeket előadások keretében óhajtja a szövetség tagjai előtt ismertetni. Az ezévi előadássorozat első előadása *január 18-án, csütörtökön, este 7 órakor* lesz a szövetség *V., Mérleg-utca 4, félemeleti* helyiségében. Ez alkalommal *Büben* Miklós dr. ügyvéd, a Magyarság-szövetség igazgatója fogja a nemzeti szocializmus gazdasági irányelveinek a különböző gazdasági rendszerekhez való viszonyát ismertetni. A szövetség elnöksége az előadásra ezuton hivja meg a szövetség tagjait, valamint a *Magyarság* előfizetőit és olvasóit. Belépődij nincs. Vendégeket szivesen lát az elnökség.

— **A has teltsége,** májtájéki fájdalmak, emésztési nehézségek, gyomorbélhurut és sárgaság a természetes *„Ferenc József"* keserüviz használata által megszüntethetők és az agy, a szem, tüdő vagy szív felé irányuló vérfölulások ellensulyozhatók.

x **Vérszegény** gyermek és felnőttnél a *Zoltán*-féle vitamindus csukamájolaj hatása gyors és biztos.

x **Példátlan siker** jegyében folyik a Bécsi-utcai *Fischer Simon-áruház* maradékárusitása. Tömérdek asszony és leány vásárolt máris egy-egy ruhára való maradékselymet, vagy kelmét, bámulatosan olcsó áron, de még áll az ostrom, mert az egész főváros tudja, hogy a Fischer-maradékok minőségben is, árban is egyedüllállóak. Mindenki él tehát az alkalommal és vásárol belőlük.

— **Ne üssük agyon az öregeket!** A következő levelet kaptuk: Mi, akik a világháborut végigküzdöttük, a forradalmakat átszenvedtük és a gazdasági bajokat ma is szenvedjük, akik részint apái, részint idősebb fivérei vagyunk a mai ifjuságnak, furcsa érzéssel figyeljük azt a nagy zajt, amelyet az ifjuság elhelyezése cimén hivatalos és nemhivatalos körök és egyének csapnak, holott az ifjuság mellett itt vagyunk mi is, tizezer és tizezer kenyértelen „öregek", akik kapcsolat vagyunk a mult és a jövő között, telve élettapasztalattal és a tudásnak évek során magunkban felhalmozott olyan kincseivel, melyről sem az állam, sem a társadalom, sem pedig a vállalkozás (ipar, kereskedelem) a maga kára nélkül le nem mondhat, épp azért mi is helyet kérünk és követeljük az élethez, a kenyérhez való jogot, mely nem lehet kizárólag az ifjuságé, mert ebben az országban minden magyarnak egyformán joga van az élethez, a kenyérhez. Igenis, adjunk helyet az ifjuságnak, de ne üssük agyon az „öregeket" és ne teremtsünk egy uj, a réginel is barbárabb Taygetost és ne gyilkoljuk le azokat, akik nemcsak hivatva, de képességük és munkabirásuk folytán kötelezve is vannak a nagy közösség: a nemzet boldogulását, haladását szolgálni. Kicsi nemzet vagyunk, vigyázzunk tehát annak minden egyes tagjára. — *(Egy „öreg".)*

Őskor a láthatáron

Előbb a szatirok kora
Volt szenzáció, jókora.
Aztán a szörnyek jöttenek,
Mi hasábokat tölte meg:
Lochness-ben ott az ősi lény,
Más szörny az Adria ölén,
Majd Kanadában vizi-rém,
A kora lehet: biocén...
A lantos szól: Ez meglepő!
E télben uj jégkorszak jő?
A helyzetet még komplikálja
A nők merész báli ruhája...
S egy szép napon, ha igy megyünk:
— Paradicsom-korban ébredünk!

(V.)

TÁRSASÁG

A Regnum bálja

A Regnum Marianum egyetemi szövetség szerdán este tartotta meg hagyományos farsangi estélyét a Pannoniában. Összejött a Regnum egész társadalmi és a nagyszámu közönség zsufolásig megtöltötte a báltermet. A jól sikerült bál az agilis rendezőbizottság érdeme, melynek élén *Urbányi* János dr., *Novy* Béla dr., *Darvas* Péter, *Füle* Lajos, *Gianone* Tibor és *Luckhaub* Gyula állottak. A megjelent hölgyek közül a következők neveit jegyeztük fel:

Asszonyok: Grónai Istvánné, Kiss Gáborné, Gyurkovits G. Jánosné, Fenyvessy Gyuláné, Márton Józsefné, Hochrein Istvánné, De Vivo Achillesné, Czeitler Károlyné, Komlósi Ágostonné, Tóth Józsefné dr.-né, Jevont Antalné, Faragó Józsefné, vitéz Solthy Lászlóné, Hummel Edéné, Rohrmann Jánosné, kendi Finály Gáborné dr.-né, Spanning Istvánné, Migály Károlyné dr.-né, Gazdik Péterné, Bocz Károlyné, Dusnák Ferencné, özv. Pétheő Jánosné, özv. Schirocher Alajosné, Papp Ödönné, özv. Ginyovszky Józsefné, Molnos Istvánné, Tóvölgyi Károlyné, Négrády Andorné, Papp Antalné, Zerenszky Károlyné, Geiper Adámné, Olbrich Jánosné, Marczinka Jánosné dr.-né, Kralb Miklósné, özv. takácsi Nagy Arturné, Reisz Józsefné, Auszim Józsefné.

Leányok: Paull Ida, Papp Baba, Sándor Edit, Ginyovszky Manci, Szilassy Erzsi, Molnos Ilonka, Tóvölgyi Lonci, Dulya Margit, Figus Erzsébet, Papp Irén, Ragáts Maca, Kiss Margit, Kozák Iluci, Szabó Vali, Farkas Baby, Kapronczay Ilonka, Manger Mária, Istvánffy Nóra, Bauer Irmus, Zerenszky Baba, Marton Sári, Harkányi Erzsébet, Balázs Gertrud, Harkányi Rózsi Horváth Sylvia, Bárány Rózsika, Bárány Boriska, Hummel Arika, Krajcsovics Erzsébet, Reiner Márta, Gardik Magdi, Stachelbach Grete, Zsiró Emma, Gallfahr Elzi, Bocz Margit, Gözi Flóra, Fröhlich Ilona, Wachtelschneider Vera, Balogh Anna, Major Ijcsi, Rohrmann Alice, Finály Ica, Spanning Manyi, Bozsi Mária, Schlederer Ilona, Krajcsovics Györgyike, Schlett Erzsébet, Höke Manci, Grónay Gabriella, Elek Ibike, Kiss Emmi, Kiss Irén, Fábián Leontin, Gyurkovits Mária, Fenyvessy Emmi, Márton Ilus, Szántó Magda, Hochrein Angyalka, De Vivo Olga, Czeitler Baby, Tóth Judit, Inci, Gardik Emmi, Kralik Ilona, Kemlósy Boriska.

Katolikus-bál. A január 27-én tartandó katolikus társaság báljának előkészületei a legteljesebb siker jegyében folynak. A bál legfőbb védőségét Horthy Miklósné, továbbá a főhercegi családok vállalták; *Hóman* Bálintnéval az élén, a magyar társadalom legelőkelőbb hölgyei töltik be a háziasszonyi tiszteket. A bál meghivói még ezen a héten postára kerülnek. Báliroda a Szent Imre-körben működik (Szerb-utca 9.) délelőtt 11—1 és délután 5—8 óra között. (Tel.: 85-5-29.)

Atléta-bál. A farsang egyik legnagyobbszabásu és legelőkelőbb bálját, az atléta-bált, szombaton, január 20-án tartják meg a legfényesebb keretek között a fővárosi Vigadó összes termeiben. A legmagasabb védnökök, a diplomáciai testületek tagjai, közéletünk előkelőségei és sportéletünk kiválóságai már biztosra igérték megjelenésüket. A bál érdekességei közé tartozik, hogy ezen az estén fogják bemutatni az idei első bálozó leányokat, kik majdnem kivétel nélkül fel fognak vonulni. A rendezőbizottság, melynek élénk ifj. *Wahlkampf* Henrik bálelnök és *Koós* György dr. állnak, ezuton is felhivják a közönség figyelmét, hogy a fenségek érkezésére való tekintettel, legkésőbb 10 órára jelenjenek meg. A torlódások elkerülése miatt a jegyek elővételben való megváltása ajánlatos a Hungáriában, IV., Türr István-utca 1. (telefon 82-8-30) minden délelőtt 11—1 óra és délután 5—8 óra között müködő bálirodában. A MAC-teákat a bál után is minden hétfőn megtartják.

Americana-bál. Az Americana nagyrendje február 1-én a pesti Vigadó összes termeiben rendezi meg a tradiciókhoz hiven, a régi fényben az idei *Americana-bált.* A bálnyitásban a régi szokásoknak megfelelően a magyaros jelleg fog érvényesülni. *Neff* Aliz testnevelési tanárnő vezetésével diszmagyarba öltözött párok *Liszt* II. magyar rapszódiájának dallamára magyar táncokat mutatnak be. A hangulatot *Szőllőssy* rendőrzenekara és *Kóczé* Antal cigányzenekara biztositja. A megnyilvánuló érdeklődésből és a bálirodába befutó meghivóigénylésekből bizonyosra vehető, hogy az idei Americana-bálon a főváros vezető katolikus társadalmán kivül a vidéki emerikánás társadalom is nagyszámban fog megjelenni. Bálíroda IV., Bástya-utca 11. I. em., hivatalos órák naponta 5—7-ig.

Erdélyi tea. Január 18-án, csütörtökön a Pannoniában tartandó Erdélyi tea rendezősége ezuton kéri a közönséget, hogy a legfőbb védnökök megjelenésére való tekintettel, pontosan megjelenni szíveskedjék. Asztalfoglalás egész nap. Telefon: 34-2-88.

Emericanás táncestélyek. A Corporatio Jazygia *József Ferenc* főherceg és *Anna* főhercegnő legfőbb védnöksége alatt Kecskeméten január 20-án az urikaszinóban Emericanás-bált rendez. — A Foed. Em. Peisonia corporatiója február 3-án tartja meg az országos kaszinó sárgatermében hagyományos sikerü *zalai bálját, Virágh* Jenő rendezésében. Báliroda: VIII., József-körut 37—39. I. 1. Telefon 33-0-07, minden nap délután 5—7 óráig.

Zeneakadémiai táncestély. A zeneakadémiai táncestélyt *Hubay* Jenő dr. főigazgató védnöksége alatt január 24-én tartják a Fészek-klub összes helyiségeiben. E müvészbál iránt a jótékony célra való tekintettel a társadalom minden rétegében igen nagy az érdeklődés.

A Török-Labor Sport Club január 27-én este rendezi szokásos farsangi müsoros táncestélyét a budai katolikus kör (II., Fő-utca 89.) helyiségeiben. Meghivók igényelhetők VI., Király-utca 12. szám alatt. Telefon: 24-3-20.

Evangélikus táncestélyek. Az ujpesti evangélikus nőegylet és az ifjusági Luther-szövetség február 3-án a közművelődési kör helyiségeiben (Árpád-ut 66.) jótékonycélu táncestélyt tart. — Az evangélikus leányközépiskolák volt növendékeinek egyesülete január 17-én a IV., Sütő-utca 2. szám alatti iskola disztermében müsorral egybekötött táncos-teát rendez.

SZÍNHÁZ

T. Mátrai Erzsit próba közben könnyebb baleset érte

Pénteken este zajlik le a Nemzeti Színház legujabb irodalmi eseménye: az ujonnan rendezett *Az ember tragédiája*-nak előadása. Szünet nélküli próbákkal teltek el az utolsó napok, szerdán is *délelőtt tiz óráig este hat óráig folytak a próbák* és az első előadás, amelyik meghivott közönség előtt folyik le, csütörtökön délelőtt tiz órakor kezdődik. Ez lesz egyuttal a sajtóbemutató is.

A megfeszitett munka meglátszik az együttesen, de mindannyian nagyszerüen kitartanak, lelkesedéssel dolgoznak és biznak a nagy sikerben. Ebben a lázas munkában baleset is történt, *Mátrai* Erzsi, aki Évát játssza, rosszul lépett és a *forradalmi jelenet lépcsőfokairól leesett.* A próbát azonnal megállitották, orvost hivtak, *Mátrai* Erzsi nagy fájdalmakról panaszkodott, *lába erősen megdagadt,* rögtön hazaszállitották lakására, ahol gondos ápolásban részesitették. Estére már jobban lett, ugy, hogy mire sor kerül arra, hogy ő játssza Évát, biztosan fel tud lépni. Addig is szerepelt volna egy másik darabban, de igy a szinház gondoskodott helyettesről.

A pénteki első előadáson *Abonyi* Géza lesz Ádám, *Tasnády* Ilona Éva és *Timár* József Lucifer. A második, vasárnapi előadáson *Lehoczky* Árpád veszi át Ádám szerepét és *Táray* Ferenc a Luciferét. Az Éva ekkor is *Tasnády* Ilona lesz. *Táray* Ferenc először játssza ezt a szerepet Budapesten. Két ilyen főszereplője lesz a hétfő esti előadásnak, mert akkor lép fel először *T. Mátrai* Erzsi, mint Éva és *Mihályfy* Béla, mint Lucifer. A pénteki és vasárnapi ünnepi előadás este félnyolc órakor kezdődik, a hétfői és keddi előadás pedig hét órakor.

* **Operaház.** Az *Álarcosbál* volt müsoron szerdán este az Operaházban *Pataky* Kálmán vendégfellépésével, pompás előadásban. A vendég mellett különösen *Svéd, Báthy* Anna, *Budanovits* Mária, *Ladányi* Ilonka, továbbá *Kálmán, Komáromy* és *Maleczky* voltak az előadás erősségei. *Fleischer* Antal karnagy felvillanyozó erővel dirigált.

* **Visszavonult a titokzatos Löwenstein.** Olyan homály vette körül a Kamaraszinház állitólagos ajánlkozó bérlőjét, *Löwenstein* Jenő bankárt, hogy egyesek már arról beszéltek: fiktiv figura, *ez a bankár nem is él!* Hol itt, hol ott tárgyaltak vele, de senki sem tudta megmondani, hogy ki ez az ajánlattevő. Állitólag egyetlenegy ember tudott volna róla információkat adni, akinek rendkivüli érdeke volt, hogy az állam megszabaduljon a Kamaraszinház anyagi terheitől: a gazdasági főnök. Mielőtt azonban az állami szinházak gazdasági főnöke nyilatkozhatott volna a Löwensteinnal folytatott tárgyalásokról, a titokzatos Löwenstein *véglegesen visszavonult,* megijedt a zajos fogadtatástól. Különben is állitólag az volt a célja, hogy még ha át is veszi a szinházat, sehol sem szerepel. Elterjedt annak a hire is, hogy a Fővárosi Operettszinház átmegy a Kamaraszinházba is és egyszerre két helyen játssza a *Sárga liliom* operettet. A szinház megcáfolta ezt a hirt, van egy vigjátékuk, nyár felé esetleg majd ennek az eljátszására kibérlik a Kamaraszinházat, ha akkor az még üres lesz.

* **Góth Sándor inkább feláldozza saját darabját...** A legerősebb és a legritkább dilemmák egyikébe került bele *Góth* Sándor, aki most a Belvárosi Szinházban a hetvenötödik előadása felé viszi a *Helyet az ifjuságnak* cimü darabot. Ez a jubiláris előadás szombaton este már meg is lesz. És a dolog ugy fest, hogy még legalább hetvenöt előadásra van kilátás. Pedig Góth Sándor szerelett volna már átmenni a Vigszinházba, ahol *Fizető vendég* cimü saját darabja kerülne müsorra. Meg is állapodott a Vigszinházzal, hogy január végén okvetlenül átmegy. Most azonban erős tusakodás után elhatározta, hogy *még saját darabja premierjét is feláldozza,* de nem hagyja ott a Belvárosi Szinház sikeres vigjátékát, amelyet *Páger* Antallal, *Muráti* Lillivel, *Nagy* Györggyel és *Baróthyval* játszik estéről-estére zsufolt házak előtt.

* **Halló, gyerekek! Szombaton délután meglátjátok a rózsák paradicsomát** a Király Szinházban, mert akkor mutatjuk be a mesék meséjét, a Gül Babát. A régi török—magyar világ hangulata, az álomnál szebb rózsakert, a gyönyörü tündérek, apró és nagy basák, no meg a furfangos, örökké mókás Mujkó cigány olyan pazar mulatságot nyujtanak nektek, amilyent még nem élveztetek. A kis török lány, meg a lantos magyar diák szeretettel várnak és hivnak mindenkit erre a bübájos délutánra! Olvasóink olcsó jegyeket szerezhetnek fiókkiadónkban, IV., Eskü-ut 6., félemelet.

200 szépségkirálynő parádéja
Táncoló tündérek
Mától
CORVIN

Duzzog Dayka és duzzog a Király Szinház is

Senki se hitte volna komolyan, hogy a Király Szinház plakátforradalma zordan végződik. *Dayka* Margit tényleg mélyen megsértődött, de nem a plakát miatt, amelyen csak Szücs László jelent meg és őt mellőzték, hanem az igazgató későbbi nyilatkozatai miatt. Mikor a *Magyarságban* legelőször megirtuk ezt a szinházi apróságot, magunk se gondoltunk arra, hogy ebből nagy harag lesz.

A művésznő tényleg megirta levelét a Szinész Szövetséghez, amelyben föltette a kérdést, joga van-e neki azonnal felbontania a sérelem miatt a szerződését? A Szinész Szövetség fölhivta *Föld* Aurél igazgatót és közölte vele, hogy *Dayka* Margit választott biróságot kiván ebben az ügyben összehivatni.

Föld Aurél: — Nincs szükség választott birságra! A müvésznő nyert! Ha emiatt sértve érzi magát, mi választott biróság nélkül is igazat adunk neki és felbontjuk a vele kötött szerződésünket.

Ezt a választ a Szinész Szövetség közvetitette *Dayka* Margithoz, aki egyszerüen azt válaszolta rá, hogy rendben van, e héten pénteken játszik utoljára, otthagyja a szinházat, gondoskodjanak utódjáról.

A szinház ezt a választ tudomásul vette és máris intézkedtek, hogy a dublőz *Roskay* Magda, egy fiatal szinésznő, aki a szerepet már régen megtanulta: szombattól kezdve átvegye a játékot. Egyben megüzenték *Dayka* Margitnak, hogy rendkivül sajnálják ezt az incidenst, az ő képességeit messzemenőleg honorálták akkor, amikor rendkivüli magas fizetést adnak neki, de ezen tul az igazgatóság más jogot nem ismer el. Beszéltünk *Dayka* Margittal is, akit bánt ez a kellemetlen fordulat. Bántja az önérzetét. Szerződésében benne van, hogy a szinház minden reklámalkalomkor köteles őt portálni. Az extraplakátnál ez nem történt meg, de ő nem is akart erre a jogára hivatkozni, csak most mutat rá, mikor bántják. A szinház is hajlik a békére, uj plakátot csináltat s mehet a darab az ötvenedik előadás felé. Ezt szeretnék a szerzők is.

A szezon nagy operettsikere: Sárga liliom

A szezon kiugró operettsikere a *Sárga liliom*. Szines, romantikus, mulatságos darab, gyujtó muzsika. *Honthy Hanna, Verebes Ernő, Fejes Teri, Somogyi Nusi, Kertész Dezső, Sebestyén Géza* csodálatos együttese. *Táblás házak, fergeteges tapsok a Fővárosi Operettszinház nézőterén.* Sürgősen nézze meg a Sárga liliom-ot.

MŰVÉSZET

* **Nyilassy Sándor utolsó festményéről.** *Nyilassy* Sándor, a most elhunyt nagy szegedi festőművész utolsó, egyben egyik legremekebb alkotását *Somogyi* Szilveszterről, a város polgármesteréről festette. Gyönyörüen sikerült a szép alkotás, a polgármester betegeskedése miatt csupán a *kéz* maradt befejezetlenül. Felvetették, hogy a kéz megfestését most már *más* festővel kellene befejeztetni, de ezt az ajánlatot elvetették, *Pálffy* József dr. polgármeserhelyettesnek ugyanis az volt a felfogása, hogy a tökéletes képnek ez a befejezetlensége nem csökkenti az értékét, sőt éppen minden idegen beavatkozás csökkentené azt. A portrét a város rendelte a művésznél s igy befejezetlen kézzel is elfogadják.

* **A Darnay-muzeumot Sümegről Keszthelyre helyezik.** A *Sümegi Ujság* jelentése szerint a Darnay-muzeumnak Sümegről Keszthelyre jelzett áthelyezési hire Sümegen nagy megdöbbenést keltett. Viszont a kultuszminisztériumban szivesen fogadták és értékelik is Keszthely áldozatát. Mivel pedig *Darnay* Kálmán betegsége miatt nem mehetett eddig Keszthelyre, most, mint Keszthelyről irják, *Reischl* Imre keszthelyi városbiró megy át Sümegre, hogy Darnayval megtárgyalja a dolgot.

* **A nyiregyházai Bessenyei-kör folyóiratot indit.** Nyiregyháza városban, az ősi Szabolcs vármegyének dicséretes, kulturális tevékenységet kifejtő, a mai helyzet nehézségeivel is megküzdeni tudó köre, a *Bessenyei-kör*, most nagyszabásu, derék és hézagpótló irodalmi vonatkozásu terv megvalósításával foglalkozik. Olyan *folyóirat* megindítását készitik elő, amely folyóirat „Szabolcs szellemi életének jellegzetes tükröztetése lenne és szépirodalmi müveken kivül foglalkozna társadalmi, irodalom- és müvészettörténeti s közgazdasági kérdésekkel is." Az irodalmi szakosztály *Horthy* István dr. közjegyző elnöklésével és *Szentmiklósi* Péter szakosztályi alelnök előadó irányitásával minden oldalról megtárgyalta a szép terv kulturális jelentőségét és kivitelét. Egyértelmüleg elhatározták azt is, hogy minden erejükkel támogatják a folyóirat megvalósitását. Cimül valószinüleg Bessenyei egyik müvének, a *„Holmi"*-nak nevét adják.

ZENE

Comedian Harmonists jan. 21

V. fél 9. (Rózsavölgyi.)

K. Sztojanovits Lily dalest ma

V. fél 9. Jegyek Koncertnél.

VI. Filharmoniai hangverseny 28—29

Dohnányi, Backhaus

Jegyek a főpróbára Koncertnél, előadásra Koncertnél és Operánál.

MOZI

** **Német és angol érdekeltség** fog dolgozni február 15-étől kezdve a budapesti filmgyárban, a Hunniában. A film az első tervek szerint német nyelven készül, de valószinüleg magyar változatot is forgatnak a filmből. A szcenáriumot a berlini Walter *Reisch* irta, *Herczeg* Géza ötletéből. A zeneszámok irója *Szlatinay* Sándor dr. A női főszereplő vagy a szőke *Eggerth* Márta, vagy a fekete Jenny *Jugo* lesz. A többi szerepekre már leszerződtették: Ursula *Grableyt*, Paul *Kempet*, Hans *Junkermannt* és *Halmay* Tibort. A rendező a világhirü magyar rendező: *Bolváry* Géza. A film producere a szintén magyar filmszakember: *Déry* György. A film meséjéről egyelőre annyit, hogy bizar ötleten épül fel. A cime: *Jó éjszakát Annabella.*

1000 gyönyörü nő
Fox **ÉLJEN AZ ÉLET** Fox

** **Régi babona** a szinházi világban, hogy amelyik szindarabbal előzetesen sok kellemetlenség történik, az a bemutatáskor nagy sikert arat. (Lehet, hogy egyes müvésznők épp ezért kavarják a kedélyeket a próbák idején.) Ha ez a szinházi kabala a film területén is érvényes, akkor a Budapesten még nem ismert magyar rendező: *Farkas* Miklós filmje, *A csata*, óriási sikert fog aratni. Ugyanis az történt vele, hogy a külső felvételek negativja egy mütermi tüzeset alkalmával elégett. A pótlása a felvételeknek lehetetlen volt, mert azokat *Farkas* Miklós személyesen vette fel Japánban, még hozzá hatalmas japán statisztéria részvételével. A japán kormány előzékenysége mentette meg a helyzetet azzal, hogy *Farkas* Miklós kérvényére, a filmnek Japánban maradt második negativját *kölcsön* elküldte Párisba. A film ezzel meg volt mentve. Ha pedig a kabala is oly készséges lesz, mint a japán kormány volt, akkor *A csata* körül minden pompásan fog lezajlani.

** **Ezer ragyogó nő** szerepel abban a nagy kiállitású *Fox* filmoperettben, amelynek *Éljen az élet* a cime és amely pénteken kerül a magyar közönség elé Budapest egyik előkelő premier-szinházban. A rendkivül érdekes énekes filmjátéknak a főszereplője Raul *Roulien*, a szephangu spanyol származásu filmamorosó. A szép nők légiója érette küzd, mert ő — a film igen szellemes témája szerint — az egyetlen megmaradt férfi a földön.

ÉLJEN AZ ÉLET
1-etlen férfi és 1000 nő

** **Ramon Novarro,** a mexikói származásu népszerü amerikai filmsztár egyéniségének megfelelő szerepet kapott a *Kairói éjszaka* cimü uj filmjében, amelyet most fejezett be a *Metro-Goldwyn*-filmgyár. Ramon *Novarro* egy egyiptomi arisztokratát játszik, aki beleszeret egy angol leányba. A keleti és nyugati temperamentum óriási drámai összeütközést teremt a filmen. A női főszerepet Myrna *Loy* játssza. A film főszerepében Ramon *Novarro*-nak ismét alkalma nyilik hosszu idő után arra, hogy — énekeljen.

** **Magyar zenés vigjáték: Az ellopott szerda,** valamint Irene *Dunne*-nal *Egy asszony szive*, Sinclair Lewis világhirü regényének filmváltozata s a *Rádió régen és most* cimü érdekes kulturfilm alkotja a VI., Nagymező-utca 8. szám alatti Tivoli filmszinház e hó 18-tól meginduló müsorát.

U RAOUL ROULIEN U
F A **ÉLJEN AZ ÉLET** F A

** **Amig a „Csibiből" démon lesz...** Sok mosolyt keltett annakidején a szinpadról az ördöngős kis fruska: *Csibi*, aki az első felvonásban, még rövidszoknyás, hosszucopfos iskolás-lány, de a harmadik felvonás végére démon lesz, aki minden férfinek elcsavarja a fejét. A „Csibi" most ujjá éled a filmvásznon, mégpedig a hires primadonna, *Gaál* Franciska alakitásában. A „Csibi" filmváltozata — Universal—Joe Pasternak-produkció — most készült el Bécsben. Hétfőn forgatták az utolsó jeleneteket, hétfőn érkeztek el a happy-endhez, mely a két főszereplőt, *Gaál* Franciskát és Hermann *Thimiget* egymáshoz vezeti. Jelentősebb szerepeket kaptak még a *Csibi*-ben: Leopoldine *Konstantin*, *Halmay* Tibor és Anton *Pointner*.

Az operabál

lesz a jövő hónap társadalmi eseménye. A viszont kétségtelenül az e havi filmesemény.

ROYAL APOLLO és **CASINO**

filmszinházakban tegnap este bemutatott

ŐFENSÉGE, AZ ELÁRUSITÓNŐ

WILLY FORST és **LIANE HAID,**

a közönség két kedvence, ismét frenetikus sikert aratott.

SPORT

A Magyar Vivó Szövetség vezetősége nem vitte közgyülés elé az alapszabálymódositó javaslatot és nem jelölteti magát a legközelebbi tisztujitáson

Amit megirtunk, bekövetkezett! A vivószövetség tisztikara a szerdán este megtartott közgyülésen nem tárgyalta a tanács által jóváhagyott alapszabálymódositó javaslatot, hanem *Misley* főtitkár bejelentette, hogy a vivószövetség vezetősége, *tekintettel az általános közhangulatra, már nem vállal semminemü tisztséget a legközelebbi tisztujitó közgyülésen és addig is csak névlegesen vezeti tovább a szövetség adminisztrativ ügyeit.* A főtitkár által felolvasott memorandum elhangzása után *Rakovszky* Iván elnök indityányára a közgyülés véget ért. A közgyülés után a majd nyolcvan százaléknyi többséget kitevő, ugynevezett ellenzéki pártok az alábbi nyilatkozatot tették:

„A Magyar Vivó Szövetség szerdán este tartott rendkivüli közgyülésén a szövetség vezetősége visszavonta az alapszabályok módositására vonatkozó ismert javaslatát s egyben bejelentette a közgyülésnek *visszavonhatatlan lemondását.*

E bejelentéssel kapcsolatban *Misley* Sándor főtitkár hosszu nyilatkozatot olvasott fel, amelyben a vivószövetség vezetőségének azokat az ismert indokait sorolta fel, amelyek már korábban oda akartak hatni, hogy a közgyülés a négyéves választási ciklust magáévá tegye és azt a belügyminisztérium által eleve kifogásolt javaslatot, hogy a jövőben ne a közgyülés, hanem a tanács válassza meg a magyar vivószövetség vezetőségét, végül a tisztségek nagyarányu szaporitását.

Az egyesületek 80%-át kitevő ellenzék a szövetség vezetőségének nyilatkozatára nem válaszolhatott, mert az elnök a közgyülést a nyilatkozat felolvasása után azonnal bezárta. Ezért kénytelen az ellenzék a sportközvéleményt ezuton tájékoztatni.

Az alapszabálymódositási javaslatok ellen az ellenzék határozottan állást foglalt és pedig kifejezetten a *legalkotmányosabb módon.* Igaz, hogy a szövetség tanácsa elfogadta a javaslatokat, de csak azért, mert *a tanács már régen nem hü tükre a szövetség egyesületei többségének* és igy az ellenzéknek nem volt módja azt megakadályozni. Első alkalommal csak azzal foglalhatott állást az ellenzék határozott formában a javaslatok ellen, amikor a december 19-ikére elsőizben összehivott közgyülésről távolmaradt, aminek következtében az határozatképtelen volt.

A vivóegyesületek jelentékeny része, az élősportot képviselő ellenzék már akkor azt hitte, hogy a szövetség vezetősége megérti az idők szavát, visszavonja alapszabálymódositó szabályait és átadja helyét a klubok többségét képező ellenzéknek, illetőleg uj választásokat ir ki, amire csak most került sor.

A közgyülés nagy többsége helyeslőleg vette tudomásul a vivószövetség vezetőségének lemondását és *a tisztujitó közgyülésre való jelölést is az ellenzéknek engedi át.* A legnagyobb vivóklubokat magába foglaló ellenzék reméli, hogy a jövőben a vivószövetség nyugodt medrében folytathatja majd az egyetemes magyar vivósport érdekét szolgáló békés, alkotó munkásságát."

Az ellenzék 20 budapesti egyesülete között helyet foglalnak a *Beszkárt, BSE, BBTE, FTC, HTVK, LASE, MAC, MTK, NTE, Postás SE, Rendőrtiszti AC, Wesselényi VC* stb., a 15 vidéki egyesület közül a jelentékenyebbek a *Békéssy Béla VC* (Debrecen), *Győri VC, Kecskeméti AC, Kitartás EAC, Szeged, Miskolci AC, Pécsi AK, Szegedi VE* és *Hódmezővásárhelyi TVK.*

Megjegyzések a frankfurti vereséghez

Amikor néhány évvel ezelőtt a hires *futballsajtópörben* a tanuk serege igazolta a *Magyarság* sorozatos cikkeit és vallotta, hogy a futballból élőskődő üzletemberek teszik tönkre a magyar futballt a kipellengérezett futballvezérekhez közelálló sportsajtó mint egy ember hördült fel és vette védelmébe a „vezéreket". Azóta fordult egyet a világ, a magyar labdarugás még lejebb csuszott a lejtőn és akik akkor „csak azért is" a menedzsereket védelmezték, a frankfurti vereség hatása alatt ma megállapitják, hogy az *üzlet felfalja a sportot*, hogy *az MLSz-t üzletemberek vezetik*, hogy *ezek az üzletemberek évek óta gunyosan elháritanak minden panaszt, kifogást és kritikát* és hogy éppen itten van az ideje, hogy *a sportemberek lépjenek végre elő és üzzék el a futball éléről az üzletembereket. Szavazatokkal vagy korbáccsal!* Igy! Szószerint igy! Változtak az idők, változtak az emberek és rövid egynéhány esztendő elmultával, még akkori ellenfeleink is, kénytelenek belátni, hogy *mindenben igazat irtunk.* De hát jobb későn, mint soha!...

*

Vannak, akik mindent a szövetségi kapitányra akarnának rákenni és máris mindenfelől azt hallani, hogy *Nádas* Ödön megbukott. Már az utódját is jelzik: *válogatóbizottság* állitaná össze megint a jövőben a mindenkori magyar válogatott csapatot. Egyszóval már megint a régi recept: kidobják a kanapét!?...

*

A *PLASz*-ban azt mondják, hogy a profeszszionista csapatok még sohasem játszottak ilyen kevés turamérkőzést, ők tehát egyáltalán nem hibásak. Az *MLSz*-ben az mondják, hogy nekik ehhez a frankfurti mérkőzéshez tulajdonképpen semmi közük nincsen, mert azt *Nádas* Ödön kötötte volna le még a mult év elején. A *BLASz* mindezek alapján azt kivánta, hogy az *MLSz* még e hét végére sürgősen hivja össze az országos tanácsot, hogy meghallhassák a szövetségi kapitány jelentését és megtárgyalhassák a frankfurti mérkőzés tanulságait. Mi történt? Az *MLSz* egyszerüen elutasitotta a *BLASz* kérését, ami annyit jelent, hogy az *MLSz*-nek a dolog egyáltalán nem sürgős. Ők még aludni akarnak egyet rája!...

*

És ami a legkomikusabb, *az MLSz a frankfurti mérkőzésre még anyagilag is ráfizetett.* Pedig ezuttal a fő- és alszövetségi elnökségi tagok szokásos kéjutazása el is maradt. Még szép tőlük!...

() **Mégis résztvesz a magyar labdarugó válogatott a hollandiai és franciaországi turán.** A Magyar Labdarugó Szövetség elnöksége, *Usetty* Béla dr., *Mailinger* Ferenc, *Minder* Frigyes és *Kenyeres* Árpád dr. szerdán délelőtt felkereste *Kelemen* Kornél dr.-t, az OTT elnökét és arra kérte, hogy járuljon hozzá a Párisban és Amszterdamban tartandó válogatott mérkőzések megtartásához, miután ezeknek a mérkőzéseknek elmaradásából bonyodalom származhatna. Egyben a küldöttség bejelentette, hogy a legsürgősebben elkészitik a turaszabályzatot és a jövőben a legszigorubban őrködnek afelett, hogy a turamérkőzések *csak a nemzeti és sportszempontok sérelme nélkül legyenek megtarthatók.* A küldöttség tagjai hangsulyozták, hogy mindezt az MLSz irásban is hajlandó kijelenteni. *Kelemen* Kornél dr. a közöltek alapján kilátásba helyezte, hogy a startengedélyt megadja és nem gördit akadályokat a két mérkőzés megtartása ellen.

() **A téli Vizipóló Kupa legujabb eredménye** *III. ker. TVE—UTE* 3:2 (2:1).

() **Nem sikerült a BKE revánsmérkőzése a prágai Sparta ellen.** A müjégpályán szerdán este nagyszámu közönség előtt mérkőzött ujból a prágai Sparta Budapest csapatával Dewar biráskodása mellett. A mérkőzést ujból a csehek nyerték meg. Az eredmény 3:1, részidők: 1:0, 1:1, 1:0. A magyar csapat felállitása a következő volt: *Krammer, Bethlen* gróf, *Farkas, Jeney, Miklós, Blazejovszky*, cserecsatársor: *Hárai, Stoits, Minder.*

A „Magyarság" gyermekelőadása a Király Szinházban

Január 20-án, szombaton délután fél 4 órakor szinrekerül a rózsák világhirü operettje:

Gül-Baba

Major Ida, Kunfalvy Magda, Alpár Kató fellépésével.

Kedvezményesáru jegyek szombaton délután 2 óráig válthatók fiókkiadóhivatalunkban IV., Eskü-ut 6., félemelet. Telefon: *888—66.

Nyilassy Sandor

Nod

Z

KL 45

Nyilasy Sándor

festőművész

A negedi múzeum diztermében laptal helyezzel elhúnyt negedi mesterek alkotásai

Trogmayer Ottó
ig. ázte

Bélés Megyei Népújság
1982. 04. 23

Nyilasy Sándor

Beszélgetés c. képének szines repr.

(A Pesti Hirlap Vasárnapja

1935. jan. 6. Archéppel és képekkel.

Siklóssy László. Nyilassy Sándor. Halála évének első fordulójára.)

MAGYAR NUMIZMATIKAI TÁRSULAT
BUDAPEST,
VIII. CSEPREGHY-UTCA 4.

Műemlékek Orsz. Bizottsága

Bpest

VI. Szépművészeti Múzeum

Nyilasy Sandor

ured életr.

T Szeg 1900. 59 l.

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Nyilassy Sándor

festő

laid

Szegedi Hirado

1913. ajár 13.

33. Debreczen (Hajdu vor)

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Nyilasi Sándor
MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
festőművész
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
1982 OKT 23

Hétvége

Bemutatjuk a szegedi Móra Ferenc Múzeumot

Nyilasy Sándor Kapás asszony című festménye a Szeged képzőművészete kiállításról

A múzeumalapítás gondolata Szegeden a szabadságharc idején vetődött fel. El is készítették az akkori gyűjteményt bemutató szekrényeket, a forradalom bukása azonban elfojtotta a szép kezdeményezést. Az 1879. évi nagy árvíz utáni gátépítési munkák során tömegesen kerültek elő régészeti leletek; halaszthatatlanná vált bemutatásuk, egy közkinccsé tételükre alkalmas intézmény alapítása. A Somogyi Könyvtár Szegedre kerülése adta a végső lökést; megalakult a Városi Múzeum és a Somogyi Könyvtár.

Az első kiállításon honfoglalás kori és őskori régiségeket mutattak be a harmincöt évvel korábban készült szekrényekben. A múzeum első igazgatója, alapítója Reizner János, Szeged történeteírója volt, aki hamarosan sikeres ásatásokat is folytatott Szeged környékén. Mint minden múzeum, a szegedi is elsősorban régészeti gyűjteményként indult, további fejlődését azonban vezetőinek szakértelme, ügyszeretete jelentősen meggyorsította. Tömörkény István a régészeti mellé megalapította a néprajzi gyűjteményt, mely a Szeged környéki hagyományos gazdálkodás, népélet ma már pótolhatatlan emlékeit őrzi; a természettudományos képzettségű Móra Ferenc pedig a természetrajzi gyűjteményt istápolta. Természetesen a régészet, az éremtan sem maradt mostoha gyermek. Ásatásaik híre messze túljutott határainkon.

Mindmáig példamutató a múzeumügyet, a szűkebb haza szeretetét propagáló tevékenységük. A magyar irodalomban azóta sem született ennyi és ilyen színvonalú múzeumi tárgyú novella, tárca, karcolat, mint Tömörkény és Móra tollán.

A magángyűjtők adományai s a város vezetőinek nagyvonalúsága a század elején lehetővé tették a képzőművészeti gyűjtemény létrehozását is. Rendszeresen vásárolták a kiváló hazai mesterek alkotásait. 1896-ban kezdték építeni a Közművelődési Palotát (Steinhardt és Lang tervezése), amelyben helyet kapott a múzeum. A gyűjtemény rohamos növekedése zsúfolásig megtöltötte a kiállítótermeket. A helyszűkén keveset enyhített az épület bővítése az ötvenes években, mégis ekkor nyílt először mód korszerű kiállítások bemutatására. A raktárakban több mint negyedmilló tárgyat őrzünk, kiállításainkon ezek legjavát mutatjuk be. (A múzeumnak külső kiállítóhelyei is vannak: a Nemzeti Történeti Emlékpark Ópusztaszeren; a dorozsmai szélmalom, a szegedi vármaradvány; a szegedi képtár a Horváth Mihály utcában s a Fekete ház.) Az intézmény falai között jelentős tudományos munka folyik, melynek eredményei elsősorban saját kiadványunk, a Móra Ferenc Múzeum Évkönyve lapjain válnak közkinccsé. A szegedi múzeum egyúttal a Csongrád megyei múzeumok központja is, kiállításaink nemcsak Szeged, hanem az egész megye muzeális anyagába is betekintést nyújtanak.

Saroktéka 1795-ből a Csongrád megyei parasztbútorok című kiállításról

Koszta József: Leányfej, a Lucs-gyűjteményből

A kupolacsarnokban Vágó Pál hatalmas festménye az 1879. évi árvíz emlékét idézi. Kissé eldugva az oszlopok között Munkácsy Mihály Honfoglalás című festményének vázlatai függnek. A mester e képéhez Szeged környékén válogatta modelljeit. A kupolacsarnokban időszakos kiállításokat is rendeznek. Az első emeleti folyosón a múzeum törzsgyűjteményének legszebb festményei láthatók; a díszteremben az elhunyt szegedi mesterek alkotásai kaptak helyet. Közülük Károlyi, Nyilasy, Szőri, Dinnyés festményei emelkednek ki, bizonyítva, hogy a helyi képzőművészet lépést tartott Európa szellemi áramlataival. A mellette levő teremben a Lucs Ferenc-gyűjtemény a hazai képzőművészet XIX. és XX. századi remekeiből ad keresztmetszetet.

A múzeum leggazdagabb része a régészeti gyűjtemény, amelyből Hunok, avarok, magyarok címmel a Közép-Európa történetére igen nagy hatást gyakorló három sztyeppei eredetű nép hagyatékát mutatjuk be. Hangsúlyozzuk mindazt, ami közös volt életmódjukban, de azt is, ami megkülönbözteti őket egymástól. A tárlat kiemelkedő érdekességei a szeged-nagysóstói aranylelet, mely az egyik hun király sírjából került elő; az előkelő avar és magyar viselet; a vallási élet maradványai, az államalapítás koráról származó faragványok, ötvöstárgyak.

Állandó kiállításon mutatjuk be Buday György grafikusművész életművét, aki nemcsak a magyar, hanem az egész európai grafika kiemelkedő egyénisége.

Az épület másik szárnyának egyik nagy termében Csongrád megyei parasztbútorokat és népviseleteket láthatunk. Betekinthetünk egy Szeged környéki tanya belsejébe is, úgy, hogy még a padlásra is föl lehet menni. A kiállítások sorát a természettudományi kiállítás zárja, mely az Ember és környezete címmel természetes környezetünk védelmének fontosságára hívja fel a figyelmet. A múzeum mögötti vármaradványban a középkori kőemlékeket bemutató kőtár látható. Az épület belsejében Szeged múltja, jelene, jövője címmel építésztörténeti kiállítás van, amely nemcsak Szeged múltját, az árvíz utáni újjáépítést tárja a látogatók elé, hanem a város fejlesztésének távlati terveit és makettjeit is.

Trogmayer Ottó
múzeumigazgató

Léggömbök a tudomány szolgálatában

A magaslégköri kutatásokra a múlt század elején kezdték alkalmazni a léggömböket. Nagy dolognak számított, amikor 1894-ben Berson német fizikus 9150 méter magasba emelkedett, s ott —47,9 Celsius fokot mért. Piccard professzor 1931-ben 15 781 méter magasságot ért el és a kozmikus sugárzással kapcsolatban végzett méréseket a sztratoszférában. A kutatóballonok jelentősége a mesterséges holdak korszakában sem csökken. Napjainkban a repülőgépek szolgálati csúcsmagassága és a világűrben keringő mesterséges holdak legalacsonyabb pályája közti kb. 120 kilométeres „senki földjén" végeznek kutatásokat mintegy 45 kilométer magasságig emelkedő ballonok segítségével, amelyek ritkábban embert, gyakrabban a műszereket viszik fel a magasba. A ballonszondákat hidrogénnel, esetleg más könnyűgázzal töltik meg. A ballon kosarába öníró műszert helyeznek. Amikor a léggömb nagyobb magasságban szétpukkan, a kosár ejtőernyővel ereszkedik a fölre. Az öníró műszer hőmérsékletet, légnyomást és légnedvességet regisztrál.

A léggömbös rádiószondák nem regisztrálják, hanem emelkedésük során automatikusan és folyamatosan szolgáltatják az adatokat a hőmérsékletről, a levegő nyomásáról és nedvességtartalmáról, a szél irányáról és sebességéről. A földön elhelyezett lokátorok szakadatlanul ellenőrzik a rádiószonda földtől való távalságát, sebességét és mozgásának irányát, amely egybeesik a szél mozgási irányával. A befutó adatokat időjárásjelentés készítéséhez használják fel. A ballonok nemcsak a meteorológusoknak, hanem a csillagászoknak is segítenek, akik zavarmentesebb látási viszonyok között és eredményesebben vizsgálódhatnak a sztratoszférából.

Egy ballonos meteorológia rádiószonda felbocsátásra való felkészítése egy szovjet kutatóállomáson. (APN—KS)

Képek a szocialista országok iparáról

Bulgária

A Szófia közelében levő Bobov Dol-i „Energoremont" Vállalat végzi az elektromos transzformátor-állomások karbantartását Délkelet-Bulgáriában. A vállalat rendelkezik az ország egyik legnagyobb univerzális esztergagépével (1—A—665 típus), amelyen a transzformátor-állomások nagy alkatrészeit készítik

(Fotó: BTA — MTI — KS — G. Kazakov felvétele)

Német Demokratikus Köztársaság

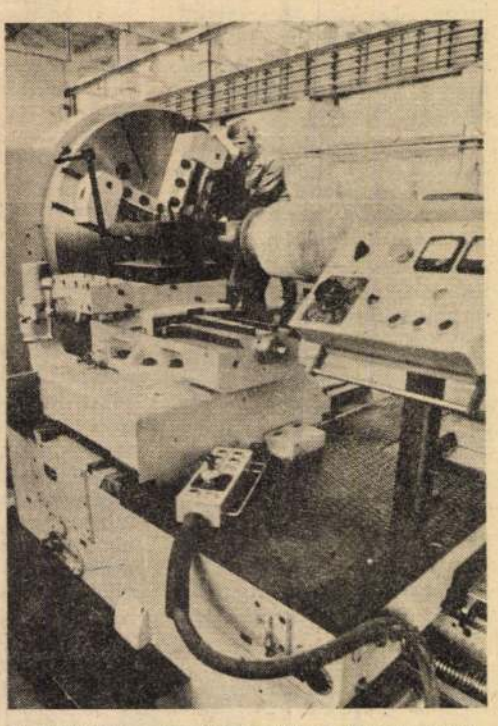

A freibergi nem vastartalmú fémek kutató intézete és az „Albert Funk" Bányászati és Kohászati Kombinát tudósai és technológusai új eljárást fejlesztettek ki másodlagos alapanyagok előállítására. Így a nemesfémtartalmú anyagok újra felhasználhatóvá váltak az ipar számára. Kutatómunkájuk során a tudósok nagyon jó minőségű eszközökkel dolgoznak, mint például ez az elektronsugár-mikroanalizátor, amelyet a fémes anyagok felületének vizsgálatára használnak

(Fotó: ADN/ZB — MTI — KS)

Lengyelország

Betakarító-gépgyár Plockban. Itt gyártják a lengyel kombájnokat — a „Bizon Super" és a „Bizon Record" típust. Olyan nagy irántuk a kereslet, hogy minden egyes darab, amely az idén elhagyta a gyárat, azonnal a földekre ment, hogy megkezdhesse a betakarítási munkát. A képen: utolsó minőségi ellenőrzés, mielőtt a kombájn elhagyná a gyárat.

(Fotó: CAF — MTI — KS)

Koreai NDK

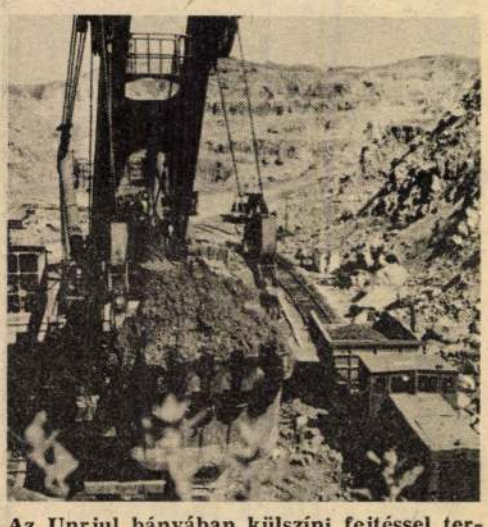

Az Unrjul bányában külszíni fejtéssel termelik ki a vasércet

(Fotó: KNA —MTI — KS)

Nyilasy Sándor

ívod

Lex Magyarás

412. b. l.

Nyilasy Sándor

U. 506.

Nyilasy Sándor

U. 1502

Nyilasy Sándor

U. 1035

Nyilassy Sándor

Költ

Művészet 1908.

65. l.

Nyilassy Sándor

Lásd

Művészet 1908. 57. l.

Nyilassy Sándor

Dologkerülők, repr.

Ta 10. l. irodalmá-
hoz is

Nyilasy Sándor

Cáisd

Szegedi Hirado

1911. febr. 26. n.

Nyilasy Sándor, festő; szül. 1873 december 2-án Szegeden

Nyilassy Sándor

Kártyázó fiúk

Budapest székesfőv. tulajd.

Szt. Máté evangélista.

21. Lorenzó di Pietro il Vecchietta
(sz. 1412 – ben † 1470 után) követője.

~~HOLTZER S. és FIAI~~
~~TEXTILÁRUK NAGYKERESKEDÉSE~~
~~SZEGED–BUDAPEST~~
~~ALAPITTATOTT: 1848~~

Nyilvány Sándor

LEVELEZŐ-LAP

MAGYARORSZÁG
9283 FEB 14 - 14
1 FILLÉR

Nagyságos
dr. Szentiványi Gyula
uznak

Budapest

V. Arena ut 41
Szépmüvészeti Muzeum

Kedves barátom.

16án, csütörtökön (de c. 10-12 ki) hívatalodban meg fog jelenni egy nő, a kit azzal biztam meg, hogy vegyen át töletek „Magvetők" csinni képemet, melyet Petrovics ő méltósága szíres volt a Tavassi tárlatra átengedni. Arra kérlek, hogy kiszítod elő a dolgot, vagyis hogy a kép. elismervény celenében akkor is átvehető legyen, ha Si nem vagytok ott.

szírességedet sokszor köszöni

Szeged, Révain. 8. hivesd Nyilas Sándor

Nyilasy Sándor

festő

vód

Krück. II. 324. l.

Kont Ignácz, egyetemi tanár

V. 219.

Nyilassy Sándor MDK

Hazatérő munkás pár, repr.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Nyilassy Sándor MDK

Napsütés, olf.

Tájkép akácfával, olf.

Tavasz a földeken, olf.

Hazatérő munkáspár, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Nyilassy Sándor MDK

Tanyai fiatalság, olf.

Gombaszedők, olf.

Tömörkény István, olf.

Templomtér, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Nyilassy Sándor

Juhokat etető asszony, olf.

Kálvária, olf.

Csónakos kirándulók, olf.

Micsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Nyilassy Sándor MDK

Legények, lányok, olf.

Alföldi paraszt, olf.

Önarckép, olf.

Kártyázók, olf.

Mücsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

M.D.K.

Nyilassy

"Bemutató a Mücsarnokban" cimmel a lap beszámol a "Téli mütárlat"-ról, s mint irja "2ol kiállitónak 582 mütárgya látható a termekben." Közöttük szerepel a müvész, akinek nevét a kritika kiemeli.

Szinház és Élet, Bp. 19o7. okt. 23. V. évf. 47. sz.

Nyilasy Sándor, festő

„Kálvária" c. Képe. 203 old. Fekete repr.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőművészetéhez. 180.o.

A A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

Nyilasy Sándor Pesta

„Kapás asszony" c. Képe. 205. old. Fe-
vete repr.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőmüvé-
szetéhez. 180.o.

A A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1956. Szegedi
Nyomda Váll. 1956

Ujvlaky Sándor
festő

M.D.K

Méltatás.

Szelesi Zoltán: Szegedi képzőművészek tárlata ...
Művészet, 1968. január – 21 lap.

Nyilasi Sándor

(1873 - 1934)

Reprod.: Napsütésben

: Tápai fiatalság

Szeged mai képzőművénete. (Reprodukciót)

Szerk.: Krajsó András, Szabolcsi Gábor.

Bev.: Horváth Mihály, 1955. Tinatáj. Mod.

Kiskönyvtár.

15 l.

14 l.

MDK

Nyilasy Sándor

Napsütésben, fepr.x

20. sz.i m. festészet és szobrászat B.Gal. és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDE

Nyilasy Sándor

Hazatérő munkáspár, o.

Napsütésben, o.

Tanyai fiatalság, o.

20.sz.i m. festészet és szobrászat M.Gal. és Móra F. Mus. Szeged 1966.

MDK

Nyilasy Sándor

Hazatérő munkáspár, o.

Napsütésben, o.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Nyilasy Sándor

Tanyai fiatalság, o.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és
Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Nyilasy Sándor

Napsütések, repr.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és

Móra F. Mus. Szeged 1966.

M.D.K.

Nyiberi Sándor
festő

A szegedi festészet fejlődésének alapjait rakja le. Művészetének létya Párizstól Nagybányáig nyúlik

Vinkler László: Szegedi festészet.
Művészet, 1968. Január – 24 lap

Nyilasy Sándor

l.

Lykafest 1896-1914

66. l.

67. l.

Nyilassy Sándor

I

Lyskafest 1896 – 1914

106. l.

Életrajz

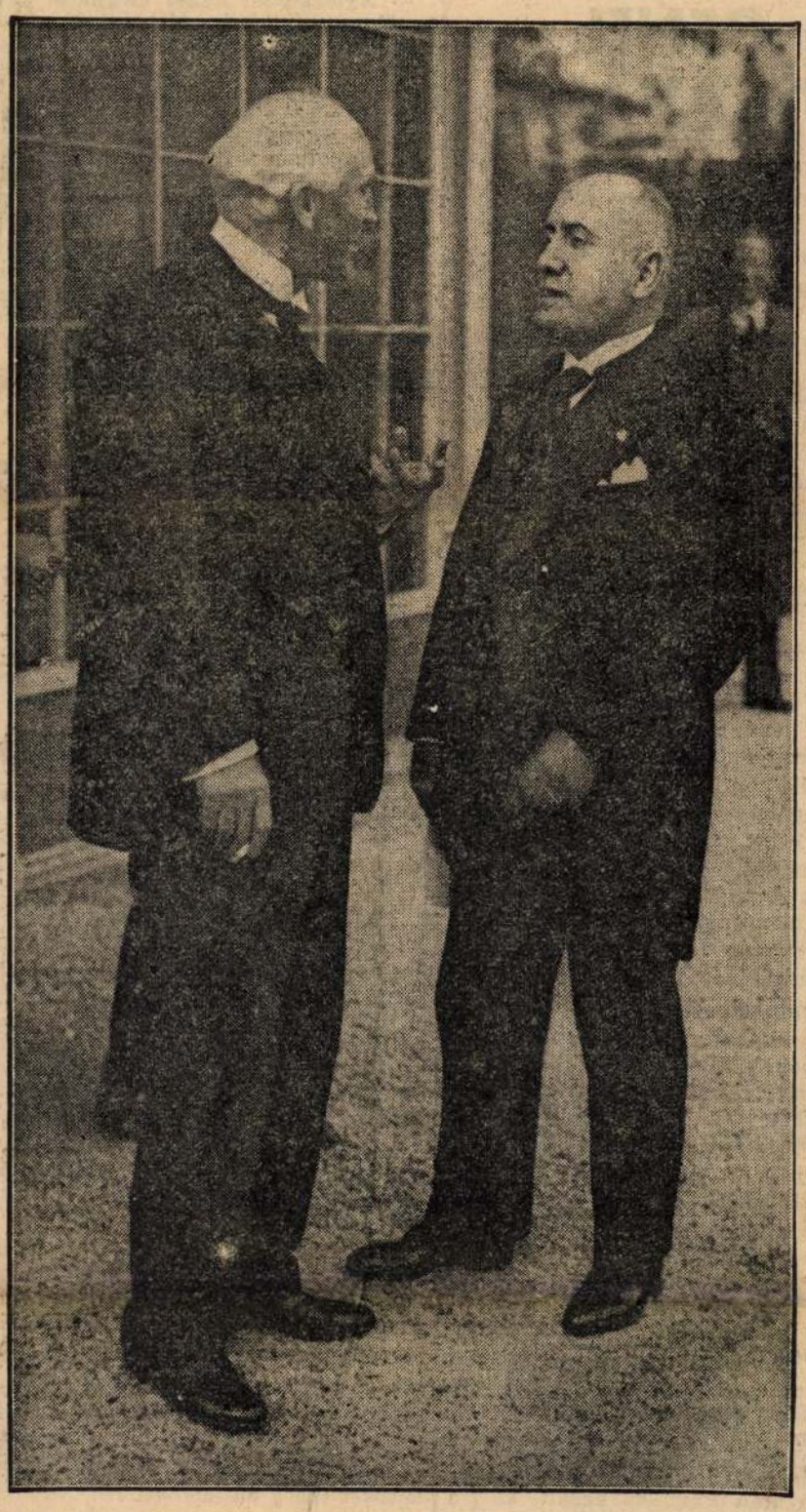

SIR JOHN SIMON ANGOL KÜLÜGYMINISZTER ÉS MUSSOLINI TÖRTÉNELMI TANÁCSKOZÁSA

MEGKEZDŐDÖTT A BÁLI SZEZÓN VÍZKERESZT NAPJÁN A JOGÁSZBÁLLAL. A felső képen magyarruhás táncosok járják a megnyitó csárdást, a »*Nem ütik a jogászt agyon*« zenéjére

ÁLL A BÁL

HÍREK

Előfizetési árak:

1 hóra . . . . . 3 P
3 hóra . . . . . 7 P

— **A hold felrobban — több millió év mulva.** Londonból jelentik: Sir *Jeans* híres angol csillagász az angol királyi akadémián tartott előadásában kifejtette, hogy *több millió év mulva a hold a föld vonzókörébe kerül.* A hold ekkor *először tojásalakúvá válik, majd darabokra robban* és a töredékek a föld körül fognak forogni, aminek következtében *a földet éppen olyan gyűrű fogja körülvenni, mint most a Szaturnuszt.* Jeans szerint a legtöbb bolygón nem található sem állati, sem növényi életnek semmi nyoma, mert nincs oxigénjük. Legfeljebb a Mars oxigénkészlete tehet lehetővé némi szerves életet, noha a légkör ott oly hideg, mint az olvadó jég. A Marson látható csatornák elméletét Jeans a képzelet világába utalta. Ha tényleg csatornák volnának, mondotta, akkor a vonalak nem lehetnének egyenesek. A Mercur hőmérséklete körülbelül 650 fok Celsius, úgyhogy folyói legfeljebb olvadt ólomból lehetnek. A nap 270.000 mérföld magas lángoszlopokat lövel ki, melyek messze bevilágítják a világűrt.

Jeans 2.000.000.000.000.000,000.000.000.000 tonnára becsüli a nap súlyát.

— **Ez aztán balszerencse!** *Lemberg*ből jelentik: Egy itteni ismert könyvkereskedő M. *Korzinszky* tönkrement és üzletét kénytelen volt bezárni. Üzlete bezárásának napján, mintegy halotti tort kívánt ülni és *ezért a legnagyobb vendéglőben nagy lakomát csapott.* Amikor fizetésre került a sor, észrevette, hogy *pénztárcáját otthon felejtette.* Volt egy sorsjegye és felkérte a főpincért, hogy fogadja el azt számlája kiegyenlítéséül. A főpincér és a vendéglős elfogadták a sorsjegyet, amelyet néhány nap mulva — *750.000 zlotyval húztak ki.*

— **Szőnyeg 40 millió ember számára.** A londoni *Empire* mozgószínház vezetősége pályázatot hirdetett olyan brit gyártmányú szőnyegre, amely *40 millió embert »kibírjon«.* Kiszámították ugyanis, hogy *a következő 20 esztendőben 40 millió látogatója lesz a mozinak.* A beérkezett ajánlat közül kettőt vettek figyelembe és azok közül is *azt a drágábbik szőnyeget vásárolták meg, amelynek négyzetmétere 35 fontsterlingbe került.*

— **Meghalt Ausztria leghíresebb szobrásza.** *Bécsből* jelenti tudósítónk: *Hanák* Antal, Ausztria legkiválóbb szobrásza tegnap meghalt. A jeles művészt szívszélhüdés ölte meg.

— **35 centiméter magas a világ legkisebb embere.** A világ legkisebb emberét az anatóliai *Pandirma* faluban találták meg. *Hussein* a neve és 36 éves. Az apró töröknek *mindössze 35 centiméter a testmagassága. Hussein* rövidesen világkörüli útra indul és pénzért fogja magát mutogatni.

— **Gyilkos merénylet az istentisztelet alatt.** Újév napján Soltszentimre községben a fülöpszállási református lelkész ünnepi istentiszteletet tartott az iskolában. Éppen az Úrvacsora osztásához akart fogni, amikor *Vörös Mihály, az elbocsátott harangozó fia ráugrott Horváth református gondnokra és kését az arcába szúrta.* Tettét bosszúból követte el, mert édesapja elbocsátását a gondnoknak tulajdonította. A harangozói javadalom mindössze havi 5 pengő.

Az igazi olcsó és jó bevásárlás titka mégis csak...
Klein Antal
divatárucikkek nagyáruháza
Új cím: Király ucca 49.
Szemben a Nagymező uccával

— **A szovjet új ötéves álma.** A *News Chronicle* moszkvai tudósítója lapjában közli a második ötéves terv részletes tartalmát. Ő az első külföldi hírlapíró, akit a tervről tájékoztattak. A tervet *Molotov,* a népbiztosok tanácsának elnöke és *Kubisev,* az állami tervbizottság elnöke körvonalazták. Az oroszok azt állítják, hogy ha ez az ötéves terv beválik, *Oroszországnak lesz a legfejlettebb ipara a világ összes államai között.* Teljesen új ipari területeket fognak megszervezni Ázsiában: Kelet- és Nyugat-Szibériában, Közép-Ázsiában és a távol keleten, ahol *eddig iparnak nyoma sem volt.* Az egyes ipari kerületeket olyan vidékeken építik fel, amelyeknek nyersanyagviszonyai a legjobbak. Így például középázsiai Oroszország gyapot vidékein *tizenöt új textilgyárat építenek fel és rendeznek be.* Az új ötéves terv igyekszik rendbehozni a meglehetősen rossz és fejletlen vasúti közlekedést. *Kilencezer mérföldnyi új vasútvonalat építenek és 5000 mérföldnyi vonalat villamosítanak.* Új vasútvonalat építenek Szibérián keresztül *Vladivosztokig.* Csatornaépítési programja is van az ötéves tervnek. Csatornával fogják összekötni a *Fekete* tengert és a *Káspi* tengert. Egyébként a második ötéves terv főcélja, hogy a könnyű ipart igyekezzék kiépíteni. *Oroszországnak eddig úgyszólván alig volt könnyű ipara, úgyhogy a lakosság még most is keservesen nélkülözi a legtöbb elemi szükségleti cikket.* Számos háztartási cikk és ruházati cikk gyárat fognak felépíteni. *A terv mezőgazdasági része az ország traktorállományát 2225 lóerőről 8200 lóerőre akarja emelni.* Százezer új »kombin«-gépet és 170.000 új teherautót fognak gyártani.

Az ötéves tervnek közoktatási része is van. A gyárak mellett működő technikai iskolákban *ötezer tanulót akarnak tanítani, 340.000 új mérnököt és 900.000 új technikust és gépészt akarnak kiképezni.* Az ipari munkások és egyéb alkalmazottak számát *30 százalékkal akarják emelni.* A közegészségügyi költségvetést 5 milliárd rubelről 20 milliárdra akarják emelni. A kórházi ágyak számát a városokban 44 százalékkal, a vidéken 98 százalékkal szaporítják. *Harmincnégy városban vezetik be a modern vízvezetéki rendszert.* Eddig csak ötven orosz városban volt villamosközlekedés, most hetvenben lesz. A mezőgazdaság kollektivizálását kíméletlenül végrehajtják. Most még csak a parasztok 35 százaléka tömörült kollektív gazdaságokba, *öt év mulva azonban a terv szerint nem lesz több magánmezőgazdaság.* A termelési költségeket 26 százalékkal akarják csökkenteni.

(Kérdés, persze, hogy mi fog mindebből megvalósulni?)

... Itt írjuk meg a félhivatalos *Izvesztija* szerint, hogy a szovjet közlekedési népbiztosa *megállapította a szovjet vasúti forgalmának teljes csődjét.* Mozdonyhiány miatt 756 vonat nem tudott indulni. A népbiztos a közlekedés katasztrófájáért a szovjetműhelyek rossz munkateljesítményét, a szakértők hiányát és *a nagy forgalmi késéseket okolja.*

— **Házasság.** *Baumgarten* Sándor és *Friedmann* Józsa e hónap 7-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Ráomlott a ház egy családra.** *Pápáról* jelenti tudósítónk: Pápaderecskén a *Pöörtestvérek* bérletén a cselédház tűzfala a sok esőtől és hótól meglazulva a napokban *leomlott* és a mennyezetet átszakítva, a *szobába zuhant. Itt maga alá temette Horváth József gazdasági cselédet, feleségét, kisgyereküket és kilenchónapos csecsemőjüket.* A szülők és a kisgyerek valahogyan kiszabadultak a törmelék alól, de a kis kilenchónapos csecsemő *meghalt,* mire kiszabadították.

— **Orvosi hír.** Dr. *Fillenz* Károly kórházi főorvos sebész-urológus (Akadémia ucca 7. Telefon: 113—53) ismét rendel.

Dr. *Reichl* Géza szemorvos, OTI osztályvezető orvos, szabadságáról megérkezett (VI., Andrássy út 8.).

— **Már szombaton,** e hó 13-án folytatják a 31. m. kir. osztálysorsjáték húzását. A megújítási összeg: 1/1 = 24, 1/2 = 12, 1/4 = 6, 1/8 = 3 pengő és a megállapított 30 fillér költségátalány a *húzás előtt* megfizetendő, különben a nyereményigény *és minden jog elvész.*

x **Az Igmándi vízben** ősgyógyerő rejlik, mesterséges pótlás, nem sikerült eddig. *80 éves multam,* mert »Igmándi«-t ittam, minden héten egyszer, félpohárral reggel!

GENFI ÚTRAVALÓ

Kállay Tibor kezdte, Bud és Korányi folytatták a Genfbe járást, ma Imrédy Béla pénzügyminiszter ült vonatra. Genf, háború utáni Genf? Nem lehet tagadni, egyik állomása a magyar kálváriának. És mégis... Nem lehet ellene lenni, sőt muszáj mellette lenni, mert akármilyen erősen és akármilyen jogosan is bírálták Genfet, valljuk be, e nélkül még ott sem tartanánk, ahol ma mégis csak tartunk. Mert Genf volt a konszolidáció centráléja, az volt, mert azon Genfen, a Genfbe gyülekezett világon, külföldi barátainkon át hoztuk egyensúlyba az állami költségvetést. Ami így csak két szó: állami költségvetés, de a valóságban a rend, a személyi, az élet- és a vagyonbiztonság kulcsa. Az állami apparátus, de a társadalom egészséges kulturális rendje is csak ott funkcionálhat maradék nélkül, ahol rendben van a büdsé. A miénk rendben van és ezért mondjuk, hogy attól, ami a háború után fenyegetett, az elbalkanizálódástól, Genf is óvott meg minket. Ahová most Imrédy Béla kimegy. Tudós politikus, hősiesen lelkiismeretes pénzügyminiszter. Kezében a mérleg nem billenhet fel. Útravalóul pedig reménységünket adjuk neki, aki most indul a szép hegyek közé, a nagy tó mellé a zöldposztós kerekasztalhoz. Tárgyalni. Harcolni. Reménnyel indul, sikerrel térjen vissza, ahová várjuk, haza.

— **Meghalt Nyilassy Sándor festőművész.** Szombat este a szegedi belgyógyászati klinikán szívbénulás következtében 61 éves korában meghalt *Nyilassy* Sándor festőművész. *Nyilassy* művészi tanulmányait Hollóssynál végezte Münchenben és Nagybányán, azután Párizsba került, ahol a Julian-akadémia növendéke lett. Háromszor nyerte el az Andrássy-ösztöndíjat. Szegeden telepedett le és onnan küldte képeit a Műcsarnok kiállítására. *Két festménye a Szépművészeti Múzeumban van,* 1907-ben a Lipótvárosi Kaszinó díját is megkapta. *Szeged városa saját halottjának tekinti* a festőművészt. *Kedd délután 3 órakor temetik.*

— **A női fodrász ipartestület tízéves jubileuma.** A női fodrász ipartestület vasárnap délelőtt tartotta tizedik jubileumi díszközgyűlését *Vágó* Viktor elnöklésével. *Silló* István alelnök hangsúlyozta, hogy a magyar fodrászipar *ma már külföldi vonatkozásban is első helyen áll.* A díszközgyűlésen okleveleket és kitüntetéseket osztottak szét. A budapesti női fodrász ipartestület aranyérmét *Vágó* Viktor nyerte az IPOSz díszoklevelével együtt, az Országos Iparegyesület ezüst érmét oklevéllel *Jónucz* József és *Hufnagel* József, az ipartestületi ezüst érmet *Silló* István, *Mink* Márton és *Krasznyi* Kálmán. Érmet és oklevelet kaptak még *Korpás* Sándor, *Nagy* Ferenc, *Gerő* Lőrinc, *Bandler* Fülöp s azok is, akik több éven át hűségesen szolgáltak egy helyen.

— **Nagy számban jelentkeznek a kiállítók az országos mezőgazdasági kiállításra.** A multévi mezőgazdasági kiállításnak a rossz viszonyok ellenére elért nagy sikere alapján a magyar gazdák bíznak abban, hogy az idei kiállítás is teljes mértékben be fogja váltani várakozásaikat és ezért, bár a tenyészállatcsoport jelentkezési határideje még csak január 15-én jár le, *tömegesen jelentkeztek máris* a kiállításon való részvételre úgy, hogy a megszabott kereteknek gazdag anyaggal való kitöltése már most biztosítottnak tekinthető.

A kiállítás bejelentési határidejét a rendezőbizottság (címe: Budapest, IX., Köztelek ucca 8., telefon: 886—85 886—01 és 866—05) a tenyészállatoknál január 15-ében, a többi csoportoknál pedig február 1-ében állapította meg.

— **Nyolcadszor akart meghalni egy zenetanár.** *Issekutz* Mihály 38 éves zenetanár, aki a Romanelli ucca 4. számú házban lakik, vasárnap a Hársfa uccában *megmérgezte magát.* A mérgezés következtében *az uccán hirtelen összeesett* s a mentők eszméletlen állapotban vitték a Rókus kórházba. *Issekutznak* ez már nem az első öngyilkossági kísérlete, *nyolcadszor szerepel már az öngyilkosok krónikájában.* Az előkelő családból származó férfi legutóbb vendéglőkben zongorázott és énekelt, de így sem tudta megkeresni azt a pénzt, amely *édesanyja eltartására* kellett.

AZ EST 455—55
Ne sajnálja a fáradságot
Minden új hírt azonnal közöljön telefonon velünk:
455—55 AZ EST

— **Száz éves a szarvasi főgimnázium.** A szarvasi evangélikus főgimnáziumnak második »születésnapját«: Mezőberényből Szarvasra *száz évvel ezelőtt történt áthelyezését Vízkereszt estéjén* vacsora keretében *ünnepelték* Pesten. *Raffay* Sándor püspök, a szarvasi öregdiákok szövetsége nevében beszélt. Mint mondotta: az intézettel együtt sokan megvénhedtek, de *az iskola szelleme nem öregszik meg soha. Raskó* Kálmán a gimnázium jelenlegi igazgatója egykori okmányok alapján ismertette a *»kőrösparti Athén«* elmult száz évét.

— **Betörés.** Özv. *Magyar* Józsefné szabónő *Aradi* ucca 22. számú házban levő lakásán *betörők* jártak és 1000 pengő értékű holmit vittek el.

— **Két nő közül a halált választotta.** Prágából jelentik: Rokitnitzban élt *Grunt* János 50 éves pincér, aki otthagyta feleségét és *összeköltözött barátnőjével.* Amikor állástalanná vált, visszatért feleségéhez, de utána jött a kedvese is. Néhány napig mindhárman egy fedél alatt éltek, *Grunt azonban nem tudta ezt a helyzetet elviselni és felakasztotta magát.* Előzőleg mindkét nőnek búcsúlevelet írt.

— **Valami új...** Harminc autóbuszon van már autrie-mozireklám, ami azt jelenti, hogy *naponta* 21.000 utast szorakoztat az új propagandaeszköz.

MERESKOVSZKI
Az ismeretlen
Jézus
JÉZUS TITKOS ÉLETE ÉS TANITÁSAINAK TITKA
KÖTVE 4·80 PENGŐ
ATHENAEUM

Nyilassy Sándor

Nemes Marcell képgyűjteményének II. kiállításán az Ernst-múzeumban szerepelt.

M.934.IV.15.

Nyilassy Sándor

— **Nyilassy Sándor képeinek árverése.** *Szegedről* jelentik: *Nyilassy Sándornak*, a két év előtt elhunyt kiváló szegedi festőművésznek hagyatékában lévő hetven festményre a bíróság hagyatéki árverést tűzött ki, amelyet december 4-én délután 3 órakor tartanak meg az ipartanonciskola nagytermében.

P.H. 936 XII/3

P.H.936.XII.3.

Nyilassy Sándor.

A Műcsarnok téli tárlatán falusi genrejai szerepelnek. (emlékre.)

Magyarság, 1927. dec. 18.

MDK

Nyilassy Sándor

Lyka K: Műcs. téli kiáll. Uj Idők 1907-8.
9.sz. 214 l.

Nyilassy Sándor

MDK

Ger Lon Mod fest. 89 l.

MDK

Nyilassy Sándor festő

Lyka Téli tárlat 1900-1. 39 l.

MDK

Nyilassy Sándor festő

Lyka K.: Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901.
39 l.

a fasizmus alatt emigrá
/Pór Bertalan; Ék Sándo
Iparmüvészet. A délor
magyarság a bőrtarsolyo
pok, szablyák markolatá
kesitő korongok

Nyilassy Sándor MDK

A tánc

Műcsarnok 1933 Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Nyilass y Sándor

művei aukción

PH. 1942. II. 11.

Kérdő

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 u

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: .

. . . . . .

Nyilasy Sándor

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban "Mise után"-ja szerepelt.

PH. 929. X. 20.

Nyilassy Sándor

Szegedi festő

Szelesi L.: Ny. S.

Sz. M. 1955. 73-78. l.
(képekkel.)

Sz. 1273 dec. 2. Szeged
Appia antikvárius mester

Nyilassy Sándor MDK

Anya és gyermeke

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

MDK

Nyilassy Sándor

Réten, o.

Gombaszedők, o.

Hazatérő munkáspár, o.

Szerelmespár, o.

Nagybányai festők. Nemz. Gal. 1962. jan.

Nyilassy Sándor.

A Műcsarnok téli tárlatán napos falusi tájképei szerepelnek. (emlitve.)

Nemzeti Ujság, 1927. dec. 18.

Nyilassy
Istőmivén

Tavarai Tárlat - Műcsarnokban

Magyarság
1929 III. 3

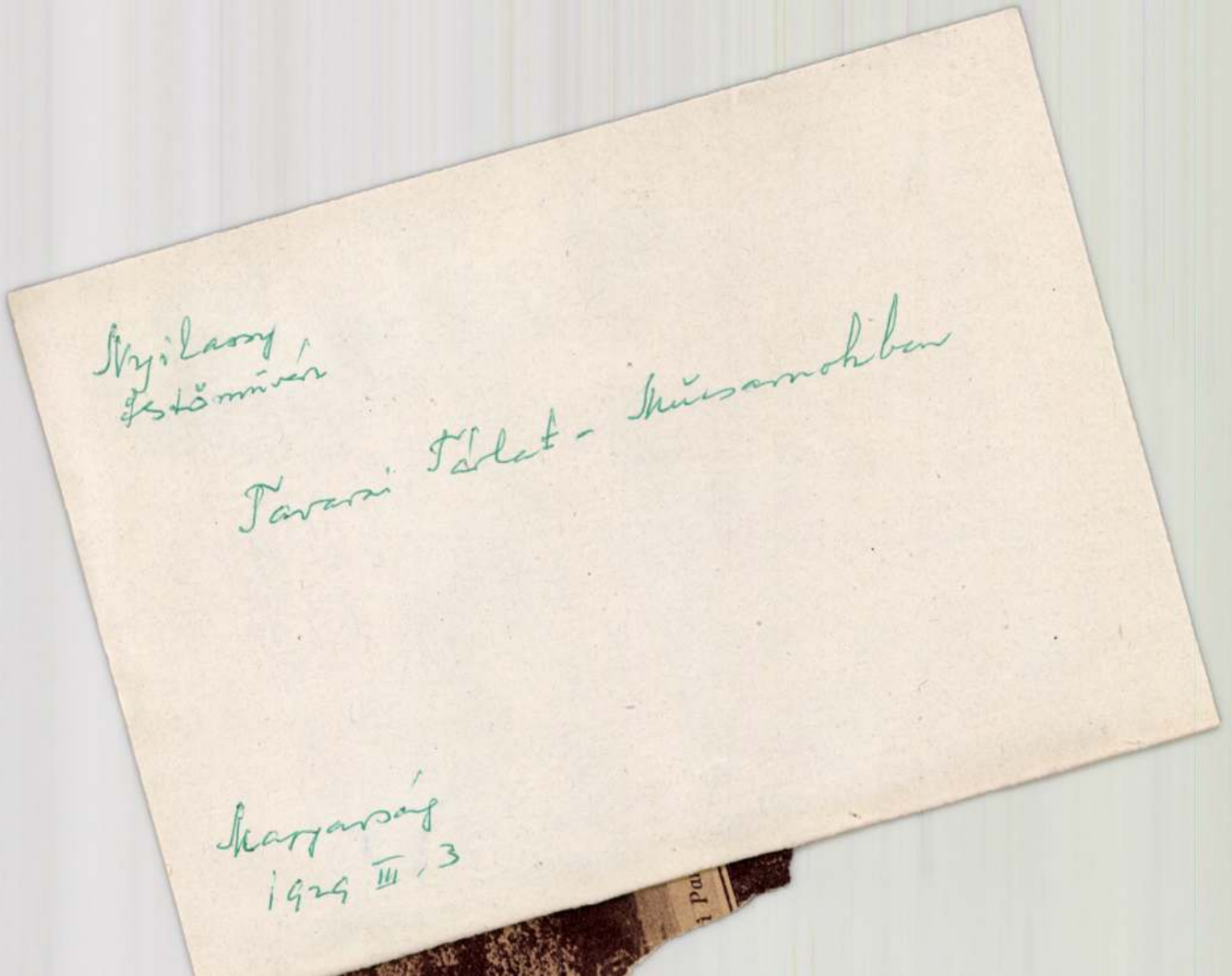

Nejilassy Sándor.

„Legények, leányok" c. vászna, szerepel a Műcsarnok téli tárlatán. (említve)

Pesti Hírlap, 1927. dec. 18.

Nyilassy Sándor.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat téli kiállításán szerepel.

Esti Kurir, 1927. dec. 20.

Nyilvany Sándor.

Ha Ott. Magyar Képzőművészeti Tanulat téli Kiállítása mu-latja nesepel.

Kati Lusi, 1927. dec. 20.

Nyilassy Sándor

Műcsarnok téli tárlatán szerepelt.

NU·929·XII·22·

Nyilassy Sándor

Műcsarnok téli tárlatain szerepelt.

A magyar [illegible]t köréből feltűnik Viski János „Gulyásbojtár"-ja [illegible] Dezső „Sárközy leány"-feje, Merész Gyula „Öreg béres"-e, Nyilassy Sándor ragyogóan színes leánycsoportja a Tisza-töltésen s egyik ötletes témája: a „Sárkányt eregető parasztfiuk"

PH. 929-XII-22.

Nyilassy Sándor

szerepelt a Múcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XII. 20.

Nyilassy

Műcsarnok téli kiállításáról szerepel.

Az Est 929. XI. 22.

Nyilassy Sándor

Műcsarnok téli kiállításán két nagyobb kompozíciója szerepelt.

8 ÓU·929. XII·22.

Nyilasy

Műcsarnok téli tárlatán szerepelt

MH. 929. XII. 22.

Nyilassy Sándor

festőművész

Klebelsberg emlékkiállítás - Műcsarnokban - képével szerepel. A szegedi népviseletet megörökítő: nagy vászna: A tánc.

Pesti Hirlap
1933.II.10.

M.D.K.

Nyilassy Sándor,festő

A nagybányai második nemzedékhez tartozott. 516.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.- képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Minerva.1960.Bpest

Nyilassy Sándor

Művével szerepel a Műcsarnok
Téli Tárlatán.

N. Ú. 929. XII. 22.

P. H. 929. XII. 22.

Nyilasy Sándor

Rohamozó Katona, o, 42×34.
Önarckép. o, 56,5×47,5
Templomtér o., 80×76
Napsütés o., 81×64,5
Legényes, leányos, o., 79.6×62
Mirnáth Kálmán o., 128×88,5
Táj felhőkkel, o., 41×32.5

Jobb

csongrádmegyei Képzőművészeti Kiállítás. Szeged, 1959. Kat. összeáll. Osváth Béla.

4.

Nyilasy Sándor Pest.

Javan a földeken,	olaj,	46×35
Tömörkény István,	"	40×32
Alföldi gazdaszt,	"	50×35
Vetésnézők,	"	116×94
Megvetők	"	97×77,5

Csongrádmegyei Képzőművészeti Kiállítás szeged, 1959. Kat. összeáll. Osváth Béla.

4 és 5

MDK

Nyilassy Sándor

Templomtér, o.

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

MDK

Nyilassy Sándor

Templomtér, repr.

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.

1966. okt.

NDK

Nyilassy Sándor

neve az előszóban említve

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

Nyilassy Sándor

Szerepelt az 1904-es vásárhelyi kiállításon

Ambrus Tibor: A vásárhely-művészet multja

Kortárs 1967 XII. 1986 old.

M.DK

Nyilassy Sándor
festő

Tersánszky Jenő gyermekkorában
Nagybányán gyakran volt segil-
ségére Nyilassy mesternek.

Dévényi Iván: Tersánszky Jenő és a képzőművészet
Művészet, 1968. junius - 20 lap

Nyikassy Sándor
festő

M.D.K.

Vlasics Károlyal szorosabb-
kapcsolatban volt.

Szelesi Lottán: Vlasics Károly
Művészet, 1968. julius - 14 lap.

Nyilassy Sándor festőművész

2 dor kergetőző felhői között a szertefoszló szép alföldi délibábot. Őt a magyar piktura Petőfi Sándorjának is lehetne nevezni, mert az érzés tuláradó temperamentumos heve ép ugy árad az ő szineiből, mint a költő ritmusából. Ezen lirai hév mellett csodálnunk kell még ezt a világoslátásu rendező elméjét amellyel a természet esetlegességeit, véletlenjeit és zavaró részleteit egy mélyen bugó dekorativ akkorddá tudja süriteni.

Szegedi Uj Nemzedék
1930.V.18.

MÜVÉSZET

NYILASSY SÁNDOR

Irta: **Pfeifer Elek.**

Tudatosan választottam cikkem ciméül csak ezt a sokat jelentő nevet, melynek viselője immár fogalommá vált nemcsak városunk, de hazánk képtárainban is.

Nyilassy Sándor ez alkalommal elhozta müvészi termésének negyvenhat darabját és ezzel alkalmat adott a müszerető közönségnek, hogy legyenek ők is »Vetésnézők«, vegyék szemügyre azt a mély barázdákat, amit Nyilassy Sándor ekéje a magyar artisztikum fekete televényébe szántott. És midőn igy ezt a gyönyörü vetést fojtott lélegzettel és a lelkesedéstől kipirult arccal nézzük, érezzük a magyar föld illatát ezekből a képekből kiáradni. Minden igazi müvészet földszagu, árasztja annak a vidéknek az atmoszféráját, melynek édes gyermeke a müvész. És ha ott elmélyedünk a magyar vidéknek tett eme szines szerelmi vallomásaiban egyre jobban halljuk véljük a magyar nóta sirva ujjongó bubámatát, látni véljük Nyilassy Sán-

Sokszor hallom azt a kifakadást, hogy az ő képei nagyon egyformák kevés témában a változatosság, önmagát ismétli. Michelangelo is egyoldalu volt, Shakespeare is az volt, bizonyos tekintetben az volt Petőfi is Munkácsy is, Erkel Ferenc is, Hiszen éppen ebben a koncetrációba rejlett a nagyságuk. De a magyar nóta is mindig csak egy-két szerkezetet variál és megis mindegyik más. Ő lehetne változatos is, ilyen külsőségekben, témában; de ez csak látszat volna, mert a téma mögött ott huzódik meg a müvész lelke, az pedig annál inkább mindig csak ugyanaz, minél nagyobb, minél eredetibb ez a müvész.

Mindezen tulajdonságainál azonban fontosabb az, hogy ő mindig őszintén és becsületesen önmagát adja, meglesi a magyar lélek minden rezdülését és ezt mint egy-egy szines mosoiyt állitja elibénk.

A most kiállitott képei nagyobbrészt ismertek ugyan, de ebben az együttesben ahogy a Kass hallijában azokat látjuk mégis lenyügöző hatásuak. Egyik legszebb darabja a »Juhász birkákkal«, amelyet még nem láttunk. Nagyon frissek a »Tápéi rév«, »Tápéi tája«, a »Szomszédok« és a »Sárkányeregetők« de ennek a frisseségnek ő sohasem áldozza fel az igazságot, amint látjuk. A sokszor látott »Buzaszentelés« pedig azzal az áhitatos hangulattal, ahogy a magasban hazánk védőasszonya trónoi a buzamezők fölött, ebben az elégikus hangulatban a magyar sors szimbólumának tekinthető.

A tárlat vasárnap nyilik meg. Persze ünnepélyes megnyitás, fény, reprezentáció, ezt nem veszi be az ő egyenes puritán lelke. Reklám sincs. Nagyuri, arisztokratikus modorához, bensőséges müvészetéhez a csinalaratta nem illik. Meghivók sincsenek, aki odavaló ugy is ott lesz, nem is egyszer hanem annyiszor, ahányszor önmagát megtisztelő az ünnepi hangulat csendes áhitatával.

Nyilassy Sándor festő

kezeljel a szentesi képzőművészeti

kiállításon (okt 1-5)

Magyarság 1927 IX. 28.

Nyilasi Sándor

Művei vannak a szabadkai múzeumban

A 1910-es években Horgoson élt. Ott festette Napsütésben c. képét, amely a szegedi múzeumban van

Szalai Zoltán: Kapcsolatok Szeged és Szabadka képzőművészetében

Tiszatáj 1967 X. n. 922 old.

A K

Nyilassy

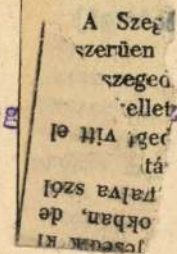

A Szeg
szerüen
szeged
ellet
ged
tá
alva szól
okban, de
Jeseuk ki

Művei, a Szeg ... zőm. Társ. tav. tárlatán.

Délmagyarország, 935. IV. 14.

MDK

Nyilassy

neve említve

Szegedi képzőműv. tárlata, N.Gal. 1967. aug.

Nyilasy Sándor

Lyka K. az ki tudott hurvát elotti
sz ban ziemeli fejlenelét, és tudt
„Anyja és parmele, és kány" c.
répert. (1905)

Kiss Lajos, Vásárhely mivánélet
Bp 1957

132 l.

[redacted]

Nyilassy Sandor festő

Műcsarnok, 1900/1901. téli kiáll. 60.l.

MDK

Nyilassy Sándor (1873-)

Fiatal parasztpár. Krétarajz.23x23.

Ernst Múzeum aukciói.XVII. 34.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Gerő Ö.: Az uj Szalon. Pesti Napló 1907. 59.sz.

MDK

Nyilassy Sándor

Malonyay D.: A Nemzeti Szalon házavatása. Budapesti Hirlap 1907. 59. sz.

MDK

Nyilassy Sándor

Vetésnézők, of. repr. A Képzőművészeti Társulat 1929-évi nagydiját nyerte

A képzőművészeti év története. P.H. 1930 évi naptára. 82.l.

MDK

Nyilassy Sándor

A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár Jankó János diját Nyilassy Sándor "Tánc" c. műve nyerte, az 1928.évi tav.tárlaton.

Évk.KMT. 1929. 16.lap

MDK

Nyilassy Sándor

Kukoricavetők, of.

Százezer pengőt kaptak müvészeink. Ujság 1928. máj. 27.

MDK

Nyilassy Sándor, festöm.

Horgosi ház. Olf.
Veranda. "

GMKT-Vándorkiállitások 1910.szept.8.-dec.27.Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.Sl.1.

MDK

Nyilassy Sándor

A képzőművészeti év története. P.H. 1930 évi naptára. 83.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Tánc c. olajfestményeért a Jankó János-díjat kapta

Aktuális képzőművészeti események. Pesti Hirlap 1928 évi Kincsesháza. 65.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Lyka K.: Uj képek a Nemzeti Szalonban. Uj Idők 19o1. VII. 44. sz. 392.l.

Nyilsasy Sándor MDK

Äszi napsütés, olf.

Mücsarnok 1910/11 téli kiállitás

Nyilassy Sándor, festőm. MDK

kitünően van képviselve.

K-n Ö-n: Tavaszi tárlat a Műcsarnokban.
Vas.Ujs.1959.56.évf.15.sz.ápr.11. 286.l.

MDK

Nyilassy Sándor

Hergosi ház, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. 37.1.

Nyilassy Sándor MDK

Horgosi ház, olf.

Veranda, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Nyilassy Sándor

A Műcsarnok 1929-iki tav.tárlatán a Társulati nagy dijat, 1600 pengőt Nyilassy Sándor kapta "Vetésnézők" képére.

Cikk: A Műcsarnok tav.tárlatának dijai.

Képzőművészet, 1929. 19.sz. 104.l.

MDK

Nyilassy Sándor

"Vasárnap" c.festm.repr.

Modern magyar festőművészek. 109.1.

MDK

Nyilassy Sándor

Művészet 1912. 46.l.

MDK

Nyilassy Sándor festőm.
1873-1934

Csónakjavitás. Olf. Jelz.

Ért. Csarn. 1937.okt. 83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 32.l.

Nyilassy Sándor

emlékkiállítása.

Délvidéki Szellemi Találkozó

Szeged 1944.

Képzőművészeti kiállítás katalogusa

a szegedi katalogusok közt.

[illegible]

[illegible] itom.

[illegible] kilenczszáz hét évi oktober

[illegible] napján.

DR. NEMES JÓZSEF KIR. KÖZJEGYZŐ VAJDA-HUNYADON

[illegible]

Kir. Közjegyző

Nyilassy Sándor MDK

Lányok a Tiszatöltésen

Mücsarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

MDK

Nyilassy Sándor

Képzőművészet 1931. 41. sz. 141.l.

Nyilassy Sándor MDK

Vasárnap, olf.

Mücsarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

MDK

Nyilassy Sándor

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930. 34. sz.
204.1.

Nyilassy Sándor MDK

Lányok a Tisza-töltésen, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Nyilassy Sándor festö.

Művészet.1907.268.l.

M.D.K.

Nyilassy Sándor

"Vasárnap délután" c. festményét rendezték meg a szegedi Élő Tárlat keretében.

Osváth Tibor Ottó: Élő tárlat Szegeden c. Szinházi Magazin, Bp. 1941. márc. 12-18. IV. évf. 12. sz. 14-15. lap

.M.O.

Nyilasy Sándor MDK

Füzesben, olf.

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Nyilasy Sándor

MDK

Lányok a Tisza partján, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Nyilasy Sándor MDK

Vetésnézők, repr.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Nyilasy Sándor

MDK

Vetésnézők, olf.

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Nyilassy Sándor MDK

Sárkányeregetés, olf.

Mücsarnok 1929/3o téli kiállitás

Nyilassy Sándor MDK

Erdő szélén, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Nyilassy Sándor MDK

Sárkányeregetők, repr.

Mücsarnok 1929/30 téli kiállitás

Nyilassy Sándor

Sárkányerőgyök, repr.

Nyílasy Sándor

U. 1502.

vrod

Szivessy Tibor:

Nyílasy Sándor.

Szegedi Napló.

1914. jun. 28

nbözö természetü dolgokról van
ndő az anyag szerint illetékes összes
véleménye.

47. czikkely.

yelőség és a vidékenkénti bizottság
tása után a minisztérium kikéri a
és szépművészetek felső tanácsának
t.

z elidegenítés ellen nyilatkozik, a
m közli véleményét az érdekelt
élyekkel, eltiltván azokat minden
péstől.

lső tanács kedvezően nyilatkozik, a
m, amennyiben hatásköréhez tar-

[1] 29. §. A jelen törvény intézkedései ellenére foganatosított elidegenítések jogilag semmisek.

30. §. A jogi személyek kezelői és tisztviselői, kik a 2. §. intézkedéseit be nem tartották 200—10.000 liráig terjedő pénzbirsággal büntetendők. (Lásd a 2. §. szövegét a 85. czikkely jegyzetében.)

32. §. Eltekintve attól, ami a következő §-ban említett esetekre nézve állapítva van, ha a 2., 5. és 6. §-ok (lásd a 2. §-t a 85. czikkelyre, az 5. §-t a 129. czikkelyre, a 6. §-t a 134. czikkelyre vonatkozó 4) alatti jegyzetben) be nem tartása következtében a dolog meg nem található, vagy az országból kivitetett, a törvényszegő köteles a dolog értékének megfelelő kártérítést fizetni. A kártérítés a 2. §. be nem tartása esetében a károsított jogi személy javára fordítható.

Nyilasy Sándor

Lyka München

Fo. 72 l.

E kiállítás

a GUSTAFSBERGS PORCELLÁNGYÁR,

HJALMAR OLSON
igazgató,

CARL AXEL PETTERSSON
főkonzul,

ALRIK SUNDÉN-CULLBERG

Nyilasy Sándor

Lyka Károly: Nyilasy Sándor-emlékkiállítás. Az 1934 máj. 19. megnyitáson tartott előadás. 8-r. 14 l. Szeged, 1934.

Gerd (1453)

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR. I

191 7évi 7441 számv. sz.

ügyosztály

XIII.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Nagyméltóságu

báró F o r s t e r

mint a Müemlékek Orsz.Bizottság

Folyó évi junius hó 20

ratára, van szerencsém Nagrand Mi

visegrádi utiszámláját 23 K.5

Nyilasy Sándor

1873 – 1934

Szabad Művész_t

1951. 212. f

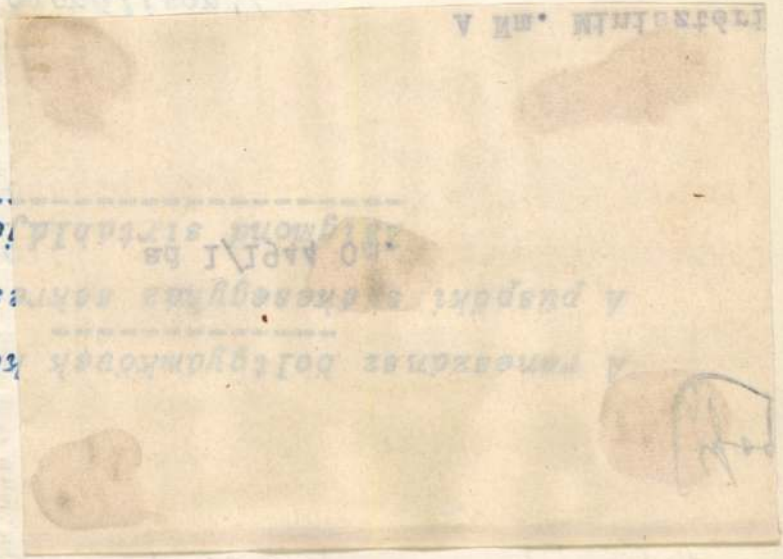

7) arkanytsredék fürészfog és levélsorral díszítve

ól:

osettafrizt

NB. leírásnál mindenütt nominativus

ogonálisan!/

est Zsigmond) cimere.

áriumából:

llapotban levő párkányt.

766-os ivéhez hasonló ivet lehe-

ó pilléreire állitva.

ő párkányok közül egyet. fürészfogas

gfonadékos rosettafrizt.

gjobb rosettafrizt.

MDK

Nyári Sándor dr.

Nyáry Sándor dr.: Kupeczky János és Mányoky Ádám a Szépművészeti Muzeumban. Művészet 1906. 250-258.l.

Mgr. Ivan Semor dr.

Nyilassy festő

Magyar Művészet, 1926

365–384.o.

Réti István: A harminc éves Magyar. II. közlemény.

M Ű V É S Z E T
VII.évf.1908.
56.l.

Péczely
Béla

N y i l a s s y S á n d o r :

Vasárnap.

Olajfestmény.

A Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeménye.
A Nemzeti Képcsarnok-Egylet alapitványából.

Nyilasy Sándor

U. 2222

Szegedi Híradó
1916. jun. 20.
(Szegedi festőművész kiállítása Miskolcon.)

koll. kiáll. Miskolcon a Solymossy-képszalon kiállítása Eretében

568.-
~~617~~ --, azaz

ő, mely összeget felvettem.

.....számhoz.

Hivatalos

A kiküldött neve, állása, fizetési osztálya: P a u l o ... igazg.őri ... V...

A kiküldetés helye, célja és a rendelet kelte, száma: A szombathely ... helyreállitás... A Müemlékek O...

Tétel	Idő hó	Idő nap	Az utazás részletezése felszámítá
1.	1938. ápr.	10.	Vasúti jegy Budapes... gyv. fél II.oszt.
2.	"	13.	Vasúti jegy vissza...

Nyilasy Sándor

emlékkiállítás

Szeged 1944.
márc. 19-26
közötti.

A katalógus
ide ér!

Budapest, 1943. junius 30.

rszágos Bizottsága

ségének

B u d a p e s t .

ıs 8.-iki keltezéssel beterjesztettem
szóló mult évi, azaz 1942 évi elszá-
ıtében, amelyben az ezen idő alatt
ıletesen felvannak sorolva. Sem a je-
ásomban nem szerepel az általam tel-
ra vonatkozó tétel. Ezért tisztelettel
ıtkozó munkadijamat méltányos összeg-
ahhoz hozzájárulni méltóztassék, hogy
get az elszámolás céljára kezeim kö-

Nyilassy Sándor

l.

Magy. Művészet

1948. 148. l.

Sá/E

39. április 8.

Nyilasy Sándor
festőről
bő adatokat kapok
Mucsi nevű
egyetemi hallgató
szakdolgozatához
(Gerevich Tibor
tanítványa
1951 máj. elején

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M. KIR. MINISTER

5618/1912. szám.

Nemzetőrök Országos Bizottsága elnökének, folyó évi április hó 23-án 264. szám alatt kelt leiratának tudomásul vétele és megfelelő további intézkedés végett megküldetik.

Budapest 1912. május 18-án

~~Garzó Berthold~~

K Nyilassy Sándor

Az Orsz. Képzőművészeti Társulat téli tárlatán Zala György nyerte el az 1200 kor. Ráth-díjat. Simay Imre és Damkó József kis állami aranyérmet kaptak. Az Eszterházy-féle vízfestmény díjat, 600 koronát Garzó Berthold nyerte. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díjával Nyilassy Sándort, s a 2000 koronás Ipolyi-díjjal Damkó Józsefet tüntették ki.

Művészet 1908. 65. l.

nincs céd

(Ki tüntetének)

585×448 mm.

„Az első hadtest rohama Budapest fehérvári kapujára és a bástyán ütött résre 1849. évi május 21. napján reggeli 4 és 6 óra között. Rajz. *Apáti (Thán) Mór.* A fővezéri könyomdából" M. T. Kpcs. Kat. 12,

Gróf Lamberg Ferenc meggyilkolása a hajóhídon 1848 szept. 28-án. Aláírása: „Die Ermordung des k. Kommissärs Grafen von Lamberg auf der Pesther Brücke", s ugyanaz olasz, német és szláv nyelven. — Főv. Múz. Kat. V. 45.

Budavár ostroma 1849-ben. Jelzés nélkül. — 48×34 cm. — Főv. Kvt. Bq. 769/255.

Budavár ostroma 1849-ben. Jelzés nélkül 1849. — Főv. Kvt. Bq. 769/133.

Buda Pest éjjel máj. 13-án 1849. Jelz: *„Lith. A. F. Walzel, Pest."* A Hölgyfutár 1850. évi II. L. melléklete. — Főv. Múz.

Budavár ostroma 1849: „A bécsi kapu bevétele május 24-kén 1849" aláírással. Jelz.: Rajz. és kőre metsz. *Vinczky József.* — Főv. Kvt. B. 769/86.

— Főv. Kvt. B. 769/213.

Heldentod des General Hentzi's bei der Estürmung Ofen den 21. Mai. 1849. Jelz: „Gez *v. H. Gerhart.* Neue Wieden, Kettenbrückgasse Nr. 827 in Wien". — Főv. Múz. V. 40.

Heldenmütige *Vertheidigung der Stadt und Festung Ofen* durch G. M. Hentzi gegen die Uebermacht der Stürmenden Insurgenten unter Görgey *den 21. Mai. 1849.* Wien Werner, 1849. — 37×27 cm. — Főv. Kvt. B. 769/213.

Hentzi's Heldentod bei Erstürmung von Ofen am 21 ten Mai 1849. Jelz: „Gez. u. lith. v. *A. Strassgschwandtner".* 59×39 cm. — Lanfr. Kat, 272.

Budavár 1848. május 21.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Nyilasi Sándor

DÉL-MAGYARORSZÁG

1966 MÁJ 8.

1021

MŰVEK ÉS MESTEREK

Nyilasi Sándor: Hazatérő munkáspár

Alföld tája és népe sok magyar festőt megihletett. Soraikból különösen három művész: Tornyai, Koszta és Nyilasi Sándor (1873—1934) emelkednek ki. Míg az előbbi két művész a viharsarki szegényparasztság nyomorát és lázadó indulatát drámai erővel ábrázolta, addig a szegedi Nyilasi színpompás képein a komorságnak semmi nyomát nem találjuk. Derűs hangulatú művészetében a tápéi nép életkedvét és törhetetlen szorgalmát meggyőzően fejezte ki.

Egyik legszebb alkotása, a Hazatérő munkáspár, a Móra Ferenc múzeum képtárában látható. Művén a lenyugvó nap fényétől megvilágítva, mezítlábas parasztpár halad, a napi földmunkából, hazafelé. Az ember kapát tart az egyik vállán, a másikon kabátja lóg panyókásan. Mellette lépdelő felesége ételhordó kisgarabolyt és vízeskorsót visz. Látszik rajtuk, hogy örömben és bánatban, jóban és rosszban kitartanak egymás mellett. Összeszokott munkás, dolgos emberek. A hátterül szolgáló meszelt vályogkerítést a mögüle kihajló lombsátor zöld reflexszel szórja be, mely által a munkáspár tüzelő színű alakja a hideg és meleg tónusellentétek által zengzetes hangsúlyt kap. A művész korábbi, mérsékeltebb ecsetkezelése itt bátrabbá, hevesebbé válik. A nagybányai, szabadban való festés tanulságait sikerrel használta fel.

Nyilasi Sándor alkotásai nemcsak megragadó közvetlenségükkel lepnek meg bennünket. Különös vonzóerejük abban van, hogy olyannak mutatják be a Tiszatáját, ahogyan az az itteni emberek tudatában és érzelemvilágában. él. A néppel összeforrott, lírai realista festészetét szegedi képzőművészeti hagyományaink megbecsült értékei közé soroljuk.

Sz. Z.

A televízió és a gyermek

Ismerős családnál töltöttük a vasárnap estét. Érdekes, izgalmas filmet jelzett a műsor, de hangsúlyozottan tizennyolc éven felülieknek. A család tízéves, szöszke hajú kislánya azonban éppen olyan várakozással ült a televízió elé, mint édesanyja és édesapja. Amikor megkockáztattam a kérdést, vajon nem kellene-e lefektetni, hiszen ez felnőtteknek szóló film, édesanyja azt mondta:

— Ugyan, Kati ma jó kislány volt, ezért jutalmul megnézheti a nagyfilmet...

●

Az eset nem egyedülálló. S hogy nem egy családban megismétlődik, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a legutóbbi szülői értekezleten is napirendi pontként szerepelt a „Televízió és a gyermek..."

— Kérem a kedves szülőket — mondta az egyik általános iskola VII. osztályának osztályfőnöke —, hogy válogassák meg, mikor és mit nézzen meg a televízióműsorból a gyermek. Mi, pedagógusok érezzük leginkább annak hatását, hogy a televízió előző este milyen hosszú műsort sugárzott. Különösen az utolsó órákon a gyermekek figyelme lankad, majdnem elalszanak — ha a tv-műsor tizenegykor ért véget. A gyermekek iskolai viselkedését is befolyásolja a televízió. Ha valamilyen bűnügyi filmet vetítenek, másnap az egész osztály nyomoz, „leüt" és „üldöz". Ha a film szerelmes volt, akkor a fiúk megvitatják a „nőket" és a kislányok beszédtémája a szünetben a szerelem...

●

A televízió műsorában korosztályokhoz igazodva sugároznak a gyermekműsorokat is: a kicsiknek az esti mesét, a bábfilmeket, a vasárnap délelőtti intervíziós gyermekműsorokat. A nagyobb korosztály megnézheti a tudományos és technikai témájú kisfilmeket, és ha a „nagyfilm" vagy tv-játék gyermeknézőknek is megfelel, ezt a korábbi kezdés, vagy a rövidebb időtartam is jelzi.

A felnőtteknek szóló műsor megnézését azonban nem helyes megengedni. Ez a gyermek számára nehezen felfogható ismereteket, s beszédtémát jelent, eltereli figyelmét a tanulásról, a játékról.

Sok szülő azzal „védekezik", hogy a televízió abban a szobában van, ahol a gyermek alszik, s ha a szülők nézik a műsort, lehetetlen, hogy a gyermek ne lássa. Mindenre van lehetőség. A lehalkított hang, s a gyermek fekhelyének eltakarása akár egy kis függönnyel — megoldás lehet.

Vannak, akik — mint a cikk elején említett házaspár is — a tv-nézést jutalmazásra használják fel. A televízió egyes műsorszámai a gyermek iskolában tanult ismereteit vizuálisan gyarapítják. Ezeket lehetőleg ajánljuk is a gyermek figyelmébe. A televíziónézést, mint jutalmat, azonban nem tartjuk megfelelő pedagógiai módszernek.

●

A gyermek szokja meg, hogy a televízió híradója után nap mint nap az esti lefekvés következik, attól függetlenül, hogy jól vagy rosszul viselkedett-e. A szülő pedig ragaszkodjék ehhez. Így nem lesz panasza a pedagógusnak sem, nem lesznek álmosak, durcásak az órákon a gyermekek. Csak egy kis szülői következetesség szükséges ehhez.

K. M.

MDK.

Nyilasi Sándor

Müvei a hódmezővásárhelyi muzeumban

Csongrádmegyei Hirlap 1966 juni.4.

· d ő i v

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Nyilassy

Kiállt

8 ó. U. 932 XII 18

ok müvészetéről: . . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt: . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

Nyilasy

Neve említve

Dél-Magyarország 1966. jún. 26.

Nyilassy Sándor

Vidéki

P. H. 932. XII. 20.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatás

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott . . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mely

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányuto

. . . . . .

. . . . . .

MDK.

Nyilasi Sándor

Müvei a Völgyessy gyüjteményben

Tiszatáj o 66 febr.168.lap

Nyilassy Sándor festő

Közegben említett művek: Tanyai fiatalság,
Napsütésben

A XX. századi magyar
festészet és grafikának

Bodnár Éva

1966. ápr. 7. Filmvilág.

Nyilassy

Kiállít.

M. 932. XII. 9 18

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatás

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott . . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mel

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányut

. . . . . .

. . . . . .

MDK.

Nyilassy Sándor

Müvei a Völgyessy gyüjteményben

Délmagyarország 1965 okt.5.

322 Nyilasy Sándor: Hajóács.

Nyilasy Sándor

455 Góth Móric: Ködös őszi reggel.

MDK

Nyilassy Sándor

Vasárnap

M.táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. Műcs.

1927. jan.

1.-es számu cédula M.D.K.

Nyilasy Sándor

"Tiz éve halt meg a szülőföld szerelmese: Nyilasy Sándor" cimmel ir a müvész életéről V.J. és bemutatja két müvének repr.-ját: "Vasárnapi séta", "Tánc a Tiszaparton" c. festményeket. Ezenkivül megemliti még a "Magvetők", a "Vetésnézők" és a "Buzaszentelők" c. müveit.
Az Alföld, a Tiszavidék festője volt, irja a cikk.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. dec. 29.-1944.jan 4. VII. évf. 2. sz. ~~le~~- 22.lap

2.-es számu cédula

M.D.K.

Nyilasy Sándor

A "Nagybányai Festők" társaságához tartozott. Sok bel-és külföldi kiállitáson vett részt a külföldi kiállitásokon aranyérmekkel tüntették ki,-irja a lap. 1912-ben I. Ferenc József magánképtára számára megvásárolta "Játszó fiuk" c. müvét. 1929-ben megkapta az 1600 pengős Társulati nagydijat s az Országos Képzőművészeti Társulat törzstagja lett. Klebelsberg megbizta a szegedi egyetem Földrajzi Intézete számára egy nagyszabásu "Hármaskép" megfestésével.

V.J.:Tiz éve halt meg a szülőföld szerelmese c Szinházi Magazin, Bp. 1943. dec. 29.-1944. jan. 4. VII. évf. 2. sz. 22. lap.

Nyilassy Sándor

MDK

Juhász birkákkal, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Nyilassy Sándor

MDK

Tápéi leány, olf.

Tápéi házak, olf.

Erdő szélén, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Nyilassy Sándor

festőművész

Képzőművészeti Egyesület tárlata - Szegeden a Kultur-palotában - képével szerepel. Tápé hangulatának szines dalu szerelmese. Az ő kifonott antintikumát mohón élvezzük. Kalapot emelünk, ő a magyar ugar egyik büszkesége. -

Szegedi Uj Nemzedék
1929.V.26.

Nyilassy Sándor

festőművész

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter a Városok Szövetségének Miskolcon rendezett kiállitásán megvásárolt : Lányok a Tisza partján c.képét Miskolcnak adományozta.-

Nemzeti Ujság
1929.XI.23.

MDK

Nyilassy Sándor, festő

Szerepel az ismertetésben.

– : Nagybányaiak 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. máj. 5.

Vigilasy Sándor
festő

M.D.K.

Méltatás.

SZ. Z.: Veszics László
Művészet, 1969. február - 24 oldal

Nyilassy Sándor festő.

K. V. 599/1899.
1899. okt. 31

Nyilasy Sándor

KM Társ. (törzstag)

Mucsarnok

1931. tav. tárl. 57

1932. febr – marc. kiáll. 440

1932/33. téli kiáll. 254, 702, 703, 704

Fête

Nyilassy Sándor

Műcsarnok

1915. tav. Kiáll. 65, 152
155
1916 tav. Kiáll 133, 156
1927. magyar Táj. 285
1927/28. Téli Kiáll. 296, 302
1928. Tav. Kiáll. 82, 83, 114
1929. tav. Kiáll. 13, 14, 229.

1904. X. 7.

Beszterczebánya

A főfelügyelőség 1903. évi jelentése. (752/1904.)

Nyilasy Sándor

1920. dec.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Az uj ruha, olyf. 36000.-

keveset, de állandóan
kiállít itt

Vízivókanalak V. 178.

velezés, újrakezdés, csömör, más nő, szakítás. Szóval a szabályszerű kis tragédia.

— Vagy boldog házasság! Talán még szegényen is boldog.

— A házasság valószínűsége annyi, mint egy a százezerhez. Utóvégre lehetséges, nem mondom. A főnyereményt is mindig megnyeri valaki, csak mi sohasem találkozunk az illetővel. Ugy kell megszövegezni, hogy a nőnek ne támadjanak fájó, vagy éppen ellenséges érzései, ha olvassa. Várjon csak! A nyelvemen van valami. „Halász Tódor szeretné viszontlátni Micit, aki mellől tizenöt év előtt elsodorta a háború és az élet . . .“ Nem jó! Nagyon hosszú. És ez se igaz.

Leszegte fejét, a földet nézte és vékony redő jelent meg homlokán, amint gondolkozott.

Miért töri így a fejét? — csadálkozott magában Tibor. — Csupa rend ez a nő! Csupa tisztesség! Adva van egy feladat, amelyet meg kell oldani, tehát vesződik vele.

A vesződés vége újabb mondat lett, de ez sem bizonyult megfelelőnek.

— Nézzük csak! Talán így — keresgélt a nő. — „Halász Tódor kéri a tizenöt év előtti Micit, jelentkezzék.“ Ez jó lesz.

—Nagyon hideg, — vélte Tibor.

— Hát cifrázza ki. Magának is szabad valamit kitalálni.

— Talán tegyük hozzá: „Akit sokáig hiába keresett.“

— A „sokáig“ ugyan túlzás, de legyen. Egyúttal, úgye, olyan magyarázatféle is akar lenni, hogy mért csak most jutott eszébe a hirdetés. Nem rossz gondolat! Nézzük csak, hogy fest az egész? Mici! Felkiáltójel. „Halász Tódor kéri a tizenöt év előtti Micit, akit sokáig hiába keresett, jelentkezzék!“ Nagyon jó. Le is írhatja.

Tibor keresgélni kezdett a zsebeiben. Papírt talált, de ceruzát nem. Vilma segítette ki.

— Látja, ilyen maga! Mérnök és ceruza nélkül járkál a világban. Hősszerelmes, akin az első ostoba véletlen kifog. Vigyázzon, mert még majd elhiszem, hogy olyan, amilyennek mondta magát.

— Olyan is vagyok, akár vigyázok, akár nem. Bár Mici olyan okos lett volna, mint maga!

— Bár! Beleegyezem. De írja hát — mondta türelmetlenül Vilma.

Tréfálni akart, nevetni szeretett volna, de nem sikerült. Megnyúlt az arca és lekonyult egyik szájszöglete, mialatt nézte a férfit, aki írt és mögötte a Dunát, amely hidegen csillogott.

Aztán bedobta a ceruzát a retiküljébe és elindult. Tibornak úgy kellett utánaszaladni.

Nem tudta, mit mondjon, mit kérdezzen. Mert amit legjobban szeretett volna megkérdezni, ahhoz nem volt mersze. Ugyan mit is felelne ilyen kérdésre: „Mondja, Vilma, de őszintén! Mindez nem komédia?“

Inkább hallgatott.

A leány törte meg a csendet.

— Legokosabb, ha postautalványra írja a szöveget és úgy küldi a pénzt is. Úgyis be akarunk menni egy kávéházba, majd kiszámítjuk, mibe kerül. A három utalványt aztán holnap reggel, mielőtt bejön a gyárba, feladja az útbaeső postahivatalban.

— Igazán kíváncsi vagyok, — mondta Tibor — kapok-e rá választ?

— Én biztosra veszem. Nincs olyan nő, aki ne találkoznék szívesen azzal a férfival, akit egyszer szeretett. Még, ha közben meggyűlölte is. Még, ha közömbössé vált is. Persze, a találkozáshoz az kell, hogy életben legyen és a hirdetést is észrevegye.

— Maga szerint tehát, ha — mondjuk — négy heti hirdetésre nem érkezik válasz, az annyi mintha Mici meghalt volna? Én nem mernék ilyen merész lenni.

— Én nem látok ebben a feltevésben semmi merészséget sem. Persze, ha külföldre, vagy éppen más világrészbe került, akkor nem kapunk választ. Vagy csak hónapok múlva. De, ne féljen, akárhogy lesz is, azt, hogy mi történt vele, bizonyosan meg tudjuk majd állapítani. Ne feledje a másik módszert!

— Hajlandó folytatni a kutatást akkor is, ha a hirdetésekre nem jön felelet? — kérdezte Tibor.

— Természetesen! Én nem szoktam félig csinálni valamit. Két hónapon belül — kezeskedem érte — vagy viszontlátja Micit elevenen vagy megtudja, hogy elérhetetlen.

— Olyan, mint egy mese! — csóválta a fejét, Tibor. — Tizenöt év! És két hónap! És közben maga, mint valami tündér varázspálcával... Szinte félek...

— Mitől? — kérdezte, egyenesen arcába tekintve a nő.

Tibor hallgatott.

Az Erzsébet-hídhoz közeledtek.

A híd mellett, a lesüllyesztett kis parkban nem járt senki. A padok is üresek voltak. Üldögéléshez hűvös volt még az idő.

Az egyik útkanyarulat mellett, félig eldugva, lehajló orgonabokrok közt egy pad. Tibor ólmos lábakkal állt meg előtte.

— Jöjjön! Mit áll meg! — idegeskedett, ismeretségük kezdete óta most először, Vilma.

Tibor, a hirtelenkedésre meglepetten nézett rá és mentegetőzve, csendesen mondta:

— Bocsásson meg. Egy régi emlék. Itt csókoltuk meg egymást először.

Folytatjuk

Úton

— J. P. Polonszkij —

A szteppe néma — távol van az út,
Fűborzoló szél lebben a mezőről,
Ködös a táj — szívemben bánat őröl
És kelni érezek titkos borút...
Bár futnak a lovak lihegve-fújva,
Nekem az cammogás. Ha látok is,
Csak puszta az, sík róna, szteppe újra...
— Mért nem dalolsz ma egyet sem, kocsis?...
A nagyszakállú kocsis szól vidáman:
— „Rosszabb napokra kell a nóta még.“
— Minek örülsz hát? — „Nincs messze a házam
És ismerős már itt ez a vidék.“
Imhol a tárt kapu. Ételt s az ágyon
Nyugtot talál ő fedele alatt.
Fáradt vagyok — én is pihenni vágyom;
De nem lehet... Váltják a lovakat.
— Élj boldogul! Én hosszú útra keltem;
Nyirkos az éj — nincs tűzhelyem nekem...
Dalol a fuvaros. Zavart a lelkem...
A rossz napokra nincsen énekem!...

Oroszból fordította: GYÖRI-JUHÁSZ JENŐ

Nyilasy Sándor

Napsütés. Nyilasy Sándor festménye

Művészet

Egy város és az ő művész-fia

Irta: **Lyka Károly**

Szegeden született, ott munkálkodott és ott is halt meg Nyilasy Sándor. Harminc éven át festette Kamarás, Tápé, Horgos, Dorozsma embereit és tájait. Csak a szülőföldje érdekelte és az a nép, amely ezen a földön született és ezt a földet túrja. Már ez is ritka eset, még ritkább azonban az, ami csak halála után lett nyilvánvaló, amikor emlékkiállítást rendeztek képeiből. Ekkor kiderült, hogy csaknem valamennyi festménye szegedi emberek birtokában van. Itt bizony csütörtököt mondott a régi bölcseség, hogy senki sem próféta a hazájában. A város társadalma ragaszkodott az ő hű fiához, aki bár Párizst, Münchent, Angliát, Spanyolországot járta tanuló-éveiben, elválaszthatlanul hozzátapadt a tiszaparti földekhez. Ez a vonzalom, amely összekötötte a várost az ő művész-fiával, elkísérte haláláig, sőt még azon túl is. Még friss a hant Nyilasy sírján, de Szeged társadalma máris sietett felidézni az ő festőjének emlékét, még pedig a legméltóbb módon, mintegy 250 képéből kiállítást rendezett. Fölélesztette halottaiból: hiszen a művész a műveiben él. Ebben a kiállításban újra előttünk áll a festő, kilencéves korától addig a napig, amikor egy még befejezetlen kép elmondja nekünk, hogy a tápéi műterem ajtaján kopogtat a halál.

Nyilasy művészetének apró inkunábulumai papírdarabkák, amelyekre egy gyermek keze írta tehetséges ügyetlenséggel az ő iskolai tapasztalatait. A rendezők buzgalma meg tudta szerezni első olajképeinek egyikét is. Itt még nem Nyilasy hangja szól hozzánk, hanem egy rossz festőiskoláé. Akkor talált igazán magára, amikor bejutott Hollósy és a nagybányaiak körébe. Itt nem recepteket tanítottak, hanem elfogulatlan őszinteséget. Szinte szemünk előtt bontakozik ki, miként fogott ez az új tanítás az ifjú festőn, aki hazatelepedvén a szülőföldjére, most már ebben a jelben fejlesztette tehetségét. Szinte mikrogrammokban fejezhető ki, mint válnak színei optikai könnyűségűekké. Palettája rohamosan tisztúl a Tisza partján, az ólomsúlyú komor színek eltűntek, a vaskos festék színné desztillálódik. Közvetlenség és az élet meleg karakterizálása ül a képekre. Ezek közt akad egy sor, amelyek muzeális értékek volnának bárhol.

Nyilasyt a pesti kiállítások termeiben elég gyakran láthatta a közönség, de nem láthatta jól. Ezeken a nagy kirakóvásárokon egyik kép rontja a másikat és elmossa a festő arcélét. A szegedi kiállítás az első, amely fölfedi igazi lényét és betekintést nyit a festői értékeibe. De ezenkívül még egyébbe is: a hűségnek és szeretetnek abba a ritka esetébe, amely összeforrasztotta a várost az ő művész-fiával.

Töprengés Szeged térképe fölött

A KARTOGRÁFIAI vállalat néhány hónappal ezelőtt jelentette meg Szeged megyei jogú város új térképét. A térkép adatai az 1968. április 30-i állapotot tükrözik. Szeged térképén azóta semmilyen változás nem történt. Ha azonban a tíz évvel ezelőtt kiadott térképet veszszük alapul, és összehasonlítjuk az ez évi kiadással, meglehetősen sok változást figyelhetünk meg rajta. Így például a többi között azóta kapott utcanevet a Petőfitelep 56. utcája és a népszerű Sárga-üdülőtelep, amely Tömörkény István nevét vette fel. Egyes utcák ugyanakkor *„elvesztették"* a nevüket, mint például a *Szentháromság* és *Apáca* utca, és ma *Hunyadi* János és *Lumumba* utca néven találhatók a térképen.

Előre szeretném bocsátani, töprengésem célja nem az összehasonlítás, nem a megváltozott utcanevek felett való meditálás, hanem javaslattétel az egyre épülő Szeged új utcáinak, tereinek, körútjainak elnevezésére. Néhány statisztikai adat azonban már csak az érdekesség kedvéért is ide kívánkozik. Ezek szerint a városnak 545 utcája — sugárút, körút, út, sor, fasor, rakpart, közudvar megoszlásban — és 35 tere van. Ha az utcaneveket tüzetesebb vizsgálat alá vesszük, megállapíthatjuk, hogy azok bármennyit is változtak az elmúlt évtizedek, sőt évszázadok alatt, még ma is sok vonatkozásban utalnak a *„víz"* mellett emelkedő város politikai, társadalmi és gazdasági eseményeire. Az ősi szegedi utcanevek mellett (*Ősz* utca, *Árvíz* utca, *Bárka* utca, *Kistisza* utca) különösen a szabadságharc nagyjai kaptak szép számmal utcát a városban. Rajtuk kívül képviselve vannak legjelesebb íróink, költőink, festőink, szobrászaink, zeneszerzőink. Azt azonban feltétlenül szóvá kell tennem, hogy bosszantóan sok *„szent"* utca található Felsővároson és Rókuson. Szám szerint egy tucat, úgymint *Anna, Antal, Gellért, György, Imre, Mihály, Miklós, Rókus.* De sok a semmitmondó utcanevek száma is: *Gáz, Rom, Agyagos* utca; *Kénytelen* sor, *Szélső* sor, *Csavar* sor. Ezek a nevek ma már egyáltalán nem felelnek meg az utca jellegének, másrészt politikailag sem helytállónak, mint például *Fodortelep* esetében. Ennek a telepnek utcáit ugyanis a 40-es évek elején a visszacsatolt országrészek városai alapján nevezték el. A mai *Tarjántelepen* így azután ilyen utcák nevei olvashatók: *Bártfai* utca, *Iglói* utca, *Lőcsei* utca, *Rozsnyói* utca, *Késmárki* utca és *Tátra* tér.

Utcát, körutat a munkásmozgalom mártírjainak!

— Utoljára 1946-ban volt utcanévrendezés — mondja *Dégi* István, a Csongrád megyei pártbizottság archívumának vezetője. — Akkor azonban a fasiszta vezetők neveitől tisztították meg a városokat, így Szegedet is. Az azóta eltelt időszakban volt ugyan néhány névváltozás, de ezek kevésnek bizonyultak. Ha a nemzet nagyjainak történelmi szerepét, jelentőségét nézzük, igen sok utca viseli az 1848-as hősök nevét. Éppen ideje, hogy megemlékezzünk a munkásmozgalom mártírjairól, hőseiről. Javasolnám, hogy a munkásmozgalom legkiemelkedőbb hősei — az eddigiek mellett — kapjanak utcát vagy utat, körutat Szegeden. Indokolja ezt egyrészt szegedi munkásságuk, másrészt kiemelkedő tevékenységük és nemzetközi elismerésük a munkásmozgalomban. Én a következőket javasolnám:

1. **WALLISCH KÁLMÁN** (1889—1934). A polgári demokratikus forradalomban vezetőszerepet töltött be; a Csongrád megyei szociáldemokrata mozgalom vezetésében vett részt. A Tanácsköztársaság alatt a szegedi direktórium tagja, a forradalmi törvényszék bírája volt. Ausztriában 1934-ben a fasiszták meggyilkolták.

2. **KILIÁN GYÖRGY** (1907—1943). Börtönbüntetését a szegedi Csillagbörtönben töltötte.

3. **LATINKA SÁNDOR** (1886—1919). A kommunista földmunkás mozgalom mártírja.

4. **KORVIN OTTÓ** (1894—1919). A Tanácsköztársaság idején, mint a Belügyi Népbiztosság politikai nyomozóosztályának vezetője.

5. **STROMFELD AURÉL** (1876—1927). A Tanácsköztársaság északi hadjáratának katonai vezetője volt.

6. **ZALKA MÁTÉ** (1896—1937). A spanyol szabadságharc mártírja.

— A felsorolt nevek mellett megemlíteném még, hogy *Marx* és *Lenin* mellől hiányzik *Engels* neve — fejezte be javaslatait Dégi István.

Festők, akik a Tisza partján alkottak...

Szelesi Zoltán művészettörténész elsősorban Szeged neves festő és szobrász alkotóinak nevét hozza szóba, amikor javaslata felől érdeklődöm. Azoknak a művészeknek a nevét, akik életük legnagyobb részét Szegeden töltötték, és alkotásaikkal országos hírnevet vívtak ki maguknak, nemzetközi elismerést szereztek.

— Első helyen *Nyilasy* Sándor (1873—1934) festőművész nevét javasolnám. Őt követően *Károlyi* Lajosét (1877—1927), hiszen őt is, mint Nyilasyt, a legjelentékenyebb szegedi festők közé számítjuk. Kettőjükön kívül *Dinnyés* Ferenc (1886—1953) is utcát érdemelne Szegeden. Képei nemcsak a szegényes, elmaradott vidéki környezetet leplezik le, hanem nagy erővel ábrázolják a művésznek a Tisza-parti város iránti hűségét. Javasolnám még a fehérterror által meggyilkolt *Kukovetz* Nana (1885—1919) festőművésznő nevét. A fiatalon mártírhalált halt szegedi művésznőt méltó hely illeti meg a magyar proletár festők soraiban. A szobrászok közül még egy név: *Vastagh* György.

— Kit javasolna még rajtuk kívül?

— *Rudnay* Gyulát, akinek 1926-ban művésztelepe volt Szegeden, és növendékeivel mintegy hatvan rajzon megörökíttették a régi Palánk, a Szív és az Ipar utca környékét, az egész lebontásra ítélt negyedet, ahol most a klinikák állnak. Végül pedig *Derkovits* Gyula nevét említeném. A nagy festőművészről feltétlenül utcát kellene elnevezni — Munkácsy és Benczúr mellett — Szegeden.

Az utcanevek megváltoztatását különben 1918 decemberében már *Juhász Gyula* is javasolta. Javaslata a Dél-Magyarország 1918. december 24-i számában jelent meg. Véleménye szerint a *Cizella* teret *Szabadság* térnek, a *Valéria* teret *Dankó* térnek kellett volna elnevezni. A *Korona* utcát *Egyenlőség* utcának, a *Mars* teret pedig *Béke* térnek. A névváltoztatás, ha nem is ebben a formában, megtörtént.

— Feltétlenül vissza kellene állítani azonban, az időközben eltörölt *Sóhordó* utca nevét (ma: Kossuth utca) — mondja *dr. Csongor* Győző muzeológus, akivel a város történetéről, íróiról és költőiről beszélgetünk.

Miért felejtettük el Gárdonyi Gézát?

— A város utcaneveiről a tizedlajstrom őrzi az első feljegyzést. Az okirat 1522-ből származik és 30 utcanevet tartalmaz. Köztük található a már említett Sóhordó utca neve is. Szerintem Szeged mai utcaneveiben nem tükröződnek arányosan a város történeti hagyományai. Egyes, valóban semmitmondó utcaneveket feltétlenül tartalommal kellene megtölteni, mint például a *Debreceni* utcát Debreceni Ignácról vagy a *Répás* utcát Répási Mihály, Szegeden elhunyt 1848-as honvédtábornokról (sírja a Belvárosi-temetőben) vagy a *Rigó* utcát Rigó József, Petőfi barátjáról, a Pilvax-kör tagjáról (sírja a Felsővárosi-temetőben) kellene elnevezni.

— Kiket javasolna az írók, költők közül?

— Mindenekelőtt *Gárdonyi* Géza nevét mondanám, aki 1888 és 1891 között Szegeden élt és a Szegedi Napló munkatársa volt. Rajta kívül mindenképpen utca illetné meg *Babits* Mihályt, aki annak idején (1906—1908) a városi főreáliskolában tanított és a Partizán utcában lakott. Megemlíteném még *Reizner* János nevét is. És hadd éljek még egy javaslati lehetőséggel: én feltétlenül megszüntetném a kormánybiztos *Kállai* Ödön utcáját és a főispán *Kállai* Albertét is. Méltánytalannak tartom elismerésüket tevékenységükhöz képest.

ÉRTÉKES és elgondolkoztató javaslatok hangzottak el. Jelentőségüket csak fokozza az egyre épülő, terebélyesedő Szeged születő új utcáinak, tereinek, útjainak jelenléte. Éveken belül számolni kell velük. Ahogy Szeged új utcái, körútjai ott húzódnak már a fejlesztési tervet dokumentáló térképen, úgy válik egyre szükségesebbé az utcák, körutak neveinek megtervezése, úgy, hogy az elnevezések a város hagyományaiból és nemzetünk politikai, társadalmi eseményeiből fakadjanak.

POLNER ZOLTÁN

ros értelmében a nagyvilág Egyiptomban csakúgy, mint értékben.

delt, több milliárd forint

vita alakult ki arról, nem volna-e helyesebb, ha

KOVÁCS IMRE

Intézkedés Szentesen

a jövedelmi aránytalanságok megszüntetésére

Lapunk június 2-i számában *„Aránytalanságok a megye mezőgazdasági szakembereinek helyzetében"* címmel cikket közöltünk, amely a Csongrád megyei NEB megállapításain alapult. A vizsgálattól függetlenül szóvá tettük, hogy egyes termelőszövetkezeti vezetők indokolatlanul — a közgyűlésen elfogadott fizetési, illetve jutalmazási rendszer alapján indokolatlanul — magas jövedelemhez jutnak. Példaként hoztuk nyilvánosságra, hogy a szentesi Termál, régi nevén Új Barázda Tsz elnöke, főagronómusa több tsz-ben ellátva a vezetői tisztet a megengedettnél jóval nagyobb jövedelemhez jutott.

VIZSGÁLATOK

Igen élénk visszhangot váltott ki megyénkben a cikk. Számtalan levél érkezett szerkesztőségünkbe és írók egyöntetűen kifogásolták az egyes helyeken megnyilvánuló jövedelmi aránytalanságokat. Azt *nem vitatta senki, hogy szép eredményeket értek el a közös irányítása alatt levő szövetkezetben a szentesi szakvezetők*, amiért elismerés illeti őket. Az viszont visszatetszést szült, hogy ennek alapján túlságosan nagy összegeket vettek fel.

Az illetékes párt és állami szervek a bejelentések alapján *már a cikk megjelenése előtt is* foglalkoztak az Új Barázda Tsz vezetőinek aránytalanul magas jövedelmével. Június 2-a után viszont egy *miniszteri bizottság* is vizsgálatot tartott és a közös megállapítás szerint nem az 1967-ben érvényes termelőszövetkezeti javadalmazási rendszer szerint jutottak magas prémiumhoz az érintett szakvezetők. Ezért a Szentes Járási Tanács VB mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya részben megsemmisítette a cserebökényi Népszabadság Tsz. 1967. december 18-án megtartott közgyűlésének a vezetők prémiumának kifizetéséről szóló határozatát. Egyben kötelezte a szövetkezet vezetőségét, hogy tegyen intézkedést a 40 százalék feletti eredményességi javadalmazás összegének visszafizetésére. A határozat *Virágos Kis* István tsz-elnököt 54 ezer 248 forint, *Kardos* Ferenc András főagronómust 88 ezer 434 forint és *Mérai* József üzemgazdászt 36 ezer 996 forintot jogtalan eredményességi javadalmazás visszatérítésére kötelezte.

ERKÖLCSILEG IS KIFOGÁSOLHATÓ

A Csongrád megyei Tanács VB. Mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya határozatban erősítette meg a Szentes Járási Tanács VB mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya döntését. „Az eredményességi javadalmazás címen kifizetett összeg egy naptári évben nem haladhatja meg a szakember évi alapjavadalmazásának 40 százalékát" — szól az indoklás. S ezzel kapcsolatban a megyei határozat kifejti, hogy a *cserebökényi Népszabadság Tsz vezetőinek kifizetett nagyösszegű ereedményességi javadalmazás a jogszabály sértésén túlmenően erkölcsileg is súlyosan kifogásolható.* Bizonyos vonatkozásban a tsz vezetőinek cselekedete ártott a termelőszövetkezeti mozgalomnak, mert arra lehetett következtetni, hogy a tsz-vezetők *lényegesen nagyob jövedelemmel rendelkeznek, mint a népgazdaság más ágazataiban levő hasonló munkakörű irányítók.* Márpedig ez csak egyedi esetekben fordul elő.

A helyi intézkedésekhez tartozik, hogy Kardos András főagronómus, az év első felére sem veheti fel a József Attila Tsz-ben az elnöki fizetés 100 százalékát, amire a szerződés szólt. Csak a másodállás dotálásaként járó alapfizetést és az annak 50 százalékáig terjedhető eredményességi prémiumot. Javaslat történt arra vonatkozólag is, hogy 1969. január 1. után a szentesi József Attila Tsz egy másik szakemberrel oldja meg a főagronómusi tiszt betöltését.

A TAGSÁG SZEREPE

Előző cikkünkben csupán az aránytalanul magas jövedelmek ellen emeltünk szót, de nem tértünk ki az úgynevezett 16-os FM rendelkezés megsértésére. Ennek megállapítása — a szentesi esetnél is — a hivatalos szervek feladata volt. Ez természetesen meg is történt. A javadalmazással kapcsolatban a valóságos helyzetet tárta fel tehát cikkünk azzal a céllal, hogy hozzájáruljon a szövetkezeti demokrácia megszilárdításához.

Célszerű megjegyezni, hogy legtöbb szövetkezetben már évekkel ezelőtt is a fennálló rendelkezések alapján javadalmazták a vezetőket, sőt nagyon sok helyen nem is merítették ki a „keretet". A tagság ugyanis a jó gazda módján ellenőrizte, hogy milyen formában megy végbe az eredményességi prémium folyósítása. A közgyűléseken általában megszabták a vezetők anyagi elismerésének mértékét, de olyan határt állapítottak meg, amely ösztönözte is a szakirányítókat a gazdálkodás eredményességének növelésére. Azaz *arányban volt a vezetők premizálása a közösség előrehaladásával és a rendelkezések paragrafusaival.*

A jövőben a szentesi Termál Tsz esetében is kifejezi *a szövetkezeti közösség anyagi vonatkozású elismerését* a vezetőkkel iránt, — akikre nagy feladatot hárít a két gazdaság eredményes irányítása a megnövekedett követelmények között —, de a megfelelő helyi és intézményes ellenőrzés *meggátolja az aránytalanul magas jövedelmek kialakulását.*

TÓTH JÓZSEF

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296; 188-307
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
1968 DEC 1

A Magyar Állami Pincegazdaság Badacsonyi Palackozó Üzemében naponta mintegy 20 ezer palackot töltenek meg ízletes borfajtákkal. Az üzem évenként 14 ezer hektoliter bort továbbít hazai és külföldi fogyasztásra.

Képünkön: munkában a palackozó automata.

A tüzelőolajról

Az Ásványolajforgalmi Vállalat szentesi kirendeltségének vezetője közölte, hogy újabb intézkedések történtek a tüzelőolaj kedvezőbb árusítására. A vásárlóközönség joggal kifogásolja, hogy messzi kilométereket kell megtenni a tüzelőolajért — a berekháti üzemanyagtöltő-állomáshoz. Nos, a változás abban van, hogy a helyi fogyasztási és értékesítő szövetkezet Rákóczi utcai és a Marx téri boltja is árusít ezután tüzelőolajat. Különösen a Marx téri bérházak lakói veszik jónéven az új vásárlási lehetőséget. A Marx téren 20 literes, a Rákóczi utcai boltban ennél nagyobb tételben árusítják az olajat.

A Szentessel szomszédos községekben szintén könnyen hozzájut a lakosság a tüzelőolajhoz. Az úgynevezett törpe benzinkutak szolgáltatják az olajkályhák „nyersanyagát", többek között Derekegyházán, Fábiánsebestyénben, Mindszenten, Csanyteleken, Nagymágocson. Nagytőkén most akarják megszervezni a tüzelőolaj helybeli árusítását.

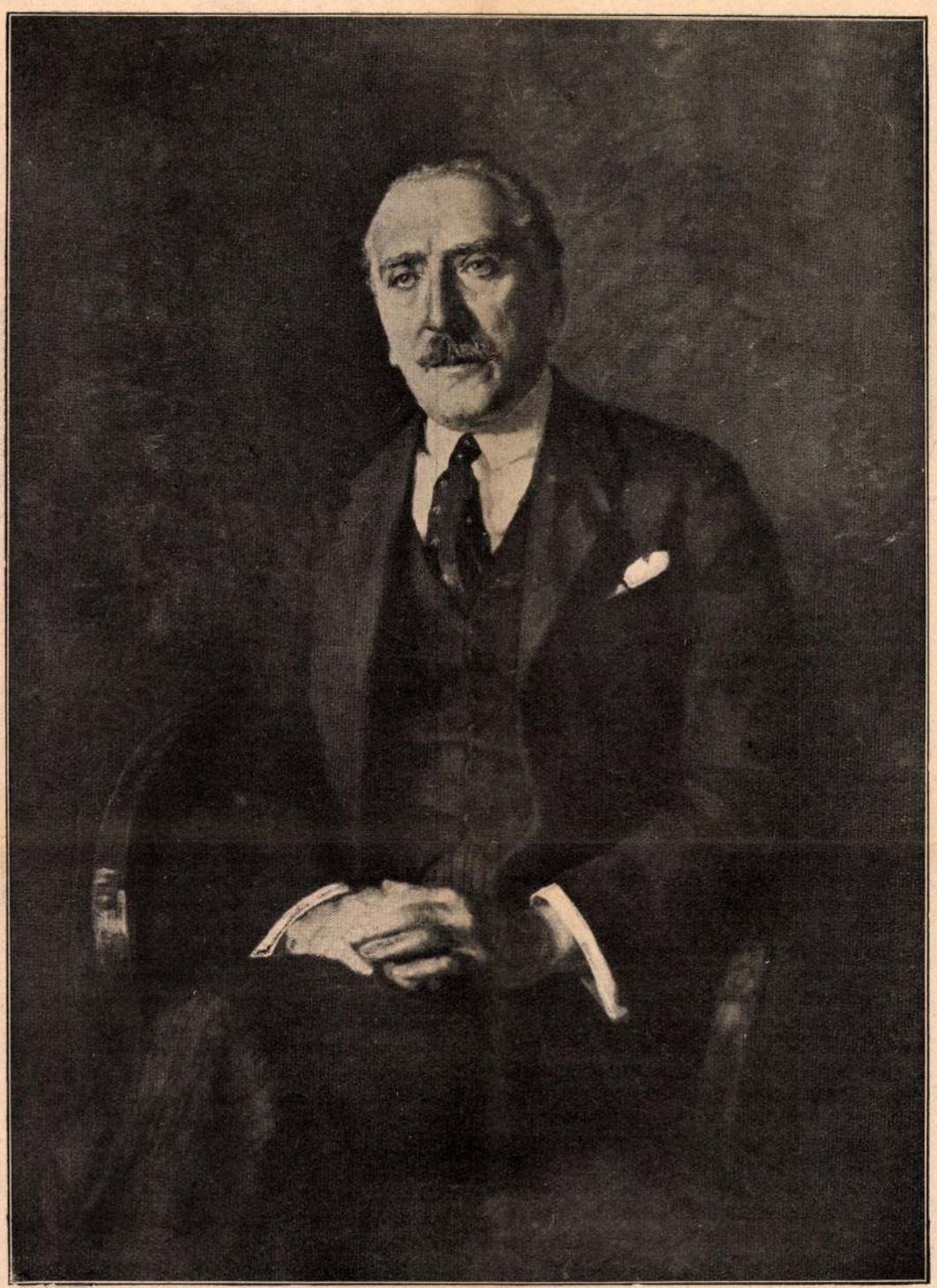

Herczeg Ferenc legujabb arcképe. A Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egylet megbízásából festette Nyilasy Sándor

német könyv, angol könyv, francia könyv, — akár egy külföldi világfürdőn. Miért?

Nyissunk be egy leányszobába: idegen könyveket látunk, a nyelvgyakorlat kedvéért, pedig a magyar könyv szebb és erkölcsösebb. Miért van hát így?

Nézzünk szét egy vidéki úriházban: az asztalon lesz egy-egy vaskos díszmű, melyet valami utazó-ügynök erőszakolt oda, — olvasnivaló könyv alig akad. Miért?

Nálunk csak a nők olvasnak, a férfiak többnyire csak ujságot. Miért?

Sokan szégyelnék, ha egy új színdarabot nem láttak, de azt nem röstellik, ha az új könyveket nem olvasták.

A beözönlő külföldi könyvek nagyobb részében nem szellem és művészi hatás jön be, csak nyomtatott papíros.

Minden import káros, ha azt hoz be drágán, ami magunknak is van.

A manapság eredetiben és fordításban betolakodó könyvek nagyrészénél pedig jobb új magyar könyveink vannak.

Az írók ma már nem járnak vándorbottal az országúton, pártfogást keresve, mint a Csokonai korában, de a magyar könyv még mindig félénken kopogtat, figyelmet kérve — és sokszor hiába.

Miért?

Ujság 1928. 38. sz.

Magyar feltaláló a berlini rádió-kiállításon. Az új Mihály-féle képátvitel gépe, amelyet világhírű feltalálója munkára állít be

A bubus-lyuk

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola**

Kint, a kórház sebészeti osztályának kis előszobájában, ahonnan a fürdőszobák, műtőbe vezető folyosóajtók nyíltak és ahol a kedves nővérek melegítették és szétosztották az ennivalót a kis betegek számára, két különös nyílás volt a falban. Hamarjában vízvezetéknek gondolhatta volna valaki, vízvezetékes mosdónak. De fölötte nem volt cső és a ferde nyílás szürkére festett, lecsapható és felemelhető vaslappal volt elzárva.

Egyikbe a szennyest kellett bedobni, — hosszú, titokzatos, ferde, sötét csövön át lecsúszott valahová a pincehelyiségekben levő mosókonyhába, amit idetettek. A másikba pedig a szemetet. Ez is azonnal eltűnt.

Ha a fennjáró betegek, Aranka meg Lajcsi, Annuska meg Jóska nagyon rosszak voltak és a szegény, fáradt, fájóslábú kis kedves nővérre rászólt az osztályorvos, hogy miért van megint olyan lárma, azzal fenyegette meg őket:

— Vigyázzatok, mert beduglak titeket a bubus-lyukba!

Valamelyik cselédleány nevezte el így ezeket a nyílásokat. Terus vagy Zsuzsi, nem is emlékeztek már reá. Terus nem volt olyan türelmes, mint a szegény kis kedves nővér, — mikor Lajcsi órákhosszat sírt, mert bekötötték a sebet a karján, egyszerűen felnyalábolta és ezt mondta neki:

— Most mi lesz? Ezekben a lyukakban a bubus lakik! Odalent várja, mit dobnak le neki és nagyon éhes! Vagy elhallgatsz azonnal, vagy beduglak a bubus-lyukba és akkor...

Lajcsi azonnal elhallgatott.

Az órák multak, a napok vánszorogtak, a hetek lassan, lassan teltek... Ha egy gyerek gyógyultan elment, vagy elvitték, jött helyette más kettő. A szegény kis kedves nővér egyre csoszogott a folyosókon fájós lábaival, fáradt mosolygásával, Terus meg Zsuzsi mosogatták az edényeket, osztogatták a levest, mosták a kőpadlót és vetették az ágyacskákat, kiültetve addig a soványlábú kis betegeket a barnára festett deszkára, ami minden ágy tetejére oda volt téve, amin ettek és játszottak szegénykék s amire, látogatási napokon, a rokonok odatették a narancsot, celluloidbabát, habos süteményt, amit hoztak... A fennjáró betegek pedig körülállták és ájtatosan nézték, ki mit kap megint...

A fennjáró betegek is változtak. Elment Lajcsi a fájós karjával, elment Aranka is, de jött helyette más Lajcsi, más Aranka.

Azok is csak olyanok voltak; ha jókedvük volt, nem lehetett csöndben tartani őket, fogócskáztak a fűtőtestek körül, ragadós kezükkel bemaszatolták a kedves nővérke frissen vasalt fehér fátylát, kiabáltak a lázas betegek ágya körül, akárhányszor kikergették őket a játszószobába, megint csak besompolyogtak a kórterembe, szájukba tett újjal megálltak hol itt, hol ott bámészkodni és beszélgetni és legfőképpen: mindig elkoldulták azoknak a narancsát meg süteményét, akik, szegénykék, nem birták megenni. Vagy talán nem is koldulták el? Csak elvitték?... A kis kedves nővér nem akarta őket éppen ezzel megvádolni, de mindenesetre különös volt, hogy például a kis Ferinek, aki törött lábacskájával már hat hete feküdt az ágyban, úgy, hogy jobb lábaszára egy akasztófaformájú készülékhez volt erősítve és mereven felfelé állott, — egyszóval a kis Ferinek mindennap hozott valami jót a mamája, mégis egyre éhes volt és sírt. Nem is hízott. Viszont Lajcsi meg Aranka, — a fennjáró betegek, — napról-napra kövérebbek lettek.

Hogy ellopták volna, olyant mondani nem szabad. Dehogy lopták! Ilyesmit már csak nem tettek volna. Megtanították őket a tisztességre otthon. Odamentek a kis Ferihez szépen és ezt mondták:

Vyšlasy Sándor

Neuksamok

1907-8. těli kiáll. 6, 10, 29-31, 119, 163, 330

1908-9. těli kiáll. 140, 142, 144, 148, 175-178, 524.

1909. tav. kiáll. 16, 18, 46, 86, 114

1909-10. těli kiáll. 16, 18, 21, 22 84, 85, 114, 439

1910-11. těli kiáll. 100, 107, 316, 320-322, 326, 336.

1911. tav. kiáll. 362

1911-12. pub. kiáll. 2, 4, 5, 53, 91, 96

1912-13. těli kiáll. 15, 89, 96, 143

1913-14. těli kiáll. 120, 124, 472, 475, 476.

III.

705 (1879).
813 (44)

fal.

an "ülő", aki
dult ~~és~~ a kezeiben lévő lombikot nézi,
tüzött haját kendővel kötötte be, bő
enek és térdeit ~~[illegible]~~ takaró lepeljének
ttérben jobbra villamos készülék ~~[illegible]~~

Lis

(41) cm.
alán lévő fresco eredeti cartonja.
jesztésre vétetett 1898: XII. 31-én kélt
3). ~~[illegible]~~ Elszámoltatott 1899: XI. 22-én
I. 4-én a 2075 sz. vsz. fogadta el. (111/900).
00: XI. 5-én (550/900).

118

Nyilassy Sándor Szeged

Műcsarnok

1899–1900. tělí kiáll.

1900. tav. kiáll.

1900–1. tělí kiáll.

1901. tav. kiáll.

1901–2. tělí kiáll. 28, 243

1902. tav. kiáll. 233

1902–3. tělí kiáll. 79, 228, 355, 485

1903–4. tělí kiáll. 106, 248, 249

1904. tav. kiáll. 168.

1904–5. tělí kiáll. 153

1905. tav. kiáll. 323, 324

1905–6. tělí kiáll. 20, 22, 53–56, 127

1906. tav. kiáll. 292

Fieber Henrik VI. 304.

Nyilasy Sándor

A kultuszminiszterium az Andrássy-féle művészi-ösztöndíjakat Nyilasy Sándor és Szlányi Lajos festőművészeknek adományozta.

Művészet 1907. 268 l.

Konstantinápoly TV. 18.

Nyilassy Sándor

Egy ideig Tornyai János
tanítása alatt dolgozott.

A Tövendő. (Hódmezővásárhely) 1912. szept. 209. l.

U. 258.

Vágó Pál hatása.

„Átnyujtom a kerület mandátumát...“

A belügyminiszter, a földművelésügyi miniszter, Imrédy és Vay átvette mandátumát

Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter: „Dolgainkat magyar módszerekkel, magyar utakon oldjuk meg“

Kaposvár, május 31.

Dr. *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter szerdán délután hat órakor vette át Kaposváron a városháza díszermében képviselői mandátumát. Dr. *Májay* Dezső királyi közjegyző köszöntötte a belügyminisztert és beszéd keretében átnyujtotta a képviselői mandátumot.

Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter az üdvözlésre a következő szavakkal válaszolt:

— Köszönöm azt a bizalmat, amely ebben a győnyörű választásban megnyilvánult. Köszönöm az eszmék nevében is, amelyek a választással győzelmet arattak.

— Az a korszak, amely most az országban kezdődik, minden vonatkozásban sorsdöntő lesz. Nekünk *át kell építenünk ezt az országot, át kell alakitanunk a társadalom strukturáját, hogy minden magyar ember biztositani tudja itt a létét és a boldogulását.* Tudjuk, hogy igen sok a tennivaló, mert sok ember életnívója nem áll azon a színvonalon, amelyen kellene és sok ember kiegyensúlyozott élete sincs biztosítva.

— Olyan véleményeket is hallottam, amely szerint az országban bizonyos megdöbbenést keltett, hogy a kormánypárt mellett a szélsőjobboldali pártok törtek előre. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a baloldali radikalizmus Magyarországon teljesen megsemmisült. Ez a pozitívum, amelyet elkönyvelhetünk. De vannak negatív eredmények is. *Az egyik negatív eredmény az, hogy a baloldali radikalizmus átcsúszott a jobboldalra. Ugyanazok a tömegek, amelyek a baloldali radikalizmus oldalán állottak, most átállottak a jobboldali szélsőségekhez. A baloldal és a jobboldal között a szélsőség tekintetében nincs ellentét. Ezelőtt két héttel mondottam, hogy a forradalom mindkét oldalon egyforma. Akár jobboldalról, akár baloldalról jön, — ezt jól jegyezzük meg — egyformán pusztít.*

— *A jobboldali úgynevezett előretöréstől ne féljünk.* Ez az előretörés nem egy eszme diadala. Azt jelenti, hogy a mindig ellenzéki emberek azok az örökké nyugtalan és forradalmi tömegek, amelyek ott állottak a vörösök között és amelyek végigjátszották a politika minden skáláját, most ott állanak a szélsőjobboldalon. Ezektől azonban nincs mit félnünk. De igenis gyors tempóban kell megvalósítanunk azokat a szociális reformokat, amelyek az elégedetlen tömegeket hű és józan hazafiakká teszik. Ha ezt sikerül elérnünk, aminthogy sikerülni kell, nincs okunk félni semmi szélsőségtől.

— Van egy másik negativum is. *A szélsőjobboldal egy része idegenből importált eszmékkel, jelszavakkal és metódusokkal akarja megoldani az ország problémáit. Itt mégegyszer fel akarom emelni tiltakozó szavamat, mert az ország léte, jövője és függetlensége függ attól, hogy a mi dolgainkat magyar módszerekkel, magyar utakon oldjuk meg.*

— A magyar nemzet ezer éven át sok vihart élt keresztül. Megvalósított olyan feladatokat, amelyeket más nemzetek csak forradalmak árán tudtak megvalósítani. Átélt olyan kriziseket, amelyeket más nemzetek nem tudtak volna átélni. *Mihelyt azonban letérünk az ezer éven át követett útról, adjuk fel a reményt, hogy megőrizhetjük függetlenségünket és mondjunk le arról, hogy magyarok maradhatunk.*

— A választások eredménye azt bizonyítja, hogy 1918 nem fog mégegyszer megismétlődni, hogy ezt az országot maszlagokkal megtéveszteni és eltántorítani, a forradalmak pusztításaiba mégegyszer berántani nem lehet.

— Mégegyszer köszönöm a bizalmat, amellyel bizonyára nemcsak engem, hanem az eszmét is megtiszteltek. Nem sokat ígérek, de most ígérem azt, hogy mint a város és a vármegye képviselője nemcsak a város, de a vármegye érdekeit is nem csupán kötelességszerűen, hanem szívem szava szerint is ápolni fogom.

A belügyminiszter beszédét taps és éljenzés fogadta.

Gróf Teleki Mihály: „A szociális reformokat nem forradalom útján kívánjuk megvalósítani“

Kiskunhalas, május 31.

Vitéz *Teleki* Mihály gróf földmüvelésügyi miniszter szerdán délután Kiskunhalasra érkezett, hogy mint a kerület országgyülési képviselője, átvegye mandátumát.

A földmüvelésügyi minisztert dr. *Fekete* Imre polgármester fogadta és üdvözölte, majd *Tegzes* Károly gazdasági tanácsos, választási elnök üdvözölte lelkes szavakkal a földmüvelésügyi minisztert és a közönség lelkes ünneplése közben átadta neki a kerület megbizólevelét.

Vitéz gróf *Teleki* Mihály hálás szavakkal köszönte meg a város közönségének bizalmát, amelyből azt látja, hogy az előző ciklusban helyesen képviselte a kerület érdekeit. Őszintén megmondom — folytatta — jobban örülök annak, hogy nem egyhangú mandátumot kaptam, mert ennek a titkos szavazásnak az eredménye jobban esik nekem, mint az egyhangú mandátum. Azelőtt sem néztem, hogy ki, melyik pártra szavazott, ezután sem nézem. A magyar fajt akarom erősíteni és nem nézem, ki melyik párthoz tartozik. *A szociális reformokat nem forradalom útján kívánjuk megvalósítani. A zsidótörvény elintézése után soron van a földkérdés, amelyet szintén megoldunk.*

Ugyanazokat az elveket vallom, mint négy évvel ezelőtt, ma is a magyar föld szerelmese és rajongója vagyok. Erősebb, boldogabb nemzetet akarunk. Dolgozni kívánunk a többi társadalmi osztályért is és egyforma szeretettel igyekszem rajtuk segíteni. *Harmóniát és egyetértést akarunk létrehozni az országban és az átfogó szociális reformokat nem külföldi példák alapján kívánjuk megoldani.* Ami jó Németországban vagy Olaszországban, nem biztos, hogy nálunk is jó. Az én jobboldali politikám nem szorul védelemre, én a magyar fajra, a magyar alkotmányra akarok épiteni.

A minisztert hosszantartó és lelkes ünneplésben részesítette a választópolgárság.

Báró Vay László Debrecenben

Debrecen, május 31.

Szerdán adták át ünnepies külsőségek között báró *Vay* Lászlónak, a MÉP országos elnökének Debrecen város egyik mandátumát. *Vitéz Berényi* István nyug. tábornok lelkes hangú beszédben üdvözölte báró *Vay* László, hangoztatva, hogy a titkos választás a jobboldali kormányzati politika teljes győzelmét eredményezte.

Báró *Vay* László meleg szavakkal köszönte meg a város közönségének bizalmát jelentő mandátumot. Beszéde után a közönség hosszasan és lelkesen ünnepelte.

Átadták Imrédy Bélának Pécs város mandátumát

Pécsett ugyancsak szerdán délután vette át *Imrédy* Béla, Pécs város országgyülési képviselője mandátumát. *Rihmer* Aladár választási elnök üdvözötte a város országgyülési képviselőjét, aki után *Imrédy* Béla mondott beszédet. Többek között ezeket mondotta:

— Kötelez a mandátum arra, hogy kitartsak a szociális igazság hirdetése és munkálása mellett. *A szociális gondoskodás terén már sok történt ebben az országban, de nem elég.* A szociális igazság érvényesítése tekintetében még óriási munka vár reánk, óriási munka vár a társadalomra, és ha a politikus megtette azt, hogy felrázta a társadalmat, akkor a társadalomnak kell tovább dolgoznia. A politikusnak is kell dolgoznia mint a társadalom egyedének azért, hogy a szociális igazságnak ez az országépitése elkövetkezzék és ebben kérem minden jószándékú magyar ember segitségét.

— Ne acsarkodjunk folyton egymásra, mert ezzel csak a társadalmi munka aláaknázását érjük el. Dolgozzunk valamennyien kéz a kézben. Ki kell épitenünk egy nagy szeretetláncot, hogy az egész országban minden embernek meg legyen a maga gazdája, akihez elesettségében fordulhasson. Ha ez meg lesz, akkor ebben az országban olyan egység fog létrejönni, amelyen se belső, se külső ármány nem fog erőt vehetni. Ehhez kérjük minden magyar segítségét, nemcsak Pécsett, hanem szerte az országban.

— Valamennyi magyar segitségét kérjük, hogy ismerje fel a mostani idők parancsát, ezeknek az igazán nehéz időknek a parancsát, amikor olyan nagy veszélyek, de egyúttal olyan nagy esélyek is állanak előttünk. Az eszme szolgálatát kívánjuk mindenkitől, ezért hirdettem szerte az országban, hogy most az áldozatok politikáját kérjük. Most nem az aratás ideje van, *hanem a vetés ideje.* Ennek a nemzedéknek nem lesz könnyü sorsa, ennek a nemzedéknek dolgoznia kell, de meg vagyok róla győződve, hogy gyermekeink és unokáink áldani fogják a mi munkánkat.

Imrédy Béla beszédét az egybegyültek élénk tetszéssel fogadták.

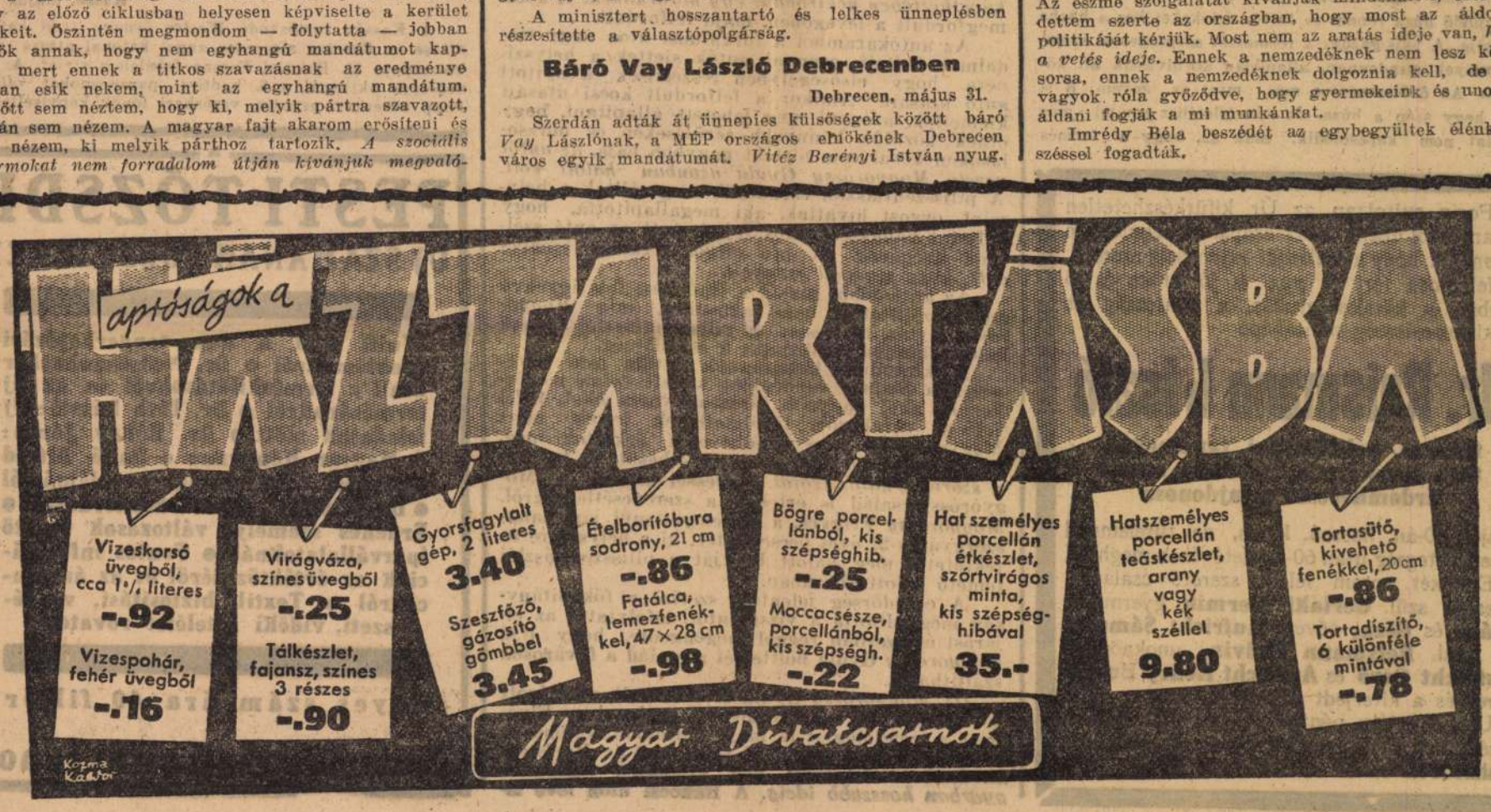

Búzanézés

*

Húz a föld, — egyelőre még nem azért, hogy beleteküdjem, hanem csak azért, hogy gyönyörködjem benne. Nincs semmi földem és sohasem kívántam gazdálkodni; már a negyedik nemzedék vagyok, melynek nincs törvényes kapcsolata a földdel; de ez számomra csak azt jelenti, hogy »érdek nélkül« szeretem a földet, mely régibb elődeimet, a negyedik nemzedéktől visszafelé, elsősorban foglalkoztatta. A föld tekintetében némileg »elfajzottunk« és a föld szeretete már csak tudattalan ösztönök alakjában él bennem. *Néha muszáj itthagyni a várost, néha muszáj látni a földet,* mely megtermi azt, amiből lesz a vérünk, — a vérünk, melytől függ az izmunk, az idegünk, az agyunk, — és ha ez mind a vértől, ettől a titokzatos folyadéktól függ, egész sorsunk nincs-e benne a vérünkben?

Mint a szerelmes diák az első légyottra, olyan izgatottan mentem ki a városból, messze, messze, a búzatáblák közé. Vár a föld engem, egész bizonyosan vár, és nagyon szép lesz, mert hiszen más, mint szép, nem is lehet. De most különösen szép lesz, mert májusban volt eső, nagyon is sok volt az eső, a búzának gyönyörűen kellett fejlődnie...

Nem is csalódtam. A búza szára már magas, de a szél simogatja és hullámokba hajtja, mint a vizet a tenger felszínén. A fény kissé megtörik a búzahullámokon és ettől bársonyossá válik a föld haragoszöld palástja. Délelőtt még esett, szinte árad a földből a pára és megcsapja orromat a milliomszor milliom búzaszál illata. Ha nem szégyelném, kitárnám karomat és ráborulnék a földre, hogy megcsókoljam Istennek legdrágább ajándékát, a búzát.

... Hazafelé jövet, már a vonaton, eszembe jutott néhai jó pajtásomnak, Nyilasi Sándornak híres képe, a *Búzanézők.* Fiatal paraszt házaspár kiment megnézni a búzaföldet, természetesen vasárnap délután, mert máskor nem ér rá. Látható az arcukon, hogy a vetés fejlődésével meg vannak elégedve. A kép gyönyörű, — Nyilasi színeit nem tudja utánozni soha senki. Tápai leányainak nagyon halvány rózsaszín vagy nagyon halvány lila ruhája a festészetben utánozhatatlan. A napfénynek, a víznek, a zöld réteknek és a levegőnek összjátéka hozza létre ezeket a színlátásokat, amelyek kétségtelenül helyhez vannak kötve. A hollandi szintén vizek közt él, mint a velencei, de kineveti a Velencében festett képeket, mert Hollandiában egészen más a világítás, nem tüzes a nap fénye... Nyilasi képén nagyon szépek a *Búzanézők,* nagyon szép maga a búza is, de azt a képet én jobban értem, mint akik a költészetet beleképzelik, mert én azokat a Búzanézőket jobban ismerem. Nem azt nézik ők, hogy a gyönyörűen fejlődő búzán mi az, ami szép, hanem egyedül csak az van a lelkükben, hogy hány mázsa szemet ad majd ez a két hold búza? Ha kijön belőle négyszáz pengő, akkor nemcsak az adóra futja, hanem meg lehet reparáltatni a kocsit, új vályút lehet csináltatni a kúthoz, meg lehet igazíttatni a már roskadozó kéményt, el lehet keríteni a baromfiudvart, noha elég drágán adják a lécet, rendbe lehet hozatni a városi szatlerrel a két lovacska szerszámját, talán még egy kasülés is kerül a kocsira (az asszony elég régen nyafog már érte), — szóval: a szépen fejlődő búza rendet és tartós értékeket hoz a házba és köréje. A »kis-gazda« a természet szépségeivel szemben, melyek mindennap, állandóan körülveszik őt, közömbös. Az ő búzanézése más, mint az enyém; ő is látja, hogy szép a búza, de szemléletéhez semmi más gondolat nem kapcsolódik, csak az, hogy a termés mennyi fáradságba került és hány pengőt fog hozni, — míg az én szemléletem teljesen érdektelen, mert a búzából egy szál sem az enyém.

Egyszer, szintén így május végén, Zaandportban, az Északi tenger partján álltam és vártam a naplementét. (Ellenőrizni akartam, hogy Mendlik Oszkár tengeri képei mennyire igazak? Már megmondhatom, hogy a legigazabbak.) Csak kis kabát volt rajtam, mert elfeledkeztem róla, hogy nem vagyok otthon és északon tavasszal sokkal később alkonyodik, tehát dideregtem és vacogott a fogam, — de ezt a kis szenvedést megérte a nagy élmény: láttam a Napot belemerülni a tengerbe, láttam a csodás fényjátékot, a Természet nagy színeváltozását, melyet látni és bámulni lehet, de leírni éppen úgy nem lehet, mint a Niagara isteni hangjátékát. Ellenállhatatlanul felébredt bennem az a gondolat, hogy íme, az élet minden színessége és minden ragyogó derűje így válik — jaj, milyen hamar! — unalmas szürkeséggé. Egy öreg halász, nagy szakállal és leberetvált bajusszal, pipázgatott a közelben. Szívem érzése kibuggyant a számon:

— Úgy-e, felséges volt a Nap vízbefúlása? — kérdeztem tőle.

— As't ü belieft, — felelte — holnap nagy szél lesz...

Ő csak azt látta a természet nagy színjátékából, hogy olyan a nyugati égbolt, mint amilyen alkonyatkor a szeles nap előtt szokott lenni.

A világnak, a Természetnek, az életnek szépsége nem mindenkié, hanem csak nagyon keveseké, — azoké, akik tudják élvezni.

Szemem, e fényképezőgép, felvette a képet a selymes, a tavaszi szélben hullámzó búzatábláról s a lemez ott van a kincstárban, a legnagyobb értékek: az emlékek raktárában, honnan álmatlan éjszaka hajnalán előhívható.

De miért ne láthatnám egyszer az *én* búzavetésemet, mért ne szakíthatnék egyszer az én búzámból kalászt a kalapom és pántlikája közé? Hogy a magyar embernek semmi földje se legyen, az talán nem is illik... Szerezni kellene két-három holdat valahol, nem hogy hasznom legyen belőle, hanem hogy örömem legyen benne.

Ha belei el vannak dugulva és gyomra rossz, úgy folyamodjék azonnal a természetes **»Ferenc József«** keserűvízhez, mert ez már csekély, alig egypohárnyi mennyiségben is gyorsan, biztosan és mindig kellemesen tisztítja ki az emésztés útjait s jó étvágyat és friss közérezetet teremt. Kérdezze meg orvosát!

Gyilkolt a harminc éve lezárt tárna

Salgótarján, május 31.

A Salgótarján közelében fekvő Inaszó-bányatelep Lajos-tárnájában 26-án súlyos szerencsétlenség történt. A tárna bejáratától mintegy másfél kilométerre lévő és *több mint harminc éve lezárt tárnából hirtelen nagymennyiségű víz tört elő, amellyel együtt metángáz is nagyobb mennyiségben szivárgott át a szomszédos tárnákba.* A víz és a gáz betörése a reggeli órákban történt, amikor a bányászok leszállottak a tárnákba. Elsőnek *Varga* Bálint bányász ért a veszélyeztetett területre, *ahol a metángáz robbanásai eloltották lámpáját.* Varga menekülni igyekezett, de a sötétben nekiment egy oszlopnak; elszédült és a betóduló gáztól *megfulladt.* A tárnába leért többi bányász még idejekorán elérte a kijáratot és megmenekült, bár a gázrobbanások következtében kisebb-nagyobb égési sebeket szenvedtek. Varga Bálint holttestét csak tegnap találták meg, amikor a betódult vizet sikerült annyira kiszivattyúzni, hogy a mentők behatolhattak az elöntött tárnákba. A vizsgálat adatai szerint a harminc év óta elzárt aknában igen nagymennyiségű víz halmozólott össze és mivel az aknát harminc év óta levegő nem érte, felhalmozódott a robbanó gáz is.

Halálos autószerencsétlenség áldozata lett ifj. Mogyoróssy Gyula hangszergyáros

(Saját tudósítónktól.) Megdöbbentő halálos autószerencsétlenség híre terjedt el szerdán reggel a fővárosban. A hír úgy szólt, hogy Szentendre határában autókarambol következtében szörnyethalt ifj. *Mogyoróssy* Gyula hangszergyáros, a Rákóczi úti Mogyoróssy-hangszergyár tulajdonosa.

A fiatal hangszergyáros pünkösd vasárnapján reggel indult el Adler Junior-kocsiján Esztergomba, egy nagyobb társaság kíséretében. Az autóban helyet foglalt *Horváth* Júlia magánzónő, *Völgyessy* József iparművész és ifj. Mogyoróssy Gyulának még három jóbarátja. A társaság a két ünnepet a legvidámabb hangulatban töltötte el Esztergomban és pünkösd hétfőn a koraesti órákban indultak vissza a fővárosba. *A megterhelt kocsit, amely nagy iramban haladt Pest felé, Pilisszentlászló határában — az eddigi megállapítás szerint — dobfék-szakadás érte és a fékezés következtében nekirohant egy határkőnek.* A kocsi megfordult a levegőben, majd felfordult.

Az autókarambol a forgalmas úton nagy riadalmat keltett, azonnal autók siettek a helyszínére, hogy elsősegélyben részesítsék a nyitott autó utasait. Amikor a felfordult kocsi utasait kiemelték, azonnal meg lehetett állapítani, hogy ötnek közülük könnyebb sérüléseken és horzsolásokon kívül nem történt nagyobb baja, *az autót vezető Mogyoróssy Gyula azonban halott volt.* A pilisszentlászlói csendőrök megszállták a helyszínt, orvost hivattak, aki megállapította, hogy a fiatal hangszergyáros fejjel esett az autó szélvédő üvegének és *oly súlyos sérülést szenvedett, hogy azonnal meghalt.*

Az autó többi utasát a Budapest felé igyekvő autók szállították haza lakásukra, míg *Mogyoróssy* Gyula holttestét a pilisszentlászlói temető halottasházába szállíttatta a csendőrség.

A kiránduló társaságnak hétfőn este egyenesen a *Bodnár* vendéglőbe kellett volna megérkeznie, ahol nagyobb társaság várta őket. Éjfél felé a várakozók türelmetlenek lettek, mert Mogyoróssyék még mindig nem érkeztek meg. Ekkor hívta fel őket az egyik sebesült és *tudatta a szörnyű katasztrófát.* Kevéssel később a Mogyoróssy-család is értesült a szerencsétlenségről. *Mogyoróssy* Frigyes, a szerencsétlenül járt hangszergyáros 22 éves öccse sietett ki a helyszínre és tekintette meg halott bátyját a pilisszentlászlói temető halottasházában.

A csendőrség jelentése szerint a főkapitányság megindította a vizsgálatot, lefolytatta az eljárást és szerdán reggel megengedte, hogy ifjú *Mogyoróssy* Gyula holttestét a család a fővárosba szállíthassa.

Ifj. *Mogyoróssy* Gyula 27 éves volt, vizsgázott rádiógépész és hangszerkészítő szakember. Elvégezte a technológiát is, majd külföldön, különösen *Németországban töltött el több évet és Markneukirchenben dolgozott egy világhírű hangszergyárban hosszabb ideig.* A Rákóczi úton lévő ismert hangszergyárat és kereskedést most négy éve, 1935 májusában vette át édesapjától, id. *Mogyoróssy* Gyulától, aki előrehaladott kora, valamint súlyosbodó szembaja miatt adta át üzletét legidősebb fiának. Az üzletben dolgozott még rajta kívül a másik két fiú, *Mogyoróssy* Árpád és *Mogyoróssy* Frigyes is. Ifj. *Mogyoróssy* Gyula éppen most tavasszal tervezte, hogy megnősül.

A szerencsétlenül járt fiatal hangszergyárost *pénteken délután 3 órakor temetik a kerepesiúti temetőben.*

Az angol és a svéd katonai attasé megkoszorúzta a kassai Rákóczi-sírt

Kassa, május 31.

A Kassán tartózkodó *Wester* őrnagy svéd katonai attasé és *Barclay* alezredes angol katonai attasé megkoszorúzta II. Rákóczi Ferenc fejedelem sírját. Az ünnepélyes aktusnál a 8. hadtest parancsnokát *Algya-Papp* vezérkari ezredes, vezérkari főnök képviselte.

A

PESTI TŐZSDE

ÚJ SZÁMÁNAK FŐBB CIKKEI:

Wulff Olaf a duna-tengerhajózási problémákról • Dr. Mutschenbacher Emil a terméskilátásokról és az új termésárakról • Dr. Tóth László: Új feladatok előtt • Dr. Bókay János: A Magyar Könyvnap • Balló Alfréd Budapest köztisztasági problémáiról • Dr. Vákár P. Artur a borkérdésről • Erdekes személyi változások vezető iparvállalatoknál • Fontos információk az értéktőzsdéről és az árupiacokról • Textil, biztosítási, vegyészeti, vidéki hitelélet rovatok

Egyes szám ára 40 fillér

Főszerkesztő: Kallós János

Porig sujtottan az Úr kifürkészhetetlen akaratából reánk mért csapástól szomorúan jelentjük, hogy a családját rajongásig szerető, önfeláldozó férj és apa, a jó orvos és jó ember, a kötelességtudás, a pontosság és lelkiismeretesség mintaképe

dr. Reismann László

főorvos, poliklinikai tanársegéd, tart. ezredorvos, a Koronás arany érdemkereszt tulajdonosa

május 30-án hosszú, kínos, de türelemmel viselt betegség után 60-ik életévében meghalt.

Emlékét sosem feledi szerető családja, felesége szül. **Gerlaki Hermin,** gyermekei **Klára** és **Géza,** nővére **Aufricht Sámuelné** szül. **Reismann Malvin,** unokaöccsei **Aufricht Gerő** és **Aufricht Henry** Buenos Aires és a kiterjedt rokonság.

Utolsó útjára péntek délelőtt ½2 órakor kísérjük a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából.

Nyilasy Sándor

A szegedi Móra Ferenc múzeum képtárában kiállításra került dr. Völgyesi János műgyűjtő birtokában lévő alkotások egy része, melyek között festményei szerepeltek.

Szolnok Megyei Hírlap, 1971. dec. 21.

Nyilassy Sándor
alkotásai is részt vettek a szegedi
mügyüjtők klubjának Sárlatán
a Bartók Béla Művelődési Ház-
ban.

mügyüjtők, fotomüvészek kiállítása
Szegeden.

magyar Hirlap 1971/213 Sold.

Nyilasy Sándor

Nagybányán készített Női aktja és a Kamaráserdőn c. képe szerepelt a kiállításon.

Apró Ferenc: A Szegedi Műgyűjtők Klubjának III. kiállítása; Műgyűjtő 1972/n.sz. 21.l.

Nyilasi Sándor

Jul. 25. – én megnyíló 13. szegedi nyári tárlaton szerepel a magántulajdonban lévő műve: „Beszélgetők" c. képe. (említve).

TÉKA
1972. VII. 20. Tv. sk. 40 Ka.

Nyilassy Sándor

A 25. képaukción egyik műve a kikiáltási ár ötszörösét érte el.

Engel Károly: Aukció-kritika; Műgyűjtő, 1972/4-sz. 57.l.

Nyilassy Sándor

Neve a rásárhelyiekkel kapcsolatban említve.

Lőrinb Emőke: Endre Béla – Comina 1973. 22p.

Nyilassy Sándor

Neve emlitve.

László Emlike: Endre Béla – Corvina 1973. 12p.

Nyilassy Sándor
festő

Nyilassy Sándor művészete nagy
hatással volt Keller Ödön és
Parobek Alajos szegedi festők
munkásságára.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilassy Sándor
festő

1973 júliusában a művész
működésének második szín-
helyén Tápén rendezték meg
kiállítását.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilassy Sándor
festő

1973 augusztusában rendeznek
Szegeden emlékkiállítást a
Szegedi Szépkör Művészklubjában.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilaszy Sándor
festő

Nyilaszy tárlatának anyagát a Móra Ferenc Múzeum és a Városi Tanács tulajdonában lévő alkotások képezik és a helyi mú-gyűjtők kölcsönözték.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.

Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilassy Sándor
festő

A magyarnyai indulásig festő
itthon a Tisza partján talált
önmagára. Képeinek szereplői
Tápé parasztjai lettek.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilasy Sándor
festő

Szinpompás alkotásai: a „Hana-
térő munkáspár", „Vetésnérők", „Vasár-
nap", „Tanyai fiatalság", „Kapás asszony"
és tőlt más múve a földmüvesek életet
tükrözik.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Müvészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilasy Sándor
festő

Kisméretű tanulmányokban
ábrázolja az alföldi táj hanakléret,
ilyen a „Tavasz a földeken" című
alkotása.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Müvészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilassy Sándor
festő

Nyilassy pikturájának sajátos szinese, hogy szinte kizárólag a verőfényes nyarat, a vir agzás időszakat ábrá zolja. Erről tanuskodik a „Napsütés" cimü müve.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Müvészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilasy Sándor
festő

1973-ban Nyilasy Sándor festészeti hagyatéka került a nyilvánosság elé, a művész születésének szárad-dik évfordulóján.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Müvészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilasy Sándor
festő

„Kapás asszony" (repro)

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Müvészet, 1973.augusztus - 13.oldal

Nyilasy Sándor
festő

Nyilasy közvetlen tanítványa
Balogh Margit volt. Nyilasy
művészetet a mai helyi festők
megbecsülessel ápolják.

Szelesi Zoltán: Festészet a Tisza partján.
Művészet, 1973. augusztus - 13. oldal

Nyilassy

Müvein igyekezett megtartani az eddig elért szinvonalat,-irja X.: "A téli tárlat"-on szereplő munkáról, de külön nem ismerteti őket.

A HÉT, Bp. 1902. dec. 7. XIII. évf.
49. sz. 783-784. lap.

Nyilasy Sándor

Parasztképein jóravaló, szolid, sőt itt-ott erős meglátásokat talál a szemlélő, -mondja müvészetéről Mrco: "A téli tárlat" c. beszámolójában.

A HÉT, Bp. 1905. nov. 19. XVi. évf.
47. sz. 774-775. lap.

Nyilasy Sándor

Képei szinkombinációit emliti meg Marco: Tavaszi tárlat c. beszámolójában, többet nem mond a müvész munkáiról.

A HÉT, Bp. 1905. ápr. 23. XVI. évf.
17. sz. 280-282. lap.

Nyilasy Sándor

Meglepően jó képeket küldött a tárlatra. Rajzban, technikában egyaránt jobbak, mint a legutóbbi kiállitáson. Közöttük legszebb az "Estefelé" c. festménye, mely padon ülő szerelmes párt ábrázol, "kitünően összetartott szinharmoniával."-mondja Pukk: Téli tárlat cimmel a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1903. nov. 15. XIV. évf. 46. sz. 752-753. lap.

Nyilasy Sándor

"Nagybánya" cimmel a Müvészet c. rovatban -us sign.-val irja Ignotus: a müvész méltóképpen sorakozik a nagybányai csoporthoz, de müveiről külön nem beszél.

A HÉT, Bp. 1897. dec. 25. VIII. évf. 52. sz. 836-837. lap.

Már a meder sodorvonalában voltunk, mindig dühöngött a tömeg, lökd ki! Fiatal legények készülődtek neki. Pislogott a koma, a suhancok már a biciklijét a párkányra tették, mások a riadt komát gyűrűzték körül. Mire azért valaki bölcs lassúsággal odakomolyodott; fillérös embörbe minek ejtenénk forintos kárt! Na, azt mondtuk. Igaz. Letették a biciklijét, a várositól elhúzódtak az emberek, volt már helye, elférhetett. Azért a túlparton böcsülettel igyekezett elköszönni, de senki se fogadta a szavát."

Hogy miért haragudtak ezért a szóért, talán mert ez a világ közepe. Ugyan más helységet is titulálnak így, talán valami kocsmacégér révén, még ezt találta legkézenfekvőbb magyarázatnak. De van másik is. Ha a gyakori szabadkéményen át az égre pillantott a tápéi, egy darab kék mély eget látott, és lát ma is, mint egy-egy mély lyuk, olyan, és az az érzése támad, hogy itt van Tápén a világnak kellős közepe, amibe beleszületett az idevaló, talán éppen szatyorszenteléskor.

Ennek emlegetésekor is mennydörgős káromkodások, akár lányok részéről is a válasz, férfiak kérdezősködésére olyan mellbevágóan, hogy ezt csak igen erős lábon álló emberek engedhetik meg, goromba aranyoskodásul.

A szatyrot szentelik akkor is Tápén, amikor készül, vízzel paráholják, puhítják a gyékényt, hogy könnyű fonásúvá váljon. De eredhet a szatyorszentelés onnét is: „Soha nem voltunk gazdag emberek, s a tápéinak hamarább volt hala, mint disznója. A húsvéti sonkaszentelő ünnepen az ételül szolgáló halak szatyorban várták a szenteltvizet, ami el is következett. A falu dolgaiban és esetleg vallásos szokásaiban járatlan szemlélőnek ez a látvány úgy tűnhetett, hogy itt szatyrot szentelnek. Holott a halat szentelték."

NYILASSY SÁNDOR

Mint írott szó, olyan hiteles vallomás Nyilassy életmódja. Bizonyosan festőinek tekintette a falut, úgy mindenestül, sárosság, porosság, laposság, alacsony házak, földhözragadt emberek, és Tisza és füzek és csönd. Mindazonáltal a tápéiak nyíltan figyelték Nyilassy míveskedését. Kis falusi tuszkulánumában, egy paraszthéz első szobájából készült műtermében különösen nyáron, kedvvel kente tápéi hangulatait, a virág pora se hullott le még tápéi szedelékének, mire bement vele, és fölkente a vászonra az összeszedett érzelemraktárt. Idebent a városi műtermes lakásában talán tovább álmodta a kinti világot, de életének egyik felét idekint morzsolta. A parton, a faluban és környékén.

Azért neki is meg kellett halnia. A Délmagyarország 1934. január 10-én így ír:

„Tápé megható részvéte. Nyilassy Sándor tragikus hirtelenségű halála országos részvétet keltett, a polgármester sok részvéttáviratot kap. Az országos képzőművész társaság leküldötte Szegedre a Munkácsy-leplet, hogy temetésekor az borítsa majd koporsóját. A magyar művésznek egyik legnagyobb kitüntetése."

A falu lakossága nagyon ragaszkodott Nyilassyhoz. Tápé díszsírhelyet akart néki adni, Nyilassy viszont azt kívánta életében, hogy apja sírja mellé temessék.

Hideg, zúzmarás időben temették, Buócz rendőrkapitány mondott búcsúbeszédet.

Másnap a következő tudósítás görgeti tovább az eseményeket: „A tragikus hirtelenséggel elhunyt Nyilassy Sándor végrendeletét a festőművész lakásán felbontva találták meg. Tulajdonképpen két végrendeletet hagyott hátra, amelyekben intézkedik vagyonáról. Az első 1926-ban kelt, és az a tartalma, hogy mivel adósságainak kifizetése vagyonának legnagyobb részét felemészti, a megmaradt értéket házvezetőnőjére, Cseresznyés Juliannára hagyja. Végrendelkezését azzal indokolta, hogy Cseresznyés Júlia mindenkor hűen gondját viselte. 1931-ben pótvégrendelet készült, amely kiegészítette pár évvel előbb írott végrendeletét, és végső akaratának végrehajtásával Telbisz György bankigazgatót és annak fiát, Telbisz Istvánt bízta meg.

Nyilassy Sándor hagyatéka több befejezett és befejezetlen festményből, számos vázlatból, rajzból és akvarellből állt. A vázlatok között van a gróf Klebelsberg Kunó

által megrendelt második számú triptichonja is. Azonkívül 6—7 befejezett nagyobb kép, 10—12 darab befejezetlen, s kb. 25 kisebb kép maradt meg a műteremben. Hagyatékához tartozik a lakás és a műterem bútorzata is. Más nem maradt Nyilassy Sándor után."

Nyilassy Sándor végrendelete ellenére Cseresznyés Julianna nem kaphatott semmit. Rokonai, ügyvédei, adósai elpöröltek tőle mindent. Tetejébe még becsmérelték is a házvezetőnőt.

De kegyelet is van a város részéről: Délmagyarország 1934. január 30. Nyilassy Sándor az Oroszlán utcai bérházban, műtermes lakásban lakott. Miután meghalt, más szegedi festők igényelték a várostól a műtermes lakást. Nyilassy lakbérként évente két olajfestményt adott a városnak, a mostani ajánlkozó 4 festményt ígér érte. De a város kisgyűlése leszavazta az ajánlatot. Mondván, a városnak pénzre van szüksége, nem képre, ezért ezúttal banktisztviselőnek adták ki főbérletbe a műtermes lakást.

FRANCIA JÓSKA

A tápéi jelzőrendszer szerint. Hivatalosan Dávid Józsefnek hívják. Esztendő híján századunkkal egyidős. Vele igyekezett lépést tartani örökké való életében. 1917-ben 16 éves. A szegedi katonai kórházak úgynevezett derma-barakkjában lóápolóként dolgozott huszadmagával, a tápéiakkal. 1919 márciusában a franciák elől, zajosság ellen pokróccal bekötött lábú lócsordát lopott át a demarkációs vonalon Szatymazra. Attól kezdve vöröskatona. A tiszai fronton augusztus 5-én esik a románok fogságába, Kecskeméten szökik meg tőlük egy tengerészruhájú magyar társaságában.

Itthon az anyja keserves szemrehányással fogadja, hiszen az édesapját tartóztatták le az ő vöröskatonáskodása miatt. Több kiskorú testvére nélkülözi a történetet, szülők sínylik könnyelműségét. Ezért elment a rendőrségre, hogy őt fogják le, ő volt a vörös. A napos altiszt, kinek föladta magát, az a tengerész volt, aki vele szökött Kecskemétről.

— Menj innét, apádat eleresztjük, tűnj!

— Hová, Szegeden úgyis elkapnak.

— Állj el a franciákhoz, szedik oroszlánvadászatra a magyarokat. Kapsz pénzt, új ruhát, fiatalnak való romantika, ahogy a szegedi némafilmeken eddig is mutogatták a dzsungelt, benne az elefánt- és oroszlánvadászatot.

A műszaki laktanyában gyülekeztek a franciák lobogója alatt a magyarok. Sok szegedi volt közöttük, egykori vöröskatona. Az akkor divatos inzultusoktól a francia egyenruha bizonyos védelmet nyújtott.

Csakhogy az oda begyűlt szegediek többsége, mire elindult az idegenlégionistákkal a vonat, már otthonról hallgatták a távolodó mozdony füttyét. Fütyültek vele menni.

Dávid Jóska viszont úgy elment, hogy 1925-ben szabadult az idegenlégióból. Megjárta Afrikát, Indiát, Egyiptomot, Kínát, s egy fillér nélkül Marseille-be tette le a lábát. Innét Lanzba került, szenet bányászni. Azután Lyonba, fűteni. 1934-ben egy selyemgyári, kis, kopogó cipőjű francia leányzót vett feleségül. 35-ben megszületett első fiuk. 1936-ban a francia kommunista párt azt mondta Dávid Józsefnek, ha elvtárs vagy, átmégy Spanyolországba, ott kell a mi segítségünk. Dávid József könnyedén összecsomagolta családját. Feleségének fölírta apjáék tápéi címét, fölrakta őket a vonatra, ő pedig, mintha majálisra menne, átmasírozott Madridba. André Martin tüzérségénél szolgálta végig a spanyol polgárháborút, mint irányzó. Akkor végzett, amikor vége lett a hadaknak. Kicsit, mint annyi tízezer ottjárt katona, újra foglyoskodott, s 1941-ben hazaérhetett Tápéra. A nagyállomáson még volt 20 frankja.

Itthon már nagyocska fia, s magyarul is gagyogó felesége várta. Francia Jóska beállt a hajójavítóba napszámosnak. Háza a partoldalon külcsínre semmiféle világiasságot nem mutat. Belsejében sincs pávaság. Francia Jóska csak néha beszél fran-

Nyilasy Sándor

Müve szerepel a Szegedi Mügyüjtők Klubja kiállitásán a Bartók Béla Müvelődési Központban ,Szegeden

Magyar Nemzet 1972 julius 30

12.old.

Nyilassy Sándor
festő

Nagybánya tájai, portrék és kompozíciók jellemzik megképein.

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Művészet, 1971.december - 19.oldal

Nyilassy Sándor, festő

Néhány részlet – köztük a Nyilassyról szóló rész – a Tápé község története és népszokásai című rövidesen megjelenő könyvből. A közölt rész Nyilassy halálázól, temetéséről, végrendeletéről, hagyatéka és műterem lakása sorsáról szól.

Tóth Béla: Tápéi változások 314–321.
Nyilassy Sándor (315–316)

Tiszatáj. Szeged. 1971. április XXV/4.

Nyilasy Sándor

Sz.Z.: Kis szegedi művészettörténet XIV. Nyilasy Sándor /1873-1934/. - Tiszatáj, 1968. 2.sz. hátsó boritó

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

160. l.

Nyilassy Sándor

műve szerepelt a

műgyűjtők szegedi kiállításán

Nápszova 1971 augusztus 3

2. old.

Nyilassy Sándor

Kapráló, olaj, 66×45, 6000 Ft
Vasárnap délelőtt, olaj, 45×58, 5000 Ft

30. Művészeti Vásárlás, 1973.

Nyilassy Sándor

Tájéri bányák, olaj, 47×66, 5000 Ft

30. Művészeti Vásárcsarnok, 1973.

Nyilasy Sándor

"Zöld látása megint sajátságos foltszépségeket produkált". A kritika igen nagy elismeréssel nyilatkozik a müvész alkotásairól de élesen szót emel az„agyonakasztás" ellen, hogy ezeket a szép müveket az ember kénytelen kihámozni környezetükből.
Gerő Ödön: "A Téli Tárlat képei" cimmel ir a Mücsarnokban rendezett kiállitásról, amelyen most ujra együtt vannak a MIÉNK és a Szövetség tagjai a korábban történt szétválás után.
A kölcsönös engedmény megadása, mindkét fél részére eredményt hozott.

A HÉT, Bp. 1910. nov. 20. XXI. évf. 47. sz. 758-759. lap.

Nyilasy Sándor

Burghardt Rezső, Pentelei Molnár, Keményffy Jenő művészek festményei szerepelnek a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán, akiknek "sikerült a zsürit kiböjtölni s képeik a szegre kerültek". A felsorolt művészek a jobbak és az izlésesebbek közé tartoznak, a Művészet c. rovatban közölt kritika szerint.

A HÉT, Bp. 1911. juni. 4.
XXII. évf. 23. sz. 375. lap.

Nyilassy Sándor

1873-ban született, ez alkalommal Szeged Tápé
városrészében a. művész nevét viselő utca egyik házá-
nak falán emléktáblát avattak.

Népszava, 1973. dec. 2. 101. erf. 282 sz. 14 p.

Nyilassy Sándor

1873. december 2-án működött.

Néprajz, 1973. dec. 2. 101. elf. 282 sz. 14 p.

Nyilasy Sándor, festő

Többször megemlítve.

Laczó Katalin: Lánló Emőke: Endre Béla
111 – 112.

TISZATÁJ, Szeged. 1974 4. szeptember XXVIII/9.

Nyilassy Sándor, Jestő

1873–1934. Tápén élt. Gyakran megörökítette a tápeiak öltözékét.

Dr. Gidaly Kálmán: TÁPÉ 260–266.

Élet és Tudomány, Bn. 1972. II. 11. XXVII/6.

Nyilasy Sándor, festő

Születésének 100. évfordulójára emlékkiállítása lesz Szegeden.

—: Szeged vendége Igor herceg 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. máj. 23.

Nyilasy Sándor

Nyilasy Sándor: Kapás asszony

Művészet, Budapest, 1973. aug.

Nyilassy Sándor
festő

Részt vett a társaság, akt
képein Ferenczy hatását é-
rezni.

Szelesi Zoltán: A szegedi mügyüjtők kiállitása.
MÜVÉSZET, 1972.szeptember - 44.oldal

Nyilasy Sándor

A Csongrád m.-i Tanács és a Szeged m.-i városi Tanács műtárgyvásárlásaiból rendezett „Kortárs Művészet" c. kiállítás ma megnyílik, milyen szerepel műve.

Meghívó

1974. Okt. 5.

Nyilasy Sándor „Jestő"

A szegedi Műgyűjtők Klubja kiállításán látható „napsugaras tápéi életképei."

Tandi Lajos: Kiállítási napló 90-94.

TISZATÁJ, Szeged, 1973. október XXVII/10.

Nyilassy Sándor,

Glatz Oszkár, Bosznay István müvészekről irja Tövis: "Nemzetköziek és szövetségiek" cimmel a téli tárlaton szereplőkről: "a tájékozatlan vidék naiv gyermekeiként veszélyteleneknek itéltettek és bebocsáttattak" a kiállitásra. Kritikájában élesen birálja a zsürit, eljárását elitéli, mivel csak azokat a müvészeket engedi a tárlatra, akik "hü tagjai a szövetségnek, s megfogadják, hogy mindennemü választásnél a tagokra szavaznak.

A HÉT, Bp. 1908. nov. 22. XIX. évf.
47. sz. 761-762. lap.

Nyilassy Sándor

Marostorok
olaj, vászon 63×84
védett

kikiáltási ár: 6000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Nyilassy Sándor
(1873-1937)

Parasztlakás
olaj, fa 32 x 25

Kikiáltási ár 3000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Nyilasy Sándor
1873-1934

Gyűrűváltás
Olaj, fa, 17,5 x 13,5

Kikiáltási ár: 4000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Nyilassy Sándor

Kapáló, o. 66×45
Vasárnap délelőtt, o. 45×58

30. Művészeti Vetélkedő
1973.

Nyilassy Sándor

Tájéi lámpák, o.v. 47×66

30. Művészeti Vásár
1973.

Nyilassy Sándor festő

Az alföldi festésnetnek olyan halk szavú lírikusa volt, mint Endre Béla, Nyilassy Sándor, Dinnyés Ferenc, Karabyi Lajos, Erdélyi Mihály.

Horányi Barna: A századforduló festői az alföldön.
Szabolcsi Néplap, 1975. febr. 11.

Nyilasi Sándor

„Tere-fere az erdőszélen"
olaj, vászon, 97 × 75 cm Jelezve lent balra: Nyilasy
Műtárgyi ár: 12000 ft

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Nyilasi Sándor

„Tápéi vasárnap" Olej, vászon,
48x57,5 telesve lent jobbra:
Nyilasy

Ritiáltási ár: 5000 ft

BÁV 37.Müvészeti Képaukció 1975 szeptember

Nyilasi Sándor (1873-1934)

„Falusi házak" Olaj, vászon
90X72 sellesve lent balra: Nyilasy.
Kikiáltási ár: 12000 ft

BÁV 37.Müvészeti Képaukció 1975 szeptember

Nyilasi Sándor

„Háj előtt beszélgető lányok"

Olaj, vászon 52×45 Jelenre lent balra: Nyilasy

Váltási ár: 8000 Ft

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Nyilasi Sándor

festőművész

születésének 100. éves évfordulóján

emléktábla avatás Szeged - Tápé

Magyar Hírlap 1973 VII. 332

Nyilasy Sándor

a szegedi Sajtóház Müvelődési Központjában állitott ki.

Magyar Hirlap.1973-217-8

Nyilassy Sándor

A Csongrád megyei képzőművészek tárlatán a Fészekben részt vett Koszta József, Szentest, Nyilassy Sándor, Szegedet, Tornyai János, Endre Béla, Pásztor János Hódmezővásárhelyet képviselte. Gergely Sándor Juhász Gyula szoborportréval szere pelt

Magyar Hirlap 1973/182/6
Havas: Kiállitásró l kiállitásra

Nyilassy Sándor

Félegyházi László édesapja vitte el gyermekét Nyilassy Sándor festőhöz, hogy eldöntse a fiu thetségét. Nyilassy tápéi parasztasszonyt rajzoltatott veleï éstehetségesnek találta.

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürti Katalin: Félegyházi pályakezdése

Nyilassy Sándor

„Parasztlányok" Olaj, fa 32,5 x 40

Selesve lent balra: Nyilassy

Kiállítási ár: 6000 ft

Báv 36. Müvészeti Képaukció Katalógusa 1975 május

Nyílassy Sándor

„Tápéi lányok" Olaj, vászon 40X50
Jelesve lent jobbra: Nyílassy
Kiáltási ár: 8000 ft

Báv 36.Müvészeti Képaukció Katalógusa 1975 május

Nyilassy Sándor (1873-1934)

„Vásárnap a földeken" Olaj, vászon

55 x 68, kikiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Nyilassy Sándor

Raguzai részlet Olaj, fa 17x26,5

Selezve lent jobbra: Nyilassy

Zitiültási ár: 6000 ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Bevelgetőt" O. Ga 17x22

J. l. j. Nyilasy

T. ár: 6000 ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976 szeptember

Nyilassy Sándor

„Álló lány" o./a 32x11

I. k. 6. Nyilassy l. ár: 5000 Ft.

BÁV 40. Képaukció katalógus Bp. 1976 szeptember

Nyilasy Sándor

„Tápéi lányok" o.fa. 40x30

S.l.j.: Nyilasy Kiállítási ár: 12000 ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Nyilasy Sándor

„Szabadföldel" o.v. 35,5 x 48

J. l. j.: Nyilasy (Restaurált)

Védett. Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 42. képaukció Budapest, 1977. május

Nyilasy Sándor

„Rózsák" o.v. 73x50 cm

J.l.b.: Nyilasy. Védett.

Vételár: 8000 Ft.

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

Nyilasy István

„Tápéi lányok" o.v. 25 x 33,5 cm

j. l. b.: Nyilasy.

Vételár: 5000 Ft

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Leselkedő lányok" o.v. 43x52 cm

J. l. balra: Nyilassy

Utváltási ár: 8000 ft

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Nyilassy Sándor (1873-1934)

„Kertben olvasó nő"

o.v. 70×80 J.l.b.: Nyilassy (körül 4)

Kikiáltási ár: 12000 Ft.

BAV 43. Képaukció, Budapest 1977. szeptember

Nyilassy Sándor

„Hóolvadás" o.v. 33x41

s.l.j.: Nyilassy Sándor

Kikiáltási ár: 8000 Ft

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976.május

Nyilassy Sándor (1873 - 1934)

„Ház előtt" o. fa. 19 x 24,5 cm

S. l. b. Nyilassy Védett

Kikiáltási ár: 8000 Ft

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976. május

Nyolasy Sándor (1873-1934)

„Tájban ülő nő" o. fa. 43x52

A tép hátoldalán parasztmenyecske vázlat.

Kiáltási ár: 8000 ft

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976.május

Nyilasy Sándor, Jestő

h.: Csáky József

Bodrif.: Véleménynek .... [1] .... 91-93.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6

Nyilasy Sándor

Falusi utca tis paddal

Olaj vászon 60 X 57. telesve lent jobbra:

Nyilasy

Tiltáltási ár: 8000 ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Nyilasy Sándor

„Találka" olaj, fa 17 × 14,5

Selepe lent balra: Nyilasy

Kiállítási ár: 3000 Ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Nyilasy Sándor

Kártyázó fiúk (Napos délután)
Olaj, vászon 51x64 telesve lent balra:
Nyilasy. Kiliáltási ár: 15000 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Nyilassy Sándor

„Tere-fere" Olaj/fa 37 x 41

telesve lent jobbra: Nyilassy

Ritváltási ár: 8000 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Nyilassy Sándor (1873-1934)

„Folyópartot ülő lányok"

Olaj, vászon 40x50. Jelzése lent jobbra: Nyilassy

Művészi ár: 7000 Ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Nyilassy Sándor

„Parasztpár" Olaj, vászon 80x100

Selejtes lett jobban: Nyilassy

Kikiáltási ár: 10000 Ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

Nyilassy Sándor

Akolat előtt álló lány

Olaj vászon 41x33

Kikiáltási ár: 6000 ft

BÁV 33.Müvészeti Képaukció,árverés 1974 május 21-22

3

E dél-alföldi mesterek festményei tehát drámai vagy lírikus töltésüknek megfelelően tragikussá, illetve harmónikussá tesznek, érzéseket kavarnak fel, vagy indulatokat nyugtatnak el bennünk – hasonló váltakozással, mint ahogy ez az Alföld természetében végbemegy. Emberről és tájról külön-külön beszélni e festőknél nem lehet. Miként a valóságban sem lehet, mert szerves tartozékai egymásnak. Az ember belesímul a tájba, a táj belesímul az emberbe, alakítják, formálják egymást, ősidők óta egyekké lettek.

A szóban forgó dél-alföldi lírikus-festők: Endre Béla, Nyilasy Sándor, Károlyi Lajos és Dinnyés Ferenc nem tartoztak a lázasan keresők, a felfedezni vágyók közé. Fejlődésükbe a művészi átélések hosszú sora hozta bele a fokozatos tartalmi gyarapodást és egyéni stílusuknak egyre határozottabbá válását. Pályakezdésük főbb állomásai: München, Róma, Párizs és ezt követően a Nagybányai Művésztelep volt. A plein-air-ben jelentkező fény- és színproblémák iránti érzékenységet Hollósy, Ferenczy Károly és társaik oktatták beléjük. A nagybányai természetelvű piktúra eredményeinek kamatoztatása, művészi kibontakozásuk alapjává lett, és a dél-alföldi táj helyi sajátosságait megragadó festészetük ebben gyökerezik.

Az itteni nép életének beható tanulmányozásából és a táji környezet hatása alatt formálták ki természetes hangú, közvetlen előadási módjukat, amely távol áll koruk műtermi festészetének szokványaitól. Innen van, hogy életművük egyöntetű, egyszer megtalált stílusuktól nem térnek el. A valóságlátás elveit elfogadták, mert annak ésszerű voltáról meggyőződtek. Pikturális törekvésük abban mutatkozik meg, hogy a szürke tónusoktól a színes látás felé haladnak és kompozícióikban a dekoratív szellemű elrendezés mindinkább érvényesül. Ugyanakkor az érzelmek intenzitása, mellyel átélik a látottakat, folyton növekszik náluk és képeik tartalmilag gazdagabbá válnak.

Endre Béla, Nyilasy, Károlyi és Dinnyés festészetükben érzékenyen reagálnak mindenre, melyet künn a szabadban tapasztaltak. Fényben úszó plein-air képeik úgy hatnak, mintha a vázlatkészítés anyagából bontakoztak volna ki. László Emőke szerint Endre Béla „... halk, lírai megfogalmazója a jellegzetesen magyar festészet kialakítására irányuló szándéknak. Emellett ő az, aki talán az alkatából eredően, az alflödiek közül legjobban megérti a kor modernebb festői irányzatait".

Az Endrénél alig néhány évvel fiatalabb szegedi Nyilasy Sándor – akinek szép emlékkiállítással ünnepeltük 1973-ban születésének századik évfordulóját – festményei azt tükrözik, hogy a nagybányai indítású művész itthon, a Tiszapartján talált önmagára. Képeinek szereplői Tápé parasztjai lettek. Színpompás alkotásai a Szeged környékén élő földművesek között születtek meg. Ha a derűs festészetű, népábrázoló Nyilasyt, a finom humorú, paraszti bölcsességű Móra Ferentccel rokonítjuk, úgy a lírai alkatú Károlyi Lajos, az érzékeny lelkű Juhász Gyulához állt közel. Százakra menő önarcképein és kedvelt virágcsendéletein kívül odaadással festette Újszeged egy-egy hangulatos parkrészletét, vagy kertes házacskáit, hogy varázsos szépségeiket lírai színekkel megörökítse. A szintén vezető szegedi festők közé tartozó Dinnyés Ferenc, a helyi paprikahasító asszonyok mellett, szívesen vitte vásznaira a Tisza-parti város árvíz előtti utcarészleteit. Kolorítdús piktúrája átívelő színes sugara lett az itteni festészetnek, mely összeköti a dél-alföldi mesterek eredményeit Szeged mai megújhódó képzőművészetével.

Talán kitűnt, hogy nem külön-külön, hanem együtt szerettünk volna röviden szólani az egykori dél-alföldi festők drámai és lírikus alkatú egyéniségeiről, bár az utóbbiakról valamivel többet beszéltünk. Koszta, Tornyai, Kohán, továbbá Endre Béla, Nyilasy, Károlyi és Dinnyés Ferenc alkotásai jóllehet olykor vég-

Szelesi Zoltán: A Dél-alföldi plein-air festé-net lírikusai 75–78.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1975. márc.-jún. XXI 1-2

4

letesen eltérőek egymástól. Összefüggéseikben mégis hű képet adnak e tragikus és szelíd, e gazdag és szegény vidékről, az általuk szeretett Alföldről, azaz e táj déli részén élő népéről, mely ellentéteinek dacára is ökonomikusan egységes, szétbonthatatlan területe országunknak. Népének történelmi múltja és kulturális hagyománya nemzeti létünk fontos tartozéka.

Nyilvánvaló, hogy az alföldi festészet határai korántsem szorítkoznak a déli Csongrád és Békés megyére. Figyelemmel kell gondolnunk a művészetileg nagymultú – és pezsgő jelenű – Szolnokra, illetve Kecskemétre is. Neves művészettörténészeink, s köztük Pogány Ö. Gábor nem egyszer utalt az alföldi festészet gazdag hagyományainak az eddiginél szélesebb kiterjesztésére. Ennek impozáns tanújelét láthattuk a magyar plein-air festészet remekeit bemutató sikeres szolnoki kiállításon, mely méltó rendezvénye lett az 1973-as Országos Múzeumi és Műemléki Hónap széles figyelmet keltő helyi megnyitásának.

Szelesi Zoltán

Nyilasi Sándor, festő 1-2
1
8.
XX1
1-2.

A Dél-alföldi plein-air festészet lírikusai

Az Alföld tája és népe több kiváló magyar festőt megihletett. Soraikból különösen három dél-alföldi művész magaslik ki. Egyik a Szentes-környéki szegényparasztság nyomorát és lázadó indulatát drámai erővel ábrázoló *Koszta József* (1864–1949), másik a vásárhelyi *Tornyai János* (1869–1936), aki a nehéz, keserves zsellérmunka színterét, a Viharsarok vidékét és népének társadalmi viszonyait kritikai éllel mutatta be. Harmadik, a kettejük eszmei és művészi örökségét leginkább megértő, s azt felhasználó *Kohán György* (1910–1966) volt.

Nyilasy Sándor: Napsütés c. festménye

A dél-alföldi festészet azonban nemcsak tragikus arculatot mutat. Tornyai, Koszta és Kohán mélyzengésű, komor piktúrájával egyidejűleg bontakozott ki, illetve fejlődött tovább egy lírai hangvételű, helyi táj- és népélet-ábrázolás is. Legjelesebb képviselői: *Endre Béla* (1870–1928), *Nyilasy Sándor* (1873–1934), *Károlyi Lajos* (1877–1927) és *Dinnyés Ferenc* (1886–1958) voltak. Endre kivételével valamennyien Szegeden fejtették ki művészi tevékenységüket.

Nyilasy Sándor: Alföldi paraszt c. képe

E különböző alkotói karakterű Csongrád megyei mesterek – kifejezve a délalföldi táj szépségeit, népének örömét-bánatát – együttesen teremtették meg a helyi festészet drámai és poetikus vonalát.

Ha e művészek alkotásait megtekintjük, gondolatunk, hangulatunk akként alakul, amilyen kép előtt állunk. Ha Tornyai borús egű pusztáit szemléljük, mély érzelmű, férfias indulattal töltődünk fel. Ha Nyilasy napsütéses Tisza-parti tájai kerülnek elénk, ezekből a természet virágzásának derűje ragad ránk. Viszont Koszta és Kohán sötét tónusú tanyáiból, egy kitörni készülő vihar drámaisága csap felénk. Endre Béla, Károlyi Lajos és Dinnyés Ferenc pedig gyöngéd érzelemmel örökítették meg az egykori tanyavilágot, a régi itteni utcákat és intim szobabelsőket, melyeket hétköznapjaik póztalan ábrázolásával tettek költőivé.

A Dél-alföldi plein-air festészet lírikusai

Az Alföld tája és népe több kiváló magyar festőt megihletett. Soraikból különösen három dél-alföldi művész magaslik ki. Egyik a Szentes-környéki szegényparasztság nyomorát és lázadó indulatát drámai erővel ábrázoló *Koszta József* (1864–1949), másik a vásárhelyi *Tornyai János* (1869–1936), aki a nehéz, keserves zsellérmunka színterét, a Viharsarok vidékét és népének társadalmi viszonyait kritikai éllel mutatta be. Harmadik, a kettejük eszmei és művészi örökségét leginkább megértő, s azt felhasználó *Kohán György* (1910–1966) volt.

Nyilasy Sándor: Napsütés c. festménye

A dél-alföldi festészet azonban nemcsak tragikus arculatot mutat. Tornyai, Koszta és Kohán mélyzengésű, komor piktúrájával egyidejűleg bontakozott ki, illetve fejlődött tovább egy lírai hangvételű, helyi táj- és népélet-ábrázolás is. Legjelesebb képviselői: *Endre Béla* (1870–1928), *Nyilasy Sándor* (1873–1934), *Károlyi Lajos* (1877–1927) és *Dinnyés Ferenc* (1886–1958) voltak. Endre kivételével valamennyien Szegeden fejtették ki művészi tevékenységüket.

Nyilasy Sándor: Alföldi paraszt c. képe

E különböző alkotói karakterű Csongrád megyei mesterek – kifejezve a dél-alföldi táj szépségeit, népének örömét-bánatát – együttesen teremtették meg a helyi festészet drámai és poetikus vonalát.

Ha e művészek alkotásait megtekintjük, gondolatunk, hangulatunk akként alakul, amilyen kép előtt állunk. Ha Tornyai borús egű pusztáit szemléljük, mély érzelmű, férfias indulattal töltődünk fel. Ha Nyilasy napsütéses Tisza-parti tájai kerülnek elénk, ezekből a természet virágzásának derűje ragad ránk. Viszont Koszta és Kohán sötét tónusú tanyáiból, egy kitörni készülő vihar drámaisága csap felénk. Endre Béla, Károlyi Lajos és Dinnyés Ferenc pedig gyöngéd érzelemmel örökítették meg az egykori tanyavilágot, a régi itteni utcákat és intim szobabelsőket, melyeket hétköznapjaik póztalan ábrázolásával tettek költőivé.

E dél-alföldi mesterek festményei tehát drámai vagy lírikus töltésüknek megfelelően tragikussá, illetve harmónikussá tesznek, érzéseket kavarnak fel, vagy indulatokat nyugtatnak el bennünk – hasonló váltakozással, mint ahogy ez az Alföld természetében végbemegy. Emberről és tájról külön-külön beszélni e festőknél nem lehet. Miként a valóságban sem lehet, mert szerves tartozékai egymásnak. Az ember belesimul a tájba, a táj belesimul az emberbe, alakítják, formálják egymást, ősidők óta egyekké lettek.

A szóban forgó dél-alföldi lírikus-festők: Endre Béla, Nyilasy Sándor, Károlyi Lajos és Dinnyés Ferenc nem tartoztak a lázasan keresők, a felfedezni vágyók közé. Fejlődésükbe a művészi átélések hosszú sora hozta bele a fokozatos tartalmi gyarapodást és egyéni stílusuknak egyre határozottabbá válását. Pályakezdésük főbb állomásai: München, Róma, Párizs és ezt követően a Nagybányai Művésztelep volt. A plein-air-ben jelentkező fény- és színproblémák iránti érzékenységet Hollósy, Ferenczy Károly és társaik oktatták beléjük. A nagybányai természetelvű piktúra eredményeinek kamatoztatása, művészi kibontakozásuk alapjává lett, és a dél-alföldi táj helyi sajátosságait megragadó festészetük ebben gyökerezik.

Az itteni nép életének beható tanulmányozásából és a táji környezet hatása alatt formálták ki természetes hangú, közvetlen előadási módjukat, amely távol áll koruk műtermi festészetének szokványaitól. Innen van, hogy életművük egyöntetű, egyszer megtalált stílusuktól nem térnek el. A valóságlátás elveit elfogadták, mert annak ésszerű voltáról meggyőződtek. Pikturális törekvésük abban mutatkozik meg, hogy a szürke tónusoktól a színes látás felé haladnak és kompozícióikban a dekoratív szellemű elrendezés mindinkább érvényesül. Ugyanakkor az érzelmek intenzitása, mellyel átélik a látottakat, folyton növekszik náluk és képeik tartalmilag gazdagabbá válnak.

Endre Béla, Nyilasy, Károlyi és Dinnyés festészetükben érzékenyen reagálnak mindenre, melyet künn a szabadban tapasztaltak. Fényben úszó plein-air képeik úgy hatnak, mintha a vázlatkészítés anyagából bontakoztak volna ki. László Emőke szerint Endre Béla „. . . halk, lírai megfogalmazója a jellegzetesen magyar festészet kialakítására irányuló szándéknak. Emellett ő az, aki talán az alkatából eredően, az alföldiek közül legjobban megérti a kor modernebb festői irányzatait".

Az Endrénél alig néhány évvel fiatalabb szegedi Nyilasy Sándor – akinek szép emlékkiállítással ünnepeltük 1973-ban születésének századik évfordulóját – festményei azt tükrözik, hogy a nagybányai indítású művész itthon, a Tisza-partján talált önmagára. Képeinek szereplői Tápé parasztjai lettek. Színpompás alkotásai a Szeged környékén élő földművesek között születtek meg. Ha a derűs festészetű, népábrázoló Nyilasyt, a finom humorú, paraszti bölcsességű Móra Ferenccel rokonítjuk, úgy a lírai alkatú Károlyi Lajos, az érzékeny lelkű Juhász Gyulához állt közel. Százakra menő önarcképein és kedvelt virágcsendéletein kívül odaadással festette Újszeged egy-egy hangulatos parkrészletét, vagy kertes házacskáit, hogy varázsos szépségeiket lírai színekkel megörökítse. A szintén vezető szegedi festők közé tartozó Dinnyés Ferenc, a helyi paprikahasító asszonyok mellett, szívesen vitte vásznaira a Tisza-parti város árvíz előtti utcarészleteit. Kolorítdús piktúrája átívelő színes sugara lett az itteni festészetnek, mely összeköti a dél-alföldi mesterek eredményeit Szeged mai megújhódó képzőművészetével.

Talán kitűnt, hogy nem külön-külön, hanem együtt szerettünk volna röviden szólani az egykori dél-alföldi festők drámai és lírikus alkatú egyéniségeiről, bár az utóbbiakról valamivel többet beszéltünk. Koszta, Tornyai, Kohán, továbbá Endre Béla, Nyilasy, Károlyi és Dinnyés Ferenc alkotásai jóllehet olykor vég-

letesen eltérőek egymástól. Összefüggéseikben
és szelíd, e gazdag és szegény vidékről, az ál
déli részén élő népéről, mely ellentéteinek da
bonthatatlan területe országunknak. Népének
gyománya nemzeti létünk fontos tartozéka.

Nyilvánvaló, hogy az alföldi festészet h
Csongrád és Békés megyére. Figyelemmel k
multú – és pezsgő jelenű – Szolnokra, illet
történészeink, s köztük Pogány Ö. Gábor nem egyszer utalt az alföldi festészet gazdag hagyományainak az eddiginél szélesebb kiterjesztésére. Ennek impozáns tanújelét láthattuk a magyar plein-air festészet remekeit bemutató sikeres szolnoki kiállításon, mely méltó rendezvénye lett az 1973-as Országos Múzeumi és Műemléki Hónap széles figyelmet keltő helyi megnyitásának.

Szelesi Zoltán

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 JUN
JÁSZKUNSÁG
Szolnok

Nyilasy Sándor, festő

L.: Köri József

Apró f.: Vélemények .... [2] .... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX/6.

Nyilasy Sándor

„Lányok a szabadban"

o.v. 80x100 s.l.j. Nyilasy

Kikiáltási ár: 18000 ft

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

Nyilasy Sándor

„Locsoló asszony" o.v. 80 x 96

J. l. j. Nyilasy Sándor

Vételi ár: 15000 Ft

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

Nyilassy Sándor

„Falusi táj" o.v. 37x42

J. l. j. Nyilassy

Valtási ár: 5000 ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

Nyilasy Sándor, Jestő

L.: Telis Ede

Laczó K.: Bevezető ... 43-44.

TISZATÁJ, Szeged, 1975. november XXIX/11.

NYILASSY SÁNDOR, festő

"HAZATÉRŐ MUNKÁSPÁR", c. müve. Ezen a képén is több Kern stok -kép hatása érvényesül, pl. az "ÜLŐ NŐ ARCKÉP"-é, és más plain air müveké. De más Nyilassy müveken is szembe szökő Kernstok hatása, sőt közvetlen hatású a "DOLOGKERÜ LŐK"-ön, és ünnepi diszbe öltözött, rendszerint ülő helyzetü parasztlányokat ábrázoló képein. 388 389. old. 50. jegyz

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képéről 373. old

STUDIS COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

NYILASSY SÁNDOR, festő

13.sz.kép. "HAZATÉRŐ MUNKÁSPÁR", cimü müve.-Olaj, vászon 118+118 cm.-A Magyar Nemzeti Galéria tul.Leltsz:6045.-Szöveg 389.old. 49.jegyz. Fekete repr.

MORVÁTH BÉLA: Kernstok Karoly "Hazaféló" cimü képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye müzeumaiból, Szentendre, 1975

NYILASSY SÁNDOR, festő

"DOLOGKERÜLŐK", című müve.- Olaj, ismeretlen helyen. Kiállitva az Orsz. Magy. Képzőmüv. Társulat Tavaszi Tárlatán, 1901-ben.- Szöveg 389. old. 50. jegyz

MORVATH BÉLA: Kernstok Karoly "Hazafelé" cimü képéről 373. old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanulmányok Pest megye müzeumaiból, Szentendre, 1975

NYILASSY SÁNDOR, festő

"DOLOGKERÜLŐK",c.müve.- Kernstok hatása szembetünő Nyilassy képein,sőt egészen közvetlen a hatása a"Dologkerülők"-ön.Itt az"Agitátor egy gyár kantinjában" c.Kernstok müre kell gondolnunk. 389.old. 50.jegyz

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Karoly "Hazafelé" cimü képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 3, Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

Nyilasi Sándor, (1873–1934).
festőművész

Az alföldi festészet képviselői a Vásárhelyen működő Endre, Béla, a szegedi Nyilasi Sándor és Károlyi Lajos voltak. A délalföldi táj, emberi környezet helyi sajátosságait megragadó festészetük ebben gyökerezik.

Hevesi Szemle,
1981. 1., 3-old.

Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.

NYILASY SÁNDOR

említve

Szőkely András: Van még pénz Magyarországon!

ÚJ TÜKÖR 1980./XVII/ 6.sz.26.o.

Nyilasi Sándor, festőművész (1873-1934).

A Bizományi Áruház őszi aukciójának árverés előtti kiállítását a MOM Műv.- i Házában tekinthető meg. Koszta József.- Nyilasi Sándor.- Mednyánszky László, Egry József.- Tornyai.- Nagy István - műveket láthatunk itt.

TV-Híradó 1.

1984. IX. 1. TV 1-műsor 20.00 (Lá.).

Nyilassy Sándor festőművész (1893–1934).

A Móra Ferenc Múzeum díszteremében állandó kiállításon tárják elénk a rendezők Szeged képzőművészete hagyományait, fejlődését. – Több fiatal művész képezte magát a Nagyszentmiklósi Művésztelepen, Nyilassy Sándor és Károlyi Lajos még az alapítótagok sorába tartoztak.

Cs. m.: Szeged képzőművészete.
Pesti Hírlap, 1984. aug. 22., 5. old.

NYILASSY SÁNDOR, festő

"HAZATÉRŐ MUNKÁSPÁR",c.müve.- Tárgya is azonos Kernstok "Hazatérésé"-vel.Kapások hazatérőben,házaspárnak látszik egyidősek,egymásmellett,jobbról balra haladva.A férfi vállán kapa,Kabátja válláról lóg alá,Mellette az asszony egyik kezében elemózsiás kosár,a másikban vizeskorsó.Az előtér legelején mozognak .A motivikus egyezések sora mutat az egyezésre Kernstok"Hazafelé"c.képére.389.old. 49.jegyz.13.kép.

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Hazafelé" cimü képéről 373.old

STUDIA COMITATENSIA, 3. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból, Szentendre, 1975

Nyilasy Sándor

Tóth Attila: Mecenatúra Csongrád megyében

Művészet, 1982. augusztus

Nyilasi Sándor

Megnyílt Szentesen a Csongrád megyei mesterek" c. képzőművészeti kiállítás, melyen a szegedi művész alkotása szerepel.

Csongrád m. Hírlap, 1973. ok. 2.

Nyilassy Sándor (1873-1934)

„Jelenet" o. fa. 35x41 cm

J. l. b. Nyilassy Utáltási ár: 5000 ft

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

Nyilasy [Sándor], festő

L: Csikós András

Olasz Sándor :· Csikós Andrásnál 93-96

Tisztatáj, Szeged, 1978. nov. XXXII/11.

Nyilasy Sándor (Szeged, 1873 - Szeged 1934)

„Vasárnap Tápén" o. v 97x74 cm s. l. b.: Nyilasy
kikiáltási ár: 20000 ft.

„Lányok a folyóparton" o. fa 24x34 cm
s. l. b.: Nyilasy kikiáltási ár: 8000 ft.

„Portrecht kikötő" o. fa 17x 26,5 cm
s. l. j.: Nyilasy kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

Nyilasy Sándor (Szeged, 1873 - Szeged 1934)

„Szántóföld" o.fa. 25×35 cm J. l. j.: Nyilasy
Kiállítási ár: 10000 ft.

—

„Falusi utca" o.v. 45×55 cm J. l. j.: Nyilasy
Kiállítási ár: 8000 ft.

—

„Hollandiai városrészlet" o.v. 80×65 cm
J. l. j.: Nyilasy Kiállítási ár: 20000 ft.

BAV 55. Képaukció Bp. 1981. szeptember

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Lovaskocsi" o. karton 21 X 26 cm

s. l. j. Nyilasy kiáltási ár: 8000 ft

„Csépléz" o. v. 35 x 58,5 cm s. l. j.: Nyilasy

kiáltási ár: 15000 ft.

Bp. 1980. december

Nyilasy Sándor

Nyilasy Sándor

a szegedi Móra Ferenc Muzeum valamint a Hódmezővásárhelyi Tornyai Muzeum rendezésében Dömsödön tárlat nyilt a Kiskunsági Pásztor és Lovasnapokon, melyen a müvész alkotása is szerepelt.

Uj tükör 1979/31/4

Losonczi: Alföldi festők tárlata

Nyilasy Sándor (Szeged, 1873-Szeged, 1934)

„Vasárnap délután" o.fa 33,5 x 41 cm
J.l.b.: Nyilasy kikiáltási ár: 15000 ft.

—

„Ház előtti beszélgetők" o.v. 80 x 95 cm
J.l.j.: Nyilasy kikiáltási ár: 25000 ft.

BÁV 59.Képaukció Budapest,1982.december

Nyilasy Sándor (Gyged, 1873 - Gyged, 1934)

„Tájkép" o. karton 32x40 cm j. l. h.: Nyilasy
Kiállítási ár: 12000 ft.

—

„Tápéi lányok a Tiszaparton" o. karton 30x40 cm
j. l. h. Nyilasy Kiállítási ár: 15000 ft.

—

„Ülő női akt" o.v. 80x65,5 cm j. l. h.: Nyilasy
Kiállítási ár: 18000 ft.

BÁV 59. Képaukció Budapest, 1982. december

Nyilassy Sándor (Szeged, 1873 - Szeged, 1934)

„A szegedi Tiszapart" o. v. 64,5 x 82 cm

J. l. j.: Nyilassy Védett.

Kikiáltási ár: 25000 Ft

BÁV 58. Képaukció Bp. 1982. szeptember

Nyilasy Sándor (Szeged, 1873 - Szeged, 1934)

„Tápéi lányok a mezőn"

o. karton 32,5 x 40,5 cm S. l. b.: Nyilasy

kikiáltási ár: 12000 ft

BÁV 60.Képaukció Bp.1983.május

Nyilasi Sándor, kesző

Megemlítve.

Kiss Terézia: A modern tájvers születése 81-90

Tiszatáj, Szeged, 1981. okt. XXXV/10

Nyilassy Sándor

„Fekvő női akt" o.v. 48 x 75,5 cm

J. l. p.: Nyilassy Sz. Kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 50. Képaukció katalógus, Budapest, 1979. december

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Falusi utca" o.v. 60x57 cm
J.l.j. Nyilasy Kikiáltási ár: 16000 Ft.

„Rózsák" o. karton 24,5x33 cm J.l.b.: Nyilasy
Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 50. Képaukció katalógus, Budapest, 1979. december

Nyilassy Sándor, festő

[Nyilassy]

L: Vinkler László

Tandi L: Vinkler Lászlónál

91-96

XXXIII/12

Tihanfüred, Szeged, 1979. dec

Nyilasy [Sándor], festő

L.: kopasz Mária

Horváth D.: Kopasz Máriának 92-96

Tiszatáj, Szeged, 1979. aug. XXXIII/8

Nyilasi Sándor, festőművész

„Kapás asszony", olaj, papír, 55 x 31 cm.
1910. k.
(repr.)

Művészet, 1978. dec. 4. old.

Nyiró Gyula

Megbízták Nyiró Gyulát, hogy
a XI. Gellért tér 3. sz alatti Szá-
zasságkötő Terem részére vörös-
rézre feleratot készítsen.

---------:Köztéri munkák.
MÜVÉSZET,1979.december - 47.lap.

Nyíró Gyula, szobrászművész, pedagógus

a budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója az idén ünnepli megalakulásának tizedik évfordulását. A stúdió első vezetője Damanovszky Endre volt. Az egykori alapítótagok között voltak Tassy Klára, Nyíró Gyula és még többen.

B. Németh György: Negyedszázada a művészet szolgálatában.

Pedagógusok Lapja, 1948. dec. 20.

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Tápéi utca vasárnap" o. fa 22x30 cm
J. l. j.: Nyilasy Kikiáltási ár: 12000 ft

„Kövek" o. fa, 29x33,5 cm J. l. b. Nyilasy
(festett) Kikiáltási ár: 10000 ft.

BÁV 52. Képaukció katalógus Bp. 1980. szeptember

Nyilasy Sándor

„Hazafelé a templomból" o.v. 25x20 cm
J.l.j.: Nyilasy Kikiáltási ár: 18000 ft.

„Tápéi határban" o.v. 90x115 cm
J.l.b. Nyilasy Kikiáltási ár: 25000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Nyrlasy Sándor (1873-1934)

„Dorozsmai szelmalom", o.v. 65x101 cm

Védett. J. l. j. Nyrlasy kiziáltási ár: 15000 ft

„Tápéi fiatalok" o.v. 47x52 cm

J. l. b.: Nyrlasy kiziáltási ár: 15000 ft

BÁV 51. Képaukció katalógus Bp. 1980. május

Nyilasy Sándor
(Gyeged, 1873 - Gyeged, 1934)

„Tápéi utca" o.v. 52x69 cm J.l.b.: Nyilasy
Kikiáltási ár: 18000 ft.

—

„Magvetők" o.fa 32x37 cm J.l.j.: Nyilasy
Kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

Nyilassy Sándor

"A Mücsarnok kiállitása" cimmel Margitay Ernő ir a Képzőművészeti Társulat által rendezett "Téli tárlat"-ról, s ismerteti az itt felsorolt müvészek munkáját:
Glatter Gyula, Nyilassy Sándor, Horthy Béla, Mednyánszky László, Pentelei Molnár János, Hegedüs László, Herrer Cézár, Kacziány Ödön, Boemm Ritta, Tull Ödön, Skuteczky Döme, Góth Móric, Boruth Andor, Pörge Gergely.
Nyilassy Sándor: A kritika igen nagyra értékeli a "Napsütés", az "Erdő széle", a "Tó partján" c. festményeit. "Gyönyörüen fejlődő komoly, nagy tehetségnek" tartja, akinek munkáját öröm látni. Együtt emliti meg Horthy Béla és Mednyánszky László, mint legerősebb tehetségeket. művészekkel
ÉLET, Bp. 1909. nov. 21. I.évf. 48.sz. 670-672. lap.

Nyrlasy Sándor

„A vegedi Demeter tpl. tornya"

o.fa 30,5 x 24 cm s.l.j.: Nyrlasy

Kiáltási ár: 4000 ft

„Delelő juhnyáj" o.fa 14,5 x 23 cm

s.l.b.: Nyrlasy Védett. Kiáltási ár: 5000 ft

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Nyílasy Sándor (1873-1934)

„Falusi kazak" o.fa. 25 1.34,5 cm

s.l.j.: Nyílasy

Utáltási ár: 5000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Nyilasy Sándor

„Falusi udvar" o. fa 16x26

J. l.: Nyilasy

Vételi ár: 4000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Nyilassy Sándor

„A Műcsarnok kiállitása" cimmel Margitay Ernő számol be. Felsorolja néhány művész nevét, értékeli, vagy csupán megemliti őket: Moiret Ödön, Berán Lajos, Mendlik Oszkár, Komáromi Kacz Endre, Nyilassy Sándor, Olgyay, Mihalik Dániel, Róna József, Ligeti Miklós, Pásztor János, Zala György.

Fenti öt aláhuzott nevet együttesen emliti a kritikus, valamennyiük alkotásait kiemeli, csak annyit mond róluk, hogy amikor müveiket látja az ember, Olyan érzés fogja el, hogy elfelejti mindennapi gondjait.

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 18. I. évf. 16. sz. 525. lap.

Nyilassy Sándor

A Mücsarnok tavaszi tárlatáról m. sign.-val közli a lap a kiállitáson szereplő müvészek nevét és értékeli a bemutatott müveket: Pentelei Molnár János, Benczur Gyula, Rottman Mozart, Herrer Cézár, Nyilassy Sándor, Mednyánszky László, Katona Nándor, Kacziány Ödön, Zombory Lajos.

Nyilassy Sándor: "ma is az a kvalitásos komoly müvész, aki volt"-mondja a kritika.

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 11. I. évf. 15. sz. 493-494. lap.

Nyilassy Sandor, festő

--

A Nyolcak kiallitasan a Nemzeti Szalonban, 1911. apr-ban szerepeltek a haladó irany oly képviselő is, mint: Beck O. Fülöp, Csók Istvan, Fényes Adolf, Ferenczy Karoly, Grün wald Béla, Gulacsy Lajos, Koszta József, Mednyanszky László, Nyilassy Sandor, Réti Istvan, Vaszary Janos, stb.
328. old

Horvath Béla: Bartók és a Nyolcak 328. old

Műv. Tört. Ért. 1974. XIII. 4. sz Bp

Nyilasy Sándor

"Arató asszony" c. Rudnay Gyula festménye,
"Beszélgetés" c. Nyilasy Sándor "
"Hunyorék udvara" c. Vidovszky Béla "
"Napkeleti bölcsek" c. Dudits Andor "
"Lenke" c. kép Bednár János "

Fenti képeket a Műcsarnok téli tárlatán mutatták be.
"A Lomnici csucs" c. kép Katona Nándor munkája, a Nemzeti Szalon őszi tárlatán szerepel.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1912. nov. 24. IV. évf. 46 47. sz.
" " " dec. 1. " " 48. sz.
1490, 1491, 1493, 1516, 1517, 1518. lap.

Nyilasy Sándor

„Falusi ház előtt"

o.fa 30x35 cm s.l.j. Nyilasy

Kiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Nyslasy Sándor

„Lányok a Tisza partján"
O. Zanton 28 x 38 cm
J. l. b.: Nyslasy (Sorult)
Ziáltási ár: 10000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Ülő lány" o. vászon 33,5 x 26,5 cm

J. l. p.: Nyilasy

Kikiáltási ár: 4000 Ft.

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

Nyilasy Sándor

„A művész kása" o.fa. 17x15,5

S.l.j. Nyilassy 1 á 4000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

Nyilassy Sándor

„Tele-fele" o. v. 56×68

I. f. 6. Nyilassy (Sérült)

1 db : 12000 Ft

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Nyilassy Sándor (1837-1934)

„Locarno" o.v. 40 x 65

S. l. b. Nyilassy (Sérült)

Ár: 12000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

„Nyilassy Sándor" (1837-1934)

„Tápéi utca" o.v. 40x54,5

J.l.j.: Nyilassy Védett

1. ár. 8000 Ft

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

Nyilassy Sándor

A szegedi Móra Ferenc Muzeumban látható
a városban alkotott művészek alkotásai.

Magyar Hirlap 1977/2o5/9

Nyilasy Sándor

Nyilasy mindvégig hű maradt a nagybányai elvekhez és dél-alföldi népi témáit a glabr Oszkárához közelálló plein air modorban fogalmazta meg.

Theisler György: Tampontok és hételyek.
Művészet, 1978. december – 7. lap.

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Gémeskút" o.v. 56 x 95 cm

J.l.6.: Nyilasy Védett.

Védett ár: 15000 Ft

BÁV 44. Képaukció, Budapest, 1977. december

Nyilasy Sándor

„Tápéi menyecskél" o.v. 36x50,5

J. l. j.: Nyilasy

Kiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 44.Képaukció,Budapest 1977.december

Nyrlasy Sándor

„Pad a fa alatt" o. fa. 14,5 x 21.

J. l. j.: Nyrlasy

Ze Zdáltání ár: 2000 ft

BÁV 44. Képaukció, Budapest 1977. december

Nyilasy Sándor (1873-1934)

Magvető o.v. 66x56 cm

J.l.j.: Nyilasy

Vételi ár: 18000 Ft

BÁV 44. Képaukció, Budapest 1977. december

Nyilasy Sándor

„Tápéi lányok" o.fa. 33x41 cm

s. l. b. Nyilasy

Utáltási ár: ~~1500~~ 9000 ft.

BÁV 44.Képaukció ,Budapest 1977.december

Nyilasy Sándor

„Tápéi lányok" o.v. 60x80 cm

J.l.j.: Nyilasy Védett.

Kiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 44.Képaukció ,Budapest 1977.december

Nyilasy Sándor

„Vasárnap délután" o.v. 44x50 cm

S.l.f.: Nyilasy

Valószínű ár: 12000 Ft

BÁV 44. Képaukció, Budapest 1977. december

Nyilasy Sándor

„Tiszapartján" o.v. 60x80 cm

s. l. j.: Nyilassy:

Ziáltási ár: 12000 ft

BÁV 44. Képaukció, Budapest 1977. december

Nyilasi Sándor, festő

A szegedi képzőművészet össze van kötve az egész magyar képzőművészettel, fejlődésével. Két nagyon ismert szegedi festő Károlyi Lajos és Nyilasi Sándor Nagybányahoz kötődnek München keresztül ők is odakerültek és a sátadban festes új eredményeit hasznosították.

Művészeti magazin

1977. máj. 26. 21.50 TV. Vgné

Nyílasy Sándor

„Sakányergetől" o.v. 65x72
S. l. b. Nyílasy Violett
ná. 18000 ft.

-FOTO-

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976.december

Nyilasy Sándor

„Beszéljetők" o.v. 95 x 95 S.l.j. Nyilasy 912

Védett 1. ár: 18000 ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Nyilasy Sándor (1873-1934)

„Mizére induló lányok"

o. v. 36x44. J. l. j. Nyilassy

Kiáltási ár: 12000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Nyilasy Sándor

Sajnálatos, hogy élete vége felé a korábban egyenletesen szolid minőségű kismester munkássága a kommerz ön-ismétlésre jutott.

Theisler György: Tanípontok és hitelyek.
Művészet, 1978. december - 7. lap.

Nyilasy Sándor

Nyilasy kereste a népiben a nemzetit, de legalábbis az általa jellegzetesen magyarnak vélt festői nyelvet.

Theisler György: Tájpontok és hitvallások.
Művészet, 1978. december – 7. lap.

Nyilasi Sándor

Méltatás.

Dömötör János: A vásárhelyi tárlatok . . .
Művészet, 1978. december – 14. lap.

Nyilasy Sándor

Kapás asszony

Theisler György: Támpontok és kételyek.
Az alföldi festészet klasszikusairól.

Művészet, 1978. december/ 7. oldal

Nyilasy Sándor

Nyilasy Sándor a tápei tanya világ szerelmese, a parasztí élet napfényes oldalának krónikása.

Theisler György: Tanípontok és hétilyek
Művészet, 1978. december - 7. lap.

Nyilasy Sándor festő

„Szocialista hagyományok Szeged képzőművezetében" címmel megnyílt kiállításon szerepelnek képei, melyeket a század elején festett a művész.

Kulka Eszter: Szegedi festők-tárlata.

Délmagyarország, 1969. márc. 21.

Nyilassy Sándor

A müvészt a legujabb MIÉNK-tagok között ugy emliti meg a kritika, hogy "itt is becsületet szereznek az uj zászlónak," felsorolva néhányukat, a korábban felsoroltak közül. Dicséri gyors fejlődését, előrehaladását müvészetében. "A szegedi remete jól használja fel magányát," ezuttal is öt kész, kitünő munkával szerepel, s „e nagy tevékenység mellett, nyoma sincs rajtuk a fáradtságnak," -mint Tövis: "A tavaszi kiállitás" c. beszámolójában méltatja müveit.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf.
15. sz. 255-256. lap.

Nyilassy Sándor

"Mélyen szántó plein air-jeiben az érzés igazsága, őszintesége és a jellemzés ereje, finom festői hatásokkal ölelkezik."-irja Tövis: "A téli kiállitás" cimmel a Müvészet c. rovatban, a Mücsarnokban rendezett tárlaton szereplő müveiről.
A kiállitást ismertető kritika egyébként lesujtó véleményt nyilvánit a Mücsarnokban uralkodó szellemről, hivatkozva a fennálló müvészeti politikára, mely utját állja mindannak, ami uj, haladó és fejlődésképes, s ennek az eredménye az egyformaság, a megszokottság és az unalom, mely a tárlatot jellemzi.
A HÉT, Bp. 1909. nov. 21. XX. évf.
47. sz. 778-779. lap.

Nyilassy Sándor

"A tavaszi kiállitás" cimmel Tövis számol be a Mücsarnokban történt változásról, ami azt jelenzi, hogy ebben a formájában, ahogy ma látni, ez az utolsó tavaszi tárlat a Mücsarnokban. Ezután már helyet kell adniok a modern müvészetnek is "a müvészet főrendiházában."
A MIÉNK ugyanis, mely számarányra kicsiny, de értékre eddig is a leggazdagabb csoportja volt a magyar müvészetnek, a napokban tagjai közé avatott harmincegy müvészt,-huszonegy festőt és tiz szobrászt-s igy közel hatvan főre erősödött ami müvészetpolitikai kérdésekben ezután számbelileg is megadja neki a döntő sulyt, mely esztétikai valőrje révén, eddiggis joggal megillette volna.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf. 15. sz. 255-256. lap.

Nyilassy Sándor

Diadalt aratott a modern müvészek ügye. A Mücsarnok visszahóditása sikerült.
Az uj MIÉNK tagok:
Olgyay Ferenc, Perlmutter Izsák, Pór Bertalan, Szlányi Lajos, Thorma János, Ujváry Ignác, Zombory Lajos, Zemplényi Tivadar, Boruth Andor, Czigány Dezső, Galimberti Sándor, Gulácsy Lajos, Herrer Caesar, Jávor Pál, Katona Nándor, Koszta József, Körösfői Kriesch Aladár, Márk Lajos, Mihalik Dániel, Nagy Sándor festőművészek Beck Ö. Fülöp, Gách István, Gárdos Aladár, Kallós Ede, Ligeti Miklós, Pásztor János, Simay Imre, Szamovolszky Ödön, Telcs Ede, Vedres Márk szobrászmüvészek.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf.
15. sz. 255-256. lp.

Nyilassy Sándor

/Csók István

Bosznay István, Márk Lajos, Szlányi Lajos,/ Mednyánszky László müvészek munkái szerepelnek "A Mücsarnok tavaszi tárlatá"-n, melyet a lap Müvészet c. rovata ismertet sign. nélkül.
A felsorolt müvészek alkotásait a szokásos módon kiemeli.

A HÉT, Bp. 19o9. ápr. 4. XX. évf.
14. sz. 234. lap.

Nyilassy [ ], fest.

Megemlítve.

1. Fehér Pál: Fülep Lajos Komenüséze M. 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 9.

NYILASY Tibor festő

Nyilasi Tibir festőművész tárlata, Szekszárd, Művészetek Háza, 1992. julius 30.-szeptember 1. Szekszárd ; Művészetek Háza, 1992 [8] p., ill. leporello (A Művészetek Háza kiállitásai ; 30.)

tikánk
Bp. 1970. 40.334
zés
Keszthely 1970. 41.703
Bp. 1970. 41.937
termelő-
eltsége Bp. 1970. 42.729
Moszkva 1970. 43.426
andwirt-
Berlin 1968. 43.511
kongresz-
-28. Bp. 1971. 43.559
k fejl. Bp. 1971. 45.756
munkavé-
gyvitele Bp. 1971. 45.760
i számla-
Bp. 1971. 45.762
ére:
feladata
Bp. 1971. 45.764
ek hitele-
ő utasitá-
Bp. 1971. 45.774
e 1971-75. Bp. 1971. 45.847
terve
Szolnok 1971. 45.849

Nyilasy Sándor, festő

A HÁTLAPON

CIGÁNYVAJDÁK MENTEKÖTŐI

Nyilasy Sándor szegedi festőművész (1873—1934) egyik század eleji festménye vándorcigányokat ábrázol. Az ekhós szekér mellett ballagó cigányok közül a puszta termetével is kiváló vajda zsinóros kabátját *ezüst mentekötő díszíti*, egy másik férfinak a mellényén pedig *diónyi nagyságú fémgombokat* ismerhetünk fel. Honnan kerültek ezek a mívesen megmunkált ezüst ékszerek a cigányvajda öltözetére?

A közismerten magyaros jellegű férfiviseletről a *XVII. századtól* szép számmal vannak ábrázolásaink. A korabeli metszetek a magyar *főnemest* derékig testhez simuló, hímzéssel és sujtással díszített hosszú *dolmányban* mutatják. A dolmány fölött viselt *mentét* gyakran a vállon, vagyis „panyókára vetve" hordták, s ilyenkor *zsinórból font* vagy *fém mentekötő* fogta össze.

A zsinóros öltözet divatját a *XVIII. században* kezdte átvenni a *köznemesség* és a *városi polgárság*, majd az a *XIX. század elején* az alföldi városok *módos parasztpolgárai* körében is tért hódított. A ruházatnak csupán az anyaga lett más: nem selyem vagy brokát volt — mint a főnemeseké —, hanem *kék posztó*. Kiss Bálint szentesi református lelkész az 1800-as években így írt a helybeli viseletről egyházi krónikájában: „*A tehetősebb Gazdák és fiúk hordoztak: ezüst gombos dolmánt és lejblit* (azaz lajbit vagy mellényt), *kék posztó szíjjas nadrágot, kordovány csizmát... Volt némelyeknek setét kék posztóból fekete báránybőrrel prémezett bundájok és mentéjek is ezüst gombokra.*" Ez a leírás sok más alföldi mezőváros módos gazdáira ráillett. Szegeden tanácsi rendelet írta elő a városi polgároknak és a polgárőrségnek a zsinóros posztóruha viseletét.

A zsinóros öltözet *1860—1867 között élte virágkorát:* azokban az években a nemzeti érzés kifejezője, a Habsburg-abszolutizmus elleni tiltakozás jele volt: egyaránt hordta főúr, polgár és tehetős parasztgazda.

A főispáni, polgármesteri és grófi „díszmagyar"-t aztán az előbbiek szolgáinak: a vármegyei és a városi *hajdúknak* s a *parádés kocsisoknak* hasonló díszöltözete követte, mintegy kiegészítette.

Ahogyan a zsinóros ünneplő ruha a főúri kastélyok gazdáitól két évszázad alatt eljutott az egykori telkes jobbágyok ivadékaihoz, úgy kerültek a *múlt században* a *cigányvajdák* öltözetébe a zsinóros dolmányok és lajbik, s ezeknek ezüst ruhadíszei. A zárt közösségben élő cigányok nagyon kedvelték a színes, tarkabarka ruhákat, függőket, cifra csecsebecséket — valószínűleg ez fejeződött ki abban, hogy utánozták és átvették más társadalmi rétegek viseletének nekik tetsző külsőségeit. A cigányközösségek vezetőjének, a vajdának a szemében aztán ezek az ezüst ruhadíszek hatalma jelképei és jelvényei is lehettek.

A hátsó lapon látható míves, ötvösmesterektől megmunkált ruhadíszeket századunk elején a *kiskundorozsmai cigányvajda* és *Kolompár István horgosi vajda* viselte.

Juhász Antal

Képek: **Bojtár Ottó**

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
A TUDOMÁNYOS
ISMERETTERJESZTŐ
TÁRSULAT HETILAPJA

Főszerkesztő:
LUDAS M. LÁSZLÓ

Főszerkesztő-helyettes:
NÉMETH FERENC

A szerkesztő bizottság elnöke:
CSÜRÖS ZOLTÁN

Szerkesztőség:
Budapest VII., Lenin körút 5.

Postacím:
Élet és Tudomány
Budapest, Pf.: 47
1428
Telefon: 215-290

Kiadja:
a Hírlapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
CSOLLÁNY FERENC
Budapest VIII.,
Blaha Lujza tér 3.
Postacím: Budapest 1959
Telefon: 343-100, 336-130
Terjeszti a Magyar Posta

79.0161

Athenaeum Nyomda
Kozma utcai üzeme
Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
SOPRONI BÉLA vezérigazgató

Index: 25 245
ISSN 0013—6077

A szerkesztő bizottság tagjai:
Ács Tamás, Andorka Rudolf, Antalóczy Zoltán, Barkóczi Ilona, Barta György, Berényi Dénes, Bontó László, Buda

191.

XIV/6.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979. JUL 26
PEST MEGYEI HÍRLAP

Nyilasi Sándor festőművész

1021

PEST MEGYEI H

Alföldi festők képei Dömsödön

Nyilasi Sándor: Legények, lányok

A ma nyíló tárlat augusztus 4-ig naponta tekinthető meg a művelődési házban.

A szegedi Móra Ferenc és a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum *dr. Trogmayer Ottó* és *dr. Dömötör János* igazgatók figyelmességéből bocsátották rendelkezésre e mesterműveket az ünnepség alkalmából. Bár ez már a tizenkettedik nyári rendezvény Apajon, Dömsödön, ez a második képzőművészeti jellegű kiállítás, mely a lovasbemutatókat kíséri. A realista hagyományok alapján szerveződő művek ma már klasszikus örökségünk részét képezik, s az közművelődésünk helyes gyakorlatát tükrözi, hogy a múzeumok felszabadítják kincseiket és értelmes, ellenőrzött keretek között „tájolnak", akár a színházak. Akárhogy is nézzük, az idei apaji fogatbajnokság, ugróverseny csak gazdagodik azáltal, hogy az érdeklődők, a várhatóan ötvenezres közönség egy része megtekinti a ma nyíló dömsödi kiállítást, mely az apaji pásztor- és lovasnapok háttere és nyitánya.

Nem is akármilyen. A Munkácsy Mihály hagyományain felnövekedő nemzedék adja át maradandó alkotások egységében a múlt emlékeit a képzőművészet közegében. Megelevenednek a Tisza füzesei, a jéghordások, a hajdani parasztudvarok, a kukoricatörés, a piros kendős lány, az egyszerűségében oly megnyugtatóan tiszta alföldi táj *Koszta József, Endre Béla, Rudnay Gyula, Tornyai János, Zombory Lajos* közreműködésével. Klasszikus értékek ötvöződnek jeles képekkel — *Nagy István* Hegyes táj-a, *Kohán György* Olvasó asszony-a csatlakozik *Károlyi Lajos* finom őszi hangulatához, *Dinnyés Ferenc* utcarészletéhez.

Egy biztos, ez a képzőművészeti program ezúttal kimagaslóan kapcsolódik az apaji nyári rendezvényhez; valóság és realizmus fog kezet, élet és művészet, jelen és múlt. S mindez együtt készülődés a holnapok irányába. Alapja egészség és szépség, melyet Koszta József virágot tartó leánya szimbolizál, s az is egybecseng, ahogy a szem Rudnay és az apaji puszta lovainak vágtáját szemlélheti ezeken a napokon képen és a füves rétségen. Ad is egymásnak fogódzót élet és festészet, s aki jól megnézi e képek részletgazdagságát, az többet fedez fel az évszakok pompájából is.

Nem egysíkú, hanem árnyalt és egyéni az alföldi festők realizmusa — egyszerre tükrözi a tájat, a kort, a személyiséget, a sorsot. Tornyai János zöldkabátos asszonyának gesztusa drámát jelöl, Koszta József kukoricatörői a munka áhítatát, Rudnay Gyula menekülése háborús pszichózist, Kohán György olvasó asszonya az elmélyülést. Az sem közömbös, hogy e közlés ma is tartós értéket jelent egyszerűen azért, mert bár részben változtak problémáink, de az esztétikum ereje nem korhoz kötött. Endre Béla visszafogott bensősége, *Nyilasy Sándor* hazatérőinek már-már Szőnyit idéző színes szemérme, *Erdélyi Mihály* hajókkal zsúfolt Tiszája, Zombory Lajos ekét húzó ökrei a kiállítás kigyenlített értékű pólusai.

Egy biztos Vásárhely és Szeged kollegialitása révén Apajon és Dömsödön a közművelődés országos egységében zajlik a kiskunsági pásztor- és lovasnapok eseménysorozata az idén. Jó háttér a képzőművészet, még inkább rangot ad a rackanyáj és a szürkegulya bemutatásának — a szíjgyártók, kékfestők, kalaposok, fazekasok felvonulásának. Minden bizonnyal a festészet állandó jelenléte és az Állami Népi Együttes meghívása a továbbiakban még inkább emelheti e nagy közönséget toborzó nyári rendezvény sikerét, értékét, termő kibontakozását Petőfi Sándor egykori kedvelt táján, a Kiskunságon.

Losonci Miklós

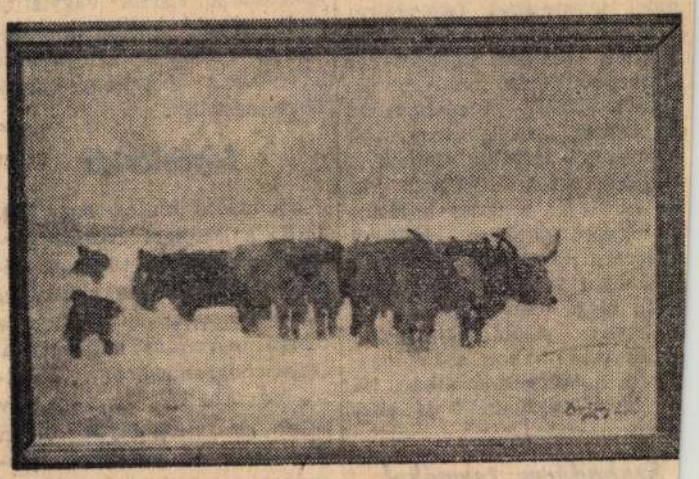

Zombori Lajos: Tiszai jéghasadás

Az árintézkedések nyomában (3.)

Az árrendszer változása

Az árak tájékoztatnak, a döntésekben befolyásolnak. Az árak helyes irányba akkor befolyásolnak bennünket, ha a termék tényleg annyiba kerül, és annyit ér, mint amennyit fizetünk érte. A jelenlegi termelői ár és a szabályozó rendszer — a támogatásokkal, az engedményekkel együtt — elismeri a vállalatok tényleges költségeit. Az energia és az anyag drágulása például nem kényszeríti ki a takarékosságot, mivel annak terheit a költségvetés viseli.

Világpiaci mércével

A jövedelmezőséget ezért függővé kell tenni a vállalati tevékenység nemzetközi mércével mért hatékonyságától. Olyan korszerű árrendszer szükséges, amely az átlagos hazai ráfordításokat és a zavartalan fejlődéshez nélkülözhetetlen nyereséget csak azoknak a vállalatoknak biztosítja, amelyek helytállnak a nemzetközi versenyben. *Így a vállalatok — a világpiaci ármérce következetes alkalmazása révén — a versenyképesség fokozására, a termelési szerkezet korszerűsítésére, jobb piaci munkára, az előnyösebb export- és importárak elérésére, rugalmas alkalmazkodásra kényszerülnek.*

A világpiac üzenetét viszonylag egyszerűen továbbít-

hatják a felhasznált nyersanyagok és az energiahordozók árai, ha azokat a mindenkori nemzetközi árfolyamon kapják meg a vállalatok. *E reális árak már kellően ösztönözhetik a takarékosságot.* Gondoskodni kell azért arról, hogy az időleges — konjunkturális — áringadozások a belső árakra ne hassanak, a vállalati árkockázati alapokból kiegyenlítésre kerüljenek.

De hogyan „világpiacosítsák" a késztermékek árát? Nincs egységes (pl. tőzsdei) árfolyam. Az exportár erősen függ a termék, az eladó hírnevétől, a piaci munkától, stb. Azt lehetne mondani, hogy a vállalatok idehaza sem adhatják drágábban termékeiket, mint a legigényesebb külföldi piacokon. Ám, ha ezt egy az egyben érvényesítenénk, a késztermék hazai árszínvonalát olyan mértékben kellene csökkenteni, hogy a termelő vállalatok 40 százaléka ráfizetésessé válna.

Türelmi idő

A hazai üzemek nemzetközi mércével mért alacsony hatékonyságának szó szerint meg kell fizetnünk az árát. Nem tehetjük ugyanis működésképtelenné egyik napról a másikra az üzemek nagy számát. *A hazai ellátás védelme szintén kompromisszumokra késztet az árszínvonal kialakításában.* (A kiegyensúlyozott, töretlen ellátást importversennyel sem lehet garantálni. Az import lehetőségei a szocialista országokból az árukínálat, a tőkés piacokról pedig az ország ismert devizahelyzete miatt korlátozott.) Ezért a belföldi késztermékárak az átmeneti türelmi időben rendszerint meghaladják majd a tőkés exportárakat, de nem nyújthatnak fedezetet a külpiaci veszteségek fedezésére. Sőt, határozott különbséget tesznek élenjáró, közepes és elmaradott színvonalú munka között. Minél jövedelmezőbb az export, annál magasabb nyereséget tartalmazhatnak a belföldi értékesítés árai is. És fordítva: a rossz hatásfokú export esetén a belföldi nyereség nem teszi lehetővé a szükséges fejlődést, a nyugodt megélhetést sem. Az esetleges többletköltségeket pedig csak akkor számolhatják el a belföldi árakban, ha azt a külföldi vevő is elismeri, megfizeti.

Szabadáras termékek

A jövő évtől fokozatosan

vagy háztartási készülék, a veszteség nyilvánvaló. Hasonlóképpen aránytalanul nagy kárt okoznak a hiányszülte készletfelhalmozások, a vég nélküli sorbanállások. Tapasztalatból tudjuk, hogy a lakosság nagyra értékeli, politikai vívmánynak tekinti a kiegyensúlyozott és zavartalan áruellátást.

Megfelelő garanciák

A rugalmas árrendszer megfelelő garanciákat tartalmaz, védi a fogyasztói érdekeket. *Továbbra is rögzített hatósági ára lesz az alapvető élelmiszernek, a lakbér, a kommunális szolgáltatások, a tömegközlekedés díjtételei szintén csak központi döntés alapján változtathatók.* De a szabad áraknál sem szabad a vásár. A vállalat köteles betartani az árképzés, a kalkuláció szabályait, s a fontosabb termékeknél áremelési szándékát köteles előre jelezni az árhatóságoknak. Az ellenőrzés és szabálysértés esetén a felelősségrevonás (gazdasági bírság, fegyelmi, vagy büntető eljárás) szintén az indokolatlan áremelések megelőzését szolgálják.

Vajon a rugalmas árrendszer nem vezet-e az áremelkedések felgyorsulására? Ha kielégítő ütemben emelkedik a munka termelékenysége, takarékoskodnak az energiával, az anyaggal, a termelőeszközökkel, korszerűsödik, a termelés szerkezete, javul az export jövedelmezősége, az árak stabilizálódhatnak, a kiugró eredmények esetén még csökkenhetnek is. Ha viszont a munka, a gazdálkodás minősége nem javul kellően, vagy esetleg külső okok miatt romlik, ez óhatatlanul áremelkedésben, inflációs gondokban tükröződik vissza. Vagyis az életbe lépő ármechanizmusban a legfőbb árstabilizátorrá a termelés hatékonyságának növelése válik.

Lépéstartás

Különösen fontos, hogy legalább a külpiaci versenytársak fejlődésével tartsunk lépést, s eredményes munkával ellensúlyozzuk, kivédjük a cserearányromlás hatásait. A cserearányromlás egy oldalról nézve külső és obektív hatás. De felfoghatjuk olyan kihívásnak is, amelynek elfogadása, közömbösítése tőlünk függ. Tegyünk tehát róla, hogy

1021 Festőművész

EGY LAP A MŰVÉSZETTÖRTÉNETBŐL

NYILASY SÁNDOR

Legények, lányok (olajfestmény)

Alföldi paraszt (olajfestmény)

Kapás asszony (olajfestmény)

A Szegedi Móra Ferenc Múzeum gyűjteményéből
(Fotó: Karff István)

Mostanában egyre többet gondolok rá. Meg egy régi könyvre, amelyben először találkoztam a nevével és először találkoztam a művészettörténettel.

*

Gyerek voltam, még sok volt hátra az érettségiig, amikor kezembe került az a könyv, elolvastam, pedig még nem kellett volna elolvasnom. Egy tankönyv volt, amely a művészettörténetet tárgyalta, a vallás- közoktatásügyi miniszter s a bíboros hercegprímás 1942-ben kiadott közös engedélye alapján, a gimnáziumok és leánygimnáziumok érettségiző diákjai számára. A tárgyalás menete két vonalon haladt: a nagyobb betűkkel nyomtatott szövegben, amit meg kellet tanulni, és az apróbetűs szövegben, amit nem kellett megtanulni. A meg nem tanulandó részeket a diákok szokás szerint el sem olvasták, mert azokból nem volt felelés. Ezt a szabályt ebben az esetben nem tartottam be, hiszen önszorgalomból lapozgattam, olvasgattam e könyvet. Érdekelt minden, ami benne volt.

Már a 86. oldalnál tartottam, ott találtam ezt a nagyobb betűkkel nyomtatott mondatot:

„László Fülöp (1869—1937) Angliában élt arcképfestőnk merész technikájú portréi megörökítik kora Európájának sok nagy egyéniségét (XIII. Leó pápa, Horthy Miklós stb.)."

S mindjárt alatta, következett egy apróbetűs szöveg:

„Koszta József a magyar parasztéletet festi robusztus erővel. A polgári és falusi életet festi Tull Ödön, Margitay Tihamér, Nyilassy Sándor, Pentelei Molnár János."

*

„Nyilassy" — „festi"? Nyilasy — festette. Hiszen akkor már, 1942-ben, amikor e tankönyvet kiadták, a falusi élet festője nyolc éve halott volt. De nem mindenben tévedtek a tankönyv kiadói és írója, abban például nem, hogy Nyilasy Sándor Koszta Józsefhez tartozott, és László Fülöphöz, ahhoz a világhoz, nem tartozott soha. Mindezt csak később tudtam meg, 1948-ban, amikor az érettségiző diákok sorába léptem és ugyanaz a tankönyv állt rendelkezésünkre, belőle tanultunk művészettörténetet, de számunkra már nem a nagyobb betűkkel nyomtatott, hanem az apróbetűs szöveg volt a kötelező tananyag. Az apróbetűs szöveget kiegészítettük, ceruzával mellé írtuk a 86. oldalon azt is, hogy Nyilasy Sándor 1873-ban született és 1934-ben hunyt el. Nagyot fordult a világ, igazira fordult, igazságot szolgáltatott Nyilasy Sándornak is.

Ez volt a második találkozásom Nyilasy Sándor nevével és a művészettörténettel; s első találkozásom az élő történelemmel.

*

Hamarosan, hiszen most már minden erre ösztönzött, megismerkedtem, Nyilasy Sándor művészetével is.

Festményeit megkedveltem, ragyog rajtuk a fény, süt a nap, fényilk a tisztaság, az őszinteség és az egyszerűség. Színei átüzesednek, mint az alföldi nyár, amelyet annyira szeretett, és oly sokszor festett. E művészet közeli rokona Koszta Józsefnek, az Alföld nagy festőjének. Nyilasy Sándor Tápén élt és festett.

A tápéiak szerették a napfényt, talán azért is, mert Tápén nem mindig sütött a nap. Nyilasy Sándor színei is halványabbá, borongóssá váltak, amikor portrékat festett a tápéiakról, egyéni sorsokat festett. Hallottam később, megsiratták, amikor elhagyta őket, megrendülten énekelték a gyászdalt ravatalánál: „... kit szívünk hőn ölel, halál szakítja el, és mi könnyezünk ... könnyezünk".

*

Mostanában egyre többet gondolok rá. Azért is, mert életművéből, hitéből, művészi magatartásából, ami művészettörténeti tény, volna mit tanulnia mai képzőművészetünknek is.

Meg azért is, mert születésének most van a századik évfordulója.

Nem hangos, nem látványos, de bensőséges ünnep ez számunkra. Még az ünnepek torlódásának idején, az esztendő vége felé is.

Simon Gy. Ferenc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 29
KÉPES ÚJSÁG
Budapest
Kiilaszy Sándor

BARANYI FERENC:

ÉDES A KESERŰ

Nagyapám igen derék, de felette indulatos ember volt, szemének haragos villámlásai gyakorta bénították rémült-merevre a család ijedősebb tagjait. Karácsonykor és újévkor azonban a helyzet mindig gyökeresen megváltozott.

Nagyapám nyájassága már-már az olvadékonyságig fokozódott, a népes család minden egyes tagját kronológiai sorrendben végigcsókolta, majd vakítóra fényesített csizmában és még vakítóbbra fényesített lélekkel, komótosan elindult a helyi ötvenférőhelyes székesegyház felé.

A kálomista törvény ugyanis megköveteli, hogy az ünnepi úrvacsora előtt a haragos indulatoktól megtisztíttassék a lélek, az „átölellek, emberiség" hatalmas humánumának a jegyében. Nem volt ez igazi kibékülés, inkább csak felfüggesztése a haragnak, amely aztán az ünnepek elteltével még pirosabban virágzott tovább.

A karácsonyi és újévi megnövekedett derűben testvér az ellenség, és édes a keserű. De az élet visszatérül az egyforma ködnapokba, mintha sosem lett volna ünnep.

Nem hiszem, hogy újévkor történt volna valaha is hadüzenet. Nem azért, mintha erre a rövid időre kiveszne az emberiség rosszindulata, hanem mert hódolni kénytelen a jóakarat immár iratlanul is kötelező hagyományainak.

... Diákkori emléket villant elém a múlt. Négyesével laktunk az Eötvös kollégium szobáit, vidám nincstelenségben, öt hosszú éven át. A négytagú szoba egyetlen „randiképes" ifjút tudott kiállítani, mert amíg megfelelő ing, nyakkendő és zakó került az illetőre, addig a másik három félig pucéran maradt. Rendesebb helyre tehát egyszerre csak egy ember mehetett el.

Egyszer elhatároztuk, hogy nagy szilveszteri dáridót csapunk az egyik — kint a városban lakó — évfolyamtársunk lakásán. Összedobott fillérjeinkből megvásároltunk néhány üveg kövidinkát, belerámoltuk egy nagy sportzsákba, s az egész málhát Emil nevű cimboránk gondjaira bíztuk. Egy örökkévalóságig zötykölődtünk a negyvenkettes villamoson, míg végre megérkeztünk a szerény, de jó szívvel felajánlott kispesti kéglibe. A társaság leánytagjai rögtön sertepertélni kezdtek, csorba poharakat és bádogbögréket varázsoltak elő, hogy ihassunk az érkezés örömére.

— Emil — fordultunk többen a piafelelőshöz —, hol a sportzsák?

Az Emilnek nevezett férfiú hirtelen olyan fehér lett, mint egy megereszkedett korcsolyapálya. Nem szólt egy szót sem, de az arcáról le lehetett olvasni a választ: a sportzsák bizony a villamoson maradt, valaki már örül neki. A bort meg boldogan nyakalja barátaival. Egészen bizonyos, hogy — ismeretlenül is — a mi egészségünkre.

Ha mindez nem szilveszterkor történik, meggyőződésem, hogy agyonverjük Emilt. De akkor kirobbant a kacaj.

... Azon kellene fáradoznunk, hogy az ilyenkor általános, kedvező lelki alapállás tartósodjék és társadalmilag hasznos tettek kiindulópontja lehessen. Legyen háromszázhatvanöt karácsony és ugyanannyi új év egy naptári esztendőben, már persze az emberiség lelkiállapotát tekintve.

(1971)

MÁTYÁS KIRÁLY VELENCEI ÜVEGPOHARA (1480)

Magassága 43 centiméter.

A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményéből

SIMON ISTVÁN:

SZILVESZTERI ÉNEK

Háromszázhatvannégy tovább ment,
mint zászlóaljnyi katona;
egynek se mondtam azt, hogy állj meg,
egytől se kérdeztem: hova?

Mégis most, hogy az utolsó megy
hátul kullogva, mert öreg,
halántékán dér, arca hó meg
utakra hullt sárga törek,

most vág a szívembe a bajnét
fénye csak, szinte megsebez;
igaz, hogy nem is olyan nagy vég,
mégis valami vége ez.

Messze az, mikor beporozták
az elsők még az utakat,
s hajh, a pünkösdi sapkarózsák
a csupa-zöld egek alatt.

Kepék alatt pihent meg este
a derékhad, s a kerteket
szuronyuk vége verte-verte,
s a gyep gyümölccsel tele lett.

Nyomodban, öreg, már a hótól,
esőtől s dértől porladoz
az orrabukott napraforgó,
hol a domb fénylő, agyagos.

A menet tódult csak, de árvább,
se szerényebb nem lettem én.
Elvesztettem a kesztyűm párját,
s írtam még néhány költeményt,

meg hasonló köznapi dolgok
– mert azok csak az igazak –,
miket emlékként máig hordok
a felnőtt csillagok alatt.

S egy érzés, hogy akár az árnyék
a fa körül, fordul az év.
Vén baka, Szilveszter, na várj még,
nem azt kérdezem, hova mész –

Nyújtsd hátra csak, húzok belőle,
reménytelen kulacsodat,
hadd legyek azért is jövőre
a tavalyinál fiatalabb.

(1958)

Éjszakai élmény, 1975 (litográfia)

A címlapon:
Az énekes, 1976
(tinta, festmény)

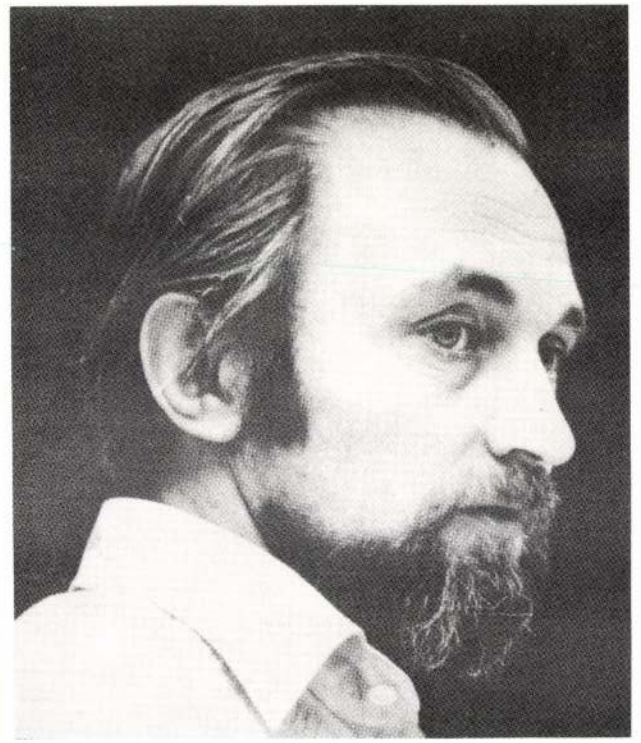

Életrajzi adatok

Nyilasi Tibor 1936-ban a Komárom megyei Kesztölcön született. 1957 óta él és dolgozik a kanadai Hamiltonban. Művészeti tanulmányait 1957–1964 között az ontarió-i College of Art-ban végezte, melyet az alakrajz és a murális festészetben elért kiemelkedő eredményeiért a francia kormány kitüntetésével fejezett be. Tanulmányai végeztével rövid ideig ipari kiállításokat tervezett, majd 1968-tól a hamiltoni Board of Education iskoláiban, mint középiskolai rajztanár dolgozott. 1974-től hét éven át volt a Dundas Valley School of Art – művészeti szabadiskola tanára. 1979-ben tagja lett a Kanadai Vízfestők Egyesületének (Canadian Society of Painters in Water Colour), majd a Kanadai Nyomat és Rajz Tanácsnak (The Print and Drawing Concil of Canada) és a Szín és Forma Társaságnak (Colour and Form Society). Alkotásai számos múzeumban és magángyűjteményben megtalálhatók. Az építészethez szorosan kötődő monumentális műfajok közül elsősorban a mozaik- és üvegtechnikák vonzották. Köz- és magánépületek számára tervezett fali és padlómozaikokat. Mindezek mellett Nyilasi Tibor legfőbb kifejező eszköze az akvarell maradt.

Nyilasi Tibor kiállításai

Egyéni kiállítások

1963. BRANTFORD (Ontario): Art Gallery of Brantford
1964. TORONTO: Ontario College of Art
1967. TORONTO: Gallery Yonge
1970. KESZTÖLC: Falumúzeum
1974. HAMILTON (Ontario): Peter Hess Gallery
1977. TORONTO: Patmos Gallery
1978. HAMILTON (Ontario): Studio 3.
1979. HAMILTON (Ontario): Studio 3.
HAMILTON (Ontario): Art Gallery of Hamilton
1980. CAMBRIDGE: Public Art Gallery
LINDSAY (Ontario): The Lindsay Gallery City of Brampton Public Art Gallery
1981. OAKVILLE (Ontario): Centennial Gallery
ST. THOMAS (Ontario): The Art Gallery St. Thomas-Elgin
1982. TORONTO: Action Art Gallery
OTTAWA (Ontario): Ottawa City Hall
SIMCOE (Ontario): Lynwood Arts Centre
LINDSAY (Ontario): The Kovacs Gallery
1983. HAMILTON (Ontario): Studio 3.
BURLINGTON (Ontario): Cultural Centre
GRIMSBY (Ontario): Grimbsy Public Art Gallery
1984. LINDSAY (Ontario): The Lindsay Gallery Cambridge Public Art Gallery
1985. LONDON (Ontario): Mc Inthosh Gallery University of Western Ontario
BRANTFORD (Ontario): Glenhyrst Art Centre
1990. HAMILTON (Ontario): The Broadway Cinema Gallery

Csoportos kiállítások

1965. Canadian International Institute
1968. TORONTO: Canadian National Exhibition
1969. HAMILTON (Ontario): Alan Petteplace Art Centre
1970. HAMILTON (Ontario): Beckett Gallery
1971. BRANTFORD (Ontario): Art Gallery of Brantford
1974. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
1976. HAMILTON (Ontario): Hamilton Multicultural Centre
The Canvas Gallery
1977. SIMCOE (Ontario): Colour and Form Society Open Juried Exhibition, Lynnwood Arts Centre
HAMILTON (Ontario): The Canvas Gallery
1978. TORONTO (Ontario): Gabor Gallery
Canadian Society of Painters in Water Colour „Artforms 78" Kitchener-Waterloo Art Gallery
ST. CATHERINES (Ontario): Rodman Hall Ontario Jury Exhibition
1979. HAMILTON (Ontario): Ontario Society of Artists Open Annuel Exhibition – Exhibit Art 79
TORONTO (Ontario): Colour and Form Society Open Juried Exhibition
TORONTO (Ontario): Canadian Society of Painters in Water Colour Town Hall, St. Lawrence Centre
HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
1980. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
BURLINGTON (Ontario): Burlington Cultural Centre
WOLFVILLE? N. S.: Canadian Society of Painters in Water Colour
1981. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Hamilton Exhibition
BURLINGTON (Ontario): Burlington Cultural Centre
OAKVILLE (Ontario): Oakville Regional Folklore Arts Festival (első díj)
1982. HAMILTON (Ontario): Exhibit Art 82 CKOC Arts Hamilton Exhibition
TORONTO (Ontario): Colour and Form Society Open Juried Exhibition
Burlington (Ontario): Cultural Centre
1983. HAMILTON (Ontario): CKOC Arts Exhibition
VERDUN (Oue.): Canadian Society of Painters in Water Colour
1984. HAMILTON (Ontario): „Transition" – Hamilton Multicultural Council
1985. TORONTO (Ontario): „Hot Water Colour Show" – Harbourfront
BURLINGTON (Ontario): Cultural Centre
TORONTO (Ontario): Atelier Lukacs
1988. BURLINGTON (Ontario): Salon: An Exhibition of Regional Art
BURLINGTON (Ontario): Cultural Centre
1989. HAMILTON (Ontario): The Silver Jubilee Faculty Exhibition
HAMILTON (Ontario): Dundas Valley School of Art
HAMILTON (Ontario): Art Gallery of Hamilton
1990. HAMILTON (Ontario): The Figurativists of Hamilton, Nyilasi Art Studio
HAMILTON (Ontario): Art Teachers as Artists, Hamilton Place

Nemzetközi kiállítások:

1977. „ARS SACRA" – Kortárs Egyházművészet Nemzetközi Kiállítása (HALIFAX, Nova Scotia)
1980. BAU 80 – Nemzetközi Építészeti és Ipari Vásár, NSZK
1982. „Tisztelet a szülőföldnek", Budapest, Műcsarnok
1986. „DIAMOND JUBILEE COLLECTION" – Canadian Society of Painters in Water Colour LONDON (Nagy-Britannia), Ontario House
1987. ESZTERGOM (Magyarország): Balassa Bálint Múzeum Képtára
1989. TATA (Magyarország): Vármúzeum
1990. DÖMÖS (Magyarország): Művészeti Galéria
1991. ESZTERGOM (Magyarország): Vármúzeum
KESZTÖLC (Magyarország): Polgármesteri hivatal
NYIRBÁTOR (Magyarország): Báthori István Múzeum

A Művészetek Háza kiállításai

30.

Nyilasi Tibor festőművész tárlata

1992. július 30-tól szeptember 1-jéig.

Tragikus aktus, 1980
(akvarell)

Pihenő modell, 1975
(vízfestmény és sűrített tinta)

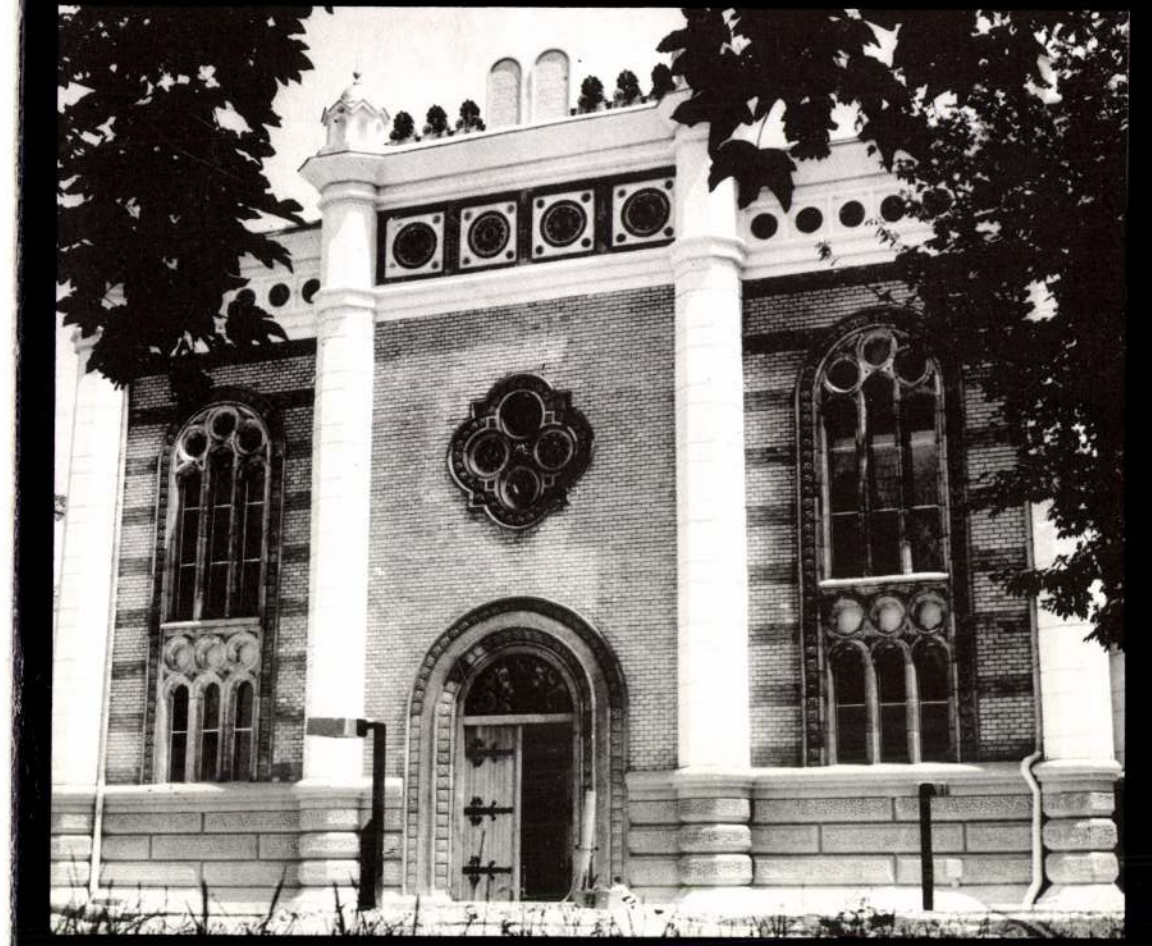

Felelős kiadó: Dr. Méry Éva
ISSN 0236-9206
ISBN 963 04 2231 8
300 92.1274
Felelős vezető: Vadász József

T. Major

Nyilka Róbert
festő

Résztvett a marosvásárhelyi kiállításon

Jánosházy György: képzőműv.-ünk szereg-
Kovnak, 1958 XVII. 294. szemléje

M.D.K.

Nyilka Róbert, festő

kiállításáról említést tett:

Szoldos Ágnes: Őszi tárlat Marosvásárhelyen
Utunk - Kolozsvár, 1954. nov. 26.

~~Mai magyar festőművészet kiállításunk~~
~~Irodalmi Újság, Bp. 1956. márc. 3.~~

Nyilka Róbert festő

- Siklódy hoz hasonlóan munkái a marosvásárhelyi festőiskola jegyeit tartalmazzák.

Említve: Bordi András, Incze István, Barabás István, Szécsi András, Nagy Imre, Nagy Pál, Balázs Imre, Albert László, Zilosár Sándor, Robotos Júlia, Török Pál, Zsigmond Attila, Simon Endre

Varró Ilona: Siklódy és Marosvásárhely

Igaz Szó 1978/5 1144 old

NYILKA Róbert *129*
Nagyszeben, 1932.–Mvásárhely, 1972.
IA Képz. Főisk. Kvár,
festő

Banner Erdély

Nyilka Róbert (festő)

Hunyadi László portrét kérnit róla.

A Hét, 1974. júl. 5. 5. évf. 27 sz. 7 r.

Nyilla Róbert Tesdömüvész

Konáncelmyt fiatal müvész

Hét

1974 VII. 5 7 oldal

PITTONI, GIOV

BATTISTA 1687—1767

—

.

s csodatétele

l. Dominikus

—

66 — Leinwand

Nyirábrány

(Szabolcsvm.)

Erődögh-kastély

225. l.

Zádor - Radvs

Nyírábrány

Kastély

Rados Jenő dr.
Magyar Kastélyok
228. l.

A NYIRÁBRÁNYI (Szabolcs megye)
gróf Szapáry kastélyt lászlófalvi Eördögh, később Ábrányi Lajos építtette valószínűleg pesti tervek szerint (1808—14-ig), az ugyanakkor lebontott régi kastély helyett. 1860-tól a Vay-család, 1870-ben Pucher József műépítész, 1883—85-ig Tolnai gróf Festetich Pál, 1885-től gróf Szapáry Gyuláné szül. Festetich Karolin grófnő birtokában találjuk. A keletkezése óta alig módosult empire-épület kissé provincialisztikus dialektusa mellett is a szokottnál komorabb. Feltűnően karcsú dór oszlopai, melyek kannelurázás helyett nyalábszerűen összefogott pálcatagozatokkal vannak borítva, merev alakítású attika felfalazást hordanak a szokásos timpanon helyett (186. ábra). Az alájáhajtó oszloprendje dór fejezetekkel koronázott pilaszter sorban folytatódik a többi homlokzatokon.

186. — NYÍRÁBRÁNY: Kastély
Herrensitz — Résidence seigneuriale
Manor-house
(1808—14.)

199. l.

Nyírábrány

Kastély

Épült 1815 körül

Rados Jenő dr.-

Magyar kastélyok

72. l.

zeneszerző, féléves fővárosi ösztöndijas.
rése és tanulmányainak magasabb fokon
conservatóriumban Ildebrando Pizzetti
esteriskola kurzusát hallgatta. Rómában
szimfónikus költemény 2 tételben nagy-
kép" nagyzenekarra. 1936 dec. 21.-én
zetben. 1937. jan. 26.-án a "Gli amici
gy magyar hagversenyen mint szóló zon-
ongorascherzójával és Dohnányi: Ruralia
ea" előadásra kérte három szerzeményét.
d négy tételben./Látogatta az Adriano
badtéri és a zártabbkörü concerteket.
rvieto, Genzano, Rocca di Papa, Frascati

186. — NYÍRÁBRÁNY: Kastély
Herrensitz — Résidence seigneuriale
Manor-house
(1808—14.)

Nyíradi Judit

Kecskeméten, a Városi moziban rendezett tárlaton tanulmányai szerepelnek.

Gaál Imre: Képzőművészeti kiállítás-moziban.

Petőfi Népe, 1972. febr. 11.

Nyirati zsolt, gyermekrajzoló

Z: Leitner Barna

– Gyermekrajz – Kiállítás Budapesten 9.

Nepszabadság Bp. 1981. ápr. 23.

Nyiracsádi ref.
templom falképei
(Szabolcsom)

Gerecze falképek
523. 524. h.

Gróh mardatai
a Mo Bmál

Pécsbaranyai Múzeum VIII. 216.

NYIRACSÁD

Tpl, Arezkók

Mangold Lajos: Hazai hírlapok repertoriuma.
Századok, XXXVII – 1903, 194 l.

Nyíracsádi kemplom

Nyíracsádi ref

templom

l.

Korompay

16. 17. l.

r 27-én. Ft ugyanott 1742

Lanfranconi.

Egy ban szemlélhető, melynek
~~ynek~~ őrsége ~~a~~ dombon fekvő város lakos-
~~ött~~, melyek között patak folyik, a
osság részint lóháton, részint ~~pedig~~
lákkal, kaszákkal, meg cséplőeszközök-
seket, ludakat, birkákat, ökröket és
házak egyikébe, melynek ~~tetejé~~ cserép, fedele
tetejéről az ablakon át bevenni, mig
fehérnemüeket dobálják ki. Az előtér-
el, a melyen túl az ellenfelek élénken
be hármas fogattal, melyben egy nő szerelmes
a szekeren innen két pandúr ~~karddal~~
at; ~~mig közvetlenül~~ mellette pedig férfiak
ovas tisztet, kinek egy legyilkolt gyer-
hennek a zsákmányul ejtett tehenekkel és
ózt, több lovas és gyalogpandúr kiset vas-
s két lúddal lóra kapott hölgy előtt pa- mögött
haladók~~ban tűn~~ két lovas tünik föl. Jobbról
azi állatokat hajtják el és többen egy
emelni, a mely mellett ládák és külön-
~~körül, a házak között és jobbról, fák disz~~

cm.
das G. P. jun.
nyéből.
-án kelt 28402 sz. leirat alapján (140/95).

1194

NYIRACSÁD

Ref.templom

Ünnepre régi-uj templomot avattak. = Hajdu-Bihari Napló, 1993. XII. 23. 1. p. ill.

épület belső beosztása, kialakítása túlnyomórészt tőle rmazik. Ha ehhez hozzávesszük a 70-es évek utáni mű-dését (további átalakítások, toldások, egyéb udvari épü-ek), láthatjuk, hogy az egész együttes létrehozásában ntős a szerepe.

Pacassi tevékenysége rejtélyes. (Sajnos, életműve még dolgozatlan.) Budai működéséről is csupán azt tudjuk, gy átveszi Jadot ide vonatkozó terveit is, ami csak azt entheti, hogy 1753-tól ő a felelős tervezője a budai épít-zésnek is. Így pontosabb adat híján és bizonyos bécsi alógiák alapján neki tulajdonítják a középrészben a roko-interieuröket. A nagy kérdés, hogy vajon Budán is ő dot terveinek módosítója — akárcsak például Pozsony-n —, ma sem nem kizárható, sem nem igazolható. 1758 1767 között, mivel áll az építés, igazán sok feladata nem hetett. 1767 után viszont a Kamara már saját kebelén lül végezteti a tervezést is.[36]

Jadot valóságos hatása egyre bizonytalanabbnak, közve-ttebbnek tűnik. Láttuk, terve milyen szorosan kötődik id. scher von Erlachéhoz, de ezt is, még az építés elején nyegében elvetik, illetve lényegileg módosítják. Végül is Jadot-terv egyes elemei „szórványként" maradtak fenn. y övé — megszorításokkal — a középrész alaprajza, maga épület-kontúr és a homlokzatok tengely-számainak eghatározása. Lehet, hogy hatása szűrődött át a főlép-ők, a díszterem és a sala terrena első architektúrájának egfogalmazásakor,[37] esetleg még a főtengelyekben el-lyezett tetőpavilonok, kupolák ötletén.[38] Az épület lkutatásakor a homlokzatból kiszedett téglák[39, 40] a orai homlokzatkialakításra önmagukban nem elégséges izonyítékok. Mégis, a téglák bélyegeiben szereplő korai vszámok, a kivitelezés az 1750-es évekbeli gyorsasága, lyamatossága azt sejtetik, hogy a szóban forgó áttervezés ég Jadot hivatali idejében, bár valószínűleg inkább csak vi irányítása alatt, de nem személyes közreműködésével alósult meg.

Id. Fischer von Erlach szerepe korántsem minősíthető

Nyirád

NYIRÁD (Zala)

RMV 5, 310.

ERZSÉBET-KIRÁLYNÉ-SZOBOR bronz, mellszobor, készítette Tilgner Viktor, 1899.

Nyirbátor

** *(Nyirbátorról)* megbotránkoztató tényről tudósitják a „Hon"-t. Az ottani, még jó karban fennmaradt templom szolgált a Báthory-család temetkezési helyéül. A templomban most apróbb ujitások történnek, s egy napon, midőn a munkások délebédjökhöz távozának, a kurátor (?) két mesteremberrel visszamaradva, bezárkózott, s kincsszomj által vezéreltetve, hozzá láttak a sirbolt feldulásához. Találtak is, szemtanuk állitása szerint, egy teljes épségben bebalzsamozott lábszárat, melyről azonban a bőrt lehuzták s szétburczolták, továbbá egy bársony mentét s egy nehéz selyem kelmedarabot, mely vörösszinü aranynyal volt áttörve; a ruhadarabok hasonlóképp széttépettek, s most a nép kezén forognak.

Vas. Lap. 1867.
390. l.

tionneurs, des annotateurs
et qui pourraient ~~verser~~
r une quotisation plus
. Il parle des difficultés
omité nationaux et il dé-
d'en intéresser les Gouverne-
et.

Nyírbogdány

(Szabolcs m)

NYÍRBOGDÁNY (Szabolcs)

Utazás 1938.

REF. TEMPLOM épült 1758-ban. Egyetlen komlokzati toronyzal, a fő-komlokzaton és oldalt finom fű-rézdíszes copf kapuval. Empire szó-szék.

NYIRBÁTOR (Szabolcs)

MINORITA TEMPLOM egyszerű hom-
lokzat, hajón és szentélyen támpil-
lérek. A hajóban és a szentélyben
3–3 vérműves, különböző díszű
ablak. Négyszakaszos hajó diadal-
ívvel és háromszakaszos, a nyolc-
szög három oldalával záródó
szentély.
Oltárok: az orgonakarzat alatt bal-
ra modern oltár két XVIII. száz adi
faszoborral, ~~[illegible]~~ vele szemben
csodatevő Mária-kép faragványos
oltárban. Hajóban balra Passió ol-
tár, nagy fa-szoborcsoportokkal,
készíttette 1737-ben Krucsay János és neje, Po-
gány Borbála (felirata címerrel: SP. DNŪS IO
NES KRUCSAJA SP DÑA BARBARA POGANIJ
FIERI FECERUNT A. 1737), diadalív balján
Sz. Anna-oltár 3 címerrel, jobbra Pieta-
oltár 1751-ből (címeres felirata: SP. D.
STEPHANUS IOSA DE NÉMETH SZÜGYHI M.
T.B.M. DE SZABOLCS EMERITUS V. COMES
1730 EXTRUI; HAEREDES VERO EIUS D.
ANTONIUS NICOLAUS ET STEPHANUS FI-
LII BARBARA ET CRISTINA FILIA AC SUC
CESSORE S. CLARA 1751 I. N. AURARI CU-
RARUNT). Főoltár három képpel, felül
Sz. Mihály faszobrával Assisi Sz. Ferenc
tiszteletére 1753 (felirat a szentélyben
balra). Szentélyben jobbra Károlyi Jó-
zsef faragott fa-epitáfiuma, 1803-
ból. Valamennyi oltár és a szószék
gazdag faragványa ugyanabból a

—Wyjerbáter 2—

magyar műhelyből került ki, XVIII. századi szobrászat (unk) retrográd és vidéki, de ramatos emléke.

REF. TEMPLOM építtette 1484 (—1511 közt) Báthory István vajda Jorony nélküli oromzatos homlokzat, támpilléres hajó és szentély, az utóbbi a nyolcszög három oldalával zárul, magas tető. A szentélyen 2, a hajó déli oldalán 3 hatalmas, négyes osztású (új) mérműves ablak.

Külső díszítés: a homlokzaton pálcatagos, csúcsíves kapu, felette rendkívül finom Báthory-címer, míg felette félig elfalazott s vakká változtatott négyes osztású mérműves ablak. — A déli oldalon a második és harmadik támpillér közt reneszánsz kettős ablak. — A déli oldalon oromfalas előcsarnok (későbbi) orma egy mérműves ablak felső díszítése. Alatta reneszánsz csúcsrózsa, elpusztult falifülke dúze, azalatt remekül faragott, gyümölcsfüzérrel keretelt Báthory-címer, mondatszalagán OPUS STEPHANI DE BATOR VAIVODÆ, a keret alján 1488 felirattal. — Az előcsarnok belsejében tojásdíszes és feliratos párkányú reneszszánszstílű kettős kőajtókeret.

Belül: A nyugati falon új orgonakarzat, felül az említett elfalazott ablak. — Az egész hajóban álhálóboltozat √ — Bejárattól balra pálcatagos későgotikus ajtókeret. — A bal fal közepén népies festett szószék, XVIII.

√ mely konzolokba fut le.

— Nyírbátor 3 —

sz. — A szentély baloldalán kiválóan faragott reneszánsz szentségtartó fülke, XV. század. — Mellette befalazott reneszánsz ajtó, felette baluszteres reneszánsz vakerkély. — A szentély baloldalán hármas fehermárvány stallum, bélletében kétoldalt egy-egy Báthory-címerrel. — Az oltár helyén Báthory István (tőlldarabra tőre) vörösmárvány sírlapja, mely az elhaltat pármán fekve, oroszlánnal lába alatt, páncélosan, baljában harddal és címerpajzszal, jobbjában lándzsával ábrázolja.

?

A templomot 1837-ben, 1867-ben és 1934-ben újították meg, utoljára Möller István.

Utazás, 1938.

FATORONY, XVIII. századi; galériás és fiókternyos, a ref. templom harangtornya.

Nyírbátor

(Szabolcs m)

A pantini gyilkosság. — A guebwillersi erdő azon pontja, hol az öreg Kink holtteste föltaláltatott.

A pantini gyilkosság. — Az öreg Kink holttestének elszállitása

Vas. ujs. 1869.

mivel kilétét makacsul tagadta, innen az első vélemény, hogy ő Kink Gusztáv.

Nemsokára kiderült azonban, hogy neve Tropmann (francziásan irva Traupmann), egy el zászi gépész fia. Mindig korhely, henye, alattomos, macska-természetű ember volt. Mindent tagadott. Azon nézetet igyekezett táplálni s megerősiteni vallomásaival, hogy az öreg Kink és Gusztáv ölték el a családot. A borzasztó tett szinhelyén s körül tett kutatások folytán azonban a Gusztáv elásott holttestét is fölfedezték; megöletése, az orvosok véleménye szerint egykoru volt a többiekével. Tropmannt ez esemény sem hozta ki sodrából. Midőn Gusztáv hullájával szembesiték, azt mondá, hogy im, az öreg Kink, a gyilkosság tulajdonképi szerzője még Gusztáv fiát, bűntársát, is megölte.

Szegény öreg Kink! — Ő is a föld alatt volt; ő is áldozat volt.

Ugy látszik Tropmann szoros összeköttetésben volt az egész családdal. Tudta minden ügyeiket. Bár mindent csak a küszöbön állótárgyalások fognak földeriteni, ugy látszik: hogy az öreg Kink tetemesb összeget, mintegy 5000 frankot küldött postán Párisba nejének, s e pénz birtá rá Tropmannt e sokszoros borzasztó gyilkosságra. Az öreg Kink, Roubaixból Guebwillersbe ment, a pénzt postára tenni; ezután őt senki sem látta többé. A pénzt a postáról Gusztávnak kellett volna kivennie, de őt sem látta többé. A család, a Gusztáv állitólagos meghivására s vele találkozni ment ki Pantinba. Mindez egy borzasztó csomót képez, melynek minden szála a Tropmann nyaka körül hurkolódik.

Végre, sok kutatás után az öreg Kink holttestét is föltalálták és pedig csakugyan Quebwillers mellett, egy erdő sürüjében. E föltalálás, midőn egyfelől nevolte a nyolczszoros gyilkos iránti borzalmat és elkeseredett dühöt, mégis megkönnyebbitette a sziveket a büntett legborzasztóbb sulyától, azon gyanutól, hogy a rettenetes tett elkövetője a férj és apa lehetett volna.

Képeink meghatólag ábrázolják az öreg Kink holttestének föltalálását. A guebwillersi erdő egyszerü csönde borzasztó alakot ölt e rémtörténet rávetődő árnya alatt. Az ősz s a préda utálatos madarai, a varjak, károgva ülik meg a fák kopaszodó ormait — melyek egy bizonyos pont közelében vannak; mind szükebb, szükebb körben szorulnak össze. Ott fekszik, alig boritva vékony földrétegtől, az öreg Kink rothadó teste. Néhány merészebb madár épen a helyre száll s éles csőre- és karmaival kaparja a földet. Az éj setét, a hold alig tör át a fák sürüjén vagy felhői fátyolán, de csönd nincs, — az éh madarak oly borzasztóan kárognak.

A másik kép a hulla hazavitelét ábrázolja. Durván ácsolt deszka-koporsóban fekszik már ez áldozat is. Egy ló huzza a kocsit, rendőrök s lámpásos emberek kisérik. Az éj oly meghatóvá teszi e menetet.

Tropmann még börtönében ül, s nemsokára meg fog jelenni birái előtt. Elitéltetése bizonyosnak mondható. Az egész világ várja, követeli. S ha fölakasztják; ki lesz-e ezzel elégitve az emberiség követelménye, az erkölcsi igazságérzet joga? Bünét, s az arról emberi természetünkre esett foltot lemoshatja-e bünhödése? —á—r—

Még nehány szó a nyirbátori templomról.

A „Vasárnapi Ujság“ f. évi 48-dik számában O. P. a nyirbátori templomot, mint a Nyir egyik méltó nevezetességét ismertetvén, kijelenti, hogy az e diszes templomban levő különféle sirverseket és föliratokat nem közölheti, mert azokat naplójával együtt elveszté. Én nehány év előtt a Munkács melletti csernekhegyi monostorban lakó vazulrendü szerzetesek akkori országos főnöke, főtiszt. Zelny Irén ur társaságában, mint vendége a mária-pócsi hires búcsura rándulván s e vendégszerető rend pócsi kolostorában szept. hónapban nehány napot töltvén, innen kirándulásokat tettem Szabolcsmegye különféle tájaira s különösen Nyirbátorba is. Az ut az ázsiaihoz hasonló homokbuczkákon vezet e mezővárosba, melynek keleti végén csekély magaslaton, meglehetősen elhagyatott állapotban emelkedik a góth épitészetnek ezen egyik remekmüve — a hajdani római katholikusok temploma, melyben most a reformátusok dicsérik teremtőjöket. E magasztos csarnokot a déli oldalon alkalmazott öt, körülbelől 5 öl magas és 1 öl széles ablakból beáradozó fény világositja, mi szokatlanul meghatja a sötétes, homályos templomokhoz szokott idegen utazót; én beléptemkor legalább különös meglepetést éreztem, mely csak fokozódott bennem, midőn a 10 öl magas, 6 öl széles, s igen hosszu egy hajós templom aránylag igen vékony, kivülről azonban megfelelő támfalakkal megerősitett falain merészen elnyuló hálóboltozatot, mely a falból félig kiálló válköveken egybeforró vékony gerinczeken nyugszik, bámulám. Az egyház emelkedett szentélyében, mely a nyolczszög három oldalából képződik, diszesen faragott, mozaik kirakatu tölgyfa karszékek vonják magokra a szemlélő figyelmét; ezek támjain következő mozaik-felirat olvasható: „Hoc opus fecerunt fieri Mci dni Georgius de Báthor Agazonum reg. Magister, Stphus de eadem Báthor, comes Temesiensis et partium inferiorum capitaneus generalis, nec non Andreas de Báthor, Comes Comitatum — — Sathmariensis, qui fuit junior inter caeteros, opere tamen ejus egregium hoc opus perfectum est Anno Dni MCCCCCXI.“ (E müvet készittették, nagyságos Báthori György fölovászmester, Báthori István, temesi gr. és az alvidék főkapitánya, valamint Báthori András .... szatmári főispán, ki ezeknél fiatalabb volt, mégis az ő befolyásával fejeztetett be e fenséges mű 1511. esztendőben.)

A templom déli oldalán levő főajtózat laposan leszelt hármas levelü iv, diszes czifrázattal; felette vörös márványlapon ezen aranyozott felirat látható: „Ad honorem magni Dei et ejus Matris Mariae virginis intemeratae ac divi Georgii Martiris Magnificus dnus Andreas Andreae de Báthor filius suis impensis hoc templum a fundamentis exstruxit ob pietatem.“ (E templomot alapjától kezdve saját költségén kegyeletből épittette a nagy isten és annak anyja, a szeplőtelen szüz Mária és boldog György vértanu tiszteletére nagyságos Báthori Andrásnak fia András.)

E templomban, melyet, mellékesen mondva, kissé tisztábban és nagyobb gonddal lehetne fenntartani, egy más felirat is van szintén a déli bejárásnál, mely annak multjára vonatkozik. Ott ez áll felirva: „E templom talpköve letétetett 1484. évben, épitése elvégeztetett 1511-ben. Az 1834. földrengés miatt történt romlásai következtében *kiigazitódtak* Soltész Gedeon lelkész-pásztor, nemes Fülep Péter és Vágó János kurátorok idejében 1837.“ Az egyházfi állitása szerint e kijavitás alkalmával illesztettek be a falba azon vasrudak, melyek a gyönyörü ivezetes boltozatot összetartják ugyan, azonban annak épen nem szolgálnak diszére.

Az O. P. ur által emlitett Báthori István-féle siremlékek megrongált állapotban fekszenek, egyik a hajdani főoltár helyén a szentély záradékában, a másik ettől kissé távolabb balra. Felirása az 1493-ban elhunyt ecsedi Báthori István országbiró és erdélyi vajda sirkövének ez:

„Qui Curios vita vicit, probitate Catones,
Aequavitque Numam religione Dei.
Nam coluit verum prisca pietate Tonantem,
Et nunquam domuit foeda libido virum.
Hic capit Alpinos, Moldavos protegit idem,
Sanguine Silvanos et tegit ipse Suo.
Egregius *Stephanus*, saevos qui pectore Turcos
Prostravit toties, hac requiescit humo.
At vos O! Bathorum gens! hunc lugete parentem,
Nam Bathorum cecidit firma columna Domus.“

(A ki Curiusoknál mértékletesebben élt, Catonál kegyesebb és Numánál vallásosabb volt, mert az ég igaz urát szent hittel imádta; kit a buja szerelem el nem ragadott soha; az oláhokat legyőzte, a moldvaiakat őrzé s az erdélyieket saját vérével védte. Vitézlő (Báthori) István, ki a felbőszült törököket oly sokszor szétszórta, nyugszik e föld ölében. Báthori nemzetség, sirasd atyádat, kiben családod erős oszlopa kidőlt.)

A másik emlék, az 1605. julius 25-kén meghalt gr. *Báthori István*, Somogy-, Szatmár- és Szabolcsvármegyék főispánját az akkori idők szellemléhez képest, következő versekkel dicsőiti:

„Insignis pietate Comes et stemmate clarus
Báthoridum *Stephanus* Dux, patriaeque pater,
Quingentos steterat cujus genus ampluis annos,
Ereptus fessis hoc tumulatur humo.
Quem regni proceres lugent, Ecclesia deflet,
Ipsaque egenorum languida turba gemit.
Heu, Domus antiquae soboles viduata nepote
Bathoridum subito sic ruitura cadis.
Sic tu, qui proavos et regnum stemmata jactas,
Splendida cuncta vides conficit hora brevis!
Quam cito bullatae pluvius tumor interit undae,
Tam postrema cito cuilibet hora venit.
Respicit ad nullos Lachesis communis honores,
Nec curam ullius nobilitatis habet.
Parcere nec senibus, nec parcere novit ephebis,
Non a formoso continet ore manus.
Non stulti: longos nobis promittimus annos,
Linquendas aliis et cumulamus opes!“

(Kitünő kegyes gróf, a nagyhirü Báthori család disze, István, a hazának atyja! kinek nemzetsége ötszáz évnél idősebb volt, s e nagy utolsó sarja e sirba tétetett; kit a haza, a főrend s a szentegyház siratnak és a szegény nyomorultak is sohajtozva emlegetnek. Oh! te a régi háznak gyermeke, ki örökösök nélkül elhunytál: a Báthoriház összeroskad benned. Te, ki kérkedtél őseidben, királyi jelvényekben, lám: egy rövid óra mindent romba döntött.

Valamint az áradó viz habjai eltünnek: ugy mindenkinek végső órája hamar elérkezik. A halál különbséget nem ismer, a nemesség jellegére nem sokat gondol; nem kedvez sem az ifiunak, sem az elaggottnak; a szépet sem kimélik pusztitó kezei; de a bolondot sem: ki hosszu életet igér magának s nagy kincset halmoz össze.)

A templom falain a Báthoriak több czimere függ. Különös, hogy ily csekély emlék tul éli a leghatalmasabb családokat is! Lám e nélkül, még nyugvóhelyeiről is mihamar feledkeznének az utókor! A nyirbátori templom alapitói és jóltevői valóban megérdemlenék, hogy emlékeiket az érdeklettek nagyobb kegyeletben tartsák!

Érdekes Szabolcsmegyében még a *fejértói* románkoru templom is, arasznyi széles nyilásszerü déli ablakaival; melynek félkörü diadalivére „1137“ évszám bevésve olvasható.

Munkács, nov. 30. *Lehoczky Tivadar.*

A zene hatása az emberekre és az állatokra.

(Vége.)

A zene a lelket fölháboritja és ismét lecsöndesiti, az érzékeket lángra lobbantja és ismét lecsillapitja és a szivet fölviditja vagy ismét szomoruságra hangolja. Egyenesen az idegekre hat. Bárki észlelhette, hogy egy hatalmas induló mennyire megkönnyiti a menést; az ütemszerü lépés kevésbbé fárasztó. A munkások, a kik valami nehezet emelnek vagy mozditnak tova, a matrózok, a kik eveznek vagy hajókötelet gomolyitnak fel, ütemszerüleg egyszerre kimondott „hoi hopp!“ kiáltással biztatják egymást. A táncz-zene a hallgatók lábait fölvillanyozza s mikor a sipládás egy-egy keringőt játszik hangszerén, a gyerekek körülveszik az udvaron s elkezdenek táncolni.

Sok állat hasonlóan alá van vetve a zene befolyásának. Ha nem igaz is minden, a mit e tekintetben irnak és beszélnek, mindazáltal igen sok hiteles észleletet hozhatunk fel fentebbi állitásunk mellett. Már egyszer csak magok az énekes madarak is nem valóságos működő zenészekből álló kart képeznek-e? — Utánok jőnek a pusztán csak zenekedvelők. Mily könnyü például a lovat betanitani, hogy mozdulatait különböző dallamokhoz alkalmazza? Ott vannak bizonyságul a komédiások lovai. Sőt állitólag azt is észlelték már, hogy a szarvasmarhák a kürt hangjai mellett a szokottnál tovább legelnek; az arabok még tovább mennek és azt állitják, hogy a zene a barmokat hizlalja. Mikor a sivatagon a karaván ok tevéi a fáradság miatt majd összerogynak, fogják magokat vezetőik s elkezdenek énekelni torkuk szakadtából, hogy állataikat biztassák és bátoritsák.

Vigneul-Marville egy általa tett kisérletet ir le, melynek segélyével a zene befolyását a különböző állatokra szándékozott megállapitani. Mialatt egy ugynevezett tengeri trombitán (egy huros hangszer, melyet az olasz Marino talált fel) egy darabot játszatott, ő maga figyelmesen vizsgált egy macskát, egy kutyát, egy lovat, egy szamarat, egy szarvasünőt, nehány bornyut, apróbb madarakat s a majorságot, mely ablaka előtt sétálgatott. „A macska“ — mond — „mit sem látszott érezni s láttam pofájáról, hogy az egész nagyszerü symphoniát a világ valamennyi hangszerével együtt édes örömest oda adná egy egérért. Semmi gyönyörüségét nem lelé a zenében s a napon csakhamar el is aludott. A ló megállott az ablak előtt s időnként fölemelte fejét s megint csak tovább legelgetett. A kutya, mint egy majom, hátsó részére ült s a zenészt kezdte bámulni; egy teljes óráig maradt ebben a poziturában, s ugy látszott, mintha törte volna valamin a fejét. A szamár nem sokat csinált az egész dologból s nyugodtan harapdosá lefelé bogáncsait: asinus ad lyram! A szarvasünő nagy, széles füleit kezdé hegyezgetni s figyelmesen látszott hallgatózni. A barmok egy pillanatra meghökkentek, ránk néztek, mintha már ismertek volna bennünket s azután elmentek utjokra. Az apró madárkák, melyek egy kaliczkában a fák lombjai között voltak, oly lármát csaptak, mintha Isten tudja micsoda nagy veszedelem érte volna őket. Hanem a kakas, a mint látszott, csak

Vas. Ujs. 1870.

A Mont-Cenis a Graji-Alpok egyik legmagasabb csúcsa. Itt még első Napoleon épittetett egy utat 6772 lábnyira a tenger szine fölött. E hely nagy fontossága mind a hadászat, mind a közlekedés tekintetében, Francziaország és Olaszország között, a nagy hadvezérnek és lángeszü államférfinak egyaránt feltünt. Az Alpesek valamennyi utszorosai között a mont-cenis-i a legjártabb: ez utat 1803-ban kezdették el és 1810-ben végezték be.

De korunk vállalkozó szelleme tovább ment; nem elégedett meg azzal, hogy a magas és igen meredek hegycsúcson át lehessen menni, habár elég jó karban tartott uton is, hanem ki akarván kerülni a nagyon fárasztó fölmenetelt, jobbnak látta egy óriási alagutat furatni a Mont-Cenisen át, s igy Francziaországot és Olaszországot vasuti közlekedéssel is összekötni. E sok nehézséggel járó föladat kiviteléhez még 1858-ban hozzá fogtak s a munka ez évtől fogva majdnem szakadatlanul folyik. A vállalat az olasz kormány védnöksége alatt áll s a Viktor-Emanuel-vaspálya egy darabját képezi.

Az alagut hossza mintegy 5 angol mértföldre van számitva s körülbelül 1875-ben lesz készen.

Akkor aztán a szárazföldi közlekedés India felé itt fog keresztül menni egész Brindisi-ig, az italiai félsziget déli csucsáig, hol ez olasz kikötőhely igen veszedelmes vetélytársává leend a franczia Marseille-nek. Brindisi ugyanis egyike a Földközi-tenger legtéresebb, legbiztosabb és legkedvezőbb fekvésü kikötőinek, melynek a suezi-csatorna megnyitása és az olasz-franczia mont-cenisi-vasut elkészülése már csak a közelség s könnyebb közlekedés folytán is roppant nagy jelentőséget fog kölcsönözni, és igy a távolabb eső Marseille igen sokat veszit világkereskedelmi fontosságából.

Azonban ez óriási alagut elkészülése még korántsem volna képes lehetővé tenni a mont-cenis-i vaspálya-ut létesitését. A hegy sokkal terjedelmesebb s igy az emelkedés hossza is jóval nagyobb, hogy sem azon egy alagut segithetne, a milyet emberi kezek furhatnak; erre századok volnának szükségesek, millió meg millió munkás kezekkel. Hanem e legyőzhetetlennek látszó akadályon is tultette magát Fell urnak ugynevezett „hegymászó gőzmozdonya.“

Ez uj találmányu vaspálya szerkezete nagyban különbözik a többiekétől s némi tekintetben igen sajátságos. A pálya két sine között még egy harmadik, emelkedettebb sin is van lerakva, s az erre nehezedő középkerekek roppant erővel kapaszkodnak azon fölfelé. Egyébaránt e harmadik sin csakis olyan helyt van alkalmazva, hol az emelkedés igen meredek; de a hol a fölmenet lankásabb, ott épen ugy két sor sin van, mint a rendas vasutaknál. Mert egy próba-menetnél, száraz, tiszta időben, mikor tehát az ut nem volt sikamlós s a vonat nem volt nagyon megterhelve, ugy találták, hogy bár a pálya-ut meglehetősen emelkedett, a vonat mégis gyorsan és biztosan haladott, a nélkül, hogy a harmadik sinbe szolgáló kerekekre szükség lett volna.

De van még egy nagyobb és bámulatosabb előnye is ez uj találmánynak a régibb szerkezetü vaspályák felett. Ugyanis a Fell-féle mozdony nemcsak fölfelé, hanem lefelé is csak oly biztosan halad, mintha sik földön menne, és a mi legfőbb, a mi a másféle szerkezetüekkel teljes lehetetlenség, mind fölemelkedés, mind aláereszkedés közben a lehető legszükebb körü fordulatokat és kerületeket is meg lehet vele tenni. Volt eset rá, hogy mikor kisérletképen egy meglehetős meredek dombra mentek e mozdonynyal, ugyanazon időben s aránylag elég gyorsasággal oly kerülőt csinált, melynek körsugara csak 40 angol rőfnyi volt. Végre pedig mind fölfelé, mind lefelé mentében igen könnyen és hamar meg lehet állitani minden hevesebb rázkódás nélkül.

„Ha oda állunk a vaspálya-vonalra“ — irja egy utazó — „s végig tekintünk a lejtő meredekségén, melyen csak az imént sikamlottunk le minden baj és veszedelem nélkül, azt hinnők, hogy csigán ereszkedünk le, melyet bármely perczben meg lehet akasztani. E találmány valóban az erőműtan legnagyobb diadala; oly hatalom vivmá-

Mont-cenisi vaspálya: Az „Ördög lépcsője.“

nya ez, melyet nehány ügyes kéz minden megerőltetés látszata nélkül biztosan kormányoz és alkalmaz a tovarohanó kerekekre. A kormányzás, az ellenőrzés biztos egészen a legapróbbékosabb részletekig. Mikor a hegyoldalon lefelé ereszkedünk, ha ki nem néznénk az ablakon, semmi sem árulná el, hogy egy sajátságos szerkezetü vaspályán ülünk. A mozgás is egyenletes és csöndes, dübörgés vagy csikorgás alig hallható s alig veszszük észre, hogy lefelé haladunk."

Képünk az „Ördög lépcsőjét" mutatja, a Mont-Cenis olaszországi oldalán, az ugy nevezett „Nagy kereszt" alatt. A vonat épen most hagyja el az „Ördög lépcsőjét," miként a vadul összevissza hányt sziklák tömegét nevezik, s azon a vonalon robog tova, a hol egykor a Napoleon utja vonult el, de a melyet később fölhagytak az alárohanó sok hózuhatag miatt. Hogy a vaspályát itt a hózuhatagok ellen megvédhessék, a hegy egész meredek oldalának hosszában erős karzatokat állitottak, ugy hogy az ut most már tökéletesen biztos. A tető felé a pálya nyilt s a vonat láthatóvá lesz a mint hatalmas füstgomolyokat bocsátva ki magából a mozdony a sziklás magaslatokra fölkapaszkodik. A szikla-khaosz lábainál egy vagy két gyorskocsi romjai láthatók, melyekkel itt még eddig közlekedni szoktak, s melyek hihetőleg egy sötét viharos éjjel a mélybe zuhantak. Egy gyorskocsi 12 lótól vonatva robog fölfelé.

S. L.

A szláv és román hirlapirodalom Magyarországon 1870-ben.

I. Tót lapok.

Cirkewni Listy. (Egyházi lap.) Ideigl. szerk. Boór Mihály, kiadja dr. Hurban J. M. VI. évf. Megjelen hetenként 1-szer Szakolczán. Ára helyben 3 frt., vidékre 4 frt.

Cirill a Method. Katholikus egyházi és iskolai hetilap. Szerk. Rucsky István, kiadja dr. Radlinszky O. XVII. évf. Megjelen hetenként 1-szer Nagyszombatban. Ára 4 frt.

Liszt za narodne ucitelje. „Népnevelők lapjá"-nak tót forditása. III. évf. Megjelen hetenként 1-szer Budán. Ára 3 frt.

Narodne Hlasznik. (Nemzeti hiradó.) Politikai lap. Szerk. és kiadja Ferienesik Miklós. III. évf. Megjelen havonként 1-szer Budán. Ára 1 frt.

Obzor. (Figyelő). Vegyes tartalmu lap. Szerk. és kiadja Lichard D. VIII. évf. Megjelen havonként 3-szor Szakolczán. Ára 3 frt.

Pestbudenske Vedomosti. (Buda-pesti közlöny). Polit. lap. Szerk. és kiadja Ferienesik Miklós. X. évf. Megjelen hetenként 2-szer Budán. Ára 10 frt.

Slovenske Noviny. (Tót ujság.) Politikai lap; az ifju tót párt közlönye. Szerk. Strakovics József, kiadja Bobula János. III. évf. Megjelen hetenk. 3-szor Pesten. Ára 12 frt.

Slovensky Sion. (Tót Sion.) Egyházi folyóirat. Szerk. Havlicsek J. Vincent. II. évf. Megjelen havonként 1-szer Szakolczán. Ára 6 frt.

Vlastenec. (Hazafi.) Politikai és vegyes tartalmu hetilap. Szerk. és kiadja dr. Riedl Szende. II. évf. Megjelen hetenk. 1-szer Pesten. Ára 4 frt. 20 kr.

Összesen = 9.

II. Román lapok.

Albina. (Méh.) Politikai lap. Szerk. és kiadja Pap György. IV. évf. Megjelen hetenk. 2-szer Pesten. (1867 és 68-ban Bécsben jelent meg.) Ára 8 frt.

Archivu pentru filologia si istoria. (Nyelvészeti és történelmi lap.) Szerk. és kiadja Cipariu Timotheus. IV. évf. Megjelen egész évben 10 szám Nagy-Szebenben. Ára 4 frt.

Concordia. (Egyetértés.) Polit. lap. Szerk. és kiadja Pap Zsigmond. X. évf. Megjelen hetenk. 2-szer Pesten. Ára 10 frt.

Familia. (Család.) Szépirodalmi hetilap. Szerk. és kiadja Vulkán József Pesten. VI. évf. Ára 4 frt.

Federatiunea. (Szövetség.) Polit. lap. Szerk. Porutiu János, kiadja Román Sándor. III. évf. Megjelen hetenként 2-szor Pesten. Ára 4 frt.

Foi'a Inventiatoriloru poporului. A „Néptanitók lapjá"-nak román forditása. III. évf. Megjelen hetenk. 1-szer Budán. Ára 3 frt.

Gazet'a Transilvaniei. (Erdélyi Ujság.) Politikai lap. Szerk. Muresianu Jakab. XXXIII. évf. Megjelen hetenként 2-szer Brassóban. Ára 10 frt.

Gur'a Satului. (Falu szája.) Humorisztikus lap. Szerk. és kiadja Vulkán József. VIII. évf. Megjelen minden nyolczadik napon Pesten. Ára 6 forint.

Magazinu Pedagogicu. (Nevelési Közlöny.) Szerk. Pap Maxim és Anca Kozma. IV. évf. Megjelen havi füzetekben Beszterczén. Ára 3 frt.

Telegrafulu Romanu. (Román sürgöny.) Politikai lap. Szerk. Christea Zsigmond, kiadja a görög nem-egyesült püspöki nyomda Nagy-Szebenben. XVIII. évf. Megjelen hetenk. 2-szer. Ára helyben 7 frt, vidékre 8 frt.

Transilvania. (Erdély.) Az erdélyi román irodalmi egylet közlönye. Szerk. a társulat első titkára. III. évf. Megjelen havonk. 3-szor Brassóban. Ára tagoknak 2 frt, nem tagoknak 3 frt.

Összesen = 11.

III. Szerb lapok.

Beszeda. Egyházi folyóirat. Szerk. és kiadja Nikolics István. Megjelen havonként 3-szor Ujvidéken. Ára 6 frt.

Danicza. (Hajnalcsillag.) Szépirodalmi lap. Szerk. és kiadja Popovics György. XI. évf. Megjelen havonk. 3-szor Ujvidéken. Ára 5 frt.

Domobran. (Honvédő.) XXX. évf. Ujvidéken.

Komarac. (Szunyog.) Humorisztikus lap. X. évf. Szerk. Vostár Sándor. Megjelen havonk. 3-or Ujvidéken. Ára 4 frt.

Maticza. (Méh.) Szépirodalmi és tudományos folyóirat. Szerk. Hadzsics A. Kiadja a szerb Maticza társulat. V. évf. Megjelen havonk. 3-szor Ujvidéken. Ára 4 frt.

Napredák. (Haladás.) Politikai lap. Szerk. és kiadja Popovics György. XXIII. évf. Megjelen hetenk. 2-szer Ujvidéken. Ára 10 frt.

Narod. (Nemzet.) Politikai lap. Szerk. Dr. Szubotics. I. évf. Megjelen hetenk. 2-szer Ujvidéken. Ára 10 frt.

Pancsovac. (Pancsovai lap.) Kereskedelmi és helyi érdekü hetilap. Szerk. és kiadja Pavlovics János. II. évf. Ára 5 frt.

Seljak. (Falusi Gazda.) IX. évf. Megjelen Ujvidéken.

Serbski Narod. (Szerb nemzet.) Politikai lap. Miletics ellenlábasa. Szerk. Gruics, kiadja Stratimirovics tábornok. II. évf. Megjelen hetenk. 2-szer Ujvidéken. Ára 10 frt.

Skolski List. (Iskolai lap.) Szerk. és kiadja Vukicsevics Miklós. X. évfolyam. Megjelen havonk. 2-szer Zomborban. Ára 3 frt.

Ucsitelski List. „Néptanitók Lapjá"-nak szerb forditása. III. évf. Megjelen hetenk. 1-szer Budán. Ára 3 frt.

Zastava. (Zászló.) Politikai lap. Szerk. és kiadja Miletics Szvetozár. V. évf. Megjelen hetenk. 3-szor. Ára 14 frt.

Zemunski Glasnik. (Zimonyi hiradó.) Szerk. és kiadja Sopron N. K. Megjelen hetenk. 1-szer Zimonyban. Ára 5 frt.

Összesen = 14.

IV. Horvát lapok.

Danicza. (Hajnalcsillag.) XXIV. évf. Megjelen negyedéves füzetekben Zágrábban.

Gospodarski List. (Gazdasági lap.) Szerk. Zoricsics Péter. XVIII. évf. Megjelen hetenként 1-szer Zágrábban. Ára 4 frt.

Hervat. (Horvát.) Szerk. és kiadja dr. Matók. III. évf. Megjelen havi füzetekben Zágrábban. Ára 4 frt 80 kr.

Listy narodnech ucitelow. A „Néptanitók Lapjá"-nak horvát forditása. III. évf. Megjelen hetenként 1-szer Budán. Ára 3 frt.

Napredák. (Haladás.) Vegyestartalmu lap. Szerk. Fabkovics Skender. XI. évf. Megjelen havonként 2 szer Zágrábban. Ára vidékre 3 frt.

Narodne Novine. (Nemzeti ujság.) Politikai lap. Szerk. Zec M., kiadja dr. Gaj Lajos. XXXVI. évf. Megjelen hetenként 5-ször Zágrábban. Ára 12 frt.

Pucki Prijatelj. (Népbarát.) Ismeretterjesztő hetilap. Szerk. és kiadja Francelj Bertalan. IV. évf. Megjelen hetenként 1-szer Varasdon. Ára 4 frt.

Skolski Prijatelj. (Iskola barát.) Szerk. Zupan Ferencz, kiadja Klaics Ferencz. III évf. Megjelen havonk. 2-szer Zágrábban. Ára 3 frt.

Vienac. (Koszoru.) Ismeretterjesztő lap. Szerk. Dezelics György, kiadja az illir Maticza II. évf. Megjelen hetenk. 1-szer Zágrábban. Ára helyben 6 frt, vidékre 7 frt.

Zagrebacki katolicki List. (Zágrábi katholikus lap.) Szerk. Balenovics Simon. XXI. évf. Megjelen hetenk. 1-szer Zágrábban. Ára 5 frt.

Zatocsnik. (Számüzött.) Politikai lap. Szerk Miskatovics József és Voncsina Iván, kiadja Voncsina Iván. II. évf. Megjelen hetenk. 5-ször Sziszeken. Ára helyben 16 frt, vidékre 18 frt.

Zvekan. (Lámpás.) Humorisztikus lap. Szerk. és kiadja Monasteriotti. III. évf. Megjelen havonk. 2-szer Zágrábban. Ára helyben 4 frt, vidékre 5 frt.

Összesen = 12.

V. Ruthen lapok.

Svjet. (Világ.) A szent Bazil társaság közlönye Ungvártt. Szerk. Federov Viktor. IV. évf. Megjelen hetenként 1-szer. Ára 4 frt.

Néptanitók Lapja ruthen nyelven. III. évf. Buda.

Összesen = 2.

VI. Olasz lap.

La Bilanzia. (A mérleg.) Vegyes tartalmu hetilap. Szerk. és kiadja Mohovics Emil. III. évf. Megjelen Fiumében. Ára helyben 5 frt., vidékre 7 frt.

Összesen = 1.

VII. Latin folyóirat.

Fasciculi Ecclesiastici. Megjelen havi füzetekben Budán. Ára 2 frt.

Ezen statisztikai közleményekből kitünik, hogy a jelen év kezdetén a magyar korona-országokban létezik 146 magyar, (ide értve az időközben keletkezetteket is,) 64 német, 9 tót, 11 román, 14 szerb, 12 horvát, 2 ruthen, 1 olasz és 1 latin nyelven kiadott hirlap és folyóirat, mely összesen 260-at tesz; ezen kimutatásnak azonban lehetnek hiányai, mert sok vidéki lapból nem sikerült csak egy számot is megszerezni, miért is horvát, szerb, román, olasz, latin és tót lapjaink czimei némi részben hiányosak is. Szives készséggel fogadná a jelen lap szerkesztősége, ha ujonnan megindulo lapjaink — bármily nyelven irassanak is azok — legalább az első számot beküldenék jövőre, hogy mi képesek lehetnénk ezentúl kifogástalan hirlapstatisztikát adni.

Közli *Szinnyei József.*

Még valami Nyirbátorról.

S. J. a „Vasárnapi Ujság" 5. számában érinti, hogy 1720-ik évben a berohant tatárok e templomot feldulván, ez alkalommal az ottani Bátori Gábor (hibásan István helyett) veres-márvány szobrát is megcsorbitották. Nem tartom tehát érdektelennek e helyütt egy a templomra és kérdéses siremlékekre vonatkozó, a tatár-dulást megelőzött időből való hiteles leirást itt emlékezetbe hozni. Ugyanis *Beniczky* Gáspár, II. *Rákóczi* Ferencz titkára 1708-ban e buzgó fejedelemmel e tájon átutazván, mint átalában érdekesen és körülményesen szokta volt bevezetni a napok eseményeit naplójába (lásd Rákóczi-tár, I. köt., 1866.), ugy épen kivételesen a Nyirbátorban tett régészeti buvárlást is beigtatta e jegyzékébe; mi arról tanuskodik, hogy a magyarok közt már akkor, a különben harczias időszakban is találkoztak férfiak, kik a tudomány e nemében gyönyört találtak.

E napló szerint Rákóczi 1708. januárban Kassán időzvén, 24-kén elhatározá, hogy az erdélyi hadak megtekintésére *Tasnádra* ránduland, 25-kén elindult tehát; kiséretét képezték az udvariak lóháton, a karabélyos sereg és a nemes-társaság kornétásan; este Gönczre ért; innen 26-án Mádra, 28-án Tokajba, 29-én hált Rakomazon, 30-án a Tiszához nyargalt és Vay A. udvari kapitányával, fegyverhordozóival és egyéb tisztjeivel beülvén hajóba Aranyosig a Tiszán felment, hol őt három karabélyos zászlóalja várta; innen még az nap lóháton Kállóra, és 31-kén rövid vadászat után, délután 1 órakor *Nyirbátorba* ért. Itt eleibe jött gróf Károlyi Sándor némely erdélyi urakkal, vezetékekkel és két mezei zászlóaljjal, honnan másnap febr. 1-jén tovább Nagy-Károly felé indult. Ez alatt titkára Beniczky használván az itteni félnapi időzést, megtekinté a nyirbátori nevezetességeket, melyeket igy ir le naplójában: „Emlékezetre méltó régi szép két templom exstál ebben a helyben, egyik puszta, a mely a mint referálják, barátok klastroma volt, kiben valami régi temetőnél más semmi sem tetszik, — romlott épületein kivül; másik födett, nagy öreg templom, kinek sekrestyéje más külső kápolnájával együtt puszta. Az ajtón bemenvén, ezen subinscriptio exstal köből kifaragva: „Ad honorem Magni DEI etc." Ezen felirat felett Bá-

thoriak czimere: egy koronás sárkány, a farkának végét szájában tartván; fölötte: „A. 1488.“ a melyben épittetett a templom. A templomnak magas, szép s czifra bótozatja vagyon. Balkéz felől a prédikálószék mellett cserfából mesterségesen metszett székek, az kiken egy helyütt ezen irás találtatik: Hoc opus fecerunt fieri Magnifici Dni Georgius de Báthor, Agazonum regalium Magister, et Stephanus de Báthor, Comitatus *Simigiensis* et partium inferiorum Capitaneus generalis, nec non Andreas de Báthor, Comes Comitatuum *Supremus* Satmariensis *et de Szabolcs, licet fuerit* junior inter caeteros, opere tamen ejus egregium hoc opus perfectum est. A. 1511.“ (Azért ismétlem itt e felirást, mert előbbi közleményem — V. U. 1869. 52. sz., — melyet a most már csonka, megrongált eredetiből a helyszinén leirtam, az alávont szavakra nézve hibák csusztak be.) Továbbá irja Beniczky: „Azontul (e templomban) nagy örög oltár és más négy is régenten volt, kinek a helye most is megtetszik. A nagy oltár előtt néhai boldog emlékezetü fejedelem Báthori *András István*, a ki Kinizsi Pállal Kucsuk basát Erdélyben a Kenyérmezőn megverte, és a holttestek között megmaradott: sisakosan, pánczérban, veres márvány-kövön ki van faragva, a jobb kezében dárdát, balkezében pedig pallost tartván, egy alvó oroszlányon állván, az ki alatt is régi boldog emlékezetü Báthori urak kriptája, a kiben sok test rodhatatlanul most is extál, találtatik, azon alól a prédikáló szék mellett egy kőből faragott nagy monumentum, kinek a födelén, a felső részen ezek a versek vannak irva: „Insignis pietate Comes sat.“

A balkéz felől a monumentum oldalán Eccl. 14. bizonyos dictum vagyon irva, másfelől Jobi 19.

A monumentum körül pedig ezen titulus: „Spectabili ac Magnifico Dno Dno Comiti Stephano de Báthor, Comitatuum Simigiensis, Zathmariensis et de Szabolcs perpetuo comiti, Heroi Magnanimo, Patri Patriae, Inclitae religionis Orthodoxae vindici acerrimo, Muzarum Moecenati benignissimo, pauperum Nutritor liberalissimo, Deo et hominibus Charissimo, Anno Aetatis 50. X-ti vero 1605. die 25. Julij, pie et sancte obijt, perpetuae gratitudinis ergo, fratri de se optime, merito Magnificus dominus Gabriel Báthori, moestus posuit.“ (Azaz magyarul: Tek. és ngos urnak, gróf Báthori István urnak, Somogy, Szatmár és Szabolcs vármegyék örökös főispánjának, nagylelkü hősnek, a haza atyjának, az eredeti hit legserényebb oltalmazójának, a tudományok legkegyesebb jótevőjének, a szegények bőkezü táplálójának, Isten és emberek előtt kedvesnek; meghalt szentül és ájtatosan, életének 50-dik, az Urnak 1605. évében julius 25-kén, örökös hálaadásul legérdemesebb testvérének nagys. Báthori Gábor megszomorodva tétette.) Utána: „Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate, qui habitatis in pulvere quia res lucis res ejus. Esai 26. Ego sum resurrectio et vita. Joh.“ Másfelől is a templomnak hasonló szép metszett székei vannak, az kikben, ugy azon szép monumentumban is, Szuliman császár, a midőn Ecsed várát hiában vitta, *sok károkat tett, és a holttesteket is megfosztotta.*“ Ebből kitünik, hogy a templom már jóval 1708 előtt dulatott fel; valószinüleg 1564-ben, midőn Zápolya hadai Nyirbátort is bevették. *Lehoczky Tivadar.*

Még egy özönviz előtti remete.

A „Vasárnapi Ujság“ mult évi 52. számában olvasható *Özönviz előtti remete*, a szikla közt talált béka, hasonló eseményt hozott vissza emlékezetembe, mit a következőkben közlök:

Kilencz éves gyermek valék, midőn atyámmal, ki akkor balaton-henyei lelkész volt Zalában, a Henyétől Monoszló felé eső hosszu és mély vizmosta árokba kimentünk, és abban a rajta keresztül vezető gyalog ösvénytől fölfelé elindultunk az akkor még nélkülözhetlen tüzteremtő háromság egyikét, kovát keresni, mely ott kisebb-nagyobb darabokban találtatott.

Én csakhamar egy kis gyermek fejnyi nagyságura találván bányászatunk szerencsés eredményével elégedetten hazatértünk. Otthon az atyám e kovadarabot éles részletekre aprózandó, azt egy szalmazsákon az öreg fejsze fokával szétütötte. Nagy bámulásunkra a kő féloldalában hüvelyknél valamivel vastagabb réteg alatti üregből, egy sovány, de élő és mozgó béka fordult ki. Szétzuzott üregét hiában kiséreltük összeilleszteni. De az egyes tagok fekhelyéből kilátszott, hogy a szerencsétlen befalazott fogolynak volt valami kevés mozgási tere.

Mikor rekedhetett a szegény féreg szoros börtönébe? előttünk megfejthetetlen kérdés maradt. Nem sokat törődtünk vele, valamint azzal sem, hogy szabadságát használva, hova keczmergett el? Annyi bizonyosnak látszik, hogy ez nem lehetett özönviz előtti remete. — Tudományos szempontból érdekes volna egy ilyen fogoly életére, megmaradására gondot forditni, és kitudni, hogy mennyi idő kivántatik ahoz, mig egy ilyen árokban, a koronként lerohanó viz által egymásra rétegzett finom agyagot, az égető nap heve kovakővé érlelheti. Mert ugy hiszem, hogy a békát egy kisebb röghöz kapaszkodtában temette be a rá tapadó iszap. Igy tudhatnók meg, hogy a béka élete vetélkedik-e a sziklákéval, vagy tán az általunk örökkévalónak nevezett idővel is, mely isten előtt mégis csak egy pillanat, versenyez.

Édes Albert, nyug. ref. esperes.

Európai és amerikai városok népessége.

Az ujabb népszámlálás alkalmat ad egy tabellában kimutatni a helyet, melyet hazánk fővárosa, Budapest elfoglal az európai és amerikai városok közt népesség tekintetében.

Közöljük azon városok névsorát, melyeknek Európában és Amerikában 100,000 lakosuknál több van. Az összehasonlitás kivált azért nem lehet tökéletesen szabatos, mivel a népszámlálások különböző időkben történtek. London 3.170,754 Páris 1.825,274, Konstantinápoly 1.075,000, New-York 1.003,250, Philadelphia 940,000 Berlin 702,437, Bécs 578,525, Szt.-Pétervár 539,122, Liverpool 509,052, Glasgow 458,937, Nápoly 478,998, Rio de Janeiro 400,000, Manchester 370,892, Birmingham 360,846, Baltimore 352,136, Moskau 351,609, Lyon 323,954, Dublin 320,762, Marseille 300,131, Broklyn 300,000, Madrid 298,436, Amsterdam 274.764, Buda-Pest 271,500*), Chicago 267,596 Leeds 253,110, Varsó 243,512, Scheffield 239,752, St.-Louis 230,000, Hamburg 224,974, Lissabon 224,063, Róma 220,532, Mexico 200,000, Milano 196,109 Bordeaux 194,241, Cincinnati 193,253, Boston 192,325, Barcelona 189,948, Bukarest 184,000, Turin 180,520, Edinburgh 178,002, Boroszló 171,426, München 170,688, Bristol 169,423 New-Orleans 168,675, Palermo 167,625, Brüssel 164,336, Kopenhága 162,042, Drezda 156,024, Lille 154,749, Drinápoly 150,000, Havannah 146,963, Prága 142,588, Bradford 138,522, Stockholm 131,400, S.-Francisco 131,000, Newcastle 130,503, Genua 127,986, Toulouse 126,936, Hull 126,682, Köln 125,172, Lima 121,362, Buenos-Ayres 120,000, Antwerpen 119,952, Bedford 119,718, Salford 119,350, Odessa 118,970, Rotterdam 118,837, Sevilla 118,298, Velencze 118,172, Santiago 115,377, Florencz 114,363, Nantes 111,653, Lüttich 111,953, Valenczia 107,706, Königsberg 106,296, Trieszt 104,707, Riga 102,043, Stokeupon-Trent 101,207, Rouen 100,671.

A fentebbi lajstromban meglep első tekintetre is, mily tulnyomóan sok azon nagy városok száma, melyeket az angol nemzet alapitott. Második sorban következnek a francziák ezen tekintetben; utánok a németek, olaszok, spanyolok stb.

N.-Britanniában 16 nagy város van, mintegy 6.767,000 lakossal. Észak-Amerikában szintén angolok által telepitett városok száma 10, összesen 2.778,000 lakossal. Az angolok tehát Európában és Amerikában 26 nagy várossal dicsekedhetnek, mintegy 9.500,000 összes lakossággal. — A franczia nagy városok száma 8, összesen 3 millió 136,000 lakossal. A német városoké 10, ideszámitván nem teljes joggal Prágát és Triesztet, ellenben leszámitván Rigát; mintegy 2.500,000 összes lakosuk van. Az olasz nagy városok száma 8, összes lakosságuk 1.604,000. A négy nagy spanyol város összes lakossága 714,000.

*) Ó-Budával, de Uj-Pest nélkül.

Egyveleg.

— **(Népszámlálás.)** A népszámlálás eredményéről egyes adatok már köztudomásra jutottak. Ezek szerint legnépesebb magyar városok: *Pest* 200 ezer, *Buda* 70 ezer, *Szeged* 69 ezer, *Szabadka* 54 ezer, *Hódmezővásárhely* 51 ezer, *Pozsony* 46 ezer, *Debreczen* 43 ezer lakossal. Utánok következnek: Kecskemét, Temesvár, Csaba, Arad, N.-Várad, Kolozsvár, Brassó. — Nehány város lakosságát, az 1857-iki népszámlálással szembe állitva közölhetjük: Arad lakossága 31,796, (mig 1857-ben volt 26,859); Bártfa 5513 (volt 4222); Bakabánya 3026 (1540); Erzsébetváros 2650 (2241); Eperjes 10,846 (8916); Felsőbánya 6002 (6069); Pécs 23,969 (17,447); Esztergom 9223 (11,215); Nagyvárad 29,240 (22,443); Károlyfehérvár 7822 (6034); Bazin 4284 (4275); Breznóbánya 11,957 (7963); Szombathely 2575 (2765); Kőszegh 7428 (6958); Kézdivásárhely 4427 (4402); Késmárk 3938 (3467); Kolozsvár 28,080 (20.610); Kis Szeben 3073 (2746); Komárom 12,688 (11,951); Körmöczbánya 8410 (8603); Ujbánya 4324 (4293); Soprony 21,146 (18,898); Pozsony 46,544 (43,863); Győr 20,252 (17,834); Vizakna 4225 (3441); Szatmárnémeti 18,377 (14,288); Sepsiszentgyörgy 4254 (3008); Szent-György 3012 (2904); Torda 9261 (8302); Trencsén 3940 (2981); Vajda-Hunyad 2646 (2171); Szakolcza 5732 (5882).

** *(A jászkun kerületek lakossága.) Jászság:* Berény 26,459, Alsó-Szent György 5012, Ladány 6842, Apáthi 10,526, Kisér 5042, Dózsa 3036, Árokszállás 11,084, Jákóhalma 4028, Mihálytelek 2100, Felső-szt-György 1649, Fényszaru 4578, Keregyház puszta 2000, Karajenő puszta 1952. Összesen 83,811 lakos.

Kis-Kunság: Félegyháza 21,285, Halas 13,110, Majsa 8153, Dorosma 9784, Laczháza 3854, Kun-Sz.-Miklós 7817, Fülöpszállás 4294, Szabadszállás 5720.

Nagy-Kunság: Karczag 14,450, Kis-Ujszállás 10,275, Turkeve 11,143, Kunhegyes 7233 Madaras 7046, Kun-Szentmárton 10,226. Összesen 60,372.

Pákapusztán van 698 lakos. Az egész három kerületben együtt véve van 218,899 lakos.

** *(Népszámlálás Békésben.)* Gyulán a lakosság 18,043, Dobozon 3588, Kétegyházán 3322, Gy.-Váriban 2844, Szarvason 22,862, Szent-Andráson 6952, Ocsödön 6759 Orosházán 15,317; Tót-Komlóson 7755; Bánfalván 2458; Csorváson 2277; Szénáson 1724; P.-Sz.-Tornyán 1690; Szabad-Szent-Tornyán 903; Szeghalmon 7,358; K.-Ladányban 6223; Füzes-Gyarmaton 5735. Az egész megyében 212,741 lélek van.

— *(Összeköttetés Calais és Dover közt.)* Évek óta a legkalandosabb kombinácziók tárgyát képezi azon kérdés megfejtése: miként lehetne könnyebb szerrel közvetiteni az Anglia és a szárazföld, különösen Francziaország közti óriás forgalmat. Kezdetben phantastikus tervek merültek fel, hogy p. o. át kell hidalni a tenger-szorost, mások nagy öntött vasból akartak nagy alagutat rakni a tenger alá stb. E tervek a mint felmerültek, ugy el is tüntek, de a szükség érzete ismét felszinre hozott ujabb terveket, melyek már a kivihetőség határai közt mozognak, igénybe véve az ujkori technikai tudomány minden vivmányát s főként roppant pénzt. Három terv van most tárgyalás alatt. Egyik Abernethy és társaitól, nagyszerü gőzkompot tervez, mely egész vasuti vonatokat magára venne s egy óra alatt igy az árukat átrakodás nélkül az angolországi sinekre szállitana; a költség 20 millió forintra számittatik. — A másik terv szerint Bethmann és Revytől öntött vasból óriás csövek készittetnének, s hidraulicus nyomás által hajtatnának a tenger fenekén a másik part felé részint közvetlenül a tenger fenekén, részint ott felállitott oszlopzatokon. Kerülne 80 millió frtba. — A harmadik terv, Palabottól földalatti utat tervez; 600 lábnyi mélységre tett furásokból kitünt, hogy a kréta, mész és homokkőből álló talajban lehet alagutat furni, melyen át kettős sin vezettetnék vaspályák számára. Ez 100 millió frtba kerülne s 10 év alatt készülne el.

** *(Egy amerikai szerkesztő)* — Jowában — értesité a közönséget, hogy washingtoni leveleit jóval korábban kapta meg mint máskor, aztán elmondja, hogy e kivételes szerencsét egy farkasnak köszönhetni, mely négy (angol) mérföldön át kergette a postakocsit, s végül felszólitja a kormányt, hogy a kérdésbeni postavonalon legyen szives alkalmazni egy élelmes farkascsapatot, mely siettesse a posták járását.

** *(Furcsa lakodalom.)* Lille franczia városban némileg furcsa lakodalmat tartottak. A vőlegény, Paux Péter katonatiszt, 47 éves, mig a menyasszony Lelony Felicitas kisasszony 84 éves volt. A menyasszony unokatestvérei és hugai, kik e házasság folytán 300 ezer franknyi örségtől üttettek el, a polgári hatóságnál panaszt emeltek, s nénjüket legalább is félbolondnak akarák deklarálni, a kinek tettei nem jöhetnek beszámitás alá. Az orvosi vizsgálat azonban kiderité, hogy teljesen birtokában van józan eszének.

TÁRHÁZ.

Batthyány Lajos özvegye

Pestváros főpolgármesteréhez a következő levelet intézte:

„Tekintetes főpolgármester ur!

A kegyelet és elismerés, mely közelebbről boldogult férjem emléke irányában több oldalról, s most ujolag Pestvárosa tisztelt hatósága részéről nyilvánittatott, enyhiti némileg szomoru sorsa feletti bánatomat és mély fájdalmamat.

Jóllehet szándékom volt felejthetlen férjem hült tetemét a szt Ferenczieksirboltjában hagyni, hova a rend akkori főnöke, daczára az uralkodó zsarnokság s kegyetlenségnek, félretéve minden félelmet, saját személyem s több barátim kérésére hallgatván, megengedte az üdvözölt hamvait örök nyugalomra tétetni: mindazáltal Pestváros hatósága, s a közönség kivánságának engedve, beleegyezésemet adom, boldogult férjem hamvainak ünnepélyes áthelyezésére a nyilvános sirboltba, azon kéréssel azonban, hogy a város hatósága magát fiammal, Batthyány Elemérrel érintkezésbe tegye, e kegyeletteljes szándokának mimódon kiviteléről, a mit azon okból is óhajtunk, hogy részünkről a temetőben illő hely megszerzéséről gondoskodhassunk: ugyszinte az ünnepélyes temetésnek kitüzött idejéről jókor értesülve legyünk, miután a gyászünnepélyben mind én magam, mind az üdvözült családja részt venni kivánunk.

Ezek után tisztelettel maradván

Tekintetes főpolgármester ur

Egyed, 1870. febr. 10-kén.

Batthyány Lajos özvegye.“

Irodalom és művészet.

= *(Kossuth Lajos levelei Bem altábornagyhoz)* czim alatt, az 1849-diki forradalom történelméhez igen érdekes adalék jelent meg, Heckenast Gusztáv kiadásában. Tizenhat levél összesen, az első 1849. márczius 17-iki, az utolsó junius 26-ki kelettel. A levelek eredetiei elvesztek, de azokról előbb már hiteles másolatot vett Bauer Lajos őrnagy, Bem szárnysegéde, ki az ötvenes években halt meg. Özvegye a másolatokat Makray Lászlónak adta át, ki az erdélyi hadjáratban Bem alatt tevékeny részt vett. Most Makray fia Aladár közli azokat.

E levelek legnagyobb részint hadi müveletek és tervek körül forognak. A volt kormányzó, távolról is szeretett részt venni a hadiműveletekben s irányadólag kivánt befolyni azokra. Még inkább azonban a győzelmes tábornok politikai, közigazgatási s pénzügyi intézkedéseire, melyekre nézve sokszor nem volt megelégedve Bem eljárásával s élénken gáncsolta azokat. Bem például a só árát leebb szállitotta, a legyőzött szászokkal kegyelmesen bánt stb., miért a kormányzó nem egyszer élesen, bár többnyire magasztalásokba burkolva szemrehányásait, kikelt ellene. Egy érdekes részlet álljon itt erövid közleményben:

„A mi Erdély viszonyait illeti, már többször volt szerencsém fölemliteni, hogy ezek az ő lényeges összefüggésökben oly sajátságosak, miszerint még nekem is — pedig én magyar vagyok — rendkivül nehéz csak némileg is tájékoznom magamat e vagy ama rendszabály czélszerüsége iránt.

Ezért kérem Önt, Altábornagy Ur, hogy dicsőséges, de terhes győzelmi utjában a szervezési munkálatokkal ne fáraszsza magát. — A tért, melyet Ön elfoglal, használja fel az Ön seregének nagyobbitására felruházására, felfegyverzésére, lovakkal ellátására, élelmezésére stb. — és előre az Ön győzelme pályáján, — a polgári szervezés s a közigazgatási ügyek háladatlan fáradalmait engedje Ön át Csányi kormánybiztos urnak. — Még egyszer: Erdély viszonyai fölöttébb bonyolódottak, — egy czélszerűtlen lépés roppant következményeket vonhat maga után, — az ügy oly fontos, hogy ha Pestet elfoglaljuk, én magam egypár hétre Erdélybe fogok menni, e fontos ország jövőjét akképen szabályzandó, miszerint ezentul hasonló ziláltságok ellen biztositva legyen.

Igy például egyes colonisatió Beszterce-vidékén fölöttébb czélszerűtlen — a helyett hogy erősitene, csak gyengit minket — de a határőrrendszer megszüntetése az oláhoknál és területi törvényhatóságnak a legközelebbi törvényhatóságokba való beosztása igen czélszerü. — Amnestia a szászoknak föltétlenül, nem czélszerü, remény az amnestiára — ha magukat tényleg jól viselik — czélszerü lehet, stb.

Ezért ismételve kérnem kell az Altábornagy Urat, kimélje meg magát — az Ön roppant fáradalmai mellett — a polgári közigazgatás eme kellemetlen és dicstelen munkájától, — hagyja ezt reánk kisebb emberekre, — minden pillanatért kár, melyet Ön erre fordit, — azonkivül egész Magyarország viszonylatait tekintetbe kell venni — melyeket Önnek lehetetlen mind ismernie. Az unió puszta szó, az uniónak az Ön győzelme és az alapszervezet által kell még csak valósággá válnia. — Semmi sincs Magyarországban, a mi az összes magyar viszonyoknak oly terjedelmes részletes ismeretét kivánná, mint Erdély organisatiója. — Ezzel elég tennivalóm leend és nem kivánom, hogy egy résznek tisztán abstract felfogása által, az egésznek concret müve megnehezittessék.

Éljen Ön boldogul, Tábornokom! Az Isten, a népek szabadságának védője, leggazdagabb áldásait áraszsza az Ön becses fejére — és jöjjön Ön nemsokára ide, hogy Windischgrätzet à la Puchner átüzze a határon — de oly határon, melyen keresztül őt a népjog megsértése nélkül követhessük.

Fogadja Ön legbensőbb nagyrabecsülésem biztositását. — Debreczen, márcz. 23. 1849.

A kormány-elnök

Kossuth Lajos, s. k.“

Átalában e levelekben igen sok van, mi ugy Kossuthra, mint Bemre nézve nagyon jellemző s a kettőjök közti viszonyt és az akkori eszméket s helyzetet nagy mértékben megvilágitsa. Bár egyes levelek ismeretesek s fölhasználva voltak már, együttes közrebocsátásukért köszönettel tartozunk a fiatal közlőnek. A 91 lapra terjedő füzet ára 80 kr.

= *(Mezei virágok)* czim alatt egy kis versfüzér jelent meg Matók Bélától, Hódmezővásárhelyen. Nem kitünő költészet, de csinos darabok vannak benne, s néhol őszinte hangja az érzésnek. Mutatványul ide igtatjuk a következő kis költeményt:

Nem ugy van az . . .

Nem ugy van az, oh nem mindég
Gazdagoknak áll a világ,
Szegény ember asztalára
Csak ugy kerül egy kis virág.

Ne hidd, ne hidd, nem mindég a
Pénzben rejlik a boldogság,
Mert a szegény kunyhójában
Száraz kenyér is orvosság.

Az a gazdag bőségében
Nem érzi bár a szükséget,
Sok álmatlan éjjeket él,
Nem teljesült vágya végett.

De a szegény szivet szivért
Jó szót, szóért ád egymásnak . . .
S boldogok, mert vágyaikkal
Nem a fellegekben járnak.

** *(„Attila ösei“)* czimü hősköltemény tizenkét énekben, jelent meg Marikovszky Gábortól, M.-Szigeten. A hún mondakörből vett tárgy, laza szerkezettel, de itt-ott szép részletekkel; nem kerekedik ugyan egységes éposszá s inkább krónikaszerü egymásutánban lassan hömpölyg tova, mindazáltal választékos s mégis egyszerü nyelvével és eléggé szabatos külformájával könnyen olvastatja magát. A pogány-magyar hitrege ismert alakjai föl vannak benne használva, s a csodás elemet alkotják a történelmi anyagban. Ára 1½frt 50 kr., s megrendelhető Máramaros-Szigeten a szerzőnél.

— *(Debreczenben, Csáthy K. bizományában)* jelent meg: „Dalok és elbeszélések a népnek“, irta Hortobágyi. A dalok közt van egy pár reminiscentia ismert népdal-hangokból, az elbeszélések közt leiró költeményt, német románczot, sőt kedélyes ódát is találunk. Az egész nem igen lép nyomába az egykori debreczeni költői iskolának, melyet Csokonay, Fazekas, Földy képviseltek. — Ára 30 kr.

— *(„Adalékok a magyar protestáns iskolák autonomiájának történetéhez.“)* Irta *Révész* Imre. Hogy e sok uj és fontos történelmi adatokkal teljes mű figyelmet gerjesztett erélyesen megindult iskolaügyi mozgalmaink közepette: azt bizonyitja azon ritka tünemény, hogy e mű egy év alatt három kiadást ért. Most egy éve megjelent a „Sáros-pataki Füzetek“-ben, később önállóan s most szintén önállóan második javitott és bővitett kiadásban. Kiadta Debreczenben Csáthy Károly Ára a 98 lapnyi füzetnek 80 kr.

— *(„Unitárius irók a XVI-ik évszázadból“)* czim alatt az erdélyi unitáriusok egy vállalatot inditottak meg, melynek czélja a XVI-dik század vallási eszme-harczait az egyház- és irodalomtörténet számára megmenteni. E vállalat első kötete, melyet most kaptunk meg, „A nagyváradi disputatió“ t, vagyis a reformált és unitárius egyháznak a szent háromság dogmája felett 1569-ben Nagyváradon tartott nyilvános vitatkozását tartalmazza betühű lenyomatban. Igen élesen jellemzi e kötet a kort, az egyes embereket, különösen azon kor — külföldön is ismert — két kitünő magyar tudósát — Melius Pétert és Dávid Ferenczet — s gondolkodásuk módját s e tekintetben is igen érdekes, mig másrészt nyelvészeti értéke is nyomatékos. Kiadták *Nagy* Lajos és *Simén* Domokos tanárok, Kolozsvártt Stein Jánosnál. (Kapható: Pesten Mach és Stein könyvkereskedésében Dorottya-utcza 3. sz.) Ára 1 ft 36 kr.

— *(Hirlapirodalom.)* Lapunk folyó évi 3-ik számában közöltük az 1870-iki magyar hirlapok és folyóiratok jegyzékét; a 4-ik számban még két lapot jegyeztünk föl, u. m. *1. Korszellem.* — *2. Néptanoda*, — Jegyzékünket most még a következőkkel egészithetjük ki:

3. *Az országos köznevelési egyesület havi közlönye.* Kiadó-laptulajdonos: az országos köznevelési egyesület. Szerkeszti Holub Mátyás. I. évf. Megjelenik minden hó végén egy ivnyi tartalommal. Ára 3 frt. (Keletkezett 1870. jan. 31-én.)

4. *Bimbófüzér* (Sopron). Kiadja a soproni ev. lyceum „*Deákkuti vármegye*“ testülete. Főszerkesztő Sass János, segédszerkesztő Donner Lajos. VI. évf. Megjelen hetenként egy iven. (Keletkezett 1865-ben.)

5. *Napkelet.* (Keszthely.) Laptulajdonos és szerkesztő Bajcsay Mihály; főmunkatárs Várnay. I. évf. Megjelen havonként 3-szor. Ára 4 frt. (Keletkezett 1870. febr. 1-én a „Keszthelyi hangok“ helyett.)

** *(List és Francke)* lipcsei ó-könyvárusoknál megjelent Nagy István septemvir könyveinek sorozata franczia nyelven. Felemlitjük e füzetet mint tanujelét kormányunk és akadémiánk menthetlen mulasztásának, melylyel ki engedte kezeink közül siklani e nagybecsü gyüjteményt — *visszaszerezhetetlenül.* Igen, visszaszerezhetetlenül, mert nálunk ki adhat most ki egyes müvekért 200, 240, 248 stb. tallért? S ha tán a könyvek még valaha kipótolhatók lesznek is, de a közel 5000 darab okmány és kézirat, mely mind nemzetünk történelmére vonatkozott, hogyan pótolható ki? Most azonban már nem tehetünk egyebet, mint búsan sohajthatunk egy elveszett nemzeti kincs után.

— *(Hibaigazitás.)* Mult számunk első költeménye alatt a perzsa szerző neve *Dshámi* hibásan volt Duháminak szedve.

Közintézetek, egyletek.

** *(A magyar tud. akademia)* nyelv- és széptudományi osztályának hétfői ülésén *Szepesi* Imre értekezett „A görög hangzók kiejtéséről.“ Még ki volt tüzve Barna Ferdinand értekezése „A fiu költészet szelleméről,“ de az előhaladt idő miatt máskorra halasztatott.

** *(Az országos zene-akadémia)* eszméjét Csengery Antal a szinházi enqueteben megpenditvén, az zenészeti körökben általános viszhang talált. Bartay a zenész-segélyegylet elnöke összehivta a pesti zenészeket és zeneszerzőket, kik abban állapodtak meg, hogy Eötvös miniszterhez kérvényt intéznek ily zeneakadémia felállitása ügyében, melyben az összes hangszerek tanittatnának. Ebbe olvadna be a nemzeti szinházi zeneképezde és talán a nemzeti zenede is.

** *(Egyleti élet Szegeden.)* Szegednek összesen 27 társulata van, ezek közül három pénzintézet, ugymint szeged-csongrádi takarékpénztár, kereskedelmi-, ipar- és forgalmibank; részvénytársulata van 8, névszerint: kiviteli gőzmalom, I. géptéglagyár, asztalos ipar részvénytárs., gyártelep, Lloyd társ., téglagyár t., I. magy. szabó r. t., gőzhajózási társulat; egylete van 16, s pedig: szabadelvü kör, polg. társalgó kör, bel- és felsővárosi kaszinó, ifjusági kör, olvasó egylet, jótékony nőegylet, izr. nőegylet, dal- s zeneegylet, polgári dalárda, lövészegylet, izraelita kiházasitási egylet, izr. komasági egylet (chewra kadsch,) izr. temetkezési betegápoló egylet és gymnasiumi segélyzőegylet, valamint legujabb idő óta a gazdasági egylet. Felélesztésre vár: a fürdő részv. társ., iparos segéd-egylet és a már rég lappangó gymnasiumi önképző-egylet. Alakulóban van: az ügyvéd egylet, népbank, korcsolyázó egylet, zálog intézet, és egy iparos önképző segélyző-egylet.

Vas. Ujs. 1870.

Különösen Szathmári és Wimpeller nagyon tudták a szánalomra méltót játszani.

Megkérték a profószokat, hogy öket ne háborgassák oly jókor, mert reggel nagyon szeretik az alvást, — aztán 10—11 óráig nem is ment feléjök senki, ök pedig a nagy tervekkel és nehéz munkával telt idö után (május 13-tól jun. 26-ig) meghatározták a napot, melyen tervöket kiviszik.

Este 8 órakor szobájukba záratván, egymást lenyirták és teljesen leborotválkoztak — holott mindenik hosszu hajat és szakált hordott volt — aztán Szathmári imádkozott, Schütte meg ember-alakokat rakott össze az ágyakba, a pokróczokkal betakarták a szokott módon és fejökbe hálósipkát huztak, Wimpeller meg krétával az ajtóra irta: Effugit, evadit, erupit!

Ujonnan készitett ruháikat és fehér ruhájokat gondosan összekötve egy lepedöbe, a már ujra kibontott lyukon Wimpeller a padlásra vitte. Ekkor levetközve, legelöbb Szathmári ment fel a kéményen — a szabadulás e csodálatos fekete utján; dr. Schütte egy kancsó vizet és szappant vitt magával, Wimpeller, a mosdótálat és törülközöt, söt egy nagy füvész-szelenczét is. A kéményben azonban csak mintegy két ölet kellett mászni, s igy szerencsésen hamar feljutottak mind a hárman. A padlásra érve, a koromtól megmosakodtak és uj ruháikba felöltöztek. — Azután a vasajtóhoz közeledtek és azt kinyomták, mely némi zajt okozott ugyan s ök egy perczig meg is álltak, de semmi további neszt nem hallva, utjokat folytatták és az elsö vagy legmagasabb sánctetöről szerencsésen a közbelsö árokba értek. E pillanatban azonban lépéseket hallottak; közeledett az éji körjárat; ök a sánczfalhoz tapadva hallották az évek óta megszokott: „Halt, wer da? Patroll vorbei!“ egyhangu zengését. Az itt töltött 6—7 percz volt utjok legkritikusabb ideje. Mikor aztán a körjárat távozott, ök gyorsan fel a második sánctetöre, aztán le még egyszer, pár lépést fel s aztán menedékes oldalon siettek le a Metau vize felé, melyet át kelle gázolniok. Az elöre kicsinált jelre megkapván a válaszoló füttyentést, egyenesen a malomnak tartottak; a lovak be voltak fogva, ök a kocsiba ültek, midön hallották, hogy az óra éjféli 12-töt üt.

Képzelheted, tisztelt olvasóm, hogy a kocsist ugyancsak sürgették a gyors hajtásra. De az éj nagyon sötét lévén, mégis éjfél után 1 óra volt, midön a csinos Neustadt városkába érkeztek. Itt egy korcsmában valamit falatoztak, uj kocsit fogadtak és ugy indultak a porosz határok felé.

Már szépen virradott, midön kocsisuknak utasitást adva, az örházak felé a kocsiról leszálltak és nagy tüzzel elkezdtek botanizálni. Wimpellert meg is szólitotta egy osztrák finánez, hogy miféle járatban vannak, s azt felelte, hogy ö prágai diák, amazok pedig professorok és botanizálunk. A finánez látva, hogy semmi pakkjuk a nagy szelenczén kivül, mely tele volt virággal, csak annyit mormogott: „ostoba nép, a ki ennyi burjánt összeszed!“ s aztán nem törödtek többé velök, ök pedig szépen elé és hátra sétálva, 5 és 6 óra között egész biztonságban porosz földön voltak s az elsö állomáson egy derekasabb fogatot keritve — Breslau felé siettek.

A josefstadti fogda fönökei, tisztei, profószai és más örei junius 26-án is oly mogorván kezdték napiszolgálatukat, mint évek óta, söt nálok még valamivel zordonabb volt az egyhanguság, mert a sok gazdag fogoly már ki levén szabadulva, még azt sem remélheték, hogy a nap folytában valami zsiros üzletet tehetnek, de holmi más természetü nyugtalanságnak vagy valami ismeretlen vésztöl való félelemnek még gondolata is távol volt tölök.

A stigliczeknek (igy hivták az apróbb kriminalitásokért elitélt katona tiszteket) elhozták a reggelit s a még ott lévö egy-két politikai fogolynak kiszolgáltatták, a mire szükségük volt.

Szathmáriék szobáját nem háborgatták reggel hétkor, de midön 9 óra után a többieket sétálni vitték, a káplár benézett a szobába: teljesen setét volt, az ablak egy nyári pokróczczal be volt vonva. Midön a többi már a vártetön volt, kérdi a profósz: Hol van a három ur? Még alusznak! felelt a káplár. Megyek és felköltöm, mondá a kedélyes öreg s lement a szobába: „Guten Morgen meine Herren, guten Morgen, bitte spazieren zu gehen!“ mondá szokott kedélyességével s az ablakhoz menve a két villával felszegezett pokróczot levonta róla.

A szobában mély csend volt, senki sem felelt; a három ágyban, három alak. Oda lépett egyikhez, hogy felköltse és oh rémület! észre veszi, hogy csak ruha- és fadarabokból van készitve, rohan a másodikhoz s igy tovább — végre iszonyu orditásban kitörve, eszeveszetten rohan az örszobába s ott ájultan esik össze.

A többi káplárok, az örkatonák, a hadnagy rárohánnak, felmossák, kérdésekkel ostromolják s fél órába kerül, mig szóhoz jöhetve kidadogja a rettenetes hirt, hogy: *Alle drei entflohen!* Senki se hiszi, mind a szobába mennek, aztán szét a fogdába, keresik, fürkészik, végre a nyomokra akadva, elöttök állott a kérlelhetetlen való. „*Ja ja, sie sind hin!*“

Végre is fél 11-re megszólaltak a vár ágyui; és a 18 dörgés jelenté a vár és vidék lakóinak, hogy három politikai fogoly megszökött.

Lárma-dobot vertek, zúgtak a trombiták, talpra állott a katonaság és a gutgesinnt polgárság. Volt keresés mindenfelé és iszonyu visitatió minden gyanus háznál; de a menekülteket sehol se lehetett megtalálni.

Prágából a hadparancsnokság legjobb mérnökeit küldé el, hogy a tényállást megállapitsák; ö Felsége egyik szárnysegédét küldé Bécsből a helyszinére, hogy mindennek végére járva, jelentést tegyen; a leggyakorlottabb zsandárokat küldék üldözésre; de még annak se tudtak nyomára jöni, hogy merre mentek.

Egynehány alárendelt szolgát elcsaptak, a kőfalat bevakolták, a rácsokat visszahelyezték, a vasajtót megigazitották s pár hónapra, mint a világon oly sok eseményt: ezt is elfelejtették.

A három menekültet a boroszlói polgárok tárt karokkal fogadták. Egy elökelö ügyvéd azonnal kimondta, hogy dr. Schüttét, mint a ki Poroszországban született és porosz alattvaló a porosz kormány nem fogja kiadni — de a más kettöt, mint osztrák, illetöleg magyar és lengyel alattvalókat bizonyosan kiadják, ha megtalálják. A boroszlói nök tehát gyüjtést rendezve, jó összeg pénzt adtak össze Szathmárinak és Wimpellernek, számukra, természetesen álnévre, alkalmas utleveleket szereztek és ök Berlint kikerülve, egyenesen Hamburgba mentek, dr. Schütte pedig Berlinbe.

Szathmáriék az egész dolgot leirva, egy hamburgi lapba közzétették — s ezt többek közt nekem is megküldötték Maros-Vásárhelyre, dr. Schütte pedig az Augsburgi Allg. Zeitung melléklapjában közölte az eseményt, és ö is többeknek megküldötte. Az osztrák lapok is emliték röviden. Pár évvel azután 1858-ban vagy 1859-ben egy erdélyi ismerösöm, az oly korán elhunyt nagy reményü Paget Olivér Londonban járván, mikor hazajött, mondá, hogy egy Szathmári nevü buskomor öreg ur tudakozott engem — és üdvözletét küldte — de azóta többé semmi hirt sem hallottam e három igazán bátor bajtársról. *Deák Farkas.*

Adalék a nyirbátori templomról irt czikkekhez.

Érdekkel olvastam O. P. barátom és Lehoczky urnak a nyirbátori templomról irt közleményeit a „Vas. Ujság“ mult évi 48 és 52-ik számaiban, annyival inkább, mert szülöföldem nevezetességéről van szó azokban. A mit már O . . . P . . . nem tudott, azt L. ur kiegészitette; talán csakis annyi a történeti bizonyosság, a mennyit a közlött feliratok igazolnak. A templom és ref. egyház bövebb történetét leirta Soltész Gedeon lelkész, Szini Károly ur ott laktában e kéziratot használat végett kikérte az egyház levéltárából, de visszakerült-e tőle, azt nem tudom. Hogy miként jött az eredetileg katholikus templom reformátusok birtokába, azt a szájhagyomány ekként adja elő:

Az utolsó Báthorinak volt egy leánytestvére, ki a bátori várkastélyban bátyjával lakott. A fejedelem a szászokkal folytatott harcz miatt huzamosabban távol volt lakától, s midőn visszatért, nővérét nem találta. Bánatában vigasztalhatatlan lett, minden utat-módot megkisértett feltalálására, — hasztalan. Egy év leforgása után téli zord estén vecsernyére, átfázott koldus ment a templomba, s egy zugban meghuzódva az álom elnyomta. Éjjel zajra és világosságra ébred, s akaratlanul tanuja lett a veresbarátok erkölcstelen rablásának, kik egy esdeklő fiatal nőt kisértek fel a kriptából. A koldus felismerte Báthori nővérét, kinek jótékonyságából oly sokszor enyhületet nyert azelőtt, de rejtekében megmozdulni sem mert. Reggeli mise alkalmával kiszabadulván, egyenesen a fejedelem udvarának tartott, s egy apródnak jelenti, hogy ő a fejedelemmel akar beszélni igen fontos ügyben. Azonban kétszer elutasittatott, s csak harmadszor, — midőn kijelenté, hogy elveszett nővéréről akar biztos tudósitást közölni, — bocsátotta a fejedelem magához. Ott elmondá a templomi eseményt. Báthori különben is könnyen haragra lobbanó vérmérsékletü lévén, rettenetes boszut fogadott. A szerzet minden tagját vendégségre hivta magához, s midőn azok egy nagy teremben összegyülve voltak, fegyveres csapat rohant rájok és leölettek.

Nemcsak a templom körüli zárdában laktak barátok, hanem a mostani ref. lelkészi udvaron is volt egy kisebbszerü laktanyájok, a mészárlás alkalmával ide menekültek is lekonczoltatván, azért neveztetik ez utcza ma is vér-utczának. — Gyermek koromban több, 16-ik századból való ezüst pénzt leltünk azon udvaron és a mai veteményes kertben.

Báthori nővérét kiszabaditotta, de annak egészsége a lelki fájdalom, földalatti romlott lég, és gyermekszülés miatt annyira megromlott, hogy kevés idő mulva meghalt. — Báthori Gábor *ezért és ekkor adta a templomot a reformátusoknak.* Ez volt a 17-ik század első éveiben, a mikor a zárdát is földig leromboltatta.

Szabatos felmérés után tudom, hogy a bolthajtás középpontjától, a hol egy nagy kerek nyilás van hagyva, — földszintig 10^0 5′ magasság van, az ablakok közöl 4^0 magas, egy 5^0; az ablakok üvegezése 1840-ben 1000 pengő forintba került.

Egyszer Fogarassy, még akkor czimzetes erdélyi püspöknek mutattam meg e templomot, s midőn egyik végéről eltekintett a boltozaton, ezen szavakra fakadt: „Én Európának sok országait bejártam, de ily szép boltozatot egy templomban sem láttam.“ — Igaz, hogy diszéből talán levonnak a boltozat terméskő hálófonalait tartó vashorgok, s keresztül fektetett vasgerendák: de az 1834-ki földrengés, mely ezen vidéken nagy mérvü volt, annyira megrázkódtatta az épületet, hogy csak ily erősitések által lehetett biztositani fennállását.

Megnyugtatásul tudathatom a közlő urakkal, hogy 1867-ben a templom belsején költséges javitást tett az egyház, s a fal melletti remek művű faragott és mozaik rakatu székezetek kitisztittattak, fénymázzal ujra bevonattak, és a kegyeletes megőrzés szempontjából ezentul nem használtatnak. — Mint nevezetességet emlithetem meg, hogy ugy a templom függőlegesen 7^0 magas labirinth-szerü nagytetőzetének gerendáiban — mely azonban épen nem veszélyezteti a falat, mint O . . . P . . . hiszi, — mint a templom előtt álló, s a maga ne-

*

mében szintén kolosszalis terjedelmü 17° magas fatorony szerkezetében sehol vasszegek, kapcsok vagy erősitések nem találhatók, mindenütt csak faszegek vannak alkalmazva.

A Báthori Gábor veres-márványszobra még az 1720-ki tatár duláskor romboltatott szét s csorbittatott meg, a mikor aztán betétetett a templomba. *S. J.*

A tél és a gyermekek.

Nagyon régi szokás az életkorokat az éveknek és napoknak szakaszaihoz hasonlitgatni. Minduntalan emlegetjük az élet tavaszát és telét, reggelét és estéjét. A legtöbb kis gyermek első verse, melyet megtanul és dicsekedve mond fel, arról szól, hogy az öregkor olyan, mint a tél, mely a szép évszakok eltünte után következik (s valóban, az öregapa mosolya a vers e szavainál hasonlit a téli verőfényhez); a férfikor olyan, mint a gyümölcsöző nyár; az ifjukor, mint a tavasz; a gyermekkor pedig az a nap, melyen először fakad ibolya a réten. Erről szólott az én első betanult versem, erről a másé is.

Szintoly régi szokás, öregeknek, ifjaknak, gyermekeknek hónapokat adni, hogy ez a tietek, ez meg a tietek. A deczember, azt mondják, az öregeké. Valószinüleg azért, mert deczemberben van utolsó napja az esztendőnek s az öregekre se köszönt több tavasz. Az öreg anyókát oda képzeljük a jó meleg kályha mellé (melyben pattog a tűz) a mint a nagy, kapcsos bibliából rézfoglalatu pápaszemén keresztül olvasgat. A mint a befagyott, jégvirágos ablakokat törülgeti karácsony reggelén, hogy meglássa azokat, a kik templomba sietnek. A mint nézi, nézi a hulló havat és gondolkodik rajta, hogy megéri-e ő azt, mire a hó elolvad? Lám ő is csak várja a vidám, tavaszi sugarakat, mint akármi gyermek.

Mert ugy mondják: hogy a május meg a gyermekeké. A gyermek szeme ragyog legjobban, mikor a nyitott ablakon beszökkent első meleg sugár hivja, csalja kifelé a szép, zöldülő pázsitra, melyen a kis, csacska ér kigyózik s a rügyező fák alján ibolyák tarkállanak. A gyermek arcza kipirul vidor játék közben a zöld mezőn, mikor körültekint s vidám, derült életet lát maga körül mindenfelé, s ez a széles, nagy természet, melynek nem szab többé szük határokat a téli köd, ugy képzeli, hogy véges végig az — övé.

Igaz, hogy a gyermekeknek kedves a tavasz; de azért kedves a tél is, mely az öregeknek van szánva. Jól esik benn a meleg szobában üldögelni esténként, mikor odakünn fehér hó borit mindent és kegyetlen hideg szél jajgat és nyargal. Jól esik benn a félhomályos szobában körülvenni az öreganyót, körülvenni minden oldalról ugy, mint a mese „bingeni püspökét“ és ölébe hajtani le a nehezitő fejeket. Jól esik, a mint az ő ránczos ujjai simogatják a kipirult arczokat és ajkai gyönyörüséges szép mesét mondanak az Árgirus királyfiról és az aranyhaju királykisasszonyról, kinek hamupipőkévé kelle lennie, vagy egy régi, kedves dalt dudolnak és a gyermekek hallgatják, csak hallgatják, (és ez a dal fülükbe fog zengeni sokáig, nagyon sokáig az élet zaja, lármája közt is,) s bámulnak a falon mozgó árnyakra, melyeket a kályha lobogó lángja festett oda; bámulnak és ugy tetszik nekik, mintha egyre sebesebben táncolnának az árnyak, azután meg mintha egyszerre megköszönnék egymásnak a tánczot és fölhagynának vele, még cseng fülükbe az öreganya meséje, dala; de nem hallják már, mignem édesanyjok csókja fölébreszti. Milyen szép téli kép!

Hát még a karácsony és ujesztendő napja! Szinte látom tündökleni a fölczifrázott fenyőfákat, melyek csak az aranyos dióknak és viaszgyertyáknak érzik sulyát és hintázzák a hajánál fogva felkötött bábut. Sokkal fényesebb e fánál a gyermekek szeme és nehezebb szive az örömtől. Ujesztendőkor szüleiknek adják ezt vissza. És aközben foly a diózás. Az édesanya alig győzi kiszolgáltatni az éléskamrából a sok diót, mely játék közben mindegyik kezében fogy a nélkül, hogy elnyernék a többiek. Az aranyos diókat kimélik eleinte, utóbb azoknak sincs irgalom, s ha szét nem szedik is, legalább a kő küszöbön fütyülővé csiszolják. Igy azután még egyszer örülnek neki.

Csupa öröm és gyönyörüség lánczolata egész életük. Telük, tavaszuk, nyaruk és őszük. Hát még a szabad mulatságok télen, mikor ropog a hó az ember lába alatt, kemény, hideg a levegő és a patak fenékig olyan, mint a csont. Akkor van csak élet! A domb hátáról a szánkók egész karaván ereszkedik alá. Az egyik leér a völgybe, ott áll meg; a másik felfordul ut közben s a gazdája négy-kézláb röpül utána, ugy hogy mire leér, nem lehet róla tudni, hogy hó-ember-e vagy valóságos gyerek? És a mi a legnagyobb boldogságuk, nem jut eszökbe összehasonlitani az ereszkedőt az élettel, melyen épen ugy nincs visszatérés, a ki egyszer lefelé indult, mint a domboldalon. Van, a ki elér a völgybe s ott tünik el a ködben. Van, a ki utközben, féluton, még hamarabb dül föl. A többiek keresztül rajta s tovább!

A melyik helység dombbal és ennélfogva domboldallal nem dicsekedhetik, ott az ereszkedés természetesen lehetetlen. Foly a szánkázás sikon. Versenyre áll a szánkók ezer neme. Ott nyujtja előre hosszu talpait az idomtalan paraszt-szánkó, melybe öten-hatan beülnek. Másik öten-hatan befogják magukat és nagy nehezen megindul a mulatság. A formás, csinos uri szánkó, melyben csak egy gyerek ül s a másik huzza, gunyolódva, sebesen rohan el a nehézkes bátya mellett. Mikor a lovak megunják a mulatságot és „kormányra“ jutni szeretnének, különböző eljáráshoz folyamodnak a szerint, a mint vagy biznak a jelenlegi kormány alkotmányos érzületében, mely a közteherviselés elvét vallja, vagy pedig nem. Az utóbbi esetben forradalomhoz folyamodnak. A szánt egyszerüen fölforditják és erőszakkal elfoglalják. Az előbbi esetben a bennülőkhöz illedelmes felszólitást intéznek, hogy: „szállj ki Balázs a szánkából, mert nem pénzed ára.“ Azután foly a mulatság tovább.

Hát a korcsolya és csuszka? A patakon akkora a lárma, hogy behallik a faluba. Az egyik röpül, mint a nyil, a másik félénken csoszog előre, a harmadik már elterpeszkedve fekszik a jégen. De azért mind valamennyi egyformán mulat.

Bizony a gyermekeknek a tél is csakugy az örömök ideje, mint a tavasz s az öregek tavaszszal is csak azon gondolkodnak, hogy kinyilnak-e még egyszer a virágok, mig . . . *Beöthy Zsolt.*

Téli kép. — *(Greguss* János eredeti rajza.)

Az auteuili esemény.

A hirlapolvasó közönség előtt eléggé ismeretesek az auteuili véres dráma részletei; lapunk is, s társlapja, a Politikai Ujdonságok, kimeritőleg közölte azokat, ugy a mint a párisi lapok hozták, mert a valódi tényállást s annak némely végzetes részleteit csak a törvényes vizsgálat deritendi föl, talán az sem — csak az isten s a két jelenvolt tudja, kik közül egyiknek talán érdekében áll eltagadni az igazat.

Január 10-kén, hétfőn Noir Viktor fiatal hirlapiró és a „Marseillaise“ czimü köztársasági irányu lap szerkesztője, Fonvielle Ulrik barátja- s munkatársával Bonaparte Péter herczeghez (Lucián herczeg legifjabb fiához) mentek, becsületbeliszámadást kérni tőle Grousset Paskál nevében, egy sértő czikk miatt, melyet a herczeg a „L'avenir de la Corse“-ban tett közzé ez utóbbi ellen.

Mikép folyt le a kihivók s a kihivott közt a szóváltás: arra két, egymással ellenkező tanu él csak; a herczeg és Fonvielle. Mert a tény az, hogy Noir Viktort a herczeg egy zsebpisztolylyal sziven lőtte, s a szerencsétlen áldozatnak csak annyi ereje volt még, hogy a szobából ki és a lépcsőn letántoroghatott, s mire egy közeli gyógyszertárba bevitték, kiadta lelkét. Fonvielle azt állitja, hogy a herczeg minden ok nélkül lőtt Noirra; a herczeg ellenben, hogy őt Noir pofon ütötte, s ő csak rögtöni elégtételt vett a gyalázatért, melynek bélyegét megtorolatlanul egy perczig sem viselhette arczán. Melyik fogja bebizonyitni vagy valószinübbé tenni tudni állitását: attól függ a herczegre mondandó itélet minősége s mértéke. A herczeg esküdtszéki eljárást s itéletet kért; de valószinüleg rendes törvényszék itélend az ügyben.

Képünk a lövés perczét ábrázolja.

A L'Illustration czimü kitünő franczia képes ujság szerkesztősége engedélyt nyert a herczeg családjától, hogy a véres dráma szinhelyéről több eredeti rajzot vehessen föl s azokat lapjában közölhesse. Ezek elseje a jelen kép eredetije, mely a szobát, hol a szerencsétlen esemény történt, fényképezés utján teljes hűséggel vette föl, a cselekvő személyeket pedig a legmegbizhatóbb szóbeli előadás után helyezte el. A herczeg egy lépést előre téve, lő; Noir Viktor mellén találva, hátra hanyatlik; Fonvielle pedig az ajtót keresi. — A követ-

nem egyszer. Mig az utolsó években azon kevés idő alatt, a mit a miniszterelnök otthonában a családi és falusi élet örömeinek szentelhet, nem a tanácskozó szó hangzik többé a kastélyból, hanem a Magyarország sorsát vezető kormányzónak nyugodt, erélyes intézkedései.

G. K.

NYIR-BAKTA.

Nyir-Bakta régebben Bárczay-féle, azelőtt gr. Haller-Károlyi birtok volt. Majd Beck Pálra jutott neje, Bárczay Anna után. Innen gr. Degenfeld Imrére, ki az egyetlen Beck leányt vette nőül. Jelenleg b. Podmaniczky Gézáné szül. gr. Degenfeld Berta tulajdona.

A kastély közepét a Bárczayak épittették, gr. Degenfeld pedig két végén csatolt hozzá egy-egy kis szárnyat. Emeletes tágas és szépen berendezett kastély, mellette tágas és szép parkkal és erdőséggel. Lakóhelye volt gr. Degenfeld Imrének, és gyakori huzamos nyári tartózkodási helye a gróf leányainak, kiket a legszeretőbb, az édes anyát is pótolni kivánó édes apa unokáival együtt lehetőleg többször ohajtott maga körül látni.

A református templom, melyben Tisza Kálmán megesküdött, a Baktával egészen összeforrott szomszéd faluban, Lórántházán van. A jelenleg a kastély mellett levő templom csak régebben, a gr. Haller idejében volt református templom, jelenleg katholikus templom. Tisza Kálmán esketö papja a jelenleg is lórántházai lelkész, Vitéz János volt, a gr. Degenfeld-család bizalmas embere, egyike a legszerényebb, de legkitünőbb egyházi miveltségü és legtiszteltebb református papoknak.

A DEBRECZENI PIACZ.

Képünk a debreczeni nagy piacz egy részét ábrázolja, a háttérben a nagy templom homlokzatával, és ettől jobbra Révész Bálint püspök földszintes papi lakásával. A nagy templom homlokzatától jobbra levő emeletes ház a rajta látható szoborral a város tulajdonát képező Bika vendéglő. Balról pedig a szélső és legmagasabb emeletes ház a gróf Degenfeld, — régebben Beck-ház, egy négy utczára nyiló épület, Debreczen legnagyobb háza, a melynek emeletét a királyi törvényszék és a zenede, alsó részét pedig mind a négy oldalról boltok foglalják el. A ház jelenleg Tisza Kálmánné gróf Degenfeld Ilona tulajdona.

Épitette a mult század végén és a jelen század elején Tégláson lakott Beck Pál királyi kamarás, vagyonos és kitünő reformált vallásu magyar nemes, a ki Csokonai életének utolsó eveiben a költőnek teglási kastélyában költői munkássága háboritlan folytatására örök és gondtalan lakást biztositott, a melynek igénybevételét a költő korai halála akadályozta meg. Beck Pál egyetlen leányát, Paulinát vette nőül gróf Degenfeld Imre, a miniszterelnök nejének édes atyja. Van még egy másik, szintén igen nagy Degenfeld-ház a kis templom mellett, a melyben szoktak mind a gróf, mind Tisza Kálmán a maguk külön lakosztályában megszállani. Ez jelenleg b. Podmaniczky Gézáné gr. Degenfeld Berta tulajdona, és szintén bérház.

SZÓLÁSMÓDOK ÉS KÖZMONDÁSOK EREDETE.

— Második közlemény. —

Ily czim alatt adott közelebbi czikkünkre a következő sorokat kaptuk egy kitünő miveltségü hölgy kezéből, melyeket alább teendő megjegyzéseink kiséretében egész terjedelmökben közlünk.

A «Vasárnapi Ujság» 45-ik számában érdekes czikket olvastam, melynek czime: *Szólásmódok és közmondások.* Ez olyan fontos tárgy a magyar nyelv eredetiségére nézve, hogy nem lehet eleget mondani róla.

Különösen figyelemreméltó, hogy valamely szólásmód miként van a nép ajkán elterjedve? mert mindig ez az eredeti, s nem az, mely a napi irodalomban forog, mert ott, a sok idegen nyelvből való fordítások következtében, sokat veszit eredetiségéből.

A negyvenes években a tudományos akadémia Döbrentey Gábort szokta kiküldeni a magyar nép közé, hogy az eredeti szólásmódokat feljegyezze. Döbrentey nagy lelkesedéssel szokott beszélni tapasztalatairól, s nem győzte dicsérni az eredeti szólásmódokat, melyeket a magyar nép között hallott.

Hogy mostanában történik-e ilyen kiküldetés, akanem tudom.

Ezen régi jó szokásból kiindulva, bátor vagyok némely megjegyzést a «Vasárnapi Ujság» fönnebb emlitett czikkére felhozni.

1. «*Fűbe harapni*» aligha létezik a nép ajkán. Én legalább magyarok közt élvén, soha ezen kifejezést a nép ajkán nem hallottam. Tehát ugy látszik, hogy szórul szóra való fordítás.

2. «*Port hintenek a szemébe*». A nép ezt a szót se használja. Hanem van egy jó kifejezése, mit ezen szólásmód helyett használ. Ez csak arra való, hogy: «Vakulj magyar!» — Ez az eredeti kifejezés, a fönnebbi fordítás. De épen egy értelemben használtatik.

Ezek szerény megjegyzéseim a becses czikkre.

Azonban sok más szólásmód van, mit az irodalomban, s különösen a napi lapokban, egészen másként használnak, mint a magyar nép.

Például van egy nagyon elfogadott szó a napi sajtóban, mit a népnek csak azon része fog használni mely lapot olvas, s onnan megtanulta; de a saját nyelvén beszélő magyar nép bizonyosan nem fogja mondani:

«Le is út, fel is út,»
hanem e helyett igy fog szólani:
«*Ott az út, a hol a kerékvágás!*»

Ez utolsó egészen eredeti kifejezés, mindig a nép ajkán forog.

LÖVEI KLÁRA.

*

Szükségtelen kijelentenünk, hogy teljesen egyetértünk a fentebbi levél kiváló irónőjével, de hozzá kell tennünk azt is, hogy czikkünk sem emlitette ugy az idézett szólásmódokat, mint a melyek egyenesen a nép ajkáról vették eredetöket, sőt épen a mi a «fűbe harapni» kifejezést illeti, nem mulasztottuk el párhuzamba tenni a «Grass beissen» német és a «mordre la poussière» franczia alakjával. Az egyes kifejezésekhez füzött historiai magyarázatok meg épen egyenesen kizárják azt, mintha azok — szerintünk is — a magyar nép szokásaiban, hagyományaiban és felfogásában gyökereznének. Ámde másfelől nem kicsinylendő annak a hatásnak a fontossága sem, melyet idegen nyelvek szellemei a fejlettebb, megállapodottabb *irodalmi* nyelvre gyakorolnak, bizonyos nemzetközi kölcsönösség alapján egészen typikus formákat teremtve meg, melyek felülről, a miveltebb rétegekből terjednek aláfelé.

Van a nyelvnek bizonyos benső hajlandósága arra, hogy magát röviden, tömören és csattanósan fejezze ki. Ez a hajlandóság szüli a közmondásokat. Sok anyag kevés szóban kifőzve. De épen ezért nagyon nehéz dolog közmondásokat csinálni, melyek egyfelől igazan egyetemes bölcseletet, mindenkinek meggyőződését fejezzék ki s másfelől a lapos moralizálástól is mentek legyenek. Mi következik ebből? Az, hogy a nyelvben a közmondások szükséglete állandóan nagyobb a már meglevő kifejezések *kínálatánál* s ez ingadozást elárulja az a mohó vágy, melylyel a nyelvek még idegen szólásmódokat is magokévá tesznek, ha azok a közönséges felfogásnak megfelelnek, rövidek és élczesek. Ki hinné például, hogy e közmondás: «ajándék lónak nem kell a fogát nézni» — már szent Jeromos idejében közszájon forgott? Meg hogy az angol épen ugy «otthon szereti mosni szennyesét» és «addig üti a vasat a mig meleg», mint mi?

Semmi sem bizonyithat ugy egy közmondás eredetisége mellett, mint bizonyos rythmikus lejtés, alliteratio vagy rimelő kettéosztás. De vajjon elég-e érvnek ez is? Nézzük a magyar közmondást: «Ember tervez, isten végez.» Látszólag semmi sem mutat benne az idegen eredetre, és mégis nemcsak a német «Mensch denkt, Gott lenkt», hanem az angol «Man proposes, but God disposes» is ugyanazon forrásra mutatnak rá. Hát még a számtalan olyan közmondás, mely majd minden európai nyelvben feltalálható! «Akasztott ember házában ne beszélj kötélről!» Francziául: «nommer la corde chez le pendu»; olaszul: «non ricordar il capestro in casa dell impiccato» és spanyolul szintén: «Nombrar la soga en casa del ahorcado».

Kevésbbé átalánositó tendenczijáuk van az olasz közmondásoknak; a bennök rejlő többkevesebb machiavellismus elszigeteltebbé teszi azokat s nem oly könnyen hatolnak be a népek közgondolkozásába. Példa rá a: «fidarsi e bene, ma non fidarsi e meglio» (hinni jó, de nem hinni még jobb), «cosa fatta capo haa» («a megtett dolog meg van téve»), az a rossz szó, melylyel Mosca mondja Dantenak, hogy a toskánai polgárháboru magvát elvetette, vagy: «kegyesnek lenni néha kegyetlenség, és kegyetlennek lenni kegyesség» — a mivel Medici Katalin altatta el fia aggályait a szent-bertalanéji mászárlásnál.

Közmondások és szólásmódok különben mindig egyenlősitenek; lerontják a nyelvek közt fennálló válaszfalakat, és mint egy-egy véletlen alkalom szülöttei csempészik be az élet és világ bölcseletét a népek gondolkodásába. De a nyelv fejlődése épen nem kedvez nekik, a társadalom neveltebb rétegei nem beszélnek közmondásokban, sőt egyenes illetlenségnek tekintik azok használatát, mint póriast. Nem csoda, ha igy eredeti értelmök nyoma mind jobban kivész, s a külső körülményeknek, melyek közt létrejöttek, emléke mind jobban feledésbe merül.

Ennyit a szivesen vett reflexiókra. És most, alkalom merülvén fel, egészitsük ki multkori közleményünket még nehány ismert szólásmód kuriozumával.

*

Utolsó órája ütött. A halálnak az óra ütésétől kölcsönzött allegoriája ugyan ép olyan ujabb keletü, mint maga az ütő-óra, de a halál régebbi megszemélyesitésein gyakran látjuk már a homokóra pergését is feltüntetve. Az őrlő szú koppanása szintén az óráéhoz hasonló ketyegést hallat, s innen az a feltevés, hogy minden koppanás egy évet jelent, s a ketyegések összege a számláló éveinek összegével fog egybehangzani. A Birák könyvében beszéli Manoha, Sámson atyja, hogy az ur angyala kopogni kezdett előtte, s Bodinus, «De Magorum Dæmonomania» czimü művében erre azt a tételt alapitja, hogy valóban hallani lehet a lelkeket, a mint utolsó óránkban kalapácscsal kopogtatnak. Igy az óra ütéséből ajtón kopogtatás lett, melylyel a halál angyala keresi fel az élőt. Legmegragadóbb költői kifejezése a halál ez allegorikus felfogásának Beethoven egyik szimfoniájának bevezetése, mely zenei hangokban érzékelteti meg a végzet kezének hármas kopogását ajtónkon.

Felróni, sok van a rováson. Talán a legérdekesebb müvelődéstörténeti adatok egyike, mely az irás ősi elemeire, a runákra, s a hun-székely irásra vezet vissza. Hogy a rovás magát az irást helyettesitette, mutatják a népdal szavai: «irja fel a rézfokosom nyelére». A rovás használata ma már nem átalános, de némely helyeken, s Erdélyben különösen a szekérfuvarnál, a homok- és téglahordók gyakran használják még az egymásba illesztett két pálczikát, melyekbe késsel metszik be a fuvarok számát s a hét végén történő elszámolásig egyik pálczika a vállalkozó, a másik a fuvaros kezében marad. Mig a kréta be nem jött, addig a korcsmai hiteleknek is rovás volt az átalános alakja. De a XV-dik, XVI-dik században az adószedési eljárásnál is ellenőrzés végett rovást alkalmaztak.

Főbiztositék a rovásos rendszernél az volt, hogy mindkét pálczika egy fadarabból volt hasitva s igy nemcsak a kettő összeillése, és a rovások száma, de a fa évgyürüje is növelte a biztonságot minden kijátszás ellen. Az olaszok dicsekedhetnek a könyvvezetés feltalálásával, de hitelező és adós közti viszony sokkal kevesebb visszaélésre nyujtott lehetőséget a rovásnál. Ha a pálczika tele lett rovással, akkor a rovátkákat egyenesre nyesték, hogy a fadarabot ujra használhassék.

Égbekiáltó. (Arany Jánosnál *égre kiált* is.) E kifejezésnek megvan a maga dogmatikai jelentése. Az egyházi tanok égbekiáltóknak oly bűnöket neveznek, melyek minden velünk született jogérzettel ellenkeznek. Ilyen bűn négy volt: szegények elnyomása, árvák vagyonának elfecsérlése, szomszédok koldusbotra juttatása és szándékos vérontás. Régi felfogás, hogy az ártatlanul kiontott vérnek hangja van, mely beszél. Ábelnek vére égre kiált, s a népmesékben is a kiontott vér emberhangon szólal meg s boszura hiv fel.

Rossz máju, hizik a mája, májában van. A máj, mint már szanszkrit neve mutatja, az élet főforrásaként tekintetett, s ez a fontossága magyarázza, hogy a régiek sok esetben az emberi szenvedélyek székhelyéül miért a májat s nem a szivet tekintették. A vér az életműködés főtényezője, s az ókor orvosai és természetvizsgálói szerint a vér a májban ké-

szült s azért volt a máj a görögöknél és rómaiaknál minden szeretet és gyülölet kiinduló pontja. Amor a májat sebzi meg nyilával (Theokrit 11, 16; 13,71.), Plautus a szerelmet tréfásan *morbus hepatariusnak* nevezi (májbetegség) s Horácz is a szerelmet a májjal azonositja (Odák 13, 4; 25, 15.). Jeremiás pedig igy kiált föl: «Elömlött az én májam a földön.» Már a legrégibb asklepiadesi iskolákban a máj a lélek szinhelye, s ezért áldozati anyagnak is kiválóképen alkalmas, minélfogva állatok áldozásánál is a belek közül mindenekelőtt a májat vették vizsgálat alá, s abból jósoltak. Ha a máj természetes piros szinü, folt nélküli és egészséges volt, akkor a vállalatnak is kedvező sikert jövendöltek, ellenkező esetben pedig a test többi részének vizsgálatát nem is folytatták. A kettős májnál egy *familiaris* és egy *hostilis pars*-ot különböztettek meg. Az előbbinek kinézése az áldozó, az utóbbié pedig ellensége sorsára engedett következtetést. Nagymennyiségü apró jelekből a jós minden kérdésre kielégitő választ volt képes adni s a jövendőt egészen ki tudta olvasni a májból.

A házi tűzhely. Azt a magas felfogást, melyet még itt-ott táplálunk a házi tűzhelyről, a klaszszikus korból örököltük. A klasszikus ó-korban a tűzhely oltár, tűzhely és asztal volt egy időben. A tűzhely köré gyülve költötték el az étkeket, a tűzhely szent volt s központját képezte a háztájnak. Rajta az istenek tiszteletére, mint a persáknál s hinduknál is, örök tűz égett. A tűzhelyhez menekültek a családtagok szükség idejében s a családfő, mint király és pap a maga háztartásánál, a tűzhely előtt sérthetlenné lett még a hatóság üldözése előtt is. Tűzhelynél kért a szorongatott a ház urától oltalmat és segedelmet s itt kötelezte magát ez utóbbi igérete megtartására.

A germánoknál is templomként tisztelték a tűzhelyet, melynek áldozó papnője a háziasszony volt. Az istenek képei a tűzhelyen foglaltak helyet s ott nyujtottak ételáldozatot Donarnak és feleségének, Séfnek.

Nálunk is a kemencze egyik legtiszteletreméltóbb házi butordarabja a népnek; a köré gyülekeznek hosszu téli estéken, néhol eltakarják este a parazsat s szentelt étkek maradékait, melyeket eldobni bűn volna, a tűznek adják át megemésztés végett.

Tűzkeresztség. Arra nézve, hogy egyes szólamok időfolytán mennyire kivetkőznek eredeti jellegökből s egészen megváltozott értelmet nyernek — fényes példa az itt idézendő. Ma a tűzkeresztséget semmi másra nem vonatkoztatjuk, mint az első csata veszélyeire, az első fegyverek tüzelésére, melynek kitesszük magunkat. Pedig a tűzkeresztség kifejezés eredeti értelme az ókori felfogásban gyökerezik s a tűznek vélt tisztitó erejével függ össze. A tűz volt az az elem, melynek legnagyobb tisztitó hatást tulajdonitottak, s e szempontból itélendő meg a hullaégetés szokása is. Nem a keresztény egyház volt az első, mely a földöntúli tisztitó tüzet tanába fölvette. Már a Talmud szerint is a legistenfélőbbek lelkei is, mielőtt méltók lehetnének az Ur arcza elé járulni, a Dinur tűzfolyójában kell hogy megtisztuljanak. A pogány miszteriumokban, melyek a léleknek halál utáni sorsát érzékitik meg, e tűztisztulás is jelképezve volt, ugyanis a beavatottakat két égő fáklya vagy tűz között lépdeltették el. A mint Herkules az Oeta hegyén önalkotta máglyáján nyerte meg a halhatatlanságot, ugy emliti a mithosz isteni lényeknek is tűz általi tisztulását a földi életbe lépésnél. Idetartozik az eleusini miszteriumokban elbeszélt rege Ceresről, a ki Demophon fiát halandó teste elégetésével akarta halhatatlanná tenni, s Thetis is fiát, Achillest hasonló czélból adta lángoknak. Rómában szokásos volt az ujszülötteknek jelképies tűzkeresztsége. A gyermeket kilenczedik napon háromszor hordozták a tűzhely körül, s e napot a tisztulás napjának nevezték el. Az indiaiak még ma is kétszer mennek az ujszülöttekkel a tüzön keresztül, s a pogány szlávok is ismerték kétségkivül a tűzkeresztséget.

TISZA KÁLMÁN 1867-BEN.

TISZA KÁLMÁN 1875-BEN.

Jonathan komám. Mint John Bullal az angolokat, Michellel a németeket, ugy Jonathán bácsival, vagy Jonathán komával az amerikaiakat jellemzik, ép ugy mint az «Uncle Sam» (Samu bácsi) névvel. Washingtonnak volt ez kedvencz szólásmódja: «Majd megkérdjük Jonathán komát!» Ez alatt pedig legmegbizhatóbb tanácsadóját, Trumbull Jonathánt értette.

Márton ludja. November 11-dik napján ünnepli a keresztény egyház toursi szent Márton emlékezetét, ki ránk, magyarokra annyival emlékezetesebb, mert Sabariában, a mostani Szombat-helyen született, 316-ban. Az emlékével összekötött számos germán hagyomány és szokás mellett, minő az ujborkóstolás is, legátalánosabb elterjedést nyert a Márton ludja. Ismeretes, hogy a magyarországi zsidók minden Márton napkor egy hizlalt, kövér ludat ajánlanak fel ő felségének, a mely a kabinetiroda utján rendesen az udvari cselédség közé jut elfogyasztás végett. A Márton ludja «gyertyapecsenye» név alatt is előfordul nálunk, melyet különösen régebben kereskedői és polgári családok küldözgettek egymásnak, s mely rendesen tyúk vagy más szárnyasból állott, meggyujtott apró viaszgyertyákkal szegélyezve, annak jeléül, hogy ekkor kezdték meg a boltokban és üzletekben átalánosan a gyertya melletti dolgozást.

V—i.

Nyírbátori minorita templom

Magyarság képe
mell. 1925. jun. 4.
(Pusztuló műemlék, képekkel.)

Nyírbátor

Ref. templom

MMÉE közl

1935, 302. l.

Nyírbátori minorita

templom

kaje repr-

Borovszky:Magy.orsz. vm

Szabolcs vm.

420 l

Nyirbátori minorita templom.

Régi templom pusztulása. Az országos viharok Nyirbátoron nagy kárt tettek a minoriták régi templomában is. A villám becsapott a toronyba, mely lángba borult s a tüz csakhamar megtámadta a templom egész födelét. Leszakadtak s elpusztultak a régi harangok is. Az égő torony pedig nem birta meg a tetejébe tüzött keresztet sem, mely lezuhant s a nagy oltár fölött áttörte a boltozatot is. A templom biztositva volt ugyan a tűz ellen; de megérdemelné, hogy most nagyobb gonddal restaurálják. Mert igen nevezetes történelmi emlék. Még Báthory erdélyi vajda építtette a kenyérmezei diadal örömére.

Vas. Lap. 1889. 506 l.

NYIRBÁTOR, község Szabolcs vm.-ben, a Báthoryak ősi fészke. Két gótikus temploma van. Az egyik a ferencieké, a másik a reformátusoké. Utóbbinak nevezetességei gyönyörű renaissance-stílű tölgyfabútorai, a szentségtartó fülke s a Báthory-emlékek.

E. Gy II. 2091

nár 20-án.

~~olva~~ a hol a megvilágitott ablakú
m meg ez templom kupolája uralja
köt egy munkás, jobbról pedig egy
és vitorlás kötött ki. A felhős ég-
nely a vizben visszatükröződik.
le 4.

7 cm.-- Lelt.sz.4570.-- Értéke
nes hagyománya 1912 márczius 9-én
z. Muzeum örökletéte /1381-913/.
~~s 23-án /2046-913/.~~-- Bejelen-
n /245-914/.

162

Nyírbátori ref

templom

Reneszánszkori fa-
padjainak kéje répr

Borovszky Mag. orsz. vm

Szabolcs vm.
440. l.

BUDAPEST
39 JAN 20 23
4 LFR

74 Nyírbátor (Szaboles)

Nyíregyházáról 6 km

10.087

1) Ref. templom

Báthory-templom

XV–XVI. sz. fa

Kalotaszegies zsinór gaberiinés fiktornyos harangtorony XVIII. sz.

Rk. minorita templom

XV–XVI. sz.

Egyszerű kis zaharangtorony 3 harangjával XVIII. sz. Megnyitva

2) Rk. templom

Neobarok

Épült 1937. Rennes

Nyirségi utam 1938

10.090

Részletesen leírta Genthon. Én nem, mert nyírs ismert.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER

31 nap — 43. hét

23 Vasárnap	
24 Hétfő	
25 Kedd	
26 Szerda	
27 Csütörtök	
28 Péntek	
29 Szombat	

Nyírbator

(Szabolcsm.)

Részletes ismertetése az itteni műemlé-
kekről.

Borovszky Magyarország Szab.

138.— 150 l.

Nyírbátori minorita

Kolostor és templom.

Báthori István 1480

tájan épitette

a kenyérmezei ut-

közelben nevett Szab-

mányból

Borovszky Magyarsz. vm Szabolcs

332 l.

333 l.

80-90%-os

zállítás január 25-től február 10-ig

TE TAVASZI KÖNYVVÁSÁRA

KÖNYVÁRJEGYZÉK

Nyirbatori ref. templom

a Stallum de kepe
repr.

Borovszky Magyarsz. vm Szabolcs

357. l.

Dr Gouthon

Nyírbátori zsidó

hitközség temploma

A hitközség 1853-ban
alakult

Borovszky Magy. orsz. vm Szabolcs

368. l.

Löschinger, Anton, évsrám

M

144 l.

A nyírbátori minorita-templom

Kis 8°, 7K, 16L, Budapest, 1925.

Nyírbátori Minorita templom

Nyírbátori minorita templom

A nyírbátori minorita templom. kis 8r. 7 kép 16 l. Budapest 1925

Nyírbátori ref. templom

Templomszékek u. o.

Dőre Tivadar rajza

Orm II. 345. l.

ár Jóska rab úrnak

Csillagbörtön.

m Jóska!

ogy szalonnát kérsz, azt nem kaptam meg.

t mondta, hogy te csak ülj nyugodtan ,
lanságod.

t, megcseszte a bakter, de csak pletyka

ázni, rendőri felügyelet alatt áll, már

ens lett pedig még csaak 4 éves, tegnap
it mutogatja a lányoknak.

jság sincs, apád holnap akasztják.

Nyírbátori ref. Templom

Budai Ésaiás. A nyírbátori templomról s annak történeti nevezetességeiről — jelentése 1811.

Debreceni Protestáns Lap

1913. 32. sz.

M. kir. Iparügyi minisz
csongrádi, jánoshal
tárak tetőfedő munk

1938. évben

Nemzeti Bank épitési o
Ingatlanbank rt. Rá
Ráday-u. 51. sz. bé

M. kir. állami Erzsébe

M. kir. mechanikai Sza

M. kir. Honvédhadtest é
tábor, Etyek tábor,
tábor tetőfedő munk

Honvédelmi minisztéri
tetőfedő munkái.

Magy. kir. Iparügyi mi
soltvadkerti borkö

1939. évben

I. Honvéd vegyes dandá
Ferenc József-lakta
kisebb-nagyobb mun

F. k. Schlögl Testvérek.

mult század elején épült Hild József tervei szerint az érseki székesegyház, klasszicizáló stilusu templomainknak arányaiban egyik legnemesebbike. Az egyenlőszáru görög kereszt alaprajz felett emelkedő hatalmas dóm szerencsés elhelyezésével, finom arányaival, világos szerkezeti beosztásával és nem utolsó sorban gazdag diszitményeivel rendkivül mély benyomást gyakorol a szemlélőre. Ez a hatás még csak fokozódik a templom belsejében, ahol a hatalmas kupolán át beömlő világosság egy pompásan tagolt, kellemes térhatásu interieurt tár elénk, amelyet

Az egri székesegyház.

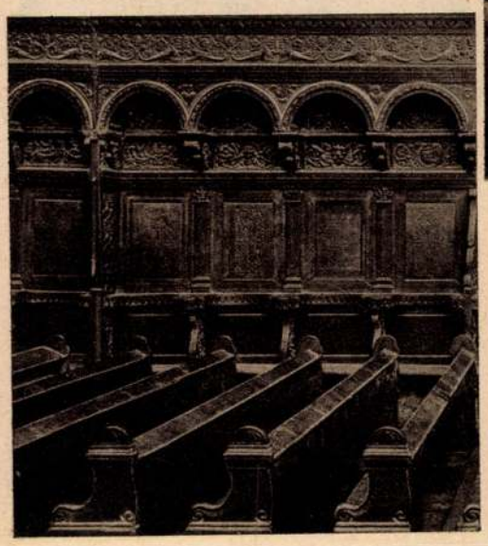

Széksor a nyirbátori református templomban.

a testvérmüvészetek minden ága igyekszik dusabbá, egészségesebbé tenni. A dómot Pyrker érsek saját költségén 1832—1837 között 800.000 forintért épittette. E nagyobb méretü müemlékek mellett a város sok részletszépséget és elragadó intim hangulatokat nyujt, amilyenek például a lakóházak kedves és változatos barokk kapui. Eger egyik fő müvészeti nevezetessége a vármegyeháznak szinte tobzódó pompáju pompás rokokó kapuja, amely a vas müvészi megmunkálásának világviszonylatban is legelső példái közé tartozik. A kapurácsot képben bemutatjuk.

★

NYIRBÁTORT, ezt a Báthoryak révén történelmi jelentőségü szabolcsmegyei községet nem müemlékeinek sokasága, hanem a meglevő kevésnek rendkivüli becse emeli az

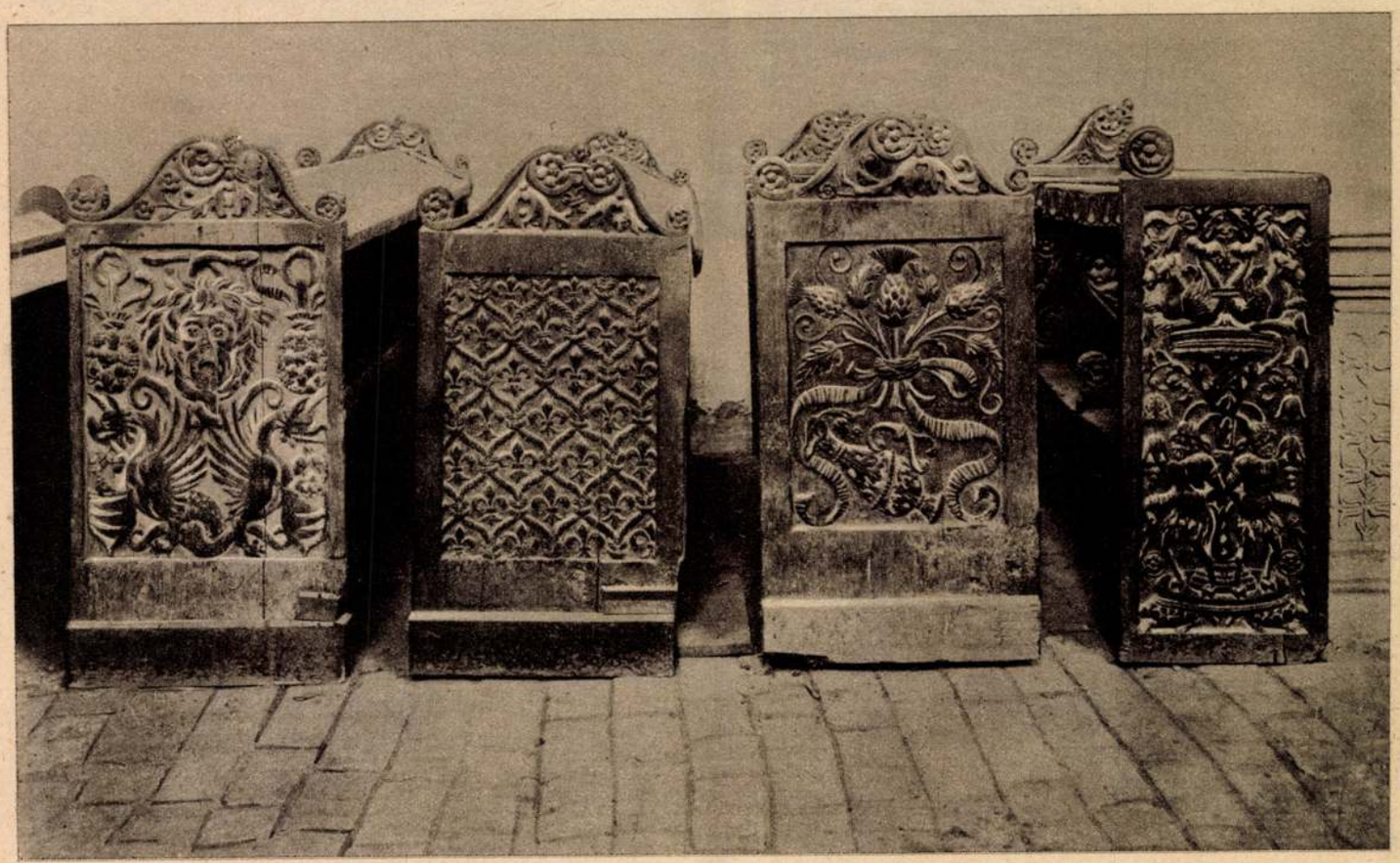

Padok a nyirbátori református templomban.

Magyarság pub. évkönyve. Brassó 1930.

Nyírbátori ref. templom

Soproni ajtókopogtató.

eddig emlitettek diszes sorába. Nyirbátor két gótikus temploma közül a reformátusoké az ősi szentségtartó fülkén kivül a hazai butormüvesség legkiválóbb alkotásait őrzi szentélyében. A szentély két oldalán falhoz támasztott padsort az olasz reneszansz architektonikus ritmikájával tagolta készitője, akit — bár nevét nem ismerjük — elsőrangu szakembernek kell tartanunk. Ez épitészeti tagoláson belül a rendkivüli ügyességre valló, faragott és intarziában készült ornamentumok a reneszansz egész formakincsét megszólaltatják. A végigfutó frizeken s a stallumok támlá-

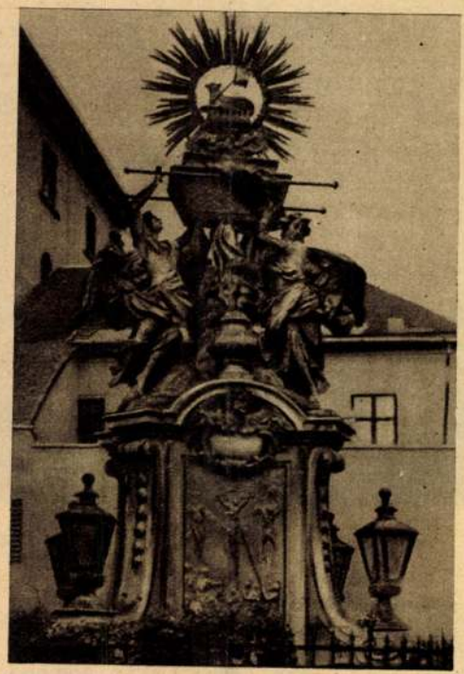

A győri Frigyszekrény-szobor.

ján a növényi elemek sárkányokkal, delfinekkel, puttókkal, kentaurokkal, egyéb figurális motivumokkal s a Báthoryak cimerével váltakoznak. Az

Két apostol a veszprémi püspöki kápolnából.

egyik támlán latin felirat olvasható, melynek magyar szövege ez: „Ezt a müvet nagyságos Báthory György, a királyi lovászok mestere és Báthory István temesi gróf és az alsó részek főkapitánya urak készittették, nemkülönben Báthory András, Somogy-, Szatmár- és Szabolcs megyék grófja és bár ő volt a legifjabb a többi között, mégis az ő támogatásával készült el ez a kiváló mü az Ur 1511. esztendejében.“ Valószinüleg ugyan-

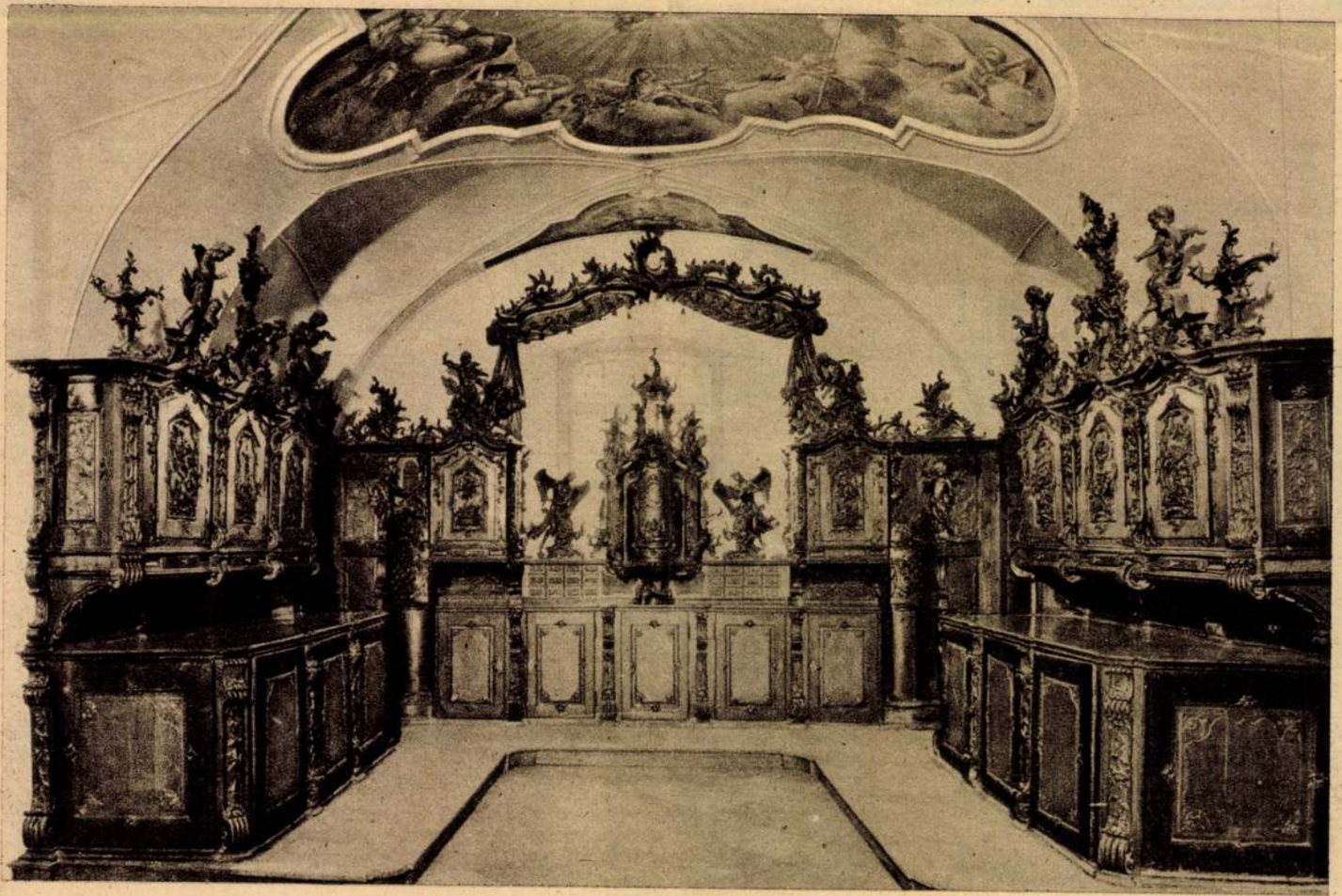

A székesfehérvári ciszterci templom sekrestyéjének rokokó butorzata.

Nyírbátori Hallomok

Írod

B. Oberschall Magda

A nyírbátori Hallomok.

4-r 50 kép, 46 l.

Budapest, 1937

er Renaissance in Ungarn. 2 o, 100 K,
1885.

Viktor: Monuments d'art du moyen-age
enaissance. o, K, L,

Viktor: Felsőmagyarországi müemlékek
ek. o, K, L,

Viktor: Kassa város középkori és re-
stylü müemlékei. 16 o, 32 K, 0 L, Bu-
95.

Viktor: Memorandum pusztuló müemléke-
sa és fenntartása érdekében. o, K,
est, 1898.

Az iparmüvészet Magyarországon. 8 o,
L, Budapest, év nélkül.

Weyde Gizella: Die zweihundertjährige
keitskirche in Pressburg. 1725-1925.
79 L, Pozsony, 1925.

Nyírbátori ref.

templom

l.

Kovacsay

41. l: 42, 43. l.

képek és

alaprajz

824. Russ Ferenc.

Sz. Wienben 1844 márczius 27é

~~824.~~ I. Ferencz József.

Csaknem térdig, ~~álló~~ kissé
Jobbkezével ~~=~~ asztal sarkára támaszk
ma és jogar ~~látszik~~ van; baljával pedig
nak markolatát tartja. Nyakravalója
mellén Mária Terézia, a szent Istvá
ját viseli. Oldalt elválasztott hajá
pehező bajusza szőke, szeme kék. Ke
káját tölgyleveles paszománt szegi,
jelvény szoritja. Oldalt függönyök l
szemünkbe.

Szalag-jelvénnyel

Vászon, méretei 111.5: 95
Festette: Russ Ferenczid.
Vétetett Bauer Józseftől 1
Elszámoltatott 1897: III.
Tudomásul vétetett 1897: V

2/2

904: V. 3.

Nyírbátori

harangtorony

1640?

Rep.

Balogh fatornyok

17. sz. Ep

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Nyírbátori

minorita-templom

A < 7 Byp. 1925.

képekkel.

fd.

Ismeretlen a XVIII sztól.

Bró Berndau és P
Egymás felé fordult lo
vannak ábrázolva. Felirat
balról: Herr Baron v
Koenigl. Vngarisch
eines Husaren v
jobbról: Herr Baron v
Koenigl. Vngari
legalól balra: No 96. s
jobbra: J. C. Schmidhann
az alsó jobb sarkon pedz
Szines rézmetszet
Ltn. 14182
Lakl. 110-9
510-914-

4.) Banco di pietra con baldacchino nella chiesa riformata di Nyirbátor.
Principio del sec. XVI.

Nyírbatori ref.

Templom

3.) Porta doppia nella chiesa riformata di Nyirbátor. Principio del sec. XVI.

Nyirbátori ref.

templom

38.) Stemma dei Báthory. Principio del sec. XVI. Chiesa riformata, Nyirbátor.

Nyírbátori ref. templom

v. Kabla

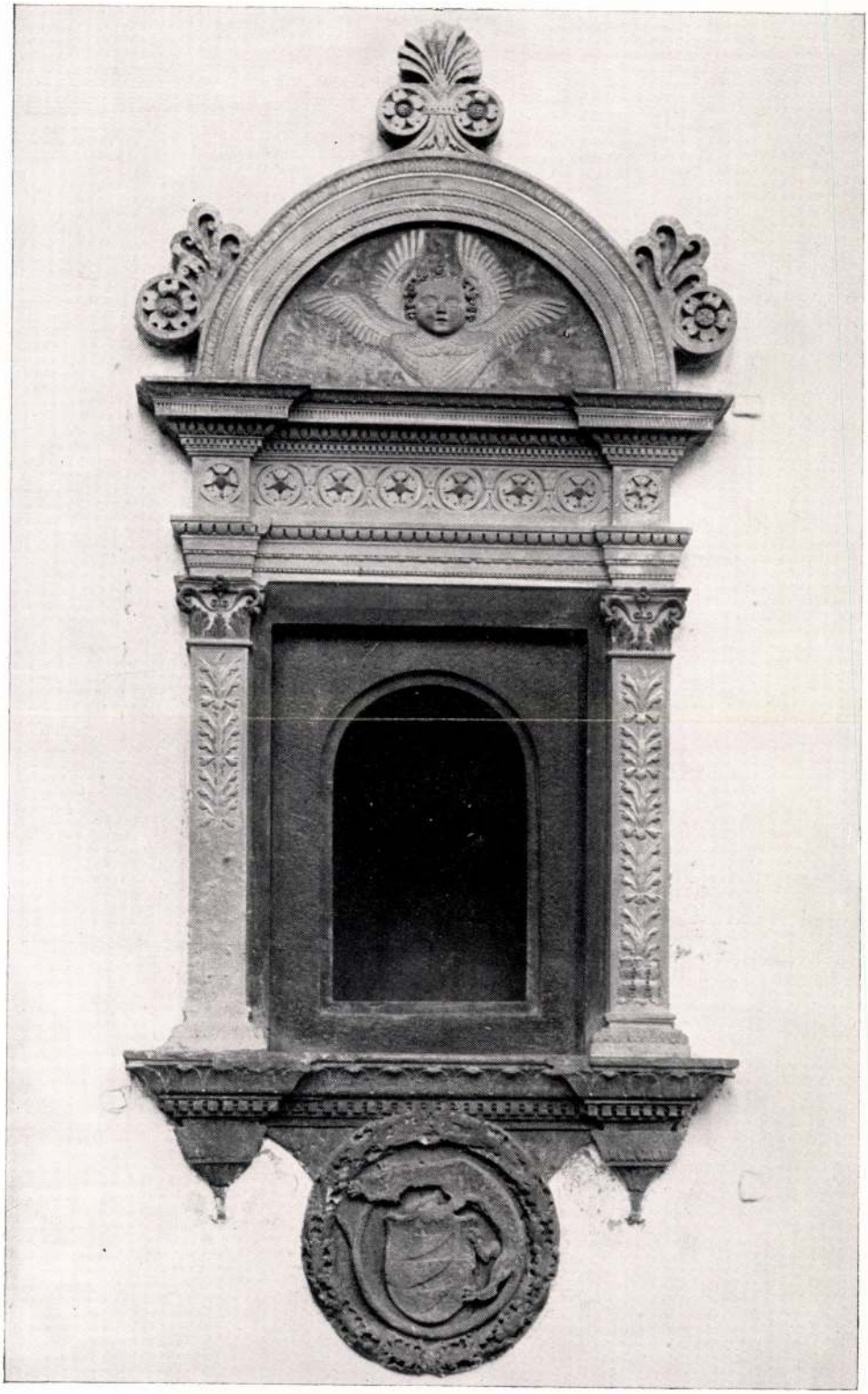

5.) Nicchia sacramentale nella chiesa riformata di Nyirbátor. Principio del sec. XVI.

Flor Rinasc

Nyírbátori ref.
templom

Nyirbátori stallumok

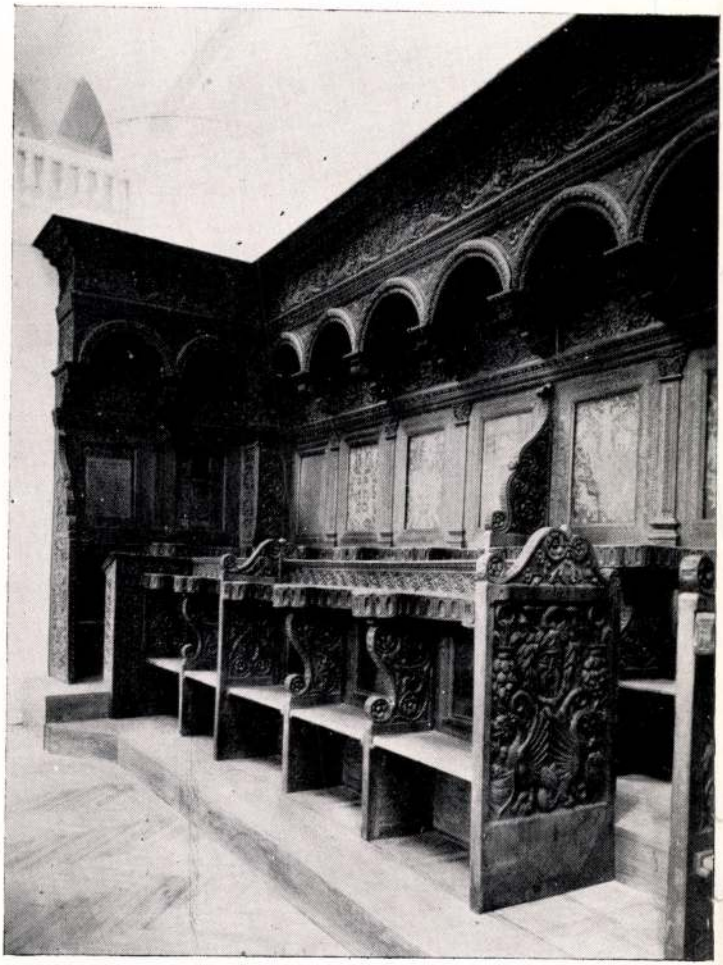

66.) Stalli. Principio del sec. XVI. Chiesa riformata. Nyirbátor.

Flor Rinasc. I. IX.

Nyírbátori ref.
Templom

NYÍRBÁTOR

Ref. tpl

Hekler Antal: A magyar művészettörténelem föl-
adatai: Századok, LV–LVI–1921–1922, 164 l.

NYIRBÁTOR

Ref. templom

Nyírbátori ref. templom

Folyóiratok szemléje. Akadémiai Értesítő; V — 1894, 38 l.

Nyírbátori ref. templom

NYÍRBÁTOR

Ref. templom

Fotójóiratszemle. Szarádok, L – 1916, 534 l.

Nyírbátori Hf. templom

NYIRBÁTOR

Ref. tpl

Czobor Béla: A hűemlékek Országos Bizottságának
működése. AÉ, X-1890, 353 l.

NYIRBÁTOR

Nyirbátori ref. templom

Ref. tpl

Az Archaeologiai Értesítőből... Századok, XXVIII – 1894, 77 l

Nyírbátori Olf. templom

NYIRBÁTOR

Tpl, Báthori István vérja 1493

Szabó Károly: Báthori István erdélyi vajda és vré-
kely ispán bukása 1493 – ban. Századok, XXIII –
1889, 678 – 679 l.

Nyírbátor Ref. templom

NYIRBÁTOR

Ref. templom

Henszlmann Imre: Hazai műemlékeink hivatalos osztályozása. AÉ, VII–1887, 267 l.

Nyírbátor, ref. templom

NYIRBÁTOR

Ref. templom

Magyarországon ritkán... Századok, I–1867, 222–223 l.

Nyírbátori minorita templom

NYIRBÁTOR

Minorita-templom

Hankiss János: A magyar Géniusz. Bp. 1941, 272 l. (képe 191 l)

Nyirbátori ref. templom

Gróh István:
Egy szabolcsi műemlék. A Nyiregyházi ág. hitv. ev. fögimnázium 29. értesítője.

Ugyanez némileg rövidítve –

Gróh István: A nyirbátori ref. templom. Arch. Ért. 1893.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Nyirbátori ref. templom

láid ced

Leffler Béla dr:

A nyirbátori ref. templom. Három tabla mellékletteli, 3 szövegképpel. Arch. Ert. 1915. 261-287. l.

ILLUSZTRÁCIÓK

Nyírbátori ref. templom

Kettős padsor a Báthoryak nyírbátori templomából 1579.

M. N. Muzeum képe repr.

Horvkézmű

II. 593 l.

(Nyírbátori minorita templom.)

Hidegkúti M. A ( )

Bp. 1941 v. 42?

Karókimutatás, 1932. szep

számla	234925 —	228416 —
"	8000 —	
"	361000 —	369222 —
"	382,413 —	354,600 —
"	289,300 —	326,400 —
"	12,240 —	13,600 —
"	286000 —	278000 —
"	17600 —	23400 —
"		2115 —
"	522 —	
"	9128 —	9128 —
"	180 —	

Nyírbátori minorita templom

Hidegkuti Mihály:

A nyírbátori minoritatemplom.

Reged 1941.

72[2] l 7 tábla.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Nyírbátori ref. templom

Faragott wészlet a nyírbátori padokról.

1571.

M. N. Múzeum Repr-

Horvkézmű

II. 596 l.

Nyirbátori ref. templom

l.

Balogh Erdélyi ven

nérm -

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **DECEMBER** 53. hét

29 Vasárnap	Tamás *Dávid*
30 Hétfő	Dávid *Zoárd*
31 Kedd	Szilveszter *Szilveszter*
1 Szerda	Újév *Újév* **JANUÁR**
2 Csütörtök	Makár *Ábel*
3 Péntek	Genovéva *Benjamin*
4 Szombat	Kassai Forgalu palota Titusz *Leona*

NYIRBÁTOR

Ref. templom (kifosztása)

Nyírbátorról... VV 1867, 390 l.

Nyírbátori ref. templom

Nyírbátori ref. templom

NYÍRBÁTOR

Ref. templom

O... th. [illegible] P. l: A Nyír egyik történeti nevezetességű temploma. VV 1869, 658–659 l.

Lehoczky Tivadar: Még néhány szó a nyírbátori templomról. VV 1869, 714 l.

Nyírbátori alf. templom

NYIRBÁTOR

Ref. templom

S. J.: Adalék a nyírbátori templomról írt czikkekhez. VV 1870, 59–60 l.

Lehoczky Tivadar: Még valami Nyírbátorról. VV 1870, 98–99 l.

Folyószám	Szakleltári sorszám	A leltári napló folyószáma	A művés vagy cí

Leltári érték		Jegyzet
kor.	fill.	

Nyirbátori

ref. templom

Technika

1944. 382. l.

u.o. 1945. 62. l.

Budapest, 191 7 január 8.

n y i G y u l a urnak

ró

B u d a p e s t

[illegible] Részvénytársaság ügyfe-

96 fillér tőke és jár. iránti végrehaj

Nyírbátori ref. templom

Bárányné Oberschall Magdolna: A nyírbátori stallumok. Karcag, 1937.

~~Temesvár X. 152.~~

Nyirbátor minorita templom

NYIRBÁTOR

Minorita - tpl

Michalik, Alexandro: Tesori ungheresi smarriti della Santa Casa di Loreto. Corvina, X – 1931, 111 l.

Nyírbátori műemlék templom

NYIRBÁTOR

Minorita-templom

Orobor Béla: A műemlékek Országos Bizottságának működése. AÉ, X-1890, 357 ff

Nyírbátor vár

NYIRBÁTOR

Magtár, a vár maradványa

O... th S. l: A Nyír egyik történeti nevezetessége
temploma. V 1869, 65 l.

Nyírbátor, ref. templom

NYIRBÁTOR (Szatmár)

Fa-harangtorony

Myskovszky Viktor: Fa-építészetünk műemlékei. Akadémiai Értesítő, VI – 1895, 35 l.

Nyírbátori ref. templom

NYIRBÁTOR

Ref. fa harangláb

Henszlmann Imre: Honi műemlékeink hivatalos osztályozása. AE, VII - 1887, 267 l.

NYIRBÁTOR

Ref. templom

Nyírbátori ref. templom

Csánzi, Carl; Italienisches Einfluss auf die ungarische Kunst. L'Italia e l'arte straniera. Roma, 1922, 275 l

NYIRBÁTOR

Ref. tpl.

Donati, Lamberto: L'attività in Roma di Giovanni Dalmata da Trau. Archivio Storico per la Dalmazia. Anno VI, Vol XI, Roma, 1931, 26 l.

Nyirbátori ref. templom

NYIRBÁTOR

Ref. templom

Budinis Cornelio: Gli artisti Italiani in Ungheria. (Opera del Genio Italiano all'Estero) Roma 1936, 74 l. – 76 l. (képe XCIV. táblán)

Nyírbátori ref. templom

NYÍRBÁTOR

Ref. Tpl

Michahi, Alessandro: Tesori ungheresi smarriti della Santa Casa di Loreto. Cervina, X – 1931, 111 l. 115 l.

Nyírbátor ref. templom

NYIRBÁTOR

Ref. templom

Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Annuario, Studi e Documenti Italo-Ungheresi. III. kötet, Roma, 1939, 77 l. 80, 99 és 171 l. (képe 3, 4, 5 és 38. kép) (különnyomat 5-1, 64, 73 és 145 l.)

Nyírbátori ref. templom

Gyóh István cikke: Arch. Ért 1893. 413–425. l. alaprajzzal.

614. FÜSTÖLŐ, aranyozott bronz, empire
615. MINIATÜR MOZAIK KÉP, arany k
616. KIS SERLEG, achát ezüst foglalatban
617. KIS TRIPOSZ, aranyozott bronz, g
618. SZEKRÉNYKE, faragott elefántcson
619. SZELENCE, békateknő és ezüst, kerek XVIII. sz.
620. SZELENCE, békateknő, födelén aran
621. SZELENCE, óvális, kristály, békatek ezüst veretel. Német, XVIII. sz. v
622. SZELENCE, elefántcsont, békateknő
623. DISZSZELENCE, ezüst, ékkövekkel
624. KÉT MÁRVÁNY PLAKETT, ovális
625. KÉT VERŐTŐ, vésett acél, egy fér
626. OVÁLIS SELYEMHIMZÉS, két kös
627. JEGYZŐKÖNYVECSKE, elefántcson miniatür csendélet. Biedermeier.
628. TÁRCA TÜKÖRREL, elefántcsont,
629. KÉT OVÁLIS PLAKETT, egy fiu
630. MINIATÜR ZOMÁNCKÉP, magyar
631. ÁRNYKÉP, arany keretben, üveghát
632. KARPEREC, arany, kristály és kék Empire.

IX. sz. e.

nc jelezve: Charles, Geneves. XIX. sz.

pel. Genf, XIX. sz.

nánccal, kettős lappal. Genf. XIX. sz.

any foglalatban. XVIII. sz.

, almandinokkal. XVIII. sz.

öngyháznyéllel, egy ezüst és egy acél pengével. XIX. sz.

y berakással Biedermeier.

, bécsi látképekkel. XIX sz.

urbotos disszel. Wien, 1840.

s disszel. 1834.

t zománcdisszel. Magyar, XVIII. sz.

őkkel, rajta 3 szinezett réznyomású kép. Empire.

réz. XIX. sz.

diszitéssel. Közepén eperszem. Wien, 1838.

tölcséres üveg. Jelezve H. Co. HENNIGER. Osztrák.

t.

nz. Hat lábon álló hosszukás talapzaton van az oszlo-
n Ámor kutyával. Jelezve: *..Inv. et fec. De Verberie et*
rancia, XVIII. sz. v.

vány, a kis Bacchust ábrázolja. Kerek tagozott talap-

Keresztelő József főhercegnél. A vendégek: Ülő sor: középen Izabella főhercegasszony, mellette balra a kormányzó felesége, Hohenzollern Margarete főhercegnő és Magdolna hercegnő, jobbra Auguszta főhercegasszony, János György szász herceg neje, Seefried bárónő. Álló sor: középen a kormányzó, mellette balra Frigyes Ágost szász király, József Ferenc főherceg, Csernoch János hercegprimás, dr. Tóth István egyetemi tanár, Ripka Ferenc főpolgármester, gróf Bolsa és felesége. A kormányzótól jobbra Vass József miniszterelnökhelyettes, József főherceg, Nemes Antal püspök, Szirmay tábornok, gróf Karátsony Jenő és Jánky Kocsárd tábornok.

jünk holnap négyesben. Én elhozom az angyalkámat, te meg az ördögödet. Ugy sem ismerik egymást, — nagyon vigan leszünk.

RAYMOND: Helyes. De ugyebár, teljes vadászati tilalom?

PAUL: Nyugton lehetsz. Elég dolgom van a magam területén.

RAYMOND: Akkor hát holnap, negyed nyolckor Voisin-nál . . . Még ma este irok a kicsinek . . . tedd te is ugyanezt! Most pedig, késöre jár, megyek . . .

PAUL: Ég áldjon! Bár már holnap volna!

RAYMOND: Te, mondd csak? Hátha megtetszenének egymásnak s barátságot kötnének?

PAUL: Hát aztán? Mi rossz volna benne? . . . Viszontlátásra!

2.

Másnap reggel Clémence Dejoie-nál, aki még ágyban pihen.

JULIE: Asszonyom, két levél.

CLÉMENCE (elveszi az egyiket): Paultól. (Elveszi a másikat is.) Raymondtól. (Felbontja az egyiket.) Nézzük, mit mond Paul? (Olvas.)

Kedves Gyermekem!

Nem tudom, lesz-e időm benézni hozzád holnapig. Este 7-kor azonban Voisin előtt várlak, ahol egy barátommal fogunk ebédelni, aki nem lesz egyedül. Légy kedves a *másikhoz*. Csókollak *Paul.*

(Felbontja a másik levelet.) — Nézzük, mit mond Raymond? (Olvas.)

Drága kis Clémence-om! Legnagyobb sajnálatomra, alig mehetek el hozzád a nap folyamán, pedig oly boldog lettem volna, ha legalább néhány percet tölthetek veled. Talán meg is fogsz szidni, mert ma estére mindkettőnk nevében eligérkeztem dinerre Voisinhoz. Egyik legjobb barátomról van szó, akiről bizonyosan beszéltem már neked, Paul de Coucy a neve s nagyon vágyik reá, hogy megismerhessen. Azt hiszem, nem egyedül fog jönni s nagyon szépen kérlek, tedd meg az én kedvemért, légy kedves, nagyon kedves a barátom barátnőjéhez. Tudom, hogy nem nagyon kedveled az ilyen társasvacsorákat s hogy mindennél kellemesebb neked, ha velem egyedül lehetsz, — amiért én épp oly hálás vagyok, mint amennyire szeretlek, — de Paul igazán nagyon jó fiu s azt hiszem, nem fogunk unatkozni a társaságában. Háromnegyed hétkor a vendéglő előtt várlak. Az esti viszontlátásra, aranyosom. A te *Raymondod.*

JULIE: Asszonyom, rossz hírt kapott?

CLÉMENCE: Csöppet sem. Adjon tintát, tollat! Előbb Paulnak. *(Ir.)*

Édes Szerelmem! Drága kis levélkéd nagyon jót tett nekem éppen ebben a pillanatban, mikor oly szomoru vagyok. Most kaptam levelet Avignonból, amelyben nagynénémről a legrosszabb hireket irják. Éppen annyi időm van csak, hogy utrakeljek. Mily közel van a bánat hozzánk, mikor nem is gyanitjuk! Vigyázz magadra, kedvesem, gondolj rám és légy jó.

A te *Kicsiked.*

P. S. Ha szegény néném jobban lenne, ugy két hét mulva ujra itt vagyok. Előbb semmi esetre. Ha ez a szomoruság közbe nem jön, nagyon örültem volna, hogy barátodat megismerhetem.

Most pedig Raymondnak:

Tudhatnád, kedves Raymond, hogy ki nem állhatok olyan emberekkel együtt ebédelni, akiket nem ismerek. Gondolom, természetesnek találod, hogy eszemben sincs elmenni arra a dinerre. Különben is migraine-em van tegnap óta és te tudod legjobban, hogy mikor migraine-em van, nem jó hozzám közeliteni. Ne is jöjj el hozzám, csak fárasztanál.

A tied: *Clémence.*

(Megcímezi a leveleket, lezárja őket és Julienek nyújtja.)

CLÉMENCE: A postára azonnal. És újabb parancsig nem vagyok itthon senki számára.

3.

(Este Voisin-nél. Egy szomszédos asztaltól hallott mondattöredékek.)

PAUL: Ez a nagynéni egész bátran rendezhette volna máskor a komédiáját.

RAYMOND: Buta dolog!

PAUL: Mind egyformák . . .

RAYMOND: Az ember nem is szórakozhatik kedvére.

PAUL: Pedig oly kellemes lett volna négyesben ebédelni.

RAYMOND: Kiki a maga párjával . . .

PAUL: No, majd máskor! . . .

Franciából fordította: *Szolchányi Károly*

Uj Idők, 1925. okt. 6. 36-37.

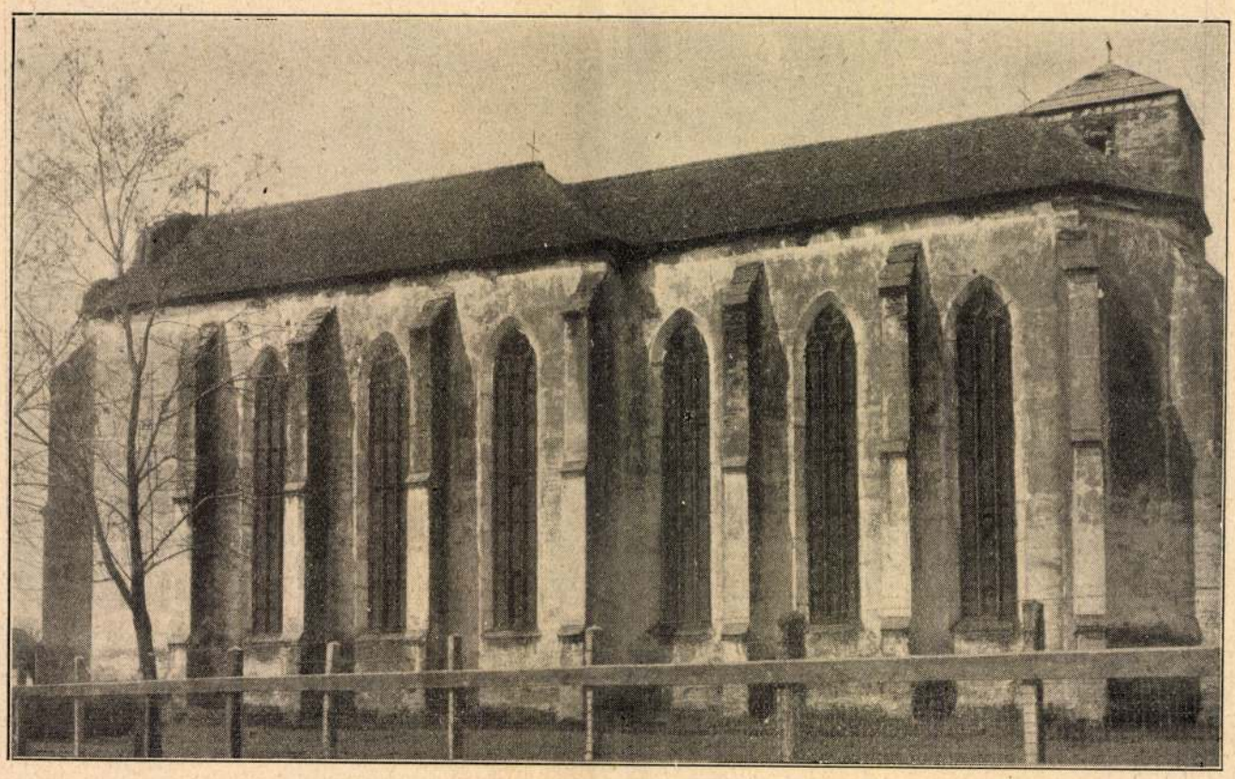

A nyirbátori minorita-templom, a Báthoryak műve

Egy magyar műemlék veszedelme

Szomorú híreket kaptunk egy értékes műemlékünk, a nyírbátori minorita-templom sorsáról, amelyhez kegyeletes történeti emlékek fűződnek s amely több évszázad művészi munkásságának mintegy múzeuma. Hisz a templom a maga gótikus formáival a 15—16. század fordulójáról való s a nagyemlékü Báthoryaknak köszöni létrejöttét. Ellenséges betörések ugyan ismételten romba döntötték s százharminc évig templom is, kolostor is inkább rom volt semmint épület, de 1717-ben Károlyi Sándor gróf, odavaló földbirtokos ismét rendbe hozatta. Ennek az időnek, amely a barokk-stilus virágkora, ékes tanuja a templom belső berendezése, amely faragásokkal tetézett oltárain tanulmányozható legjobban. Az itt felhalmozott művészi munkát is nagy veszedelem fenyegeti s pótolhatatlan lesz a kár, ha idejekorán nem jön segítség. A templomban ugyanis azóta ismételten tűzvész pusztított legutóbb, 1889-ben villám csapott bele s tönkretette a tornyot és tetőt. A tetőt ugyan akkor megcsináltatták, de a torony és a falak feltartóztatlanul porladoznak. Ma már a tető is rom és összeomlással fenyegeti a templomot. Ennek aztán szomoru következményei támadnának, mert a képeinken is látható temérdek művészi muka, mely oly beszédesen szól amaz idők felfogásáról és stilusáról, pótolhatatlanul elpusztulhat. Helyénvaló volna, hogy úgy sem feles számú műemlékeink sora ne ritkuljon meg e műtárgyak pusztulásával s hogy mentül gyorsabban elhárítsák a fenyegető veszedelmet.

Mili-pártolás

— Elbeszélés —

Irta: **Pálffyné-Gulácsy Irén**

A jó Isten a megmondhatója, hogy kitől tanult házat építeni a szegedi nép! De bizonyos, hogy jó tanítója lehetett, mert a mustrát mind utána csinálja, akár a madár. Innen van aztán, hogy kijutva az úrifertályból, egyszer csak mind egyformák kezdenek lenni a házak. Olyan egyformák, hogy más-más színüre kell meszelni őket, ha ki akar igazodni köztük az ember. Amúgy a gazdájuk is majd csupán a kerítésbe vágott finánc-leső lyukról tudná megitélni, hogy melyik is az ő becsületes hajléka. (Mivel ezen a lyukon dugja ki a fejét a kutya, csaholván erősen az idegen jöszménkedőkre.)

A szegedi ház — akár a gazdája — két szemmel néz a külső világba. Utcára nem szokás több ablakot vágni. Mire is, ugye . . . ! Pislogasson ki-ki az udvara felé! Abból lesz a haszon. S ez okból befelé kell építeni a hajlékot. Módos helyen átlózza a maga hosszával az egész udvart, mely a porta tekintélyét adja. Arra valók az ólak, kazlak, istállók, hogy mutassák befelé a rangot, amit amugy kifelé hirdetni már csak az adók szempontjából se volna okos.

De hát ez mind afféle beszéd! Fődolog a ház homloka, hogy rajta ékeskedjék a déli nap sugárzó képe. Ott kell annak tartózkodnia az orom szívében, mindjárt az eresz alatt. A deszkák e végből kifaragtatnak és csodálatos szépen példázzák a telinap tányérját, az áldásszóró sugárküllőkkel egyetemben. Nyilván az ősi Napisten tisztelete rejtőzik ebben a szokásban. A pusztajáró, vándoridők emlékezete, mikor is még a sátrak kópja-hegyén pirkadt ez a fölséges égi tünemény.

Fordult azóta néhányat a világ! Ám az alföldlakó színmagyar népnek az a természete, hogy amit egyszer bevett, attól nem tágít többé. A hetvenkilences nagy árvíz hasztalan mosott el ötezernégyszáz meg ötvennyolc hajlékot, ami utána épült, az is mind ilyen

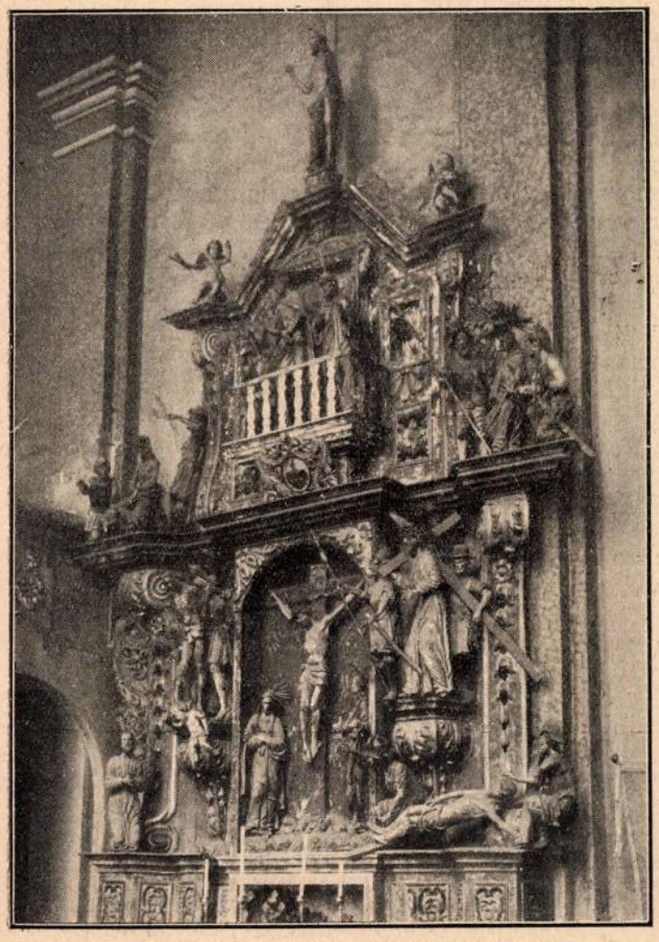

A nyirbátori minorita-templom belsejéből. Faragott oltárok s a templom főhajója.

lett. Pogányul konok szittyák volnánk hát mindmáig ezzel a nappal is, épp úgy, mint más egyebekkel.

Azonban kár lenne azt gondolni, mintha az ilyen napsugaras házakban az élet is csupa derü volna! Mert bizony vannak itten borulatok! Főleg, mióta úgy megszaladt a világ. A háboru — lám — ahelyt hogy megapasztotta volna az emberiséget, inkább nekiszaporodtak azok. Most már olyan sokan vannak, hogy: egymás hegyin-hátán! Örül, aki megbúvik valahol. S ezért a Csuka-utcában, napsugaras ereszetek alatt is elterjeszkedett az ágyrajárás. Öreg Süli Mihál gyertyamártónál kettő lakozik. A kis Kakuszi Mátyás, továbbá ez a Simándi-gyerek, aki ujságot szokott árulni a Széchenyi-téren.

Nono! Nem holmi hátulpendelyes fattyak ezek ketten! Dehogy! A kis Kakuszi jó hatvanas és csak azért kicsi, mivel annakidején elfelejtett az esőre állni s ilyenképpen darabban maradt. A Simándi-gyerek is elhányta a csikófogait alighanem, holott a nagy árvízről úgy tud beszélni, hogy az páratlan. Azonban Süli Mihályhoz képest pulya mind a kettő, lévén ő még a magláji komákból való.

S ekképpen ha más nem: de rend és fegyelem, az vagyon a Csuka-utcai közös hajlékban. Öreg Süli Mihál nem tür a *„gyerekek"* közt semmi vetélykedést. Igy a kis Kakuszinak tilos az ujságárus ipart lenézni, viszont a Simándi-gyereknek se szabad a hordárságot bőcsmérelni. Elvégzi azt öreg Mihál kettejük helyett, hát majd csak rá kell bízni. Fölvilágosítja az illetőket, főleg pedig a hordárt.

Hogyne! a kis Kakuszi bizony hallgasson! Mióta az István-téri víztorony fölszippantotta a Fodor-utcai Tisza-kutat (ugyan azóta talán már a többit is, ahol sarcot lehetett szedni a kanta-vizek után), behajolt ezeknak az ujvilági furfangériáknak. Egy szép napon piros sipkával a fején támított elő, mint a vásári majom. S azonfelül egy nagy rézmónéta volt a sapkán, hogy azt mondja: „II" . . . ! Ilyet! Mikor vízi ember . . . !

Egész más a Simándi-gyerek! Ferkónak a keze kacska. Hát jó. Érthető a dolog. Ellenben világos, hogy hármójuk közt Mihál a legkülönb. Vele hasztalan forgott a föld, mégis megállt a lábán. Keményen kitart a régi ipar mellett. Tekenőben olvasztott faggyúból olyan csodálatosan szép szál faggyúgyertyákat penderít a bélnyársra, hogy azokban kivetni-valót ugyan senki nem találhat! Azzal se törődik, hogy nincs már kelete e becsületes holmiknak. Ami kelne: azt is lealázzák. Nem égetni viszik a népek, ha csizma-kenni, továbbá gethes embert gyógyítani, mikoris a gyertya faggyát kendőre kenik s abba a nyüglődőt belekötik.

Inkább milivel világít az emberiség (No, azért fajult el egész). Mert amellett devernyázhat virradatig. Nem kell koppantani, mint a rendes faggyast. Ezt bezzeg kellett! Amitől pedig észbekaphatott ki-ki. Vagy ha nem: sötétben maradt. (Úgy kellett neki!) Igy őrizte az erkölcsöket a faggyú-gyertya, mígnem jött a mili s lett belőle petrolos olaj, abból meg gájsz, aztán a villám, arra pedig a háború, minek utána a világ vége se lehet most már messze.

Hát Mihál nem bánja, nem az ő dolga, hogy föltartóztassa. Az ő dolga, hogy esténkint egy kis melegételt kászolítson a gyerekeknek. Majd később kiül a konyha elé a padra és várja, hogy jönnének amazok.

Jönnek is rendesen. Előbb a fiú érkezik, Ferkó csupán ha túladott az ujságjain. Mely végből Mátyás a kisszékről lehajtja a macskát és két sovány lábszárát

széjjelvetvén, kilomol a zsebéből egy kis réz-katulyát. Motoszkál vele s hogy Mihály kíváncsi tekintetét magán érzi, odakacsint:

— Ez ám célszörű, — mondja.

Elővillantja, táncoltatja.

— Mi az, hé? — kapja föl a szemöldökét a vén Süli. — Tán bajúszpedrőre vetemödtél?

— Némöt gyújtó, — vágja rá vissza Mátyás diadalmasan. — Nézze csak kend, hogy ez mit tud!

Pördít egyet a kiskereken, hát: uramfia! Szikrát vet, lobbot hajt az, akár a masina.

— Gájsz van benne, abbul szílja a tüzet.

Igy magyarázkodik a fiú s hol eloltja, hol meggyújtja a furfangos holmit. Nézi Mihál ezt a játszadozást egy darabig szótlan. Utóbb is elfutja a méreg. Leüt a kezével.

— Sömmiembör voltál, az is maradsz. Maholnap mögéröm, hogy kivetkezel egész. Ha ugyan addig akasztófára nem kerülsz.

Említés történik itt még a hazaárulásról, továbbá a szoldavíz-gyártásról, mely állapot Mihál szerint a sülyedésnek most már elkerülhetetlen, gyászos vége. Mátyás hallgatja pislogva e zord igéket, s azt mondja, éppen csak hogy mondjon valamit:

— Haladni köll a világgal, apám! Mer aki nem halad, marad. Lemarad rúla.

Nagyot zökken Mihál a szón:

— Aztán neköd a masina kutya?

— Rég vólt! — Legyint a fiú kicsinylőleg.

Mihálnak elkerekedik a szeme erre a beszédre.

— Hallod-e . . . ! Tán te is a milit pártolod?

De Mátyás nem pártolja, ellenben még neki áll följebb.

— Köll a fenének! — veti oda hetykén. — Mán ha nekem eccör házam lösz: én abba *acecilén* lámpást vöszök. Olyat, mint a büdös-masinák akit hordanak. Az az igazi!

— Az e?

— Az hát!

— Phü, te kutyahitü! Azt' bevinnéd a házba?

— Be én.

Erősebb nyomaték okából rácsap a térdére Mátyás.

Öreg Mihált elfutja a pulykaméreg. Fölpattan a lócáról, homloka vörös-foltosra bíborul. A hangja fölreccsen a haragos indulattól:

— Vetöd ki mindjárt onnan?

— Nem vetöm én.

— Nem vetöd?

— Nem.

Ennél többet nem is érkezik mondani a fiú. Mert öreg Süli Mihál galléron kapja, megmártogatja, akár a gyertyát. Mire Mátyás magához érezne, kintcsöppent a pitvar előtt, hogy csak úgy nyekken.

— Akkor erigy oda hálni! Ilyen fajtalan bitanggal nem lakok egy födél alatt!

Igy szólván behajítja a pitvar-ajtót s beszitál a házba. Mátyás — mi egyebet tehetne — leül a küszöbre elbúslakodva. Eme bizonytalanságok közepett érkezik Ferkó gyerek. Markában egy szál maradék-ujságot lobogtat s hirdeti nagy botránkozással, hogy Kosútapánk örökén úgy összekülönböztek a törvény házában, hogy a zsandárok hordták kifelé a haza urait! Továbbá, hogy Baktónál gyilkosság történt, egy öreg embernek késsel vágták el a nyakát s a vére mind elfolyt. Ez van benne a mai ujságban. Ferkó biztosan tudja, bátor nem ért bötűt, csupán a címeket szokta kiabálni. Tukmálná is a jeles ujságot amannak, ám a kis Kakuszit ugyan hiába nógatja! Igen kebelébe hullt neki a Mihál beszéde. Csak ül és gunnyaszt a küszöbön, rázogatván a rezes katulyát, minden baj okozóját.

Mihál kerül elő végre a nagy unszolódásra s meghallgatva a gyereket, elveszi az ujságot attól. Bemegy vissza a házba. Azonban setét már a világ, gyertyát kell gyujtani. De megéri az eset, mert az igazán ritkítja párját. Hogy azt mondja: még a kést is meglelték a vénember mellett . . .! Ilyen cudarságot! No, idejutottak a népek . . .! Nézd el, nézd! Gájsz kellett nekik . . . Most aztán ittvan . . . !

Olvas Mihál méltatlankodva és hogy jobban lásson: kiveszi a vizesüvegből a gyertyát s azt az ujsághoz egész közel tartja.

Ellenben a kíváncsiság viszont Mátyást hajtja, s azonkívül a rossz lelkiösméret is. Mely végből idők multán benyit s látván öreg Mihált buzgó olvasásban, így kezdeményezi szép szerényen:

— Hát nem viszöm be . . . !

Semmi felelet.

Mátyás közelebb bátorkodik s ezúttal már tárgyal.

— Kidobom a masinát is, ha kend úgy akarja.

Mihál föltekint az ókulája mögül és csak hátramordul:

— Takarodsz kifelé?

Azzal szitálja félhangon tovább, hogy el ne felejtse egyik szótól a másikat, hogy azt mondja:

— Bö á rö á nyö. Bárány. Mö i hö á lö. Mihál.

Ejnye, a bagoly rúgja fel, hát azt is Mihálnak hítták szegényt?

Nagyot csóvál a fején, megvakarja az üstökét, melyen a fehér hajszálak, íme, mind az égnek meredeznek.

Ferkó melléóvakodik s neszelvén, hogy itt a jó békesség alighanem megbontatott, ezúttal ő próbálkozik:

— . . . mert mire éljünk mink ortályban, mikor eddig nem éltünk ortályban . . .

— A zö á-á lö dö a zö ató. Áldozat . . . Mivel ez a bitang itt mili-párti!

Olvasná tovább Mihál a rettentő esetet, de Ferkó hirtelen felruccan, mutat a gyertyára:

— Kend oztán mit beszél? Hájsze *milit éget kend is, ha látni akar?!*

S ez csakugyan így van. Tagadni se lehet. Bátor, nem is olyan darócból szőtték a vén szittyát, hogy ő tagadjon akármit! Félrelöki a gyertyát, odarivall a gyerekre:

— Égetöm hát! *Ezzel is kevesebb!*

A magyarázattal elég tétetvén az igazságnak, tehát ebben megnyugodhat kiki. Idők multán Süli Mihál is békülten rázogatja meg a fejét s visszaszól a küszöbön búslakodó gyereknek:

— No, gyere be, rongyos!

Mátyás bebúvik és hogy az este éccakába fordult, le is nyugodhatnak most már az elévült csontok.

A sötétbe guggolt kis hajlék homlokán csupán a nap faragott képe virraszt, mosolyogva.

Az évek óta kitünő hirnévnek örvendő BAUER-féle **Urileány Otthonban** az iskolai évre tanulmányaikat végző urileányok lakást és teljes ellátást nyerhetnek. Értekezni lehet (levélileg is) Budapest, IX., Ráday-utca 8, III. 20. Prospektus.

Püspöki Uradalmi Bérpince r.-t. Vác. Központi iroda: V, Zrinyi-u. 7. Borkülönlegességek

Nyírbátori ref.
templom

Lux Géza dr: Keveset
ismert műemlékeink.
Magyar Építőművészet
1943. 139. l. képpel
és alaprajzzal.

lönösen az utóbbi kép kompozíciója,
mélyes impressziók alapján, frissen
való vadászatot ábrázol az 53 b. lap
solymászat illusztrálására. Álmos,
meg, a Bakonyba ment vadászni,
Az iniciálén a herceg kezében még
t, mellyel szemét fogták le és a sóly-
ó és Géza nyíllal egy szarvasgímre

ari szórakozást is. Az egyiken Erzsé-
ik, míg főúri kíséretének tagjai közül
ón labdáznak és táncolnak. A labda-
t és párok kiválasztását is célozta.
sébet királynővel és Menyhért bajor
ep jutott a mulatságokon, mint azt
vőjét bemutató miniatürje is igazol,
nával illusztrálja a miniátor Lehel
német császárt. Ismert egyházi hang-
plébános Misekönyvének iniciáléján

Nyírbátori minorita templom

Henkis 191. l

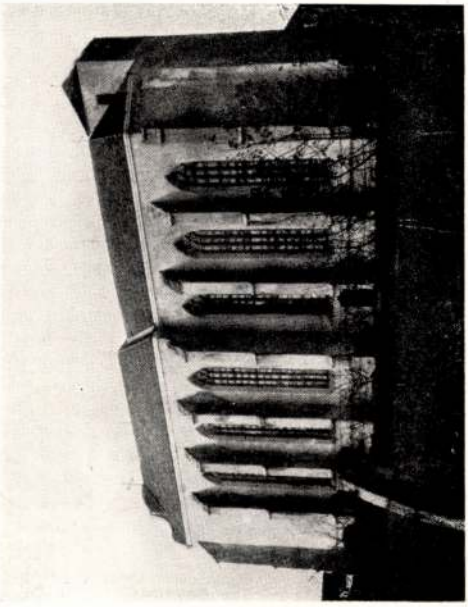

A nyírbátori
Minorita-templom (1480–1493)

Gyámkő az eperjesi plébániatemplomban
(XIV. század)

<Nyírbátori ref
templom>

Leffler Béla: A<>
Kny. Arch. Ért.
8-r, 6 kép, 27 l.
Bp. 1916

Gent (1383)

Ugyanez né-
metülü-

Gent (1384)

10 —
20 ✓
80 ✓
1.533.98 ✓
7396
1.682.71 ✓
45 —
3.965.48 ✓
2.080.37 ✓
949150

228.9
118.5

1.533.98
1.682.71
3.965.48
2.080.37
9.262.54
21.490
80 —
45 —
960244

9.600 —
9.262.5
337,4
214.9
122.5

(Nyírbátori
Állammok)

B. Oberschall Magda:
A (7. 4-r, 50
kép, 46 l. Bp.
1937
Gyors (1689)

köroktatásügyi Ministertől

őri egyhármegye
atalos használatra a müem-
tlságának megküldöm
vi junius hó 28án
meghagyásából

Zoltán
anácsos

[Nyírbátori minorita templom]

Hildegkéti Mihály:
A [7]. 7 kép, 72 l.
Szeged, 1941.

Gent (965)

Sötétpiros.

Sötétpiros.

i életrajzok) 1915) -- lehetőleg minta szerint

i Életrajzok) 1916) -- lehetőleg minta szerint

ti Életrajzok) 1914) -- " " "

Életrajzok) 1913) -- lehetőleg minta szerint.

ano : Nationale Kunst. sötétzöld.

ano : Renaissancekunst Siebenbürgens.S.z

.-es évfolyamának bekötési tábláját és

erélni.

Átvettem :

pr. 11-én.

[illegible]

Nyírbátori Báthory

emlékek

B. Gyürky Margit:

A Báthoryak nyír-
bátori emlékei.

8-r., 12 kép, 50 l.

Bp. 1943

Gent (868)

Nyirbogdány

(Szabolcsvm)

Szalánczy Ferenc, uri-
laka: Régi rész 1574
ból.

Ref. templom Épült
1796.

Rk. templom
Épült 1855.

Borovszky Magyarsz. vm Szabolcs

57. l.

Nyírbogdány

5 (kabolcsm)

Nyírségi utam 1938

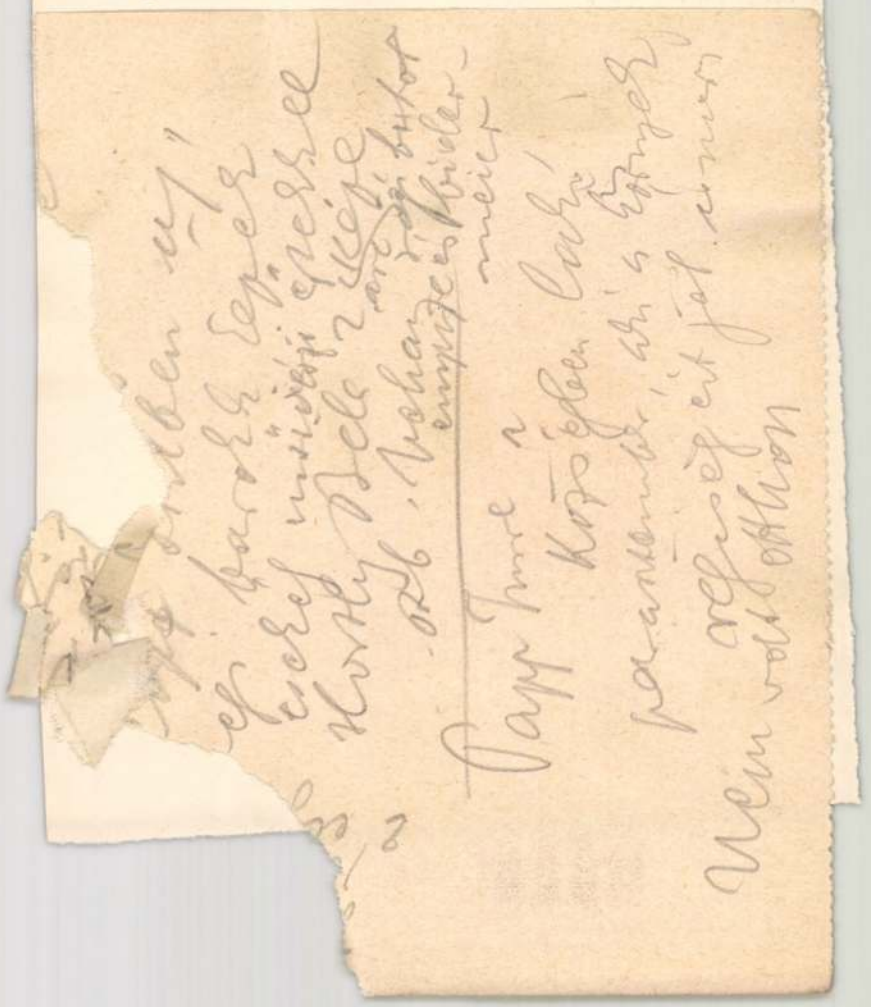

ette de Holics : Expulsion d'Agar et Ismael 229
Madarassy : Six médailles 231, 232
lure du milieu du XVIe siècle. Collection éger 234
s Usak, fin du XVIe siècle..... 235
ment d'une nappe de velours chinoise, VIIIe siècle 236
euil. XVIIIe siècle 237
one. Vers 1600 237
mode hollandaise. XVIIe siècle 238
oire française. Milieu du XVIe siècle ... 239
délabre (Louis XV) 240
tières et théières de style Louis XV..... 241
Vierge avec Jésus. Statue en bois, fin du IVe siècle 242
van Cleve (?) : Peinture d'autel 243
kboons David : Prédication de St. Jean 244
ritius, Baerent (?) : Adoration des bergers 245
Rubens : Esquisse 246
e de peintres à Técső. Photographie..... 249
terrement de Hollósy à Mármarossziget. notographies 252

S :

éber : The collection of Mr. George Stéger 233
Molnár : Letters from Mr. Simon Hollósy 248
Literature 254
eregély : Art Bibliography 1937 (Supplement)

ATIONS :

us-Marina-plate of Holics..... 224
per-engraving of P. Aquila from the fresco A. Carracci (Pal. Farnese, Rome)..... 224

73 Nyírcsászári (Szatmár)

Nyírmegyestől 10 km

10.082

Gör. Kath. templom
homlokzati toronnyal
Hentelés ~~[illegible]~~ templom
XV. sz.
test gótikus, torony
barok, 1899-ben
részben tönkre téve
illetőleg renovatva
Hentelyben orrtagos
egyszerű mérmves ablak
Belül lapos an fedve.

Nyirsègi utam 1938

EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER-NOVEMBER

31 nap — 44. hét

30 Vasárnap	
31 Hétfő	
1 Kedd	Mindenszentek
2 Szerda	
3 Csütörtök	
4 Péntek	
5 Szombat	

nagyajtai Nyíredi Andor
építész.

Szül. Magyaróvár 1903.
Oklevelet nyert 1927.

Neujegyz. műegyetem 15. l.

Teuffenbach Ch

Derékig, balra, faragott
át három soros lánczot vetett és
A háttérben függöny lóg. A keret
szárnyas koponya. Felirata a kép

Christoph

és e felett jobbra: 80.

Rm., mér. a vk. 27.2 : 16

Szn. 202-9
332-900-15

Nyiredy Andor

Epitess

l.

Erödi – Bodnár

219. l.

18. kép. *Aranyosmaróti mester 1460 körül: Háromkirályok.*

Gerevich PA, 212—213. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 5. l. — Genthon: RMF, 48. l. (1. és 3. kép = 31. és 32. kép.) — Csánky Miklós: A szepesi és sárosi táblaképfestészet 1460-ig. Bp. 1938., 37. l. — Lepold—Lippay 54. l.

CSEGÖLDI MESTER 1455

1. *Ostorozás* (16. kép)

2. *Töviskoronázás* (17. kép)

Fa, tempera, egyenként 101 × 45, ill. 100 × 50 cm. A szatmármegyei Csegöld gör. kat. templomából. Benesch és Baldass szerint az osztrák Meister von Schloss Lichtenstein művei. A táblák mérete pontosan egyezik az említett osztrák mester Augsburgban, Münchenben és Bázelben őrzött passioképeivel.

Lepold—Homor 96. l. — Gerevich PA, 212. l. — Benesch Belved. 69. l. — Péter: A magyar művészet története, I. kötet, Bp. 1930., 118—120. l. — Benesch, Otto: Der

Nyiredi Judit, ipparnűvész

L: Tarr Bea

Vadas József: Ruhák, akasztó nélkül 12

Élet és Irodalom Bp. 1985. márc. 22. XXIX/12

NYIREDY *Judit*

1114 Budapest
Eszék u. 10/a

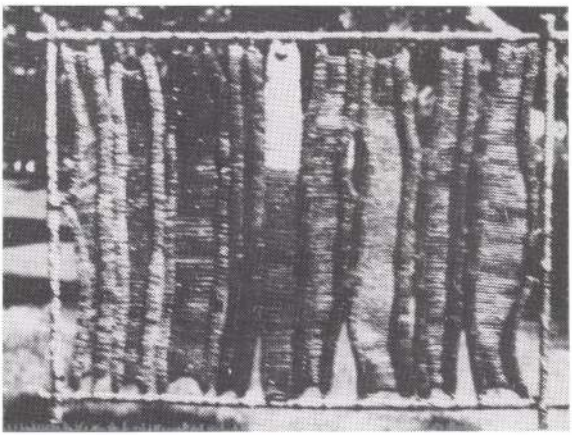

1954. Született Budapesten
1978-79. az iparművészeti Főiskola textil szakán diplomázott, mint kötött és hurkolt-anyag és formatervező

Csoportos kiállítások:

Fiatal Iparművészek Stúdiójának kiállításai
Vigadó galéria
Duna Galéria
Pécsi Galéria
Ipari textilbiennálék, Szombathely
FIS
Magyar Divat Intézet divatbemutatói

Nyiredi Richárd építész

A zsűri alelnöke az alábbi pályázatom

Kovács Ferenc: A tabáni Rácz gyógyfürdő tervpályázata, 1969

Magyar Építőművészet 1970/4 2 old

Nyíregyháza
nyomdalapítása
XVIII. sz.

Éble Gábor. Az
ecsedi irodalom
és Nyíregyháza
Bp. 1898

fd.

~~Farekasipar, gömörmegyei VIII. 45.~~

<Nyíregyháza régi temploma>

Kiss Lajos: < >

(Szohor Pál = Nyíregyháza az örökváltság századik évében. Nyíregyháza, 1924 151-és kv. ll.

Lebontottak 1873-ban

Eredetileg götikus volt.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

NYÍREGYHÁZA

Ref. templom

T.E: Nyíregyháza. VV 1857, 432 l.

Nyíregyházi

Samassa-templom

Matuska Mihály:

A nyíregyházi
Samassa-templom
monográfiája.
Bp 1904.

F. k.: Balázs Béla — Budapest székesfőváros házinyomdája — 94053 — F. v.: dr Mihalik Gusztáv

A Magyar-Román Társaság tisztelettel meghívja április 30-án délelőtt 11 órakor a Nemzeti Szalonban rendezett

ROMÁN KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

ünnepélyes megnyitására.

A kiállítást a román vendégek jelenlétében Gyöngyösi János külügyminiszter úr nyitja meg.

Elnökség.

*

Nyíregyháza régi
temploma

a XIV. sz. épült,
1873-ban lebontották

Kiss Lajos
Nyíregyháza, 1924.

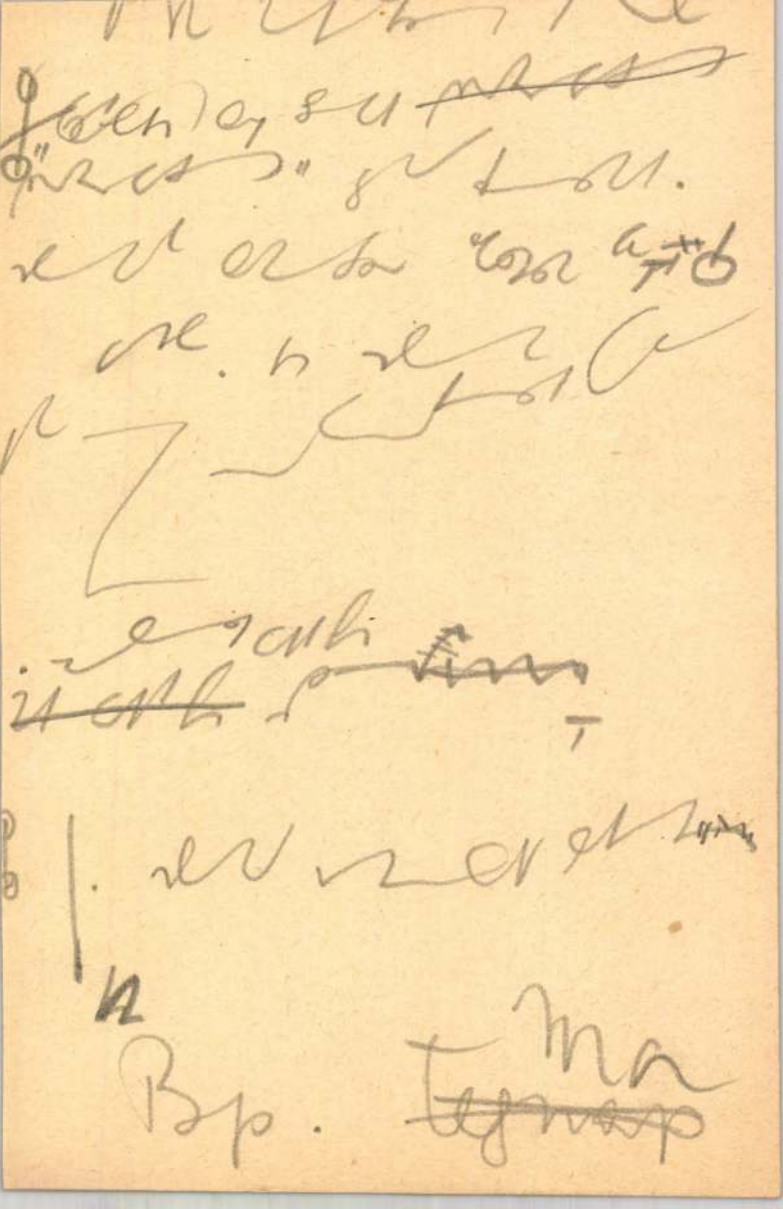

Nyíregyháza ev. templom

NYIREGYHÁZA

Ev. templom. 1784 – 1786.

Dr. E. G: A nyíregyházi evang. templom
VV 1868, 345 l. (Kéne 345 l)

Nyíregyháza

(Szabolcsom)

1

Nyirsègi utam 1938

Nyírségi utazás 1938
június

Nyirsègi utam 1938

Nyirsègi utam 1938

Nyirsègi utam 1938

Nyirsègi utam 1938

Nyirsègi utam 1938

s Bizottsága

Nyíregyháza
(Szabolcs vm)

Gör. Eath. templom. Épült
1896.

Ref. templom. Az 1890-es
evekben renovál-
tak

Benczúr Gyula Hűtőháza
manzard tetős földszin-
tes ház

Rk. templom. Épült
(régi) 1807.

Borovszky Magyarsz. vm Szabolcs

Nyíregyháza

Ref. templom XV. sz
zöld, sárga és
fekete téglákból
épült

Borovszky ... VII Szabolcs

331 l,

IRODALMI REMEKMŰVEK

Fillérekért

30-90 %-os

árleszállítás január 25-től február 10-ig

Nyíregyházi ág. ev.

templom

Kepe repr 363. l.

A templom epitése

1784 – 86.

Harangjai 1833, és 1835-

ból

Ág. ev. templom Szabolcs vmben Gesztéden és Hugyajban vanak

364. l.

Borovszky Magy. orsz. vm Szabolcs vm

Nyíregyhází ref. templom

Kepe repr. 355. lapon.

Borovs. J. Magyarsz. vm Szabolcsvm.

Nyíregyházi statusquo

vir. hitközség

Zsinagogája.

Képe repr. 367 l

Fenti templom 1862-

ben épult -

Az orth. vir. hitközség

1876-ben alakult. Saját

temploma van

Borovszky Magyarsz. vm Szabolcs

367 l.

Nyíregyháza (Szabolcs)

Ag. ev. templom egyetlen homlokzati torony, nyal, XVIII. sz. második fele, XIX. sz. végen reneszánsz stilben átalakítva.

Rk. (Samassa) templom

Lásd Művészet

1902-v. 1903

Nyírségi utam 1938

Nyíregyháza

Jósa András Múzeum.

őskori, népvándorláskori
és honfoglalási tárgyak.
Geszteredi lelet (aranykard)
Eperjeskei " (2 tarsoly-
lemez)
Tuzséri " (tarsoly-
lemez)
Anarcsi " (koronf).
Árpádkori keresztecskék.
Szép népművészeti gyűjt.

Nyírségi utam 1938

S.O.

n Bureau A.G. Hungarian Film Agency.

Címfeliratok·Reprodukciók
Nagyitások·Diapozitivek
Vetítőgép- és filmkölcsönző
Reklám-filmek·(Trick-filmek)
Saját műterem·

Sándor-utca 7

M. kir. postatakarékpénztári
csekkszámla 35.710

81a Nyíregyháza

Nagykallótól 14 km

1938. június 27 ikc hétfő

itt eltöltve.

felvételek készítése

a múzeumban és

társalás Kiss Lajossal.

A társaság felének

haraatázása.

Indulás reggel 8 óra

10.153 km

Nyirsègi utam 1938

EGYETEMI NYOMDA

SZEPTEMBER

30 nap 37. hét

11 Vasárnap	
12 Hétfő	
13 Kedd	
14 Szerda	
15 Csütörtök	
16 Péntek	
17 Szombat	

Nyíregyháza

Vas. Ujs. 1857

433. l.

képpel

ÁGOS BIZOTTSÁGÁTÓL
LATKERTI-ÚT 1. SZ.

zeum Méltóságos Főigazgatóságának

B u d a p e s t .

TELEFON: 376

...1848, amikor az utolsó zsidóellenes tüntetések folytak le. A majd hatszáz évig tartó üldözések után azonban lélekben megerősödve fogtak a törhetetlen akaratú soproniak új építő munkájukhoz. Megalapították a hitközséget, temetőt vettek, templomot építettek (1876), megszervezték az iskolát, majd 1892-ben különböző kísérletezések után dr. *Pollák* Miksát hívták meg főrabbinak. Dr Pollák tehát már közel félévszázad óta áll az 1500 főnyi soproni hitközség élén. Dr. *Schönberger* Gusztáv a hitközség elnöke, akinek irányításával a Betegsegélyző Egylet, a Filléregylet, a Deák-segélyző Egylet, s más intézmények áldásos tevékenységet fejtenek ki.

NAGYKANIZSA

A nagykanizsai izr. hitközség mai lélekszáma kb. 3800. A község első alapszabályait *gróf Battyányi* Lajos hozta, mint a zsidóság kegyura (1786). Majd *gróf Battyányi* Fülöp támogatásával megépítik a templomot (1821), amelyben Magyarországon először szólal meg *semini-áceresz* ünnepén az orgona (1845). A hitközség történetében nagyon érdekes dolgokat találunk. Nagykanizsán húsz évvel előbb nyitották meg az iskolát, mint a templomot. Ez az iskola „nemzeti iskola" nevet viselte. Tősgyökeres magyar nyelv és szellem volt az iskola vezérelve, s talán ennek tudható

NYIREGYHÁZA

Nyiregyháza városának kapui is csak az 1840:29. t.-c. szabadelvű rendelkezése folytán nyiltak meg a zsidók előtt. A Chevra Kadisa megelőzte az önálló hitközség alakulását, mert már 1856-ban kezdte meg hivatalosan nemes működését és folytatja immár 79-ik éve, nemcsak a statusquo hitközség, de az egész nyíregyházi zsidóság javára.

A nyíregyházi anyahitközség a kongresszus folytán beállott szakadás után. 1872. április 18-án közgyülésen kimondja, hogy nem csatlakozik sem az ortodox, sem a kongresszusi párthoz, hanem megmarad, mint sok konzervatív hitközség tette, a régi alapon és felveszi a *statusquo izr. hitközség* nevet. 1908 végén nevezetes fordulat állott be a hitközség történetében. Akkor választotta meg főrabbijának dr. *Bernstein* Bélát, aki 1909 április 20-án foglalta el állását és azóta saját gyülekezetén kívül a statusquo szövetség egyházi elnökeként is érdemes működést fejt ki. Az 1896-ban emelt iskolaépület lassanként szűk lett és 1909-ben Nyíregyháza város segélyével kibővíti három új tanterem és iskolaszolgalakás építésével.

Ezen kívül működik 1926 óta külön Talmud-Tóra bizottság vezetése mellett az elemi iskolában tanfolyam, amelyen 60—70 tanuló nyer bibliában, talmudban oktatást, erre a célra alkalmazott tanító (Melámmed) által, minden délután 2—6-ig. A templom és iskola mellett a jótékony intézmények is kellő ápolásban részesülnek. A Chevra mellett az izr. nőegylet működik már 75 éve, azután a fiatal leányegylet, nemkülönben a Póél Cedek segélyegylet és Bikkur Chólim kézművesbetegsegélyző egylete.

Ritka, országos viszonylatban is kiemelkedő, nagy alapítvány áll a közjótékonyság szolgálatában. Az 1920. december 19-én fiatalon elhúnyt *Burger István*, szülei Burger Mihály és Etelka nevének megörökítésére hagyta 1300 holdas birtokát, fele részben a város, fele részben a statusquo hitközség s Chevra kadisa jótékony céljaira. Ugyancsak házát és egyéb értékeit a tervezett *zsidó kórház* számára. 1925 nyarán épült fel a Zsidó kórház emeletes épü-

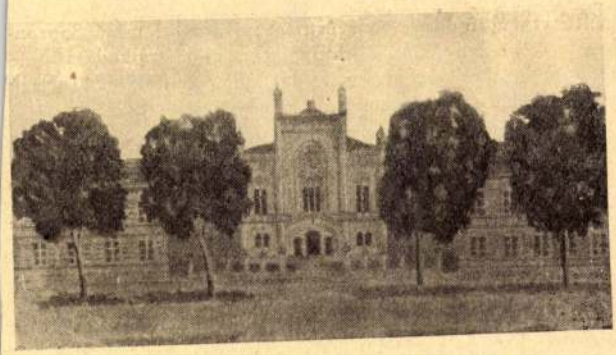

A nyiregyházi zsidó templom és iskola
Die Synagoge und Schule in Nyiregyháza

lete, a Nyíregyháza város által adományozott 3600 négyszögöl területen a legnagyszerűbb terv szerint, de — fájdalom — az akkortájt hirtelen bekövetkezett gazdasági leromlás miatt abbamaradt a berendezése. Most áll a remek épület és várja a megváltás boldogabb idejét.

A hitközség elnöke az agilis *Bodor* Zsigmond, előljárók: dr. *Landau* Ernő alelnök, dr. *Schön* Géza iskolaszéki elnök, *Führer* Mihály, *Benedikt* Sándor, *Breuer* József, *Pollák* Dezső, dr. *Springer* Mór hitk. ügyész, *Kálmán* Péter templom-főgondnok, *Ungar* Béla.

Nyíregyháza

L. g. II. 209 l

Nem

Szerzői tp.

MAGYAR MŰ
KIADÓHIVATALA, BUDAPEST, VII.

Nyíregyháza

Geduly H.

Nyíregyháza az egredik
évben.

Petrik 1886–1900

Nyíregyháza

Vietorisz J.

A nyíregyházi kaszinó
története.

Csonk 1886–1900

Nyíregyháza

Lukács 6

Nyíregyháza szabad.
kiváltságos város
története.

Petrik 1886-1900

Kiss Lajos: Nyíregyháza régi temploma

Nyíregyháza régi temploma

Kny. Nyíregyháza az örökváltság százados évében
8°, 7 k., 19 l., Nyíregyháza, 1924.

Nyíregyházi Szamaria templom

Matuszka Mihály: A nyíregyházi Szamaria templom monográfiája

°, 49K, 39L, Budapest, 1904.

A GÁVAI SÍRLELET. (SZABOLCS M.)

A nyiregyházai muzeum nagyérdemű alapítója, dr. Jósa András szivességéből foglalkozhatunk ezzel a sírlelettel, melyről ő maga nem régen Winkler Elemér szép rajzai kiséretében adta az első közlést.*

Munkások földmunkálatoknál akadtak a leletre. Nem épen kegyeletesen bántak véle. Biztosra vehető, hogy értékes darabok kezükön elsikkadtak és a megmentett tárgyakat sem kimélték, mint a hogy ábráink mutatják. Csupán néhány aranyékszer és néhány egyéb kisebb holmi maradt épségben.

Hogy a lelet sírból és pedig női sírból való, majdnem biztosra vehető. Erre mutat a megmentett tárgyak mineműsége. Van két nagy női fibula, egy díszes csat, egy nagyobb és egy kisebb aranycsüngő, néhány aranygyöngy, három borostyángyöngy és a női készséghez tartozó három bronztárgy. Veszendőbe ment egy, talán több karperecz, melyről a munkások tudtak. Lehet, hogy gyűrű és fülönfüggő is volt a sírban, talán volt ékszeres tű is és bizton volt a sírban nyaklánc is lehetett kis fémtükörke és egy vagy több cserépedény. Ezt a föltevést azért koczkáztatjuk, mert az eddig ismert a régibb középkorból való sírleletekben mindezekre a tárgyakra idézhetők példák. Nem akadt még oly lelet, a hol mind e tárgyak ugyanabban a sírban együtt voltak, de lehet, hogy csak nem sikerült még egy jobbmodú nő sírjának tartalmát teljes épségben megmenteni.**

A lelt tárgyak a régibb középkorból valók: ezt minden hozzáértő első tekintetre fölismeri. A fibulák alakja és diszítése és az aranyékszereken a rekeszekbe foglalt almandinok a tárgyak stilusának a megítélésére határozott támpontokat nyujtanak.

* A «Muz. és Könyvt. Értesítő IV. évfolyamának 227—240. lapján.

** Analog női sírleleteknek itt adjuk az áttekintését az Alterth. d. fr. Mittelalters III. kötete alapján *a)* az alföldön a puszta *bakódi* sírokból megmentett tárgyak: egy nagy és két kis fibula, egy csat, karpereczek, nyakláncok, gyűrűk, edények (i. h. 1—4. tábla). *A bökénymindszenti temetőből* fibulák, csatok, csüngők, tükör stb. (56. tábla). — A donáti temető 3 sírjából szűrőkanálka, a 4. sírból csiptető (447. tábla). — A *mezőberényi* sírból fibula, fülönfüggő, csat, csíptető stb. (38. tábla). — A *mezőkaszonyi sírból* fibulák, csatok, tükörke, üveggyöngyök stb. (44. tábla). — A *perjamosi sírokból:* fibulák, fülönfüggő, borostyángyöngy, apró aranygyöngy (6—7. táblák). — A *peszéradácsi sírból*, női készség (269. tábla). — A szentesberekháti temető 34., 35., 36., 37. sírjaiból fibulák, csatok, fülönfüggők, gyöngyök stb. (454. és 455. táblák). *b)* Felső vidéken *Hevesmegyei sírból* fibula és csat (441. tábla). — *Szécsényi sírból* csat, gyűrű, csüngő, borostyángyöngy, pálczácska női készségből stb. (48. tábla). — *Tiszafüredi sírból* fibula, karperecz (442. tábla). *c)* Dunántúli sírmezők. A *bezenyei* temetőben a 2., 8., 17., 20. sírból csíptető, gyöngyfibula, csat, csüngő, gyűrű stb. (57. tábla). — A csornai sírokból fibula, csatok, gyűrű, dísztű, tükörke, üveggyöngy stb. (13. tábla). — A czikói temetőben több női sír volt, a 230. sírban volt szitáló korongocska (213. tábla). — A *keszthelyi* temetőkben volt női sírok részletéből csupán félholdas csüngőt idézünk (105. tábla 7. sz.).

Arch. Ert. 1911.

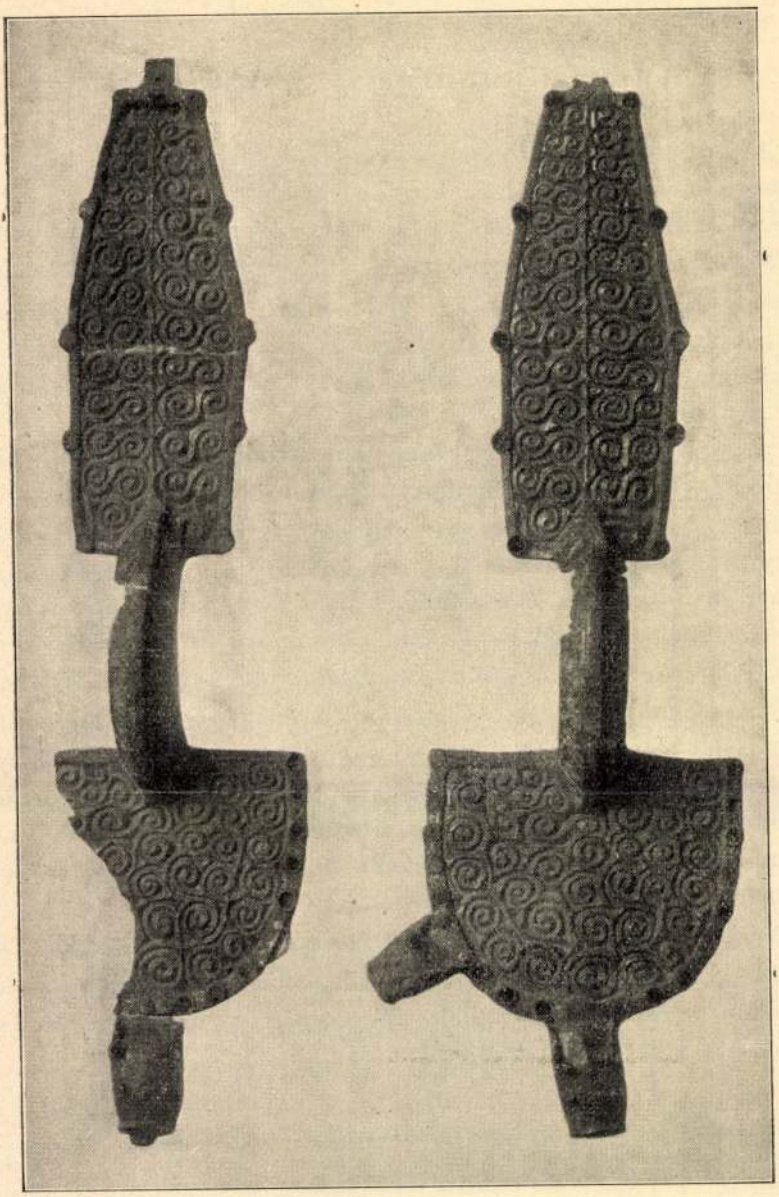

I. 1. és 2 sz.

A fibulák (I. tábla) sajátságos formája iránt eléggé vagyunk tájékoztatva.* Még a római császárság idejében keletkezett a typus és kisebb-nagyobb változásokon ment keresztül, melyek hol a félkorongú fejtagját, hol a félgyűrűs nyakát, hol pedig a tompa szögökben megtörtént szélekkel hosszúra nyuló végső lemezt változtatták, fönntartotta magát jóformán a régibb középkor végéig. A fél korong a gávai pél-

* Alterth. d. früh. Mittelalters I. 317. és köv. lapokon.

dányoknál kicsit megnyúlt és a széléből öt helyen állati fejek állottak ki; ezek a korábbi időszakban ott jelenkező gombok helyébe léptek. A hajlam állati főket léptetni a gomb helyébe már a IV. század végéről való egyik szilágysomlói aranyfibulán volt meg.* Hazánkban máskor is láttunk a fibula szélén állatfőt. A mezőkaszonyi fibulák állatfejei közel járnak a gávaiakhoz,** szintén tompa szájú állat szarvait mutatják. Közömbös lehet, hogy az ötvös szándékát helyesen ismerjük-e föl, ha az állatfőt

I. 3. ábra. *a)* 2. sz. fibula oldalsó nézete.

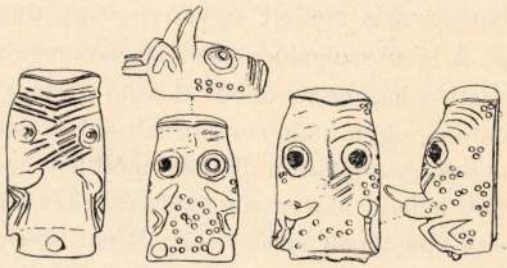

3. 2. 1.

Állatfejek a két fibulán: 1. Az állati fej fölülről és oldalt tekintve az első fibulán. 2. Allati fej fölülről és oldalt tekintve a második fiüulán. 3. Későbbi toldás a második fibulán.

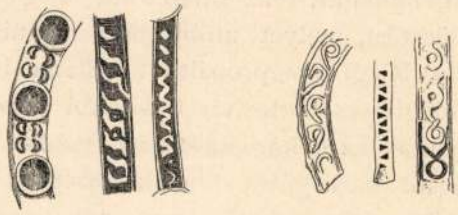

a) *b)* *c)* *d)* *e)* *f)*

II. *a)* részlet a fibula fején, *b)* a nyakon, *c)* a lábán, *d)* részlet a csat tüskéjének az oldalán, *e)* a tüske gerinczén, *f)* a csat lábfelőli lemezén.

tinónak véljük. Technikai szempontból megjegyzendő, hogy az állati főt nem egy tagban öntötték a fibula egészével, de külön és csupán aklákkal erősítették a fibula szélére. Az öt főből, a tengely irányában álló fej nagyobb, a többi kisebb volt; egyik fibulán (2. sz.) megmaradt két fej, a másikon csak egy. Megállapítható, hogy az egyik nagy fej (1. sz.) későbbi pótlás. A fej ugyan meglehetősen hasonlít a másik nagy fej-

* U. o. III. köt. 21. tábla 5. és 23. tábla 14. és 15.

** A mezzáthi fibulák u. o. III. k. 44. tábla 1 *a)*, *b)*.

hez, de abban különbözik tőle, hogy hiányzik róla az a hármasával rakott sok kis beponczolt köröcske, a mivel az első fők aranyozott fölületét diszítették és még inkább szembetünő, hogy a pótlásúl szolgáló fejnek félgömbös idomú kidülő szemeit az alappal egyszerre öntötték, nem apró almandinokból alakították, mint a másik két megmaradt állatfőn. II. ábra.

A fibula fej, nyak és lábtagját egy tagban öntötték, szürke keverékfémből,[1] a fej- és láblemez alját megezüstözték, a fölület felső ú. n. ékmetszetű díszszel borított lapjait megaranyozták. A fej- és láblemezt lécztaggal keretelték be. Az ú. n. ékmetszés egyszerű, dupla vagy közös vonalból kiinduló többszörös körtekercsek idomait mutatja. A nyak két oldalát egymás mellett egyszerű vagy dupla ékmetszésű tekercsek borítják. A lábul szolgáló lemez középső tengelyén végig egymással egybekötött kettős háromszögökből alakuló gerincz vonul, jobbra-balra tőle megközelítőleg egyformán sorakoznak ékbemetszett dupla és többszörös körtekercsek. A sajátszerű diszítési mód lényege az, hogy a mustra az egymás mellett haladó háromszög metszésű két barázda közt emelkedő gerincz vékony vonalában érvényesül; Riegl szerint, a ki legbehatóbban értekezett róla,[2] már a III. század kezdetétől fogva létezik és végig kiséri a régibb középkort. Nem szorítkozik az ötvösségre, de a kőemlékeket és famunkákat is ékítik vele. Elnevezését a favéséstől kapta (Kerbschnitt), de téves a föltevés, hogy onnan származott át a fémművességbe. Úgy vélem, hogy a ponczoló technikának a nyomában fejlődött,[3] az állapította meg a szögös aljú mélyedésekkel járó diszítést, melyet utóbb más technikában, a fémöntésben is megtartotta. Riegl megpróbálta az általa ismert ékmetszésű emlékeknek chronologiai csoportosítását. Utóbbi vizsgálatok révén is helyeseknek bizonyultak az ő korhatározásai. Valószinűleg nem messze vagyunk az igazságtól ha a gávai fibulák korát az V. század közepétől a hatodik század közepéig terjedő évszázadra teszszük. Az antik ízlés mustrái és kézművességi ügyességei ebben az időszakban a barbár törzsöknél is meghonosultak, de úgy, hogy a barbarok alantabb járó ízlése is érvényesül e mintákban. A fibulák nyakának keskenysávú gerinczén talán legtalálóbban lehet az antik ízlés barbár átváltozását észlelni. Az itt bemutatott mustra (a) vonul rajta végig. A sáv ezüstszínű fényes fölületébe nielloból készített mustrát helyeztek. A mustra helyes képe csak két helyen észlelhető: ferdén álló vonalak párhuzamosan ismétlődnek, a közepén körré szélesbül a vonal, a kör közepén még két esetben

[1] Dr. Loczka József n. muzeumi igazgató ő̈r szives volt a 2. számu fibulából származó fémdarabkát vegyi elemzés alá fogni. A megejtett minőséges elemzés arra vezetett, hogy legtöbb a keverékes fémben az ezüst és réz, azonkivül van csekélyebb mennyiségü ólom és horgany.

[2] Riegl: Die spätrömische Kunstindustrie I. 1901. 154. s k. l.

[3] Lásd Alterth. des frühen Mittelalters I. k. 690. l.

látszik fehéren a kör közepe, legtöbbször csupán kinagyoltan adja a fekete folt a mustra sejtelmét. Ime az antik niellotechnikát még ismerik, de nem elég ügyesen kezelik, hogy a szándékolt mustra érvényesülhessen. A lábat szegélyző léczkeret felső sávában is ugyanezt a bizonytalanságot tapasztalni. Csakhogy itt már alig ismerni reá a tervbe vett mustrára, nyilván zig-zeg díszt terveztek, e helyett hullámzó fehér sáv vonul a niellos síkon, de a hullámok szabálytalanok szakadozottan állanak és némelyik idom nem példáz sem hullámot, sem szögöt. A léczet vele együtt öntött körfoglalásokban ülő síma vörös kövek (almandinok?)

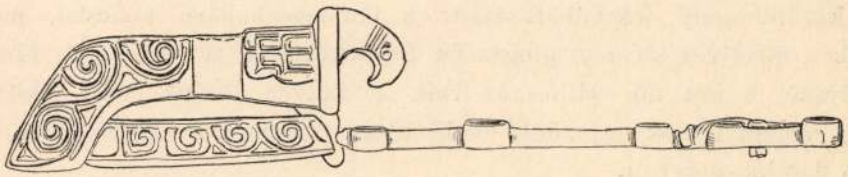

b)

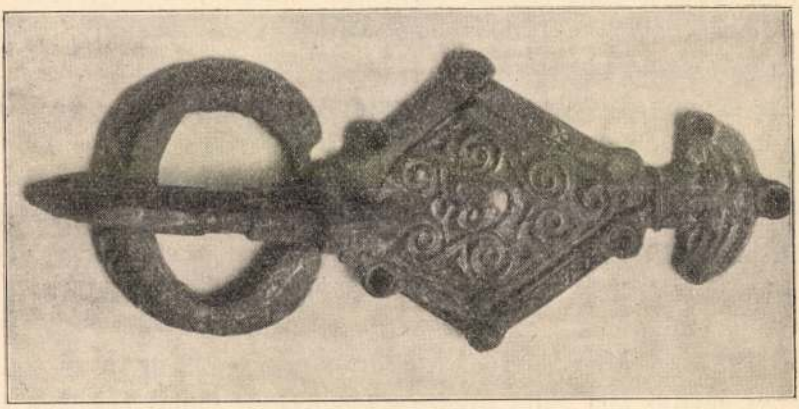

a)

III. ÖVCSAT A GÁVAI LELETBEN: *a)* FELÜLRŐL TEKINTVE, *b)* OLDALNÉZETBEN.

ékítik, a fejtagon is van ily diszítés. A kiemelkedő gyűrűs foglalások közt a léczbe két párosan álló félhold alak van beponczolva, a köz fölületét a félholdakkal együtt megaranyozták. A félholdak szabálytalan idomuak és nem is állanak mindig kellő helyen, ez is példa a barbárok gondtalan kezelésére; viszont azt kell hinnünk, hogy igen ügyes ötvösök tanításának eredménye lehet, hogy a gyűrűkbe helyezett kövek csiszolása oly gondos és hogy a kövek tüzét a kő alá helyezett rovátkolt aranylemezzel (folia) fokozták. Az a tény, hogy a kövek számára nem készítettek külön rekeszeket, mint tették az ötvösök aranyékszereknél, de véle öntötték a fibulával, szintén barbárok kényelmes mívelési módokat kereső műhelyeire utal.

A polygon lemez külső (felső) végén megcsonkult peczeg áll ki, letört az idom, melynek erősítésére szolgált. Úgy véljük, hogy laposan kidomborított állati fej lehetett, talán olyan, a milyen később állandóan mutatkozik, p. o. a bökénymindszenti fibulákon.*

A fibulák tűjének a szerkezete alsó lapján a szokásos. A fejtag tövén három félköridomu lemez egyenlő távolságban párhuzamosan kiáll a főtengely irányában, közepett át vannak lyukasztva, a hengerded sodronyrúgó sodronya ment keresztül e lyukakon és úgy megállott bennük a rúgó, melyből kiindult a fibula megerősítésére szolgáló tű, a nyak befogadta a ruha ránczát, melyen a tű átjárt és a lábtag alján a középtengely irányában állott a félhengerhajlású falacska, melynek a hüvelyes széle megfogta és leszorította a tű végét. A fibulák helyzete a két női vállon az volt, a melyet ábránk nekik adott; a tag, melyet fejnek nevezünk, lefelé állott. A hengerded sodronynak egy kis darabja megvan.

A melltűket nem művelt római asszonyok hordták, de barbár hölgyek, azt a fibulák izlésén kívül már a szokatlan nagyságuk tanusítja. Mostani állapotukban is 29·2 cm-nyi a hosszasságuk, eredetileg talán a 31—32 cmt is elérték.**

Az elhunyt nő öltönyét öv szorította a csipőhöz. (III.) Megtalálták a csatot, megvannak csekély hiánynyal a töredékei. Három tagja úgy illeszkedett össze, a hogy ábránk mutatja. A szíj végén feküdt és rajta erősítve volt a rhombikus idomú lemez; a lemez egyik hegyes csúcsán csőben hajló két ág reá borult a karika hidjára és ugyanazt a hidat a két cső között átölelte a tompa végű tüske tövén kiálló karika. A gyűrűnek ez a pálczás hidja tehát a csat egyik mozdulatlan és két mozgó tagjának az összekötő tengelye. A gyűrű átmetszete hegyes szögű, belül üres, két oldalsó fala belül síma, csak a külseje mutat diszítést. Nagyjából ugyanazt a tekercsekben hajló ékmetszésű mustrát példázza, mint a fibulák fölülete, csakhogy a munka ezúttal valamivel durvább. A tüske vége tompa és reáhajlik a gyűrű elejére, harántos átmetszete nem körded, de háromszögű, hátán sáv tompítja a gerinczet, a csat lemezén a lemezre hajló csőrrel madárfejben végződik. A tüske hátán a sávon váltakozó háromszögű mélyedések sorakoznak (II. *e*), az ezüstfényű alaptól a nielloval borított háromszögök élesen különváltak. A tüske külső oldalán a diszítő mustra egymás mellett sorakozó szabálytalan körhajlású indavégekből alakul, melyek az ékmetszésű háttérből kidomborodnak. Formájukról ábránk ad fogalmat (III. *b*). A rhombikus lemez szélén oly léczkeret emelkedik, mint a fibulák lemezén, a tompa szögökben és a két hegye-

* Alterth. des frühen Mittelalters I. 56. f. 8—10. ábrák.

** Az egyik fibula (I. 1.) fejtagjából egy darabocska van még; lásd Winkler rajzát Muz. és Könyvt. Ért. IV. k. 1910. 228. l.

sebb végek táján ugyanoly kerek keretekben ülő síma almandinok ülnek, mint a fibulákon. A kerek fészkek közt a párkányos keret fölületét niellos hurkokkal váltakozó ezüstsávok ékítették, melyekről ismét csak ábránk (II. *f*) adhat helyes fogalmat. Látni, hogy itt is szabálytalan és majdnem értelmetlen mustra támadt az ötvös elégtelen mivelése következtében. Több gondot fordított az ötvös a bekeretelt középtér diszítésére. Itt az ékmetszésű mustra egymásba fogódzkodó duplatekercsű vonalas indákat mutat. Középett emberi arczot példázó kép domborodik, melyen egy kis jó akarattal megkülönböztetjük a homlokot, a két szemet, az orrt, a száj nyílását és a háromrétű szakált. A csatlemez meze-

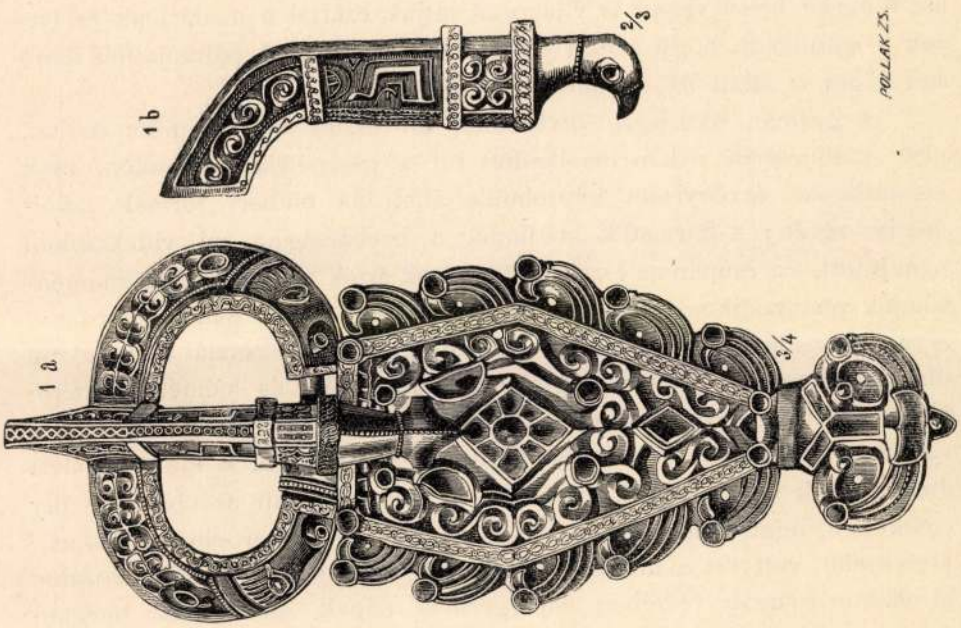

IV. ÖVCSAT MAGYARORSZÁGBÓL A N. MUZEUMBAN.

jét megaranyozták, az aranyozásból itt-ott még látunk egyes foltokat. A rhombikus idomnak külső csúcsából kinő egy nyaknak nevezhető folytatás, ezt harántos lécz különíti el körszelvényű végétől. Ezen a körszelvényű tagon két csőrös madárfej domborodik ki az ékmetszésű háttérből, a két fej legszembetünőbb pontján a körszelvény alsó két külső csúcsán körkeretbe rakott almandinkő ül és egy nagyobb ilyen köves fészek fejezi be a csat tengelyének a végén a körszelvény legerősebb kihajlásán a csat diszítését. Csak a germán állatornamentika sajátszerű primitiv idomaihoz hozzászokott szem birja fölismerni, hogy a két madárfő nyaka e nagyobb kőfészek táján kezdődik és viszont a csőr a kisebb gránátfészkek tájáról hajlik a körszelvényű lap közepe felé, a hol két dudort látunk. A két dudor aklák felső feje, az aklák a csatleme-

zének a szíjra való erősítésére szolgáltak és ugyanolyan két akla volt elhelyezve a rhombuslemez két tompa szögében.

A sajátszerű állati idomok a csat tüskéjén és a rhombus végén már úgy tekinthetők, mint az ötvösségben érvényesülő germán ízlés nyilatkozása, mely hazánkban a VI. századtól kezdve alighanem az itt maradt germán törzsöknél, talán az alföldi gepidáknál tovább fejlődött. A gávai csatnál előbbre haladt fokra emelkedett sajátszerű ízlést bemutatjuk egy más rokon idomú, de jóval dúsabban diszített csaton a nemzeti muzeumból (IV. ábra).[1] Itt világosabb formát öltött a két madárfej a csatlemezének a végén, sőt az ötvös nem érte be a két csőrös fejjel, sorjában ékítette ilyenekkel a hatszögűvé vált lemez külső szélét is; a tüske belső végén is világosan látjuk ezúttal a madárfejet és látjuk a szándékot, hogy a csat gyűrűjének az áthidaló pálczája felé hajló két végét is állati fej módjára alakítják.

A germán barbárság ötvöseinek művészeti hajlama, mint tudjuk, első stadiumában ritkán emelkedett túl a geometriai idomokon, csak lassan-lassan érvényesült képzelmük állati és emberi formák alkalmazása révén; a harmadik stadiumig a barbárság a mi vidékeinken nem jutott, azt csupán az északibb barbárok érték el. Az ő állatornamentikájuk phantastikus világáról, legteljesebben értesít Salin dolgozata.[2] Nyugati országokban a germán stilus középső foka összetalál a meroving dinasztia korával, a miért (leginkább a francziák és németek) meroving stilusnak nevezték; ez ellen Rómer még 1877-ben emelte szavát. A szakértők ez elnevezés túlzó kiterjesztését el is ejtették, mert dinastiáknak semmi közük hozzá, legkevésbé jogosult az elnevezés oly vidékeken, mint hazánk, a merre sohasem terjedt a merovingok uralma.[3] Helyesebb volt ezt a középső fokot, (VI—VII. század) midőn a római birodalom nyugati részében már germán népek, alemannok, burgundok, frankok, angolszászok stb. önálló birodalmakat alapítottak, ethnikus elnevezéssel illetni, mindig azon nép után, mely a késő római közös stilusba belévitte a maga egyéniségét. Arra a kérdésre, hogy a stílusnak hazánkban előforduló emlékeit mily nép nevére kereszteljük, bajos ugyan a határozott válasz, mert nincs biztos történeti alapunk reá, mégis, mivel az Alföldön a hun invasio és a góthok és társaik elvonulása után valószínüleg gepidák laktak, talán addig míg biztosabb elnevezés lehetséges, a gepidák után lehet a második fokot (VI—VII. század) elnevezni.

A sírban volt aranytárgyakat (V. tábla) a fibuláktól és a csattól elkülönítve veszszük szemlélőre, mire okunk van, mely a következők-

[1] Lásd Alterth. d. fr. Mittelalters in Ungarn III. köt. 53. l. I *a*), *b*).
[2] B. Salin. Die Altgermanische Thierornamentik 1904.
[3] Lásd Alterth. d. fr. Mittelalters I. köt. 10. l. és u. o. más helyeken.

ből fog kitünni. Úgy sejtjük, hogy két aranyláncból vannak maradványaink. Három nagyobb lánczszem (V. 1., 2., 3.) vagy pléhes aranygyöngy egy erősebb lánczhoz tartozott és alighanem arról csüngött le a félholdas ékszer. (V. 4.) Lehetett azonkívül a gávai úrhölgynek egy kisebb szemű nyakláncza, talán ahhoz tartozott a szívidomú csüngő, (V. 6.) a lánczot, sajnos, csak egy kis aranygyöngy képviseli (V. 5.). Végül volt a hölgynek még nagyobb, súlyosabb tagokból, borostyángyöngyökből alakított nyakéke, ebből is három szem gyöngy maradt meg.

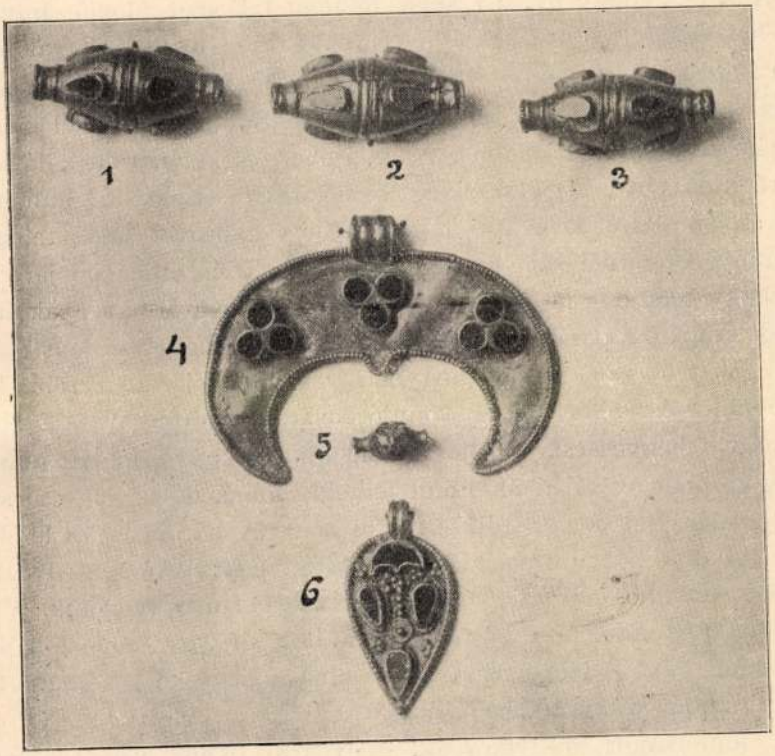

V. ARANYÉKSZEREK A GÁVAI LELETBŐL.

Az aranypléhből készült gyöngyök tojásdad idomúak (V. 1., 2., 3.), a hossztengelyt harántos gyűrűk ékítik, a középső legerősebb kihasaláson és a hossztengely végein, a két nyílás körül hengerded nyujtvány van. Az így bekeretelt két kúpos mezőt egymás mellett állított négy-négy síma falú rekeszbe foglalt hegyes végű, tojásdad, síma fölületű almandin ékíti, úgy hogy hosszú tengelyük a gyöngy tengelyének irányában áll és hegyük a gyöngy lejtős végei felé fordul. Ebből a leírásból világossá válik, hogy ezen a szerény ékszeren a legaprólékosabb részletezéssel érvényesült az a sokszázados gyakorlatban kifejlett tektonikus tagozás és formaérzék, mely a hellen világ óta a római korban is érvényesült

és belément a régibb középkor gyakorlatába. Ugyan ezt a tapasztalást tehetjük a félholdas csüngőnél (V. 4.). A félhold két szarva lefelé hajlik, belső széléből rövidebb csücske ugrik ki a vonalból. Rovátkolt sodrony szegélyzi a síma aranylemez szélét, mert keret nélkül el sem tudja képzelni a classikus ízlés az ily kialakított fölületet. A lemez közepén és mindkét szarván ül kerek rekeszekbe foglalt háromszögbe rakott símára csiszolt almandintáblácskák hármas csoportja. A sodronyos keret megszakításával a félhold felső kihajlásának közepéből négy harántos dudorral ékes hengerded fülke emelkedik ki a lemezből.

Kisebb gyöngy (V. 3.) síma fölületű tojásdad idomú aranyplehből, a hossztengely irányában álló két hengerded nyújtványnyal nagyjából utánozza a nagyobb gyöngyök idomát. Legerősebb kihasalásán gyűrűs dudor harántosan emelkedik ki rajta, több díszt el nem tűr felületének csekély terjedelme. Alakításában csekélyszerűnek látszó, de nem véletlen tény, hogy a zsineg befogadására szolgáló két hengerke külső szélén kissé bővül és széle keskeny gyűrűvel ékes; tehát még ily parányi ékszernél sem mond le az antik ízlés örökében járó ötvös arról, hogy tetszetős látszatot adjon neki. Nyilván azon a nyakláncon, melyből csupán e parányi gyöngyöcske maradt, függött a másik aranycsüngő (V. t. 6. sz.). Alakja hegyben végződő tojásidom fölül kettős dudorú füllel és szélén végig vonuló rovátkos sodronynyal. E kereten belül három hegyes csúcsú tojás idomú aranyrekeszbe foglalt almandin a lemez közepén és alján ül. Fölül félhold idomú, de három csúcsú hasonló foglalású kő helyezkedik el a fül alatt. A három csúcs lefelé áll, a középcső csúcsból aranybőrtűkből alakított egyenes a tengely irányában áll és rovátkos sodronygyűrűbe helyezett bőrtűvel végződik. A négy kő között még finomabb bőrtűkből alakított négyes csoportok ülnek. A technikai csint jellemzi még, hogy mind a négy kő rekeszét a tövén rovátkolt finom aranyszál fogja be.

A fönnmaradt aranytárgyak, melyekről okunk van föltételezni, hogy a kevésbé nemes anyagból készült fibulákkal és csattal egykorúak, mégis technika és ízlés dolgában mások, és azt állíthatni róluk, hogy magasabb igényeket elégítenek ki. Más az almandinok foglalása. Olyan, a milyen a rekeszes foglalás kezdetétől dívik, a mikor minden egyes kő számára elkészült a rekesz és külön-külön reáerősítették a lapra. Más eleme ez ötvösgyakorlatnak a különféle nagyságú apró bőrtűk és a rovátkolt sodrony alkalmazása. Nem egyszer, de következetesen tapasztaljuk, hogy az aranyékszerekbe e finomabb kezelést igénylő technikák érvényben vannak, a mikor a velök járó bronzművekben kényelmesebb, könnyebb míveléseket követnek. Ezt még a Kr. utáni VII—VIII. századi ékszerleletekben is így tapasztalni. Tehát több századon át a leggondosabb technika magaslatán marad meg az aranyat földolgozó

ötvösség. Hasonló állandóságot észlelünk az ékszerek formáiban. Az aranypléhes gyöngy megvolt már a perjamosi leletben,* a stilus kezdetén. A félholdas csüngő, mint valószínüleg babonához fűződő idom még régibb időkbe nyúlik vissza és megmarad az Árpádkorig, talán még tovább. Az apró tagozások, a keretek, párkányos gyűrűk, a szabályos formák, a symmetria meg párhuzamosság mozzanataiban mutatkozó ízlés érvénye is ép oly hosszú időszakon át kiséri az aranyból való ékszerek készítését.

A forma és technika gondossága nemcsak a hosszú időtartam szempontjából jellemző a régibb középkor aranyműveire; azt is tapasztaljuk, ha az ízlés középeurópai elterjedésének a területein végig nézünk, hogy míg a nem nemes fémből készült holmikban a különböző területeken külön-külön helyi ízlés fejlődik, az aranyékszerek majdnem az egész nagy területén hasonlók.

E tapasztalatokból alighanem helyesen az a következtetés vonható le, melyet részben Falke is fölismert már, az, hogy volt ebben a korban (úgy mint minden más időszakban) népies ötvösség és úri vagy udvari ötvösség. Az utóbbinak az anyaga a legnemesebb fém, az arany. Az aranyékszerek alakjainak általános hasonlatosságából más következtetés is vonható le s ez az, hogy aranyékszerekkel bizonyos magasabb műveltségű góczpontok látták el az akkori Európa nagyrészét s e góczpontok egyike Byzancz lehetett. Ez utóbbiról tudjuk, hogy a rekeszes ötvösség itt érte a IX. és X. századokban a méltán csudált byzanczi rekeszes zománczban az ő virágzásának magaslatát. Evvel a felfogással összevág az a történeti tény, hogy Byzancz kezében volt a XIV—XV. századokig a nemzetközi kereskedés, mely vándorló kereskedők és iparosok révén terjesztette árúczikkeit.

A gávai sír aranytárgyaival nemzetközi voltuk tekintetében versenyeztek a borostyángyöngyök, avval a különbséggel mégis, hogy ellenkező irányú utakat járt be a két fajta iparczikk. Az aranyékszerek délről, a borostyángyöngy az északi és keleti tenger felől jöttek. Tudjuk, hogy már a kőkor óta kedvelték az európai népek a rejtélyes ásványt, melyet fénye, színe, átlátszósága, csekély súlya és könnyű megmunkálása miatt kedveltek. Egyik-másik nép babonás erőket is tételezett föl benne. Az antik korban piperetárgyakat faragtak belőle, legtöbbször gyöngyformában lógatták a nyakról. Három gyöngyszem maradt meg a gávai nő gyöngysorából, meglehetős nagyok, mindegyiknek más a nagysága és más az alakja. A régibb középkorból a perjamosi sír borostyánkő gyöngyei az időszakelejéről valók, a legkésőbbiek a bezenyei temető (VII—VIII. század) sírjaiban fordultak elé. A gávai

* Alterth. d. fr. Mittelalters 287. tábla 3. és 7. sz.

gyöngyök e korszaknak mintegy közepetáján, a borostyánkő használatának tanusítják az ország más tájain. Alighanem már az őskor óta hazánk nyugati szélén ment át az északról délfelé vonuló borostyánkereskedők útja Soprony (Scarabantia), Szombathely (Sabaria) volt két góczpontja az antik időben; az út Aquilejában érte az Adria partját. A míg e városok fönnállottak, tehát a régibb középkor századaiban is Sabariát és Scarabantiát tekinthetjük a főhelyeknek, a honnan a Kárpát-alján lakó népek a kedvelt ásványt közvetlenül megszerezhették.

Három bronzszerszám is volt a leletben. (VI. 1. 2. 3.) Egyik stílus forma (VI. 2.), a másik szűrős kanálka VI. 1.), a harmadik csiptető. (VI. 3.)

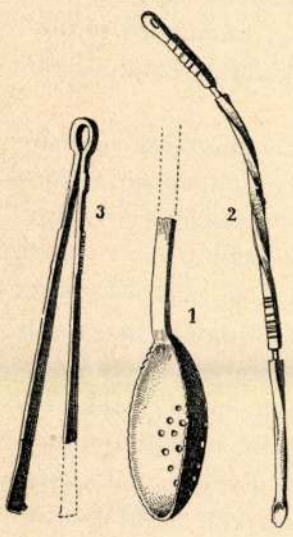

VI. «NŐI KÉSZSÉG» A GÁVAI LELETBEN.

A stílus ép. Stílusnak nevezzük, mert úgy mint az antik stílus kis lapítással végződik a pálcza, ellentétes tompa vége pedig át van lyukasztva, hogy zsinegen lehessen hordani. Az átlyukasztott kanálnak a csészécskéje 3·7 cm. átmérőjű, finom lyukak járják át a falát; nyilván szűrőnek szolgált; a nyeléből mintegy 2 cm. hosszú darab maradt meg. A csipesznek megvan az egybefüggő két megcsonkított karja és egyik karjának a végső szélesbülésének is megmaradt egy darabkája. Közeleső föltevés volt azt hinni, hogy a három tárgy orvosi szerszám. Néha közös gyűrűn lógtak ily szerszámok, máskor csak zsineg vagy sodrony fűzte őket közös csomóba. Peszer-Adácson a csipesz, a pálcza és a szűrő kanál ezüstből való volt (Alterth. III. k. 269. l.) mindegyik eszköz felső vége gyűrűben járt, úgy hogy átjáró karikán vagy zsinegen együtt lehetett hordani. Csiptető máskor is akadt, p. o. Mezőberényen a bezenyei 2. és 17. sírban, a donáti 4. sírban és egyebütt — mindig női sírban. Szűrőskanálkát a 3. donáti sírban találtak és egy szitáló kis bronzcsészécske helyettesítette a szűrőkanalat a 230. czikói sírban. Gyűrűs végű, tehát akasztásra szolgáló pálczácska volt Szécsényben. A keszthelyvidéki nagy sírmezőkben sűrűn akadt stílus és csíptetőt is leltek — de e sírmezőkre nem hivatkozhatunk elég biztossággal, mert nem állapították meg egyenként minden sírnak a tartalmát és így csak valószinűséggel, de nem elég biztossággal mondhatni, hogy ott is női sírok tartozéka volt a három ismert szerszám. Csupán a hazai ismert sírokat tekintettük ezúttal, a hol a három szerszám együttesen vagy külön-külön előfordult, idegenföldi egykorú analogiákra nem terjeszkedtünk, pedig másutt is akadtak — mindig női sírokban.

Azt kell tehát hinnünk, hogy nem orvosi szerekkel van dolgunk,

de a női piperének szolgáltak s így női «készségnek» tekintenők. Herman Ottó vitte be az irodalomba ezt a szót, melylyel a pásztor az ő szükséges szereit, csiholó vasát, kováját s a taplót, a pipaszurkálót, bicskát s egyéb szerszámát, mely tarisznyájában mindig vele van, együttességében jelzi. Úgy képzeljük, hogy nagy szüksége lehetett a jobbmódú barbár nőnek e készségre, annyira, hogy sírjába is vele adták. És itt ismét arra utalhatunk, hogy az idézett sírok, melyekben «készség»-beli szerszámot leltek, a régibb középkor mind a három szakaszába tartozik és nem csak egy vidéken voltak, de egyaránt az ország keleti és nyugati tájaira terjedtek: tehát azoknak használata nem egyes törzsökre szorítkozott, de az itt lakó germán törzsöknél átalán dívó szokásnak vélhető. Egyelőre nem kívánunk a gávai sír tanuságaiból levont következtetéseket tovább fűzni.

Végül őszintén örvendünk, hogy dr. Jósa András ismét oly becses lelettel gazdagíthatta muzeumát.

Budapest, 1911 februarius 8. *Hampel József.*

AZ ÓBESSENYŐI ŐSTELEP.*

A kőtárgyak közet anyagát illetőleg a következő adatok szolgáljanak áttekintésül: balták, vésők és kalapácsok mind quarczból valók, illetve az átfúrt balták között a gabbro, a kalapácsok között a chalcedon-szerű quarcz és a talk is képviselve vannak.

A «vegyes eszközök» anyaga változóbb, ú. m. quarcz, quarczit, gránit, mállott gránit, homokkő, csillámpala, serpentin, gneis, diabas, andesit, basalt és trachit; míg az alaktalan közetdarabok között azonkívül a phillit, szarukő, jaspis, quarcz-conglomerat és choloritpala is előfordulnak. Végre a két «gyalukés» egyike quarczból, a másik — a nagyobbik példány — nephritből való.**

II. Csonttárgyak. A) Szerszámok. *a)* Simítók. Nemcsak mennyiségre, de minőségre nézve is első helyen említendők az edénysimítók. Ezeknek egy typikus példányát az I. tábla 6. sz. ábrája szemlélteti, egész hossza 19·7 cm., a hengeres nyél vége, alul, homorúan kivájt és mint ilyen nyilván a peremszélek simítására használtatott, míg ugyanott, oldalt, a rajzban is jól látható szívalakú mélyedésnek — szintén gyakori — valószínűleg az edények diszítésénél jutott valamelyes szerep. Ugyanazon táblán még több hasonló, csonka simítónak könnyen kiegészíthető rajzát látjuk (I. 2., 3., 4., 5. és 7. sz.). Az I. 8. sz. ábra kanálszerű lapátot mutat, melynek nyele hiányzik. Vannak azután — elég nagy számmal — véső alakú simítók, a melyeknek kihajló vagy egyenes vége néha éllel bir.

* Az első közleményt lásd Arch. Ért. XXIX. k. 146—154.

** A beküldött 359 darab kőtárgy meghatározását dr. Vadász és dr. Löw geopalæontologiai, illetve ásványtani intézeti tanársegéd urak szivességének köszönöm.

b) Tűk és árak. Mint az őstelepek legközönségesebb kézművei Óbessenyőn sem hiányoztak, a hol kisebb állati szárcsontokból vagy agancsvégekből készültek, mindég szabatosan alakítva és simára csiszolva. Átfúrt tű mindössze csak kettő találtatott, míg a furatlanok, illetve az árak száma jelentékeny. Hosszúságuk 5—10 cm. között váltakozik. Két példányt lerajzolva látunk (I. 9. 10.).

c) Vegyes szerszámok. Ide sorozom azon eszközöket, a melyek nagyság és alakra nézve eltérnek a fentiektől és egyrészt az állati bőrök kikészítéséhez, másrészt az agyagedények mértani diszítésénél szükségeltettek, azoknál a széles

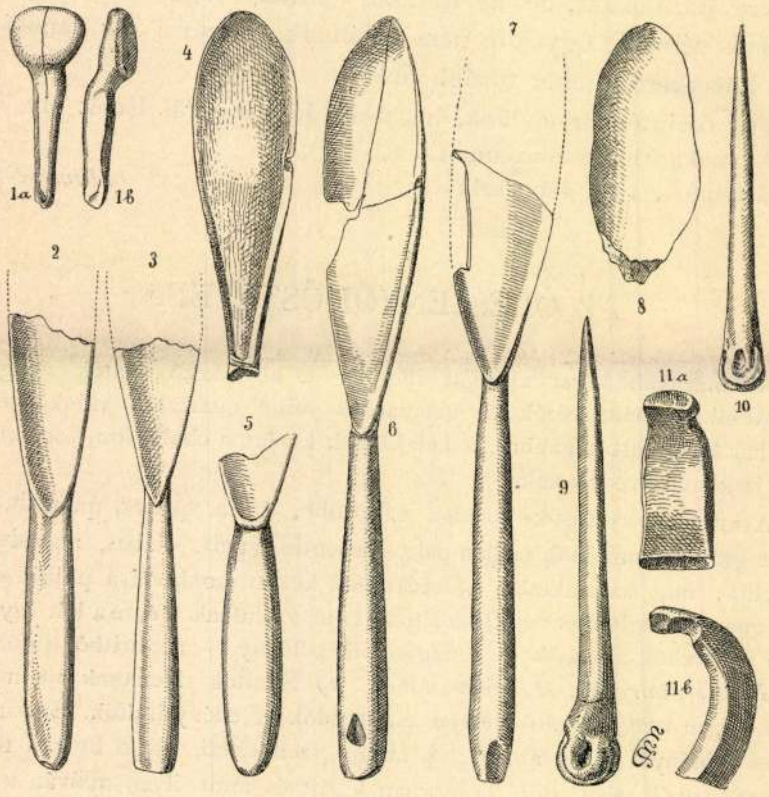

I. TÁBLA. 1/2 n.

lap és a hosszú él — rendszerint állatbordákat használtak e czélra — ezeknél a hegyes csúcs az ismertető jel. E fazekas eszközök annyiban különböznek az áraktól, hogy rendesen szivar alakú és vagy lapos, vagy kerek átmetszetű testüknek mindét vége hegyes csúcscsal bir, néha azonban — stylus-szerűen — csak az egyik, míg a másik lappá szélesedik.

B) Fegyverek. Általában nehezen ismerhetők fel — mint ilyenek. Sem a nyílnak, sem a lándzsacsúcsnak typikus formájával nem találkozunk, jóllehet valószínű, hogy mindkettő képviselve van a csontleletek között. Azon 10—19 cm. hosszú, ár-szerű, eszközökben inkább fegyvert gyaníthatunk, mert a végcsúcs

Nyíregyházi új ref

templom

Dúzs Sándor:

Protestáns új képes naptár

1884-re.

Pozsony, 1883.

Nyiregyházi Samassa-templom

Vas Ujs. 1904. 599. l.

A nyiregyházi Samassa-templom monográfiája. A negyven nagy ívlapon, rendkívül díszes kiállításban megjelent füzet azt a román stilü díszes templomot ismerteti irásban és 49 képben, melyet *Samassa* József egri érsek 1902-ben ünnepelt arany-miséje emlékére Nyiregyházán építtetett s most augusztus 20-ikán személyesen szentelt fel. Az építő-művészeti tekintetben is jeles templomot alaposan s kimerítően megismerteti a füzet szerzője, *Matuszka* Mihály. Kapható a szerzőnél, Nagykállóban 3 koronáért.

NM

400

Nyíregyháza

(Szabolcs m.)

NYIREGYHÁZA (Szabolcs)

ÁG. EV. TEMPLOM egyetlen homlokzati toronnyal, XVIII. század második fele, a XIX. sz. végén átalakítva.

JÓSA ANDRÁS MUZEUM őskori, népvándorláskori tárgyak. Honfoglalási leletei páratlanok: geszterédi (aranykarddal), eperjeskei (2 tarsolylemezzel) tuzséri (tarsolylemez) √ leletek. Árpádkori keresztecskék. Népművészet.

√ anarcsi (korong)

Utazás 1938.

gokat és ámbár a nemzet maga politikailag el volt nyomva a török uralom alatt, mindamellett a szerb nemzeti egyház fenn tudta tartani mind azon jogait és szabadalmait, melyeket a keleti orthodox egyház az ozmán birodalomban eleitől fogva élvezett. Mikor aztán Szerbia ismét föltámadott, vagy inkább ujjá született, a szerb nemzeti egyház ujjáalakitása is égető szükségnek mutatkozott. Meg is történt ez azon konkordatum segélyével, melyet a konstantinápolyi patriarkhával, Constantios-szal kötöttek. E szerződéshez később még egynehány pótegyesség, országos törvény és kormányrendelet járult, melyek a szerb egyház viszonyát a konstantinápolyi egyházfőhöz véglegesen szabályozták. Most már a szerb egyház teljesen független a keleti egyházfőtől s csakis 9000 piasztert fizet annak évenként. Egyéb kötelezettsége többé semmi sincs.

A szerb egyház minden tekintetben megérdemli a „nemzeti" nevet. Papjai mindig jó hazafiak voltak. Ők s különösen a zárdák lakói ápolták a nemzet szivében kitünő, és már a legrégibb időkben szentekké avatott nagy királyai emlékét; ők élesztették és táplálták a nemzetiség és szabadság iránti szeretetet a szolgaságban nyögő honfiak lelkében. Mindez tagadhatatlanul nagy érdemök; de szintoly tagadhatlan bünök, hogy a nemzet értelmi fejlődésére és előmenetelére ugy szólva mit sem tettek. Az igaz, hogy az a sötét árny, mely a rigómezei ütközet után az egész akkori nagy szerb birodalmat elboritotta, a csöndes, mélyen elrejtett zárdák magános czelláiba sem engedé bejutni a művelődés ragyogó sugarait. Ez némi mentségül szolgálhat a zárdák lakóinak. Miként a polgárosultságra fogékony városi élet, miként az ipar és művészet, ugy a tudományok szeretete és ápolása is tönkre jutott a bekövetkezett szomoru korszak alatt. Csernovics Arsennel, az ipeki patriarkhával, a főpapság még a 17-dik században is átmenekült a Száván. Csak a zárdák lakói maradtak vissza, hogy népök szenvedéseit és bánatát megoszszák. Rendkivüli események miatt, de leginkább az elharapódzó tudatlanság és kegyeletlenség következtében, elpusztultak a zárdák könyvtárai s velök együtt az öntanulás és néptanitás szükséges alapja és eszközei is.

Milos fejedelem e részben is megpendité a szükséges reformokat, mihelyt a szabadságharcz be volt fejezve. Érdekében állott, hogy midőn a szerb hierarchiát ujból életre keltette, egyszersmind annak függetlenségét is biztositsa Konstantinápolytól. Nemzeti érsekeket és püspököket nevezett ki, az állam vagyonából adományozta őket, sok templomot helyreállitott s az egyes zárdák helyzetén könnyitett. Hanem azért eszébe sem jutott, hogy régi, terjedelmes birtokaikat visszaadja. Ő, ki semmiféle világi hatalmat nem tűrt a magáé mellett, sokkal okosabb volt, hogysem kényszeritő szükség nélkül a hatalmas eszközökkel rendelkező papi osztálynak megengedte volna államában államot képezni.

Jelenleg 121 barát és 41 zárda van Szerbiában. A barátok maguk választják főnökeiket (arkhimandrita) és nőtlenségben élnek. A zárdák önálló jogi személyek. Némelyik zárda kiváló szerepet játszott Szerbia mind régi, mind ujabb történetében. Ilyen például a vracsevszniczai kolostor, a szerb szabadság bölcsője. Lépjünk be a zárda téres belsejébe. Épen vasárnap reggel van. A korai óra daczára is élénk sürgés-forgás uralkodik már a terjedelmes udvaron. A zárdaharangok hajnali zenéje nagy népcsoportot gyüjtött össze a közel fekvő hegységek meszes, kopár sziklái közül. Alig törhetünk magunknak utat a tolongáson keresztül azon szerény kis házhoz, melyben az arkhimandrita lakik. De im ott jő maga. Magas, méltóságos alak, sötét, bő redőjü barátruhába burkolva. A vörös, széles selyemöv ki-kivillan a hátravetett felöltöny alól és a nap sugarai egy nagy aranykeresztet világitanak meg, melyen a fölfeszitett megváltó látható. Fekete szakállával s még sötétebben fénylő szemeivel oly tökéletes, komoly férfiui szépséget tüntet elő, a milyet csak a „Szent hegyen" vagy az Olymp viránvain láthatnánk. Magas méltóságának mindenféle külső jelei nélkül is azonnal fölismerhettük volna benne a zárda lelki fejdelmét. Fájdalom! arczának hideg, bár szabályosan nyugodt, szigoru, mintegy márványból vésett vonásaival társalgásának hangja és tartalma nagyon is összhangzó. Mennyi tudatlanságot árul el még olyan dolgok és viszonyok körül is, melyek hozzá legközelebb állanak; értjük zárdája multját. Az egész népes szerzet lakói között alig egy barát képes a freskófestmények ó-szláv föliratait elolvasni és megmagyarázni. — Most azonban már a szerb kormány vallás- és közoktatási osztálya is hozzáfogott a reformokhoz, hogy két század elmulasztását a lehetőleg minél előbb helyreüthesse. Egy 1862-ben kibocsátott miniszteri rendelet meghagyta Szerbia püspökeinek, hogy az iskolázatlan barátokat zárdáik költségén a szükséges kiképeztetés végett azonnal a belgrádi papnöveldébe küldjék.

A vracsevszniczai zárda, mint emlitők, igen jelentékeny szerepet játszott kivált az utóbbi időkben, a szabadságharcz alatt. Ott mondották ki legelőször az elszánt bajnokok és nem kevésbbé vitéz, erős lelkü papok, hogy a vallás és a papság a szerbek nemzetiségével és szabadságával együtt fog élni és halni. Melentie, az akkori arkhimandrita — neve mindig hálával környezve fog a szerb nemzet szivében élni — volt az első, ki a harczvágyó szerb csapatok élén karddal és kereszttel kezében lelkesité a különben is lelkes bajnokokat, a kik virágvasárnapján Takovonál Milost felszólitották, hogy a törökök jármát zuzza szét. Ők mentek, láttak és győztek. A hon szabaddá lett, a rigómezei gyalázat le volt mosva, meg volt boszulva! Megboszulva a legnemesebb lelkesedés tüze által, mely azon szent helyen lobbant lángra és ápoltatott, melynek alapitását a monda a rigómezei ütközettel hozta kapcsolatba. És ez a szent hely a vracsevszniczai zárda volt. *S. L.*

A ragályterjedés élő okai.

Hogy a test tisztántartása az egészségre nézve nélkülözhetlen, s hogy az ugynevezett ragályos nyavalyák nem minden emberre ragadnak egyformán, — e két tényt már régóta tudják, de nem ám azt, hogy miért van ez igy; már többféleképen magyarázgatták s egészen még sohasem fejthették meg eddig. Most azonban — hála a kitartó szorgalomnak, — ugy látszik, közelebb állunk a czélhoz.

Dr. Lemaire, egy Páris közelében levő katonai kórház orvosa, a beteg-szobák levegőjét vizsgálgatva, s azt az udvar levegőjével összehasonlitgatva, ugy találta, hogy az előbbiben számos u. n. parányi állat- és növénymagvak úsztak, melyekből már 6 óra mulva teljesen kifejlett *bacteriák*, *vibriók* és *monasok* zajongtak azon kis víztömegben, mely e levegőbeli vízpárákból származott. Ellenben az udvar levegőjében, melyet pedig az épület közeléből vett, sokkal kisebb számban voltak e parányi lények magvai.

Azon körülményből, hogy a betegek közelében számosabban voltak e parány-lények petéi a levegőben, mint az udvaron, dr. Lemaire természetesen azt következtette, hogy ezek szaporodását a bent fekvő betegek segitik elő. Megvizsgálta tehát legelébb is azok testét különböző részeken, s a bőrről bizonyos zsiros anyagot szedett le, s ezt nagyitó üveg alá véve, ugy találta, hogy e szerint azoknak testén, kik bár csak 8 vagy 10 óra óta nem mosódtak is, *egész parányi gombaerdők s állatseregek tanyáztak*, s ezeknek magvai és petéi voltak azon alig látható *sporák*, miket a szoba és udvar levegőjében talált.

Hogy ezen parányi lények petéi és magcsái miként jutottak el aztán a környező légkörbe az emberi testről, — az még nincs kideritve, de hogy az emberi testről jutottak, az e vizsgálat szerint, melyet dr. Lemaire a franczia akademia elé terjesztett, — kétségtelen, egyfelől azért, mert a levegőbeli petékből ép olyan állatok fejlődtek ki, a minők a bőrön tenyésztek, másfelől pedig azért, mert a *betegek lélegzetét* is megvizsgálván, azokban is ép hasonló peték találtattak kilehelve.

E peték és magcsák tovább tenyésztésére aztán csak nedves melegség kivántatik, a mit pedig a tisztátalan emberi testen könnyen feltalálnak, s ha a kipárolgás és rálehellés által más testre jutnak át, oly hihetetlen gyorsasággal szaporodnak, hogy csak egy párból is milliók lehetnek nehány óra alatt, és épen e gyors elterjedési képességök által idézik elő az u. n. ragályokat vagy miazmákot, ott és akkor, a hol és a mikor a levegő állapotában, vagy az emberi test tisztátalanságában, vagy mindkettőben együtt feltalálják a kifejlésükre szükséges feltételt, a nedves meleget. — Ugy látszik azonban, hogy a levegő villanyossága is nagy befolyással van terjedésökre, mivel a mint Mr. Glaisher észlelte, valahányszor azon szürkés köd, — mely a ragályos vidékeken szokott megjelenni, s a ragály anyagaul vagy talán inkább állatkáiul tekinthető, — a London melletti park fái között észrevehető volt: rendesen feltünően csekély villanyosságra mutattak a levegőben a meteorologiai eszközök.

Hogy különben a levegő mindenhol és mindenkor tartalmaz többféle ily parány állat-petéket, azt ugyancsak több jeles franczia vegyész ujabb kutatásai kétségtelenné teszik. A legerősebb nagyitásnál is ez alig látható petécskéknek tulajdonitandó aztán sok olyan élettünemény, melyet eddig megfejthetlennek találtak. E parányi tojások, melyeknek milliói hevernek néhol a butorokra szállott finom por között, mihelyt valamely nedves helyre jutnak, a legelzártabb térben is tenyészetnek indulnak, csak kevés élenyt kaphassanak kifejlődésük alatt.

És épen ezen anyag, az éleny az, melynek eltávolitása által legbiztosabban meg lehet akadályozni kifejlődésüket. A befőtteknél például, ha igen nagy melegnek tettük ki az edényt, ez által egyfelől a 100 C°nál nagyobb hőmérséknél — a minő a forró vizé — magokat a tojásokat duljuk szét, másfelől pedig magában az edényben levő közönséges levegőt szoritjuk ki annyira, hogy a gyümölcscsel, vizzel stb. bejutott pete nem kaphatja aztán meg a kifejlésére szükséges élenyt. Valószinü azonban, hogy később az állatok magok is képesek magoknak élenyt fejteni a folyadék vagy nedv-tartalmu anyagokból, s ép ez által idézik elő azok felbomlását.

Sokan e parány-állatok megjelenését nem igy, petékből származásuknak, hanem u. n. *önkéntes előállitásuknak* tulajdonitják; azaz: azt hiszik, hogy ha különböző élettelen anyagok, pl. viz, gyümölcs, hus, lég stb. bizonyos, előttünk még ismeretlen arányban *egyesülnek* egymással, belőlök élő lény állhat elő. A legegyszerűbb növényekre, mint a *gombák*, *mohok* és *álgákra* nézve ezt valóban sok tekintélyes vizsgáló is elismeri s állitják, hogy kedvező körülmények között e parány növények egymásba még által is változnak, igy péld. Kützing és Schafhausen tanárok saját szemökkel látták egy álgának mohvá átalakulását.

De az *önkéntes keletkezés* barátai ezen tényre, s azon sokszor észrevehetetlen csekély különbségre támaszkodva, mely a legtökéletlenebb növény és állat között van, egy lépéssel még tovább mennek, s azt mondják: hogy mint a parány-növények, „ép ugy keletkeznek parány-állatok is mindenütt, hol felbomló szerves anyag jön a levegővel érintkezésbe," és valamint a növények, ezek is ép ugy átváltoznak, pl. a *monas*, — mely a legparányibb állat s mintegy $^1/_{2000}$-ed vonal nagyságu, — *amoebává*, *chilodonná* stb. Sőt — ugymond Fach — e növények és állatok gyakran áthágják azon csekély határt, mely e tökéletlen lényeket egymástól elválasztja, s a szükséges feltételek teljesültével a növényből állat, s ebből megforditva növény lehet, mint pl. azon *Empusa muscae* nevü parány-gomba, mely Dr. Cohn szerint őszszel a legyek vérében képződik, s azok dögét idézi elő, a legujabb észlelések szerint könnyen átalakul *Mucor mucedo*, és *Achlya proliferá-vá*.

E magyarázat szerint aztán — melynek zászlóvivője *Pouchet* franczia tanár, — fel volna fedezve az életforrás, mely a földön rombol és teremt, szakadatlan volna a rokonsági láncz a lelketlen sziklától a rajta épitő emberig. Hogy a földalakúlás őskorában mindez igy volt, s megtörténhetett, — hogy az akkori óriás légnyomás, magas hőfok, s hosszú századok alatt a szervetlenből szerves, vagyis az élettelenből élő lehetett: — azt *Berthelot*, párizsi tanár kisérletei is hihetővé teszik. De hogy még napjainkban is birna földünk, — hogy ugy szóljunk, e teremtő erővel, s hogy most is születhetnék itt élő az élettelenből, — annak fájdalom, a tapasztalás ellene látszik bizonyitani, mivel mindazon esetekben, a hol csak eddig élőlények előállását vették fel, ha jól megvizsgálták azokat, mindig ugy találták, hogy az állatok petékből származtak, a melyek pedig már magok is csak élő lények terményei lehetnek. A csalódást rendesen az szülte csak, hogy ezen parány-lények petéi hosszu időig képesek kifejetlenül, de azért életben maradni, s csak ha azon tárgy, melyre jutottak, a nekik kedvező körülmények közé kerül, akkor támadnak életre ők is.

Bármint legyen azonban e még eldöntetlen kérdés megfejtve, annyi kétségtelen dr. Lemaire ama vizsgálataiból, hogy midőn e parány-állatok és gombák nagyszámuk miatt ragályt idéznek elő, — mert ragály más okokból is származik, — *főleg a tisztátlanság* az, mely terjedésöknek leginkább kedvező. Azért kivált a meleg, nedves nyár-őszi hónapokban körültünk mindennek, de főleg az az emberi test *minden részeinek* tisztán tartását nem lehet eléggé ajánlani, ha már több egészségtani okok nem kivánnák is ezt; mert mint anny;

Vas. Ujs. 1868

A nyiregyházi evang. templom.

Ha az utas a Nyir vidéken Nyiregyháza felé közeledik: meg fogja lepni a város fölött uralgó nagyságban és magasságban kiemelkedő ev. templom, mely, hogy nagy hasonlattal éljünk, mint a kölni dóm környezetéből, ugy tünik ki a mellette kunyhókká törpülő házak sokaságából, mintegy igazolván a város nevét, hogy az az egész Nyirnek egyháza.

Azonban nem e templom adta a városnak nevét, mert Nyiregyháza városa már régen állott, mikor e templom épült. Nevét alkalmasint az igénytelen, semmi más mint ódonsága által kitünő, ref. kis templomtól kapta, mely egy benne látható felirat szerint már 1654-ben javitásra szorult, tehát már több mint kétszáz évvel ezelőtt régiség volt. Alkalmasint e kis templom a Nyirség első, azért nevét adó egyháza. Azonban lehetséges, hogy városunk eredete Szent-István koráig vihető fel, ki is egy királyi rendeletben meghagyta volt, hogy minden vidéken bizonyos számu közönségnek egy-egy temploma, egyháza legyen. Azonban azt nem tudhatni, *városunk* helyén volt-e ekkor a „Nyir" egyháza vagy másutt.

Általában a város egész multját sűrü homály fedi, mely csak a mult század közepe táján kezd világosodni. Mindössze annyit tudtunk ama sötét korszakról, hogy a régi Nyiregyházát tiszta magyar nép lakta. A város azonban vállalkozó demokratikus törekvésénél fogva a megyével és kormánynyal ellenkezésbe jött és törvényileg *feldulatott.**) Népessége ennek folytán annyira csökkent, hogy a 18-dik század elején nagy kiterjedésü határának nagyobb része parlagon hevert.

Nyiregyháza evang. templom.

Ugyan e század közepe táján Nyiregyháza földesura Károlyi Ferencz gr. lovassági tábornok volt. Ez 1742-ik évben a megyéhez telepitési engedélyért folyamodott. Kérelme helyben hagyatván még az évben Szarvasra rándult, a békési munkás és takarékos ev. szláv gazdák egy részét telepitési tervének megnyerendő. Ez sikerült is neki s igy 1753. mintegy 300 ev. szláv család Nyiregyháza mostani helyén telepedett meg. A legnagyobb kontingenst maga Szarvas szolgáltatta, kikhez Csaba, Mezőberény, Orosháza és Komlós községbeliek is csatlakoztak.

Károlyi megigérte volt a telepitvényeseknek, hogy szabad vallásgyakorlatot biztositand nekik. Igyekezett is igéretét beváltani, a mennyiben rajta állott; azonban az idő türelmetlen szelleme igérete teljesitésében nagyon gátolta. Kezdetben az uj község ev. telepitvényeseinek csak *nádból* épült imaházban volt szabad isteni tiszteletüket végezni, még igy is lelkiismereti szabadságok gyakorlásában gyakran háborgattatva.

Mária Terézia halála után a felvilágosodottabb II. József alatt sikerült nekik végre szilárd anyagból való templom épithetésre engedélyt nyerni. Felküldték az épitendő templom alaprajzát. Ekkor odafen ugy vélték a nyiregyházi ev. egyházat és az uralkodó szabadelvüségét kijátszhatni, hogy az alaprajzot azon megjegyzéssel küldték vissza, miszerint oly egyszerü és kis templom épitését nem engedélyezik. Ezen leirathoz pedig egy más nagyobbszerü és költségesebb tervet csatoltak; csak ha ezt fogadja el az egyház, szabad az épitkezéshez fognia. Ennek az egyháztagok szivből örvendtek; mert magok is eleitől fogva nagyobbszerü templomot óhajtottak volna épiteni; de nem reméltek ilyennek épitésére engedélyt nyerhetni. Hozzá láttak és minden erejük megfeszitésével harmadfél év alatt az inkább nagy, mint szép épület készen állott.

Talpkövét 1784. márczius 25-kén tették le; 1786. okt. 22-kén pedig felszentetett. A templom hossza 24 öl, szélessége 14 öl, s padjain 3324 személy talál ülőhelyet. A torony 180 láb magas és sugár tetszős alakja, valamint az ujabb időben készült szép bádogfedele által a várost nagyon disziti. A templom teteje, ablakai, falai mindennemü átalakitáson mentek azóta át, azonban nem sikerült eddig a templom mogorva külsejét a jó izlés igényeinek megfelelőbbé tenni. Kellemes hatással lesz erre nézve is a gyönyörű két éves hársfa ültetvény, mely a templomot környezi.

E tekintetben valóban szükség volna, hogy minden község lendüljön egy kissé; az isten háza és a temető körül legalább ültessenek fákat, hogy ne álljanak azok oly rideg kopáron.

Az isteni tiszteletet két rendes és egy segédlelkész vezeti. Kezdetben kizárólag tót nyelven folyt, jelenleg azonban minden második vasárnap a tót isteni tisztelet után *magyar* is tartatik. Az egyház az anyakönyv szerint 1861-ben 13,286 hivet számlált. A nagy templomhoz tehát nagy egyház is tartozik, mely hazánkban az evangeliumi egyházak között minden esetre az elsők közé tartozik.

A közölt képet a nyiregyházi ev. tanitó-képezde egyik derék tanitványa, Habzsuda Dániel, rajzolta.

Dr. E. G.

Vasárnap reggel egy szerb zárdában.

*) Lásd: Corpus juris 1618: 48, 1635: 68, 1638: 67, 1647: 30-ik törvényczikkeket.

Szerbia állami és társadalmi életéből.

V.

Papok és barátok Szerbiában.

A szerb fejedelemség területén lakó szerbek mindnyájan a keleti egyház hiveinek vallják ma-

Nyregyháza

Írta ZSINDELY FERENC

Eleintén más madár nem is szól, csupán a fülemüle. Hanem abból száz is. Csattogásuk hol itt, hol ott lobbanik fel a némaságban, akár tűzijátéknak szikrázó rózsája. Amikor kihúnyt, körötte mintha még süketebbre mélyülne a sötétség.

Holott a szigetvilágban nincs csendesség soha. Most is: a messzeségben szakadatlanul karicsol egy nádirigó, versengve forgatja a kereplőjét ezernyi béka és brummog az ungok távoli nagybőgője. Azonfölül a parti fák lombjáról szaporán hullik még a zápor és valahol az öreg Duna sodrában zúgnak a rohanó vizek. De ez a sok apró, kusza nesz a távolban úgy összesímul, mint szőnyegben a szálak. Világ végén, valóság határán feszül belőlük óriási kárpit, fekete égtől fekete földig ér, fínom a szövése, fakult a mintája s hogy mögötte vajjon mi lehet? Talán a semmi.

A csend azonban itt nyujtózik előtte. Benne énekelnek a fülemülék és benne csúszik a csónak símán lefelé. Egy-egy csillag olykor előragyog, hullám lágy hintáján kicsit ringatódzik, ismét csak elbúvik. Mert a vihar nem ült ám el végképpen. Villog az ég alja köröskörül és hol innen, hol onnan mordul vissza mérgesen a dörgés.

Törődnek is a fülemülék vele! Valamely mélyfekvésű és alkalmas torokhangra reáhelyezkednek, akár uszoda ütemes deszkájára a műugrók és rajta addig-addig lendítik neki magukat, hogy végül olyan káprázatos bukfencet vágnak ki, mint a pinty. De még sokkalta különbet! Szinte hallani a csendnek csobbanását, mikor beléje zuhannak.

A többi madár még alszik. Part alól némely vadrécék a csónak jöttére ugyan fel-felriadoznak, hápognak is párat, de rögtön leszállnak. Hová is mehetnének a nyomorultak? Éjszaka van még.

Azonban egy fácánkakas nem bírja kivárni a végét. Elkiáltja magát türelmetlenül: mi lesz már? De mivel szavára senki sem válaszol, úgy megszeppenik a saját bátorságától, hogy a második kurjantással inkább vár még egy sort.

Eközben pedig megszólal valahol az első kakuk. Ráfelel a másik tüstént, rá a harmadik is, negyedik és mindenfelé csupa kakukkolás a sötétség. Bár keleten, ahol a mennyek és földek összeérnek, ott mintha lassacskán pitymallanék már. Ott a keresztúton mintha megállt volna a halavány hajnal és gondolkodnék, hogy ugyan merre is induljon? Csenevész létére mégis inkább a meredeknek kapaszkodik neki, égnek boltozatján kezd mászni felfelé.

Így hát a föld csupa homály még és éjjeli pára, ellenben a magasság egyre foltosabb: pávakék tengeren lompos fellegek úsznak ott, árnyékos szigetek. Közöttük egyre mélyebbé válik a kékség, egyre átlátszóbbá, zöldesebbé — jaj, dehogy is víz ez, selyem, selyemfüggöny, szelíden fénylő áhítat, a színe meg olyan, mint az üdvösségé! Láttára le kell kapni a kalapot. Tárva az ég kapuja s a láthatatlan Istent nem leplezi egyéb, csupán ez az áttetsző, tengerzöld lepel.

Fekete rigók és húrosak tele tüdővel fújják meg egyszerre a mélyhangú flótát. Zsoltár van a kótájukba írva, komoly és méltóságos dallam. Az első egy-két taktusát hiszen le is billegetik ők belőle szabályosan, de tovább nem futja a fegyelemből: elsietik a többit, feljebb is srófolják, frissebbre cifrázzák s lám nem is bírják rendesen befejezni, mert haszontalan gyerekek módjára elnevetik a végét. Azután nagy ájtatosan kezdik elölről megint.

Hát a vörösbegy nem ilyen. Szava halkabb, mondókája kevesebb, nótája szomorúbb. De az Úristenhez teremtett lélek nem beszél nála igazabban. Őt hiába kísérti meg csüggesztő ködével a tél s most hiába csiklandozná pajzánkodásra május. Ohó, nem játék s nem tréfa az élet! De

A magyar vadászirodalom remekműve
ZSINDELY FERENC
DUNÁRUL FÚJ A SZÉL
FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

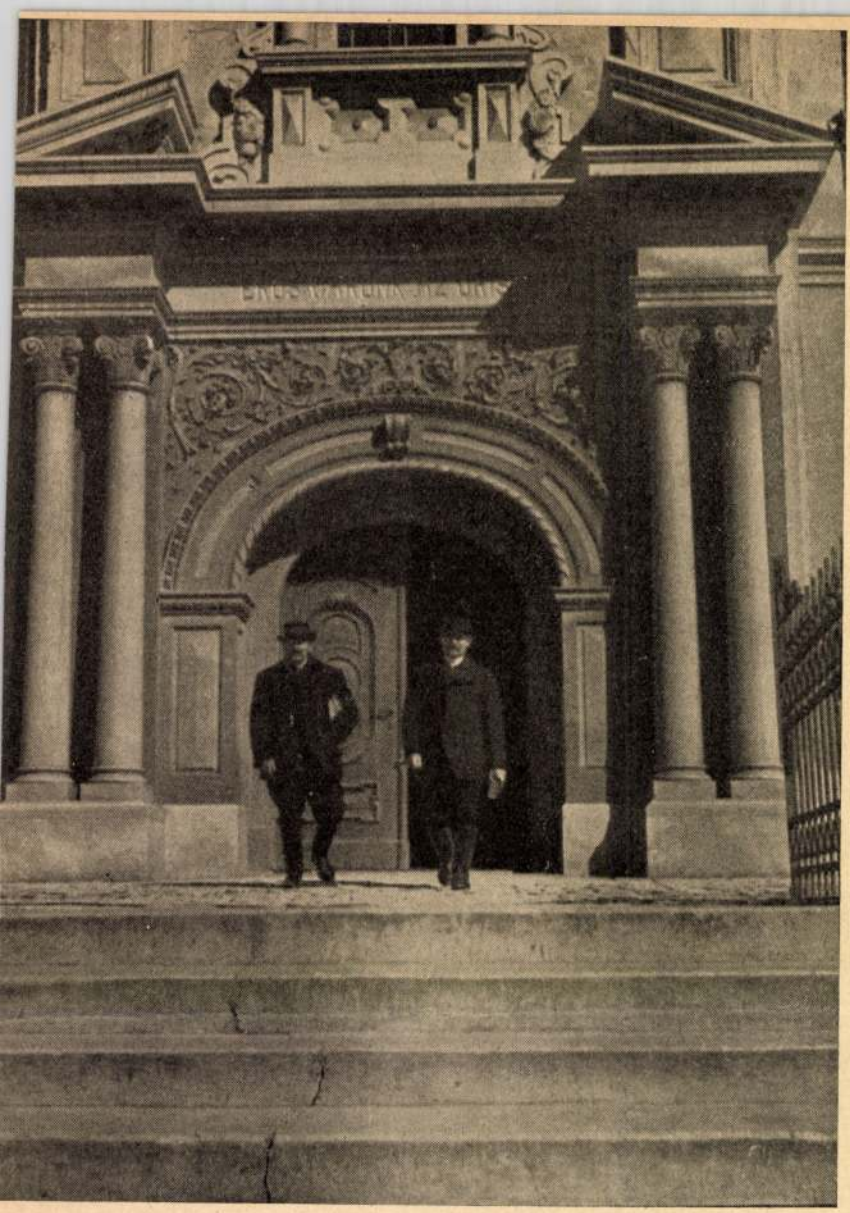

A nyíregyházi evangélikus templom főkapuja
Dr. Fekete József fényképe

épület. Figyelemreméltó szobraink is akadnak, nevezesen Kisfaludi-Stróbl két műve: a Hősök emléke és a Venus-szobor, továbbá Kovács István és Kossuth szobra ; de valamennyit túlhaladja Kallós Ede Bessenyei Györgye, ez az ércbeöntött élet, tele egész elgondolása mélységével és kifejező erejével.

Érdekes, hogy nem a Bessenyei-Kör létesítette ezt a szobrot, hanem a szobor hívta életre a Bessenyei-Kört. Szabolcs vármegye szülöttje a nagy úttörő, de hamvai ma már a mi temetőnkben nyugszanak ; Benczúr Gyula pedig, a színek mestere, Nyíregyházán látta meg a napvilágot, s mi nem pihenünk meg addig, amíg haza nem hozzuk az ő maradványait is. Mind a két nagy név kultusza a mi feladatunk ; s ha vannak íróink, Bessenyei példáján buzdulnak, s ha vannak művészeink, Benczúr lelkéből merítnek ihletet.

A sok «van» mellett pesze a «nincs» se ritkaság. Van kultúránk, de nincs kultúrpalotánk ; van repülőterünk, de nincs testnevelő-csarnokunk ; van csatornánk, de nincs vízvezetékünk ; van hírneves feles-gazdaságunk, de nincs földmíves-iskolánk ; van piacunk, de nincs vásárcsarnokunk ; van sok tervünk, de nincs elég pénzünk. Szép hímes rétjeink, gazdag gyümölcsöskertjeink, szőlőink javarésze a szomszédos területekre nyúlik át ; viszont az is igaz, hogy a hajdúdorogi püspök Nyíregyházán lakik.

Számos társadalmi és közintézményünk szolgálja a nemzeti gondolat, magyar művelődés, jótékonyság, egészségügy országos érdekét. Ez utóbbinak főtényezője szép tölgyerdőnk és üdítő Sóstónk, ahol már nem taligák futnak, hanem autóbuszok száguldanak. Itt álmodozom, mert szeretem az erdőt, a nyírségi erdőt dalos madarával, szeretem a rétet, a szabolcsi rétet tarka virágával. Minden enyém itten, amit a jó Isten kedvében teremtett ; én érzem legjobban, ami benne dobban : a teremtő lelket!

a lányt pedig sehol se fenyegeti komoly veszedelem, mert önérzetének pajzsán kívül a közvélemény ellenőrzése is hathatósan védelmezi.

A Felvidékről beszivárgó iparosaink és kereskedőink kiváltságolt várossá fejlett községünk polgáriasodásán nagyot lendítettek; értelmiségünk jelentékeny része is idegenből verődött össze a szükségletnek megfelelő arányban. Szerencsés alakulás, hogy e három tényezőnek egybehangzó lelkisége olyan polgártípust teremtett meg, amely felismerte a maga hivatását s odafejlődött, hogy helyes elgondolással nagyobb feladatok kitűzésére és nagyobb eredmények megközelítésére is rátermett.

Nyíregyháza lelkisége elsősorban abban nyilatkozik meg, hogy a hitélet elmélyítésében minden felekezet megteszi a magáét. Családalapításnál olykor kavarodást idéz elő a keveredés, de nem annyira, hogy végképp felboruljon a felekezetközi békesség. Egyik hajdani öreg katolikus papunk kollégája névünnepén lakásán kereste föl az evangélikus lelkipásztort és így köszöntötte őt: «Maradjunk mi a régiek és ne írásban érintkezzünk, mert élőszóval jobban megismerjük és megszeretjük egymást.»

Ugyanez a lelkiség tette Nyíregyházát az iskolák városává. Közigazgatási és tanügyi hatóságaink versenyezve gondozzák a közművelődésnek e drága virágoskertjeit. Elemi, közép- és szakiskoláink mindenképp versenyképesek; főiskolai jellegűnek csak a jegyzői tanfolyam tekinthető, s megérdemelné, hogy «közigazgatási akadémia» néven tisztelhessük. Egyébként sok értékes oktatás hangzik el a nemzeti népművelés érdekében igen nagy gonddal szervezett változatos előadás-sorozatainkon is.

Fejlett műízlésre vall szép templomaink mellett számos középületünk sorában a nemesvonalú városháza, a művészi kiképzésű vármegyeháza, nyírvíz-, takarék- és Luther-palota s a legtöbb iskola-

A hagyomány: Talyigás
Dr. Fekete József fényképe

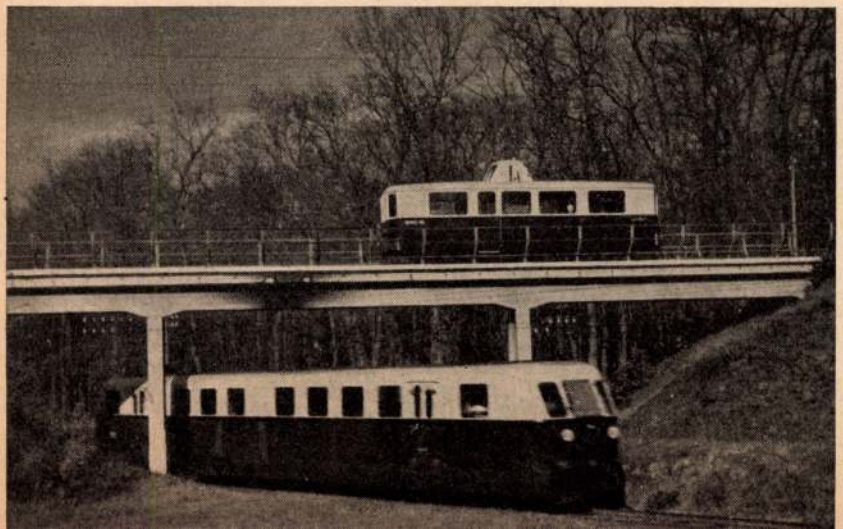

A haladás: Kisvasútl és MÁV sínautóbusz
Dr. Fekete József fényképe

földnek, amelyen ősei zsellérekül tengődtek. Nem is volt rá eset talán sohasem, hogy nyíregyházi föld idegen kézre került volna ; de pénzintézeteink sem tartják kockázatosnak gazdáink támogatását a birtokszerzésben. Olyan fajta ez, amely nem kiuzsorázza a földet, hanem igazán szereti s megmunkálására jószágait is féltő gonddal neveli.

Megélhetésük biztosítása után szabadságuk megszerzéséért verejtékeztek fáradhatatlanul. Örökváltságuk lefizetésével jóval előbb kiemelkedtek jobbágy-sorsukból, mint ahogy azt a negyvennyolcas törvény rendelte el. Nem politizáltak, mert ezt ma is az urak huncutságának tartják ; egyszerűen negyvennyolcas magyaroknak vallották magukat, mert csak ezt a pártot tekintették a szabadság és függetlenség zászlóhordozójának. A hatalomtól sohase féltek, március tizenötödikét minden időben megünnepelték.

Vallásgyakorlatuk végzésére olyan hatalmas barokk-templomot építettek, amely ma is ritkítja párját egész hazánkban. Ide sereglik szívében buzgósággal, kezében kapcsos énekeskönyvvel valamennyi felnőtt tagja a közelebbi és távolabbi határnak ; s inkább hagyománytiszteletből, mint lelki szükségből ragaszkodik a tótnyelvű Tranosciushoz, mert egyébként túlnyomó részben magyar igehirdetést hall, magyar konfirmációban részesül s a nyilvános életben, tanácskozásban csak nyelvünket használja.

Szorgalom dolgában férfia, asszonya megállja a sarat ; hitvány embernek tartják azt, akinek nincs elegendő dolga. Józanságukról, életrevalóságukról pedig az az erényük tehet tanúbizonyságot, hogy legalább a tanyákon nem engedik megtollasodni a korcsmárost, és hogy helyes érzékük van minden tisztességes mód felhasználására, ami a termelést gyarapítja, a piacot erősíti, a forgalmat fokozza. Így válik egyszerűségében is minden maradiságon győzedelmeskedő, haladni akaró kultúrtényezővé.

Mintaszerű takarékossága tőkegyűjtésre képesíti őt s munkája eredményét nem a ládafiában tartogatja, hanem betétkönyvön kamatoztatja. Idejekorán felismerte a város központi fekvésében rejlő helyzeti energiát s ezt okos közúti és vasúti hálózat kifejlesztésével fokozta. Alig száz év alatt Szabolcs vármegye székhelyévé lett a különben jelentéktelen Nyíregyháza. Sokallja, de nem sajnálja a nagyobb községi adót, mert tudja, hogy eladásra szánt terményeit és jószágait így jobban lehet értékesítenie.

«Istent imádni és hazát szeretni az ekeszarva mellett is lehet» — ezt mondotta valamelyik nemzeti ünnepünkön egy gazda s úgy értelmezte e derék mondását, hogy rossz gazda az, akinek nincs hite, önbizalma, szóval nemzetfenntartó ereje. Szívesen virtuskodnak a mi gazda-ifjaink is, de tisztesség dolgában se maradnak a tiszta magyar falvak fiatalsága mögött ;

Bessenyei György szobra. (Kallós Ede műve.)
Dr. Fekete József fényképe

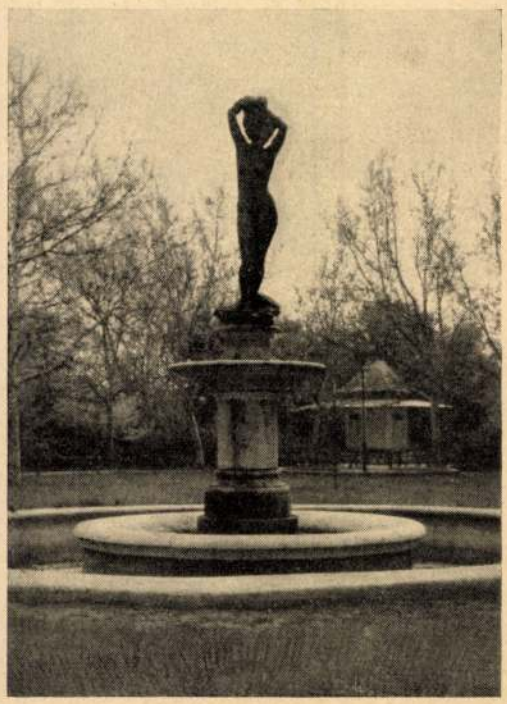

A Venus-szobor. (Kisfaludy-Strobl Zsigmond műve.)
Dr. Fekete József fényképe

Gutenbergről. Adósságokat csinál, előbb egy rokonánál, majd Fustnál, amiatt 1455-ben Fusttal pere támad s ebben későbbi híres nyomdászok, Bazel és Nürnberg első ősnyomdászai mint Gutenberg legényei Gutenberg mellett tanúskodnak, Schöffer pedig Fust mellett. Az ítéletet nem ismerjük, de sejthetjük: 1457-ben a gyönyörű Psalterium Fust és Schöffer neve alatt jelenik meg. Gutenberg immár aggastyán. A mainzi hercegérsek udvari emberévé nevezi ki, nagy tiszteletben, adómentességben és ellátásban részesíti. Nyomdai felszerelése (egészében? maradványaiban?) tulajdonában maradt: hagyatékából dr. Conradus Humery, városi tanácsos és tudós humanista, valószínűleg Gutenberg utolsó hitelezője és barátja örökli.

Ennyit tudunk meg az oklevelekből.

A Gutenberg-kutatás legfontosabb feladata az volt, hogy megállapítsa, melyek azok az ősnyomtatványok, melyeket maga Gutenberg nyomtatott? Mivel kiadványait nem záradékolta, nem volt más hátra, mint a különösen régieknek látszó keltezetlen nyomtatványok technikáját meghatározni s aztán kiválasztani azokat, melyekben a többi ismert ősnyomdásznál elő nem forduló sajátságok vannak. Ezzel a kizáró módszerrel sikerült is elkülöníteni 4 nyomtatványcsoportot, mely, bár nagyságban minden csoport eltér a többitől, de stílusban hasonló betűfajjal szedetett, technikájában páratlanul jellegzetes. Közös tulajdonságuk az ú. n. csatlakozóformák rendszere. Ugyanaz a betű többféle alakban fordul elő, aszerint, hogy a szó elején, közepén vagy végén áll, s hogy sorkezdő-e vagy sorzáró. Művészi elgondolás volt, kéziratszerű jelleget adott a nyomtatványnak, de már Gutenberg tanítványai — Ruppel Bázelben, Kefer Nürnbergben, Schöffer Mainzban — nem követték, hiszen ők már kolofónjaikban büszkélkedtek, hogy munkáik nem kéziratok, nem tollal és tintával készültek, hanem nyomtatványok s így már nem volt rá okuk, hogy a kódexek írásmódját utánozzák fölöslegesen drága betűgazdagsággal. A csatlakozóformák 35—40 könyvben fordulnak elő s ezekről feltételezzük, hogy Gutenberg kiadványai. Van közöttük Donatus latin nyelvtanának 25 különféle kiadása (jó üzlet lehetett), egy németnyelvű népkönyv, latin és német kalendáriumok 1448-ból, 1455-ből, 1457-ből, egy pápai bulla, 2 búcsúlevél, melyeket a változataikból és a későbbi XV. századi egyházi rendelésekből következtetve tízezres példányszámban adhatott ki), használati könyvecskék és aprónyomtatványok, melyek csak kivételes véletlen kedvezéséből szoktak megmaradni (mennyi veszhetett el!), de aztán van néhány hatalmas nagy könyv is, 2 bibliakiadás, az egyik 2, a másik 3 kötetben, továbbá 2—3 misekönyv, sőt újabban a Fust-és Schöffer-féle Psalteriumról is azt hiszik, hogy legalább is a betűkészlete Gutenbergtől származik. De bizonyosat ma sem tudunk: éppen csak a Donatusok, a német népkönyv és az 1448. évi Kalendárium gutenbergi eredetéről nincs vita. A bibliák egyikének is tőle kell származnia; Zell a Kölni Krónikában világosan megmondta: «Az 1450. esztendő aranyesztendő volt, mert akkor kezdték nyomtatni a teljes latin bibliát.» Ma a hasábonkint 42 soros gyönyörű kétkötetes bibliát nevezik Gutenberg-bibliának. Az egyik példányban olvasható rubrikátorbejegyzes szerint 1455-ben fejezték be Mainzban.

A nyomdászat jelentőségéről sok szép és mély gondolatot írtak le. Nem frázis, ha feltalálását «korszakalkotó» eseménynek mondják. Mert csakugyan ez a találmány szüntette meg a középkort s teremtette meg mindazokat a szellemi feltételeket, melyek az újkort megindítják. A sajtótermékek elterjedése felszabadította a lelkeket, műveltté tette a népeket, útnak indította és diadalra segítette a szabadságjogokért folytatott küzdelmet. Igaz, sok erkölcstelen, sok hazug és lázító könyv is megjelent, de mit számít ez ama megszámlálhatatlan irodalmi és tudományos remekmű mellett, melyeket Gutenberg jóvoltából olvashatunk? Mondják, az apró betűk és a sok olvasás következtében az újkori nemzedékek szeme gyöngébb lett, mint a régieké volt. A nyomtatott sorokban elmélyedő emberiség lelki szeme viszont élesebb, mint a Gutenberget megelőző nemzedékeké.

A Gutenberg-címer

Tükör 1940. 6. szám

NYÍREGYHÁZA

Írta VIETÓRISZ JÓZSEF

Irodalmi és művészeti heteink révén érdeklődésre számító szülővárosom nem olyan régi, hogy nemes patinával kelthetne figyelmet ; de nem olyan fiatal, hogy nemes törekvéseivel ne mutathatna máris szép sikerekre. Lehúnyt szemmel a multra gondolok s ezernyi emlékem elevenül meg benne ; nyitott szemmel a jövőbe pillantok s ezernyi reményem valóra válását érezem. Nyíregyháza fejlődésének színes képe tárul föl előttem, s ennek mozgatóját, a város lelkiségét akarom a maga valóságában bemutatni.

Eredete olyan multból ködlik elő, amikor lápok és nádasok közé szorult a településre alkalmas terület, s az «Ecclesia de Nyr» körül bogárzó viskók vajmi kevés védelmet nyujtottak, ha komoly veszély fenyegette a vidéket. A török- és kuruc-világ nagy véráldozatot követelő mozgalmai annyira elapasztották a lakosság számát, hogy számos község végképp elpusztult s a jobbágyok nélkül maradt nagybirtokok a sorvadás lejtőjére jutottak : a földesuraknak tehát új munkaerőkről kellett gondoskodniok.

Így kerültek a XVIII. század közepén a Szabolcs szívében elterült Károlyi- és Dessewffy-birtokokra városalapító elődeink, a javarészben Békésből ideköltöző pár száz tótajkú és evangélikus hitű család, akiknek nyelvük és hitük miatt számos sérelmet kellett elszenvedniök. A «türelem» tót gyökeréből képzett «tirpák» elnevezés ragadt aztán mihamar erre az istenfélő, szorgalmas és józan embercsoportra, s a késő unokák se szégyellik ezt az eredetileg tréfás, de lassan-lassan feledésbe merülő elkeresztelést.

Gyékénnyel födött «ekhós» szerekereiken vídáman és jóreményben érkeztek szállásoknak nevezett tanyahelyeikre, ahol tanyabokrokat alapítottak s ezeket a legtekintélyesebb gazdákról nevezték el. E «bokrok» hellyel-közzel egész kis községekké fejlődtek ; a módosabbak a városban is építkeztek s elnehezedett korukban ma is idejönnek «nyugdíjba». Hogy a család szaporodtával a földszűke miatt idegenbe is kellett terjeszkedniök, az a fokról fokra haladó fejlődésnek természetes következménye.

Isten után a földet tekinti mindenének a nyíregyházi gazda. Ennek él, ezért küzd, ehhez ragaszkodik. Nincs az az áldozat, amit meg ne hozzon, hogy ura legyen a

A városháza. M. F. I. fényképe

Nyiregyháza.

Nyiregyháza városa fekszik Szabolcsmegyében, Tokajtól 4, Nagy-Kállótól $1^1/_2$, Debreczentől 6 mérföldnyi távolságra, egy nagy rónaságon; földje többnyire homokos. — E város, mint a reformatus régi góthmodoru szentegyház homlokzatán még 1770-ik évben tisztán olvasható volt, s jelenleg ismét tökéletesen olvasható, (mert 1830-ik évben a betük kijavittattak), a felirás tanusitása szerint 1400-ik év óta áll fenn, és csakugyan *egyháztól* (a mint azt a város czimerrajza mutatja) veheti elnevezését, minthogy akkoriban egy üldözött vallásfelekezet titkon egy nyirfa-erdöben végezte volna isteni tiszteletét. Mások szerint e város helyén hajdan egy kunyhóban pásztorok és juhászok laktak, de ezek elszaporodván, a gróf Károlyi család (mellytől egy utolsó rátafizetés által nem régen váltatott meg a város) részökre nyirfák között kunyhó helyett egy *házat* épittetett, és innét venné eredetét s elnevezését.

A fennemlitett templom hátulsó, tojásdad alaku boltozatán következő felirás szóról szóra tisztán olvasható: „Templum hocce reformatorum Deo Sacrum renovatum est anno 1654. per Mathiam Vay, loci pastorem; anno 1764, per Stephanum Nagy Szénásy Báthoriensem V. D. M. — Anno 1794. per Michaelem Bagdi V. D. M.“

rüen voltak öltözve, mint a menyasszony. A férfiak nem egyébben mint egyszerü hamvas *abaköntösökben*, melly ruhát minden czifrá ságtól ment kapcsok tartottak össze, fejeikre egyszerü fekete süveg volt téve, s igy hasonlóan öltözve a vőlegény is *). Hanem azér meglátszott az ifjunak szép arczán az a boldog elégedettség, a mell nem egyszer hiányzik ragyogó pompáju menyegzők tagjainál.

És a mint együtt voltak már mind Tollas uram tiszta lakóhá zának legnagyobb termében, s rövid idő mulva már menni kellen a szentegyházba, ime egyszerre megnyilt a terem ajtaja, s azon ki gyermekek léptek be, gyermekei a népnek, s utánuk félénken a anyák. A kiket a „kis tündér" bajaikban gyakorta megsegitett, kiknek arcziról letörlé jóltevő ujjaival a fájdalom könyeit : azo a jó emberek emlékeztek meg az ő jóságáról, s elhozták eléje hálá juk őszinte nyilatkozatát.

Jobb alkalmat a boldogság kivánásra nem találhattak a jele nél. — A gyermekek egyike, egy tizenkét tizenhárom éves leányk rózsabimbókból füzött koszorút tartott egy fehér vánkoskán, s többi gyermek kiséretében odalépett Jolánka elé. Azután megha lott szépen, s kissé egyhanguan, iskolai módra rebegve szólalt meg

*) N.-Kórösi krónika 16. l.

nemcsak illy tiszteletdiját, hanem az összes tudományos világ elismerését is megérdemli, bizonyosan Humboldt szóban forgó műve az. Ugyszólván irodalmi végrendelete az egy férfiunak, ki 80 tapasztalatdus év folyama alatt gyüjtött roppant tudományos kincsei felett rendelkezik. A Koszmosznak már 4 angol forditása létezik, továbbá 2 franczia, mellyek egyikét a szerző barátja, a hires csillagász Arago adta ki; azonkivül két olasz, mellyek egyike Bonaparte Lucián, caninoi herczeg pártfogása alatt jelent meg. Végre vannak a Koszmosznak svéd, dán, spanyol, portugal, 2 orosz, egy lengyel s uj-görög forditásai. Legfőbb ideje, hogy e müvet végre magyar nyelven is olvashassuk, — s ohajtjuk, hogy a forditó, magas feladatáról megemlékezve, az eredetihez teljesen méltó alakban bocsássa azt közzé az illy müvek kicsiny, de válogatott olvasói számára.

— Napjaink legnevezetesebb irodalmi terméke a *Csengery* által szerkesztett „Budapesti szemle" I füzete, melly mult héten jelent meg, a vállalat komolyságához méltó, csaknem meglepő csinos kiállitással, a minővel egy külföldi hasonnemü (Revue) vállalat sem mérközhetik vele. Tartalom és szerkesztői elrendezés legszebb reményekre jogosithatják a tudományt méltányló magyar közönséget. Mi e remények teljesültét bizton hiszszük, s addig is közöljük a megjelent első füzet tartalmának jegyzékét. I. Hunyady János emlékezete *Szávától*. II. Legujabb utazások Afrikában *Hunfalvy* Jánostól. III. Nagy Fridrik Macaulay után *Székely* Józseftől. IV. Zord idő. Történeti regény *Kemény* Zsigmondtól. V. A nemzeti szinház és drámai irodalmunk *Gyulai* Páltól. VI. Politikai szemle *Kemény* Zsigmondtól. VII. Irodalmi szemle több bel- s külföldi ujabb munka felett, hol *Szalay* László nevével is találkozunk. A jövő füzetek gazdag tartalmát igéri egy jegyzék, mellyben a vállalat számára már beküldött s elfogadott czikkek sorozata foglaltatik. Ujra figyelmeztetjük közönségünk illető részét, hogy a 10 erős füzetből (illetőleg 3 kötetből) állandó Budapesti szemle előfizetési dija 10 pft.

+ Megjelent a *Szépirodalmi Közlöny* czimü uj lap első száma, melly több jó hangzásu névvel köszöntött be, mint Tompa, Jókai, Székely, Lisznyai stb. A szerkesztőt, Szelestey Lászlót, Tomory mutatja be a közönségnek; az ujdonságokat Bulyovszky irja, a szinházról Szegfy tudósit. Kiállitása a lapnak, a programmban kifejtett elvekhez képest, egyszerü. Bővebben akkor fog lehetni szólni róla, midőn a lap állandó, határozott jellemet vőn fel — mit őszintén ohajtunk.

+ Vettük a „*Győri Közlöny*" czimü uj lap első számát, következő rovatokkal: Kereskedelem, szépirodalom, kritika, versek, győri napló, győri szinház, mellyek mind igen jól vannak választva s azt tanusitják, hogy a szerkesztőséget már kezdetben is igen becsülendő szellemi erők támogatják. Ohajtjuk és reméljük, hogy Győr városa és vidéke e lapot érdemlett pártolásban részesitse. E lap történetéből tudva van, hogy az nem egészen mai szülött, előbb német nyelven járt, de a jelen negyedévtől kezdve magyar. A „Raaber Geschäftsanzeiger" nem birt megélni, — éljen a „Győri Közlöny"! Szivesen üdvözöljük uj társunkat.

+ Irodalmunk nevezetes tüneménye, hogy egymásután keletkeznek szaklapjaink. E hó 2-án jelent meg a „*Kerti Gazdaság*" czimü lap első száma, mellyben elmondatik, hogy kertészetünket illetőleg hiányoznak még: 1-ör jóravaló kertészek; 2-or hazai viszonyainkhoz alkalmazott irodalmi szakmunkák; 3-or hiányzanak, részint pedig nem ismerjük azon biztos forrásokat, mellyekből kertészetünk beszerzését czélszerüen fedezhetnők. E hármas czélt megközeliteni tüzte czélul e lap. De e mellett a házi majorságot illető mindennemü tárgyakról fog közléseket hozni és mintegy közlönye lesz az alakulóban levő kertészeti egyletnek. Ezek szerint első száma a többek közt, az alakuló kertészeti és baromfitenyésztő társulatról hoz jelentést; leirja a magyar-óvári cs. k. gazdasági intézet füvészkertjét; jegyzeteket hoz honi jelesb kertjeinkről egy utazó tárczájából. Van végül *értesitője, miujsága?* és ez mind a kertészet és házi majorság köréből; legvégül pedig a piaczi árak, közlekedési eszközök. Azért adjuk pedig elő mind ezeket, mivel föl akarjuk tüntetni, miszerint e lap nemcsak kertészek, de ezeken kivül gazdák és gazdasszonyok kezében is, sőt itt leginkább, a leghasznosabb olvasmányok egyike leend.

+ *(Vidéki naptár.)* Megjelent a *Sárközi Naptár 1858. évre* Kalocsán. Szerkeszti *Gerlai*. Első évfolyam. A nép számára irt kis kalendárium sok hasznos ismeretet tartalmaz magában. Kiadja Malatin nyomdatulajdonos.

Egyházi és iskolai hirek.

+ A pesti *ismétlő iskolákban* a beiratások e hó 4-én kezdődtek; 11-én leend pedig az első előadás. Azon kereskedőkre és kézmives-mesterekre, kik inasaikat, gyakornokaikat be nem küldik, a törvény szigoru büntetése vár; de akarjuk hinni, hogy ezt minél kevesebben fogják megérdemleni.

— *Nagy-Kőrös*, oct. 2-án. E lapok szerkesztője, ha nem csalatkozom, hirekkel bővölködő tárczájában, legörömesebb azokat közli, mellyek a nevelés ügyének előmeneteléről tudósitják a magyar világot. S nekem örömömre szolgál, hogy e részben kedvét tölthetem. Mert városunk valóban nehány év óta sokat áldozott, áldozik e téren s naponként örömmel láthatja, hogy áldozata gyümölcsöket terem. Népiskoláiban annyira szaporodnak a tanulók, hogy azok számát évenként szaporitnia kell. Praeparandiáját a superintendentia magáénak ismerte el: pénzt ugyan még nem ad rá, de majd az is meglesz. S gymnasiuma az országban legjobb hirben állók egyike. E két utóbbi intézetnek évenként szokásos megnyitása tegnap ment véghez. A megnyitó beszédet igazgató-tanár Warga János tartotta, lelkére kötve az ifjuságnak a szorgalmat s jó magaviseletet s egyszersmind bemutatva Borostyán S. ujon elválasztott tanitó-képezdei tanárt s gymnasialis rajztanitót, mint kihez a zsenge intézet sok szép reményt csatol. Többen a szülék s városiak közül részt vettek az ünnepélyen, mellyen a lelkes és buzgó h. superintendens, Báthory Gábor ur elnökölt. Az ifjak száma szaporodik. Az intézet legujabban gazdag adományozásban részesült. Szilassy György ur ugyanis most harmad izben mintegy 1000 darabból álló könyvgyüjteményt adott át: mellynek legnagyobb része XVI. századtól tizenkilenczedikig terjedő magyar irodalmi s tudományos könyvekből, s a magyar históriára tartozó kéziratokból áll. Ez utóbbiak közül 5 vastag kötet az adományozó édes atyjának, a nagy nevü septemvir és koronaőrnek sajátkezü másolata. — Az igazgató Warga Jánostól, e fáradhatatlan szorgalmu paedagogus és irótól két munka hagyta el a sajtót: *Latin-nyelvtan* gymnasiumok-, s *Oktatástan* a praeparandiák számára. — Ennyi jó hir után levelemet egy roszabbul hangzóval zárom be; tegnapra viradólag ugyanis Bónisné asszony Kőröstől nem messze, Puszta-Srentkirályon fekvő tanyáján nehány rabló által — kik előbb cselédségét megkötözték — megtámadtatott s miután ingóságaitól megfosztották, még meg is verték. Mint hallani, a tetteseknek nyomában vannak. *r. l.*

Ipar, gazdaság, kereskedés.

+ *Székely-Keresztur*, sept. 16. *(Állatkiállitás.)* Az erdélyi gazdasági egylet által kihirdetett állatkiállitás, s a jutalmak kiosztása f. hó 15-én következő eredménynyel ment végbe: a 8 arany jutalmat nyerte báró *Henter* József kelemenielki kanczája; 4 aranyat: *Szegedi* István egy éves csikója, és *Varga* János nagy-galambfalvi földmives két ökre: 3 aranyat: *Deák* Ferencz demeterfalvi földmives két éves bikája; 1 aranyat: szentábrahámi *Szentiványi* Gyula két éves üszőtinója. A fehér kos és juhokra kitüzött jutalmat ábrahámfalvi *Ugron* Gáspár nyerte el. Dicsérő oklevelet *Szegedi* István és nagy kedei *Fekete* Mihály kaptak. B. *Henter* József a kanczájára nyert 8 darab aranyat a gazdasági egyesületnek viszszaajándékczta. (R. L.)

+ *A lovakra igen szép jövendő várakozik*, hahogy szép jövendőnek mondható akárki azon kilátása, hogy meg fogják enni. A lóhusevés mindinkább divatba kezd jönni; hir szerint közelebb hazánkban Lőcsén fognak egy lóhusmészárszéket fölállitni.

△ Hir szerint Dr. *Pabst* cs. k. osztálytanácsos, a magyar-óvári cs. k. gazd. iskola igazgatója, a mult hó végén Debreczenben volt, egy ott állitandó gazd. középiskola ügyében. A szükséges földtért a város megigérte, valamint az épületek felépitését is. A tanárokat a kormány fizetendi.

△ Egy szepesmegyei faluban, Betlenfalván *műmalmot* akarnak épiteni.

+ Ezelőtt 50 évvel az osztrák birodalomba 84 ezer mázsa gyarmati *czukrot* hoztak be, e behozatal a jelen évig 900 ezer mázsára emelkedett, itt benn mintegy 300 ezer m. répaczukor készül. E szerint tehát a birodalomban évenkint 1 millió 200 ezer m. czukor fogy el. Aztán sokan mégis olly keserünek tartják ezt az életet!

△ Tudjuk, hogy az egykor olly gazdag *verespatak-abrudbányai* aranybányák annyira kimerültek, miszerint a bányásznép kénytelen volt más vidékre költözni; sept. elején azonban egy bányász 8 fontos tiszta aranyat talált, melly 9100 darab aranypénznél többet ad ki. Ez időtől nagy ismét az öröm és sürgölődés e bányákban.

Jótékonyságok.

△ *Gr. Károlyi István* a pesti testgyakorló intézetnek 500 pftot adván, ez intézet alapitóinak sorába lépett.

+ *Ismét egy nemes szivü hölgy.* Gróf *Zichy Mária*, báró Walterskirchenné elhatározá, hogy Mihályd és Sz. Jakab helységekben élete fogytáig havonkint 20 pftot fog a szegényebb sorsu volt jobbágyok közt kiosztani. Az Isten éltesse sokáig.

+ *Mayer Ferencz*, 82 éves aggastyán, Budavárában meghalálozván, 70,000 pftot hagyományozott alapitványul egy Budán létrehozandó árvaházra. Ha minden dúsgazdag hazafiui és emberbaráti szent kötelességeként végrendeletében igy megemlékeznék ugy a jótékony mint kivált nemzeti intézeteinkről, hova fejlődhetett volna eddig már nemzeti miveltségünk!

△ Főuraink közül többen 135 pftot tettek le *Ráday* Gedeon gróf, a nemzeti szinház igazgatója kezébe a hosszasb betegségben szenvedő *Szentpétery*-nk segélyezésére. Örömmel emlitjük fel ez áldozatot, melly tanusitja, hogy magyar főuraink nemzetünk harczosairól, nemzetiségünk dicsőségéről nem féledkeztek meg. A nemzeti szinház tagjai pedig egy tüzeset alkalmával szerencsétlenül összetört és égett pályatársuk, *Udvarhelyi Sándor* gyógyitási költségének fedezésére 96 pftot adtak össze. Dicsérettel kell itt felemlitenünk, hogy nemzeti szinházunk derék tagjainak ez már nem legelső hasonló nemes tette.

Mi ujság?

— *Három százados iskolai ünnep.* Sopron, oct. 3. Tisztelt szerkesztő ur! Tegnapelőtt emlékezetes örömnapunk volt. A soproni ág. hitv. főtanoda három százados lételének emlékünnepét ülte meg, Az ünnepélyt a templomban főt. Wohlmuth Lipót superintendensi administrator ur nyitotta meg oltárimával. Ezután Pálffy József tanár és lelkész szónokolt magyarul, Wágner lelkész pedig németül. Az ünnep ezután a főtanodai nagyteremben folytattatott, hol Király József igazgató latin, Domanovszki Endre rendes tanár magyar és Schranz János rendkiv. tanár német szónoklatokkal léptek fel. Az ünnepély ritkasága és a beszédek tartalma egyesülten olly hatást idéztek elő, miszerint az emlékek által lelkesedésbe jött iskola-pártolók kebelében azon óhajtás keletkezett a három százados ünnepélyt az utódok előtt az által tenni emlékezetessé, hogy egy olly tőke gyüjtessék, mellynek kamatjaiból a főtanoda legérezhetőbb szükségei fedeztessenek. Ha a lelkesedés nem volt pusztán pillanatnyi, ugy a három százados ünnepélyt a soproni főtanoda virágzására nézve uj korszakot megnyitó napnak kell tekinteni. Midőn a dunántuli

Vasi Ujs. 1857.

Egyébiránt Nyiregyháza városát gróf Károlyi Ferencz 1754-ik évben Békésmegyéből (Szarvasról, Csabáról) s Gömörből, és több felföldi megyék ágostai vallást követő tótajku népéből telepitette meg. — E város szorgalmas lakosainak iparkodása által olly sebesen haladt, hogy a megtelepülés 32-ik évében már a városok sorába emeltetett; — a telepitvény százados ünnepe a lakosság által 1854-ik évben tartatott meg. — A lakosság száma (a legutolsó hiteles statistikai adatok szerint) 16,845 lelket számlál, ebből róm. kath. 2894, görög-kath. 1828, evangelikus 11,256, reformatus 621, zsidó 246. Kiterjedésére nézve 43,973 holdat teszen; — itt a külső telkeket *száll!ás*-földeknek szokták nevezni. — Eddig (sajátságos mód szerint) kötélaljakra voltak a földek felosztva s felmérve, — melly elnevezéssel a lakosok mai napiglan is élnek, s ezen elnevezés egy 30 öles kötéltől veszi eredetét, melylyel a föld szélessége méretett, hosszát pedig a szekérkerék 15 szörös fordulása tette a kötélalját, — 21 illyetén felmérés teszen jelenleg 10 holdat (1600 □ ölével számitván).

A város 1850. és 1853-ik évben nagy dicséretet érdemlő hasznos intézkedése által valami 400 hold területü vizállásos és dögvészes kigőzölgésü tért leárkolás s lecsapolás által a város nyugati és keleti oldalán egész egy édenné változtatott át. S azon leárkolt vizek egybeszakadása által azt a hasznot is nyerte, hogy egy két kerekü vizi-malmon (de csak gyengén) örölni is lehet, — különben csak száraz-malmok divatoznak, a millyen 23 van.

Az ugynevezett Ér-alatti rész (melly felől a város le van véve rajzunkon) csak később, azaz: 1853—54-ik évben hozatott rendbe (Ez, valamint Bujtos is, a legjobb kacsázó hely volt). — A keleti rész az ugynevezett Bujtos, melly 1850-ik évben szabadittatott meg a posványságtól — jelenleg a város disze, s ha szabad volna, már is a pesti városligethez hasonlitanók, mert az egyforma fő- és mellék-utak árnyékos gyönyörű sor nyárfákkal vannak körül ültetve. Ugyancsak ott van a városliget is, nagy szorgalommal s jóizléssel T. A. által külön nemü válogatott fákkal beültetve. Ez idén már a sétautak és azokon ülőhelyek készültek, terv szerint azon helyen pár év mulva nagyobbszerü mulatóhely fog diszleni — lehet, hogy itt később fürdő is alakuland.

A *sóstói* fürdő $^1/_2$ órányira fekszik a város nyugat-északi részén, az épületek egy nagy erdőben vannak óriási tölgyfák árnyékában. Az épületek hosszában nagyszerü tó terül el, melly az egész környéket visszatükrözi. Gyönyörü látvány az egész táj — vendégekben sem szokott szükölködni a fürdő, ez idén vagy 6 lakószobával szaporittatott. Hizelgés nélkül mondhatni, hogy egyedül ez az egy fürdő magyar honunkban, melly olly nagy mennyiségü szikesvizet tartalmaz, (tavaly azon fürdői szikesviz — egy üvegben vizsgálatul Pestre küldetett — eredményéről még mit sem tudok), ott van a nagy szódagyár, egypár év előtt még nagyban főztek benne, de jelenleg pör alatt van, s az üzlet azért állittatott meg. Ezen viz (az orvosok bizonyságai szerint) igen üdvös hatást gyakorol, főleg csúzos, köszvényes és küteges bajokra nézve.

Nyiregyház városának neve ujabb időkben is gyakorta szerepel hirlapjainkban s olvasóink előtt is ismeretes a város mind anyagi, mind szellemi gyarapulása s lakosainak előre törő, józan haladási szelleme, melly már annyiszor nyilatkozott meglepő áldozatokban, különösen összes mivelődésünk első és legfőbb alapja, a nevelésügy körül. Hazafiui érzelmeiknek is többször adák e város értelmes polgárai tanujeleit s még alig nehány hónapja, hogy a város azon nagyobbszerü adakozásáról emlékeztünk, melylyel nemzeti tudományos közintézetünk, a m. akademia pénzalapjának neveléséhez járult. — Az alakuló vasut hálózat még fontosabb vidéki központtá teendi Nyiregyházát s reá még mozgalmasabb élet, még szebb jövendő vár. Adja az ég, hogy az egyszerü alföldi városból minél csinosabb, diszesebb magyar város emelkedjék, s lakosai jólétben és értelmességben példányul szolgálhassanak az egész vidék fejlődésének.

T. E.

Nyiregyháza.

TÁRHÁZ.

Irodalom és müvészet.

— *Humboldt* Sándor világhirü munkájának I. füzete is megjelent *Miksits* Imre magyar forditása szerint illy czim alatt: „Koszmosz a világ egyetemes természeti leirása.“ Első füzet. Ára 40 kr. pp. Az egész mű körülbelől 30 füzetet teend. Előfizetési ára 16, bolti ára 20 ft. pp. Nem lesz talán felesleges emlitenünk, hogy Humboldt Sándor e munkája tiszteletdijaképen stuttgarti német kiadójától Cottától 80,000 pftot kapott. Azonban ha van mű, melly

Nyiregyháza ötvösei

NYIREGYHÁZA

Ötvösei csekély számban lehettek. 1828-ban egyről esik említés.[1] Miként az alábbi példából következtethetjük, nem használtak próbabélyegeket.

Goldschmiede waren hier nur in mäßiger Zahl tätig. In 1828 wird einer erwähnt.[1] Sie haben scheinbar keine Beschauzeichen gebraucht.

---

* Kapossy János: Magyarországi ötvösök a XVIII—XIX. században, Bp. 1934

Nyíregyháza

Templom 212. l.

Városháza
220, 336.

Zádor – Rados

Nyíregyháza

Lukács Ödön: Nyíregyháza a 7. kir. város története. Nyíregyháza, 1886.

2

⊥ tbeli [illegible]

⊥⊥ [illegible]

⊢⊣ [illegible] ⊥⊥ határán jár.

⊢o áhitatot keltő

SZABOLCS - SZATMÁR - BEREG
MEGYEI

ŐSZI TÁRLAT

1996. OKTÓBER 15 - NOVEMBER 3.

VÁROSI GALÉRIA
Nyíregyháza, Selyem u. 12.

A TÁRLAT TÁMOGATÓI:

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

BESSENYEI GYÖRGY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA RAJZ TANSZÉK

SZABOLCS - SZATMÁR - BEREG MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT

BESSENYEI GYÖRGY TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA SZABOLCS - SZATMÁR - BEREG MEGYEI TUDOMÁNYOS TESTÜLETE

MAGYAR KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZEK KELET-MAGYARORSZÁGI TERÜLETI SZERVEZETE

A kiállítás létrejöttét és a
katalógus elkészülését a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
támogatta

BALOGH GÉZA

festő- és szobrászművész

4400 Nyíregyháza, Selyem u. 30.

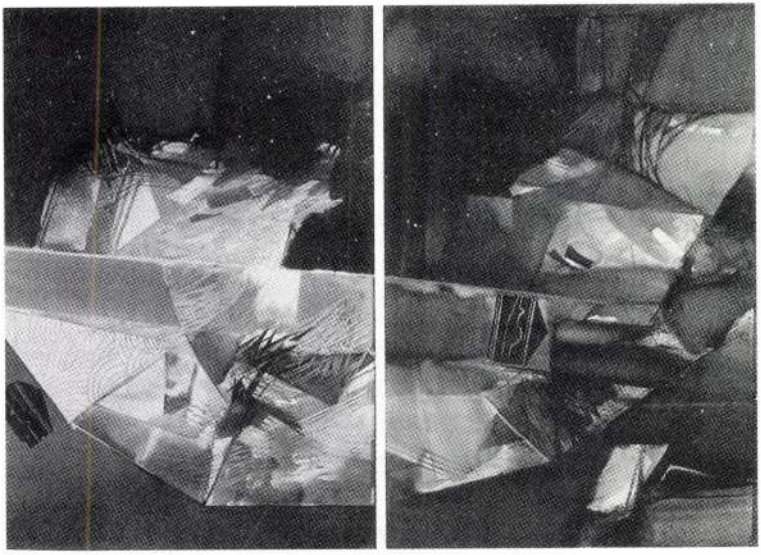

A peres hajója (B. T. emlékére) - diptichon vegyes technika, 100x70 cm

BÍRÓ LAJOS

szobrászművész

4700 Mátészalka, Wesselényi út 9.

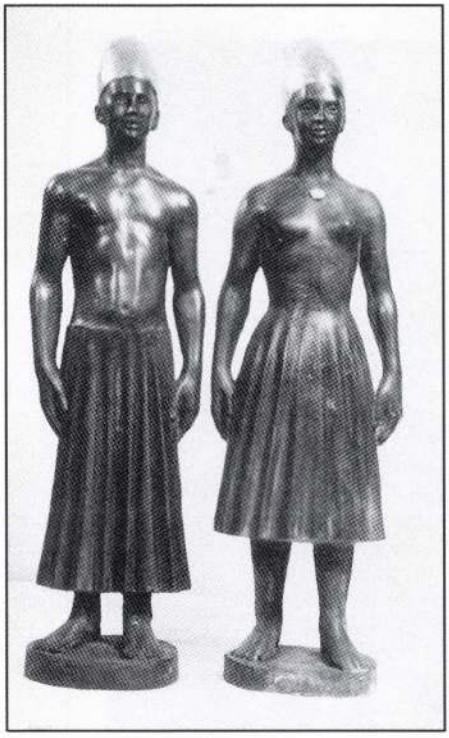

Király és királynő bronz, 81 cm

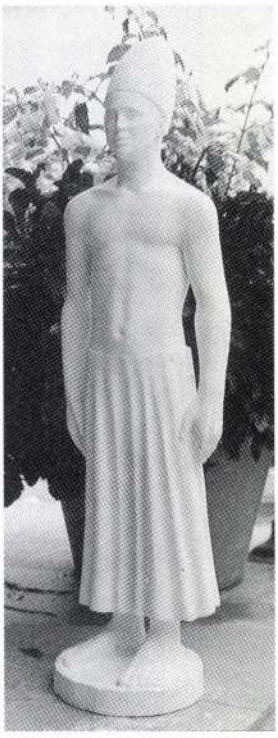

Király - gipsz, 81 cm

BOROS GYÖRGY
fotóművész
4400 Nyíregyháza, Sólyom u. 14.

Növényportré I.-II.-III. fotó, 23.5x17.5 cm

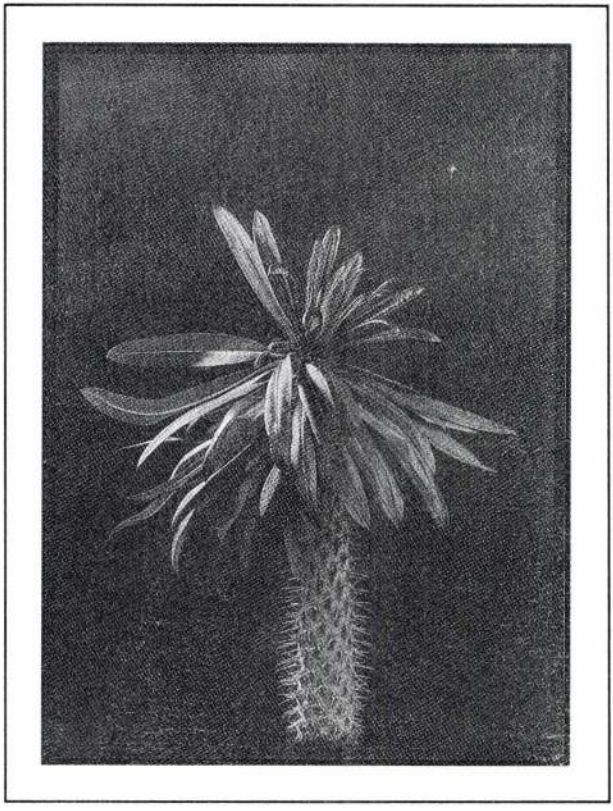

Növényportré No 1. fotó, 23.5x17.5 cm

EGRI ERZSÉBET

festőművész

4400 Nyíregyháza, Antalbokor 21.

Archaikus tájkép (részlet) olaj, vászon 230x100 cm

FODOR ILDA

keramikus iparművész
4400 Nyíregyháza, Széchenyi u.1. II/8.

Állandó és változó	anyagában színezett	40 x 40 cm
Tintahal I.-II.-III.	festett félporcelán	30 x 40 x 13 cm

A tenger növényei festett félporcelán, 40 x 35 x 15 cm

GÁL LUDMILLA

textiltervező iparművész
4400 Nyíregyháza, Dugonics köz 11.

Titokzatos suttogások	olaj, vászon	80x60
Csodaszarvas	gobelinterv	50x50

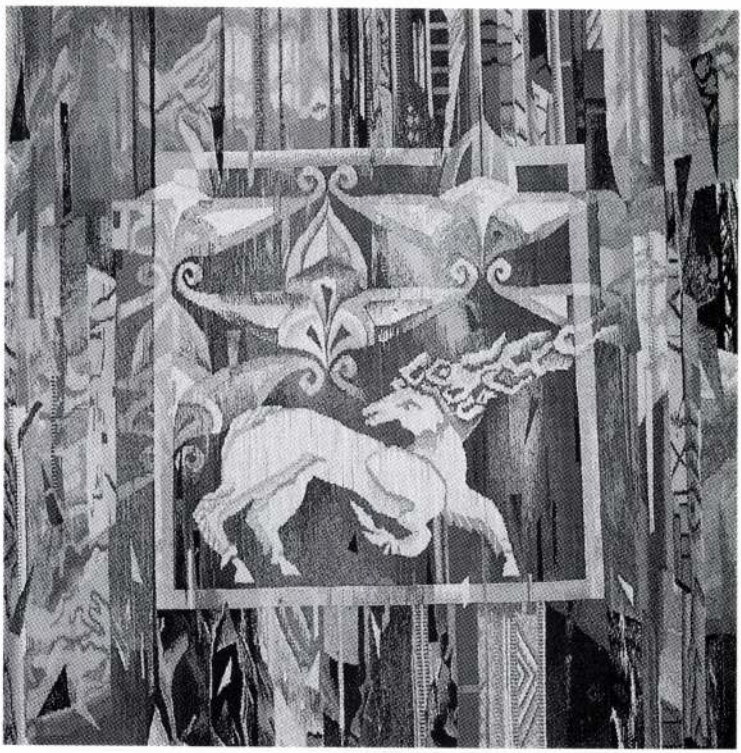

Csodaszarvas gobelin, 100x100 cm

HORVÁTH JÁNOS

festőművész

4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 4. IV/4.

Látomás olaj, vászon 100x100 cm

Égi jel vegyes technika

H. NÉMETH KATALIN

grafikusművész

4400 Nyíregyháza, Bethlen G. u. 4.IV/4.

Kalandozások kora	tollrajz	50x35 cm
Hazám	színes tus	30x21 cm

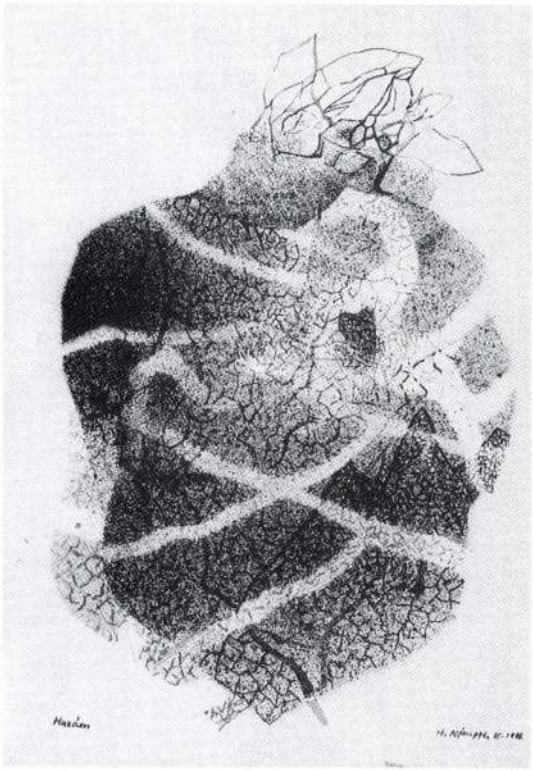

Hazám színes tus, 30x21 cm

KEREKES ELEK

festőművész

4400 Nyíregyháza, Zrínyi I.u.8-10.IV/13.

Táncosok	olaj, farostlemez	80x60 cm
Angyalok	olaj, karton	70x50 cm
Emlék-kép	olaj, papír	100x70 cm

Táncosok olaj, farostlemez 80x60 cm

KRIVÁNIK JÓZSEF

festőművész

4300 Nyírbátor, Kossuth u. 47.

Alapítás I.	olaj	70 x 50 cm
Alapítás II.	olaj	86 x 60 cm
Alapítás III.	olaj	70 x 50 cm

Lendület vegyes technika, 80x60 cm

KRUPICZER ANTAL

szobrászművész
4400 Nyíregyháza, Sóstói u. 63.

Ősz	bronz	43 cm
Nimród fia	bronz	52 cm
Regéc	bronz	40 cm

Regéc
bronz, 40 cm

KÜZMÖS ENIKŐ

festőművész

4300 Nyírbátor, Kossuth u. 47.

Nyári emlék I.	vegyestechnika	38x25 cm
Nyári emlék II.	vegyestechnika	41x29 cm
Hajnali fények	vegyestechnika	30x30 cm

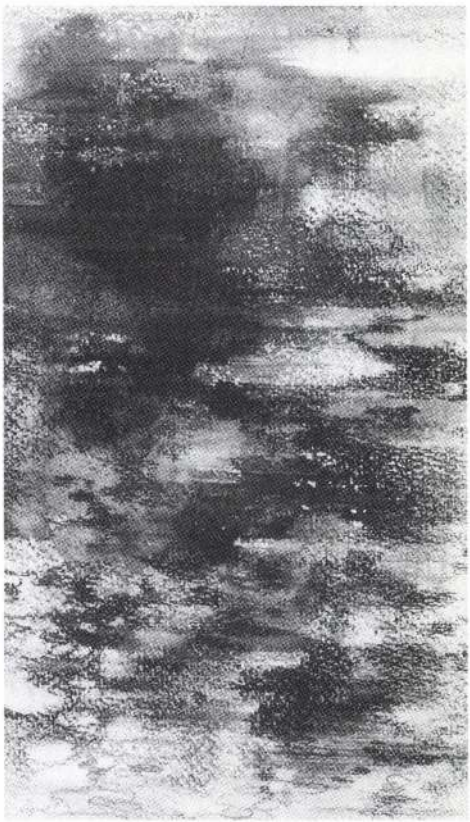

Víztükör
pasztell

MÉSZÁROS GÁBOR

keramikus iparművész
4400 Nyíregyháza, Széchenyi u.1. II/8.

Portré I. égetett samott 26 cm
Portré II. égetett fémsókkal kezelt porcelán 25 cm

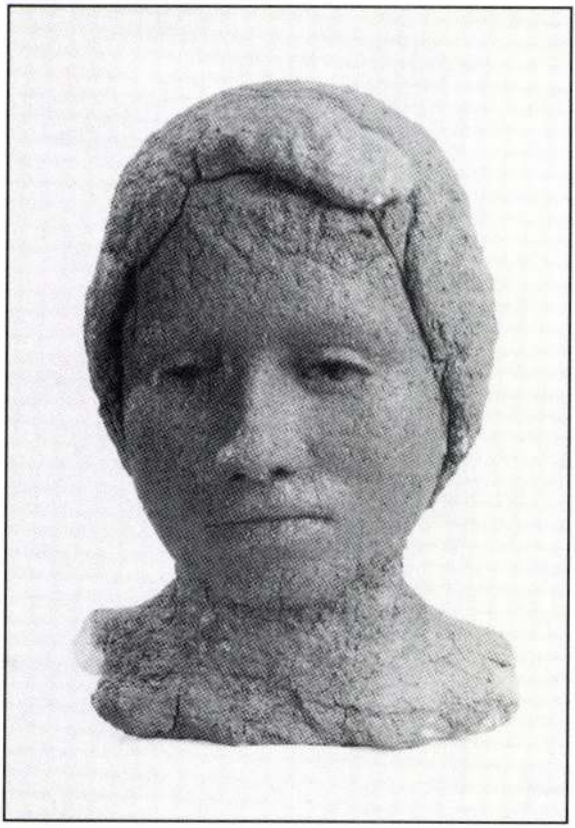

Portré I.
Égetett samott, 26 cm

NAGY LAJOS IMRE

szobrászművész

4400 Nyíregyháza, Gádor Béla u. 56.

Kék négyzet 1996.	papír	70x70 cm
Sárga angyal I.-II.	papír	65 cm

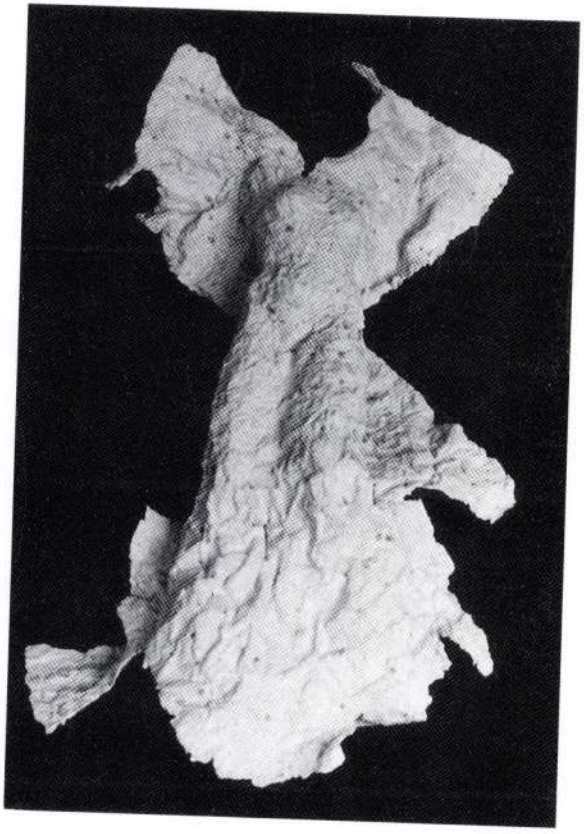

Sárga angyal I.
papír, 65 cm

ORR LAJOS
szobrászművész
4400 Nyíregyháza, Antalbokor 21.

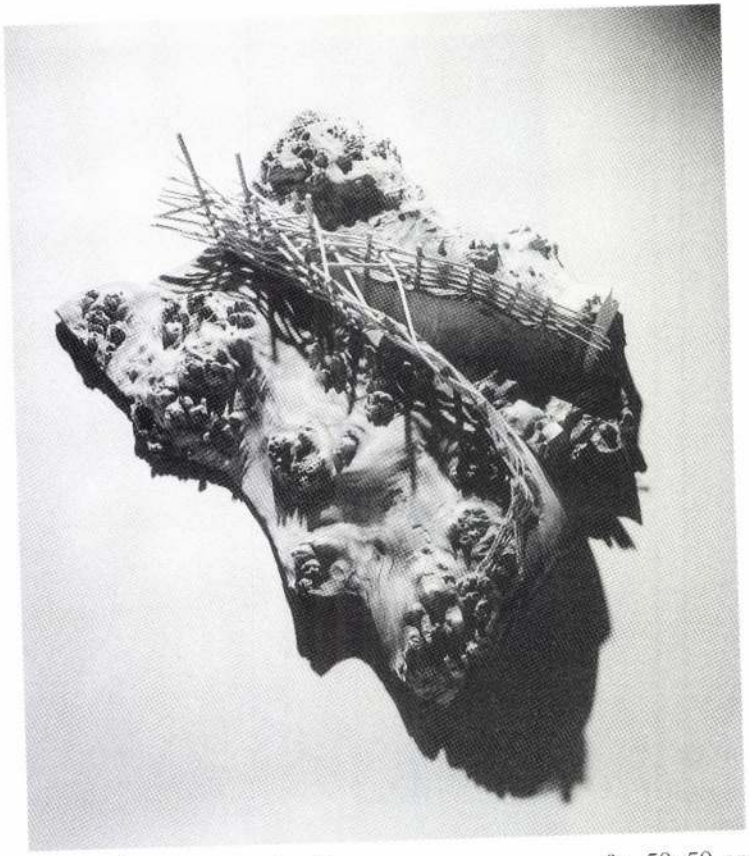

Szétszántotta az ördög fa, 50x50 cm

SIRPA IHANUS

szobrászművész

4700 Mátészalka, Wesselényi u. 9.

Cím nélkül I.-II.-III. bronz 55 cm

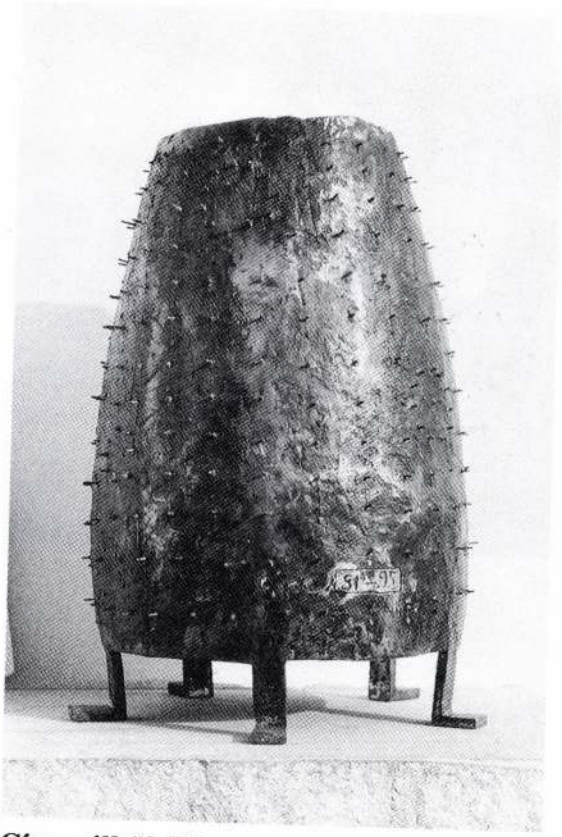

Cím nélkül III. bronz, 55 cm

PETKES JÓZSEF

festőművész

4400 Nyíregyháza, Holló u. 61.

Miklós bácsi	tempera, papír	60x47 cm
A kikötő	tempera, karton	51x37 cm

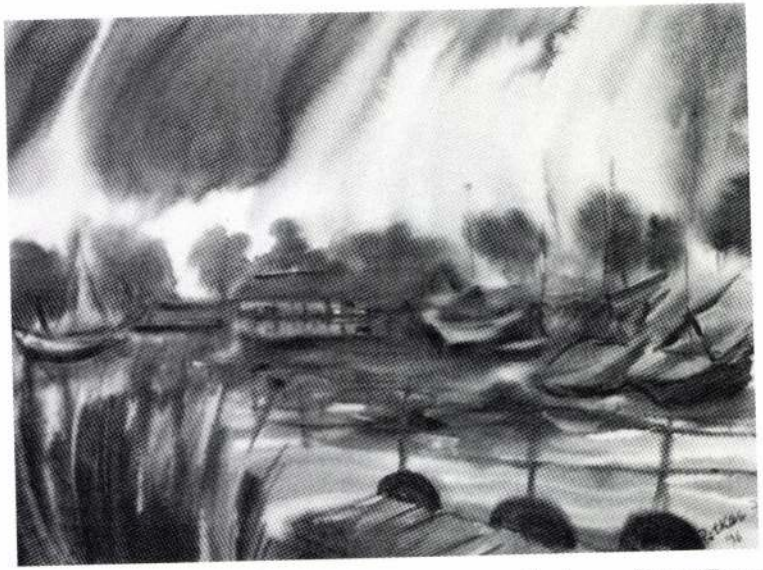

A kikötő tempera, karton - 51 x 37 cm

SOLTÉSZ ALBERT

festőművész

4400 Nyíregyháza, Ferenc krt.2. 8/29.

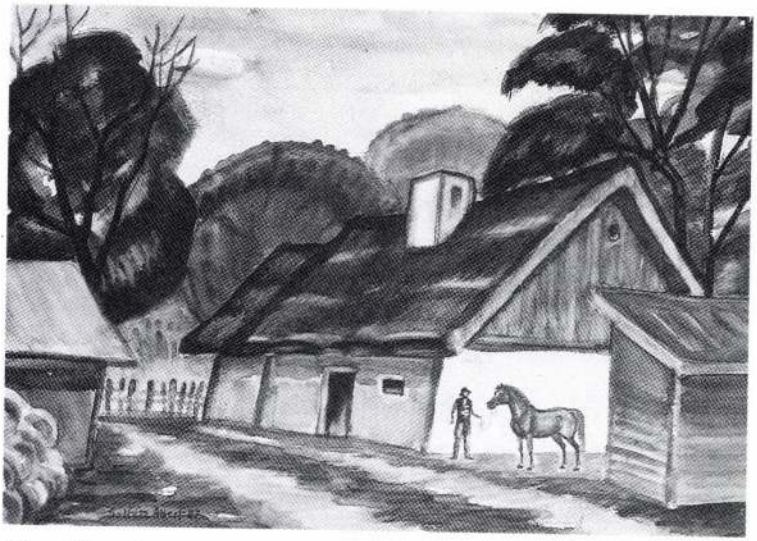

Tirpák udvar akvarell 35 x 50 cm

SCHORNO, HEINRICH

festőművész
4756 Rápolt, Fő tér 13.

Csikó	vegyestechnika	63 x 43 cm
Tüzes ló	vegyestechnika	55 x 38 cm

Csikó vegyestechnika, 63 x 43 cm

SZEPESSY BÉLA

grafikusművész
4400 Nyíregyháza, Bocskai u. 45.

A magyarok titkos története	linó	140 x 60 cm
Sámántánc	linó	60 x 45 cm
Kám	linó	40 x 30 cm

Én és a gazdi linó, 122 x 111 mm

SZÉKHELYI EDITH

festőművész
4400 Nyíregyháza, Egyház u. 11. III/16.

Mitológia I.-II.	pasztell	70 x 50 cm
Mitológia III.-IV.	pasztell	70 x 50 cm

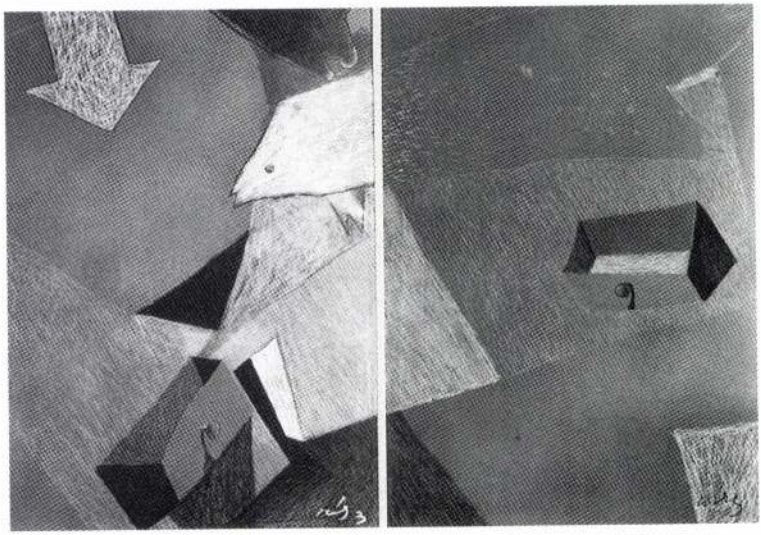

Mitológia I.-II. pasztell, 70 x 50 cm

TARR JÁNOS
festőművész
4700 Mátészalka, Toldi M. u. 22.

Október pasztell, 56 x 32 cm

TILLES BÉLA

szobrászművész

1118 Budapest, Serleg u. 5.

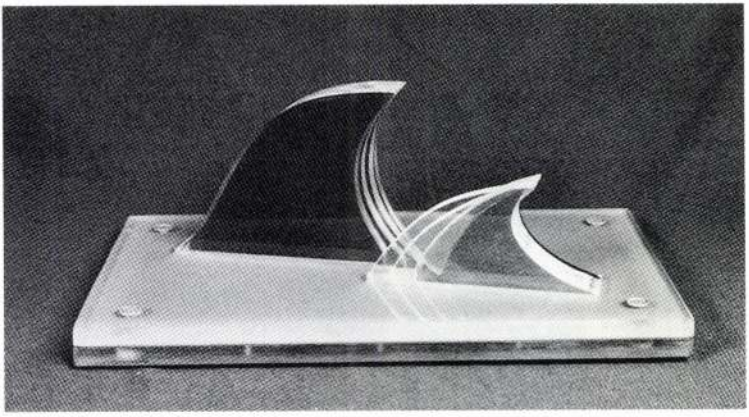

Kettős hullám plexi, 30 x 11 x 18 cm

TŐKEY PÉTER

festőművész

4400 Nyíregyháza, Kölcsey u. 7.

Labirintus	akryl, farostlemez	85 x 40 cm
Üzenet	akryl, vászon	100 x 85 cm
Rejtett üzenet	szerigráfia	70 x 50 cm

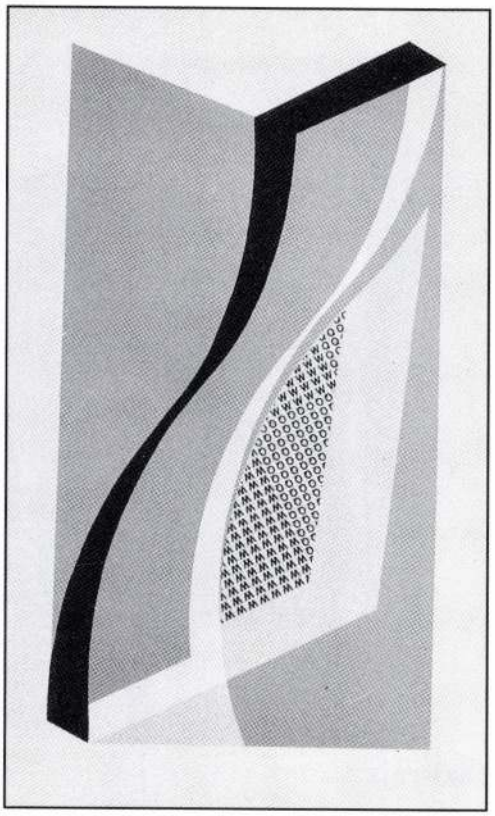

Rejtett üzenet
szerigráfia,
70 x 50 cm

Z. ERDEI ANNA

grafikusművész

4400 Nyíregyháza, Bartók B. u. 32.

Fázisrajz I.-II. papír, szén 68 x 65 cm

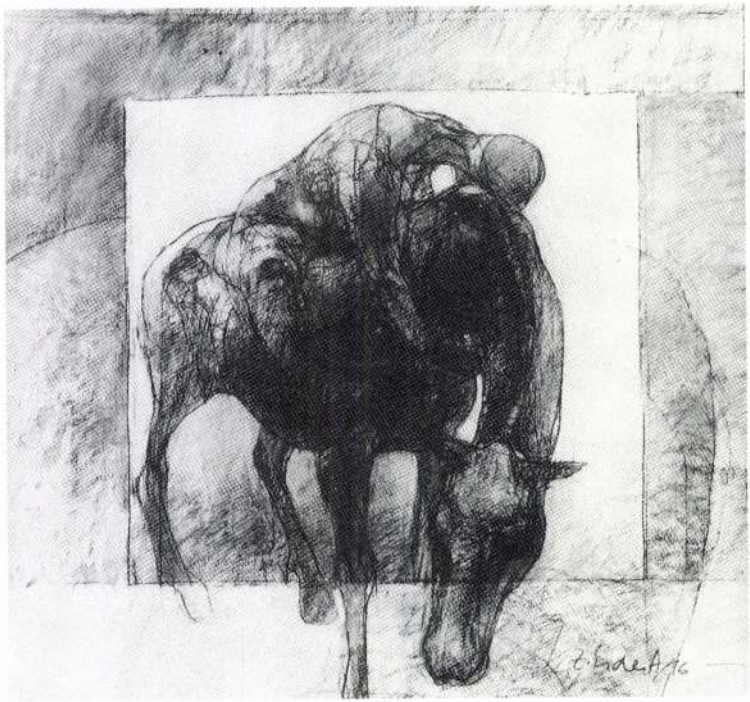

Fázisrajz I. papír, szén 68 x 65 cm

VIKÁR ISTVÁN

grafikusművész

4400 Nyíregyháza, Inczédi sor 11.

Szorongás az Orion jegyében rézmetszet 15 x 15 cm

Az öreg halász rézkarc 15 x 15 cm

Szorongás az Orion jegyében rézmetszet, 15 x 15 cm

A Képző- és Iparművészeti Lektorátus által kijelölt
szakzsűri tagjai: **Prokai Gábor** a lektorátus főmunkatársa
Benedek György festőművész
Bényi Árpád festőművész
Pázmándy Antal iparművész
Szepessy Béla a MAOE Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei választmányi tagja

A díjzsűriben részt vettek:
Prokai Gábor
Benedek György
Bényi Árpád
Pázmándy Antal

Díjazottak:

SIRPA IHANUS
szobrászművész
a Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala díja

ORR LAJOS
szobrászművész
a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete díja

SZEPESSY BÉLA
grafikusművész
a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat díja

FODOR ILDA
keramikus iparművész
a Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala megosztott díja

Z. ERDEI ANNA
grafikusművész
a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Rajz-Tanszék és a Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala összevont díja

Készült 500 példányban
a nyíregyházi CS & T Nyomdában
Címlapterv: Szepessy Béla
Szerkesztette: Horváth Magdolna

K I Á L L Í T Á S

*** VÁROSI GALÉRIA ***
OKTÓBER 15 - NOVEMBER 3.

K I Á L L Í T Á S

Nyíregyháza Városi Galéria

MDK

Nyiredy Ilonka

keleti tál

Erdélyi művészeti kiáll. dr. K. I: Építő- és iparművészek. Erdélyi Szemle, 1919, jun. 286 l.

Nyíregyházi Ferences rendház

Az egyi írsek mondja... Határ-Szél 1989., 1, 7.

eml. Szabolcs-Szatmár megyp. irodalma. Bibliográfia és repertorium 1989 április 1-jünius 30.

= Szabolcs-Szatmári Szemle 24. 1989., 3., 354

Egyetemes / Építészet

werkbegrip eener moderne

KONSTRUKTIEF.

De ontwikkelingsgesc
is heel eenvoudig en logi
de impressionistische sch
objektiviteit afhangend,
statische systema van gec
verbinding bracht. Bij de
abstrakt geometrische str
scherp en kompakter voorw
der natuurdaarstelling da
ontrafeld en gedeformeerd
meer het voorgaande bevri

Nyíregyháza, Városi Galéria

SÜMEGI György: Művészetíterentészől a nyíregyházi Városi Galéria megnyitóján. Pedagógiai Műhely. 1989, 1., 103-105. eml.: Szabolcs-Szatmár megye irodalma, bibliográfia és repertórium 1989 április 1.-június 30. = Szabolcs-Szatmári Szemle 24. 1989., 3., 352

Általános / Múzeumok, Galériák

Nederlanders en Supremat
ger vorm komplexen, waarb
alleenstaanden de meest v
één verband blijven nocht
wetten naar dewelke hunne
tische en organische gehe
geene oorzakelijke psychi
die zich onder de benamin
maar getuigen van eene h
Zij openbaren het levensg
mensch, die ametaphysisch
onduidelijkheden en onder
onbeheerschbare sfeer der

Nyíregyházai Samassa-
templom monográfiá-
ja.

Matuszka Mihály:
A( ). 8-r. 49 kép,
39. l. Bp. 1904

Gerat (1512)

Budapest, 1931.

<Nyíregyháza régi Acmptoma>

Kiss Lajos: < >

Kny. Nyíregyháza az örökváltság szaradik évében. 8-r 7 kép 19 l. Nyíregyháza, 1924.

Gent (1231a)

Lieszkovszky Pál százados átveszi a huszárezred lovasversenyének I. díját Béldy ezredestől (1937).

GREGORY JÓZSEF:*

A régi Nyíregyháza

Sz-Sz. Sz. 1992/1.

I. A mai Nyíregyházának az az északkeleti határszéle, melyet *Morgó temetőnek* nevezünk, és az azt kelet felől körülvevő terület a város legmagasabb pontja. Ettől délre egy hatalmas teknő terül el, melyet ma *Bujtos* névvel jelölünk. Ennek a hatalmas tófenéknek kisebb megszakításokkal folytatása van északra felnyúló irányban, mely kb. 4—5 km hosszú s ma *Nagyigrice* a neve. Ezt az egész, a régi tófenékből kiemelkedő területet három részre osztom el. A mellékelt vázlat *(1. kép)* szemléltetően mutatja, hogyan.

Első része a ma Morgónak nevezett köztemető nem egész területe. A második a középsőtől keletre fekvő terület, mely ma már teljesen lehordott lapos terület. A harmadik a középen fekvő, a vázlaton 1-gyel jelzett terület. Ez volt még 1900 előtt e környék legmagasabb pontja. Ma már — úgyszólván — semmi sem maradt meg belőle. Miért nevezetes ez a terület, s miért kell az utódoknak megörökíteni? Beszéljen a múlt.

Itt, e homokhát tetején hat, egymás mellett, de egymástól csupán 1 és 1,5 méternyire földbe vájt veremsort találtunk. E vermek átmérője nem több 120 cm-nél, és egyik sem mélyebb 180—190 cm-nél. A hat veremlakásból, vagy ahogy én neveztem el őket, kultúrgödrökből négy már teljesen megtelt, az ötödik kétharmadáig. *(2. kép.)*

A megtelt vermek anyaga főleg hamu, földdel keverve. Folyami gyöngykagylók ép és töredezett állapotban. Kisebb-nagyobb csillámpala rögök, elégett fa szénmaradványai, és sok-sok égett csontmaradványok vegyesen: állatok, madarak és halak csontjai. De bármennyire kutatnánk is, kőeszközöknek, cserepeknek, vagy pörkölt gabonaféléknek (ti. ezek éppen olyan hosszú ideig állanak el, mint a szénmaradványok) nyoma sincs ez összevissza kevert tömegben. Feltűnően sok itt az élesre hasított csontszilánk, melyek éppen úgy lehetnének nyílhegyek is, mint kések, szúró- vagy kaparóeszközök.

Mert nem csak egy, de hat verem van itt egymás mellett a földbe vájva, itt lakhattak az ősemberek. Nem véletlen tehát, hogy a legrégibb lakott helyek mindenkor vizek közelében találhatók fel. Itt is, e kiemelkedő hely uralkodott száz és száz hektárnyi terület felett. Körülte a Tisza árja és lefolyástalan belvizek táplálta rétség és nádasok be nem látható területe, mely vadakban, vízi szárnyasokban és halakban bővelkedik. Hogy az ősember is itt ütött tanyát, az csak természetes.

II. A hely, hol most állunk, nem több egy hektárnyi területnél, melyet 45—50 cm vastagságú humusz takar. E humusz alatt fekvő réteg — amelybe a hat verem van bevájva — 10—11 méter mélységig sárga homok. Ez alatt 1—2 méter

*Gregory József **nyíregyházi pénzügyi tisztviselő volt, aki szabad idejében verseléssel is foglalkozott. A Nyírvidék 1923. február 15-i száma szerint a „Petőfi iskola" követőjeként, tisztán ritmizáló, friss népdalszerzőként jellemzett szerző — aki komikus eposzt, érdekes zsánerverseket is írt — egyetlen, öténekes, népies elbeszélő költeményt jelentetett meg: „A nagy háború. Huszárvirtus." címmel. A nyíregyházi Hungária nyomdában kiadott versesfüzet — melynek eddig még egyetlen példányát sem leltük fel — a „Szeressük" Asztaltársaság(!) anyagi támogatásával látott napvilágot 1923-ban. Ugyancsak ez évben (okt. 24.) a Nyírvidék arról adott hírt, hogy a szerző e munkáját megküldte József főhercegnek, aki azt „meleg hangú" levélben köszönte meg. Az 1937-ben megjelenő Képes Szabolcs szerkesztője — szintén pénzügyi tisztviselő — írásunk szerzőjének hasonló nevű fia lehetett. (Az adatokat Margócsy József kedvességének köszönhetjük. A szerk.)*

vastag kövesedő vörös agyagréteg, mely alatt már kék föveny fekszik. Ez a vörös agyagréteg gátolta meg a tavak vizének átszűrődését végtelen időkön keresztül, ezért kellett e területeket emberi beavatkozással vízmentesíteni korunkban. A felső termőföldet eltávolítva kb. 50—60 cm-nyi mélységig, megtaláljuk a sárga homokon fekvő kőkorszaki rétegeket, összevissza forgatott állapotban.

A területről *(1. kép 2.)* kerültek elő a kőkorszak cserépedényei: kisebb-nagyobb fazekak, csuprok, tálak; kicsiny, a görög amfórákra emlékeztető filigrán edénykék, melyek csak díszül szolgálhattak, mert kicsinységük miatt egyébként használatra nem voltak alkalmasak. 10—30 liter űrtartalmú cserépfazekak, vörösre, fehérre vagy feketére égetve. Ezeket gabonamagvak eltartására égették. Valamennyi egy korszak bélyegét viseli magán: gömbszerűen öblös s hihetetlenül kicsiny talp. Tűzhelyek összetöredezett cserépmaradványokkal, szén és égetett csontokkal. Kéziőrlő kövek, tűzkőből vagy obszidiánból pattintott nyílhegyek, kések, dárdahegyek. Kőbalták, parittyakövek, szabályosan, golyó alakúra formázva. Jó néhány darabját a Jósa múzeum őrzi.

Az itt lakott kőkorszaki emberek az edényeiket itt készítették, erre számos bizonyítékunk van, mert a félig kész vagy elrontott edénymaradványok, melyek e talajból kerültek eddig is a felszínre, e felől semmi kétséget nem hagynak. Ezek az edények: kiégetett és még az égetés nélküli állapotban. Agyagrögök, melyek már formázáshoz voltak előkészítve. Megformált, de kiégetés előtt már eltörött, vagy kiégetés alatt megrepedt, elferdült edények.

III. A legfelső rétege az egész területnek a bronzkor és a vaskor emlékeit őrizte meg nekünk. *(1. kép 3—4.)* Ez a fedőréteg azonban nem takarja be mindenütt, az sok helyen teljesen lepusztult már igen régen, így aztán elvesztek vele azok az emlékek is, melyek évezred óta bele voltak ágyazva a földjébe.

Ez a terület, melyből 1900-ig még megmaradt kb. 10 holdnyi, a 60 évi folytonos kiaknázás alatt pár száz négyszögölnyire zsugorodott. A fentebb leírt területtől keletre, de azzal mégis összefüggésben áll. Sajnos, ma már ebből sem maradt meg semmi.

1898-at írunk. Ma, itt a földbe épített lakásokban vályogvető családok laknak, 1890-től 1905-ig mintegy 10 család, télen-nyáron egyaránt. *(3. kép.)* Ez a terület háromszögű, a vázlaton 3-mal van jelölve. *(1. kép.)* A háromszög leghosszabb oldala a Morgó temetőtől indul, s észak felé tart az *Oláh*-féle *tanyáig*. Onnan a legrövidebb oldala délnek tart, hogy éles szögben nyugatra haladva csatlakozzék a leghosszabb úthoz a Pazonyi út közepén.

Ezen a területen a 90-es évek első felében a földből felszínre került bronzkori tárgyak: egy kb. 90 cm hosszú bronzkard ép állapotban; egy bronzsisak fele része aranyozás nyomaival; több sisaktöredék; kézcsuklón viselt bronz érvédő lemez; bronz fibula és fibulatöredékek; sok olyan bronz lemez, amelynek rendeltetése már kicsinységük miatt sem volt megállapítható; bronzkori cserépedények spirálisan kifelé domborodóan, bemélyítési vonalai fehér anyaggal telítve. Vannak ezek között teljesen feketére égetettek is, de a vörösre égetettek díszesebbek. Főző- és ivóedények cserépből s a cseréptörmelékek olyan tömege, hogy azok még 1898-ban is egy félreeső helyen voltak egymásra szórva a szabadban. Ez tudniillik senkinek sem kellett. Azonban valamennyi eddig felsorolt lelet közül kiemelkedik szépségével és értékével az a gyönyörűen díszített bronz ivócsésze, melynek fülén 8 szemből álló láncocska csüngött le. Ezt a kis bronzcsészét néhai *dr. Saáry Sándor* vette meg Bárány János, ottlakó munkáscsalád-

tól. 1901-ben még ott láttam a gyűjteményében s amelyre nem kis büszkeséggel nézett a régészetért lelkesedő s egész vagyonát feláldozó lelkes gyűjtő.

A bronzöntő telepen, melynek helye a vázlaton 5-tel van megjelölve, (ma az egyenesre vett Pazonyi út alatt fekszik 1901 óta): két négyzetméternyi területen magam ástam ki a tűzhelyet, sajnos már teljesen szétdúlt állapotban. Ennek ellenére mégis sikerült egy kb. fél kenyérnyi nagyságú és alakú agyagból vörösre égetett rögöt találni, melynek a másik felével összeilleszthető sima oldalán egy sarló negatívja teljesen épen volt meg, másik fele is mellette volt, azonban már össze nem rakhatóan eltöredezve. Ugyanezen a helyen három darab kúp alakú, azonban a kúp felső része letompítva, felső véknyabb részén egy lyukkal, agyagból vörösre égetett hálósúlyt találtam. Egy teljesen ép, egy a felső felén kettétörött, a harmadik csonkán és négy darabban.

Ennek a tűzhelynek nagy jelentősége van, mert ez megdönti azt a véleményt, hogy az akkor itt élő népek bronz használati tárgyait vándorlásaik alatt egy fejlettebb kultúrájú vidékről hozták magukkal, de ugyancsak megerősíti azt, hogy ez a nép korának megfelelő kultúrviszonyoknak megfelelő életet élt és szükségleteit is maga állította elő. Népes település volt, ezt a nagy számban előforduló leletek igazolják. Sajnos, nem ismerhetjük lakásviszonyaikat. Megtaláltuk azonban temetkezési helyüket, mely a bronzöntő műhelytől (kemencétől) délre, a vázlaton 7-tel van jelölve. *(1. kép.)* Ezen a helyen kb. 50 m^2-nyi területen még mindig vannak a földben urnák, a kőút jobb oldalán.

Az a tűzhely, melyen az olvasztókemence állt, *(4. kép)* a földbe volt süllyesztve. Az, amit meg tudtam belőle nézni teljes alapossággal, nem volt egyéb, mint a kemencének épségben megmaradt alja (feneke). Ez eredetileg jó tenyérnyi vastagon agyaggal volt letapasztva. Belvilága kb. egy méter négyzetben. Inkább ovál, mint gömbölyű. Belseje ugyancsak jó tenyérnyi vastagon agyaggal tapasztva, s az egész vörös volt már kiégett állapotában. Átmérőjét, terjedelmét az aljából meg lehetett pontosan állapítani, azonban a magasságát már nem, mert mint említettem, az teljesen szét volt dúlva, s törmelékének egy része az alján hevert. Azt a helyet, ahol a kemence a földben feküdt, már évekkel előbb megbontották s lehordták annyira, hogy a fenék a talaj felszínétől mindössze 35—40 cm-re volt már. A felszínt évekig művelték, s egy ásó- vagy ekejáratig teljesen megsemmisült alatta minden elébük kerülő tárgy.

A második bronzkori (valójában „szkítakori") település, a mai *Vasúti temető* helyén lakók temetőjét mindössze négy-ötszáz lépésnyire 1889-ben tártuk fel a városi *Vágóhíd* építése alatt.

A harmadik telep lakói még délebbre laktak, kb. egy és fél kilométer távolságra. Azt a területet, melyet elfoglalva tartottak, *Lichtmann-féle sertéshizlaló telep*nek hívjuk. Temetőjük hasonlóképpen lakóhelyük közvetlen közelében van. Ezt a temetőt *dr. Jósa András* 1890-ben ásatta meg szép eredménynyel. Ugyanolyan urnák kerültek ki belőle, mint a másik két telepesek temetőiből.

IV. Eltávozunk a már végigkutatott területről, mely annyi sokféle korszak emlékeit hagyta ránk, s megállunk annak a nagy, kiemelkedő területnek a keleti lejtőjén, melyet csak néhány száz lépés választ el attól, amelyet az előbb elhagytunk. Ennek a területnek északnyugati oldala a *Pazonyi út*. Keleti oldala a *Bujtos*. A három telek: *Riszdorfer-, Kucsera-, Nemes*-féle telkek. E három adja azt a területet, amelyben népvándorlás elejéről* való sírok találtattak.

*Valójában „szkítakori" (a szerk.).

A sírokban talált csontvázak felhúzott térdekkel, arccal keletnek, jobb oldalukra vannak fordítva. A Nemes-féle telken 1913-ban kiásott sírban ugyanúgy fekszik az eltemetett. Mellette 2 db cserépedény kb. 1 liter űrtartalmú, minden dísz nélkül. Talpa kicsiny, öblös, nyaka azonban már mintegy 5 cm és karcsú. Munkája primitiv, de formás.

Nem tudjuk, azok az itt lakók, akik e helyre temetkeztek, közelebb vagy távolabb laktak ettől a helytől? Valami összefüggést keresek, ha arra gondolok, hogy a városban azon a területen, melyen ma a *Folyammérnökség*, a *Reich korcsma* és *Bundi kocsma* állanak, szintén népvándorlás kori temető. Bár a két, most említett temető közt elég nagy a távolság, feltételezem, hogy a kettő között, tehát a mai Nyíregyháza város területén valahol, de mégis itt kellett lennie a lakóhelyüknek, egy népvándorlás kori településnek, éspedig állandónak képzelem azt el, mert csak ilyenek gondoskodnak temetőkről is. Feltehető az is, hogy úgy az északkeleti temetőbe, melyet az előbb írtam le, valamint ebbe az utóbbiba is a mai város területén belül lakott telepesek egy időben temetkeztek.

Mindkét temetőben jobb oldalán fekszik a csontváz, és mindenik felhúzott térdekkel, arccal keletnek fordítva. Az északkeleti temetőben *(5. kép 9.)* 1913-ban feltárt sírból 2 db teljesen ép csuprot vittem a Jósa múzeumba. E sírból feltárt csontváz olyan helyzetben volt, mint a fentebbi temetőbe eltemetettek. Koruk tehát szintén egy.

Népvándorlás kori lovas sírját tártuk fel 1902-ben a városi régi cserépszín közelében lévő ún. *Kiserdő*ben, mely akkor csupán egy negyedében volt elhordva. Ma már ebből semmi sincs. Ez a hely a vázlaton 8-cal van jelölve *(5. kép 8)*. A megbontott homokdomb kb. 10 méter magas, függőleges homokfal volt. A már régen feldúlt sír aláásás miatt néhány száz mázsa homokkal zuhant a mélybe, s a meglevő és szétszóródó csontokat a homokot hordó taligások nemigen kímélték, egy részét, a kisebbeket elhordták s a szárcsontokat összetörték. Ugyanígy jártak a koponyák is. Későn érkeztem, mert annak, amit találtam, semmi hasznát nem vehettem. Meg tudtam azonban állapítani, hogy a harcos egyedül volt e homokdomb tetején eltemetve, éspedig lovastul. Valószínűnek tartom, hogy mint olyan számtalan esetben, ezzel is az történt, hogy eltemettetése után rövid idő múlva kirabolták a sírt, s fegyvereit, lovának a szerszámát elvitték. Főembernek kellett lenni, mert az az ezüst pikkely, melyet a csontok között találtam, arra enged következtetni. Ez a pikkely egy négyzetcentiméternyi ezüst lapocska, domború kiveréssel, mely 8 babérlevél alakú és 8 hegyű csillagocska összetétele. Négy sarkán lyukacska, melyek fűzésre szolgáltak. *Dr. Jósa* úr perzsa ornamentikának találta, s keletről való származását kétségtelenül megállapította összehasonlítás útján. Tarsoly- vagy lószerszám pikkely.

Nyíregyháza területe eléggé gazdag ilyen leletekben, szükségtelen tehát külön is bizonygatni, hogy területe a legrégibb korok óta s a nagy népvándorlások alatt is állandóan lakott volt. Ez az előbbi fejezetekben bizonyítva van.

Népvándorlás kori emlékeinket ezekben foglaltam össze.

★

V. Cogito ergo sum... Önfeledten, a múltak emlékeiben elmélyedve gondolataimmal csak e pillanatban eszméltem arra, hogy itt állok a Kálvin téren az 1896-ban felállított márvány obeliszk előtt és olvasom róla: „*e helytől 46 méter távolságban állott a régi Nyíregyháza ősi temploma*... stb." Az áldozó Nap vérvörös sugaraiban gyönyörködök, mert ez a látvány valóban lélekemelő.

A karcsú református tornyon mint óriási vörösarany glória ragyog a sugárözön. Majd elborul arcom hirtelen, mert látok én ott egyebet is lelki szemeimmel: az ecclesia udvarán egy ősrégi templomnak elfelejtett alapfalait. Vajon jutott-e valaki másnak is eszébe 1873 óta?

Miért kellett ennek a templomnak eltűnni soha jóvá nem tehető könnyelműség miatt? Erről egy akkori presbiternek a feljegyzését is ismerem. Becsületes, szavát tartó, puritán gondolkodású nemes ember volt. Szerinte a műemlékrombolás a következőképpen történt: „*a közadakozásból összegyűlt pénzekből olyan 300 forintról nem tudtak elszámolni az illetékesek, amely hiányra nézve nem tudtak kellő magyarázatot adni. Ekkor vetették fel azt az ötletet, hogy a régi templom anyaga pótolni fogja a hiányt.*" Így volt-e, ki fogja azt kutatni? Tény azonban az, a régi templomot csakugyan lebontották s e kegyetlenség miatt az öreg úr leköszönt viselt presbiteri állásáról. Elmondta azt is, hogy e gondatlanságot nem kényszerítő körülmények követelték, nem a helyszűke parancsolta, hiszen az új templom nem a régi helyén, hanem mellette épült fel, s ugyanazon a területen akár négy templomot építhettek volna. Ez szomorú tény. Megtörtént, de azért mégsem jóvá nem tehető hiba. Lehetőségére a következőkben rámutatok és megjelölöm a módozatot is.

Múltjával foglalkozva, fájlalva a veszteséget, egy hirtelen támadt ötlettől megkapatva tovább fűzögetem komoly gondolataimat. Ennek az ősi templomnak újra a helyén kellene állani, — de hogyan? Vajon keresztülvihető ez? Igen, súgja belülről valami! Szabolcs vármegye áldozatkészsége hozzásegíthet a terv kiviteléhez, mert ehhez elsősorban pénz kell. A templom alapja ott van régi helyén. Méreteit, külsőjét, belsőjét fényképek őrzik, s ha elegendő pénz is van hozzá, a többi az építészek dolga.

Milyen legyen? Ósdisága megtévesztésig hű, de emellett masszív, hogy helyén állhasson az elkövetkezendő ezer éven át, s hirdesse a régi Nyíregyháza valóban ősi múltját az utódoknak.

Elfordulok e fantasztikusnak tetsző, de mégsem megvalósíthatatlan képtől, mély gondolatok közt hagyom el azt. Arra gondolok így töprengéseim közben: Istenem, milyen szép terv, mely meg is valósítható. Erre fel is vidulok: no lám, lesz már a Nyírségnek az őskori szabolcsi vár mellett egy másik nevezetessége is, egy csaknem ezeréves temploma. Nem fogunk ezután zavarba jönni, ha az idegenek felteszik nekünk a kérdést, mivel tudjuk bizonyítani Nyíregyháza régiségét? Hiszen a legtöbben, sajnos még a bennszülöttek is csupán annyit tudnak elmondani róla, hogy Nyíregyházát az egykori földesúr, gr. Károlyi Ferenc telepítette 1753-ban. Milyen büszkeséggel tudnánk reá mutatni a visszavarázsolt ősrégi templomunkra: „ezzel kedves idegen"!

VII. Az 1753. év előtti Nyíregyháza lakosairól tudjuk, hogy mindig és mind magyarok voltak. A török háborúk alatt még mindig jelentős község. Bizonyítja ezt az, hogy védelemre készült. Ennek a készülődésnek emléke az a *földvár*, amelyet a XVI. században hánytak a törököt váró harcos magyarok. *Törökvár* elnevezését napjainkig megtartotta. Ez a vár még ma is jól látható. A tokaji országút jobb oldalán az első vasúti őrház mögött, a kőúttól kb. 200 lépésnyire. Úgy készült, hogy a Tokaj felől érkező törökök lőtávolba kerüljenek. Ettől nyugatra kb. 2 kilométer távolságban emelkedik a Nyírség legmagasabb homokhalma, az Őrhalom (Eur halma), melyről az ellenség jöttét az őrség nappal füsttel, éjjel pedig tűzzel jelezte a város lakóinak. Ennek a halomnak a közelében (északkeleti oldalán) a török dúlások idejében, meg nem állapítható évében nagy csata folyhatott, mert még 1870 és 1880-as években is, a nemrégen feltört gyep

alól szántás közben nagy mennyiségű emberi, állati csontok, harci eszközök töredékei kerültek felszínre. Mindezekre jól emlékszem.

VIII. Erdő, erdő, de szép kerek erdő... Valóban szép s csak mi, nyíregyháziak nem látjuk meg a szépségeit. Vajon miért? Hajh, ha ez az erdő a mienk lehetne...! sóhajt fel sok idegen alföldi vendégünk. Óh be szép is egy májusi reggel a smaragd zöld lombok alatt, melyeken itt is, ott is áttörnek a Nap arany sugarai.

Vajon hány nyíregyházi lakos tudna arra a kérdésre elfogadható feleletet adni: hány éves lehet az erdő? Talán egy sem. Kutassuk tehát fel, mikor telepítették hát az erdőt.

Bizonyos az, hogy 1753—1757. években a települő tótság már ebből az erdőből kapott fát építkezéseihez, de nem a telepítő földesúr erdejéből, mert neki itt erdeje nem volt, jóllehet 1753. május 23-án kiadott pátenslevelében az új telepeseknek építkezéshez elegendő fát biztosított.

Tudni kell, hogy még a telepítés előtt Nyíregyháza birtoktest ketté volt osztva. Az a rész, melyhez az erdő is tartozott, a Palocsay család tulajdonában volt. A gr. Károlyi Ferenc jószágrészén nem volt erdő. Ezért gr. Károlyi Ferenc, br. Sennyey Imre és Dessewffy Sámuel, mint Petheő Rozália br. Palocsayné között 1754. június 16-án a telepítés ügyében megkötött szerződésben az erdőről, fahasználatról nincs említés, sőt az urbarialis egyezség (1757. április 20.) 19-no *„Az erdőknek tilalmas conservatiója keményen parancsoltatik"* stb. s tovább: *„fábul való segedelem mindazonáltal mindkét részről erga specialem commisionem igértetik"*. Világos ezek után, hogy a települők az építkezéshez szükséges fát mégiscsak a nyíregyházi erdőből kapták, a földesuraik közös megegyezése után.

A felsoroltak után újra előáll a kérdés, de hát mégis milyen idős az erdő? Mikor telepítették azt?

Mielőtt feleletet adnánk e kérdésre, vissza kell kanyarodnunk a telepítés korától az elmúlt XVII. századba, melyben megtaláljuk erre is a választ.

Erre a birtokra Lónyay Zsigmond 1633-ban nyert adománylevelet II. Ferdinándtól örök tulajdonjoggal. Lónyay Zsigmond 1648-ban e birtokrészt (mármint Nyíregyházát) Margit leányára hagyta, ki Csáky István gróf országbíróhoz ment férjhez. A Csáky-örökösök 1696-ban Tokajban történt osztálya szerint Nyíregyháza rész Csáky Borbálának jutott, ki Palocsay István báró felesége lett. A nyíregyházi erdőt a XVII. század legvégén és a XVIII. század legelején Palocsay István báró telepíttette meg. A települések első éveiben (1753—1757) a tölgyerdő már 50—55 éves volt. Ennyinek is kellett lenni, mert a tölgy ebben a korban lesz haszonfának alkalmas építkezéseknél.

Az erdőt nem telepítették egyszerre, erre mutat, hogy 1804-ben a felmért területe háromféle elnevezéssel jelöltetett: *első csere* és *hímeserdő*, a Sóstó a szódafőzéssel.

Első telepítés a Hímes-erdőrész volt. Ez a terület a mai *Erzsébetliget* egész területe, a ma helytelenül elnevezett „Méhes"-sel (Hímes). Ebbe tartozott az erdő nyugati oldalán elterülő, ma Hímeskertnek nevezett, még abban az időben azonban puszta terület a kis patakig, mit ma Ér-nek nevezünk.

Fiatalabb a csererdő. Ezt már a neve is magyarázza. Csert hántani fiatal fákról szoktak, mert csak annak lesz értéke. Ez a telepítés nyúlott fel a Sóstóig.

A nyíregyházi erdő tehát ma 240 éves. Bizonyos, hogy az erdőt ilyen hosszú idő alatt többször is letarolták. Ezért a ma itt-ott látható faóriások egyike sem több 100—120 évesnél. Körülbelül 50—60 ilyen kidöntött tölgynek olvastam le

a gyűrűit s ez az eljárás a fák korának a megállapításánál elfogadott meghatározás. Ezt a számítást ellenőrizhetjük is a következőképpen: válasszunk ki egy régi tőből sarjadt, kettő, három, sőt öt vastag testvértörzset, amelyek mindenike ma 90—110 éves. Ha ezek mindenike csak az első tőből sarjadt is, már kb. 220 évet kapunk. Ezért az erdő korának meghatározása ilyen eljárással teljesen biztos.

IX. *Egy ismeretlen, vagy csak elfelejtett temető.* Ma már csak a déli oldalának egy töredékrészét lehetne feltárni. Ez azonban jó részben már régen beépített területmaradványa a réginek. A 90-es évek elején építkezés alkalmával kerültek felszínre a régi sírok maradványai. *Dr. Jósa* figyelt fel a leletekre s azokat megvizsgálva a XV. és a XVI. századi temetkezések maradványainak tartotta.

A temető az *Epreskert* utca végén, helyesebben az utolsó sarokháznál kezdődött, s felnyúlt arra a homokhalomra, melyet ma a közönség Epreskertnek nevezett el. E halom helyén ma mélyen kihordott üreget találunk, azonban 100 év előtt a halom teljes nagyságában megvolt. A domb olyan térfogatú volt, mint amilyen ma a helyén maradt üreg.

Nyugati oldalán az *Orosz* (ma Kossuth L. utca) utcára két szárazmalom nézett, szemben a *Dohány* utcára. Északi és keleti oldala hirtelen esett az *Őszőlőre*, csupán a déli oldala az Epreskert utcára lejtett mérsékelten elnyúlva, kb. az utca közepéig. Az Epreskert utca ebben az időben még nem volt meg.

Ezt a temetőt 1753-ban már nem használták. Azt, hogy mikor temetkeztek bele utoljára, megállapítani már nem tudjuk.

Azt a nádas házat, mely még ma is ott áll az Epreskert keleti oldalán, néhai *Kruták András* építtette az 1820—30-as években. Tetőzetét a nyíregyházi erdő tölgyfáiból faragták, mint azt ma is láthatjuk. Ez a ház egy időben korcsma is volt mindaddig, amíg az Epreskert eperfákkal beültetett terület volt, s a fiatalság nyári mulatságait itt tartotta. A temetőt azonban már ebben az időben is teljesen elfelejtették.

A 60-as években megindult ún. szilárdabb, nagyobb szabású építkezésekhez innen kezdték hordani a homokot. Ebből épült fel a néhai *id. Pintér István* Kossuth L. utcai háza is, melyet még az édesatyja emeltetett az 1860-as évek elején. Ezeket az adatokat néh. Pintér Istvántól kaptam, ki azokban az években 12—16 éves fiú volt s élénken emlékezett arra, hogy a homokot hordó emberek tömegével szedték össze a kiásott csontokat és hordták el az északi (Morgó) temetőbe elásni.

Ennek az elpusztult temetőnek jelentős szerepe van Nyíregyháza történetében, mert tárgyi bizonyíték amellett, hogy városunk a XV. és XVI. században jelentékeny lakott hely volt. Erre a temetőterület nagysága mutat rá. Ez a temető régibb, mint a *Vármegyeháza, Egyház* és *Sip* utcák alatti XVII. századbeli temető. De nem régibb, mint a Búza tér északi oldalán levő 1930-ban megtalált temető. Ennek a korát érdemes volna meghatározni, mindössze egy futó árkot kellene húzni a jelenlegi házsor előtt kb. két méter távolságban s ez az árok a *Folyammérnökségtől* vezetne nyugatra a *Reich*-féle *kocsma* előtt a *Bundi kocsmáig*. Megérné a költséget, mert becses adat lehetne a régi Nyíregyháza történetéhez.

Nyíregyháza érdekességeinek helytelen elnevezésére kívánok még néhány sorban rámutatni, illetve azokat helyesbíteni. *Bujtos*. Ez az 1804-ben felvett hiteles térképen még *Polyhos* és annak is kellett volna maradnia, mert ennek értelme van, azonban a Bujtosból semmiféle névelemzéssel elfogadható értelmet

kihámozni nem lehet. Az, hogy Bujdosó nevű prot. pap lappangott volna benne, nem egyéb a nép képzeleténél. De van egy másik hagyomány is. Eszerint a XIX. század elején Zsíros Pista nevű futó betyár menedéke lett volna, akit a betyárromantikát kedvelő lakosság táplált szorongattatása idején. *Borbánya* szőlő. Ez már a letelepülés előtt is Bőrbánya volt. Ez tréfás elnevezése, mert a juhászok a lopott juhot megnyúzva, nehogy a bőr árulójuk legyen, e homokdombokban rejtették el. *Őrhalom.* Ez csodálatosképpen megtartotta máig eredeti tisztaságban a nevét, lévén ez régiesen írva Eur halma. Valamikor fontos stratégiai pont, melynek jelentősége még ma is felismerhető. *Törökvár.* A Tokaji út jobb oldalán a XVI. században emberi kéz munkája a síkságon, tehát semmiféle természeti adottság nem erősbíti. Nevét már csak néhány öregember tudja és ismeri hagyományból egykori rendeltetését.

A régi Nyíregyháza régiségei ezek, ezért érdemesek arra, hogy megőrizzük a neveiket. Ezekben igyekeztem megrajzolni a régi Nyíregyháza hű képét. Minden fejezet megírásánál bizonyítékokra támaszkodtam. Képtelen elmefuttatásoknak helyet nem adtam, ha valahol nem állott megfelelő adat rendelkezésemre, ott valószínűsíteni igyekeztem, de nem szögeztem le, mint meg nem dönthető tényt. Kortörténeti munka akar lenni. Régészeti kutatásaimat néhai *Jósa András* dr. nagy tudású és közszeretetben álló régészünkkel, legtöbbször egyedül, az ő útmutatása szerint végeztem. A sokévi együttlét alatt gazdag tapasztalataiból nekem is jutott némi oktatás, melyek a dolgok helyes felismerésével jártak kutatásaimban. Helyesnek tartom tehát, ha a kortörténet megírásánál a régészetre támaszkodva igyekszek világosságot deríteni ködbe vesző, rég elmúlt eseményekre.

Indokoltnak tartom azt is, hogy e történet megírásakor a legrégibb múltba mentem vissza. Ha csak feltevésekből indulhattam volna el, nem tettem volna, mert ilyenekre a komoly olvasóközönségnek hasonló munkákban szüksége nincs. Komoly olvasmánynak komoly tárgya legyen. Ezzel a munkámmal az volt az egyedüli célom, hogy kiegészítsem a Nyíregyházáról eddig megjelent monográfiákat, melyekből mindezek hiányoznak eddig. Egy hosszú élet és az alatt szerzett tapasztalatok eredményei az ismertetett kutatások.

Az Idő, a zord sírású mindent eltemet, főleg azt, amit csak az emlékezet akar megőrizni. Az írott szó tovább élhet s megmaradása is biztosabb. Ezért írtam meg emlékeimet és tapasztalataimat. Fogadja jó szívvel Nyíregyháza város közönsége és őrizze meg azokat továbbra is.

Isten velünk.*

***A várostörténetben eddig ismeretlen szerző, Gregory József 31 nagy alakú gépelt kéziratát „Kiss Lajos úrnak, a szabolcsvármegyei Jósa múzeum igazgatójának ajánlva" készítette el 1939 májusában. Ám a közölt — eredetben színes — akvarelleket a régészeti emlékek előkerülésekor, 1900-ban, 1902-ben festette a szerző, mindössze egy helyszínrajz későbbi, 1920-ból. Ebből az derül ki, hogy szerzőnk, lévén lelkes, laikus várostörténész, csak Kiss Lajos buzdítására írta meg kéziratát, valószínűleg már élete alkonyán.**

Mi értéke van a Jósa András Múzeum régészeti adattárában (Nyíregyháza címszó alatt) őrzött s most közzétett kéziratnak? Egyrészt új, eddig ismeretlen régészeti lelőhelyekről, leletekről tudósít. Rendkívül fontos, hogy pontosan rögzíti azok előkerülési helyét, helyzetét, különösen a bujtos—morgói leletek esetében, melyekről eddig nem maradt fenn semmiféle feljegyzés (vö. Németh P.—Mező A.: A régi Nyíregyháza. Nyíregyháza, 1973. 7—27., Nyíregyházi Kiskönyvtár 7. sz.). Ugyanakkor a város életének, átalakulásának szintén ismeretlen epizódjaival is megismerkedhetünk.

A szerző az őskori élet képszerű megjelenítésébe ágyazta be a bujtos—morgói leletek leírását. Ezt elhagytuk, ugyanígy a várostörténet lényegtelen vagy hibás adatait is. Egy-két esetben kisebb korrekciót végeztünk a szöveg folyamatossága és érthetősége kedvéért is. Ami közlésre méltó volt — úgy hisszük —, az bekerül majd a folyton megújuló várostörténeti monográfiák lapjaira is. (A szerk.)

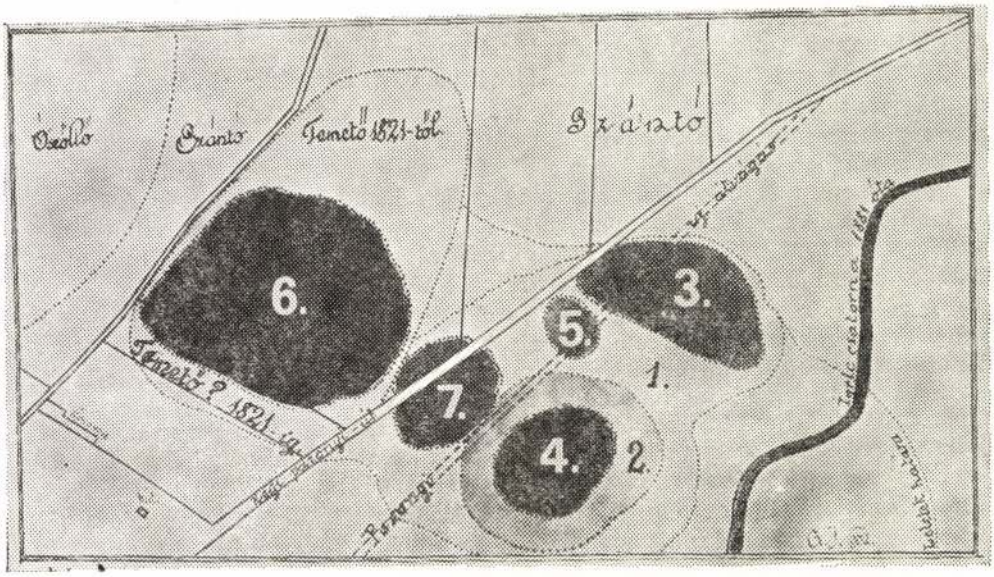

1. kép. A felkutatott Morgó melletti terület. 1. Legalsó réteg a 6 veremlakással. 2. Kőkorszaki réteg. 3. Bronzkorszaki réteg. 4. Bronz- és La Tene nyomok. 5. Bronz olvasztótelep és kemence. 6. Bronzkori leletek. 7. Bronzkori urnatemető.

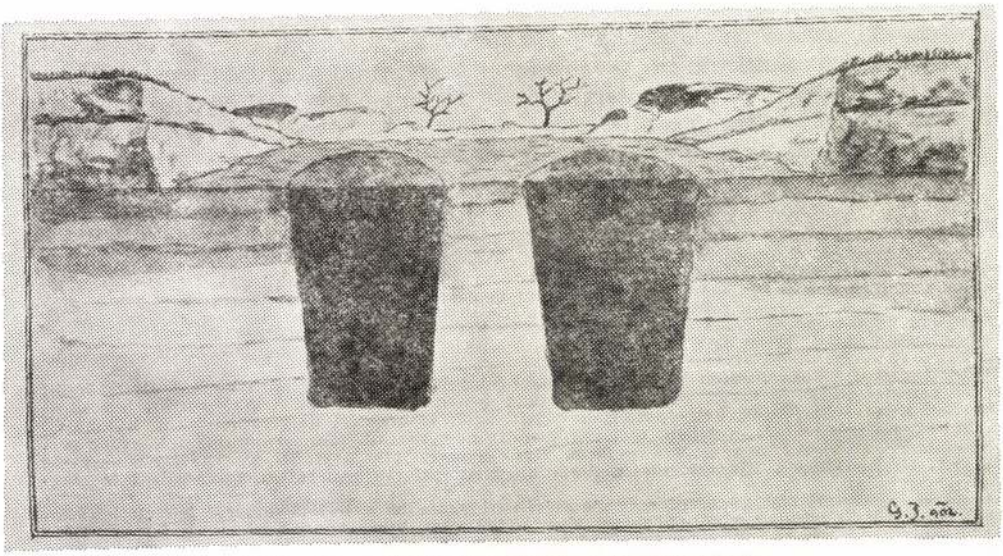

2. kép. Veremlakások (valójában szemétgödrök).

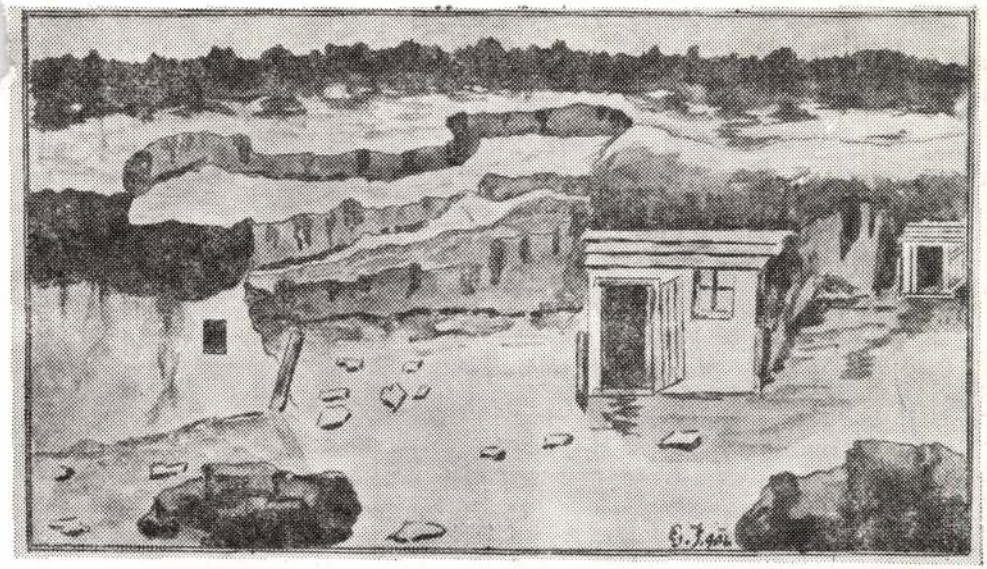

3. kép. Földlakások az egykori bronzkori telepen. 1890—1905. évi állapot.

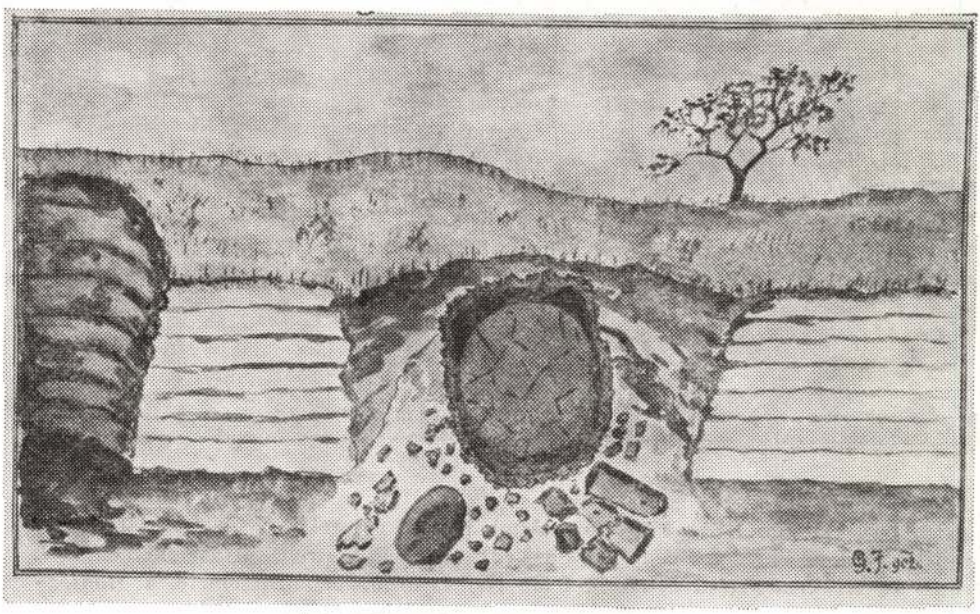

4. kép. Bronzkori olvasztókemence.

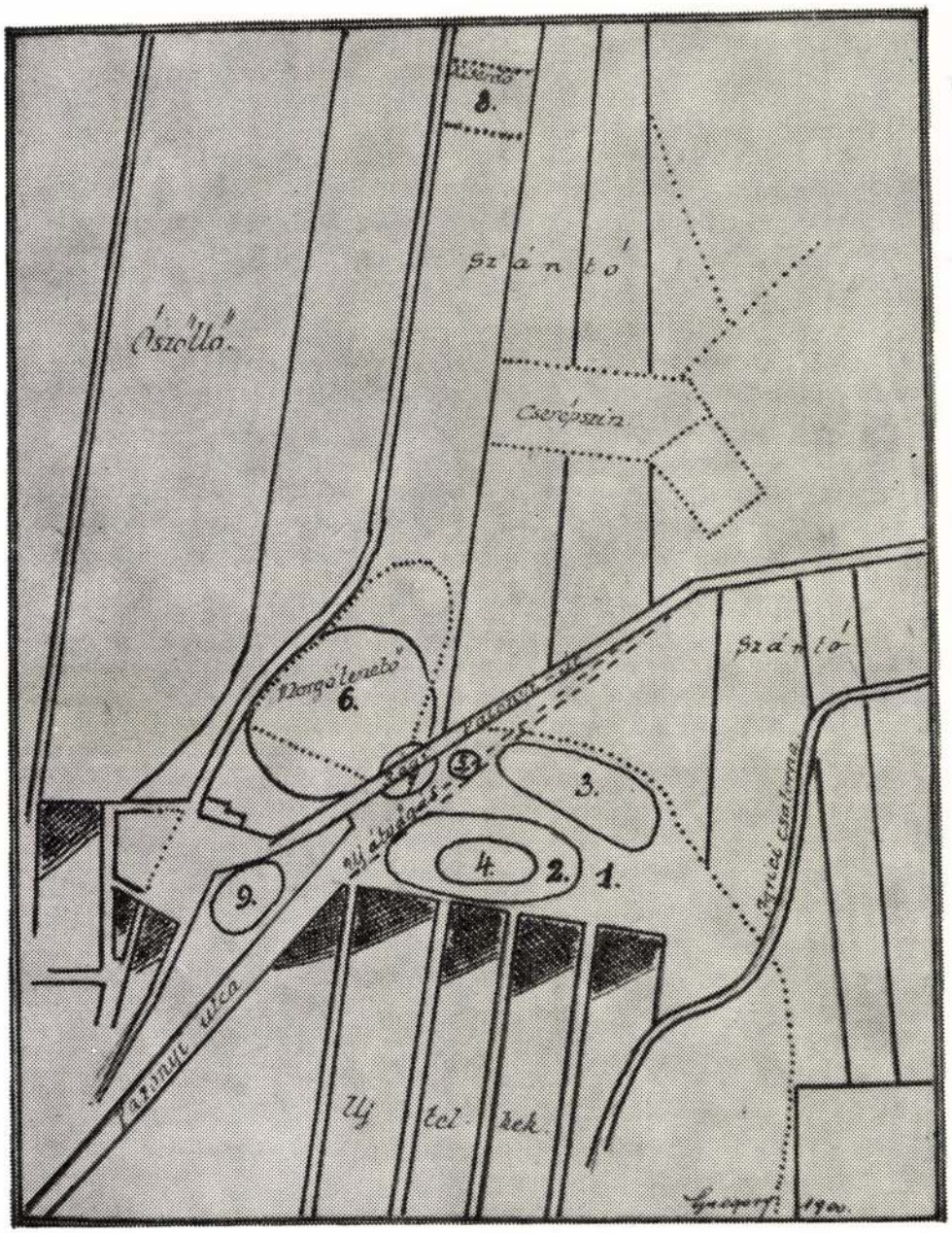

5. kép. 1900 előttről. 1. Az 1900 előtti domb legalsó rétegei. 2. Kőkorszaki réteg. 3. Bronzkori lakott hely. 4. Bronz- és La Tene rétegek. 5. Bronz olvasztókemence. 6. Bronz- és La Tene ízlésű eszközök lelőhelye. 7. Bronzkori urnatemető. 8. Honfoglalás kori lovas sír. 9. Népvándorlás kori (valójában „szkíta kori") temető.

Nyírcsi-Tichy Kálmán

irodalmi munkái:

Rozsnyói városképek
Különlenyomat az Új Magyar
Múzeum II. kötetének
II (IV.) füzetéből. 1943.

A Rozsnyói Városi
Múzeum céhtáblái
Különlenyomat az Új
Magyar Múzeum III. kö-
tetének I. (V.) füzetéből.
1943.

1943. dec. 11-én be-
mutatva e füzetekről.

Nyiresy Tichy Kálman

roksnyói festő

illusztrációk a
Magyar Irák c. hasan
folyóirat részére

1935 ben

Nyiresi Tichy Kálmán

lásd okv.

Forum

1935. 238-l-

1924-a rozsnyói Művelődési Egyesület a rózsnyói múzeum igazgatójává neverte ki.

1905. VII. 28.

A balatoni keszthelyi múzeum-egyesület elnökségének: a múzeum gyarapitására vonatkozó hirdetmény elismeréssel tudomásul vétetik s a hirdetmény egyes helyeinek módositásával a járásbíróságokon kívül a közhivatalnokok. számára is megküldeni ajánltatik. (645/1905.)

< Nyiresi Tichy Kálmán >

cikke

< > A gömöri pásztorok diszitő technikájáról.

Forum 1935. 207, 208. l.

— Érsekujvár —

Tekintetes

Európa

film- Könyv Lapterjesztő Vállalat

Budapest V.

Rothermere-u 12. III. 2.

Nyíresi Tichy Kálmán

cikke

[ ] A süvetei keramiák
tanulságai.
Forum 1934.
217, 218-l.
kejcikkel

Vámos Ferenc: Träume eines Baumeisters. Írta: Pogány Móric 32

3. Szemle.

Imrédy: A berlini Werkstoffschau az anyagok forgácsolásának vizsgálata szempontjából 114
Just Kornél: Szilikát- és cementmakadámutak építésénél szerzett tapasztalatok 56
Pál Elemér: Útépítésre alkalmas anyagok vizsgálata 115
Rédl Sándor: A Mississippi új vasbetonívhídja 58

pest, VIII, Múzeum-körút 6. Dr. Czakó Elemér.

Nyíresy Tichy Kálmán

Lásd okv

Forum

1934. 222. l.

Ferenczi, I. 20, VII. 271.

(Nyiresi Tichy Kálmán)

cikke

<> Binházterv és
Kalkulás 1801-ből.
Forum. 1934.
284 – 285. l.
2 terv rajznak

1004. Allegri A.

A mester sz. Correggioban 149

Mária

A Vállig és kissé
lefzett haja, ne
omlik vállairo
szik és palástja
Fa,
A k

523

Nyíregy Tichy Kálmán

l.

Forum

1934. 252. l.

...estő.

...ből.

...tható,
...issé jobbra fordul és lefelé tekint. Arcán a
...fejérése ül. A fejére is feltett zöld palást
...látszik ~~[illegible]~~ és ru-
...:

...n, méretei 39·5 : 31 cm.
...mzeti Muzeumból.

Ét. Kép. 227

Kamarachnál 1848

Nyíresy Tichy Kálmán

cikke

a pusztuló szlovenszkói magyar népművészetről

Magyar Irás

1934. jan. 4.

Földesi telet VII. 137

[Nyíresi Tichy Kálmán]

cikke

[ ] Népjólét és nép-
nüvészet.
Forum. 1934. 182. 1

t és katonaságot.

von, egyházi ornatusban, karddal jobbjában
látjuk
ban ~~[illegible]~~ az ősz patriarchát, kiai előtte lévő
a háttérben felállított katonaságot a ma-
ra buzdítja. Mögötte osztrák és szerb tiszt
en balról a szerbek egyike földre eresztett
szorit ~~[illegible]~~ sipkáját lengeti, ~~[illegible]~~ társa (pedig busan
sos lobogót. Felirata a kép alatt három

Rajačič.

triarch Rajacič begeistert Volk und Mili-
urch Seine Worte."

b Патріархъ Іосифъ одушевлява
и войнике"

th. H. Gerhart neue Wieden Kettenbrück-
ien"

lt des Nachdrucks."

a vonalkeret méretei 29.1: 23.6 cm.

781. (szincrett)

107/95 № 176.

< Nyíresi-Tichy Kálmán >

< > A rozsnyói nemesség testületi szabályai és tagnévsora 1846-ból -
Kassa 1942.
Különlenyomat az Uj Magyar Museum-ból -
Ism. Ila Bálint:
Szárádok 1943. 515, 516. l -

Völker aufgezwungen werden könnte, sondern eine Idee, um das Leben der europäischen Völkergemeinschaft voll zu entfalten. Die praktische Sozialpolitik wird die vielfältigsten Wege beschreiten, um von der allgemeinen Idee zur Wirklichkeit eines völkischen Sozialismus zu kommen."

...us Kroatien

Nicht nur über die deutsche Volksgruppe in Kroa-...n, sondern auch über die allgemeine Beteiligung ...s kroatischen Volkes am europäischen Befreiungs-...mpfe gegen Bolschewismus und Anglo-Amerikaner ...ingen die „Deutschen Pressebriefe aus Kroatien" ...ts wertvolles Material. In Folge 5 des Jahrganges ...44 der DPK. heißt es u. a. über

Frisierte Banditen:

Bei unseren Gegnern bemüht man sich, die Banden-...mpfe im Südostraum als Ausdruck einer ungestümen ...tionalen Freiheitsbewegung darzustellen. Zu diesen ...rnungsmanövern gehört auch, daß man dem ...ndenführer Tito so etwas wie eine ordentliche Re-...rung anzuhängen den Anschein gibt, die sogar mit ...n parlamentarischen Mitteln der Parteienbildung ...peitet. Angeblich sind in den Parteien die Kleri-...len — man merkt den propagandistischen Pferde-...fuß recht deutlich — stark vertreten, in Wirklichkeit ...ndelt es sich bei den Angehörigen der Banden, die ...Südosten ihr hinterhältiges Werk betreiben, um ...schewistische Gruppen aus den verschiedensten ...ndern, wie unlängst von amtlicher kroatischer Seite ...vorgehoben wurde. Im übrigen lassen sich die ...schewistischen Banden all die Grausamkeiten zu-...ulden kommen, die man vom Bolschewismus her ...wöhnt ist, die nie zutagetreten würden, wenn es ...n um nationale Freiheitskämpfe handelte. Von amt-...ner kroatischer Seite wird ferner darauf hinge-...esen, daß sich unter den Banden viele Kommunisten

Nyírési-Tichy Kálmán

cikke

( ) A rozsnyói nemesség testületi szabályai és tagnévsora. Új Magyar Museum. I. K. Kassa 1942. 139-146. l.

Tomaschek Tóth László: Turul 1942 88. l.

1903.

II. 1903. 1. – 374. ll. ——— u.o., 1904.

III. 1904. 1. – 366 ll. ——— u.o., 1907

IV. 1905. Herausgegeben von
Dr. Otto Fröhlich.
I. – IX. + 1. – 433. ll. ——— u.o., 1908

V. 1906. I. – VIII. + 1. – 399. ll. ——— u.o., 1909

VI. – VIII. 1907/08 I. – IX. + 1. – 633. ll. — u.o., 1911

Nyíregyháza (Beregm.)

Gör. kath. templom.

l.

Leberegtelkészségek

141, 142. l.

173. Nyiresfalva, g. k. fatemplom.

1701. „Eccl. Lig. anno 1701 erecta ad S. Michaëlem Archangelum." (Schem. Munk. 1839. p. 40.)

1733. „ligneum". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.)

1747. „Ecclesiae lignea ruinae proxima." (O L..; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1861. szentelik fel az új kőtemplomot. (Schem. Munk. 1864. p. 34.)

Lásd még: Gerecze p. 191.

(Bereg m.)

Domfalva.

Nyireo János fia

otvošnas.

1600. Veres Bálinthoz
szegödtettér kolozsvárt
Nyireo János fiát, mivel-
hogy mester fia, nem fize-
tett semmit.

Jakab Elek. Kolozsvár
története. Bpest. 1888.
II. k.

314. l.

Nyireő János

Ötvös

Kolozsvár, 1600-ban

fia inasul szegődik

Veres Bálint kolozsvári

ötvöshöz

Nokolötvcéh 20 l.

MDK

Nyiresi Tichy Kálmán

Egri V: Szlovenszkói magyar képzőművészek kiáll.
Nyugat, 1936, jan. 85-87 l.

(Nyíresi Tichy Kálmán)

cikke

<) Schulstadt in Oberungarn (Rozsnyó)
Gál, Stefan: Ungarische Städtebilder.
Bp. é. n. 158-163. l.

43
1904 zámhoz

Körözv

Mély megilletö
Országos Bizottsága Tis
Béla bizottsági elvadó u
1/2 5 órakor jobb létre sze
E szomorú tenij
a Tisztelt Tag~~ok~~ ura

<Nyiresi Tichy Kálmán>

festő könyvei:

<> Rozsnyói városképek. 8-r. 4 kép 10 l. Kassa 1943. Kny. Új Magyar muzeum.

<> A rózsnyói városi muzeum céhtáblái. 8-r 16 kép 13 l. Kassa, 1943. Kny u.o.

Gent (1684–1685)

Valóbaszló igazgató.

Nyíresi-Tichy Kálmán 1

nyolcvanéves korában Budapesten elhunyt szlovákiai származási festő, grafikus, újságíró.

Magyar Nemzet 1968 nov 5

Napló —

Nyíresi-Tichy Kálmán

2

A század elején Münchenben tanult, majd a Budapesti Képzőművészeti Főiskolát végezte el. Szülővárosában Rozsnyón tanított 1920-ig.

Magyar Nemzet 1968 nov 5
– Napló –

Nyíresi-Tichy Kálmán 3

1946-ban Zenilt Magyarországra, mint grafikusművész, Rozsnyón temettés el.

Magyar Nemzet 1968 nov 5

— Napló —

NYÍRI GÉZA

Új művészet

1996/aug

52.o.

NYÍRI GÉZA

Új művészet

1999/ március

12.o.

y hagyatéka. Megj.: Lackó: Jelenkor. 1o18-1o19.p.

Fülep Bosch könyvről.

mporaine c. cikkéhez közölt illusztrációk-

erkovits Gyula önarcképének aláírását.

iséit az Ars Hungarica c. sorozat, kö-

nnoniának közlésre. A Pannonia Bernáth,

8 reprodukciót adott közre. A képek

. 1932., és Derkovits Gyula. Bp. 1932.

Fenyő Iván: Szőnyi István c. kötetéből

NYÍRI GÉZA

Új művészet

1999. márc.

12-0.

1x1 tábla

Az 1x1 tábla fenntartói, a Personal Press Project és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület tisztelettel értesíti Önt, hogy

Nyíry Géza
óriásplakátja

2002. április 4-től
megtekinthető Budapesten,
a VII. kerületi Lövölde téren.

A továbbiakban nem tartunk plakátavató rendezvényt. E helyett olvasható itt egy rövid ismertető, amely reméljük felkelti érdeklődését és élőben is megtekinti az 1x1 táblán látható plakátművet.

Timár Árpád
Budapest
Üllői út 119.
1091

– Mi a fene? – kérdezhetné a Lövölde téri járókelő, aki oda se figyelve, csak rutinból közlekedik, vagy a fáradtságtól félálomban tart hazafelé, de hirtelen valami szokatlant észlel. – Kicserélték a táblát?
Következő gondolatát kellő művészettörténeti végzettség híján nem tudja igazán szavakba önteni:
– Mi...mi...mi..., Húsvét...? (Amivel nyilván arra akar utalni, hogy felismerte az Utolsó vacsora ikonográfiát, és össze is kapcsolta a húsvéttal, de ezt, mint az egész művészettörténetet*, csak a templomban vagy – az azóta eltelt évszázadok érthetetlen buzgalma folytán – a múzeumban tartja helyénvalónak.)
– Akkor mi a fenének tették oda? – de a kérdéssel szinte egy időben már eszébe is jut, hogy ezen a táblán régebben is mindig furcsa reklámok voltak. Az indíték azonban még mindig kétséges számára.
Elhivatott rajztanárt vagy tiszteletreméltó mértékű személyes érdeklődést gyaníthatunk a háttérben, ha a következő gondolata: – ...Leonardo...?...Leonardo!
Ezzel a felismeréssel el is érkezett a percepciós folyamat kulcsgondolatához:
– ...ő...Leonardo...ő.... (Ezt úgy érti, hogy klasszikus idézet.) Ekkorra azonban már nagyon gyanús számára, hogy ezt csak úgy odarakta valaki, minden különösebb cél nélkül, vagy brahiból, vagy művészet. Ha ez utóbbinál marad is, még mindig felmerülhet a kérdés:
– Mi a fene ebben a művészet? – ami teljesen jogos, hiszen gondolatain pillanatok alatt átfut, hogy ilyen ábrákat használnak a közlekedési lámpáknál, meg a metróban a vészkijárat táblán. Most is, mint oly sokszor az életben, a keresztrejtvény-praxis hozza a megoldást: – ...pö...pö...pedig tudom, hogy pével kezdődik.....piktogram! – ez sok mindent megmagyaráz, de az még mindig nem világos, hogy miért kell egy híres képet ábrázolnia, mikor ebből olyan sokat látni; Leonardo-angyalkák vannak a karácsonyi csomagolópapírokon, a húsvétin meg Agnus Dei. A magas művészet képeit használja a mindennapi vizualitás, és ezt utána a magas művészt újra birtokba veszi.
Ezek után bármelyik művészt kielégíthetne a konklúzió:
– Hm. Mi a fene!
Ez a „mi a fene" már szinte kötelező; az előző, műfajteremtő munkák sora kötelezi a művészt arra, hogy gyors, de nehezen leírható befogadási folyamatra építsen.
Az itt leírt gondolatsor a képzelet szüleménye, minden egyezés a valósággal a véletlen műve, de ha pár másodpercet rászán, hogy megnézze a plakátot a Lövölde téren, Ön is hasonló eredményre juthat.

*értsd: régi képek, főleg itáliai reneszánsz, de az az egy biztos, hogy szakrális, mert mindig van rajta kis Jézus, vagy legalább Szűz Mária, kék ruhában. Vagy templomban szokott tehát lenni, vagy múzeumban, de semmiképpen sem az utcán, így, hogy nem is reklámoz semmit, sem az *Utolsó vacsorát*, sem egy arról szóló kiállítást a múzeumban.

Előd Ágnes

Támogatók: Nemzeti Kulturális Alapprogram, Erzsébetváros Önkormányzatának Művelődési Bizottsága, Fővárosi Önkormányzat, Béflex, @®©

PPP Információ: 06 30 9 704 220 gbakos@c3.hu
STÚDIÓ FKSE
BÉFLEX A kivitel erősíti a szabályt!
@®©

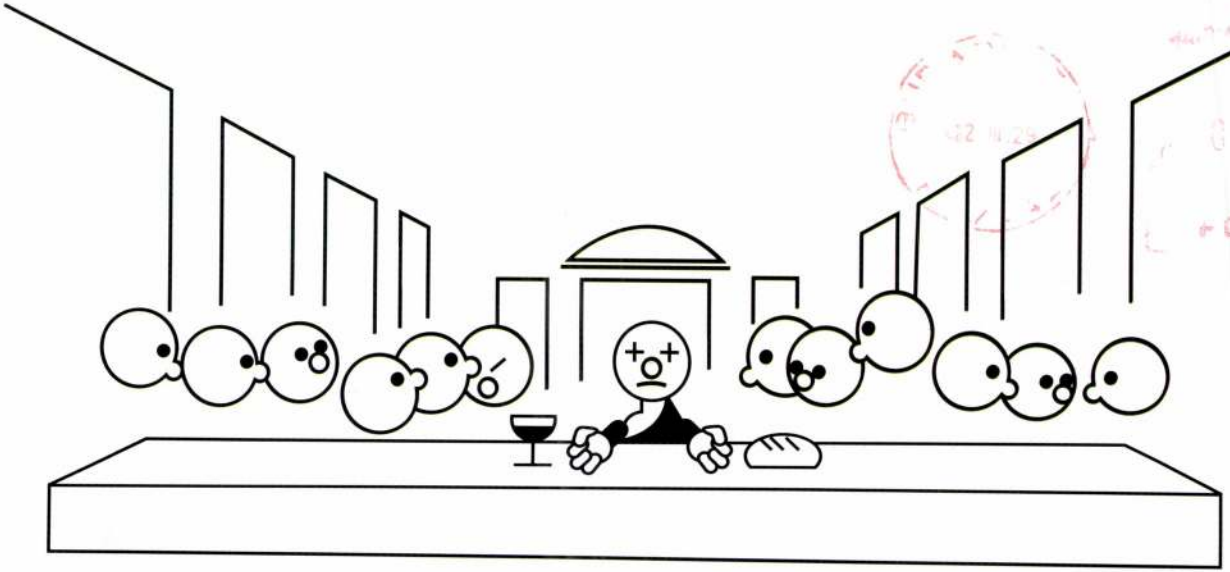

1x1 tábla

Nyíri Ibrám építész

Tér és Forma 1941. 109-114

Telefonjár körpanja

Nyiri György

Borbély László:
A tenger hősei.
Bpest, 1940.
Cserépfalvi kiadás -
Illusztrációk fentitől.

Magyar Kulturszemle
1940. 12. 7. 300. l.

1944. júl.

— A »Népünk« társadalmi és nemzetpolitikai folyóirat legújabb számában Ijjas Antal, Milotay István Népi válság — népi Magyarország című könyvével foglalkozik. Kádár Zoltán a pécsi székesegyház árpádkori remekeiről ír, Bakos Károly a magyar népegészségüggyel foglalkozik. A további cikkek közül kiemelkedik Zrinyi József S. J. cikke a mai magyar papság történelmi küldetéséről és Gaál Károly értekezése a népfőiskoláról. Az új számot Nyiri György fametszetei szinezik.

.nak, a műveltség
ltámadások elleni
n segítette hozzá.
okozódó térfoglá-
ősége. Nem kétsé-
ndó első fejlődés-
is.

SUPKA ERVIN.

Pest 1944. júl. 6.

kivétel nélkül az új eljárásokkal készülnek, ami azonban természetesen nem zárja ki annak elvi lehetőségét, hogy litografikus úton is előállíthatók legyenek.[1]

*

Nálunk a kőnyomatost régebben nem tekintették újságnak s talán ezzel magyarázható, hogy régebbi hírlapirodalmunkban nem is igen játszik számottevő szerepet. Az egyébiránt oly kiváló művek, mint a SZALÁDY,[2] FERENCZY[3] és KERESZTY[4] munkái, meg sem emlékeznek róla.

A népszerű irodalom mellett, különösen a háború után, már a tudományos búvárkodás is felkarolta a kőnyomatosok dolgát.[5] Ennek alapján s a kellő történeti távlatból ma már egyre tisztábban látjuk, hogy a kőnyomatos a hírlapi sajtót rendeltetésének — JAKAB ELEK klasszikus meghatározása[6] szerint: a nemzeti

[1] A kőnyomtatással: az eljárással és és történetével foglalkozó szakmunka, szép számmal akad Magyarországon. A legfontosabb magyarokat és külföldieket mintaszerű összeállításban egyesíti a Műegyetem Mechanikai Technológiai Intézetének Könyvtára. Az itt őrzött sokszorosító ipari szakkönyvek

Nyíri György †

rajzoló

Nyíri György rajzolóművész 24 éves korában hosszú szenvedés után elhúnyt. Június 21-én a Kerepesi-temetőben helyezték örök nyugalomra.

Magyar Nemzet

1945. jun. 27.

Nagyságos

Szentiványi Miklós urnak,

az Europa Film-Könyv és Lapterjesztő Vállalat r
ügyvezetőigazgatója,

Budapest.

Rothermere u 12 sz

Nyíri József

1. Kompozíció olaj 80×80

2. — " — — " — 70×70

Őszi Tárlat 1971 Debrecen

MDK

Nyiri Imre restaurátor

Az üveg művészete kiáll. Iparm. Muz. 1961.

Nyiri Imre [iparművész] 17 Dk

Nyiri Imre restaurátor egy 1873-ból való velencei oszlásán dolgozik.

–: Az Iparművészeti Múzeum restaurátori műtermében 8.l

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. febr. 9.

Nyíri Imre

A Hajdú-Bihari őszi tárlaton „Kompozíció I."
c. műre szerepett. (említve.)

Székelyhídi Agoston: Hajdú-Bihari Őszi Tárlat 1971.

Alföld, Debrecen, 1972. 2.

Nyiri Imre, [ ]

L.: Zoltán Éva

K.A.: Restaurátorok — 7,

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 3

MDK

Nyiri István építész

Felszabadult Ep. művészet . K.Szal. 1960.

Nyiri Istvàn

MDK

Nyiri István építész

Felszabadult Bp. művészete. M.Szal. 1960.

Nyiri Istvan

M.D.K.

Nyiry István, építész

és Lauber László
körös tervei szerint a
Szép u. 3. s. telken fel-
épült Magyar Lovarcglet
uj székházát ismerteti
a lap egy fényképpel.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
jan. 27. sz. 8. old.

M.D.K.

Nyíri István építész (1902 - 1955)

nevét a modern magyar építészet képviselői közül említi a szerző

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 944. old.

+ Volt „PK." épület lapja 993. "

Nyíri István

és Lombay László tervei alapján épült fel a jelenlegi Nehézipari Minisztérium a Bakáts téren.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2841

Nyíri István

tervei alapján épült fel az Engels téri központi autóbusz pályaudvar, 1948-49-ben.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463.

721.

Nyíri István építész

1955-ben halt meg, 53 éves volt

Korunk 1966 V.n. 751 old.

arányának megállapítása, ugyanígy a keverék szemszerkezetének és finomsági számának megállapítása.

A fentieken kívül a talajmechanikai vizsgálatok közül is elvégezhető néhány helyszíni vizsgálat, mint pl.:

1. szemcseelosztás,
2. víztartalom,
3. talajtömörítés tömörségi vizsgálata,
4. hézagtérfogat,
5. vízáteresztő-képesség,
6. hajszálcsövesség.

Elvégezhetők esetleg kisebb terjedelmű talajfúrások, alapok alatti rétegeződések feltárása, mintavételek stb.

A mozgó laboratóriumok felállítása egyúttal a munkahelyek hasonló természetű felszerelését, felkészültségét is leegyszerűsítené, ami az önköltségekben megtakarítást jelent, sőt ha azt erre kiképzett, begyakorlott, különleges személyzet végezné, az ilyen vizsgálatokat sokkal rövidebb idő alatt szakszerűen meg lehetne ejteni.

A szükséges építési gyakorlattal is rendelkező személyzet kiképzését tanfolyamokon kellene előkészíteni, hogy megfelelő szakismeretekkel rendelkezzenek, mert az ötéves terv során a meglevő állandójellegű laboratóriumok a rájuk váró feladatok elvégzésére amúgy is kevésnek fognak bizonyulni. Ezeknek az állandójellegű laboratóriumoknak nem lehet feladatuk az, hogy a munkahelyről hozzájuk beérkező vizsgálatok tömegével kössék le személyzetüket és felszereléseiket, hiszen elsősorban az új módszerek és szerkezetek, valamint újabb anyagokkal való kísérletezés és kutatómunka fogja azokat lekötni. Egyébként is a személyzet magasabbfokú kiképzése és tudása sem indokolja, hogy a mozgó laboratóriumok egyszerűbb vizsgálatok lebonyolításával foglalkozzanak ; ez nem volna gazdaságos. Ezeket a mozgó laboratóriumokat szét lehetne tagolni mély- és magasépítésben egyaránt, szakmák szerint is : pl. az út-, híd-, vagy vízépítéseknél felmerülő speciális szükségletek szerint.

Nemzeti vállalatok keretében meg lehetne oldani a mozgó laboratóriumok megszervezését. A vidéki fő építési centrumokban alközpontok lennének, amelyekből rayonírozottan látnák el feladatukat, míg a fővárosban felállítandó központ irányító és ellenőrző szerv lenne.

Elképzelésem szerint az alközpontokra lehetne bízni a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium által életrehívott XXVI. sz., — dr Palotás László felelőssége mellett alakított — »Gazdaságos tervezés feltételeit kutató bizottság« javaslatának megvalósítását is, amely szerint országosan kell megszervezni a tervezési munkákhoz szükséges geodéziai, vízrajzi, geológiai és térképészeti stb. adatok összegyüjtését és állandó nyilvántartását, hogy azokat a tervező intézetek rendelkezésére bocsáthassák (természetesen a nagyobbarányú geodéziai, út-, vasút-, vízépítési feltételeket továbbra is a beruházó szerveknek maguknak kellene elvégezni, vagy elvégeztetni).

Amennyiben a fenti tervezet szerinti mozgó laboratóriumok működésüket már az 1951. évben megkezdenék, az előkészítő munkákat már most kellene elvégezni, mert a tervezet részletes kidolgozása, a költségek megállapítása, a szükséges felszerelések normalizálása és beszerzése, a személyzet kiválasztása és kiképzése felemészti a hátralevő időt.

A minőségi munkára nevelés fontosságát nem tudom eléggé kihangsúlyozni. Az önköltségcsökkentés felé vezető útnak ez egyik fontos állomása ; a befektetett idő, a sok tanulmány, munkamennyiség és költség többszörösen visszatérül ; ezt pedig a szocialista országépítés és különösképpen annak anyaggazdálkodása nem nélkülözheti.

Széchy Endre

Pályázati felhívás az automatizálás tárgyköréből

Kivonat a pályázati felhívásból.)

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége közösen az Országos Tervhivatallal, a Nehézipari Minisztériummal és a Könnyűipari Minisztériummal

16.000 Ft-os automatizálási pályázatot ír ki.

A pályázat egy elméleti és egy gyakorlati pályatételből áll. Mindkét pályatétel díjazása egyenként a következő :

I.	díj	4.000 Ft
II.	«	2.500 «
III.	«	1.500 «

Pályatételek.

I. Elmélet vagy tervezés.

1. *Tudományos értekezés.*
2. *Automatikus gépelemek.*
3. *Automatikus berendezés tervezése.*

II. Automatizálás és termelékenység.

Pályázni lehet a fenti pályatételek mindegyikére is, illetve az I. pályatételen belül az alpontok bármelyikére.

A pályázatok beküldésének határideje : 1950 *augusztus* 20.

A pályázatok kidolgozásánál esetleg felmerülő kérdésekre mindennemű választ és tanácsadást írásbeli megkeresésre a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége Automatizálási Központi Bizottsága ad, Budapest, V., Szalay-utca 4. (Telefon : 120—972, 124—998, 311—785, Vincéné).

14. A pályázati részletes kiírás különlenyomatban 1·— Ft nyomtatványköltség térítése ellenében kapható ugyancsak V., Szalay-utca 4. IV. em. 33. szobában.

Budapest, 1950 május.

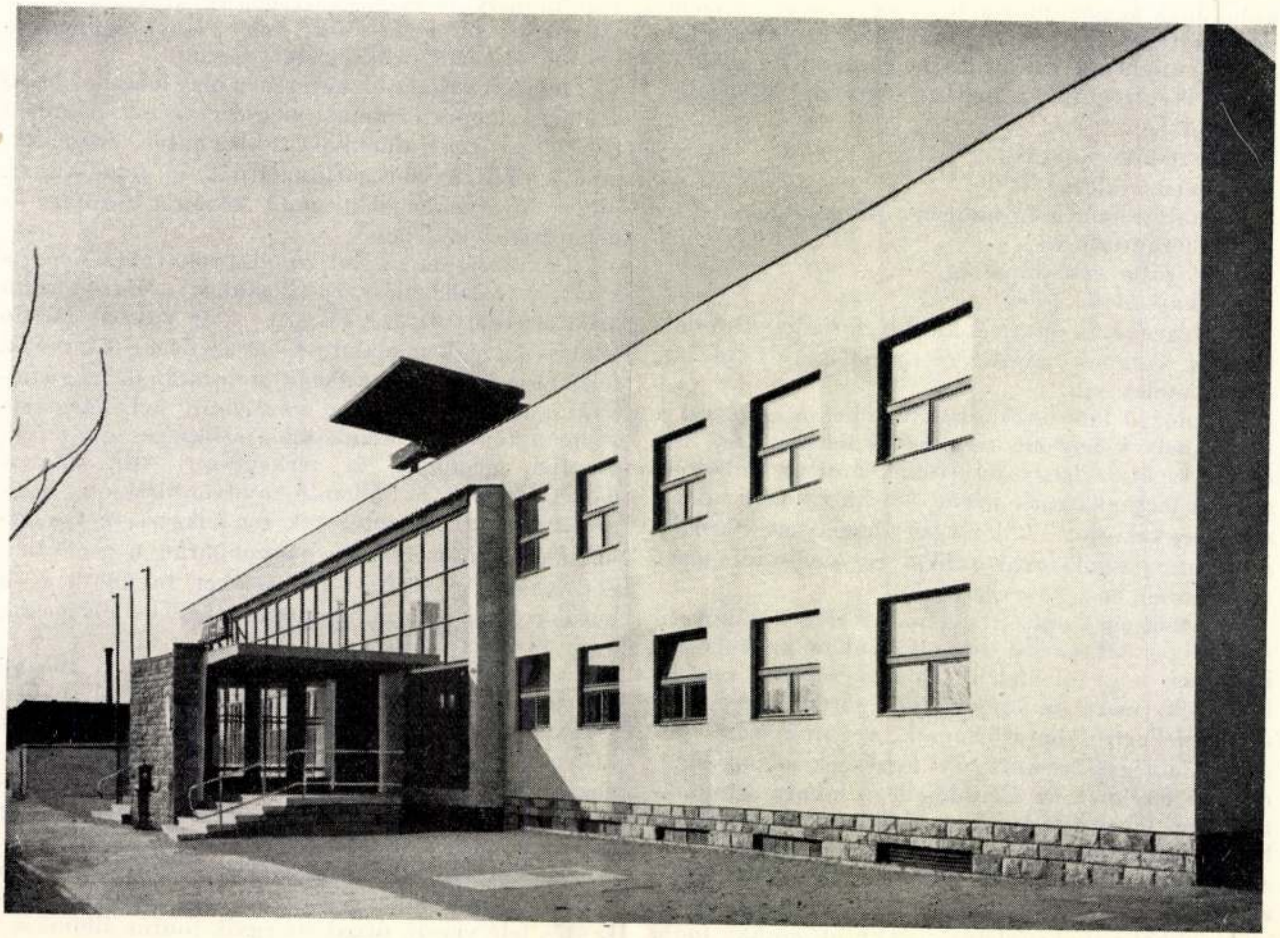

Csepeli postaépület. Főhomlokzat a bejárattal. Terv. Nyiri István és Félix Vilmos. Fotók: Ámti fotólabor, Detrenc.

Здание почты в Чепеле. Главный фассад и вход. Проект: Ныри Иштван и Фелнкс Вильмош.

La poste de Csepel. La façade principale avec l'entrée. Projet d'Etienne Nyiri et Guillaume Félix.

Két új postahivatal

A Közlekedés és Postaügyi Minisztérium a közelmultban két új postaépületet adott át rendeltetésének. Ez a két épület, — amely majdnem egyidőben készült, ugyanabból a tervező műhelyből (ÁMTI) került ki. Mindkét épület felszabadulás utáni építészetünknekigenfigyelemreméltó alkotása.

A csepeli Szent Imre téren levő épület kétségtelenül ötletesebb és tömegében, anyagaiban, architektónikus megoldásában is gazdagabb. A tervezők jólsikerült megoldással igyekeztek a gyors ütemben fejlődő munkásváros részére olyan épületet adni, mely a funkciók maradéktalan kielégítése mellett a külső megjelenéssel és szép belső térképzésével is alkalmas arra, hogy a dolgozók boldogabb jövőjét szolgálja.

A szarvasi postahivatal sokkal egyszerűbb, kevesebb ötlettel épült, véleményünk szerint mégis sikerültebb megoldású és igen jól illik bele a kisváros hangulatába.

Áttérve az egyes épületek bírálatára, a csepeli épület funkcionális megoldását igen jónak tartjuk. A felvételi teremben a pénztár, a felvételi fülkék és a csomagátvétel munkahelyeit széjjelválasztották. A felvételi fülkék üvegfalának kissé ferde elhelyezésével a bejárat felől érkezőknek az egyes fülkékre igen jó rálátásuk van anélkül, hogy az a belső térhatást zavarná. A bejárattal szemben jó elhelyezést kapott a postafiók szekrénye. Nagyon szép a térfelőli oldalról teljes felületén üvegfallal megnyitott terem belső képe, mely derűs megjelenésével és jó alaprajzi megoldásával feltétlenül alkalmas arra, hogy az itt megforduló közönségben új építészetünk iránt szeretetet keltsen.

Dícsérendő a szélfogó megoldása, amely a főhomlokzat elé helyezett íves kőfalával és oldalt nyíló bejárati üvegajtajaival nemcsak a szél betörését akadályozza meg, hanem igen jelentős építészeti motívumot is ad.

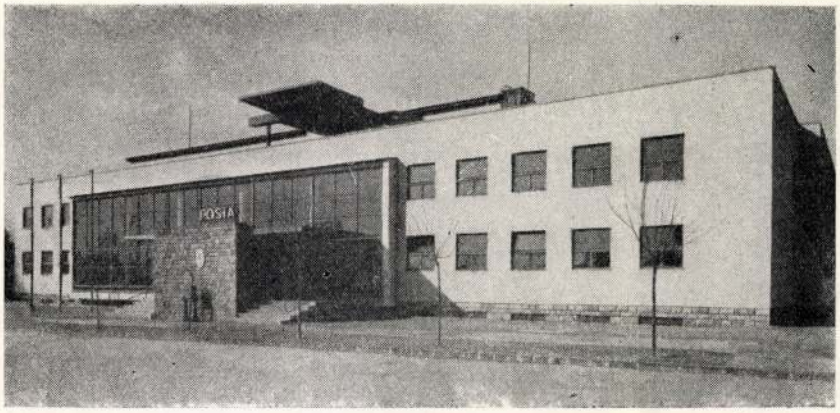

Csepeli postaépület. Főhomlokzat.
Здание почты в Чепеле. Главный фассад.
La poste de Csepel. La façade principale.

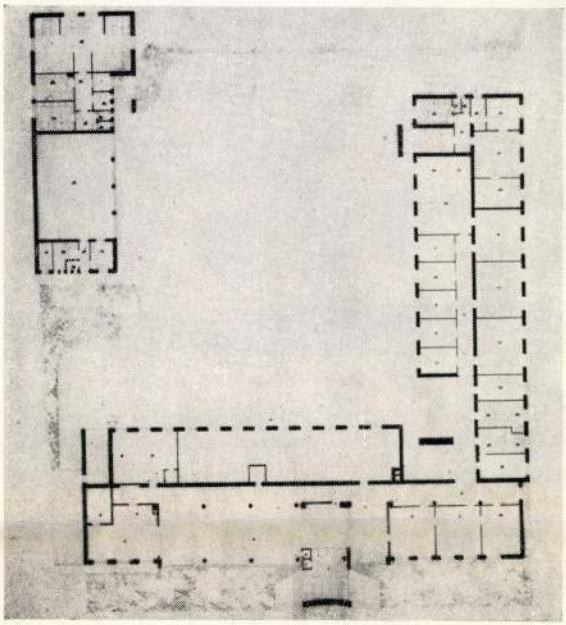

Csepeli postaépület. Földszinti alaprajz.
Здание почты в Чепеле. План первого этажа.
La poste de Csepel. Plan du rez-de-chaussée.

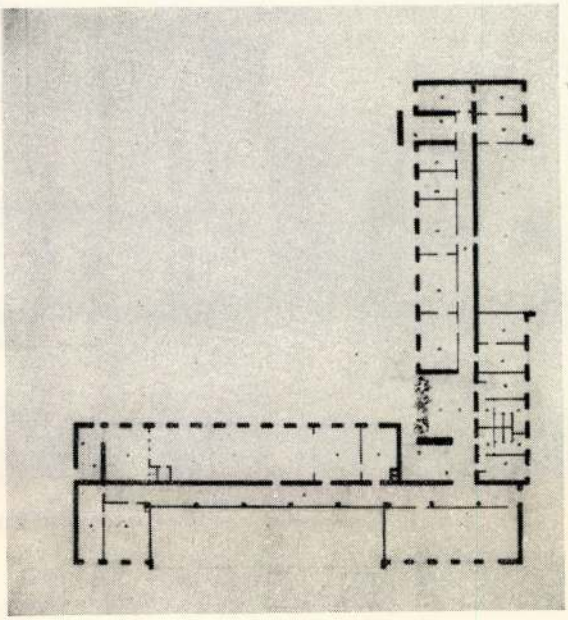

Csepeli postaépület. Emeleti alaprajz.
Здание почты в Чепеле. План второго этажа.
La poste de Csepel. Plan de l'étage.

Csepeli postaépület. Metszet.
Здание почты в Чепеле. Разрез.
La poste de Csepel. Coupe.

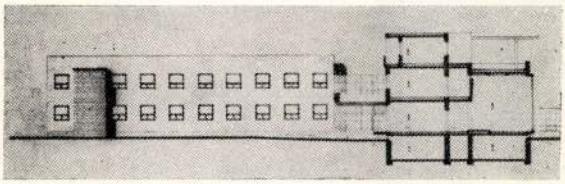

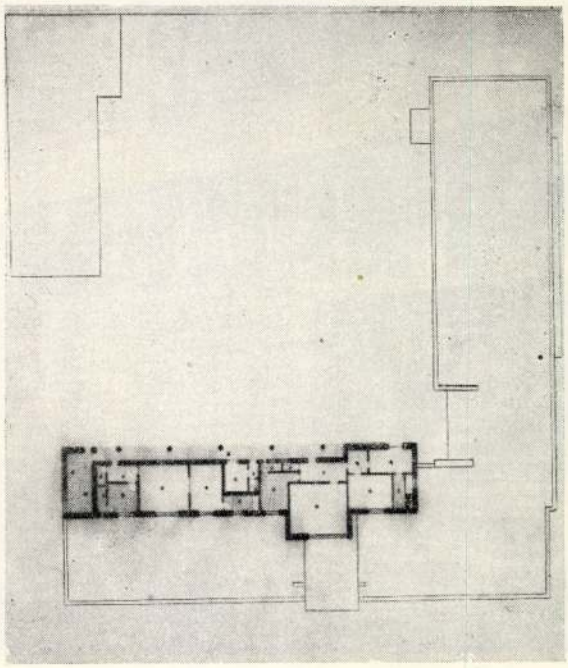

Csepeli postaépület. II. emeleti lakásalaprajz.
Здание почты в Чепеле. План квартиры в III.-м этаже.
La poste de Csepel. Plan de l'appartement du II. étage.

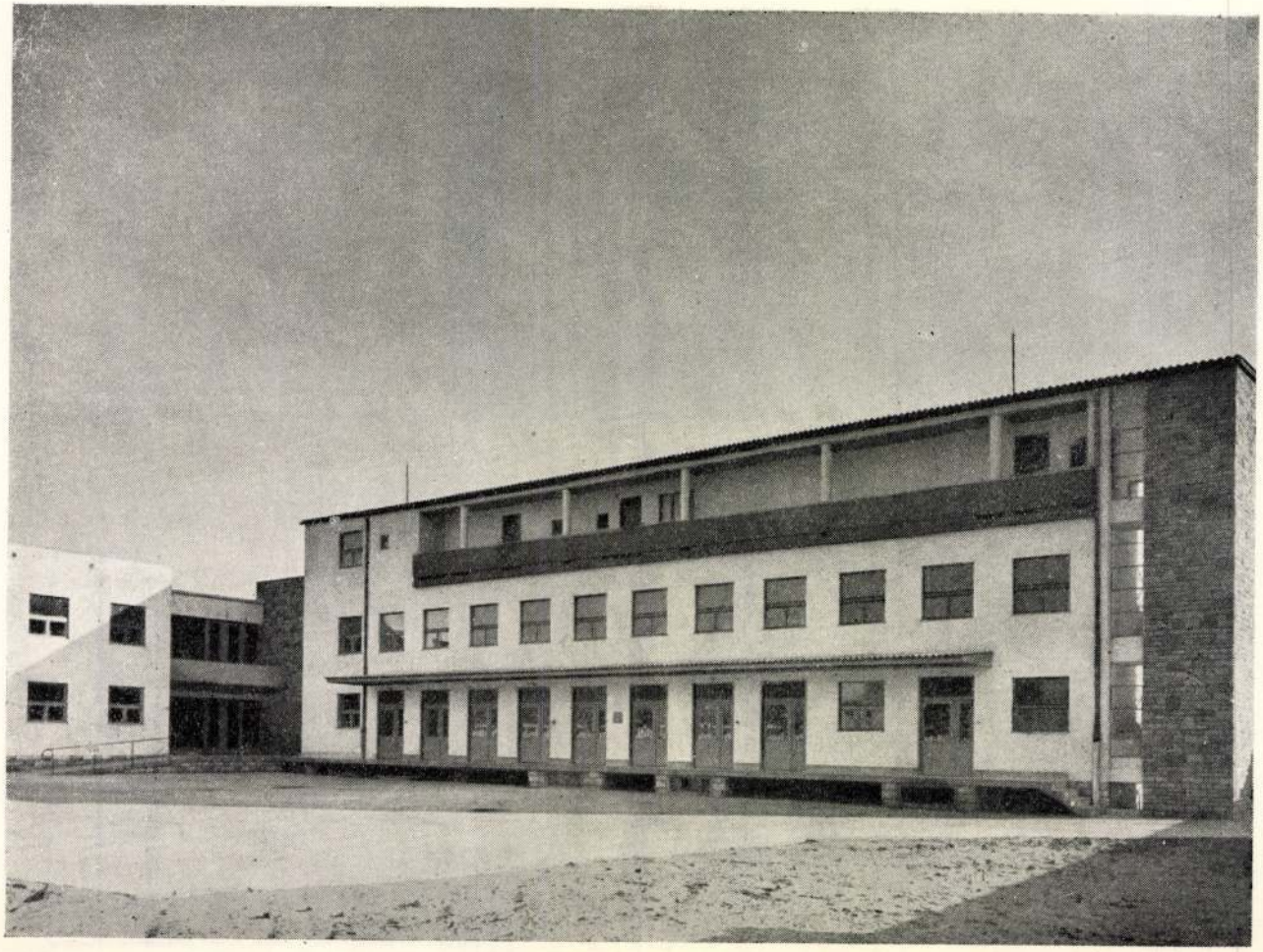

Csepeli postaépület. Udvari homlokzat. Здание почты в Чепеле. Дворный фассад. La poste de Csepel. Façade sur cour.

Csepeli postaépület. Főbejárat.
Здание почты в Чепеле. Главный вход.
La poste de Csepel. Porte d'entrée.

Érzésünk szerint az előtető kissé túlzott méretű, valamint a lépcsőpihenők és a nagy ablakfelület alatti fal között kialakuló zugok nem mondhatók szerencsésnek. Külön kell szólnunk a kőfalak szép struktúrájáról, de arról a barbár módról is, amivel a szélfogó íves homlokfalának jó hatását teljesen lerontották a ráhelyezett ovális alakú bádogtáblával és a szinte vicclapba illő, lábakra állított postaládával.

Sajnálattal kell megállapítani, hogy nemcsak ennél az épületnél, hanem úgyszólván az összes most épülő, vagy átépítésre kerülő házaknál megjelennek az építtető által ötletszerűen elhelyezett, különböző nagyságú és alakú felvilágosító táblák, melyek zűrzavaros képet nyujtanak. Igen helyes lenne ezeket a táblákat egyforma alakra normalizálni. Helyes ez főleg a lakóházakból átalakított középületeknél, ahol a feltűnő ovális alakú, magyar címerrel ellátott táblák már messziről felhívják a figyelmet az épület középület jellegére. Nem helyes azonban ezeknek a tábláknak elhelyezése ott, ahol a célnak megfelelő új épületeket emelnek, amelyek a környezettől elütő stílusukkal, továbbá az architektúrába beleillő ízlésesen megtervezett feliratakkal úgy is magukra vonják a járókelők figyelmét. A postaládát jól megközelíthető helyen kell elhelyezni, ez feltétlenül fontos a postaépületen. A helyet, vagy esetleg a láda új alakját a tervezőnek kell megterveznie, még akkor is, ha arra külön utasítást nem kap. Kizártnak tartjuk, hogy a tervezők, akik ezt az épületet alkották, a postaláda elhelyezésével kapcsolatban ennyire melléfogtak volna. Javasoljuk mind a két tárgynak lehető legsürgősebb eltávolítását.

Az épület a második ütemben megépítendő, egyelőre még csak tervben szereplő részével kapcsolatban kifogásoljuk az I. emeleti távbeszélőközpont kiugratott termének üvegbeton oldalfalát, amelynek nagy üvegfelülete az egyenletes hőmérsékletet kívánó automata gépektől nem fogja távoltartani a nap sugarait. Ennek a léptékbe nem illő motivumnak megjelenését a homlokzaton sem tartjuk szerencsésnek. Ennek a szárnynak az udvari homlokzat terve a legkiegyensúlyozottabb része az épületnek. Kifogásolható itt a kétemeletes épületszárny csatlakozásánál elhelyezett nagyméretű, indokolatlan terrasz.

A főépület udvari homlokzata sem mondható sikerültnek. Kár, hogy a csomagraktár-funkció szempontjából talán kissé indokolatlan számú ajtósorát megszakítja a levéltovábbítás helyiségének *egy* ablaka, mert ezek az ajtók a felettük

Csepeli postaépület. Felvételi terem. Здание почты в Чепеле. Приемный зал. La poste de Csepel. Salle de départ

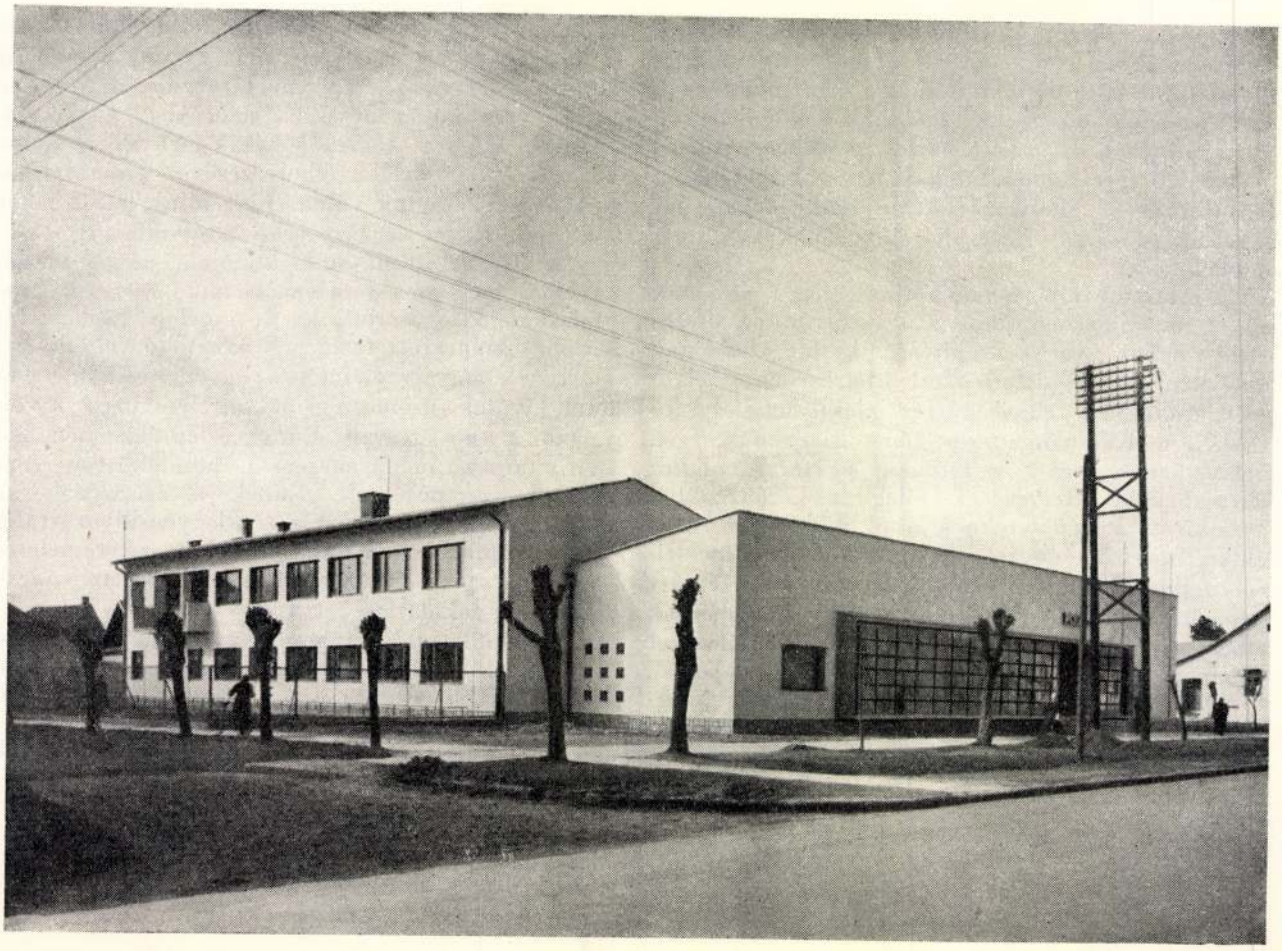

Szarvasi postaépület. Terv.: Bandl Ferenc
Amti fotólabor, Detréné.

Здание почты в Сарвди. Проект: Бангль Ференц.

Poste de Szarvas. Projet de François Bandl.

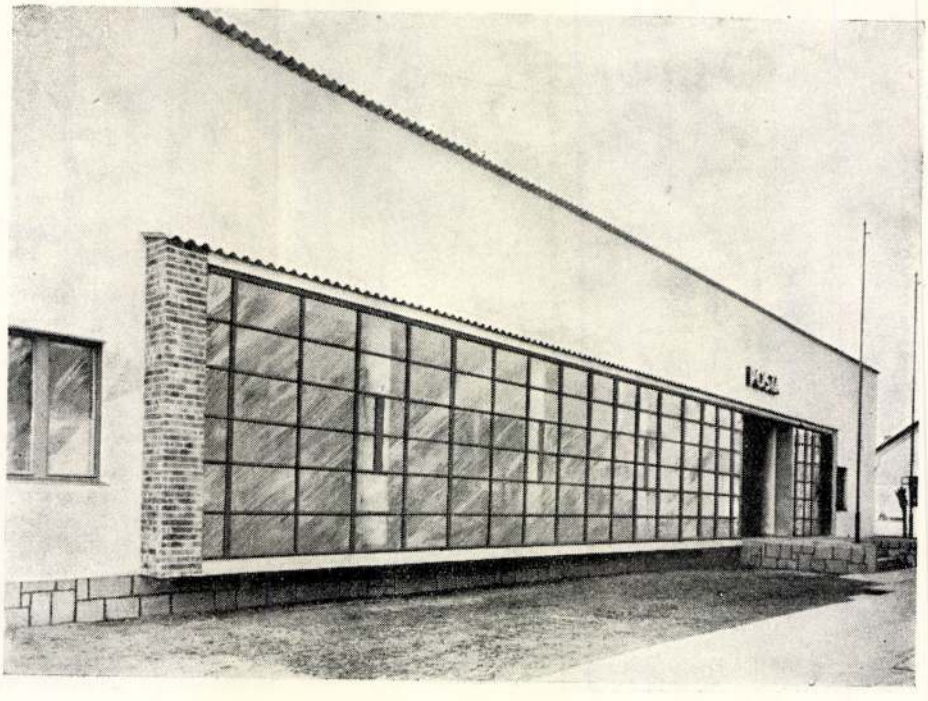

Szarvasi postaépület. Homlokzatrészlet.
Зданые почты в Сарваш. Деталь фассада.
Poste de Szarvas. Détail de la façade.

Szarvasi postaépület. Keleti épületszárny.
Здание почты в Сарваш. Восточное крыло здания.
Poste de Szarvas. Aile d'est du bâtiment.

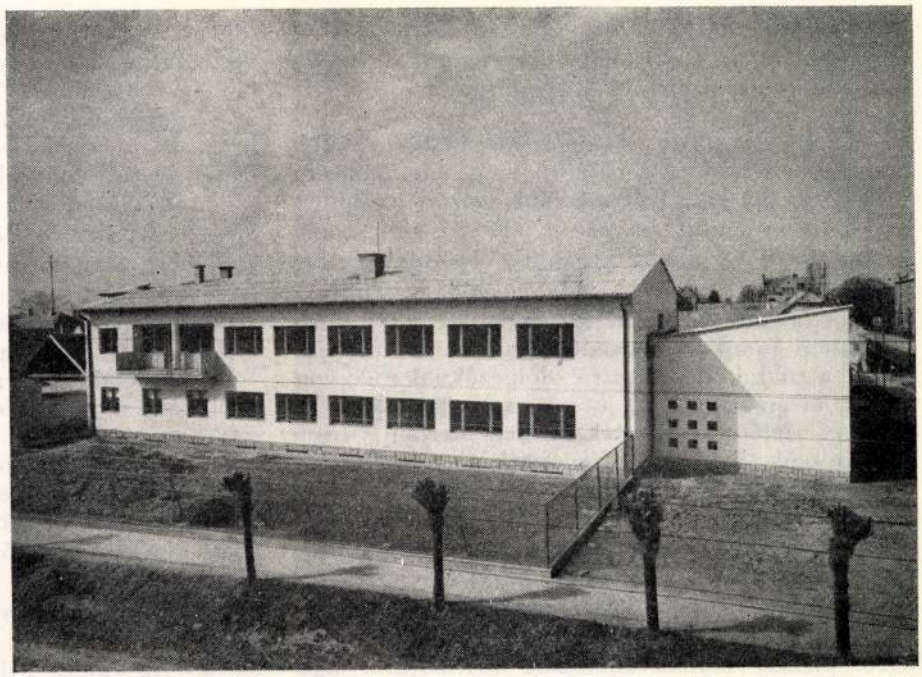

A) Szarvasi postaépület. Földszinti alaprajz.
Здание почты в Сарваш. План первого этажа.
Poste de Szarvas. Plan du rez-de-chaussée.

D) Szarvasi postaépület. Felvételi épület metszete udvari homlokzattal.
Здание почты в Сарваш. Разрез приемного здания и дворный фассад.
Poste de Szarvas. Coupe de la salle de départ avec la façade sur cour.

E) Szarvasi postaépület. Irodaépület metszete.
Здание почты в Сарваш. Разрез конторного здания.
Poste de Szarvas. Coupe du bâtiment des bureaux.

B) Szarvasi postaépület. Emeleti alaprajz.
Здание почты в Сарваш. План второго этажа.
Poste de Szarvas. Plan de l'étage.
C) Szarvasi postaépület. Pincealaprajz.
Здание почты в Сарваш. План подвала.
Poste de Szarvas. Plan de la cave.

A

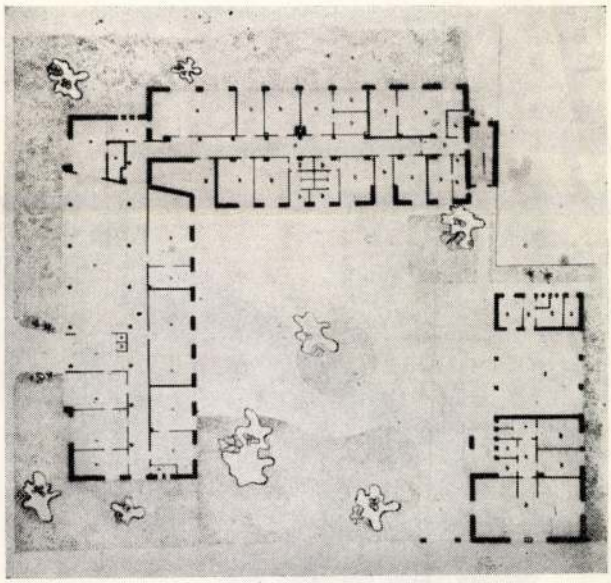

B

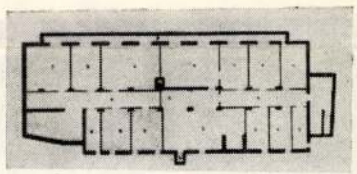

C

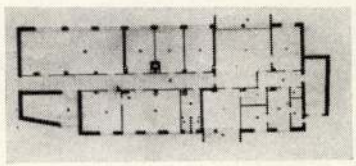

D

E

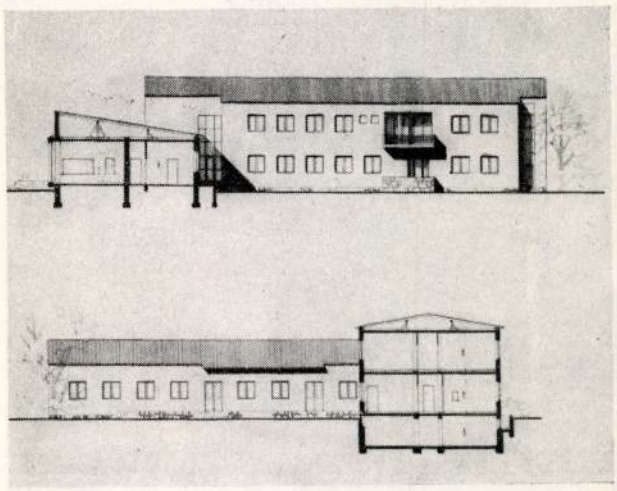

elhelyezett jó hatású előtetővel és az I. emeleti nyugodt ablaksorral olyan szép megoldást adnának, amely elvonná a szemlélő figyelmét a II. emeleti folyosó nagyon merev vasbeton korlátjáról és a mögötte levő teljesen megoldatlan ajtó- és ablakelhelyezésről.

Ezek mögött az ajtók mögött levő túlméretezett szolgálati lakások az épület alaprajzi szempontból legkevésbé sikerült részei. Igen merész motivum a főhomlokzat fölött megjelenő vasbeton előtető, amivel a tervezők az épület főbejáratát eddig még seholsem látott új motivummal próbálták kihangsúlyozni. Amennyire dicsérendőnek és feltétlenül követésre méltónak tartjuk építészetünkben az ehhez hasonló merészséget, meg kell állapítanunk, hogy ez a kísérlet nem sikerült. E tetőterrasz feletti pergolával kombinált lemez statikai szem-

pontból igen érdekes megoldásnak látszik, de a környező utakról szemlélve az épületet, cseppet sem mutat azzal együtt harmonikusan megoldott egészet.

Az előreugratott szélfogó megépülése esetén nincs is szükség a főbejárat még dominánsabb kihangsúlyozására. Véleményünk szerint az épület sokkal jobb lenne, ha ez az előtető nem lenne rajta. Minthogy annak elbontása viszonylag nem sokba kerül, javasoljuk ezt a megoldást. Tudjuk, hogy a felépítéshez igen kis mennyiségű anyagot és emberi munkát használtak fel. Azt is tudjuk, hogy a munkát elkészítő dolgozóknak nagyon nehéz megmagyarázni, hogy azt, amit ők egy félévvel ezelőtt készítettek, le kell bontani. Mégis úgy érezzük, hogy nemcsak ennél, az egész épület szempontjából igen jelentéktelen résznél, hanem általában is szót kell emelni az elkövetett hibák őszinte bevallása és helyrehozása érdekében. Sajnos, ha építészeink tervezésükben hibát követnek el, amit esetleg egy válaszfal bontásával, vagy egy ajtó áthelyezésével rendbe lehetne hozni, az építkezés fizikai munkavállalóinak kritikájától úgy félnek, hogy inkább meghagyják az épület funkcióját, vagy megjelenését nagymértékben rontó kis hibát. Szeretnénk, ha a politikai és társadalmi életben megnyilvánuló szabad véleménynyilvánítás szelleme törne utat magának a szakmai életben is és mint ennek első megnyilvánulását üdvözölnénk örömmel a csepeli posta rajzban jó elgondolású, de térben rossz megjelenésű előtetőjének lebontását.

A szarvasi posta egyszerű vakolt homlokzatával, kislejtésű hullám-eternit tetejével, sokkal kevesebb anyag felhasználásával szerényebb épület, így éppen egyszerűségénél fogva alkalmas arra, hogy példaképül szolgáljon a kisebb magyar városok középületeinek megtervezésénél.

A főhomlokzat nyugodt, nagy ablakfelülete igen szépen helyezkedik el a hátrafelé lejtő tető miatt magasabb homlokfallal megjelenő főhomlokzaton. A bejáratot jól észrevehetően helyezték el az egyébként szimetrikus homlokzat cca egyharmadában. Kifogásolható, hogy a nagy vasablak szélein levő 50 cm. széles nyerstégla falpillérek szervetlenül lógnak a levegőben. Ha ezek alatt is végig vitték volna az ablak működszegélyét, statikai érzékünkre a kép sokkal megnyugtatóbban hatna. Az épület belső funkciói jól megoldottak. Kifogásolható az I. emeleti szolgálati lakás túlzott mérete és kéterkélyes megoldása.

Szarvasi postaépület. Udvari részlet. Здание почты в Сарваш, Деталь двора. Poste de Szarvas. Détail de la cour.

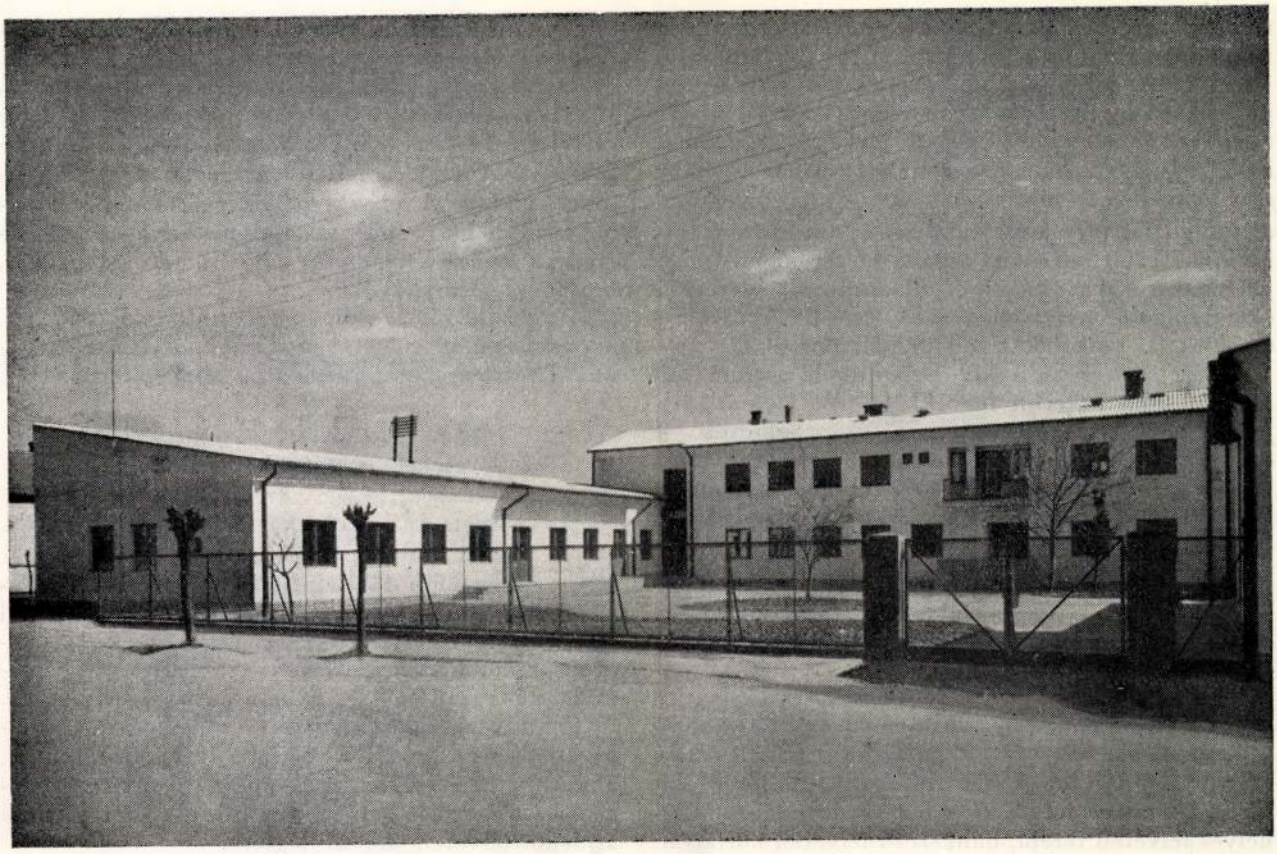

Nagyon szép és újszerű a felvételi szárny tömegének kapcsolata az egyemeletes irodarésszel. Jól kiegyensúlyozott az irodarész utcai képe is. A kerti homlokzatok sokkal kevésbé megoldottak. Kifogásolhatók a földszinti bejárat és emeleti loggia melletti kis WC. ablakok, amelyek a két előző motivum sikeresen megkomponált harmóniáját megbontják. Rövidnek érezzük továbbá a földszintes rész rakodójának egyrésze felett kiugró előtetőt esővédelmi és esztétikai szempontból is.

A telek hátrészén elhelyezett típus-garage és munkáslaktanya épületnél dicsérendő a közös lég-

Fent: Szarvasi postaépület. Nézet az udvar felől.

Здание почты в Сарваш. Дворная картина.

Poste de Szarvas. Vue sur la cour.

Szarvasi postaépület. Munkástanya és garázsépület.

Здание почты в Сарваш. Усадьба рабочих и здание гаража.

Poste de Szarvas. Habitations ouvrières et garage.

térben ügyesen elválasztott háló és étkezőhely megoldás, továbbá a bejárati tornác kedves megjelenése. A garage-kapuk közötti keskeny vakolt pilléreket úgy érezzük, kővel kellett volna burkolni, nemcsak a rongálódás miatt, melynek a vakolat itt ki van téve, hanem azért, hogy a három kapu egy összefőggő motivumot alkosson. Szerkezeti szempontból furcsának találjuk a kissé kiugratott hullám-eternit párkány alatt méterenként megjelenő szarufákat, mivel a hullám-eternit felerősítésére szolgáló szelemenek csak cca 3—4 méterre elhelyezett szarufákat kívánnak meg.

Összehasonlítva a két épületet az ostrom óta megvalósulásra került tervekkel, örömmel állapítjuk meg, hogy a tervezők itt jó úton haladtak, — s így remélhető, hogy az építőipar fejlődésével lépést tartva ki fog alakulni nálunk is olyan hazai építészeti stílus, amelyre joggal leszünk büszkék.

Payr Egon.

A szarvasi postaépület műleírása

Az épület a Szarvast főútként átszelő betonműút mentén épült, három utcával határolt saroktelken. A postahivatalt magábafoglaló földszintes szárny főbejárata a főútról nyílik. Szélfogó előtéren keresztül érhető el a hét tisztviselői-munkahelyes felvételi terem, bankszerű felvételi korláttal, csomagfelvevő pulttal és pénztárablakkal. Az előtérben két telefonfülke és a fiókbérlők szekrénye kapott elhelyezést. Jobbfelől a hivatalfőnök és hozzátartozó helyiségek érhetők el; ezek a felvételi terem folyosójával is kapcsolatosak. E szárny utcai traktusában van a távíró, géptávíró, csomagraktár és a levélkézbesítő, utóbbiak előtt rakodó perronnal.

A mellékutcába beforduló egyemeletes, alápincézett épületszárnyban vannak a közönségforgalommal nem összefüggő helyiségek: a földszinten a kézbesítők, vonalfelvigyázók szobái és a dolgozók öltözői, az emeleten a távbeszélő központ, műszerészszoba, tanfolyamterem és a vendégszobák. E szárny végében két lakás van külön utcai bejárattal, de a hivatallal is kapcsolatosan: a földszinten a gondnoki lakás, az emeleten a hivatalfőnök lakása. A másik mellékutcáról nyíló kocsibehajtó mellett épült a munkástanya és garázsépület, benne tízágyas hálóval, zuhanyozóval, mosdóval, konyhával.

A postaépület előtt mindenütt előkert van, a garázsépület mögött gazdasági udvar. A nagyudvar részben betonburkolatú, részben kertesített.

A csepeli postaépület műleírása

Az épület a csepeli községházával szemben, a tér északi oldalán, saroktelken épült. A tér felőli épülettömb földszintjén egy tíz tisztviselői-munkahelyes felvételi terem van kiemelt főbejárati előtérrel. A felvételi teremmel kapcsolatos a főpénztár, fiókbérlők szekrénye, csomagfelvétel, valamint a hivatalfőnök és a hozzátartozó helyiségek.

Az udvari traktuson van a csomagraktár, levéltovábbítás és rovatoló, végigfutó rakodóperonnal, a szárny első emeletén pedig a géptávíró, levélkézbesítők terme, előadóterem és a két szinten átmenő felvételi terem légtere.

A II. emeletre került a gondnok, a hivatalfőnök lakása és egy vendégszoba.

A mellékutcai egyemeletes épülettömb belső központi lépcsőházzal csatlakozik a kétemeletes tömbhöz. Az első építési ütemben e szárnynak cca. egyharmada épült meg, a földszint és emelet, öltöző, mosdó és W. C. csoportokkal. Az udvari munkástanya és garázsépület ugyancsak későbbi időben épül.

A postahivatalt a tér felől előkert szegélyezi, az udvar betonburkolatú, részben kertesített.

A proletáriátusnak, ahhoz, hogy győzzön, hogy a szocializmust megteremtse és megszilárdítsa, kettős, illetve kettősségében egységes feladatot kell megoldania: először, a tőke elleni forradalmi harcban tanusított határtalan bátorságával magával kell ragadnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, magával kell ragadnia, szerveznie és vezetnie kell ezt a tömeget a burzsoázia megdöntése és minden ellenállási kísérletének teljes elnyomása céljából; másodszor, maga után kell vonnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, valamint az összes kispolgári rétegeket az új gazdasági építés útjára, az új társadalmi kapcsolat, az új munkafegyelem, az új munkaszervezet létesítésének útjára, amely a tudomány és a kapitalista technika legújabb vívmányait a nagyüzemű szocialista termelés megteremtésén fáradozó öntudatos dolgozók tömeges egyesülésével köti össze.

LENIN

M.D.K.

Nyíri István építész

Lauber Károllyal és Marschalkó Imrével közös első díjas Forum-tervét állítja ki az Ősi vásáron.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

Okt. 8. sz. 4. old.

Nyiri István, épitész MDK

Bp. Engels téri autóbusz pályaudvar tervezője.

3 repr.

MagyÉp 1945-55.

M.D.K.

[Nyiri István] építész

tervei szerint a Vigadótól délre az Ut-Vasut ~~épitő~~ terverő Vállat székhára épült fel [a Hild-féle tugol Királynő szállo helyén] „amsar nem egészen szerencsés utódaként" ... „mint kompromisszumos megoldása az un „szocrel" (a szocialista realizmus) hamis építészeti értelmezés rövid időszakának.

Major MátÉ: A pesti Dunapart szivének városképi problémái "BUDAPEST", Bp. 1966. IV.évf. máj. sz. 20. old.

M.D.K.

Nyíri István, építész

nevét említi a Könyv "Szépmüvészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint a 30-as évek korszerűbb építészeti törekvéseinek egyik képviselőjét.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós
Ed.: Pannónia, 186. old.

Nyíri István építész

Tér és Forma 1939. 221.

Könyv az 1936. évi milanói Triennaleról

Nyíri István

Engels téri Mávaut alkotását emliti

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966.

2671

MDK

Nyiri István

A tabáni gyógyszállóra 1938-ban kiirt tervpályázaton dijakat nyertek:

Dávid Károly, Gerlóczy Gedeon, Lauber László és Nyiri István.

Granasztói Pál - Polónyi Károly: Budapest holnap. Bp. 1959.

Nyiri István

autobusz pályaudvar.

MDK

Granasztói pál - Polónyi Károly:Budapest holnap.
Bp. 1959.
113.1.

[Nyíri István és Lauber László] épitészet

Szabadság-téri Pénzintézeti Központ székházáról ugy nyilatkozik a szerző, hogy annál "akármelyik lipótvárosi gőzmalom épületén is több harmónia van és kellemesebb benyomást tesznek." /Érdekes, hogy még Medgyessy reliefjére sem talál elismerő szót

Jeszenszky Sándor: A Dunakorzó, az Erzsébethid és a tabáni fürdőváros ujjáépitése. Városi Szemle, 33. évf. 1947. 234.old.

Nyiri István MDK

Uri utca 70. sz.

1935-ben Lauber László és Nyiri István renoválta.
1949-ben Mechner Lajos helyreállitotta.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 64.l.

Uri utca 70. sz.

1935-ben Lauber László és Nyiri István reno-
válta.
1949-ben Mechner Lajos helyreállította.

64.1.

M. D. K

NYIRY István építész

Bp. V. Pénzintézeti Központ épülete.

Társtervező: Lauber László

Granasztói Pál: A magyar építészet
milenáris évszázadai
Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 6. sz.
194. l.

NYIRI István építész M.D.K.
(1900-1955)

Bp. v. Pénzintézeti Központ (ma a minisz-
terium) 1936-38.
Társtervező: Lauber László

Bp. Irodaház (1950-52) Repr.

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961.
323, 325, 346.

MDK

Nyiri István épitész

G.J: Legkorszerübb tüdőgyógyint....Budakeszin...
Magyar Nemzet, 1952. aug. 13. 5.l.

M-D. K.

NYÍRI István élete

az IPARTERV dolgozója.

1962. május 24-én meghalt

Magyar Nemzet 1962. május 27-6. l.

Bútorok 103
Vegyes 113
Illusztrációk.

Nyiri István
épitész

vad
z Pica

Kucz Gyula

régiség- és műkereskedőnél

BUDAPEST, IV., VÁCI-U. 27-29

(Piarista-palota)

Tel.: 18-62-28

Nyiry dr
építészmérnök

1933-ban Bierbauer Virgillel együtt rendezte a bresti Gellért-szálló téli kertjében a M.M.É.E. első városépítési kiállítását.

Pálfy-Budinszky Endre dr
A városépítés tér extendeje. Tér és Forma
1938. 118. l.

	Kikiáltási ár pengőben
2738. GYERTYATARTÓ. Ezüsttel átvont vörösréz. (Plated.) XIX. század. 1 pár	15.—
2739. DÁMLAPÁT	—.50
2740. LŐPORADAGOLÓ. Sárgaréz	1.—
2741. TŐR. Arannyal kivert pengével, bőrhüvelyben. Orosz	2.—
2742. KINDZSÁL. Bőrrel átvont hüvelyben, tausirozott pengével. Orosz	3.—
2743. GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2744. LENGYEL KARABELLA (szablya), hüvely nélkül, kettős vércsatornájú pengével, XVII. század	1.—
2745. HANDZSÁR. Famarkolattal	1.—
2746. VADÁSZTŐR. Agancsmarkolattal, bőrrel átvont hüvelyben	2.—
2747. KÉS. Csontmarkolattal, rézzel átvont hüvelyben. Balkán	—.50
2748. GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2749. SZENTELTVÍZHINTŐ (Aspergillum). 2 drb .	3.—
2750. EXOTIKUS NYÍLVESSZŐGYŰJTEMÉNY.	

34. Levélnehezék öntött vasból, Goethe mellszo
val, Rauch nyomán. (XXVII. sz.)
35. Goethe-mellszobor, porczellán biscuit. Tri
nyomán. (XXI. sz.)
36. U. a. Rauch nyomán. (XXII. sz.)
37. A weimari Goethe és Schiller-emlékszobor ki
bitett másolata porczellánból.

színűleg Goethe unokáitól kapta, a kikkel ösmerős
. Gróf Kuun Géza özvegyének ajándéka.
2. Goethe anyjának emlék-plaquetteje. Bronz, az
ony mellképével. Felirata: Katharina Elisabeth
the geb. Textor, 19. 2. 1731. — 13. 9. 1808. Hátlap-
családi jelenet: Goethe anyja, gyermekeivel. Fel-
a: Da sass ich denn und wurde nicht müde zu
ihlen.
3. A bécsi Goethe-Verein emlékplaquetteje. Bronz.
nborműves oldala ruhátlan fiút ábrázol, a ki virá-
kal kezében a háttérben feltünő Goethe-szobornak
ol. Felirata: Ihm zum Ruhme, sich zur Freude,
Zeit zur Mahnung der Wiener Goethe-Verein,
ember, 1900.
4. Goethe domborművü képmása. Bronz. Scharff A.
ve, 1899.
5—26. Egy nagyobb és egy kisebb Goethe-plaquette,
öltő mellképével. Jelzése: F. Stiasny.
7. A majna-frankfurti színház megnyitásának emlék-
ie. Schiller és Goethe kettős arczképével, hátlap-
a színház képével. 1902, október 25.
8. Goethe-érem. Bronz. A költő jobbranéző cserfa-
zorús profil fejével. Jelzése: R. Hátlapján a költé-
t alakja a háttérben Weimar képével s felirattal:
nnerung an Weimars klassische Zeit. Dem unster-
chen ein Denkmal.
29. Négy Goethe-arczkép árnyékrajz. Ezek sorában
alsó balfelől Goethének körülbelül 14-ik évéből
ó és unicum; miként az 1776 körül készült árnyék-
z is.
30. Goethe rézmetszetű medaillonképe a weimari
nwedtgeburth-tól. (I. sz.)
A tárló másik oldalán kéziratok. Ezek sorában:
31. Beethoven Nord oder Süd czímű dalának ere-
ti kézirata.

Nyiry István –

Lauber László

Bérház

Bérház tetőterrasz

Repr.

Tér és Forma

1943. 1. 7.

(Visszapillantás.)

Nyiri István
cét és Lauber László

érod
z

Bierbauer Virgil dr.:
A Pénzintézeti Központ székháza Budapesten.

Tér és Forma
1942. 2. sz. kámos
Keppel.
Terverték fentich.

Szabó Károly IX. 182

Nyiry – Lauber

Pénzintézeti Központ
székháza
Repr.

Tér és Forma

1943. 1. sz.
(Viszapillantás.)

Nyiry – Lauber –
Nendwich

Mecsek-szálló
Repr –

Tér és Forma
1943. 1. n.
(Vinzapillantás)

Nyiry István és

Lauber László

írod

s Bierbauer Virgil dr.

Egy bérház tanulságai.

Tér és Forma 1935.

5. szám

Kékgolyó utca 10. sz.

házról.

Nyiri István és

Lauber László

cvod

Tér és Forma

1936. 12. szám

e-

r

e-

-

-

sz-

ő-

fiz.

i-

sz-

Nyiri István
építész (Budapest.)

A pécsi Mecsekszállót
Lauber László-val,
Nendtvich Andor és
Visy Zoltán építészek-
kel közösen tervezte
Ismertetése Lauber
csomagjában.

Tér és Forma
1937. 4. 7.

Nyiri István

építész Budapest.

serverte a pécsi cisz-
sercitarend Nagy Lajos-
gimnázimnának kápol-
náját Lauber László-
val együtt.

Repr.

Tér és Forma

1937. 4. sz.

Major Erben

Opfers Treuepost

Herrn Dr. Hans Erben
Rechtsanwalt Mag. Hans
Hermann-Straße
Major Hauptmann

Nyiry István

Lauber Lászlóval
közösen terverte a
Szép utcában levő
travertin homlokzatu
bérházat

Repr. -
Tér és Forma

1937. 10. 27.

KÉRJEN MINDENÜTT

"DIPA"

MŰSZAKI RAJZPAPIROST

NYIRI btván építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.OMFV.Ép.Műv.,1992

53,54,107,109,112,

„Nem kételkedem, hogy az olasz pap az épületeknek lerajzolásához ne értsen. De mivel mindeddig az arra való emberekben nem szükölködtem, csak úgy tartom, hogy nagyobb szüksége vagyon őnéki énreám, mint énnékem őreá. Amint könnyebb is az épületeket lerajzolni, mint azokat felépíteni. Mindazonáltal amíg nálam lesz, heverni őtet nem hagyom, hanem munkát néki csak adok." (EÁL ÉrsGazd L 1937. raksz. Eszterházy válaszfogalmazványai.)

OLAZ (OLASZ) Giovanni kőműves → Valtelina mester leszúrása után 1556-ban ő az olaszok egyik vezetője az egri várban, és 1558-ban és 1562-ben is itt szerepel, már az új püspök, Verancsics Antal szolgálatában. (Détshy, Munkások I. 178. old.)

OLAZ (OLASZ) Matteo, 1551. január 1-én → Valtelina munkásai képviseletében a mesterrel együtt Bécsbe utazik, hogy panaszaikat az udvarnál előadhassák. 1556-ban ő az olaszok egyik vezetője Egerben. (Détshy, Munkások I. 177—78. old.)

OLMÓCZI János téglavető. Eger várában 1550-ben dolgozik Nagyszombati (Tirnaviensis) Andrással együtt, segédje → Warga Jakab. (OL Vár és Kam. ir. sor. fol. lat. 1180. Egri vár szd.)

OLTOVAI Jakab gyöngyösi fazekas. Gyöngyösön 1803 előtt a megyének dolgozott.

ONDERKA Urbán sári kőműves. Abasáron 1795-ben Halleréktől többrendbeli munkájáért 18 forintot vesz fel. (OL Orczy L oec. fasc. 5. no. 190/a.)

OPPENRIDER József miskolci ácsmester. A sziráki r. k. templom harang-bakját, kórus és toronygarádicsát csinálja 1780-ban. (EÁL ÉrsGazd L 1780. é. 189. sz. szd.)

OPRENCSICS Mihály kőműves. Egerben 1834-ben találkozunk az adózók névjegyzékében személyével.

OROSZ Gábor egri származású piktor-fráter. Egerben 1770—75-ben a minorita rendházban működik. (EÁL ÉrsEgyh L minoriták leltárkve.)

OROSZ János kőműves. 1824—34-ig szerepel az egri adózók jegyzékében.

OROSZ Márton ács. Az egri adózó kézművesek között az 1780—90 év között szerepel.

MDK

Nyiri István épitész 1902-1955

Irodaház a Szabadság-téren repr.
Bakóház a Szép-utcában repr.
Irodaház a Molotov-téren repr.
Csepel, postaépület repr.
Engels-téri autobusz-pályaudvar repr.
Tiszalöki vizlépcső repr.

Nyiri István temetésén Major Mátének beszéde
Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.11-12.sz.371.l.

Nyíri István, Ybl-díjas építész (1902–1955). 1. Folytatás

6a

6a Nyíri István: A Metró „Népstadion" állomásépülete, Budapest, 1954

Magyar Építőművészet, 1954. 3. 11. old.

NYÍRI István építész

M. Tudóslexikon A-tól Z-ig
By. 1997 606.

KENCE
PIA
NAR
TI

UTAZÁS

HAJÓ, CSÓNAK,
VONAT, BUSZ, KOCSI,
LÓ, BICIKLI, BABAKOCS

~~Félix Vilmos~~ és

Nyíri István

V.

A

Payr Egon: Két új postahivatal. Építés – Építészet. 1950. 316–324. l. Ábrákkal

Fentiek tervezték a csepeli postaépületet az Állami Magasépítési Tervező Intézetben

Az épület már használatban van

Komoru építkezés

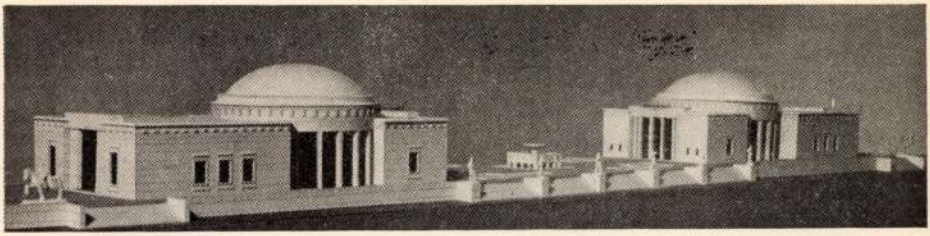

A Budapesti Földalatti Gyorsvasút állomásának modellje. Tervező : Nyiri István

M. E.

A BUDAPESTI FÖLDALATTI GYORSVASÚT

A földalatti gyorsvasút első állomásának építészeti tervei elkészültek s az állomás földfeletti várócsarnokának építése megkezdődött.

A kapitalizmus országaiban a földalatti vasutak állomásai, lejárói, folyósói sivár, dísztelen építmények. Esztétikai szempontok ezek építésénél szóba sem jöhettek.

A szovjet építészet viszont még a technikai, műszaki feladatoknál sem elégszik meg az éppen csak szükséges legegyszerűbb, megoldással. A szovjet építész nem *részvénytársaságnak* épít, hanem *a szovjet népnek*. A szovjet építészet arra törekszik, hogy megteremtse a szocializmust építő ember méltó környezetét, akinek ne csak ünnepnapja, de hétköznapja is szép legyen, derűs és vidám. A dolgozók gyönyörű, kivilágított márványcsarnokokon keresztül utazva, jutnak el a munkahelyükre és térnek haza onnan. Az utazást megszépíti a Metro-állomások nagyszerű, érdekes látványa, melyeken keresztül visz az út, s melyek építészi és művészi kiképzése a föld alatt és a föld felett egyformán szép és gazdag.

A moszkvai Metro híres szép állomásépületei, díszes lejárói állnak buzdító mintaképül a mi építészeink és képzőművészeink előtt. Ezeknek a példáknak tanulságait értékesítve kell megoldani a magunk eszközeivel, a magunk módján a feladatot. Nagy várakozással tekintenek a tömegek s a szakemberek egyaránt építészetünk és képzőművészetünk e nagy munkája elé. Vajjon sikerül-e olyan épületet alkotni, mely megtalálja az új hangot, az új formanyelvet, mely ötéves tervünk nagy építőgondolatához méltó.

Most, hogy előttünk van a Földalatti Gyorsvasút első állomásának végleges terve, elmondhatjuk, hogy *Nyiri István* építész, a feladat helyes megoldását találta meg.

Egyelőre még csak kis fehér modellen láthatjuk az épület nemes formáit, de megtekinthetők a szines kő- és márványminták is, amelyeket az építészeti és képzőművészeti kiképzésnél fognak felhasználni.

A Földalatti Gyorsvasút első állomásépülete a Népstadionnál, a Kerepesi-út és Hungária krt. találkozásánál épül. A forgalmi feladat kettős : egyrészt le kell bonyolítani a gyorsvasút mindennapi forgalmát, másrészt sportesemények alkalmával a Stadionból hazatérő ötvenezres tömeg forgalmát. Ezt a kettős feladatot két teljesen egyformán kiképzett állomásépületen keresztül oldja meg az építész. A kettős épületcsoport összesen 160 méter hosszú, az úttest fölé 1,6 méterrel kiemelt alapzaton nyugszik. Egy-egy épület 50 méter hosszú, s a kettő között 60 méteres díszudvar helyezkedik el, középen szökőkúttal. A felemelt alap köröskörül maga a feljáró lépcsőzet. A Kerepesi-úti homlokzati oldalon a két szélen lovasszobor foglal helyet és a lépcsőzetet hat másfélszeres embernagyságú szobor tagolja. A szobrok a különböző sportágakat jelképezik. A lovasszobornál a lovasok egyike nőalak. A Sportcsarnok felé néző oldalon az épület előtt két szoborcsoport nyer elhelyezést, melyek az ifjúság sportját ábrázolják. Ezen a szobrokkal diszített lépcsőzeten jutunk az épülethez, melynek főbejárata a keskenyebb oldalon nyílik s ezen át vezet a bejárat a pénztárakhoz, majd a kupolás körcsarnokba s onnan

Szabad Művészet
1951. 7. sz.

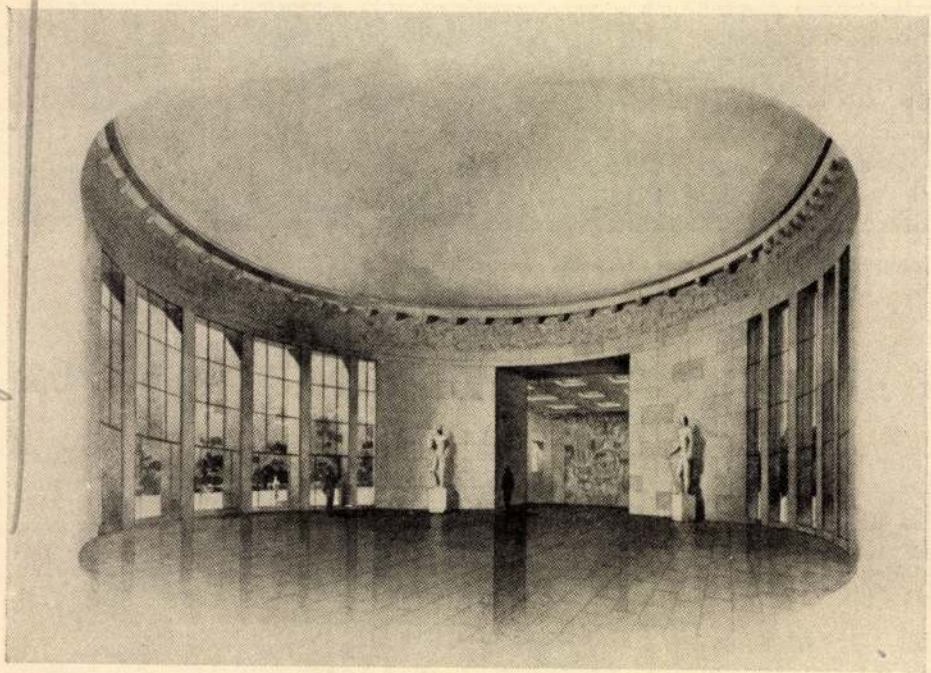

Az állomásépület kupolacsarnokának terve

a föld alá vivő lépcsőkhöz. A díszcsarnok kupolájának magassága 14 méter (kb. négy emelet).

A kupolacsarnok az épületek kiemelkedő középpontja, s mellette jobbról-balról a bejárat és a lejárat épületének tömbje nyugodt, harmonikus összhatású, s a két épület, összefoglalva a szobrokkal díszített magas lépcsőzeten, monumentális összképet ad. Az építészeti hatást emelik a hazai eredetű, nemes anyagok, melyeket a burkolásra, díszítésre alkalmaz az építész. Az épület burkolására piszkei vörös márványlapokat használ fel az építész, mely fehér hézagokkal illeszkedik egymáshoz. Ugyancsak piszkei márványból készül a talapzat is, de szemcsés kidolgozással. A szobrok anyaga fehér haraszti mészkő, s így nagyszerűen fog kiemelkedni a szobordísz az épület vörös háttere előtt. A körcsarnok kupolája zöld patinás vörösréz lesz. Az épületet díszítő konzolok, párkányok ugyancsak piszkei, de sötétebb árnyalatú kőből készülnek. A díszudvart sötét gránittal és világos mészkőből mintásan rakják ki.

A belső tér kiképzésénél is helyet kaptak a társművészetek. A kupolacsarnokban, a földalatti lejárat két oldalán két-két szoborkompozíció helyezkedik el mindkét épületben. A szoborcsoportok témája a szocialista művészet és szocialista tudomány az egyik épületben, a szocialista munka és honvédelem a másikban. Ezek a fehér mészkőből készült szobrok állnak a zöldes siklósi márvánnyal borított csarnokban.

A kupola alatt halványvörös tatai kőből faragva, 160 cm-es magas friz vonul végig, mely a sportéletből és a szocialista élet sporttal kapcsolatos megnyilatkozásaiból veszi témáját (tánc, MHK, honvédelem). A lépcsőlejárattal szemben 120 m^2-es freskó foglal helyet, mely a dolgozók életének szocialista fejlődését és örömteli eredményeit ábrázolja ; az egyik az ipari, a másik a mezőgazdasági dolgozók életét.

A földalatti vasútpályán négy sínpár fut.

Weiler Árpád

Hármas évforduló

Visy Zoltán, Nyiri István, Lauber László

A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE az idén ünnepli az Ybl Miklós-díj megszületésének 50. évfordulóját. Az 1953-ban alapított kitüntetés máig a legrangosabb szakmai és művészeti díj, melyet tervező, alkotó építész Magyarországon elnyerhet. Az évszám felemlítése csupán a csokorba szedett építészi életpályákhoz kapcsolódó hír, hiszen 1953-ban hunyt el Lauber László építőművész, kinek munkásságáról, művészetéről fontos megemlékezni a halála 50. évfordulóján – ahogyan elmulasztottuk ezt 2002-ben, születésének 100. évfordulóján, de nem voltunk elég figyelmesek visszaemlékezni Nyiri István századik születésnapjára sem ugyanakkor.

A harmadik művész, kire még nem késő száz év elteltével megemlékeznünk, az 1903-ban Pécsett született Visy Zoltán. Visy, Nyiri, Lauber – így szerepeltek ők együtt, amikor 1935-ben Nendtvich Andor építésztársukkal közösen első díjas pályaművet készítettek a pécsi Hotel Kikelet üdülőszálló tervpályázatára, amely a terv szerint megépülve, ma is a Mecsek erdős környezetének legszebb középülete. A magyar filmek rajongó tudják, hogy ez volt a *Hotel Kikelet* című magyar film helyszíne, melyből máig emlékezetes maradt Kabos Gyula és Páger Antal alakítása.

OTI GYÓGYHÁZ (MA HOTEL BALKON), HARKÁNY, 1933-34

Visy 1926-ban szerzett építészmérnöki oklevelet a Budapesti Műegyetemen. 1930-ban Németország és Svájc érintésével tanulmányutat tett, majd Pécsett tervezőirodát nyitott. Igen hamar, 1938-ban, hirtelen, szívromban halt meg. Csupán tíz éve volt, hogy a magyar modern építészetbe beírja nevét, egy ellentmondásos időszakban, amikor a vesztett első világháború után egyszerre volt jelen a polgári ízlést kiszolgáló historikus aura – a Wälder-barokk, ahogy Kubinszky Mihály fogalmaz –, és az általánossá még nem váló BAUHAUS és De Stijl hatása. A Tér és Forma építészeti folyóirat, a CIAM és CIRPAC fórumai, a fiatal építészek új mozgalma csak hátteret nyújtott a hivatalos körök által támogatott építészethez, mely utólag szemlélve a világ legszebb eklektikáját eredményezte. A Pécsről a weimari Bauhausba elszármazott építészek és művészek listáját többször is említettük már (Forbát Alfréd, Molnár Farkas, Stefán Henrik, Johann Hugó és mások); az itthon maradottak és távolról figyelők körét Visyék alkották.

Első komoly épülete Harkányban épült, az OTI számára (1932-34). A gyógyszálló formabontó, és egyben funkcionalista épületét számos későbbi gyógyászati pavilon előképének tekinthetjük. A pécsi mentőállomás épületét, a mohácsi kórház mellkasgyógyászati pavilonját és a Mecsek oldalában, 1938-ban épült villát – mely a legutolsó munkája volt – a KÖH Pécsi irodájának 2003-as javaslatára a közeljövőben műemlékké nyilvánítják. Az általa tervezett, és 1935-ben Mohácson felállított hősi emlékmű, részleteiben és nagyvonalúságában, alkotó intuíciójának méltó emléke.

Ha felnyitjuk a Magyar Építészeti Múzeum 1998-as Lapis Angularis gyűjteményét Nyiri Istvánnál (1902-1955), és belelapozunk a Prakfalvi Endre által írt élet-

MECSEK ÜDÜLŐSZÁLLÓ (HOTEL KIKELET), PÉCS, 1935 NYIRI ISTVÁN, LAUBER LÁSZLÓ ÉS NENDTVICH ANDOR TERVEZŐTÁRSAKÉNT

Nyiri Lajos

rajzba, feltűnik, hogy Nyiri a harmincas évek elején egy ideig Wälder Gyula irodájában dolgozott. 1933-34-ben már a budapesti Párizsi utcában volt Lauber Lászlóval közös irodája. 1948 őszén Benkhard Ágost (1951-ben a MÉSZ újjáalakuló kongresszusának elnöke) a Posta Vezérigazgatóság Magasépítési Osztályára hívta. Ebből jött létre a későbbi Állami Mélyépítéstudományi Intézet és annak jogutódja, a Közlekedési Épülettervező Vállalat, majd Mélyépterv és Uvaterv. Nyiri István sok tervpályázaton sikerrel szerepelt. Megépült házai főleg középületek és lakóépületek, sokuk ma már műemlék. Az 1932-34 között készült budapesti Kékgolyó utca 10. számú bérháza, az 1933-ban tervezett Orbánhegyi út 18. számú lakóháza és az Iskola utca 4. számú villaépülete a magyar Bauhaus kiemelkedő példái. Középületei, mint a csepeli postaépület vagy az Engels téren épült autóbusz pályaudvar, Budapest építészetének védett emlékei. Mérnöki létesítmények sorából a legfontosabb a Tiszalöki Vízlépcső. Építészetének és művészetének jelentőségét már felfedezték a mai fiatal építészek, az általa képviselt nagyívű és bátor építészet visszhangra talált.

VÁRMEGYÉK ÉS VÁROSOK MENTŐÁLLOMÁSA, PÉCS, 1935

Lauber László (1902-1953) is – mint fenti pálya- és pályázó társai – külön kötetet érdemelne. 1926-ban végezte el a Műegyetemet. 1927 és 1931 között az ókori és az épülettervezési tanszéken működött. Háború előtti tevékenységének részeként illik felsorolni a csepeli református templomot, a Thököly úti főiskolát, a Pénzintézeti Központot és a Telefongyárat. Pályaművei közül a párizsi világkiállítás I. díját, a tabáni szálló I. díját, és a Hangya szálló I. díját. A háború után 1948-tól a MATI középülettervező osztályán dolgozott. Ekkor készítette az Agrártudományi Egyetem és a Honvédelmi Minisztérium épületének terveit. 1949-ben átkerült az Ipari Épülettervező Vállalathoz, és a szocialista realista stílus jegyében tervezte első ipari épületeit, így az Építőművész Kongresszussal kapcsolatban kiállításra került Gépgyári Igazgatósági épületet is. Az Iparterv 2-es és 4-es irodájában tervezte a sztálinvárosi igazgatósági épületet, a Mávag Kőbányai úti bejárati épület és a pestlőrinci Fonoda kultúrházának tervét. Szendrői Jenő, a MÉSZ Mesteriskolájának alapítója és mentora, fiatal építészként Lauber munkatársa volt. Egyik közös munkájuk, a budapesti Vas- és Fémipari Kutató Intézet összegzi a háború utáni modern építészet nehéz körülmények között is megtalálható lehetőségeit. A ma is kiemelkedőnek értékelt életmű mögött hallatlan erkölcsi és mérnöki fegyelem, következetes művészi hitvallás lakozott.

A LÁSZLÓ KÓRHÁZ TBC PAVILONJA, MOHÁCS, 1936

Amikor 1953-ban Tabéry Iván a ravatalnál tartott gyászbeszéde után elhelyezte sírján a MÉSZ koszorúját, a jelenlévők azt remélték, a magyar építőművészet ötven év múlva sem feledkezik meg Lauber Lászlóról. Szövetségünk évfordulókhoz rendelt önértékelése és tagjainak méltatása (mint az év végén megrendezett Ybl-díj történeti kiállítás) mellett több figyelmet érdemelne megemlékezni az építészet oly formátumú alakjairól, mint most Visy Zoltánról, Nyiri Istvánról és Lauber Lászlóról. Az alkotás a művészé, de az emlékezet fenntartása az utódok kötelessége.

NYIRI István önálló munkáiból

Bp.Engels tér MÁVAUT p.u.	Ép.Épt.	195o.1.sz.
Csepel,Pósta ÁMTI,Félix Vilmossal	" "	195o.5.sz.
Tiszalök,vizierőtelep és duzzasztómü,KÖZÉPTERV /Gergely Istvánnal/	M.Ép.müv.	1952.2.sz.

LAUBER László- NYÍRI István közös alkotásai:

Bp. Kékgolyó u. bérház,	T.és F.	1935.135.o.
Corvin téri bérház	T.és F.	1936.334.o.
Irányi u.bérház /Bálint Sándorral/	T.és F.	1936.336.o.
Ilona u. "	T.és F.	1936.338.o.
Pécs,Üdülőszálló /Nedwich Andorral/	T.és F.	1937. 81.o
Telefongyár, uj székház, Bp.	T.és F.	1941.1o9.o.
Szabadság,Pénzintézet.Közp.Székház	T.és F.	1942. 17.o.
Vincellér u.bérház. M.Ép.Müv.		1942 19o.o.

NYIRI Ktvár épiten

- Csepel, 1. sz. postahivatal, 1949 (Félix Vilmosnal)
- Szarvas, postahár (1949, Bauell Ferenccel)

Postaép 80-81. ill

Nyíri I.

A MÁVAUT Eugels-téri állomását építette.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 90. l.

Nyiri István MDK

épitész

repr.:

Engels téri Autobus állomás épület.

307.o. 320. képn

v.ö. 310.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

NYIRI ISTVÁN építész

MAJOR Máté

Nyiri István, M.Ép.Müv. 1955. 11-12.sz.

LELŐHELY

Kozmopolita formalizmus a Sztálin téren

„Az épület keveréke az ellentmondásoknak, tipikus terméke építészeti korszakunknak, amely egyesíti magában a szocializmus felé haladó társadalom követelményeinek szolgálatát a polgári környezetben nevelkedett művészek kozmopolitizmusával, a célszerűség tiszta elgondolásait a formalizmus ráaggatott béklyóival, a természetbe való beilleszkedés vágyát a környezethez való alkalmazkodás megoldatlanságával."

Az idézett passzus egy hosszú vitát lezáró írásból való. A neves várostervező építész, Preisich Gábor írta, ráadásul meglehetősen régen, 1950 januárjában. Az Építés, építészet című szakmai folyóiratban megjelentetett cikknek – annak ellenére, hogy csak egyet vizsgált a hároméves terv keretében épült megannyi nagyszabású létesítmény közül – kitüntetett szerepe van. Ma már nehéz lenne bizonyítani, de aki emlékszik rá, állítja: ennek és néhány hasonló írásnak köszönhető, hogy a taglalt építmény tervezője ép bőrrel megúszta a szocializmus alapjainak lerakásában való részvételét.

Csaknem fél évszázad távolából persze nem könnyű elhinni, hogy Nyíri István egzisztenciája, talán élete is veszélyben forgott, miután megépült a Sztálin – később Engels, ma pedig Erzsébet – téri buszpályaudvar. Márpedig ez történt: az 1949-ben tető alá került létesítmény átadása után nehéztüzérséggel támadtak az alkotóra, kozmopolita formalizmussal, a célszerűség szempontjainak figyelmen kívül hagyásával vádolva őt. Az ellenzők ugyanis úgy vélték, semmi értelme ennyifajta különböző követ beépíteni egy egyszerű buszpályaudvar homlokzatára, feleslegesek a hatalmas üveg- és luxferfelületek, funkciótlanok a ferde falak. Mi több, azt is siettek megjegyezni, hogy a Sztálin téri buszpályaudvarhoz igen hasonló épület nemrégiben éppen az egyesült államokbeli Chicagóban épült, a Benjamin Electric Manufacture Company megbízásából.

Ez alighanem már önmagában elég lett volna egy testesebb börtönbüntetéshez, ha mások – köztük a kor egyes neves és a rendszer iránt elkötelezett építészei – nem teszik le a voksukat amellett, hogy „építészetünk még nem találta meg a kornak, társadalomnak megfelelő formanyelvet; még nem jutott el a szocialista realizmus igazi kifejezéséhez (...) ez az épület is még csak kísérlet, egy lépés, botladozó lépés, de jóakaratú lépés..."

A mű tehát változatlan formában fennmaradhatott, az alkotó – akiről 1955-ben bekövetkezett halála után Major Máté „az új szocialista építészet egyik kiváló kísérletezőjeként" emlékezett meg – dolgozhatott tovább. A buszpályaudvar ma is ott áll a megerzsébetesült téren. Körülötte megnőttek a fák, a hajdani tetőcsomagtartós buszok be- és kirakodását megkönnyíteni hivatott emeleti rámpák ma már funkciótlanul futnak az épület indulási oldalától az érkezési oldalig meg vissza.

Nyíri István alkotása korunkban a közvélekedés szerint nem más, mint egy az ötvenes évek szörnyszülöttjei közül. Aligha tudja valaki is, hogy a chicagói párhuzamra kis híján rámént az alkotó. A tény, hogy a hatvanas évek közepén műemléki védettség alá került, reménhetőleg megvédi a bontástól: az új Nemzeti Színház körüli első hírek ugyanis a megsemmisítését is kilátásba helyezték.

Az is igaz persze, hogy a Deák tér és az Erzsébet tér így is eléggé zsúfolt, egy működő buszpályaudvar sokaknak útban van a város közepén. Megnyugtatásul azonban elárulom: 1949-ben sem volt ez másként, a tervező bűnlajstromán a helyszín is szerepelt. Erről viszont a legkevésbé ő tehetett.

N. Kósa Judit

kori Gombos-erdődi gőzkomp lesz. Az 1871-ből származó érdekes műszaki alkotás az Alföldet az Adriai-tengerrel összekötő Alföld–Fiumei Vasút járatait szállította a Gombos és Erdőd közötti Duna-szakaszon. A két helység között a vonatok az eredeti tervek szerint hídon juthattak volna át, de az építési költsége mintegy négy és fél millió forint lett volna, a kivitelezésére pedig négy évre lett volna szükség. A kompösszeköttetés ennek csak töredékébe került és egy év alatt megvalósult.

A kompok vasból készültek, alkatrészeiket a poroszországi Duisburgban gyártották, Regensburgban rakták össze, s onnan vontatták Magyarországra. Huszonnégy órás szolgálatban dolgoztak a kompok, egy út a rakodással együtt harminc percig tartott, az összterhelés száz tonna lehetett. A kompszolgálat hadászati szempontból is fontos volt: egy nap alatt akár húszezer katonát is átszállíthattak a Dunán. A gőzkompok egészen 1911 novemberéig, az új, hatívű vasúti híd megépítéséig közlekedtek. Ezután az egyik gőzkomp Újvidékre került és a második világháborúban megsemmisült, a másik Budapesten kötött ki.

A két világháborút is átvészelt, idén százhuszonöt éves matuzsálem hosszú ideig a honvéd sportegyesület csónakházaként működött, jelenleg átalakításra vár, hogy nemsokára múzeumnak és rangos kulturális rendezvényeknek adhasson otthont. A múzeum ötletgazdája, *Bedő József* a hajó megmentésén, eredeti állapotának visszaállításán dolgozik.

beépíthetők, és remélem, visszakaphatja régi arculatát – mondja a hajó tulajdonosa. – Terveink szerint a hatalmas úszóház mellé kikötjük a szintén 1871-ben vízre bocsátott Lajta monitort, amely a világon egyedülálló hadtörténeti emlék. Nemzetközi összefogással épült: a Monarchia lakóinak adójából, amerikai mintára, egy magyar hajógyár építette, lövegtornya Csehországban, lövegei Ausztriában készültek, legénysége pedig nemzetközi volt. A Duna első páncélosaként társával, a Marossal harcolt az első világháborúban, majd 1920-ban leszerelték, és úszó munkagépként dolgozott.

Végül a pilismaróti öbölben, a „hajótemetőben" találtak rá néhány évvel ezelőtt, megszabadították mintegy hatvantonnányi felesleges terhétől, és májusban már katonai tiszteletadással ünnepelték százhuszonötödik születésnapját.

A Lajta védett emlék, a Hadtörténeti Intézet tulajdona, elvi hasznosításának joga Bedő József kezében van. A fővárosi önkormányzat és a Honvédelmi Minisztérium pénzén, a Mahart, a BKV és a Honvéd Flottilla technikai segítségével részlegesen helyreállított hajótest most arra vár, hogy vállalkozó mesterek újjáépítsék.

A tervek szerint a Lajtát és a gőzkompot a Batthyány téri hajóállomás mellett kötnék ki. A hatalmas úszóházban a múzeum mellett egy ötszáz négyzetméteres rendezvényterem is helyet kap, amely árverések, kulturális és protokolláris események megtartására alkalmas. Az emeleten üzlethelyiségek, előtt áll majd nyitva, tehát nem lesz a hajón diszkó vagy más szórakozóhely. Azt szeretném, ha nem kényszerülnénk arra, hogy csupán profitot termelő, a kultúrához nem kapcsolódó vállalkozásokba fogjunk. A hajóra tervezett építmény, amelyben az előbb említett helyiségek lesznek, annál előbb valósul meg, minél több vállalkozó lát fantáziát a kivitelezésben. Az építésbe beszállók később – többek között – bérleti kedvezményeket kapnának, valamint a hajó egyedülálló referenciahely lenne számukra. A Lajta monitort is mielőbb eredeti állapotában szeretnénk rekonstruálni. Újjáépítve – ritkasága és történetisége miatt – külföldi, főleg katonai delegációk fogadására is alkalmas lesz. Amint elkészül, bemutatjuk a Duna nagyvárosainak: bemutatkozó látogatásra megyünk vele egészen Regensburgig, közben kikötünk Esztergomban, Komáromban, Bécsben, Linzben és Passauban. Bécsben már jelezték, bármikor szívesen fogadnák az első osztrák–magyar monitort. A hajó mindenhol Budapestet képviseli majd, ezután pedig a főváros egyetértésével és támogatásával a Parlamenttel szemben kötnénk ki – foglalja össze nagyratörő terveit Bedő József. A Budapest hírét öregbítő múzeumhajó és dunai rendezvényterem kialakításának ötletét támogatja a fővárosi önkormányzat, az Idegenforgalmi Hivatal, a Külügy- és a Hadügyminisztérium is. Szerencsés esetben a gombosi kompból lett múzeum a mellé kötött Lajta monitorral 1997 tavaszától várja a látogatókat.

Lukács Katalin

FIAT PUNTO – NETTÓ GYÁRI ÁRON

Punto 55s 3 ajtós – már 1.399.000 forinttól!

Most minden eddiginél kedvezőbben, nettó gyári áron vásárolhat Fiat Puntót.

Részletes információért forduljon márkakereskedőinkhez! Kamatmentes részletfizetési lehetőség, kezelési költség nélkül!

Autóház Boldizsár Kft., 1112 Budapest, Boldizsár u. 1-3., tel.: 310-2980, fax: 310-2977 • **Angyalföld-F Kft.**, 1139 Budapest, Fáy u. 45., tel./fax: 140-2378, 129-6262 • **Koncz Márkakereskedés**, 1161 Budapest, Batthyány u. 65., tel.: 405-4800, 405-4000, fax: 405-4249 • **Néro M5 Kft.**, 1097 Budapest, Gyáli út 40., tel.: 280-73-90...92, fax: 280-7392 • **Óbuda TSZ Autószerviz**, 1037 Budapest, Bojtár u. 36., tel.: 168-9247, fax: 188-9745 • **S.P.Q.R.**, 1085 Budapest, József krt. 35., tel.: 133-3322, 133-9761, fax: 113-3286 • **NIKKO Kft.**, 1173 Budapest, Keresztúri út Pesti út sarok, tel.: 258-3819, fax: 257-1350 • **M 0 Autócentrum Kft.**, 1137 Budapest, Szent István krt. 16., tel./fax: 111-8208

FIAT TOP GARANCIA

FIAT FINANSZÍROZÁS

FIAT

"KAMAT-LÉTRA" BETÉT

13. hónapra évi	31 %
12. hónapra évi	30 %
11. hónapra évi	29 %
10. hónapra évi	28 %
9. hónapra évi	27 %
8. hónapra évi	26 %
7. hónapra évi	25 %
6. hónapra évi	24 %
5. hónapra évi	23 %
4. hónapra évi	22 %
3. hónapra évi	21 %
2. hónapra évi	20 %
1. hónapra évi	19 %

HBW EXPRESS
TAKARÉKSZÖVETKEZET

A »Kamat-Létra« betétszerződés biztosítja természetes személyek és gazdálkodó szervezetek betéteinek havonként sávosan változó kamatozású, névre szóló befektetését. Természetes személy esetén két személy együttesen is elhelyezhet betéti összeget. Gazdálkodó szervezet átutalással is elhelyezheti betétállományát.
Futamideje a betétösszeg befizetésének, átutalás esetén jóváírásának napjától számított 13 hónap. A betéttulajdonos kérésére a Takarékszövetkezet a lejárat előtt is kifizeti a betét összegét és az eltelt teljes hónapok után járó kamatok összegét.
A minimális betétösszeg 50.000 Ft.
A betét kamatozása a lekötési idő első napjától eltelt teljes hónapok számától függően havonta sávosan változik. Az első hónapban a hónapra eső kamat (évi) 19 %, második hónapra eső (évi) 20 %..., a tizenharmadik hónapra eső (évi) 31 %.
A kamat-létra betétszerződéssel könnyen mobilizálható és idő-arányosan sávos kamatozású befektetéshez jut.
Fenti kamatfeltételek 500.000 Ft feletti betét elhelyezése esetén érvényesek.
Ezen összeghatár alatt -1%-kal kevesebb sávonként.

HBW EXPRESS Takarékszövetkezet
1055 Budapest, Balassi Bálint utca 9-11.
Pénztári órák: hétfő - péntek 8[30] - 16[00]
Telefon: 302-2244 Fax: 302-3859

EXPRESS BANK 302-2244

Vermak 1996. Jan. 20. 32.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Kovács Ferenc szobrászművész kiállítása.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti ásatások Budapesten. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Középkori ribillió – Kiszely Melinda kiállítása. Budai Szent Zsigmond-templom és szobrai.

CSÁK MÁTÉ MŰTEREM AKVARELLGALÉRIÁJA (I., Úri u. 42.) Vízfestmények kiállítása.

CSEPEL GALÉRIA (XXI., Szent Imre tér 3.) Végh András festőművész kiállítása.

CSILI GALÉRIA (XX., Baross u. 55.) Chikuka Izumi japán kalligráfia-művésznő kiállítása.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Lovasnemzet – fényképek ember és ló kapcsolatáról a legújabb kori Magyarországon.

DOVIN GALÉRIA (V., Galamb u. 6.) El Kazovszkij Emeletes csendéletek című kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 58.) Népművészet az ex libriseken. Bonus Zoltán, Buczkó György és Lugossy Mária üvegművészek kiállítása.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Élővilág a művészetben – Kiss Richárd, Kovrig Miklós, Meszlényi Attila, Muray Róbert, Prihoda Judit és Sipos István természetfestők kiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Pest-budai nyomdák a XVIII–XIX. században. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok. Víz és szappan, púder és parfüm. Mítosz, memória, história.

KONDOR BÉLA KÖZÖSSÉGI HÁZ (XVIII., Kondor B. sétány 8.) Kínai és koreai képeslapok Nagy József gyűjteményéből.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Beri Károly festőművész kiállítása.

KÖZÉLETI MOZGALOM (II., Keleti Károly u. 22.) Fedinecz Atanáz festőművész kiállítása.

KÖZLEKEDÉSI MÚZEUM (XIV., Városligeti krt. 11.) A közúti közlekedés története. A városi közlekedés története (Széchenyi István, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Erzsébet királyné, I. Ferenc József, Mária Terézia, Károly király, Mária Valéria, Ferenc József, Mária Terézia, Károly király, Mária Valéria, I.

NYÍRI Mária emlén

Gábor Áron festőművész '95 nyara című kiállítása 10-ig a Pandora Galériában (VIII., Népszínház u. 42–44.) látható.

szobrászat és éremművészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Habsburg nádori kripta.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) A magyar koronázási jelvények.

MAI MANÓ FOTÓGALÉRIA (VI., Nagymező u. 20.) Vadas Ernő fotóiból rendezett emlékkiállítás.

MARTON GALÉRIA (I., Tigris u. 55.) Marton László szobrászművész kiállítása. A tárlat előzetes telefonbejelentésre látogatható (telefon: 175-0985).

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Vajdahunyad vára) Állattenyésztés, növénytermesztés, kertészet, erdőgazdálkodás, vadászat, halászat, méhészet, szőlőtermesztés, borászat, élelmiszeripar, mezőgazdasági gépek, szerszámok, szállítóeszközök, lakáskultúra, népi építészet, népi iparművészet, népi hagyományok, szokások, ünnepek, hiedelmek, népi játékok, népi táplálkozás, népi orvoslás, népi vallásosság, néprajzi kutatás.

MŰCSARNOK (XIV., Hősök tere) Szarajevó, ostromállapot.

NEOGRÁDY ANTAL MŰTERME Látogatható előzetes telefonbejelentés alapján (telefon: 274-2923).

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Szakrális emlékek a Dél-Dunántúlon – Lantos Miklós fotókiállítása. Antik enteriőr '95 – II. Magyarországi Régiségkiállítás és -vásár. Ethno-Phono-Photo-Kinematographia: a néprajzi hang- és képrögzítés fejlődése című kiállítás. 70 éves a Magyar Rádió.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári Palota, Szentendre, modern magyar képzőművészet a XX. században.

VÁRFOK 14 MŰHELYGALÉRIA (I., Várfok u. 14.) Bodóczky István festőművész kiállítása.

VÁRMEGYE GALÉRIA (V., Vármegye u. 11.) Plugor Sándor és Miklóssy Mária sepsiszentgyörgyi művészek kiállítása.

VÉGÁLLOMÁS GALÉRIA (II., Hűvösvölgy, 56-os villamos végállomása) Hormay Tibor festőművész kiállítása.

VILLÁNYI ÚTI KONFERENCIA-KÖZPONT (XI., Villányi út 11–13.) Mesterművek másolatban.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Marczibányi tér 5/A) Táblaképek, zászlók és animációs film – Kardos Bolgár kiállítása.

VOLÁN ELEKTRONIKA RT. SZÉKHÁZA (XI., Karolina út 65.) Macskássy Izolda festő- és grafikusművész kiállítása.

ZEG-ZUG ZUGLÓI GYERMEKHÁZ (XIV., Hermina út 3.) Turcsán Miklós festőművész kiállítása.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegytárgyai. A második világháború magyar zsidótörténete. A varsói gettó, 1941 (ahogy Willi Georg látta). Kamaraterem: Tugomir Brukner Bruno (Belgrád) és Szilárd Gyula iparművész festett és faragott alkotásai.

PÓDIUM

AFTER EIGHT (XII., Szarvas Gábor u. 8.) 9-én 18 órakor „Álmodom egy helyről..." humánökológiai kerekasztal-beszélgetés Boros Bélával, Karátson Gáborral és Tillmann Józseffel. 20 órától a Makám együttes koncertje.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 8-án 19.30-tól Kol Israel arevim ze baze – hagyományos szombatfogadás a zsidóság szellemében. Házigazda: Verő Tamás és az ORI hallgatói. 9-én 17.45 a magyarországi zsidó ifjúsági szervezetek megemlékezése Itzhak Rabinról, az Izraeli Állam miniszterelnökéről. 19 órától Popper Péter pezsgőestje.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 8-án Mezőségi bál, 9-én Kimnowak lemezbemutató koncert, 10-én Hegedűs gyermektáncház, vendég: Sebestyén Márta, Sirtos görög táncház, 11-én Rece-fice táncház.

ANGYALFÖLDI GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI HÁZ (XII., Dagály u. 15/A) 8-án aprók tánca, 9-én Nosztalgia klub.

BUDAVÁRI LABIRINTUS (I., Úri u. 9.) 8-án Ez a divat, 9-én NES.

CSILI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (XX., Nagy Győri I. u. 4–6.) 8-án rock and roll party: Calypso + Band.

E-KLUB (X., Népliget) 8-án kisterem: Mr. Basary Group-koncert, nagyterem: Szekeres Tamás Project-koncert. 9-én kis- és nagyterem: disco & rock-cirkusz.

ELSŐ KERÜLETI MŰVELŐDÉSI HÁZ (I., Bem rakpart 6.) 8-án Téka táncház, 9-én Blues-rock koncert: Török Ádám és a R. A. B. B.

ERZSÉBETLIGETI SZÍNHÁZ (XVI., Hunyadvár u.) 9-én Vörös István és a Prognózis: Rockmikulások élőben.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) 8-án JKE-koncert, 9-én X-lab house party.

KOSZTOLÁNYI KULTURÁLIS KÖZPONT (IX., Török Pál u. 3.) 8-án Tara – irish-celtic club, 9-én Total Metal club.

KŐZGÁZ JAZZ KLUB (IX., Kinizsi u. 2–6.) 8-án Dresch Mihály és együttese.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. út 14.) 11-én Old Boys házibuli.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

TILOS AZ Á (VIII., Mikszáth tér 2.) 8-án Másfél, 9-én Korai Öröm, 10-én Kivilián Duó, 11-én ős S Modell.

VÍGHAJÓS JOHN BULL PUB (XI., Budaörsi út 7.) 8-án Kentucky Home Boys, 9-én Rat Boys, 10-én Hangos

Váratlanul támadó monumentális tüske

Jó lesz vigyázni a Böszörményi úton. Ha valaki a közeli cukrászdából süteménnyel a kezében sétál felfelé, a polgármesteri hivatal irányába, szorítsa jól magához a krémeseit. Inkább legyen ragacsos a kabátja, minthogy döbbenettől elgyengülő kezéből a sárba hullajtsa az értékes süteményt. Jobb felkészülni a megrázó pillanatra. Az óvatlan ténfergőre váratlan kegyetlenséggel csap le a túloldali látvány, a közelmúltban felújított református templom tornya.

Ilyenkor télidőben kopár fák mögül bukkan elő. Szerencsésebb évszakokban dús lombok takarják majd jótékonyan. Aki szoruló torokra vágyik mégis, hát igyekezzék, ennek az építménynek most van a szezonja.

Lehetne írni a tornyok misztikájáról, a Fel feldobott kő Adyjáról.

A középkori tájat uraló távoli tornyok feladatáról vagy a frankfurti, torontói hipermodern tűtornyokról, de mindennek semmi köze ehhez. Ez a torony, bármilyen hegyes is, mégsem a fent és lent spirituális összekötő eleme. Általa nem jelölődik ki, nem szentelődik meg a torony alatti tér, ahogy Mircea Eliade írja a Szent és a profán című könyvében a tornyok szerepéről. Ez a gigászi tüske ugyanis lentről, a templomépület teste alól halad fölfelé, csak most éppen megakadt valahol középtájt. Várni kell még, hogy ez a test kilöki-e magából, avagy eltokosodva mindörökre bennreked. Idegen anyag ez az 1932-ben vendéglőnek épült, majd 1935-től imaházként használt épület puha és porózus masszájában.

Nyersen és erőszakosan tör fölfelé, noha a tervező, Nyíri Mária olyan látszatot kívánt kelteni, mintha roppant súlya lefelé vonzaná. Talán ezért ültette rá a bejárat vékony és könnyed előtetőjére, amelyben a háború előtti tervező épp az akkor még modernnek számító építési technológiában, a vasbetonban rejlő légiességet használta ki. A monumentális bök most ezen a kis simléderen áll, azaz állna, ha a két elem súlyt, tartóerőt kifejező érzéki tulajdonsága nem tiltakozna az architektonikai hiba ellen. Ezért tör a tüske az ég felé.

Mondani szokták, a látszat csal. Itt a tervező csal és a látszat leleplező. Ezért hihetetlen, hogy a hiperhosszú piramis a talpán áll. Nem tudom, csak sejtem, hogy konzolok fogják a házhoz.

Szomorú dolog ez. A poénkodás önélvezetén túl valóban sajnálatos, hogy ez a hat évtizede istentiszteletet szolgáló épület épp ezáltal egészül ki valódi templommá. Egy gyülekezet életében egyszeri és kitüntetett esemény a presbitérium döntése nyomán megújult templom átadása. A hívek szeretni, szépnek látni akarják templomukat, ami ez esetben némi fáradságba kerül majd. Nem elég ugyanis a kézenfekvő magyarázat, hogy az új torony a magyar protestantizmus építészetének legszebb hagyománya, az erdélyi fatemplomok formavilága előtt tiszteleg. Az eredetileg más funkcióra tervezett épület világi jellege, városias mivolta és historizáló díszítése nem változhat át egyetlen drasztikus forma belétuszkolásával meghitt, puritán falusi templommá.

Az egykori lapos tetős ház a mostani átalakulás során nyeregtetőt kapott. A hívek lényegesen tágasabb belső térben, a korábbi kétszázzal szemben a padokon immár 340-en férnek el. S az átalakulás óta mindig teli a templom a vasárnapi istentiszteleteken. A karzattal megnövelt és belsőépítészetileg is teljesen megújult templomtér Fekete György elképzelései szerint, szintén erdélyi szellemben díszített faszerkezetekkel készült el.

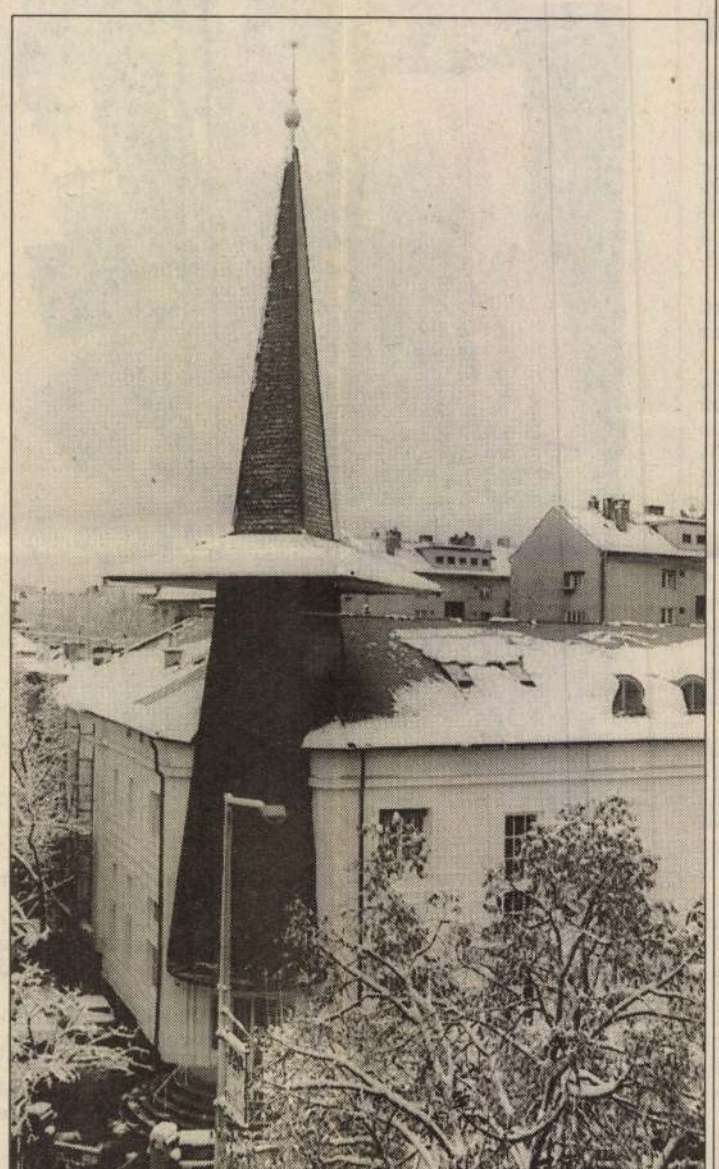

SZANDELSZKY BÉLA FELVÉTELE

Az új Böszörményi úti látványosság sajnos nélkülözi a szakrális funkciótól elvárható ünnepélyességet. Az épülettest világos színétől elütő torony acélszürke tónusa csak fokozza a súlyosság, idegenség képzetét. Fehéren talán könnyedebb, illeszkedőbb és tartózkodóbb lett volna, noha ez a sztrádákra települő autószalonok harsány üzleti formavilágából idetévedt elem akkor is a protestantizmus szellemétől távoli, kihívó megoldás marad.

Bojár Iván András

Idegenforgalmi menedzser (emelt szint),
Idegenvezető (emelt szint)
Irodavezető (emelt szint),
Marketing- és reklámmenedzser (emelt szint),
Számítógép-kezelő,
Pénzügyi-számviteli ügyintéző,
Mérlegképes könyvelő (emelt szint).

A nappali tagozatos tanulók családi pótlékra és diákigazolványra jogosultak.
Munkanélküli jelentkezők egyes tanfolyamokhoz támogatást igényelhetnek a Munkaügyi Központtól.

ÁLLAMILAG ELISMERT NYELVVIZSGA

Angol és német általános nyelvből, közgazdasági és külkereskedelmi szaknyelvből, alap-, közép- és felsőfokon.

KÜLKERESKEDELMI ÉS OKTATÁSI TOVÁBBKÉPZŐ KÖZPONT
1074 Budapest VII., Szövetség u. 37. • Telefon: 344-5202, 344-5212 • www.kotk.hu

POLITIKAI HIRDETÉS

• CITY • BELVÁROS-LIPÓTVÁROS • CITY • BELVÁROS •
DR. STEINER BELVÁROS LIPÓTVÁROS DR. STEINER BELVÁROS LIPÓTVÁROS DR. STEINER BELVÁROS LIPÓTVÁROS

Dr. Steiner Pál

MSZP-SZDSZ közös **V. kerületi polgármesterjelölt,**
országgyűlési képviselő, az Európai Integrációs Bizottság tagja

MEGHÍVJA

a választópolgárokat és a szabadegyetem hallgatóit
a **Belvárosi Szabadegyetem következő előadásaira:**

Helyszín
V., Deák F. u. 21.
Előadóterem
Időpont: 17 óra

- **2002. szeptember 4.**
  Milyen Budapestet szeretnék?
  VENDÉGÜNK: Gy. Németh Erzsébet MSZP **főpolgármester-jelölt**, országgyűlési képviselő
- **2002. szeptember 18.**
  Oktatás – politika. Oktatáspolitika.
  VENDÉGÜNK: Hiller István
  oktatási politikai államtitkár, országgyűlési képviselő
- **2002. október 9.**
  Erős önkormányzatokat, szilárd közbiztonságot!
  VENDÉGÜNK: Lamperth Mónika
  belügyminiszter, országgyűlési képviselő
- **2002. október 16.**
  Szocialisták a parlamentben és az önkormányzatokban
  VENDÉGÜNK: Lendvai Ildikó, az MSZP frakciójának vezetője, országgyűlési képviselő

• CITY • BELVÁROS-LIPÓTVÁROS • CITY • BELVÁROS •

NYIRI István epelou

Napnak. 2002. Sept. 3.

museumofsex.com) a Manhattani ezeregyéjszaka cím alatt a látogató emlékezetes köztéri szeretkezésekről olvashat rövid beszámolókat.

Téved azonban, aki azt hiszi, hogy mindössze alig burkolt pornográfiáról van szó. A MoSex nem fogad el pénzt a pornóipartól, kuratóriumában pedig több a történészprofesszor, mint egy-egy kisebb európai ország tudományos akadémiáján. A hivatalos sajtóanyag szerint „a múzeum missziója az emberi szexualitás történetének, fejlődésének, kulturális jelentőségének megőrzése és bemutatása. A nyílt beszéd és az eszmecsere híveként szeretné megismertetni a közönséggel a modern tudományos kutatások legfrissebb eredményeit."

Szkeptikus újságírók ezzel együtt úgy vélik, már a múzeumalapítás ténye is azt mutatja, hogy New York mára éppen annyira sikamlós hellyé vált, mint amilyen a Times Square-nél a pornóboltok helyén nyílt Disney-üzlet. – New York üzletközpontosítása és disneysítése tény. A Hellfire (Pokoltűz) Klub most a húskereskedők negyedében van, egy csomó gyorsétterem veszi körül. De azért ez a téma nem megy ki a divatból – mondta Grady Turner, a múzeum ügyvezető kurátora. Utolsó mondatával nehéz nem egyetérteni, és a MoSex tényleg méltó

A modern óvszert is New Yorknak köszönhetjük. A Ramses márkát például egy Julius Schmidt nevű német bevándorló jegyeztette be – rögtön azután, hogy hatályát vesztette az ilyesmit tiltó amerikai törvény.

30-as években, a weimari köztársaság vesztét érző menekültek például nemcsak az expresszionista művészetet hozták magukkal, hanem a szado-mazochista klubok intézményét is.

A külvilág nemcsak adott, kapott is. Többek között a modern óvszert is New Yorknak köszönhetjük. A Ramses márkát például egy Julius Schmidt nevű német bevándorló jegyeztette be – rögtön azt követően, hogy hatályát vesztette az ilyesmit eleve tiltó amerikai törvény. A volt kolbásztöltőmester addigra már kifinomította a sertésbél újszerű felhasználásának technikáját. Szintén New York-i volt az a szeszcsempész, aki az üzleti lehetőséget felfedezve, előállt a konkurens Troyannal. De ugyanez a város volt a szülőhelye a XIX. században Az Erkölcstelenség Elfojtásáért Társaságának, illetve a későbbi feminista mozgalmaknak. Itt volt polgármester jó hetven éve a szexet mélységesen elítélő Fiorello LaGuardia. Igaz, az is itt történt meg, hogy a Coney Islandon uralkodó erkölcsi fertőt ostorozó újságcikkeket olvasva Brooklyn polgármestere felcsattant: – Ha ez a reklámkampány folytatódik, a sziget kicsi lesz az oda kívánkozó tömegeknek!

A műtárgyakhoz részben vásárlás, részben kölcsönzés révén jutottak. A Kongresszusi Könyvtár egykori levéltárosa, Ralph Wittington például rendelkezésre bocsátotta több mint négyszáz 8 mm-es filmből, 700 videokazettából, 1500 magazinból, 100 könyvből és jó pár felfújható babából álló gyűjteményét. – Könyvtárosként tudom, hogyan kell ezeket a dolgokat megőrizni. Másrészt nem könnyű elviselni, hogy pornókirálynak tartanak – panaszkodott Wittington.

Testek – homlokzati elem (részlet)

Glucknak sem egyszerű az élete. Hiába nős, hiába van gyereke, és hiába kezdett kopaszodni, a MoSex alapítójáról a nők nem nagyon hiszik el, hogy a teória jobban izgatja a gyakorlatnál. – Csak rám néznek, és rögtön azt kérdezik, mi a gyöngém – mondta, és vállat rántva rögtön meg is válaszolta az obligát kérdést: – Azt hiszem a múzeumok.

Olyanok leszünk, mint a Smithsonian Múzeum – nyilatkozta az alapító a The Washington Postnak. – Be akarjuk mutatni a kifinomult művészetet és az utcai kultúrát, informálni szeretnénk, anélkül, hogy halálra untatnánk a betévedőt. Ami azt illeti, a kiállítás aligha fullad unalomba. De a Smithsoniannel való összehasonlítás abban mindenképpen sántít, hogy a híres washingtoni múzeumegyüttes ingyen látogatható. A MoSexbe ellenben 17 dollár, azaz több mint négyezer forint lesz a belépő – igaz, ezért jár a rádiós idegenvezetés is. Ha valaki magától nem tudná, mit lát.

Washington, 2002. szeptember

Horváth Gábor

KITEKINTŐ

Rendőr elől a tilosba

Pimaszsága lett a végzete egy 20 éves kiotói motorosnak. A férfi hátrafordult járművén, hogy felmutassa középső ujját az őt üldöző rendőröknek, s eközben beleszaladt egy taxiba. A hatósági jegyzőkönyv szerint a járőr egy piros lámpán történő áthaladás miatt vette üldözőbe a motorost. Mivel a motorkerékpár könnyebben manőverezett, mint a rendőrautó, úgy tűnt, hogy egérutat nyer, ám ekkor a motoros elkövette a végzetes könnyelműséget. Hátrafelé fordulva nem vette észre, hogy újabb piroson megy át, és belerohant egy szabályosan közlekedő taxiba. *(Mainichi Shimbun)*

Tolvajt fogott a mutatványos majma

Menekülő tolvajt fogott egy mutatványos majma az indiai Khurda vasútállomáson. Rani, a rhesusmajom mesterével, Munnával szórakoztatta a várakozó utasokat, amikor észrevették, hogy egy tolvaj megpróbál kereket oldani a rendőrök elől. Munna néhány szóval eligazította Ranit a teendőkről, majd a majom akcióba lépett: az egyik álló vonat tetejéről a bűnöző fejére ugrott, és cibálni kezdte a haját. A tolvaj nem bírt megszabadulni az állattól, így a rendőrök végül utolérték és megbilincselték. A hatóság köszönetet mondott a majomnak és gazdájának. *(Trust of India)*

A Felszarvazottak Királya

Egy 40 éves római könyvelőt választottak a Felszarvazottak Királyának Olaszországban. Az évenként megrendezett eseményen mintegy ezer férfi küzd a közönség szimpátiájáért megcsalatásának történetével. Onorato C., a kétes dicsőségű cím idei birtokosa bevallotta: házasságkötése óta tud arról, hogy neje hetente legalább egy alkalommal megcsalja (ezt tanúk előtt a nő is megerősítette). A felszarvazottak a harmincas évek óta választanak királyt maguknak. A sorozat 1962-ben pár évre megszakadt, mert a király nem bírta elviselni, hogy kiröhögik, és kétszer a levegőbe lőtt. *(Il Nuovo)*

nosztizálja a fordulópontot, addig ugyanis évről évre növekszik a város tőketartozása (2005-ben megközelíti a 157 milliárd forintot), ám innentől várakozás szerint fokozatosan csökkenni fog.

Tenczer Gábor

Ebből: üdülés	4577	5247	7387	8193	9085
nagy értékű kulturális cikk	2205	2715	2830	4997	6395
Összes személyes célú kiadás	294 779	344 779	388 001	444 769	498 952
*Kulturális költés aránya****	6,39	6,84	7,18	7,55	7,99

** A 2001-es számok előzetes, becsült adatok, ** Hivatalos statisztikai besorolás szerint: művelődésre, szórakozásra és üdülésre fordított kiadások, *** Az összes személyes célú kiadáshoz képest, százalékban* Forrás: KSH, Népszabadság-archívum

tavaly a becslések szerint meghaladta a 13 ezer forintot. A régióban kisebb mértékű volt az emelkedés: 4577 forintról nyolcezer forint fölé nőttek az üdülési célú kiadások. A számítógépek vásárlására, fejlesztésére fordított összeg mindent meghaladó mértékben, öt év alatt ezerötszáz forintot költött egy átlagos fővárosi lakos. Csaknem kétszer ennyiért, nem egészen háromezer forintért vettünk tavaly újságokat, az erre szánt pénz öt év alatt csak alig több mint másfélszeresére nőtt.

H. J.

Nem kelt el az Erzsébet téri állomás

Eredménytelen lett az Erzsébet téri műemlék jellegű volt autóbusz-állomás épületének értékesítésére kiírt pályázat, a kiíró Volánbusz Rt. kevesellte a bérleti díjként ajánlott összegeket. A cég tárgyalást kezdeményez a kultusztárcával egy esetleges kulturális célú hasznosítás érdekében.

Eredménytelennek nyilvánította a Volánbusz Közlekedési Rt. az Erzsébet téri, műemlék jellegű volt autóbusz-állomás épületének értékesítésére kiírt pályázatot. *Vereczkey Zoltán,* a társaság vezérigazgatója elmondta, hogy a beérkezett pályázatokban a bérleti díjként ajánlott legnagyobb összeg sem érte el az előzetes várakozásokat. A cég a tulajdonosi jogokat gyakorló Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. segítségét kéri a kiemelkedő adottságú helyszínen található épület hasznosításához. Vereczkey hozzátette, hogy várhatóan tárgyalást kezdenek a kultuszminisztériummal, korábban ugyanis több elképzelés látott napvilágot arról, hogy a műemléket kulturális célra hasznosítják. (Korábbi tervek szerint a Nemzeti Galéria kapott volna helyet az épületben.)

Mint arról korábban lapunkban beszámoltunk róla, a fővárosi MSZP-frakció egységesen képzeli el a volt buszpályaudvar, az Erzsébet téri félkész létesítmény és a park hasznosítását. A szocialisták koncepciója szerint az állam várhatóan magára vállalja a befejezetlen Erzsébet téri beruházást terhelő 2,5 milliárd forintos hitelt, a felszín alatti helyiségek 10-15 éves bérleti díjából pedig közös beruházásban kulturális központot lehetne ott kialakítani. A befejezés költsége nagyjából 900 millió forint. A tér pedig a felszín alatt és a felszín felett is az önkormányzaté és a közé maradna. A szocialisták tervei azonban ütköznek a fővárosi koalíciós partner elképzeléseivel, amely szerint a félkész létesítményt most kell eladni, a bevételként jelentkező 3,5-4 milliárd forinton pedig a 2,5 milliárd kifizetése után megosztozna az állam és a főváros. Információink szerint az Erzsébet téri alépítmény, a tervezett kongresszusi központ megvétele iránt élénken érdeklődnek a telek szomszédságában álló szállodák.

T. E. G.

A műemlék jellegű épület hasznosításában az állam segítségére számít a Volán FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Demszky: Felesleges szavazni

Budapest eleshet évente százmilliárd támogatástól

Folytatás a 23. oldalról

Az EU-forrásokból akkor kaphat egy-egy régió támogatást, ha nem éri el az EU-országok egy főre vetített GDP-jének 75 százalékát. 2006-ig azonban a központi régió egy főre jutó GDP-je 72,5 százalék. A jelenlegi uniós szabályozásokból pedig nem lehet a 2006-ot követő időkre következtetni – hívta fel a figyelmet a főpolgármester, s bejelentette: a közép- és kelet-európai fővárosok szorgalmazzák, hogy 2007-től az unió dolgozzon ki egy új feltételrendszert rájuk vonatkozóan, amely lehetővé tenné, hogy később is hozzájuthassanak a támogatásokhoz. A témáról jövő tavasszal Budapesten tartanának tanácskozást. Demszky szerint egyértelmű, kinek lenne haszna a politikai akcióból: annak a Pest megyei politikusokból álló lobbinak, amelyik ma a közép-magyarországi régióban a döntéseket hozza.

A Budapestet és Pest megyét magában foglaló központi régió fejlesztési tanácsa ugyanis az elmúlt önkormányzati ciklusban milliárdok sorsáról döntött. Az Orbán-kormány a 18 fős testület összetételét úgy alakította, hogy az akkori önkormányzati képviselők helyett a kormány delegáltjai kerültek többségbe – a számuk 11-re nőtt. Ezekre a helyekre azonban a minisztériumok sok esetben jobboldali, Pest megyei politikusokat delegáltak. A testületben ketten képviselhették a fővárost, négyen a megyét – köztük a közgyűlés elnöke, *T. Mészáros András,* akit a regionális fejlesztési tanács (RFT) elnökévé is választottak. Egy képviselőt küldhetett a testületbe a regionális idegenforgalmi bizottság.

A Pest megyei urak most jogosan tartanak attól, hogy az új kormány korrigálja ezt az abszurd helyzetet, s szakembereket delegál a tanácsba, ezzel pedig elvész a jobboldaliak Pest megyei többsége – jelentette ki a főpolgármester. Úgy vélte: hosszabb távon át kell térni a demokratikusabb regionális irányításra, vagyis a kormány által kinevezett küldöttek nem dominálhatják a regionális tanácsok irányítását. A kormány azt tervezi, hogy 2006-ra megteremti az önkormányzati régiókat, amelynek keretében egyébként felülvizsgálják a régiós beosztásokat is, mégpedig oly módon, hogy az egész ország továbbra is a maximális uniós támogatáshoz juthasson.

T. Mészáros András szerint a főpolgármester félretájékoztatja a közvéleményt, ugyanis a Pest megyei közgyűlés a népszavazáson arra vár választ, hogy 2006-ot követően maradjon-e együtt a központi régió, vagy váljon szét a fővárosra és a megyére. Budapestről nehéz megítélni a megye problémáit, azt, hogy mennyi iskolára van szükség, mit kell a környezetszennyezés ellen tenni. Demszky úr bizonyára azt nagyon jól tudja, hogy mit jelent a fővárosban élni. Nyilván ezért választotta lakhelyéül a megye egyik települését. A főpolgármester hasonlatára, hogy a megye Budapest nélkül egy lyukas kétfillérest ér, T. Mészáros válasza: a kétfilléresen az érték a lyukon kívül volt.

Ezen túl Demszky Gábornak, úgy tűnik, nem naprakészek az információi – tette hozzá a megyei közgyűlés elnöke. A Regionális Fejlesztési Tanácsban az új kormány megalakulását követően megtörténtek a személycserék, tehát a minisztériumok 11 delegáltja a Medgyessy-kormány megbízásából tölti be tisztét. T. Mészáros András, aki a Regionális Fejlesztési Tanács elnöke is, biztos benne, hogy a tanács jelenlegi tagjai is szakmai megfontolások alapján hozzák meg majd döntéseiket, csakúgy, mint elődjeik.

Schmitt Pál szerint a budapestieket is meg kéne kérdezni a régió jövőjéről, „hiszen egy házasságban is mindkét fél véleményt nyilvánít, ha válóperre kerül sor". A jobboldali pártok által támogatott, független főpolgármester-jelölt úgy fogalmazott: olyan megoldást kell találni, amely a fővárosra nézve sem hátrányos.

NYIRI Szilvia

UTAK ÉS UTASOK

❶ A Róbert Károly körúton a Lehel utca előtt, a felüljáró felé vezető oldalon a külső sávot egy hosszabb szakaszon elkerítették a forgalom elől. A Hungária felüljárón a felújítás miatt jelenleg az Árpád híd felé két, a Thököly út irányában, egy sávon halad a forgalom. A gyors 32-es busz Kőbányától csak a Mexikói útig közlekedik.

❷ A Bartók Béla út lezárt szakaszát, a Szent Gellért tér és a Tétényi út között a közúti forgalom a Műegyetem rakpart–Irinyi József utca–Október 23. utca útvonalon kerülheti el. A Szabadság hídon csak a BKV-buszok és a taxik közlekedhetnek. A 19V jelzésű pótlóbusz az Etele és a Batthyány tér között, a 47V jelzésű a Móricz Zsigmond körtértől a Deák Ferenc térre jár. A 47-es villamos Budafokról a körtérre viszi az utasokat. A 19-es, a 49-es, valamint a 18-as villamos a Döbrentei tér és a Móricz Zsigmond körtér között nem közlekedik. A Budafoki utat a Szent Gellért tértől a Karinthy Frigyes út felé egyirányúsították.

❸ A Pesti úton csatornát építenek, ezért a Csabai út és a Balassagyarmat utca közötti szakaszon félpályás útlezárásra kell számítani. A Zrínyi utca után a befelé vezető oldalt zárták le. Mindkét szakaszon jelzőlámpa szabályozza a forgalmat.

● A XI. kerületben a Hauszmann Alajos utcát a Szerémi út és a Fehérvári út között 22.00 órától 8-án reggelig lezárják.

● A Belvárosban a Bárczy István utcát a Károly körút és a Szervita téri parkolóház között teljes szélességében lezárták.

● A Hermina úti gyalogoshidat, melyen a Vidám Parktól a Vágány utcához lehetett átmenni a vasút felett, a burkolat meghibásodása miatt lezárták, így a gyalogosok most a Hungária felüljáró felújított déli járdáján juthatnak át a másik oldalra.

Forrás: Fővinform NÉPSZABADSÁG-grafika

● A Dózsa György úton a Thököly út felé a Hősök tere és a Damjanich utca után a külső sávban nem lehet közlekedni, és lezárták az Ajtósi Dürer sor felé balra kanyarodó belső sávot is.

● A Thököly úton a Baross tér közelében a villamosvágányokra terelik a forgalmat.

● A IX. kerületben az Epreserdő utcát az M5-ös autópálya fővárosi szakaszánál útépítés miatt lezárták, a terelőút mindkét irányban a Napfény utca.

● Kőbányán a Korányi Frigyes utcát a Maglódi út és a Kozma utca között szakaszosan lezárják.

● Angyalföldön a Tutaj utcát a Visegrádi utcától a Váci útig egyirányúsították.

● Az Örs vezér terén ideiglenesen áthelyezték a 61-es gyors, a 85-ös, a 168-as, a Rákoskert-busz, valamint a 78/É és a 144/É megállóját

Forrás: Fővinform

budapest@nepszabadsag.hu

Az olvasók vonala

Keressenek bennünket Budapesttel kapcsolatos kérdéseikkel, lakóhelyi problémáikkal. Megpróbálunk segíteni, és beszámolunk arról, hogy mi történt telefonjaik nyomán. Cikkeinkről szóló észrevé-

BUDAPEST LEVEGŐMINŐSÉGE MA

Az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzése alapján*

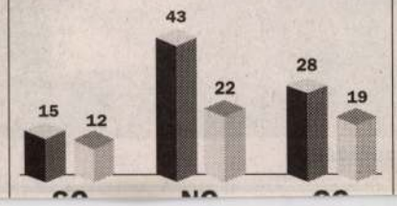

„Babzsák" Európa-bajnokság

Bárki szerencsét próbálhat a footbag golf-, háló- vagy szabad stílusában

Alig ismert sport, és máris kontinentális versenyt rendeznek belőle. Ráadásul Budapesten, bár hazánkban csak két éve ismerik. Sok európai ország játékosa mellett több tucat tengerentúli versenyző is nevezett. A hétvégi háromnapos footbag Európa-bajnokságtól a szervezők azt remélik, hogy most végre ismertté válik a sportág, ahogyan sokan becézik: a heki.

A magyar indulók minden percet kihasználtak a gyakorlásra

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Tradicionális, több száz éves sportágak vezetői sokszor „élethalálharcot" vívnak, hogy hazánk nagy nemzetközi versenyt rendezhessen az adott sportágból. Ők most alighanem irigykedve olvassák a hírt, hogy július 4-től július 7-ig Budapest rendezi a footbag Európa-bajnokságot.

A sportágat többnyire csak a fiatal korosztály ismeri. Túlzott népszerűségre nem is tehetett szert a szlengben csak hekinek nevezett sport, Magyarországra ugyanis alig két éve „tört be". A footbaget leegyszerűsítve leginkább „babzsákkal" való dekázáshoz hasonlatos játéknak lehet nevezni. A sportolók – tegyük hozzá, jogosan! – kézzel-lábbal tiltakoznak ez ellen, mert komoly erőnlétet, ügyességet, kreativitást és többórás napi gyakorlást igénylő, komoly sportról van szó. Amerikában 1972-ben rendezték meg az első hivatalos footbagbajnokságot. Európában 1995-ben lett ismert a játék. A finnek voltak a hírhozók, akik 1995-ben megrendezték az első, európai játékosokat felvonultató bajnokságot. A németek öt-hat éve játsszák, a magyarok pedig két éve.

Legutóbb a csehek rendeztek footbag Eb-t, akkor 150-en indultak. *Bogó Tamás* főszervező szerint sikeres lesz, ha ennyien eljönnek Magyarországra is. Mint megtudtuk, az előnevezések azt mutatják, szerte a világon sokakat vonz a budapesti viadal. A húsztagú cseh csapat már megérkezett, de jöttek finnek, svájciak, németek, dánok, lengyelek, pestieknek a „footbag"-et. A szervezők nagyjából félszáz magyar hekissel számolnak, bár a profi szabadstílusú versenyben csak két-három versenyző indul. A statisztikákat figyelembe véve már az nagy eredmény lenne, ha a mieink közül valaki az első tízbe „bedekázná" magát.

A Honvéd-sporttelepen csütörtökön kezdődött és szombatig tartó fesztiválon bárki részt vehet. A profik mellett külön kategóriában az amatőrök is labdába rúghatnak. A szervezők három stílusban hirdetnek versenyt. Lesz háló- (leginkább a strandröplabdához hasonlítható, csak footbaglabdával és lábbal játsszák), golf- (lábbal rúgják, a golfhoz hasonlóan lyukra), illetve a legnépszerűbb szabad stílus, azaz a freestyle. A „gyakorlatot" öttagú zsűri pontozza. Figyelik a felvezetést, levezetést, a prezentációt, a trükköket, a zenéhez való idomulást, illetve még azt is, hogyan tartja a játékos a kapcsolatot a közönséggel. Aki kézzel ér a labdához, vagy dekázás közben leejti, attól pontot vonnak le.

Aki kedvet kapott a footbaghez, az az Európa-bajnokság helyszínén, XIII., Dózsa György út 53. szám alatt szombat estig betekintést nyerhet az újdonságnak számító sportágba. A belépés ingyenes! A nevezés 1000 forint, plusz kategóriánként 500 forint. Több kategóriában is szerencsét lehet próbálni! Bővebb információ, részletes program a www.mozduljvelunk.hu internetcímen található vagy a bogotamas@yahoo.-

Citadella-terasz: döntenek a bontásról

A Citadella 4-U Vagyonkezelő Kft. határidőn belül, tegnap benyújtotta a Citadella előtti Lődombon engedély nélkül felépített kávézóterasz és illemhely bontási tervdokumentációját – tájékoztatta *Veres István,* a társaság ügyvezető igazgatója a sajtó képviselőit. Mint ismeretes, a Lődombon engedély nélkül kialakított kávézóterasz és illemhely a múlt hét pénteken nyílt meg, a vendéglátó-tevékenység megkezdését azonban műszaki okok miatt csak egy-két héten belül tervezik.

A kft. vezetője egyelőre nem tudta megmondani, hogy a hatóságok valóban elrendelik-e a bontást, hiszen a tervdokumentációt az örökségvédelmi hivatalnak, a természetvédelmi hivatalnak és a tulajdonosi jogokat gyakorló Kincstári Vagyoni Igazgatóságnak is el kell bírálnia.

Az ügyvezető igazgató felhívta a figyelmet arra, hogy az illemhely és a terasz is a terepszint alatt található, azokat tehát nem kell elbontani. Az eredeti állapotot ugyanis csak a terepalakulat szintjéig kell visszaállítani. A társaság hozzájutott egy a Citadella építéséről szóló bécsi levéltári anyaghoz, e szerint a Lődomb területét az 1850-es években töltötték fel, tehát – az örökségvédelmi hivatal állításával szemben – kizárt, hogy az építkezés során régészeti leletek semmisültek meg.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal budapesti irodája tegnap délután még nem kapta meg a bontási tervdokumentációt, annak tartalmáról ezért nem is tudtak nyilatkozni. A hivatal tájékoztatása szerint a jelenlegi jogi helyzet egyértelmű, a létesítményeket el kell tüntetni, a Lődombon pedig helyre kell állítani az eredeti állapotot. A bontási tervet várhatóan pár napon belül bírálják el, ha jóváhagyják, akkor tizenöt napon belül a beruházónak végezni kell a munkával.

V. M. P.

Üresen áll az Erzsébet téri buszállomás

Idegenforgalmi centrum válhatna a sok vitát kiváltott műemlék épületből

A napokban átadott Erzsébet téren hónapok óta elnéptelenedve áll a műemlék buszpályaudvar. Egyelőre bérlőt keres a középső épületrész számára. Réthly Ákos turisztikai menedzser ugyanakkor azt javasolja: a város közepén lévő, egyedülálló adottságokkal bíró épületet fejlesszék minden igényt kielégítő idegenforgalmi központtá.

Az Erzsébet téri buszpályaudvar, Nyíri István alkotása az elmúlt fél évszázad alatt sokszor kavart vihart. Felépültekor a szocreál elszánt híveinek felháborodását váltotta ki a túlságosan is modernnek bélyegzett alkotás, a rendszerváltás után viszont éppen azért bontották volna le könnyű szívvel, mert szocreálnak látták. Az épület műemlék, így elpusztításáról szó sem lehet. Egyes részletei ráadásul a fél évszázaddal ezelőtti mindennapokba kalauzolnak. A kocsibeállók fölött végigfutó terasz arra emlékeztet, hogy a negyvenes-ötvenes években még a buszok tetején szállították a csomagokat, így a rakodást is csak felülről lehetett megoldani; az utasváró vaskos oszlopaiban pedig egykor a kezdetleges klímaberendezés üzemelt. Az épület alatti kutakból itt vezették föl a hűtésre szolgáló vizet.

A Könyves Kálmán körúti Volán-buszpályaudvar üzembe helyezése óta az Erzsébet téren csak két utazási iroda működik. A Volán sajtószóvivőjétől, *Menténvi Istvántól* megtudtuk: a cég jelenleg bérlőt keres a középső épületrész és az emeleti terek számára. Elképzeléseik szerint az alapos tatarozásra szoruló épület felújítása után az idegenforgalomé lenne a volt buszpályaudvar, elsősorban vendéglátóhelyek kapnának benne helyet.

Mint ismeretes, az Erzsébet téri Nemzeti Színház tervezésekor úgy gondolták, múzeum kerülne a műemlék épületbe. *Réthly Ákos* turisztikai menedzser viszont úgy látja: a pályaudvarnak tervezett csarnokok erre nem alkalmasak, vendéglátóhellyel pedig már most jól el van látva a Belváros. Elképzelése szerint ez az épület, amely a város kellős közepén, gyakorlatilag kikerülhetetlen helyen van, ideális lenne idegenforgalmi-turisztikai centrum számára.

A földszinten, ahol eddig a pénztárak voltak, információs pultokat, jegyirodákat, autókölcsönző-kirendeltségeket találna a turista. Szállást foglalhatna, színházjegyet, múzeumi belépőt, közlekedési bérletet vásárolhatna, vehetne térképet, útikönyvet – bármit, amire szüksége van. Használhatná a csomagmegőrzőt vagy az alagsorban kialakítható mosdót. Az emeleten jutna hely irodáknak és olyan helyiségeknek, ahol akár filmeket is lehetne vetíteni. Az épületben lenne mód kisebb kiállítások rendezésére, az egykori csomagteraszon pedig egy-két kisebb kávézót lehetne berendezni.

– Az Erzsébet tér nemcsak tömegközlekedési centrum, hanem itt futnak össze a város turista-főútvonalai is. Akár a bazilika felől, akár a Belvárosból vagy az Andrássy útról jön a látogató, itt köt ki – mondja Réthly Ákos, aki szerint az épület eredeti funkcióját is ki lehetne itt használni. A városnéző buszok most alkalmatlan helyeken, rendszerint a forgalmat akadályozva veszik föl az utasokat: az Erzsébet téren viszont érintetlenek a régi buszbeállók.

Padányi Ágnes, a Magyar Turizmus Rt. információs irodájának vezetője megerősíti: Budapestnek nagy szüksége lenne ilyen intézményre. Mint mondja, a Tourinform így is évente 200 ezer turistát szolgál ki, de a mellékutcákban lévő irodákat nemcsak az idegenek, hanem a városlakók is nehezen találják meg. A turistákat segítő szolgáltatók a világ nagyvárosaiban is egy helyen, mégpedig szinte kikerülhetetlen pontokon várják az érdeklődőket. Londonban például a Regent Streeten, Berlinben az úgynevezett Europa Centerben. Padányi Ágnes úgy látja: az a tény, hogy az Andrássy út most a világörökség részévé vált, jó apropót is teremtene egy Erzsébet téri idegenforgalmi centrum létrehozásához.

N. K. J.

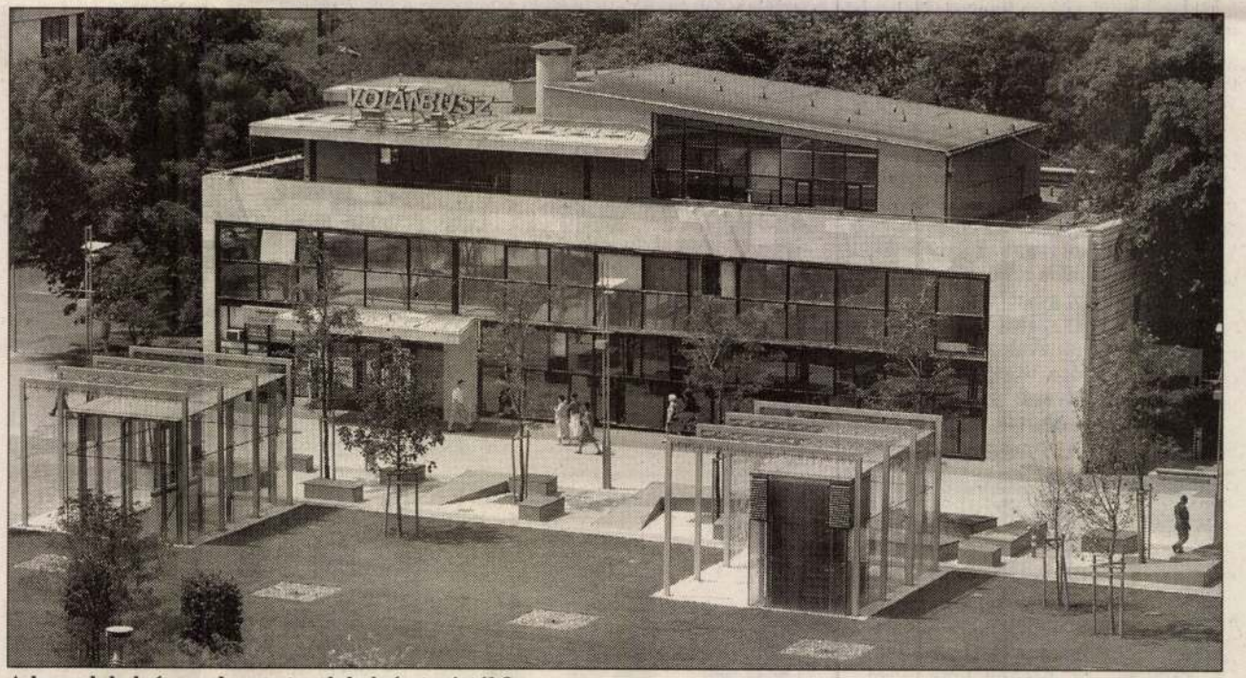

A buszok helyén park, az utasok helyén turisták?

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

MDK

Nyiri István Ybl-dijas épitész

Nyiri István:Utinapló Magyar Épitőművészet 1954. 10-12.sz.263-276.l.

 M. D. K.

NYIRY István

szül. 1776 Átány (Heves m.) – 1838

Iskoláit Sárospatakon végezte

Kapcsolatba körül Szathmáry Király Pállal

1796-ban rajztanító

Lesztendéig a Kassai akadémián az architecturai rajzplást tanulmányozza

1806. Sárospatakon az új Épület felügyelője

1832. M. Tud. Akadémia r. Tagja

 M. D. K.

NYIRY István

Vélemény alakult ki, hogy ő a sárospatakai kollégium új épület ennek tervezője (Nagy-Kollégium)

Román János A Sárospatakai kollégium Bp. 1956

32 – 34., 38.,

MDK

Nyiri László okl.iparmüv. 1939-4o.

O.M.Kir. Iparmüv. Isk. 1936-37 - 194o-1941. tan-
v éveinek tört. Iparmüv. Isk. Évk. 188o-1941. Bp.
1942. 14 l.

Nyiri István, épitész MDK

A földalatti gyorsvasut "Népstadion" állomásépülete. Modellfoto.

repr.

MagyÉp 1945-55.

MDK

Nyiri I.építész

Engels téri MÁVAUT állomás

Földalatti vasut Népstadion állomása
Tiszalöki vizierőmü

Major Máté:Építészetünk helyzetéről Csillag,X.évf
1956.október 784.l. 780.l.

Nyiri István épitész MDK

Engels-téri autóbusz pu. repr.

Vőlgyhid repr.
Vőlgyhid repr.
Szabolcs-utcai garázs repr.
Csepeli postaépület repr.

Kelemen László:Közlekedésüzemi épitészetünk tiz éve Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.121.1. 122.1.
123.1.

M.D.K.

Nyiri István
építész

A Városi Tanács 12 építészt szólított fel, hogy a város építészeti koncepciója kérdéseben javaslatáikat dolgozzák ki. Nyiri István, Hegedüs Bélával dolgozott együtt.

Budapest Városépítészeti Kérdései (1954) 24 lap.

M.D.K

Nyiri István
építész

A Városi Tanács felszólítására a város építészeti koncepciója kérdésében javaslatot dolgozott ki.

Budapesti Városi Tanács V.B. Ismertetője. 1953 Bp. 31 l.

Nyiri István épitész MDK

Irodaház a Dunaparton repr.

Preisich Gábor:Budapest tiz éve Magyar Épitőművés:
1955.IV.évf.3-5.sz. 7 8.1.

MDK

Nyiri István épitész

Lágymányosi lakótelep tervrajzai repr.

Fórum. Lágymányosi lakótelep Magyar Építőművészet
1955.IV.évf.1-2.sz.43-44.l.

Nyiri István Ybl-dijas épitész

MDK

Balatonboglári szálloda tervrajzai repr.
Uj pályaudvar Kelenföldön tervrajzai repr.
Szabadtéri szinház - mozi tervrajzai repr.

A Mesteriskola tervei, Magyar Építőművészet, 1955.
IV.évf.1-2.sz. 17-20.l.

MDK

Nyiri István épitész

Lágymányosi lakótelep

Az olvasó irja Magyar Épitőmüvészet 1955.IV.évf. 1-2.sz.42.l.

MDK

Nyiri István épitész Ybl-dijas

Lágymányosi lakótelep távlati képe és modell foto repr.

Lakástervezésünk néhány kérdése Magyar Épitőművészet 1954.4-6.sz.126.l.

Nyiri István / 1902-1955/

építész

az egykori Pénzintézeti Központ /Szabadság tér/
Nyiri és Lauber müve.
306.o.

Borsos-Sódor-Zádor:Budapest. Bp. 1969.

MDK

Nyiri István
építész

Modern irodaháza a pesti Vigad- mellett.

244.o.

/Repr. 245.o. 251. kép./

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest . Bp. 1959.

Nyíri István és épitészek M.D.K.

Lauber László

a volt Pénzintézeti Központ épitői

Kanyús, lecz. mův. Bp. 1960 553

MDK

Nyiri István

Payr E.: Két uj postahivatal. Épitès-Épitészet
1950. 5. sz. 316-319. l. képekkel.

NYIRY István építész M.D.K

(1902–1955)

szabadság téri, volt Pénzintézeti

Központ (Lauberval)

Genthon-Németh-Végvári-Zádor:

Magyar művészet 1800–1945

Bk. 1958. 378. l

G.enthon-Németh-'ég vári-Z áder:Magyar müvészet 1800 ...

M. D. K

NYIRI István építész
(1902 - 1955)

Művészettörténeti A B C Bp. 1961. ~~535~~, 557. e.

MDK

Nyiri István

Tervezte a csepeli postaépületet.

Payr E.: Két uj postahivatal. Épitès-Épitészet. 1950.316-324.l. Ábrákkal.

Nyiry István
építén

/1902 - 1955/

~ és Lauber Lánló közös műve volt a Kékgolyó utcai beszház /1935/; a volt Pénzintézeti központ székháza a Szabadság téren.

/1937 - 1941/

A magyarországi műv. tört. I. 494.

Corvina 1971.

M.D.K.

NYIRF István építész

(1902 – 1955)

A volt Pénzintézeti Központ szek-
háza Lauber László-val (repr.)

Genthon-Németh-végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 376.

MDK

Nyiri István, épitész

Meghalt Nyiri István Ybl-dijas épitőművész.
Magyar Nemzet 1955. szept.3.

M.D.K.

Nyíri István (czeglédi) építész

tervei alapján a czeglédi ref. egyház a IX. ker. iskola részére új épületet emel, a jelenlegit pedig tanítóházássá alakíttatja.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.

ápr. 19. sz. 6. old.

MDK

Nyiri István, ifj.Nendtvich Andor, Visy Zoltán és Lauber László épitészek

Közösen tervezték a pécsi Mecsek-szállót.

Tér és Forma. 1937. 4. sz.

Nyiry István, építész MDk

Az Engels téri autóbuszpályaudvart tervezte.

Gyanasztói Pál: A Népköztársaság útja torkolata 9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. aug. 23.

Nyiry István épitész M.D.K.

B p. Szabadság tér, irodaépület, 1938. repr.

Társte vező: Lauber László

Dr. Kubinszky Mihály:A modern magyar épitészet kibontak
kozásának kibontakozása /1890-1944/

Magyar Épitőművészet 19633 16.1.

M.D.K.

Nyiri István, építész

és Lauber László hőrös terveci szerint épült fel a Magyar Lovarcegyelet uj szérhára a Szép-utca 3. sz. alatt. (egy fénykeppel).

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

jan. 27. sz. 8. old.

Nyiri István

épitészeti munkákat terveztek, a mozgalomszerüen együvé tartozó fiatalok,valamint az idősebb generá ció Kotsos Iván,Rimanóczy Gyula ,Nyiri István, Lauber László

Ernyey Gyula:Az ipari forma története Magyarorszá gon

Akadémiai Kiadó 1974 35.o.

Nyíri István (építész)

1955. aug. 31-én halt meg.

Népszava, 1975. aug. 31. 103. evf. 204 sz. 12 p.

MDK

Nyiri István

Bérhaz Budapesten az Ilona-utcaban. Tervezték Lauber László és Nyiri István. Repr.

Tér és Forma, 1936. 12.sz. 339.l.

Nyiri István épitész M.D.K.

Volt Pénzintézeti Központ székháza

Társtervező: Lauber László

Kampis Antal: A képzőművészetek története 770.1.

A Kultura Világa Kp. 1963.

Nyiri István épitész M.D.K.

/1902-1955/

Lauber Lászlóval közösen dolgozott.

Közös müvük: Lakóház a Kékgolyó utcában. 1935. repr.

Pénzintézeti Központ /ma Minisztérium a Szabadság téren

Körner Éva: Magyar Müvészet a két világháboru között. Bp. 1973. 24.1.

Nyiri István és Lauber László

A modern építészeti irányzat úttörői
a két világháború között.
(Szabadságtéri Nehézipari Minisztérium)

Nyiri tervezte az Engels-téri autó-
busz ~~megáll~~ állomást.

Gerő László: „Magyar Építészet"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. IV. No. 10. 1963

166 l.

MDK

Nyiry István

A pécsi Mecsek-szálló tervezők: Lauber, Nyiry és Nendtwich. Fényképfelv.

Tér és Forma, 1937. 4.sz. képekkel: 81, 82, 83, 1
84, lapon alaprajz 85, 86, lapok.

MDK

Nyiry István épitész

Györgyiújmagyépitőm. I. 11o, 111. lap

MDK

Nyiry István

Lauber László és Nyiry István tervezték a Pénzintézeti Központ székházát.Budapest.

Bierbauer Virgil dr.: A Pénzintézeti Központ székháza Budapesten.

Tér és Forma, 1942. 2.sz. Számos képpel.

MDK

Nyiry István

S.A.: A Telefongyár új székháza Budapesten.

Tér és Forma, 1941. 1o9-114. l. Képekkel.

MDK

Nyiry István

Bérház. Bérház tetőterrasz.Repr.

Tér és Forma, 1943. 1.sz. (Visszapillantás.)

MDK

Nyiry István épitész

Bérház a Vincellér-utcaban. Terv.: Lauber László és Nyiry István épitészek.

Magyar Épitőművészet, 1942. 19o. 191. lap
Képekkel és alaprajzzal.

Nyiri István építész

Lauber László építésszel ~~ez~~ közösen első műve az Excelsior autószerviz 1930-ban már az új tőrekvéseket képviseli, funkcióiban, formai jegyeiben, gondolkodás módjában is. Kékgolyó u. i lakóházuk ennek az időszaknak egyik fő műve. Nyiri és Lauber az Amerikából hazatérő Nemfich Aladárral együtt tervezik Pécsett, a Kikelet szállót, mely az eredeti tervhez ~~k~~ csonka, csak egy része épült meg.

Új építészet Magyarországon.

1974. IX. 14. TV. 18.50 |20| Gné.

Nyíri István

tervezte a tiszalöki vízierőmüvet

1955. 352. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970.

1271

Nyíri István

teroezte a bp-i Engels téri Mávaút pályaudvart 1949. 332. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1231

Nyíri István

és Lauber László tervezték a 6.p-i Kékgolyó utcai bérházat 1935. 204:p reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar épitészet 1867-1967. Budapest 1970.

861

Nyíri István

és Lauber László tervezték a bp-i
szabadsági téri Pénzintézeti Központ
székházát 1940. 205. p. reprodukció.

Mezényi Ferenc: A magyar épitészet
1867-1967. Budapest 1970.

861

Nyiri István

Lauber László és Nendtvich Andor tervezték a pécsi mecseki pállót. 1936.

206. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

861

Nyíri István

nevé emlitve

Akadémia 74.

Mendöl - Málnai

26. old.

Nyiri István

építész tervezte az V. Engels téri Autobusz pályaudvart 1949-ben.

Bevza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

761

Nyíri István

tervei szerint épült az V. Engels téri autóbusz pályaudvar - (1948-49)

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

2891

NYIRI ISTVAN, műépitész

LAuber Lászlóval együtt épitették a Pénzintézeti Központ palotáját. Az első modern, nagyszabasu belvárosi épület, kiemelkedő tehetségüket senki sem vonta kétségbe. -ők nyertek meg a tabani gyógyszallo tervpalyazatat is. 44.old.

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. 39.old
------ Bp.

NYIRI ISTVÁN, műépitész

A háború előtt a tabáni gyógyszallóra pályázat. Granasz tói Pál és Kismarty Lechner Jenő közösen pályáztak. Terve iket bemutatták Nyirinek, az idős kiváló tehetségü épitőművésznek. /Nyiri És Lauber László nyertek el az elso dijat/. Nyiri átnézte terveiket. Minduntalan megszólalt: Ez itt milyen jó. Ez itt jobb, mint a mi tervünk, stb.
44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely,-Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974.10.sz. Bp

NYIRI ISTVAN, műépitesz

A háború előtt Lauber László és Nyiri István közös pályatervet adtak be a Gabani gyógyszalló épitésére. Ők nyerték el az első dijat. Kimagasló tehetségüket senki sem vonta kétségbe. 44.old

GRANASZTOI PAL: Műhely, Tervek és valóság 59.old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

Nyíri István építész

a csepeli posta építészetéről

emlékezve

Magyar építészet 1945-70

83. old.

Nyíri István

az Engels-téri Mávant autóbusz-
pályaudvar építészeként említve

Magyar építészet 1945-70
114. old.

Nyiri István

Lauber László és Nyiri István tervezték a Pénzintézeti Központ Szabadság téri székházát a két háború között.

Koch István: A pénz egykori templomai
Budapest, 1972. 7. sz. 42-43.l.

Nyíri István

1952-55-ben épített tiszalöki vízi-erőmű együttese igényes stilus-konepítési hozzáállás.

Meréményi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

127 p

Nyíri István

a Kp-i Engels-téri autóbusz végállomás épülete funkcionálisan kitűnően megoldott alkotás.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

125 l

Nyíri István

Lauber László és Nendtvich Andor
közösen építették 1936-ban a pécsi
mecseki üdülőszállót

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867–1967. Budapest 1970.

861

Nyíri István

és Sauber László közösen terveztek:

pld. a bp-i Kékgolyó utcai bérház.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967 Budapest 1970.

841

Nyíri István

Lauber László és Bálint Sándor
együttesen építették 1937/40 évben a
bp-i Irányi utcai bérházat.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

861

NYIRI ISTVÁN, épitész

Lauber Lászlóval együtt épitették a Pénzintézeti Központot.-Nyira egyedül épitette az Engels téri autóbuszpályaudvart a háború után. 44.old

GRANASZTÓI PÁL: Műhely, Tervek és valóság 39.old

VALÓSÁG, A TIT.folyóirata, 1974. 10.sz. Bp.

NYIRI ISTVÁN és LAUBER LÁSZLÓ, müépitészek

A harmincas években kibontakozott a modern épitészeti irányzat, először villákon, az Uj-Lipótvaros kommerciális lis házépitkezésein, majd középületeken is. A Szabadságtéri Pénzintézeti Központ/Lauber és Nyiri müve/. A Dob-utcai un. postapalota/Rimanóczy Gyula müve/, a legjellegzetesebb alkotások. 10. old

GRANASZTÓI PAL: Művészet-e ma az épitészet ? 8. old

VALÓSÁG, A TIT. folyóirata, 1973. 6. sz. Bp.

Nyíri [István], építén

L. Kozma, Lajos

– A harmincas évek építészetének kronológiai táblázata. 6.8

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/2

Nyíri István, építén

L. Alpár Ignác

Puszta L. A magyar építészeti mizelem.. 35

Magyar
Építő művészet! Bp.1983 83/2

Nyíri István építész

Lauber László (ép)
közösen

Volt Pénztárintézeti Közp.

(csak ill.)

→ Major Máté ép

Magyar Művészet
1985/4/9.

DR. NYIRI LÁSZLÓ

ÉPITÉSZ.

JELEN VOLT WALTER GROPIUS ELŐADÁSÁNA
MAGYAR MÉRNÖK ÉS ÉPITÉSZ EGYLET
BUDAPESTI SZÉKHÁZÁBAN, 1934. FEBR. 5-ÉN.

BODRI FERENC. GROPIUS PESTI FÉNYKÉPE.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1. 54. LAP.

Nyíri Péterné, építész

Budapesti amerikai iskola, Bpest, XII. ker., Kakukkhu, Építészek: Callmayer Ferenc, William Graff, Callmeyer László, Nyíri Péterné, Kiss Farkas Jenő.

1. A budapesti amerikai iskola makettfotója. |repr.|
2. Az első szint alaprajza. |repr.|
3. A második szint -"- |repr.|
4. A harmadik -"- -"- |repr.|
5. A negyedik -"- -"- |repr.|

4. A harmadik szint alaprajza

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 50-51-old.

Nyíri – Lauber építész

Nemcsak a régi korok művészetét kell védenünk. A műemlékké válás folyamata állandóan tart. Így a századforduló magyaros szecessziós építészete a két háború közti haladó törekvésű építészet már régen védelem alatt állnak; így Lajta, Kozma, Kós, Janáki, Nyíri-Lauber művei.

dr Dercsényi Dezső: akik a hazafiság monumentumait új életre hívták.

Magyar Hírlap, 1974. dec. 14

Nyíri János

építésztechnikus részt vett a IV. studio kiállításan

Szöllösi Gyula: A debreceni „Fiatalok Studiója" kiállítása.

Alföld 1971/6 91 old.

Nyíri József

Bemutatott művei:

„Kompozíció," olaj, 80 x 80 cm.

„Kompozíció," olaj, 70 x 50 cm.

Szabó László: Őszi tórlat 1971

Debrecen, 1971

M. D. K.

NYÍRI J. építész

Bp. V. Szabadság tér v. Pénzintézeti Központ, mai Kohó és Gépipari Minisztérium

Társtervező: Lauber J.

Gerő László: Építészeti stílusok

Bp. 1957. 136. l.

M.D.V.

NYÍRI Gy. építész

Bp. V. Engels tér autóbuszállomás (1952)

Gerő László: Építészeti skiccek
Bp. 1957. 136. l.

MDK

Nyiry I.

Kékgolyó u. 10. Bérház. Terv.: Lauber L. Nyiry I. Péter Sándor. Kivitelezte: Sturm Károly Friggyes és Vedres Károly. Fényképfelv.

Tér és Forma, 1935. 5.sz. Képekkel, 137, 138, 139, 140, 141, 142 lapok

MDK

Nyiry I.

Németvölgyi udvar: 8 lakásos bérház. Tervezték Lauber L. és Nyiry I. Kivitelezte: Lantos András épitőmester. Repr.

Tér és Forma, 1935. 5.sz. 135.lap

MDK

Nyiry I.

Csetneki utca: 3 lakásos bérház. Tervezték:
Lauber L. és Nyiry I. Repr.
Emelet és földszint alaprajzok. Repr.

Tér és Forma, 1935. 5.sz. 136.lap

Plate I.

Sajátos és elfogadott kibúvót jelentett a stíluskényszer alól a tízes-húszas évek skandináv építészete szigorú dór klasszicizálásának megidézése, ilyen Rimanóczy Gyula és Kleineisel János Műegyetem rakparton álló BME 'R'épülete (1951-1955) Az „emberről gondoskodás" sztálini elve a városépítészet metodikáját is átszellemítette. Sztálinváros 1950-ben kezdődő kiépítésének fő alapelve az volt, hogy a város minden része azonos minőségben épüljön. (Ugyanis a kapitalista város szerkezetében tükrözi az antagonisztikus osztályellentéteket!) A szovjet viszonyokat is megtapasztalt Weiner Tibor vezetésével épülő Dunaújváros – napjainkban régi városnak nevezett része – jellegzetesen képviseli az időszak építészetének stiláris jellemzőit. Sajátos ellentmondás, hogy a Nagy Imre vezette reformista kormányzás idején szaporodott meg a lakótelepek síkmértani alakzataiba szervezett bérházaiban az ún. 'Cs' (csökkentett komfortfokozatú) lakások száma. Ny. Sz. Hruscsov 1954 decemberében költség-hatékonysági megfontolásból küldte a történelem süllyesztőjébe a szocreált, mert nem tudta megoldani az égető lakáshiányt. Szabad utat kapott az előregyártás, a paneltechnológia. Idehaza a cezúrát az építészetben Molnár Péter Siófoki Meteorológiai Obszervatóriumának tiszta funkcionalista-konstruktivista épülete jelképezheti, melynek tervei már fél évvel az ominózus

Molnár Péter: A siófoki meteorológiai állomás építés közben, 1954-56

beszéd előtt elkészültek! Az 1956-os forradalom és szabadságharc után 1957 újfent helyreállításokkal indult. Budapesten a Rákóczi út árkádosítása mellett különösen az Üllői úti foghíjbeépítések eredményeztek fontos és szép épületeket, de ide sorolandó Dúl Dezső 1958-ban átadott Mártírok úti Lottóháza is. Dúl oszlopokra állított Erzsébet téri lakóháza az épület szerkezetének a homlokzaton feltáró nagyraszteres kialakítás módjával, színes kerámialapos burkolásával számos egyedi tervezésű épület jellemző példája volt. A szerkezetiség hangsúlyozása az eltérő épülettípusok vonatkozásában is egyfajta visszahatás volt a szocreál stíluselvű gyakorlatára. Callmeyer Ferenc 1957-ben Badacsonyban épült poharazója már a magyar regionalista-organikus

Dúl Dezső: lakóház, Budapest II. Mártírok útja, 1955-58.

építészet kiemelkedő indító darabja. Gádoros Lajos és munkatársai magyar pavilonja a brüsszeli világkiállításon (1958) a klasszikus modern eszköztárból építkezett, s a felvonultatott kiállítási anyaggal együtt – Csontváry Kosztka Tivadar Mária kútja Názáretben, Somogyi József Martinász szobra (1953) – az elvárásoknak megfelelően propagálta a kádári konszolidációt. Egy kiállítás válogatás eredménye, ezért szükségképpen torzít. Annál is inkább, mert csak a Magyar Építészeti Múzeum gyűjteményéből válogattuk építészetünk történetének másfél évtizedét felölelő anyagát. Múzeumunk számos korszakos jelentőségű épületről semmilyen dokumentummal sem rendelkezik, ezért kiállításunk egyfelől gyűjteménygyarapítási kötelezettségeinkre kívánja ráirányítani az építész társadalom jóindulatú figyelmét – az időszak építészete integráns és kulcsfontosságú szakasza újabbkori építőművészetünknek – másfelől egyre sürgetőbb ezeknek az ötven-hatvan éves alkotásoknak műemléki szempontú óvása és védelme.

Prakfalvi Endre

Nyári István

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NAPJAI

2006. szeptember 16-17.

A FÉL(T)MÚLT ÉPÍTÉSZETE

Nyári István: Autóbuszpályaudvar, Budapest V. Erzsébet tér, 1948-49. (Fotó: Barka Gábor)

Nyári

ÖRÖKSÉG GALÉRIA

(Budapest I. Táncsics Mihály u. 1.)

2006. szeptember 15 - december 1.

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1959

A kiállítás installációját a Bauland Kft. által gyártott EPS-beton falazóanyag felhasználásával Dévényi Tamás Molnár Farkas-díjas építész tervezte. A kiállítást a Magyar Építészeti Múzeum anyagából Prakfalvi Endre és Fehérvári Zoltán rendezte

Az ország és a főváros romokban állt 1945 tavaszán. Mind a lakás- és épület állományban, mind az infrastruktúrában hatalmas volt a pusztítás az ember-életekről nem is beszélve. A magyar építészek egy csoportja már 1944 végén megfogalmazta a háború utáni feladatokat. Európai együttműködés keretében, szakmai alapon, politikai-ideológiai szempontok kizárásával sokkal inkább az ország újjáépítését, mintsem helyreállítását tűzték ki célul. A lakáskérdés intézményes megoldását a telek tulajdonjog gyökeres reformjában, az egyéni érdekek közérdeknek való alárendelésében, formai szempontból Le Corbusier és a Bauhaus elveinek és gyakorlatának megvalósíthatóságában látták. A vasbeton pillérvázas építkezésben rejlő lehetőségeket, a funkciókhoz igazodó alaprajzi képzést, a nagy üvegfelületekkel, szalagablakokkal megnyitott szabad homlokzatalakítást, épülettömegek pillérekre emelését szorgalmazták. A városrendezés területén a sugárutakkal megnyitott napfényes-levegős pont- és sorházak

Budapest látképe a felépült Kosssuth- és a romos Lánchíddal, 1946

Tálos Gyula: Béke, városkép, 1950 (részlet)

telepítésére gondoltak. Az építészek társadalma két nagy csoportra oszlott: a tér és forma c. lap, míg a baloldaliak a Major Máté szerkesztette Új építészet c. lap mögé sorakoztak fel. Az újjáépítés az út-vasút-híd helyreállítások mellett nagyszabású tervpályázatokkal indult; pl. az elpusztult Duna-parti szállodasor pótlását, vagy a belső Erzsébetváros átépítését célozták. A nehéz gazdasági helyzet azonban egyre szűkebb területekre szorította vissza a nagyszabású elképzeléseket. A fordulat

Gádoros Lajos - Perényi Imre - Preisich Gábor - Szrogh György: MÉMOSZ székház főlépcsőháza Budapest, 1947-50

évei (1947-49) az ország szovjetizálása, a köztársasági államformából népköztársasággá válás, az „egészséges balratolódás"(Rákosi Mátyás, 1948) ellenére világos a kapcsolat a két világháború közötti építészeti modernizmushoz. Az államosításokkal karöltve visszaszorították a magántervezést, és kialakították az állami tervező intézeteket, melyek a tervezői munka elsődleges keretét jelentették a rendszerváltozásig. A Szendrői Jenő vezette IPARTERV számos esetben sikeresen tért ki a szocreál formai elvárásai elől. Helyszínen előre gyártott, nagy fesztávolságú, daruzott csarnokok, erőművek és hűtőtornyok, raktárak, gabonatárházak (Pét, Inota, Kazincbarcika, Mezőkövesd stb.) épültek.

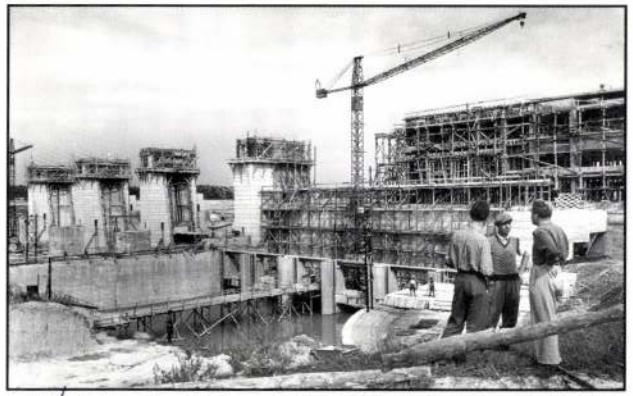

Nyíri István - Gergely István: A tiszalöki vizierőmű építés közben, 1953 körül

Nyíri

Ideiglenes voltukból következően a kiállítási- és pavilon- épületek tervezésénél az építészek adott esetekben sikerrel tarthatták meg a formaalkotás szabadságát. A teoretikusok kezdetben úgy látták, hogy a szocialista realizmus kívánalmai nem összeegyeztethetetlenek a modern formálás elveivel. A Sztálintól eredeztetett definíció szerint az építészetben a szocialista realizmus tartalmában szocialista (gondoskodás az emberről), formájában nemzeti. Az 1949. évi ún. formalizmus vita számolta fel az imperialista behatást képviselő modernizmust. Majd a kommunista építészek határozatot is hoztak a szocialista realista építőművészet megteremtéséről. Az 1951-ig elhúzódó vitákban kiemelkedő közellenségnek számított minden jelentős modernista (köz)épület; Szrogh György bányász szakszervezeti székháza, bányatárnát idéző parabolaívű központi csarnokával (Városligeti fasor, 1948), Nyiri István Erzsébet téri buszpályaudvara, városképrontó ferde üvegfalával (1949), vagy a „betonba öntött szindikalizmus" építészeti példája, a már említett MÉMOSZ székház (1947-50). A Magyar Építőművészek Szövetsége alakuló kongresszusát a XIX. század első fele klaszszicizmusának, a nemzeti nagyság és dicsőség időszakának emblematikus épületében, a Nemzeti Múzeumban tartották meg 1951 őszén. Ekkorra eldőlt a vita, hogy a szocreál formavilága ebből az időszakból táplálkozik. Karakteres példa Pintér Béla tolnai kultúrháza (1950-53), Vincze Pál MDP megyei székháza Miskolc (1951-52) vagy Farkasdy Zoltán „archaizáló" Iparművészeti Főiskola épülete a Zugligetben (1953-54), mely a dabasi kúriák hangulatát hozta el a fővárosba, az egykorú vélemény szerint.

Pintér Béla: kultúrház, Tolna, 1950-53

~~Bamill Terence~~

Nyíri István

építészek

az AMTI NV keretében

Zoltán Miklós: Az AMTI NV székházának ötletpályázata. Építés - Építészet. 1950 7. sz. 434, l. 435. l. Ábrákkal.

2000 ftos díj

i, vagy portódijakat változatlanul fenn-

ötetnél felmerülő 3.- pengőt javukra

ározás a vállalatnak jelentékeny anya-

ugy érezzük, hogy kötelességünk ezzel

atni, mily hálára kötelezik a vállala-

Tisztelettel:

A GUTENBERG NAGY LEXIKON KIADÓHIVATALA.

Nyíri István

Csepeli postahivatal, 1950, terve, –

Mávaut pályaudvar, Engelstér, 1952, terve

A felszabadult Budapest művészete

Budapest, 1960 14-15 l.

Kiállítás, katalógus.

Nyíri István, építész

M.D.K.

Engels téri autobúszmagállóját az 50-es évek legjobb épületei között említi:

Major, Máté: Ungarische Baukunst ~~xxxxxxxxx~~ von heute

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red: Zoltán HalásZ/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 279. old.

MDK

Nyiri István

építész, Ybl-dijas

Magy. építőművész küldöttség utazott a Szovjetunióba.
Szabad Nép, 1954. máj. 29.

M.D.K.

Nyiry István.épitész

Lauber Lászlóval együtt épitette a volt Pénzintézeti Központ palotáját. 552.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.kot.- képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Minerva.1966.Budapest

M.D.K.

pilér (1900-1955)

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

359. old.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

M.D.K.

P.O.B.

MDK

Nyiri István, épitész

Tiszalöki vizlépcső.
Épitész tervezők: Nyiri István, Gergely István
Statikus tervező: Bleier Pál
Gépész tervező : Balázs István.

3 repr.

MagyÉp 1945-55.

MDK

Nyiri István építészmérnök, 7ooo frtos
Ybl Miklós I.dij

közlekedési épületek terve

Kiosztották az "Ybl Miklós" építőművészeti dijat.
Magyar Nemzet 1953. nov. 2o. 3 l.

Nyíri István

és Lauber Lajos:

Lakóház a Körgolyó utcában, 1935.
(fényk.)

Pénzintézeti Központ, Budapest, 1937-1940.
(fényk.)

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak építészete. Bp. 1960. Müszaki k., 589 l., 388 kép.

501-502.l.

MDK

Nyiri István,
építész

Budapest általánosvárosrendezési tervjavaslatánál egyik meghivott tervező.

MagyÉp 1945-55. kb. 30. o. (a könyv nincs lapszámozva.)

Nyiri István

építőművész

YBL - díjas

NN: A M. Építőművészek Szövetsége jelentése
Nyiri haláláról

Népszava 1955 szept. 3, 83 évf. 207 n. 6 l.

Nyári István
építész

v művei a) új sellem jegyében készül-
tek.

Rados: Magyar építészettört 334.
Műszaki kiadó 1971.

Rudas fürdő.
/Az épület melletti parkban lévő oszlopsorbakról nyit a kép; miután az egész épület totálját láttuk, gép varióz a kupolás felülnézetre, majd el távolodva a Gellérthegy háttere is bekerül./

Rác fürdő.
/Totál a Gellérthegy felől, belátszik a Várhegy is. Fontos, hogy a képen az épület ne kerüljön hangsúlyb

Király fürdő.
/Az épület totálja az északi homlokzat gép varióz az ÉK-i sarokrészletre, továbbsiklik a hátsó nyugati homlokzat szamárhátives ablakmaradványain s közelit az emelet szabályosan kiképzett mészkőkváderes fal-

Nyiri István

A 8. sorszámú terv /Halmágyi Károly, Nyiri István, Bakos Kálmán/ az alábbi pályázaton költségtérítésben részesült:

Városy Péter: A szolnoki területi vezető egészségügyi központ tervpályázata, 1970.
Magyar Építőművészet, 1971. 1.sz. 8-16. l.

Nyiri István (1902-1955)

és Lauber Lajló ~~to~~ legtöbb művüket együtt tervezték, de dolgoztak külön és másokkal is. Legjobb közös alkotásuk egy bérház a Kékgolyó utcában (tetőkerttel) (1935). Közös művük a Pénzintézeti Központ-ma Minisztérium-tzékhára is (1937-1940). Budapesten

Major Máté: Építészettörténet. Tőkés és szocializmust építő társadalmak építészete. Bp. 1960. Műszaki k., 589 l., 388 kép.

500. l.

Nejeri István
építész.

és Lauber László: A volt Pénzintézeti Központ
székháza. Budapest V. Szabadság tér 5-6
1937-1940. Repr.

A magyarországi mův. tört. II. Kép sz. 752
Corvina 1970

Nyíri István
építész

és Lauber Lászlő: Lakóháza Kékgolyó út-
cában. Budapest 1935. Repr.

A magyarországi mův. tört. II. Kép sz. 757.
Corvina 1970

Nyiri István
építész

/1902-1955/

~ – Lauber László: Szabadságtéri egy-
kori Pénzintézeti központ /Kohó és
Gépipari Minisztérium/ Repr.

Radó: Magyar építészettört. 335.
Műszaki Kiadó 1971.

Nyiri István
építész

~ - Lauber László - Neudtrich t. -
- Visy 2: Pérsi-mezseki szállodo -

Rados: Magyar építészettört. 336.
Műszaki Kiadó 1971.

Nyíri István
építész

v – Lantos László: Volt Pénzintézeti
központ Bp. / Ma minisztérium /
1936–38.

Repr.

Radós: Magyar építészettörténet. 392.
Művelt Nép 1971.

Nyiri István

részt vett az Építésügyi Minisztérium által 1950-ben a budai palota főhomlokzatára kiírt pályázaton. Kupolás megoldást javasolt.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

138. l.

Nyiri István, [építész]

A Szabadság - tér 5-6. n. telken épült
- műemlék jellegű vé nyilvánított
irodaház tervezője.

-: A KSM - palota jövője 3.

MDK

EST/ HIRLAP, Br. 1970 márc. 21.

közepesek közé tartozik és 5 különböző funkciót elégít ki.

Az épület a vasútállomáson a felvételi épület közelében helyezkedik el. Északi oldalról a pályaudvar, keleti oldalról egy vadgesztenyefákból álló liget, délről és nyugatról szabad mezőség határolja.

A „H" alaprajzú épület déli szárában a földszinten 300 adagos üzemi konyha és étterem, 500—2000 fős orvosi rendelő és olajtüzelésű kazán van. Az emeleten egy 100 és egy 30 fős oktatóterem található.

Az északi szárny földszintjén üzemi helyiségek, az első emeleten öltöző, mosdó és laktanyaszobák, második emeleten öltöző, mosdók vannak. Az összekötő szárnyban kétkarú lépcső helyezkedik el.

Az alaprajzi alakzatból adódóan két 3 oldalról körülhatárolt udvar alakult ki. A keleti udvar parkosított, kialakítása igényesebb, innen érhető el az épület főbejárata, az orvosi rendelő. A nyugati gazdasági udvarból közelíthetők meg az üzemi konyha raktárai, a kazánház, valamint a kerékpártárolók.

Az épület szerkezete UNIVÁZ, a falpanelok üzemi előgyártásúak. A panelok fehér, az acél nyílászárók színe sötétpiros. Az épület alaprajzi tagoltsága jól tükrözi, hogy számtalan rendeltetésű helyiségcsoportot tartalmaz.

Szerencsés helyzetben volt a tervező, mert a beruházó az építési területet nem határolta be, így minden egység elhelyezése jó, megközelítésük kedvező.

T. A.

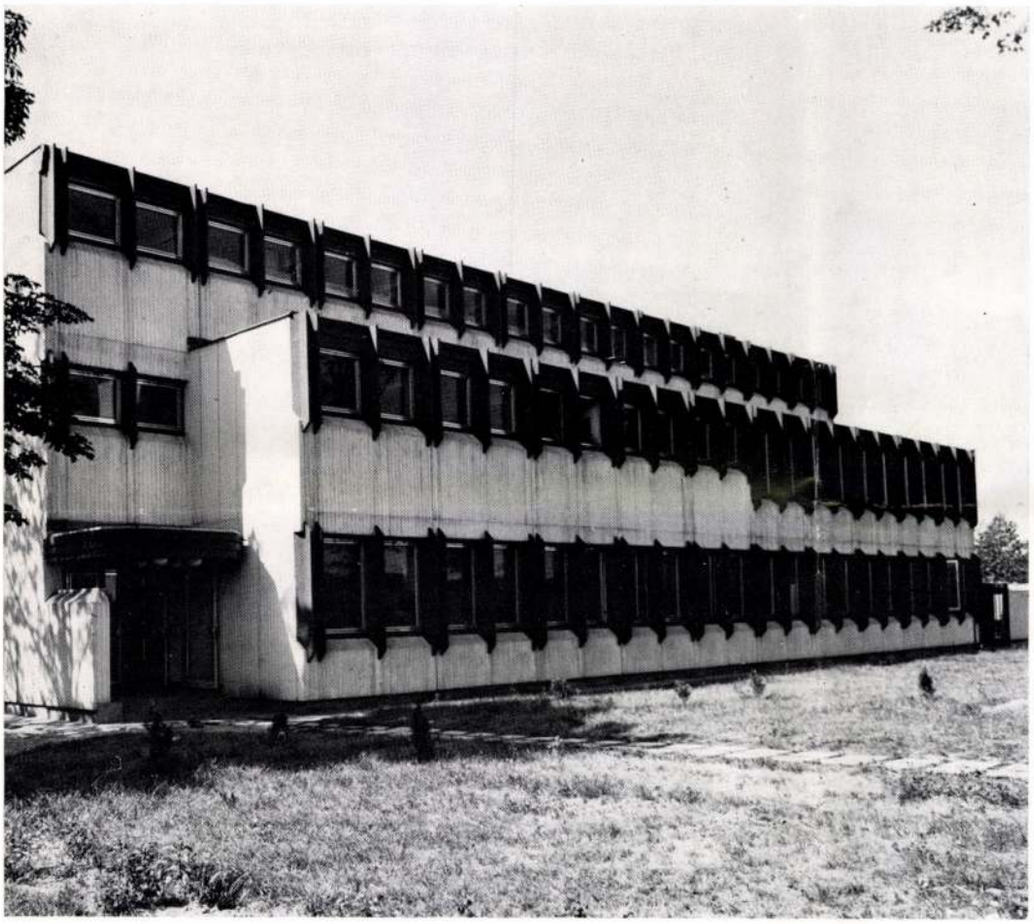

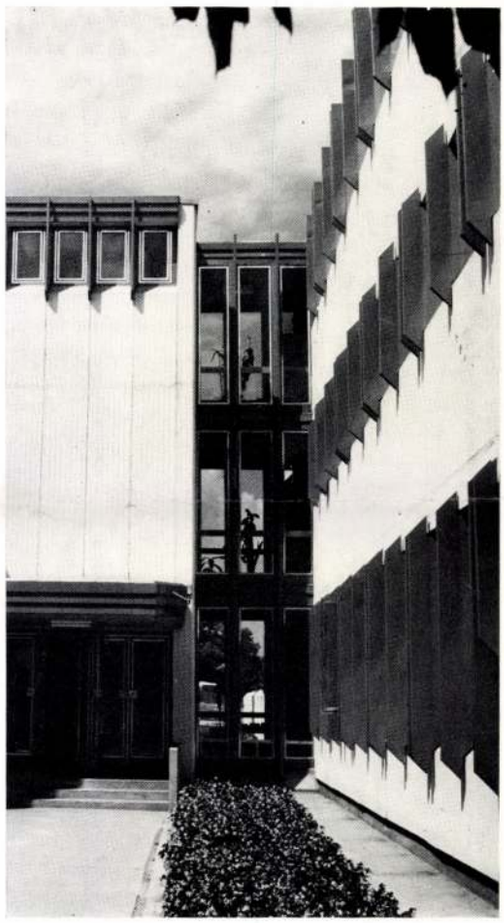

5

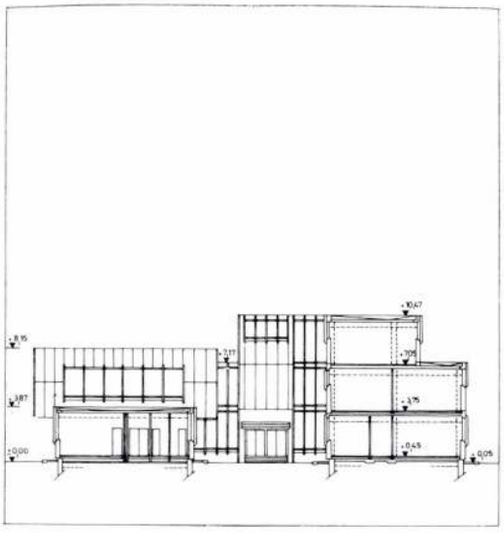

1. Helyszínrajz
2. Földszinti alaprajz
   1—3. Fogorvosi rendelő. 4—12. Orvosi rendelő. 13—33. Üzemi konyha és étterem. 34—39. Kazánház. 40. Kerékpártároló. 41—56. Üzemi helyiségek.
3. I. emeleti alaprajz
   1—6. Oktatási helyiségek. 7. Takarítókamra. 8. Lépcsőház. 9—13. Öltöző-mosdó. 14—15. Társalgó és étkező. 16—18. Laktanyaszobák.
4. II. emeleti alaprajz
   Öltözők, mosdók és közlekedők.
5. Metszet

Autóbusz-pályaudvar, Balatonalmádi

Építész: Nyiri Mária (UVATERV)

Forgalomtervezés: Veress Albert
Belsőépítész: Verpeléti István
Statikus: Szabó Piroska
Elektromos: Rostätter Silvester
Festőművész: Rác András

Az autóbusz-pályaudvarok tervezéséhez a városrendező és az építész szoros együttműködése szükséges. Az autóbuszállomások építészeti tervezése napjaink jellegzetes műszaki feladatává vált. Az új közlekedési szempontok, — a személyforgalom közutakra terelése —, mindig új egyedi témát nyújtanak a tervezőnek. A felmerülő városrendezési kérdések:

— elhelyezhető-e a létesítmény a számításokkal indokolt helyen;
— a választott, ill. kijelölt helyen az elhelyzés lehetőségének forgalmi, városképi, környezetvédelmi kérdései.

A gazdaságtalan Veszprém—Alsóörs-i vasútvonalat a MÁV megszüntette. A főként üdülő jellegű utazásokat a vasútról a közútra kellett terelni, így e térségben, Balatonalmádiban autóbusz-pályaudvar épült.

A forgalmat vonzó létesítmények közelében — új postahivatal, Aurora-étterem, vasút, bevásárló központ — kellett a pályaudvart elhelyezni.

Az állomás a 7217. sz. Veszprémet Balatonalmádival összekötő út és a Petőfi Sándor utca találkozásánál épült. Az állomás ún. „piskóta" elrendezésű. A 71. sz. főút alatt gyalogos aluljáró köti össze a vasútállomást, az autóbusz-pályaudvart és a városközpontot.

1. Alaprajz

1. Schéma

Nyiri Péter MDK

Jubiláris épitészeti kiállitás a Mücsarnokban. Épitőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

Nyíri Péterné, építész, TTI.

Játékkocka-építészet — és arv út tovább.

8.* Madár utcai iskola, Kaposvár (Cellmeyer Ferenc és Nyíri Péterné, TTI) (repr.)

1-2. általános iskola, Oroszlány. (Cellmeyer Ferenc és Nyíri Péterné, TTI) (repr.)

*

Magyar Építőművészet, 1986. 2. 15-16 old.

~~Magyar~~

Nyíri Péterné, építész, TTI.

A közösségi élet központjai.

6. Madár úti általános iskola étterme, Kaposvár.
(Cellmeyer Ferenc, Nyíri Péterné, TTI) /repr./

Magyar Építőművésnet, 1986. 2., 25-old.

MDK

Nyiri Sándor, festö

Csendélet. Jelzett. Vizf.

Árverési Közlöny. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rr. sz.
38.1.

Nyiri Sándor

D. e' -

tanári nak

Ferkápzomfoiskávk

1935-36. 73. l.

| | | |

Nyiri Sándor

középisk. rajztanári oklevel.

Ferképzomfoiskèvk

1935-36. 86. l.

lásd n.o. 87. l.

Az 1914. év forgalma az előző esztendő

értékes munkáktól, a melyeket a MKOF küldött, a Biharvármegyei Orvosgyógyszerészi és Természettudományi Egyesület helyezte el a nyilvános könyvtárba kb. 1300 kötetből álló, 8334 K értéket képviselő könyvtárát, külön záros szekrényekben.

A téli hónapokban látogatott felolvasóestéket rendeztek a könyvtárban. Felolvasásokat tartottak: Báthory Ferencz tanár a finnekről és lappokról, Lakos Lajos főlevéltáros a sorsüldözött Zekky pasáról, Sebestyén Dezső igazgató a történelem s Szmetka L. Ödön főgimn. igazgató a földrajz köréből.

A könyvtár személyzete, a szolgán kívül, mindössze 2 emberből áll, akik megfeszitett

kély a tagok száma, az anyagi hely
nyes, az év felét pedig a kitört világh
ülte meg. Ezek miatt sikeresebb, nag
tékű működés nem vált lehetővé. T
a l. szert. káptalanon kívül csupán
ügyelőség nyujtott, meg a multban
lattal viseltető Nagyváradi Takar

A múzeum belső állapotában lé
tozás nem fordult elő. A lapidar
gának másnemű és czélszerűbb ell
létesítendő helyiség a vágy és terv
tárán belül maradt.

A múzeum anyaga megfelelő
mutat gyarapodást. Különös eml
mel gr. Széchenyi Miklós nagyv
pöknek ama nemes intézkedése,

Nyiri Sándor

III. é.

tanári nak

Ferk'pzomfoiskèvk

1933–34. 45. l

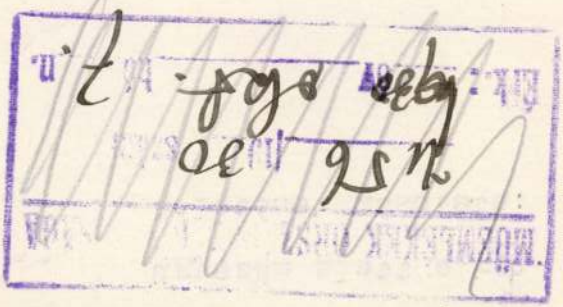

A m. kir. vallás- és közok

ügyszám alatt a keb. számv

deletének másolata:

Költségvetési év: 1930/31. Sz
tása". Műemlékek Országos Biz
Alrovat: 1.és 2. és Rovat: 7.

Utasitom

tár Egyesület fiókjának /:Bud

lékek Országos Bizottsága 193

az alábbi összegeket utalja k

lyal:

1./ tisztele

pengő 80 fillért a 122.623. s

Nyiri Sándor
festő
1861 – 1915

l.
Arv. Král
1938. 85. sz
24. l.

605.

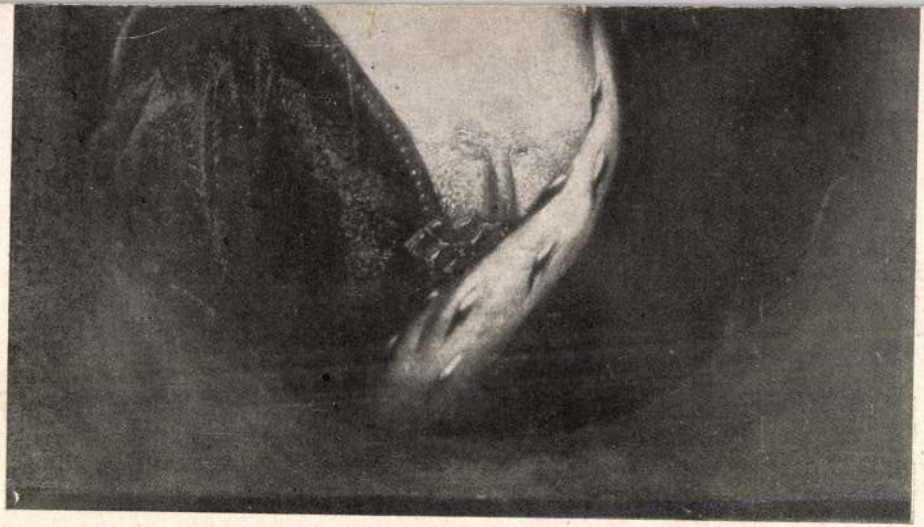

332.

MDK

Nyiri Sándor /1861-1915/

Csendélet.Vizfestmény.40x26./Jelz./

Arverési Közlöny, 1938.dec.8.rk.sz.
88.aukció. 27.1.

MDK

Nyiri Sándor, festőm.
1861-1915

Csendélet. Vizf. Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 31.1.

Nyiri Sándor, 1861-1915.

Csendélet, vf.

MDK

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 24 l.

MDK

Nyiri Sándor, 1861-1915.

Csendélet, vizf.

Árverési közl. 6.rk.sz. 1938.

27 l.

MDK

Nyiri Sándor, 1861-1915.

Csendélet, vizf.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

28 l.

MDK

Nyiri Sándor, 1861-1915.

Csendélet, vf.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 26 l.

MDK

Nyiri Sándor

Csendélet, vf.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

33 l.

Nyíri Sándor

1931/32 – 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

198. l.

avat föl R. fülkének, ebbe állítja a szárkofágot, föléje a ravatalt az elhúnyt fekvő alakjával, mely a quattrocento egyik legmarkánsabb márványhalottja. A Bruni-síremlék egyik legnevezetesebb típusa lett a korai renaissance síremlékeknek. Sokhelyütt talált utánzásra a század végéig. Beata Villana síremlékén (1451) a firenzei S. Maria Novellá-ban R. teljesen lemondott az architektonikus elemek alkalmazásáról, viszont Orlando de' Medici († 1455) síremlékén a firenzei Annunziatában a figurális elem szorul háttérbe. R. többi séremléke az előbbiek változatai. Utóbb öccse, R. I. is segédkezett a mesternek. *Ybl.*

ROSSETTI, *Dante Gabriel*, angol festő és költő, * London 1828, † Birchington (Margate mellett) 1882. Az 1848-ban alapított preraffaelita testvérszövetség vezető egyénisége Holman Hunt és Millais mellett. Atyja, *Gabriele* R. olasz költő és jelentékeny dantista, aki a londoni King's College-on az olasz irodalom tanára volt. Tőle örökölte költői hajlamait s romantikus lelkét. Képei a primitív formák alatt egy túlkultivált lélek érzéseit rejtik, melyek főleg három forrásból fakadtak: a vallásos, misztikus és erotikus érzésből. Női alakjai valóságos típusokká váltak, melyek mo-

Nyíri Sándor

Tanár: Baranski

398. Nyíri Sándor ..... Zoldségek

irsf-

Képröm. fölök. kiáll. 1937

6 alakrajz

Tanár Rudnay Gy.

3

4

1—3. Homlokzati nézetek
4. Recepció

L. Nyiri Vera

Irodaház, Mosonmagyaróvár

Építészek: L. Nyiri Vera, Varga László (Győri Tervező Vállalat)

Munkatárs:	Máthé Gabriella
Belsőépítész:	Kiss Imre
Statikus:	Tóth Emilia
Gépész:	Pekker Ernő
Villamos-berendezés:	Szemethy Rezső
Közmű:	Pintér Zoltánné
Beruházó:	BM
Kivitelező:	Győr megyei Állami Építőipari Vállalat
Építésvezető:	Ellenrieder Károly
Tervezés éve:	1973–1974
Kivitelezés:	1974–1975

Vállalatunknál készült a mosonmagyaróvári új városközpont beépítése terve, mely lakóházakat (Győri Házgyári típus) motelt, szolgáltató házat, irodaházat, tanácsházat, művelődési házat foglal magában.

Az új városközpont a Lenin út és Mátyás király út határolta területen helyezkedik el.

Az együttes a tanácsház és a művelődési ház kivételével megvalósult, e két épületet is megépítik a közeljövőben.

Az irodaházat nyugatról a szolgáltatóház, délnyugatról házgyári épületek, keletről a később létesítendő tanácsház övezik.

Magyar Építőművészet 1977/4

1

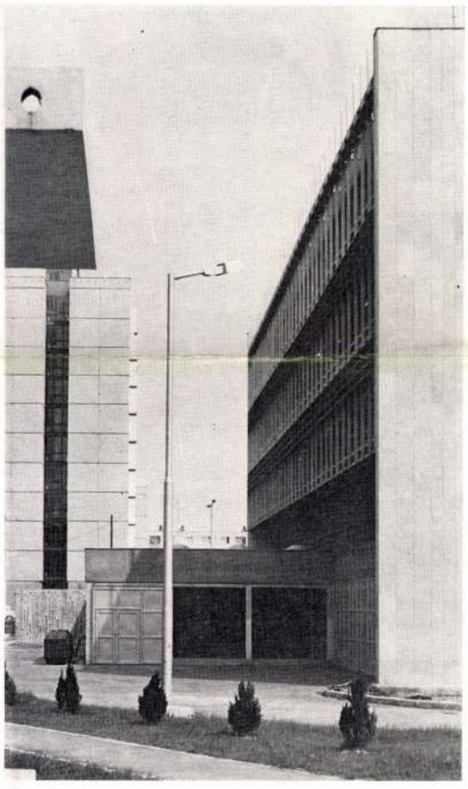

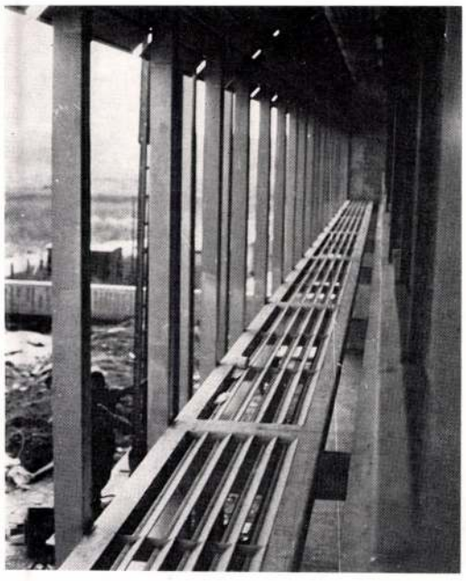

4

NYÍRI Zoltán

A kiállítást megnyitja: **Almási Tibor**
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:

1990. október 10-től
október 26-ig

hétfőtől péntekig 14-18 óráig

A GYŐRI VÁROSI KÖNYVTÁR
Herman Ottó u. 22. sz.

TISZTELETTEL MEGHÍVJA

Szejke Vilmos
Nyíri Zoltán
Erdei István
Lakatos Pál

erdélyi festő- és szobrászművészek
kiállításának megnyitására

1990. október 9-én, kedden 17 órára

Nyiri Vilmos

Támadás, vizf.

Árverési Közlöny.1936. márc. 2.rendk.sz.

46 l.

MDK

Nyiri Vilmos, festőm

Támadás. Vizf. Jelz.

Árv. Közl. 1936. márc. 76.sz. 2.rk.sz. 46.l.

NYÍRI Zoltán
Szászrégen, 1951. november 21.
IA Képz. Főisk. Kvár,
festő

Banner Erdély

19. Nyírébrony (Szabolcsom)

Nyírtéttől 5 km.

Innen Székelyig 5 km.

1359 lakos vasut innes

Ref. templom

egyetlen homlokrati toronnyal

gotikus volt

eredetileg,

a barokk korban

átalakítva.

Festett-famennyezet a XVIII. szbol.

Erdekteleni

Nyirségi utam 1938

NYÍRIBRONY (Szabolcs)

REF. TEMPLOM egyetlen homlokzati tornyával, XVIII. sz. Belül festett famennyezet, ugyanabból az időből.

Utazás, 1938.

Nyiribrony

(Szabolcsm)

64 Nyírjákó

(Szabolcs, vm.)

Petneházától 3 km

vasut van, ut ~~vaig~~

10.010 km Van

Ref. templom

barokk, tornya

mesen

kis harangtörömnyal-

R. Kath. templom

Barokk, 1904. ben

renovaltak

rossz karban van

Zsindellyel fedett

hagymatető

Nyírségi utam 1938

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER–JANUÁR

31 nap — 52. hét

26 Vasárnap	
27 Hétfő	
28 Kedd	
29 Szerda	
30 Csütörtök	
31 Péntek	
1 Szombat	Újév

NYÍRJÁKÓ (Szabolcs)

R.K. TEMPLOM, XVIII. sz., 1904-ben megújítva.

REF. TEMPLOM, tornya nincs, XVIII. sz.

Utazás, 1938.

Nyírjákó

(Szabolcs m.)

Nyirjes

Sáros m.

R. k. templom

Horang, átmérője 64 cm; febriata:
Facta est C. A. M. P. A. 8 die Octobri.

Három

Bálványos vár ron
Besenyő, elhagyott
Gelencze, r. k. tem
Ikavár romjai. (?)
Ilyefalva, templom
Kilyén, unit. templ
Maksa, ref. templo
Nagy-Ajta, védelmi
Nagy-Baczon, temp
Sepsi-Sz.-György, t
Uzon, templom kas

Nyirkállay Tamás

Könyvmásoló

1484 ből

lásd

M. Könyvszemle

1881. 213 l.

et donna une esquisse spirituelle de ses trait
les oeuv
la base
aurait p
de Trans
historien
veaux il
et sépar
bois dar
lorsque
des relat
l'archite
tásának
vaines.) e
retrace a
en bois h
pendants
des legs a
en bois d
difficiles.
nesse et
peints tr

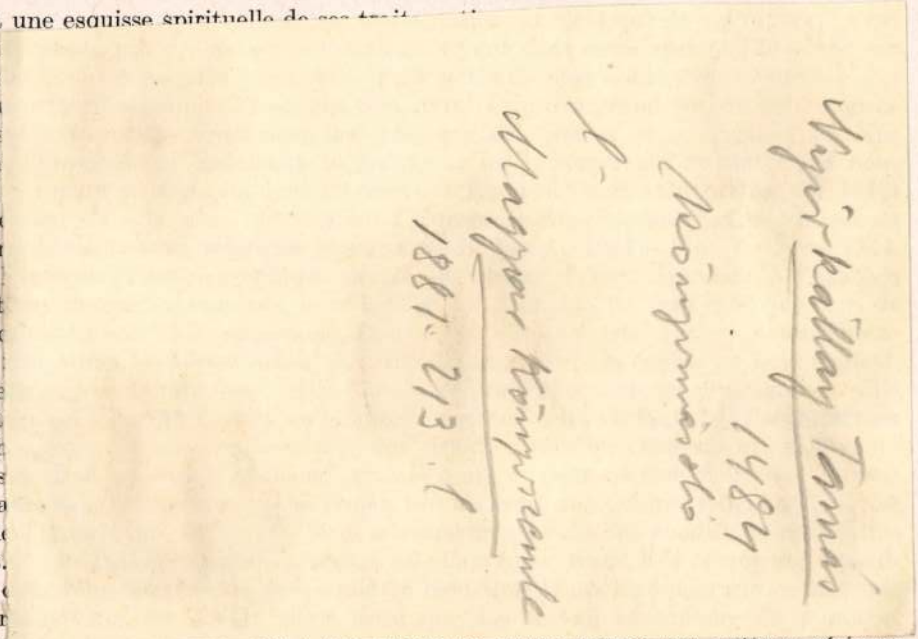

(Etnographia, 1947, p. 310—319.) Elle donne en meme temps une critique sérieuse et objective de l'article de Géza Entz et en rapport avec ce fait, revenant à son cher

SZTÉLÉ-TÖREDÉK A XIX-IK DINASZTIA KORÁBÓL

Az egyiptomi művészet történetének minden korszakában jelentős és különleges dombormű-típust jelentettek a sztélék, melyek már zárt kompozíciójuknál fogva is kiemelkednek a reliefek és festmények nagy tömegéből. A sír- és emléktáblák, amellett hogy természetszerűleg hű kifejezői a kor ábrázoló művészetének, szövegeikben annak gondolkodását, nyelvezetét is híven tükrözik vissza.

A dogmák határain belül a sztélék ábrázolásai pontosan követik a változó korok felfogásának hol emelkedő, hol süllyedő hullámvonalát, az Ó-Birodalom szigorú, hagyománykövető ábrázolásaitól és rövid, pontosan előírt rituális szövegeitől a Közép-Birodalomnak az élethez közelebb álló ábrázolásain, a vallásos szövegek bővebb és változatosabb fogalmazásain keresztül az amarnai-korszak szabad, realisztukus ábrázolási módjáig.

Amarna vallási forradalma Echnaton, a hitújító fáraó halálával összeomlott és a rövidéletű Aton-kultusz nem sok idő mulva, mondhatnók nyomtalanul eltünt a vallási életből. A művészetekben azonban az új, realisztikus meglátás és elgondolás maradandóbbnak bizonyult. A forradalom első hevében létrejött alkotások elkerülhetetlen túlzásai, a sokszor a karikatúra határait súroló realizmus, lehiggadtak és a régi hagyományokhoz visszatérő művészet akarva, nem-akarva, tudatosan, vagy tudat alatt annak örök értékeit magáévá kellett tennie. A következő korok művészi alkotásaiban a klasszikus hagyományos formák a legszerencsésebben egyesülnek az új, realisztikus meglátással és a könnyed, fínom kivitelezéssel.

Ennek a kornak alkotása Egyptomi gyűjteményünk 62. számú sztélé-töredéke (Oroszlán Z.—Dobrovits A.: Az egyiptomi gyűjtemény. Vezető. — O. M. Szépművészeti

Nyírkarász

(Szabolcs m)

NYIRKARÁSZ (Szabolcs)

Utazás, 1938.

G. KATH. TEMPLOM, egyetlen homlokzati toronnyal, XVIII. sz., belsejő megújítva. Ikonosztás 1850 körül.

R Kat.

~~REF.~~ TEMPLOM egyetlen homlokzati toronnyal, tent kétoldalt Sz. István és László királyok hőszobraival, XVIII. sz., az 1890-es években átalakítva.

Az épen maradt korondi fazékban volt egy női öv aranyozott ezüst boglárokkal és ezüst csattokkal, kilencz boglár, három drb szász női ezüst melltű (Hefteln), egy ezüst csatt, továbbá papirba és rongyba csomagolva 5 drb aranypénz. A lelet legérdekesebb tárgya az egyik melltű, mely diszítéséből itélve, még a reformáczió előtti korban készült. — A Patrel vagy Hefteln nevű női ékszert régebben a városiak is — ma már azonban csak a falusi szász leányok viselik az ünnepi felsőjöket mellökön összefogó lánczra erősítve. Ezen terjedelmes és súlyos ékszer többnyire kör, vagy hatszirmú rozetta-idommal bír. A bogláros övek és a bogláros hajtűk is ma már csak a jobb módú pórszásznőkön láthatók egy-egy nagyobb ünnepély alkalmával. A segesvári lelet három melltűje közül az egyik igen diszes. Hasonlít felfordított kis kerek tányérhoz, melynek átmérője 11·5 cm. Ferdén álló széle keretet képez, azon kék zománcz nyomai láthatók; e keretnek hat darab jókora nagyságú (8—10 millim.) malachit, vagy drágakő utánzatok által egyenlően szétosztott talajáról szépen összehajló stylisált levelek közül kúpos csigaházak emelkednek; 4 ily csigaház képez egy-egy csoportot, melynek közepén egy-egy négyszirmú virág díszeleg, szirmai kék zománczczal borítvák, porzói helyét meg egy ezüst gyöngy foglalja el; a virágtól felfelé és lefelé is egy hamis rubin vagy türkis van befoglalva. — A lapos középrész alsó és felső szélén egy darab kék üveg, oldalt meg egy szabálytalan türkis által határolt téren négy támoszlop emelkedik. A támoszlopok mindegyikén egy-egy szent szobor, az oszlop talpánál 4 szirmú virág, a támpillérek közötti területen góth stylű díszes baldachin alatt egy-egy szent asszony szobra, köztük Mária karján a kis Jézussal látható. Minden egyes baldachinról sodronymives száron négyszirmú virág hajlik a szent nők szobrai elé. A virágok közepébe kis türkis van foglalva. A tű hátsó részén az akasztó horogra nyomva megtaláljuk a készítő jegyét is, mely H. G. F. betűkből alakított monogramm.

A másik két melltű egyszerűbb; az egyik 11·8 cm. átmérőjű; ferdén álló keretén a tért hat torzfő osztja egyenlő részekre, s e részek mindegyikét féldombor lomb és szárnyas alakokból alakított dísz tölti be. A melltű közép részén a szentek szobrai és a drága kőzet helyett nyolcz félgömb dudorodik körülövezve a középrészen kimagasló és felnyitható boglárt. Két-két félgömb közötti tért egy-egy stylizált három levélből alakított s közepén ezüst gyöngygyel összefogott virág tölti be.

A harmadik melltű az előbb említettel csaknem azonos; ez 10·8 cm. átmérőjű. Mindháromnak anyaga ezüst s mind a három meg van aranyozva.

Azon boglártűk, melyek Mária és a szentek szobraival vannak ékítve, a reformáczió előtti időből származnak, utóbb a protestáns szászok már többé nem a szentek szobraival, hanem félgömbökkel, boglárokkal, torzfőkkel és lombokkal diszítették ékszereiket. A segesvári lelet legékesebb melltűjének készítési ideje a reformáczió előtti időre esik, míg a másik két melltű, valamint a bogláros övek domborművű csattjaikkal és a boglárok a reformáczió utáni időből erednek. A két fazék kincset és a rézmozsarat egykori tulajdonosa zavaros időkben rejthette el.

Segesvár, 1891. szept. 28. *Téglás István.*

egymás körül sodrott huzalból volna készülve. Ez azonban sajk úgy látszik, mert tulajdonképen öntött darab. A sodrottnak látszó huzalmak vastagsága 5 mm. A karperecz kerülete 22·5 cm., ebből azonban csak 16 cm. sodrott kinézésű. Innen egymással szembe néző, két kiülő szemű kígyófejjé alakul át, a kígyónyakakon öt harántirányú rováttal. A kigyófejek — háromszögű hasábbá — mintegy madárcsőrré vékonyodnak és minden határvonal nélkül összeforrasztvák. Ezen csőr alakú részlet, mely a karperecz záródását képezi, 2·5 cm. hosszú.

A csontvázakra 40—50—60 cm. mélységben bukkantunk. Az először megásott sír felett a vetés felületén egy obsidián kőmagnak gesztenye mekkoraságú töredékét találtam. Cseréptöredékre vagy pláne edényekre nem akadtunk. Az általunk kiásott koponyák fogai között érem nem találtatott, pedig Fülep úr, ki szavahihető művelt egyén, határozottan állítja, hogy két koponyánál ezen körülmény előfordult. Megközelítő becslés szerint ezen sírmezőben pár százan temetkeztek. — Nyiregyháza, 1891. évi október 2-án. *Dr. Jósa András.*

II. TÉGLÁS ISTVÁN. SEGESVÁRI KINCSRŐL. Segesváron, hol a sajátságos dült állású falakkal, magas és kiülő födelekkel s homlokzatukon czifra deszka erkélyekkel épült régi magas házak közül az utóbbi időben nehány vagy teljesen lebontatott vagy átalakíttatott, gyakran fordulnak elő figyelemre méltó régi tárgyak. Folyó év április havában a felső város tornyos kapuja mellett a hajdani rendőrház és a Simonis-féle ház lebontása közben egy kemencze falából 53 kisebb és 12 nagyobb ezüst pénz — mindannyi a XV—XVI. századból származó — került elő. Ugyanazon épületből érdekes régi vasalások és egy diszített vasajtó is látható a városház előszobájában. A mult nyár folytán meg a jelenleg ág. evang., de hajdan dominikánusok temploma mellett egy régi ház falában góth stylű csinos vállives ablakkeretekre bukkantak. A ház tulajdonosa sietett házát góth stylban javíttatni ki. Róth nevű mészáros háza javítása közben nehány száz darab régi ezüst pénzt talált. Szélesebbkörű érdeklődést keltett a segesvári állami elemi iskola részére megvásárolt régi házak lebontása folytán szeptember 18-án a Kessler-féle ház földszinti boltíve és emeleti padozata közötti porondtöltelékben talált két fazék tartalma. Az egyik fazék, mázolatlan edény, minőt a korondiak készítenek, épen maradt; ebben a szász népviselethez tartozó régi ezüst ékszerek voltak rejtve. A második fazékra véletlenségből, vagy talán akarattal egy napszámos téglát dobott; a fazék széttörött s tartalma a boltív alatt felhalmozódott törmelék közé omlott alá, honnan a napszámosok egy részét gyorsan elkapkodták és széthordták, Leonhardt építész csak annyit menthetett meg, a mennyit kalapjával gyorsan befödhetett és fölmérhetett. Így maradt meg 977 drb különféle nagyságú és vastagságú ezüstpénz, meg egy I. Mátyás király idejéből való Szt. László arany. Az ezüstök között sok a lengyel eredetű; vannak halpénzszerű kis denárok 1556-, 1557-, 1571-, 1576-, 1583-ból, továbbá Bethlen G. fejedelem ezüst garasai és I. Leopold-féle pénzek stb. A munkások kezei között eltünt pénz mennyiségét legkevesebb 200 drbra lehet számítani. Ugyanott találtak egy rézmozsarat is, mely 10·5 cm. magas, felső részén 11·6 cm. alsó részén 9·0 cm. átmérőjű; ütő botja 22·2 cm. hosszú s fogantyúja virágbimbót ábrázol. Az egész vastagon van zöld rozsdával borítva.

huzamosan helyezve. Koporsónak vagy más sírkibélelésnek, vagy tapasztott sírfenéknek semmi nyoma. A bordák, a kéz- és lábfejek, a csigolyák (egy csontváz kivételével, melynek pár lágyékcsigolyája még kiemelhető volt), bélcsontok már mindeniknél annyira el voltak enyészve, hogy azoknak még helye sem volt megkülönböztethető a környező homokföldtől. A koponyák, — bár a föld súlyától kisebb-nagyobb mértékben összenyomva, — és a nagyobb szárcsontok elég épek voltak, de a leggyengébb mozdítási kísérletre szétmállottak. Négy koponyát úgy mentettünk meg a teljes széthullástól, hogy részben a környező földdel emeltük ki nagy gonddal és a tanyai padra helyeztük száradás végett. Reménylem, hogy a fej méreteit talán megközelítőleg lehetséges lesz megállapítani. Annyit állíthatok, hogy brachycephalok, — azaz rövid fejüek — és orthognatusok — egyenes, nem előrenyúló arcz-élüek — voltak.

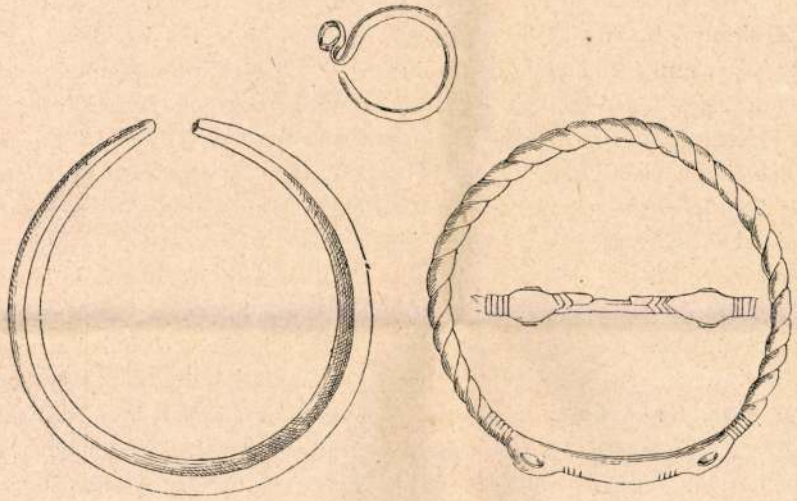

A csontvázak hosszát nem állapítottuk meg, a mi bajos is lett volna, mivel a lábak teljesen el voltak enyészve. Egy csontváznak a czombcsontja az izületfejecstől a külső condylus végéig 45 cm. volt, a sípcsont végéig, a bokaizületig pedig 81 cm. Egy másiknál ezen méret csak 73 cm. volt. Egy csontváz bal alkarján, közvetlen a kézfőizület felett egy szép világos malachytzöld, fényes patinájú (nemes rozsda) nyitott végű bronz karpereczre akadtunk. Átmérője 7·5 cm. Letompított négyszögű huzalból készült. Egyik éle befelé áll. A huzal vastagsága a közepén 7, a két végén 3 milliméternyire véknyúl. Ujhelyi Aladár úr néhány hét előtt ugyanezen sírmező más részéről még két teljesen hasonló karpereczet kerített, melyek csak abban különböznek az itt találttól, hogy patinájuk nem olyan szép, többnyire lekopott és inkább sötétzöld. Ujhelyi barátom egyiket nekem, másikat dr. Farkas Balázsnak ajándékozta.

Egy másik csontváz jobb alkarjának alsó végén egy hasonló átmérőjű, de előrehaladottabb ízlésre való világoszöld, de kevéssé fénylő patinájú bronz karpereczet leltünk. (A fülbevaló, melynek törött párja is megkerült, ugyaninnen való.) Ezen karperecz teljesen zárt, s úgy néz ki, mintha két vékonyabb 13-szor

LEVELEZÉS.

I. Dr. JÓSA ANDRÁS A KARÁSZI SÍRMEZŐRŐL. (Szabolcs m.) Márky Elek barátom karászi birtokán talált Péter és Szent István-féle érmet adott át nekem, melyeknek értéke a lelet körülményeiben rejlik. A Péter-féle érmet, melynek körirata egyik lapon PETRUS REX, a másik lapon PANNONIA, egy Sack-féle eke által kivetett koponya fogai között találták.

A sírmező Márky Elek úr birtokán Karász községtől északkeletre 2 kilométernyire, a tanyától délnyugatra, mintegy 300 lepésnyire a Zanóczky domb és Vecse kut lapos közt északról délre nyúló, több száz lépés hosszú, 2—3 méter magas keletre és nyugatra lejtő, a környezethez hasonló talajminőségű emelkedésen fekszik. Ezen mintegy 20 hold területű emelkedésnek közepe táján 3—4 hold területről került néhány érem, melyeket többnyire a tanyabeli gyermekek hánytak el. Egy Szent László-féle denár (Rupp VI. species), egy kis csüngő mellkereszttel Fülöp Jenő bérlő úr által a nemzeti múzeumnak küldetett fel. A kereszt hossza 5·3 cm. szélessége 3 ctm. Anyaga bronz. Egyenlő szárú. Előlapján ráforrasztott Krisztus-alakkal, melynek bő ruhája van. Lábai nem látszanak. Kezei kereken és nem szögben hajlanak, arcza ovalis, melyet egy domború egyenes vonal oszt ketté. A kereszt hátlapján egy kisebb kereszt. Ezenkívül felküldetett egy tekercses végű hajgyűrű (átmérője 3 cm.) egy koponya fülnyílása mellett. Ez egy 2 milliméter vastag hengerded és úgy látszik, hogy bronz huzalból készült szorosan záródó, de össze nem forrasztott 2·3 ctm. átmérőjű karika, a huzalnak egyik vége tompa, másik vége 4 milliméter szélesre kalapált. Ezen ellapított vég S alakulag vissza, azután ismét előre kunkorodott.

Ilyen karikák a IV-től XIVik századig terjedő időszakból származó sirokban találtatnak. A karika tehát magában a karászi sírmező korát meg nem állapítja. Az itt talált érmek Sz. István, Péter és Sz. Lászlótól származnak. A temető tehát 1000-től 1095-ig népesedett be, tekintve a temető nagy terjedelmét nem is egy pár év alatt. Hogy vajjon 1000 előtt vagy 1095 után temetkeztek-e ide, tekintve a sírmező nagy terjedelmét, valószinű ; de ezen kérdést csak a további ásatások, melyek Márky barátom szivességéből kilátásban vannak, fogják eldönteni.

Öt sírt bontottunk meg, melyek az eke által még bolygatva nem lettek. A két elsőnél a sorrend keresésével felhagytunk, mivel úgy látszott, hogy az eke azon tájékon már több csontot vetett fel. A sírmező északi végén, északról déli irányban néhány öl hosszú árkot huzattunk és három csontvázat felfedve meggyőződtünk, hogy a hullák egymástól két méter távolságra eső sírokba temettettek. A tetemek 40—50 cm. mélységben találtattak, fővel nyugatra, lábbal keletre, hanyatt fekvő kinyujtóztatott helyzetben, a karok a törzszsel pár-

Arch. Ért 1892. 2. szám

61 Nyírkarász

~~(hab. des vm)~~

Gyulaházától 8 km

vasut van, ut ~~mis~~ vm

9994

Ref. templom Egyed 1912

Gör. Kath. templom

XVIII. sz. Egeszén sy

falképek a. hajóban

(3. dob) eschely universi

ertekkel

Ikonosztaz ~~XIX~~ 1850-es

ek nápiés rokokó fáépít

mennyed, universi nem

montból jelentéktelen

olajfestmegekkel

Rk. templom barokk

egy corony, fent Ecteldult szt. Istvánés

1890-es evekben

a Szalakiszt. Erdekt.

Nyírségi utam 1938

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

DECEMBER

31 nap — 52. hét

25 Vasárnap	Nagykarácsony
26 Hétfő	István vt.
27 Kedd	
28 Szerda	
29 Csütörtök	
30 Péntek	
31 Szombat	

(Nyiv-) Karász

Szabolcs vm.

Garahalom; hontoglalás-
kor. Thass verér sirja?-
lásd

Borovszky.Magy.orsz. vm Szabolcs

386 l.

Krippel, név és évszám

M

144l.

(Nyir-) Karász

(Szabolcs vm)

Határában Földvár a XV. században

Itt 1894 ban honfoglalás-kori magyar vitéz sírja-ra. Chadtak. Leletek a vármegyei muzeumban

RK. templom. 1860 ban nagyobbítottak

Gör. kath. templom. Épült 1837 ben

Ref. templom Épült 1865.

Borovszky: Magy. orsz. vm Szabolcs

33 l.

Izidótemplom.

(Nyír-) Karász

(Szabolcs vm)

Mionostora és apáca
kolostora volt,
Nyomuk smós

Borovszky Szabolcs vm Szabolcs

334 l.

(Nyír-) Karász
(Szabolcs vm)
A lebontott régi
egyházi tőrmelékek
közt különböző szinű
sőt fenymázas téglá-
kat is talaltak

Borovszky ... y rsz. vm Szabolcs

331. l.

DANTE TAVASZI KÖNYVVÁSÁRA

KÖNYVÁRJEGYZÉK

8. Nyirkéres (Szabolcs m.)

854 l. Ramocsaháza-
tól 6 km.
vasut mig-

XIX. sz. beli ref.
templom
Erdekkelen.

Nyirkéres
(Szabolcs m.)

Nyirségi utam 1938

(Nyir-)Kéres
(Szabolcs vm)
Jármy-kúria
Bozóky-kúria

Ref. templom
Épült 1896.

Borovszky; Magy. orsz. vm Szabolcs

35 l.

Budapest székesfőváros házinyomdája 1938 — 8517

IGÉNYBEJE

T. Budapest Székesfőváros Gázművei

Budapest.

Fogyas

Kérem, hogy háztartási gázfogyasztásomat a 300/1938. kgy. sz. közgyűlési határozattal megállapított kedvezményes árszabás szerint szíveskedjék elszámolni.

Lakásom.....szobás és háztartásomban a következő gázkészülékeket használom:.....

.....

tölti ki.

tölti ki.

Szobál

Rajzolta Ed. Liesen 1900-ban.
Förk Ernő
Budapest.

667. *Lange C. H. Oscar.*
Rajzolta Ed. Liesen.
Förk Ernő
Budapest.

668. *Liesen Eduard.*
Rajzolta ő maga.
Förk Ernő
Budapest.

669. *Liesen Margarethe.*
Rajzolta Ed. Liesen.
«Up Ewig Ungedeelt.»
Förk Ernő
Budapest.

670. *H. K.*
Rajzolta C. D. Förk Ernő
Budapest.

671. *Brossard F. de Paris.*
Rézbe metszette Pollet.
«Audenti succedit opus.»
Török Kornél
Budapest.

Rajzolta E. LIESEN.

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

660. *Leiningen-Westerburg Magda grófné.*
Rajzolta E. MEYER.

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

661. *Leiningen-Westerburg Magda grófné.*
Rajzolta E. DOEPLER.

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

662. *Leiningen-Westerburg Károly E.*

LEININGEN-WESTERBURG K. E.
GRÓF, *Neupasing, München.*

663. *Brehmer Lydia.*
Rajzolta M. MOLITOR.

FÖRK ERNŐ
Budapest.

664. *Molitor Helene.*
Rajzolta ő maga. FÖRK ERNŐ
Budapest.

665. *Rupp Friedrich.*
Rajzolta ED. LIESEN 1900-ban.

FÖRK ERNŐ
Budapest.

Jacobus Nyirklin

laid

Albercich

A hagyomány szerint ezen a kis ajtón vitték föl szobájába az anyát, mikor Deák Ferenczczel vajúdott.

Erre nem volt semmi ok. A vajúdó anyát sokkal kényelmesebben szállíthatták ki is, be is a kényelmes középső szobán át, mikor annak lépcsőházi ajtaja csak három lépés távolságra van a rejtélyes kis ajtótól.

Olyan beszéd is van, hogy az anyát épen abban a pillanatban lepte meg a vajúdás, a mikor a kis ajtón kilépett s annak kényelmetlen lépcsőjén megtántorodván, ott szülte el gyermekét kellő segítség nélkül. S hozzá teszik, hogy az újszülött még le is gurult a lépcsőn.

Hát hiszen szerencsére a haza bölcsének ez se ártott meg, de azért ez se valószinű.

Birtokomban van az idősb Deák Ferencznek egyik levele, melyben József öcscsét felesége haláláról s kis fia születéséről bizalmasan értesíti. Gyönyörű levél. De benne csak keserű fájdalmát irja le a nagy gyász fölött. Ha rendkívüli körülmények közt következett volna be a halál: majdnem lehetetlen, hogy erről bármily röviden meg ne emlékezett volna s a különös halálokot meg ne említette volna.

Sibrik Erzsébet ekkor 32 éves volt, az apa,

A NYIRLAKI KASTÉLY.

EMLÉKEZETES HELYEK DEÁK ÉLETÉBŐL. — A „Vasárnapi Ujság" kiküldött fényképészének fölvételei után.

Vas. ujs. 1903. 695. l.

Söjtörön sok zsidó lakik. Még több lakott félszázaddal ezelőtt. 1849-ben Stolczer László volt a hitközségi elnök. Ez megkérte Deák Ferenczet: adja bérbe a söjtöri kastélyt a zsidó hitközségnek.

Deák vonakodott.

-- Legalább azt az egy szobát adja át, nagyságod, melyben ott a földszinten a családi czímer van a falon.

— Azt épen nem, — felelte Deák. — Szegény boldogúlt jó anyám abban a szobában halt meg, azt nem adom bérbe.

A hitközségi elnök erősködött.

— Hiszen nem laknék ott senki, istenitiszteletre, imádkozó helynek kellene az a szoba.

— No, az más. Imádkozásra, istentiszteletre odaadom. De nem bérért, nem pénzért.

Így lett a szoba, melyben született, egy ideig a vallásos áhitat temploma.

Ezt Stolczer Gusztáv bankigazgató úr beszélte nekem Nagy-Kanizsán, ki maga közvetlen tanuja volt e jelenetnek.

II.

A NYIRLAKI KASTÉLY.

Meg akartam látogatni Nyirlakot is s nemes urát és asszonyát. Tarányi Ferencz s bájos életében is ott szerepel a nyirlaki kastély.

Egykor a Verancsics családé volt ez a birtok. Ez a család adta az országnak a híres kanczellárt és esztergomi érseket s egy másik Verancsics is, a szótáríró, ott szerepel a tudomány történetében. Verancsics Istvántól 1748-ban szerzi meg Nyirlakot Tarányi Katalin és férje Sidó Kálmán.

Az ős Tarányi család ekkortájban hal ki fiágon. Utolsó ivadéka Tarányi Ferencz, Zala alispánja s az 1741-iki országgyűlésen követe. Csak leányai maradnak.

Katalin leányát Sidó Boldizsár veszi feleségül. Ez a Sidó is ős zalai család ivadéka. Nagy története van már a Hunyadyak korában a családnak.

Anna leányát Oszterhuber György teszi életének osztályosává. Ők 1762-ben szerzik meg Sidóéktól Nyirlakot és csakhamar megépítik a kastélyt, mely a mainak is egyik részét alkotja.

Legfiatalabb leánya, Teréz, Sándorffy Sándornak lett felesége. Az ő unokája Kisfaludy Sándor, a költő. A költő jól ismerte még őt. Gyermek- és ifjúkorában sok időt töltött nála Sümegen, a mikor már apja Győrmegyébe költözött át. Nagyon szeretett öreganyjánál

hogy az országgyűlés megnyitása előtt nehány nappal Pesten jöttek össze. A Tiszán inneni és Tiszán túli kerületek követei, a bácskaiak és bánátiak, a jászok, kunok és hajdúk pozsonyi útjukban különben se kerülhették ki Pestet. De a Dunán inneni s Dunán túli kerületek sok vármegyéjéből is először itt seregeltek össze különösen azok, a kik nem az udvari párthoz, hanem a nemzeti ellenzékhez tartoztak.

Itt ismerkedtek meg először egymással. Itt értesültek jó eleve a távoli vármegyék utasításairól. Itt cserélték ki eszméiket az udvar hatalmaskodásai, törvénysértései, az ország sérelmei s az orvoslás módjai és eszközei felől s innen mentek már lehetőleg tájékozottan s megállapított tervekkel csapatostól Pozsonyba.

Deák Antal és Deák Ferencz 1848 előtt szintén Pestre mentek országgyűlés kezdetén, hogy az ország minden vidékének állapotáról már eleve értesüljenek.

Azt gondolhatná az ember, hogy hiszen az értesülésekhez jobban eljuthattak volna Pozsonyban, a hol már minden követ és minden főrend együtt volt. De ott az üdvözlések, küldöttségek, látogatások, vendéglátások, ismerkedő mulatozások heteken át elraboltak min-

Lövő

(Szabolcs vm)

3 nemesi Euria a XIX. sz.

bol.

Ref. templom.

Equelt 1895

1808-ban a Erőség

teljesen liegett

Borovszky Magyarsz. vm Szabolcs

l

4.0 l.

Nyírlövő (Szabolcs)

Paptól 4 km.

729 l, vasut mincs

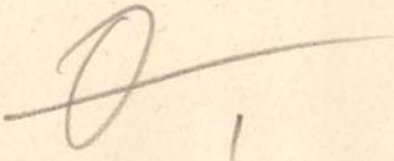

Ø

Határzona

eszmecsere folyamán fölvetett kér-
zdítható, az utóbbiak által tett nyi-
Miután egy művész a művészi ipar
l tervezni, nézetök szerint a tervezés
ni, és a fémipart jelölték meg mint
n. Véleményük indokolásául külö-
zetet, az ötvösséget, a bronzöntést,
ű ifjabb nemzedék a saját szak-
mert az ifjak tanulnak ugyan raj-
szen átalános jelleggel bír s nem

, hogy ha a társulat szándékoznék
gyét előmozdítani, azt a fémiparra
általa alkalmazandó tervező mű-
grendelésre és a megrendelők által
szerű rajzolásban és tervezésben

vitatván magáévá tette és abban
évi tartamra a fémipari tervezés
egfelelni képes, jó izlésű, művészi

Nyírségi utam 1938

Nyírmada
(Szabolcsvm)
XIV. században katmár
mezőcher Fartozott

Ref. templom.
Épük 1826. tartók.
Régi templomi edényekés
Gör. Kath. templom.
Épük 1888.

Zsidó templom.

Borovszky. Magyarsz. vm Szabolcs

52. l

66 Nyirmada (Szabolcs)

~~Gyulaharatol~~ Rohodtól 6 km.

3790 l. vasut van.

10.026 km

Ref. templom, 1827-ben épült, empire,

1875-ben átalakítva kirdektalen

R. Kath. templom

most épül

Gör. Kath. templom

zömök homlokzati torony

XVIII. század

1922 renovalva

hordeltelen

Nyirmada

66 (Kabolcsm.)

Nyirsègi utam 1938

s selyemmel hímezve.

II. laphoz a szövegen kivül.

NYIRMADA (Szabolcs)

L 2

G. KAT. TEMPLOM römök kemlokrati toronnyal, XVIII. sz. 1928-ban megújítva.

Utazás, 1938.

REF. TEMPLOM, 1827-ből. 1875-ben megújítva.

Nyírmada

(Szabolcsm)

Nyírmeggyes

Szatmár vm.
Nyíreg

Templom amlétve
nincs

Borovszky, Magy. orsz. _vm_

Szatmár vm
128. l.

STAMMER, JAKOB: Der sogenannte Feldaltar Karls des Kühnen von Burgund im historischen Museum zu Bern. Eine altvenezianische Altartafel (Diptychon) aus dem Nachlasse der Königin Agnes von Ungarn und ihr Wert für Kunst und Geschichte. Bern, 1888. — PÓR ANTAL: Habsburgi Ágnes magyar királyné és Árpádházi Szent Erzsébet. Budapest, 1888.

343 WENZEL, id. m. VI. 381. l. — PLEIDELL, id. m. 30. l. — FEKETE NAGY ANTAL: A magyar-dalmát kereskedelem. Budapest, 1926. 15. l.

344 BUDINIS, id. m. 22. l.

345 WENZEL, id. m. I. 205.

346 Az értékes iratra HUSZTI DÉNES hívta fel figyelmemet, aki publikálását és feldolgozását készíti elő.

347 MIHALIK, ALESSANDRO: I maestri orafi senesi Pietro e Niccolò Gallicus di Siena in Ungheria. *Bollettino Senese di Storia Patria*, 1926—27.

348 *Arch. Ért.*, 1889. 272. l. — Valószínűleg Vancsa bíboros adományozta a char-

72 Nyírmeggyes (Szatmár)

Máté szalkától 7 km-ben

10.071 K

nyolc szegletes torony,

Ref. temp.

gotikus templom, barokk

korban renovalva (1742 ben)

számos gotikus tám pillérrel

egyenes zárszám szentély nyolcban

latarozva. Belsege, teljesen ny

és rom 1936-ban

követtek el.

2) Isiki temp.

XIX. sz. hodály

Nyirségi utam 1938

3) R. Katholikus harangtorony

fáltól, Egyszerű alkotmány

egy harangg. al

A XVIII. századbeli megujítás, abbót állott, hogy az elrendezést megfordítottak, a torony és a bejárat a hajonál kisebb, a nyolcszög hajrom oldalával zárodó szentély fölé érült

EGYETEMI NYOMDA

NOVEMBER

30 nap — 45. hét

6 Vasárnap	
7 Hétfő	
8 Kedd	
9 Szerda	
10 Csütörtök	
11 Péntek	
12 Szombat	

NYIRI ISTVÁN

Prakfalvi E. : Röm. kat. templ.

2003.

34.o.

lehetett felállítani. Ez ismét a képzett hazai kőfaragók
munkaerő kedvező lehetőségei mellett szól.

Az építőpáholy szervezeti formáit nemcsak Pozso
városok ügyvitelében alkalmazták azt a kettős vezetés
alighanem a középkori adminisztráció egyik csúcsteljes
könyveléssel párosult. A gazdasági irányítást ellátó épí
alája rendelt pallérból, ácsmesterből és kovácsmesterb
században már egyszerűen elkerülhetetlen előfeltétele
vállalkozásnak. A németországi páholyszervezet magy
munkaerőhiány nyitott utat. Pozsonyi és más nyuga
kassai, felvidéki, erdélyi sikerei indították arra a bécsi p
„Magyarországra és a Dunán lefelé" az 1459-es rege
főpáholy érdekeit nem sértette, hozzájárultak kodifiká
csak az igényt jelző földrajzi meghatározással. Az itt
minap – 1458-ban – Pozsonnyal folytatott levelez
határozatait garantáló III. Frigyes csak egyetérthetett e
magyar koronával együtt birtokában volt ekkor, Auszt
Ez a garancia ugyanakkor éppúgy sértette a magyar ki
az országból való kiáramlását eredményezhette. Stiláris
magyarázható, hogy Mátyás korában az udvari műhel
sziléziai-lausitzi mesterek jutottak vezető szerephez, f

4. TEMATIKAI ÉS IKONOGRÁFIA

A) A KÉP: TÍPUSAI, FUNKCIÓI

Fesztivál duói azonos nemű táncosok.

pas de deux – évszázadokig a színpadi tánc fontos témája és eszköze volt. A hagyományos, férfi-nő tánckettősöktől azonban nemcsak a produkciót, hanem az ideális párkapcsolat illúzióját is elvárja a néző. A nemek a művészetben, nemek a társadalomban alcímű rendezvény programfüzetében az áll: az azonos neműek duója azért tűnhet provokatívnak, „mert arra kényszeríti a nézőt, hogy más szemmel nézze a táncot, és vele együtt a társadalmat".

Az UniSzex Fesztivál duói azonos nemű táncosok. A három külföldi meghí-

rakter, a huszonegyedik századi menedzserfigura és a sorsa alakítására alig képes ösztönlény egymás melletti szólója. Ezen a két estén Juronicsék az angol George Piper Dances társulattal osztják meg a színpadot. Az 1998-ban készült Kritikus tömeg című *Russel Maliphant*-koreográfiát egyes kritikusok fenségesnek nevezik, mások azt tartják róla, hogy félelmet keltő, sokkoló.

Két táncos és egy fénytervező alapította 1994-ben az olaszországi Agar társulatot. Bár *Paola Bianchi, Paola Chiama* és *Paolo Pollo Rodighiero* magukat kezdetek-

órakor Kettőn áll
dik a fesztivál a fes
nyos ismeretterjesz
bevezető előadását
tartja a szerző-előa
és működéséről. Err
lyamat nemi vonatko
kerekasztal-beszélget

Az eseménysoroz
Brothers akrobataduo
fellépő bátaszéki rap
tén kéttagú NEO ze
Trans-x elnevezésű tr
ciót: Csepit és Irént.

VALAC

Kihalt buszpályaudvar

Májusban kormány-előterjesztések készülnek

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Egyelőre csak terv a dizájnközpont

A kormányfő az Európa-terv kulturális programján belül jelentette be, hogy a hajdani Erzsébet téri buszpályaudvar ma nagyrészt kihasználatlanul álló, műemlék épületében hozzák létre az úgynevezett dizájncentrumot. A szervezés már megkezdődött, de a megvalósítást egyelőre több körülmény is hátráltatja.

Mint *Ács Tamástól*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának helyettes államtitkárától megtudtuk, e pillanatban még a műemlék épület tulajdoni helyzete sem tisztázott. A Könyves Kálmán körúti létesítmény elkészülte óta eredeti funkcióját vesztett buszpályaudvar továbbra is a Volánbusz Rt. vagyonában szerepel, és kormánydöntésre van szükség ahhoz, hogy kikerüljön onnan. A helyettes államtitkár meglátása szerint az lenne a jó megoldás – a tárca ezt proponálja az előterjesztés tervezetében –, ha az ÁPV Rt. az épületet kiemelné a privatizáció előtt álló cég ingatlanai közül, és átadná a Kincstári Vagyoni Igazgatóságnak.

Mindazonáltal rendezni kell a volt pályaudvaron helyiségeket bérlő Blaguss ügyét is, hiszen az idegenforgalmi céggel hosszú távú szerződést kötött a Volán. Ács Tamás az esetleges kompenzációk, valamint az épület felújításának és kulturális célra való átalakításának költségeit 600-700 millió forintra becsüli.

■ **A BUSZPÁLYAUDVAR** sorsa egyébként megszületése óta igen gazdag fordulatokban. 1949-ben építették föl Nyíri István tervei alapján, de az alkotót azon nyomban „kozmopolita formalizmussal" vádolták meg az építkezés ideje alatt kánonná vált szocialista realizmus képviselői. Az utókor mindazonáltal Nyírinek adott igazat, és halála után csaknem négy évtizeddel műemlékké nyilvánították a letisztult modern formákat mutató pályaudvart. Ez a lépés a lebontástól mentette meg.

Ha a tulajdoni viszonyokat rendezik, megnyílik az út a tervbe vett intézmény megvalósítása előtt. *Schneider Márta*, a kulturális minisztérium helyettes államtitkára kérdésünkre elmondta: az oktatási és a gazdasági tárca, valamint a NKÖM egyetért abban, hogy egy komplex intézményt, de nem klasszikus közgyűjteményt kell létrehozni az Erzsébet téren. Az épületből a kortárs formatervezés kiállítóhelye, szakmai centrum, információs bázis és a jövő iparművészeinek gyakorlóterepe válhatna. A tervet abban a közös kormány-előterjesztésben fogják megfogalmazni, amelyet a három tárca e hónapban készül a kabinet elé terjeszteni. Schneider Márta ugyanakkor jelezte: a szakmai programon már hosszabb ideje dolgozik a Magyar Formatervezési Tanács és *Pohárnok Mihály* alkotóművész.

Ha megszületnek a szükséges előterjesztések, és rendeződik a pályaudvar tulajdonjoga, ki lehet írni az építészeti tervpályázatot. A jelenlegi elképzelések szerint a majdani intézményt egy e célra létrehozott közhasznú társaság működtetné. Az Erzsébet téri gödör sorsának függvényében akár az is elképzelhető, hogy a két – egyelőre csak gépészetileg összeláncolt – helyszín együttműködve szolgálná a modern kultúrát. Határidőkről viszont egyelőre nincsen szó.

A város központjában, három metróvonal találkozásánál lévő épületre a buszok elköltözése után az idegenforgalmi szakma is szemet vetett. *Réthly Ákos* turisztikai menedzser Budapest Szíve projektje egy többfunkciós idegenforgalmi központ létrehozását célozza: információs bázissal, jegyirodákkal, a hajdani csomagteraszon kávézóval, lejjebb mosdókkal és csomagmegőrzővel. Bár a szakmabeliek ideális megoldásnak tartják a buszpályaudvar ilyen hasznosítását, a terv nem kapott kormányzati támogatást.

N. KÓSA JUDIT

Majális C

MUNKATÁRS

A csepeli napok rész
tíz órakor kezdődik a
Országos Gyermek N
A Szent Imre téri szab
harmincöt gyereknéptá
Tizenegytől a Hupikék
tes játszik, utána pedig
akrobatikus táncshow
Farsang Árpád Zeneis
vószenekarának növ
színpadra fél egytől. A
kettőtől koncertezik.

A csepeli kisebbségi
fél háromtól adnak műs
címmel. Fellépésük után
télkedőkre várják a pu
latin bulit rendez a Dol
Ezután Andrejszki Tam
jára, valamint Sipos F. Ta
számíthatnak az érdekl
indul a Nosztalgia Disz
pokat a Groovehouse eg
búcsúztatja.

KÖZVETLEN GYÁRI
EXTRA MÉRET
Budapest VII. Thök
tel.: 352-1
Budapest XII., Gre
(Kékgolyó u. sarok),
Bp. XV., Rákos
(Szerencs u. sarok),
Május 1-től: Budapest X
tel.: 355-3
Nyitvatartás: hétfőtől-pén
szombaton 9–1

GOODE
LANG • CAME
REITER • BA
YUNDI L

BUDAPESTI FESZTI

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

s Hollósi Frigyes

csit sárgább, kicsit csak a filmbéli medinesztő projektet, úgy gatóságát is bajos lett lítani – magyarázza zért megtoldották az gy-két párbeszéddel, ezeket a sztorikat. iába könyörög: „Ne n tovább, Virág elvtárs, engedjen engem vissza a gátra!" Rajta kívül mindenki tudja: a java még hátravan. Kitartó munkával – beszédórákkal, hipnózissal és „idegológiai" továbbképzéssel – a gátőr fejébe verik vallomását. Hogy végül az önkéntes tanúzásra is rábeszélik őt az elvtársak, azt telefonon konstatálja a nagy, bölcs vezér. Az előadásban váratlanul a filmbéli Pelikán, *Kállai Ferenc* hangján szólal meg Bástya elvtárs.

Karinthy Márton – aki szerint Kállai és a filmvásznon Virágot játszó *Őze Lajos* alakítása megismételhetetlen – tíz éve szeretné már színpadra állítani A tanút. Főszereplőként sosem akart mást, mint a Hollósi Frigyes–Szacsvay László párost.

A film rendezője, *Bacsó Péter* elégedett a szereposztással, és bár eleinte szkeptikusan fogadta a dalbetétekkel tűzdelt színpadi változatot, a főpróbahétre megnyugodott. Ez talán annak is köszönhető, hogy rendszeresen bejárt a Karinthyba, és a próbák után beszélgetett a színészekkel. Örül annak, hogy Szacsvaynak – aki az előadásban a filmbélinél jóval vidámabb Virágot ad – sikerült eljátszania egy jellegzetesen erőltetett, gyomorbajos derűt. Ez már önmagában mulatságos. Azt meséli a filmrendező: Hollósi állítólag nem látta a filmjét, de azt mondja: ez tulajdonképpen szerencse. Így nem Kállai árnyékában dolgozott.

Azt is elárulta Bacsó, eredetileg őt kérte fel Karinthy, hogy készítse el a színpadi változatot, de ezt nem vállalta. Ahogy mondja: filmje szerencsés csillagzat alatt született, és el is ért vele mindent, amit lehetett. De most már elege van belőle. Új filmeket akar csinálni.

VALACZKAY GABRIELLA

MŰ ELŐADÁS sze-
Frigyes (Pelikán Jó-
y László (Virág Ár-
Dengyel Iván (Gulyás
nár Piroska (Gogolák
dám Tamás
társ), Létay Dóra
s Konrád (fegyőr),
gy (pap).

apítvány

sek mellett egy galéria az időszakos kiállításoszek és feltörekvő tehetgyaránt láthatók. Jelenéria Vanília-fotóival tanség.

l a mozi, hogy komforezárását azonban igyekakra tenni a kuratórium, nt is alacsony a látogaelmondta: tavaly jó évet öbb mint harmincezer rko-Gejzírnek, a legnazan Özpetek alkotása, a rek és Manuel Gomez Lábad között aratta.

bízik abban, hogy a Ma- Alapítvány art mozik- normatív támogatási gítségével megszűnnek k, addig is azonban új ósításán dolgoznak. A pokkal egy időben mugy vihart kavart Kínzó , s hamarosan látható Dardenne-től A fiú és a yórás japán film, az rgyalnak Özpetek legk forgalmazásáról is. A ítvány jelenleg egy új dítására készül, amely sen, a volt Apolló mozipuit.

BERTA ANIKÓ

FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

A tolvajnő zenés csábítása

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

A Moll Flanders ma és holnap látható a Millenárison

A Moll Flanders, a szépséges tolvajnő című zenés darabot rendezte meg a színész-énekes *Kováts Kriszta* a Millenáris Padlásán (II., Fény utca 20–22.). Daniel Defoe regényéből Claire Luckham írt színdarabot; ebben Arne-, Purcell-, Händel-szerzemények, valamint népdalok és kocsmai nóták hangzanak el. A „zenés színpadi csábítás" alcímű produkció negyvennyolc szerepét a rendezőnő hat színészre osztotta. A tolvajnőt *Majsai-Nyilas Tünde* játssza, a többit *Réti Iringó, Sándor Dávid, Lázár Balázs, Járai Máté és Varga Szilvia* váltva Kováts Krisztával. A Moll Flanderst ma és holnap este nyolc órakor, ezután pedig június 1. és 3. között adják a Millenárison.

D. V. G.

Új művészeti központ

Várhatóan őszre elkészül a második kerület új művészeti központja a Templom utcában, amelyben többek között színházterem, könyvtár, étterem és játszóterek várják a látogatókat. *Porkoláb Mátyás*, Pesthidegkútért felelős alpolgármester elmondta: készülnek a tervek az épület hasznosítására, és az üzemeltetésre is lesz elegendő pénz.

Ha véget ér az építkezés, a jelenleg elég elhanyagolt épületben működő Petőfi Művelődési Központ átköltözhet oda. Az új neve valószínűleg Klebelsberg Kunó lesz. Így természetesen a már futó programok is átkerülnek a Templom utcába. A központban például egy háromszáz személyes színház- és konferenciatermet építenek, amely bálteremmé is átalakítható. Tárgyalnak arról, hogy a Szabó Ervin Könyvtár egy tíz-tizenkétezer kötetes fiókkönyvtárat nyitna itt. Az udvaron játszóterek várják a kicsiket, a felnőtteket pedig kávézó és étterem. Ez utóbbiban az idősek, kismamák kedvezményes étkeztetése is megoldható.

A Petőfi stábja szintén átköltözhet, az új intézmény vezetőjét pedig egy hamarosan kiírandó pályázat útján választják ki. A Petőfi épületének hasznosítására még nincs konkrét elképzelés.

Az alpolgármester úgy véli, lesz pénz az üzemeltetésre, bár a fenntartás, mint minden hasonló esetben, nem lesz könnyű. Mindenesetre az önkormányzatnak érdeke, hogy támogassa az új művészeti központot. Az építkezés a tervek szerint egy-másfél hónapos csúszással őszre fejeződik be, így a központ már az év végén működhet.

S. M.

A Nyugat Bangkokja vagyunk?

Hat évvel a rendszerváltozás után a magyar főváros két olyan címet szerzett magának, amelytől egy marxista hátán végigfutna a hideg: „A pornófilmek Hollywoodja" és „A Nyugat Bangkokja" – írja tudósításában az AP hírügynökség.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Budapest vonzereje alighanem a viszonylag olcsó és jól képzett filmes szakembereknek, a mutatós, könnyen megnyerhető lányoknak és a jobbnál jobb helyszíneknek köszönhető, amelyek Nyugaton sokkal többe kerülnének. „Ez az ország a pornóvilág központja" – nyilatkozta *Gianfranco Romagnolli* filmproducer, a műfaj legismertebb olasz terjesztője a *Budapest Week* című angol nyelvű lapban.

Peep-show-k, masszázsszalonok, live sex show-k árasztották el az országot. Évente több mint száz pornófilmet forgatnak itt. A szexturizmus és a prostitúció a budapesti couleur locale és gazdasági élet elmaradhatatlan velejárója lett. *Cicciolina* visszavonult már, de örökét átvették mások. A huszonhárom éves *Anita Rinaldi (Skultéty Andrea)* az egyik legismertebb közülük Európában, a cannes-i pornófilmfesztiválon alternatív Oscarra is jelölték. Annak idején az Expressz újság partnerkereső rovatának hirdetésére válaszolt, s azóta tizenöt filmet forgatott. „Bármikor találunk itt vagy ötven lányt, aki hajlandó pornófilmben szerepelni" – mondja *Christophe Clark* francia pornófilmrendező és -színész, aki szerint ezért Budapest továbbra is Európa pornófővárosa marad. Tavaly augusztusban olyan filmet forgattak, amelyben egy villamoson tizennyolc férfi szeretkezett egy lánnyal. *Szirmai Tibor*, a BKV illetékese erre annyit mondott, hogy bárki bérelhet villamost, vezetővel, óránként húszezerért – idézi fel a lapunkban is megírt esetet az amerikai hírügynökség.

A katolikus egyház, a szocialista miniszterelnök és a liberális budapesti főpolgármester egyaránt szeretné, ha korlátoznák a prostitúciót és a pornókereskedelmet, de nincs kilátás ilyen törvények meghozatalára.

A VIII. kerületben iskolák, templomok közelében sorban állnak a prostituáltak az utcán. A rendőrség tízezerre becsüli számukat országosan, sokan közülük más kelet-európai országokból érkeztek, s egyharmaduk a fővárosban dolgozik. Havonta legkevesebb háromszázezer forintot keresnek. A felháborodott szülők pedig takaríthatják utánuk a homokozókat az eldobott óvszerektől, mielőtt gyermekeiket a játszótérre engednék.

Jobbnál jobb helyszínek SZANDELSZKY BÉLA FELVÉTELE

A hely szelleme végképp elillant

Praktikus dobozépítészet, fáradt, rutinos megoldások a megszépült homlokfal mögött

Habent sua fata libelli – minden könyvnek megvan a maga sorsa. A házakról nem született hasonló mondás. Pedig azoknak sem csupán történetük van, hanem sorsuk is. *E. M. Forster* Howards End című regénye (magyarul Szellem a házban címmel jelent meg) sem pusztán egy épülettel megesett történetek sorozata. A kiváló regény más és más rétegei mellett arról is szól, hogy miként állnak kölcsönhatásban egy épület elköltöző-visszatérő, cserélődő lakói és a ház szellemisége. Bár Forster le sem írta az építészet szót, és az épület külsejéről sem nyújt pontos leírást, a Howards End nevű angol udvarház az architektúra legmélyebb tartalmaival rendelkezett. Ha ember lett volna, talán karizmatikusnak nevezhetnénk, olyasfélének, aki vonzza, és döntéseiben, választásaiban befolyásolja az embert. A ház efféle különös minősége természetesen nem a falakból, födémekből, kötőanyagokból árad, ezt a minőséget mi érezzük belé. A tervező feladata sem más, mint hogy csodát tegyen; keltsen illúziót, ébresszen föl érzéseket. Lássa előre és határozza meg azt a viszonyt, amely a ház és majdani használói között néha megszületni képes.

A Howards End érzelmi és spirituális tartalmakban gazdag épület volt. Képes volt eszmévé, máskor életcéllá változni, fátumszerűen befolyásolni a házzal kapcsolatba kerülők életét. A múltat összekötni a jelennel, előrevetíteni a ház történetével összegabalyodó emberi sorsszálak jövőjét. Különös, ritka ház, melyet talán könnyebb volt apró, fekete betűkkel írógéppapírra vetni, mint a valóságban megtervezni.

Pedig minden háznak megvan a maga sorsa. Némelyiken ez olyan erővel süt át, hogy a későbbi átalakítások során sem lehet a lényeges meghatározottságoktól eltekinteni. Az új tulajdonosnak nincs is más feladata, mint hogy megértse ezt. Beavatkozáskor pedig ne kényszerítsen olyan életet a házra, amely annak elhelyezkedésétől, történetiségétől, korábbi életétől, funkcióitól, alaprajzi vagy architekturális sajátosságaitól idegen.

A Deák Ferenc, Türr István és Apáczay Csere János utcák határolta tömb helye valaha a város legdrágább telkei közé tartozott. Amíg nem állt a Lánchíd és a Vigadó elődje a Polláck Mihály tervezte Redoute-tal, addig a szomszéd házzal szemközt állt a pesti hajóhíd. A külföldről, vidékről érkezők itt léptek partra, s első útjuk rendszerint az említett telken álló, az 1790-es években épült ház földszintjére, a legendás Kemnitzer vagy Márványos Kávéházba vezetett. Egy angol utazó korabeli leírása szerint „a púderes kabátos fodrász és a vén kofa éppúgy eljön ide kávézni, mint a báró vagy a gróf likőrözni...". De állítólag innen indult a hazai kávéházi kultúra is. Kármán József itt szerkesztette az Urániát és nagy társaságot vonzott maga köré. Az 1838-as nagy pesti árvíz azonban óriási károkat okozott a híressé vált kávéházban. Egy évvel később, Viktória királynő koronázására emlékezve, Angol Királynő szálloda néven nyitott ki ismét. A következő tíz évre, amíg a Lánchíd meg nem nyílt, ez lett a legfontosabb szálló Pesten.

A forradalom idején Hentzi ágyúi súlyos károkat okoztak benne, s később Hild József tervei alapján építették újjá. A megújult szálló aztán a hazai politikai és kulturális élet fellegvára lett. Tizenöt éven át itt élt Deák Ferenc, aki a szállóban fogadta a kiegyezésről tárgyaló bécsi kormányt. A pestiek megszokott látványossága lett a szinte itt élő Deák meglesése. A patinás hotelben megfordult a brazil császár, Ferenc József, a szerb királyi család és a perzsa sah. Rudolf főherceg pedig 1883-ban a földszinti vendéglő asztalainál adott vacsorát a magyar írótársadalom színe-virágának. Ha itthon járt, e házban szállt meg Liszt Ferenc, itt ült elsőként tárgyalóasztalhoz Görgey és Kossuth.

Vendéglátó és kulturális funkcióját az első világháború idején veszítette el a „kiegyezés szülőháza". 1940-ig, amíg le nem bontották a háromemeletes palotát, egy új intézmény, a Pénzintézeti Központ foglalta el. A háború után az Állami Mélyépítési Tervező Intézet, majd az Uvaterv székháza lett, amelynek hétemeletes tömbjét a kiváló modernista építész, Nyíri István tervezte. (Nyíri neve a közelmúltban a Nemzeti Színház, pontosabban az általa tervezett Erzsébet téri buszpályaudvar elbontása, avagy megőrzése kapcsán vetődött fel.)

Ma már szinte eldugva, a Mariott Hotel lesajnáló közömbösséggel elforduló tömbje mögött húzódik meg a Vigadó tér 1-es számú ház, a Kereskedelmi és Hitelbank székháza. Nemrégiben felújították. A nagyszabású renováció azonban, úgy tűnik, nem a ház, a hely, a genius loci megőrzésével történt, hanem épp ellenkezőleg. A hely szelleme végképp elillant. A *Gerencsér László* vezető tervező és *Herrer-y M. Caesar* belsőépítész tervei nyomán megújuló épület külseje nem sokban tér el a Nyíri-féle, 1952-ben kialakult formától. A tervezők szükségesnek tartották, hogy az akkori eredeti állapot őrződjék meg. Ennél sokkal több pozitívum azonban nemigen mondható el az átépítési tervek koncepciójáról.

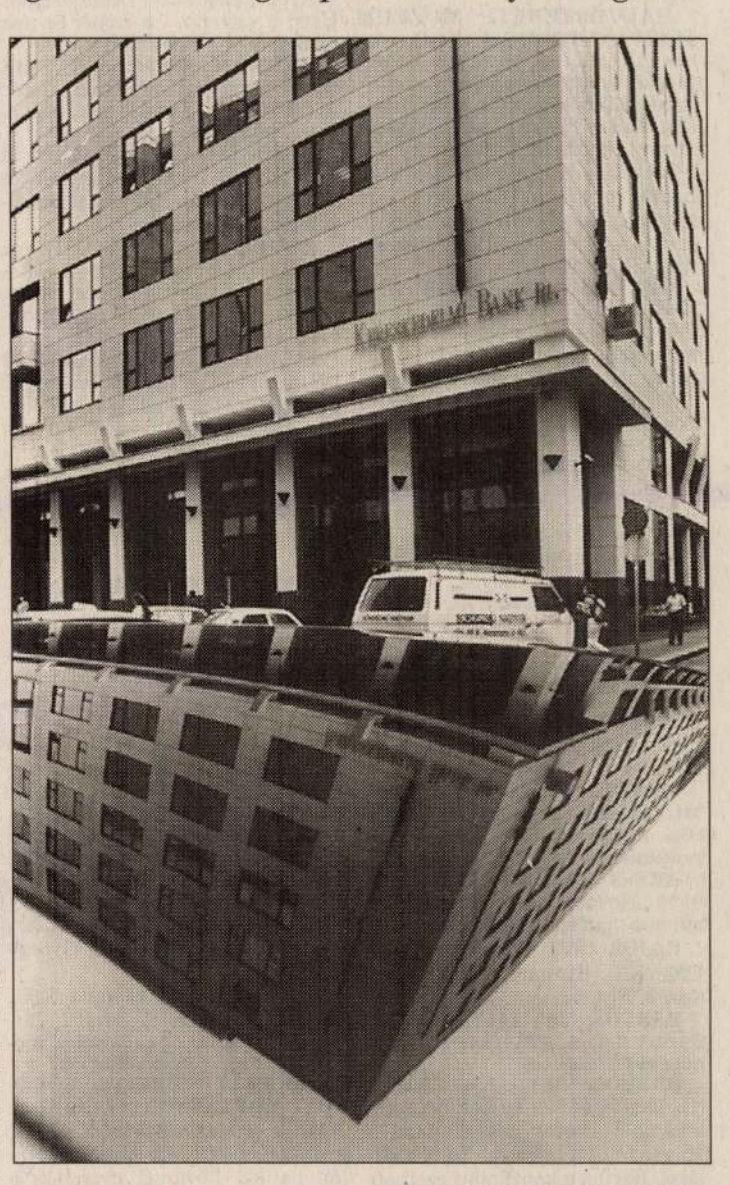

SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Kulturáltan, nem tolakodóan, ám minden építészeti mondanivaló nélkül illesztették össze az új, banki funkciót s a korábbi épületkülsőt. Nyíri homlokzatán egyaránt él a modernista tisztaság és a legkisebb kompromisszum elve szerint kierőltetett szocreál díszerkély motívuma. Most, talán a modern és klasszicista elemek – kizárólag az olasz fasiszta építészetben föllelhető – együttélése miatt mediterrán hangulatot áraszt a ház. Jó minőségű építészetet ígér, ami persze csak illúzió. A banki funkció, a mai építészeknek megfogalmazott program nem is várt el ilyesfajta fölöslegességet. A megszépült régi homlokfal mögött praktikus dobozépítészet valósult meg. A tér fogalma itt a gipszkarton síkok által elhatárolt légköbméterekkel azonos. A közterekben, ahol építészetileg erősíthető lett volna az épület mai változata, csupán behízelgő vagy érdektelenül jólfésült megoldásokra futotta a tervezőknek. Herrer-y M. Caesar minden emeleten megtalálható recepciós pultjainak kivitele perfekcionista tervezői elvárásról árulkodik. Eredetiség, újszerűség tekintetében viszont nem érdemelnek említést. Egy futószalagszerűen működő műhely fáradt, rutinos megoldásai.

Kétségkívül jó értelemben vett alázat fedezhető fel abban, hogy ott, ahol mai építészeinknek semmi nem jutott eszükbe, életben hagyták a legutóbbi, Nyíri-féle épület erényeit. Korunk mélyen züllött építészeti közállapotában nem lehetünk eléggé hálásak ezért.

Bojár Iván András

Vendégváró Budapest a Várban

Szállodák, gyógyfürdők, vendéglők és kávéházak a városegyesítéstől 1930-ig

Volt nekem egy kedves tanárom, született ir létére a magyar nyelv és magyar lélek nagy ismerője. Ő, ha az angolórán azt hallotta tőlünk, hogy „the world famous Hungarian...", azaz a „világhírű magyar ez vagy az", mutatóujját a magasba emelve figyelmeztetett: csak két dolog van, ami magyar és világhírű – Gábor Zsazsa és Lugosi Béla.

Mindez akkor jutott eszembe, amikor a várbeli Magyar Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Múzeum új kiállításán nézelődve megakadt a szemem az 1920-as évekből származó, Budapestet népszerűsítő prospektusokon. A magyar nyelvű változat „Budapest, a gyógyfürdők városa" címét már akkor úgy fordították le angolra és németre, hogy „Budapest, a Duna királynője", ami nemcsak a – szerencsére – mindmáig élő nemzeti büszkeségről, hanem az idegenforgalom felvirágoztatásán munkálkodók egészséges optimizmusáról is tanúskodik.

Megjegyzem, Budapestnek valóban volt fél évszázada, amikor hihetetlen iramú fejlődésével, egyre-másra épülő középületeivel és polgárházaival, fejlett közlekedésével, vonzó vendéglátásával nyugodtan aspirálhatott a Duna – egyik – királynőjének címére. Ezt a bő fél évszázadot, a városegyesítés (1873) és 1930 közötti időszakot tekinti át a vendéglátó-ipari múzeum és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új bemutatója, mely a szervezők reményei szerint nemcsak tartós időszaki, hanem állandó kiállítás is lehet.

UTAZÁSI CZIKKEK RAKTÁRA.
Bőr, Mollárdzsor 12.
Budapest, Kerepesi-utca 10.
Divatcikkraktárok.
Budapest, Kerepesi Bazár, Vérmezei, játék- s kocsárnik
Lemberg, Theaterstrasse.
Carlsbad, Mühlbadzasse.
Készpénz és vásárlásnál.
Angol plaidek. Plaid rojtok.
Bőr-gyógytárak
Kerepes-utcában 6.
Készítünk és tárolunk is
Készítünk is
Készítünk is
Készítün

HANGVERSENYEK

BUDAI KAPUCINUS TEMPLOM (I., Fő u. 32.) 29-én 20 órától Dobozi Borbála csemballóestje. Műsoron Bach: Francia szvitek, BWV. 812–817.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM MÁRVÁNYTERME (I., Kapisztrán tér 2–4.) 30-án 19.30-tól Affetti Musicali. Művészeti vezető: Malina János. Közreműködik: Németh Judit, Kállay Gábor (ének), Kertész István, Petőfi Erika (hegedű), Vályi Csilla (gordonka), Borsódy László (trombita), Klembala Géza (orgona, csemballó) és a Musica Profana Gambaegyüttes. Műsoron Pachelbel művei.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 29-én 19 órától Fejérvári János brácsaestje. Közreműködik: Acsay Gabriella (zongora), Németh Zsuzsanna (hegedű), Oláh Miklós (cselló). Műsoron Schumann, Britten, Lendvay Kamilló és Mozart művei.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 28-án 19.30-tól Komlós Katalin zenekari fortepiano-estje. Közreműködik: Orfeo Zenekar. Vezényel: Vashegyi György. Műsoron Hook, Boyce, J. Chr. Bach, Mozart művei.

TÁRLATOLGATÓ

ADY EMLÉKMÚZEUM (V., Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

ARANY SAS PATIKAMÚZEUM (I., Tárnok u. 18.) A patika története. Gyógyszerészet a reneszánsz és a barokk korában.

ART–X GALÉRIA (II., Pasaréti út 65.) Kovács Tamás Vilmos festőművész olajfestményei.

BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUM (XII., Stromfeld u. 16.) 100 éves a Vígszínház.

BARTÓK 32 GALÉRIA (XI., Bartók Béla út 32.) Nőnem – Hímnem című kiállítás.

BARTÓK BÉLA-EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÉKÁSMEGYERI KÖZÖSSÉGI HÁZ (III., Csobánka tér 5.) Rozsnyói Éva Halak jegyében című képeinek bemutatása.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) Magyarország és a világ postabélyegei. Cziglényi Ádám grafikusművész bélyeggrafikai kiállítása.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Pátzay Pál állandó kiállítása. Barbara Kowalczyk (Poznan) Derengés című kiállítása. Teremtés és átváltozás – a századforduló budapesti építészete.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM (V., Szabadsajtó út 5.) Nagybányai festészet magángyűjteményekben című kiállítás a Budapest Galéria és a MissionArt Galéria rendezésében.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM – VÁRMÚZEUM (I., Szent György tér 2.) Gótikus szobrok a budai királyi palotából. Buda középkori királyi várpalotája. Régészeti leletek Budapesten. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Az utolsó magyar királykoronázás képei. Középkori ribillió – Kiszely Melinda kiállítása. Gyermekek az épített környezet védelméért.

CONTRA AQUINCUM (V., Március 15. tér) A Pannonia limes védelmére épített Aquincum ellenerődje a Duna ősi átkelőhelye mellett.

CSEPELI VENDÉGLŐ GALÉRIA (XXI., Hollandi út 141.) Kaszás István Viktor festőművész kiállítása.

ERDŐS RENÉE-HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Epress-gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár dioráma. Bodor Zoltán festőművész kiállítása.

ERNST MÚZEUM (VI., Nagymező u. 8.) Az én múzeumom – válogatás a Vass László-gyűjteményből.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

FERENCVÁROSI PINCETÁRLAT (IX., Mester u. 5.) Kaubek Péter képzőművész kiállítása.

FLAMENCO SZÁLLODA MINIGALÉRIÁJA (IX., Tas vezér u. 7.) Bak Péter Róbert festőművész kiállítása.

FORTUNA 11 GALÉRIA (I., Fortuna u. 11.) Képzőművészeti alkotások, a herendi majolika bemutatása.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) Sebők Éva kiállítása. Matériacsoport Személyes tárgyak című kiállítása.

GAÁL IMRE GALÉRIA (XX., Kossuth L. u. 39.) Az érzelmek üzenete című kiállítás.

GALÉRIA 56 (V., Falk Miksa u. 7.) Kenny Scharf kiállítása.

HADTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Tóth Árpád sétány 40.) A kézifegyverek története. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. Magyar Aero Múzeum, Oshawa, Ontario, Kanada. A Magyar Királyi Honvédség, 1922–1945. Katonák, várak, fegyverek (vármakett, XV. század). A hadak története Magyarországon, 896–1686. Buda vára a miénk – emlékkiállítás Budavár 1849. május 21-i visszavételére. Üzen a sztyepp – a kazak és más nomád népek használati tárgyai.

HERMAN OTTÓ GALÉRIA (XIV., Egressy út 69.) Jancsó Tibor és Kovács Z. Katalin festőművészek kiállítása.

HOME GALÉRIA (II., Csévi út 7/B) Almási Gertrud Bugyrok, és Wahorn András Kis amerikai képek című kiállítása.

HOTEL LIGET (VI., Dózsa György út 106.) Erdély krétával és bronzban – Ghyczy György festő, grafikus és Czirfusz György szobrász kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM (IX., Üllői út 33–37.) Művészet és mesterség. Historizmus és eklektika. A porcelánművészet európai klasszikusai – az Európai Porcelánmanufaktúrák Közösségének kiállítása.

JÓKAI EMLÉKMÚZEUM (XII., Költő u. 21.) Jókai Mór-emlékszoba.

JÓZSEF ATTILA-EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREM (VIII., József krt. 70.) Tinka von Hasselbach német festőművész kiállítása.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága. A Mentor könyvesbolt és galéria, 1922–1930.

KELENVÖLGYI ISKOLA GALÉRIA (XI., Kecskeméti József u. 14.) Sersovszky Zsuzsanna festménykiállítása.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Pap János György kiállítása.

KERENGŐ (Jáki-kápolna, XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A galériához tartozó képzőművészek alkotásai.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Fővárosi nyomdák a XVIII–XIX. században. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokk szoborcsarnok. Az ezredéves kiállítás százéves fényképei.

KODÁLY ZOLTÁN EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHÍVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORINTHOSZI TEREM (Műjégpálya, XIV., Olof Palme sétány 5.) Kagyló-, csiga- és korallkiállítás.

KOSSUTH KLUB (VIII., Múzeum u. 7.) Hermann Zoltán Rácsos lapok című kiállítása.

TERÍTÉKEN

Szakítás

A Da Toto olasz étterem a Marvány és az Alkotás utca sarkán olyan mint egy ünnepelt szépasszony. Engedi, hogy csodálhassuk, hogy bódultan szívjuk magunkba parfümjét, de ő ránk sem néz. Nemcsak egyszerűen nem kedvez nekünk, de sebeket oszt, és észre sem veszi fájdalmunkat.

A Da Totot nehéz szeretni. Igazi olasz konyhája csábításának nem lehet ellenállni, de ha az ember kora délután tér be ebédelni, úgy érezheti magát, mintha zavarna. Értetlen tekintetű pincérfiú néz ránk az ajtóban, összetolt asztaloknál az olasz főnök tölti barátaival sajátságos, üvöltő sziesztáját. Isznak, kiabálnak, isznak, kiabálnak. Néha ráüvöltenek a pultoslányra, megszorongatják a pincérlányt (aki egyébként keményen állja a sarat!), röhögve és furcsálkodva szezonális magyar szavakat tanulnak a nyelvtanár-pincérfiútól: égel... égell... jéggel!

Igen, ezek az olaszok tudnak élni. Ez most valahogy kevésbé bájos. Lehet, hogy csak az aránytalanul nagy számú ellenszenves szereplő miatt van így. Hozzánk a kedves és finom pincérlány jön, az, aki olyan keményen állta a sarat. Gyorsan, pontosan, visszafogottan szolgál ki. Később még fontos szerepet játszó olasz szalámis tálat hoz előételnek, valamint mozarellát paradicsommal. Mindkettő kifogástalan, kitűnően illik hozzá a langyos pirítós. Utána clazonét kérünk és spagetti pescatorát. A calzone egyébként finom ropogós-omlós tésztájába belehajtogatott sonka olyan sós, hogy látványosan lerontja a végeredményt. A spagetti pescatorába kagylót, királyrákot, tintahalat kevernek. Igazi, könnyű, nyári csemege. Kerül citromvizes tálka is az asztalra, hogy a kézzel szétnyitott kagylók után belemártogathassuk ujjainkat.

Szeretnivaló luxus ez. Nem értjük, ha telik ilyen figyelmességre, akkor miért papírcetlikkel ragasztják át az étlap árait, és miért ceruzás, nagy ákombákomokkal írják bele, hogy a paradicsomszósz száz (!) forint. Azt sem értjük, hogy miért nem fedik le a tiramisus tálat a jégszekrényben, és hagyják, hogy a leolvadó jég átáztassa a süteményt? De legfőképpen azt nem értjük, hogy az olasz szalámis tál a számlán miért változik át egy háromszáz forinttal drágább étellé, és miért válaszolja olyan rutinosan, zavar nélkül a pincér, hogy majd megkérdezi a kollégáját?

Nehéz szeretni ezt az olasz szépasszonyt. Ráadásul most egy kicsit túllőtt a célon. Megsértődtünk.

Konyha: szeszélyes
Kiszolgálás: csibészes

a Witmann fiúk

rosmajori Szabadtéri Színpad) Dékány Ágoston grafikusművész kiállítása.

LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület) Nemzetközi kortárs művészet.

LUTTÁR GALÉRIA (XIII., Hegedüs Gyula u. 24.) Kornis-, Keserű-, Deim-grafikák.

MAGYAR ÁLLAMI FÖLDTANI INTÉZET TUDOMÁNYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE (XIV., Stefánia út 14.) Ősállatok lábnyomai. A hazai földtan története. Lechner-emlékkiállítás.

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ VÖRÖS SZALONJA (VI., Andrássy út 22.) Abstract Virtualy – Juerg da Vaz acrylfestményei lenvásznon.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓ-IPARI MÚZEUM (I., Fortuna u. 4.) A magyar kereskedelem századunk első felében.

MAGYAR NEMZETI BANK BANKJEGY- ÉS ÉRMEGYŰJTEMÉNYE (V., Szabadság tér 8.) A pénzkibocsátás Magyarországon (a kiállítás csütörtöki napokon 9–14 óráig látogatható).

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA (I., Dísz tér 17.) Középkori és reneszánsz kőtár. Középkori faszobrok és táblaképek. Késő gótikus szárnyas oltárok. Késő reneszánsz és barokk művészet. XIX. századi festészet, szobrászat. XX. századi festészet, szobrászat és éremművészet. Munkácsy Mihály és Paál László művészete. Habsburg nádori kripta. Nagybánya művészete – a Nagybányai Művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából rendezett kiállítás.

MAGYAR NEMZETI MÚZEUM (VIII., Múzeum krt. 14–16.) A koronázási jelvények. „Őseinket felhozád..." A honfoglaló magyarság.

MAI MANÓ FOTÓGALÉRIA (VI., Nagymező u. 20.) Évszakok Budapesten: ősz.

MALOMIPARI MÚZEUM (IX., Soroksári út 24.) A malomipar története.

MARTON GALÉRIA (I., Tigris u. 55.) Marton László szobrászművész kiállítása. A tárlat előzetes telefonbejelentésre látogatható (telefon: 175-0985).

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér) Egyházművészeti gyűjtemény.

MEDICINA ART GALÉRIA (VII., Városligeti fasor 9.) Kass János grafikusművész állandó kiállítása.

MEGA DESIGN STÚDIÓ (VI., Andrássy út 97.) Paizs Péter festőművész kiállítása.

MEZŐGAZDASÁGI MÚZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 16 állandó kiállítás keretében bemutatja a magyar mezőgazdaság történetét az őskortól napjainkig. A növénytermesztés és állattenyésztés történetét bemutató kiállítások mellett erdészeti, vadászati, halászati, valamint természetvédelmi kiállítások várják a látogatókat. 100 éves a Magyar Mezőgazdasági Múzeum. „Fradi volt, Fradi lesz..." – kiállítás a Ferencvárosi Torna Club relikviáiból. Genius '96: Növénynemesítés, fajtakísérletek. Élő agrártörténet – Kunkovács László fotóművész kiállítása. Az állattenyésztés kísérletügyének 100 éve Magyarországon.

MISSIONART & HAAS GALÉRIA (V., Falk Miksa u. 13., fszt. 2.) Nagybánya centenáriuma – válogatás a Művésztelep alkotóinak műveiből.

MOBIL GALÉRIA (I., Úri u. 40.) Haraszty István mobiljai. Pauer Gyula Szépségminták szoborcsoportja.

MOLNÁR C. PÁL MŰTEREMGALÉRIA (XI., Ménesi út 65.) Nyitva: kedd–csütörtök 15–18 óráig, vasárnap 10–13 óráig.

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon. Bartók műhelyében.

MŰVÉSZETBARÁTOK GALÉRIÁJA (VII., István u. 42.) Kreivich Gyula festményeiből rendezett kiállítás.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Templom tér) Klimaj György festményeiből rendezett kiállítás.

NEOGRÁDY ANTAL MŰTERME Látogatható előzetes telefonbejelentés alapján: 274-2923.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Totonákok, a három szív népe – Pataki Zsolt fotókiállítása. Rokon népek és őshazák – A finnugor népek hagyományos kultúrája. Mexikó az utazó fotósok szemével – Hugo Brehme és Rosti Pál kiállítása.

NO. 5 GALÉRIA (V., Apáczai Csere János u. 5.) Állandó kiállítás a galéria művészeinek munkáiból.

ÓBUDAI HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY (III., Fő tér 1.) Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténet kicsiknek és nagyoknak. Békásmegyer múltja.

ÓBUDAI PINCEGALÉRIA (I., Fő tér 1.) Kárpáti Zoltán festményei.

ÓBUDAI TÁRSASKÖR GALÉRIA (III., Kiskorona u. 7.) Heike Klussmann (Berlin) installációja.

ORSZÁGOS MŰEMLÉKVÉDELMI HIVATAL (I., Táncsics M. u. 1.) A magyar műemlékvédelem első évszázada 1846-1949.

ORSZÁGOS MŰSZAKI MÚZEUM ÖNTŐDEI MÚZEUMA (II., Bem J. u. 20.) A magyarországi öntészet 1000 éves története.

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR (Budavári Palota, F épület) A szép levél című kiállítás.

PANDORA GALÉRIA (VIII., Népszínház u. 42–44.) Mulasics László kiállítása.

PARLAMENT GALÉRIA (V., Kossuth L. tér 9.) Kottek Péter festőművész kiállítása.

PATAKY MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (X., Szent László tér 7–14.) Mindörökké rock – rocktörténeti kiállítás.

PESTERZSÉBETI MÚZEUM (XX., Baross u. 53.) Pesterzsébet és Soroksár történeti emlékei.

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM (V., Károlyi u. 16.) Petőfi és kora. A Hetedik (József Attila). A Károlyi-palota története. Magyar író- és költőnők a kezdetektől 1948-ig.

PITYPANG GALÉRIA (II., Pitypang u. 17.) A II. kerület képzőművész tanárainak második kiállítása.

POSTAMÚZEUM (VI., Andrássy út 3.) Postatörténeti állandó kiállítás.

RÁTZ STÚDIÓ-GALÉRIA (VII., Madách I. u. 3.) Gulyás Gyula szobrászművész Ventura di Roma című kiállítása. Kortárs magyar képzőművészek műalkotásainak kiállítása (vasárnap és hétfőn zárva).

RÉKAI GALÉRIA (V., Galamb u. 5.) Balog Anita és Árvay László Kellékek egy gyertyafényes vacsorához című kiállítása.

RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Dusa Gábor '90–'95 című kiállítása.

SCH-GALÉRIA (XII., Böszörményi út 3/D) Kortárs művészek alkotásai (Szász Endre, Deák B. Ferenc, Szegvári Péter, Radnai József, Mág Tamás), régi képek, Morvay Zsuzsa-kerámiák, ajándéktárgyak, képkeretezés.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából.

SZANTHOFFER IMRE MŰTERME (XII., Tamási Áron u. 42.) Olajfestmények, grafikák, szobrok. A műterem előzetes telefonbejelentésre látogatható [185-8297, (06-88) 381-648].

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) Régi képtár. Barokk szoborgyűjtemény. XIX. századi gyűjtemény. XX. századi gyűjtemény. Flamand kiállítás. Régi spanyol festészet. XIX. századi osztrák, német és magyar rajzok.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út–Szabadkai utca sarok) A többtonnás szocializmus.

TÁNCSICS MIHÁLY MŰVELŐDÉSI HÁZ (XXIII., Grassalkovich u. 122.) Csillagné Lőrincz Zsuzsa kiállítása.

TECHNIKATÖRTÉNETI MTV-GYŰJTEMÉNY (IX., Lenhossék u. 35.) A televízió négy évtizede képekben és gépekben.

TELEFÓNIAMÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa Gy. út 3.) 100 éves a magyar olimpiai mozgalom.

TETŐ GALÉRIA (XI., Ecsed u. 13.) Bod László festőművész kiállítása.

THERMÁL GALÉRIA (Margitsziget) Miroljuba Gendova festőművész kiállítása.

ÚJPEST GALÉRIA (IV., Árpád út 66.) Műhely '95 – sokszorosított grafikai kiállítás.

ÚJPESTI GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI HÁZ (IV., István út 17–19.) Petőcz Lajos festő-, grafikusművész, rajztanár kiállítása.

XI. KERÜLETI HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS (Petzval J. u. 42.) A kerület régészeti, építészeti és repüléstörténeti emlékei.

V. A. M. DESIGN GALÉRIA (V., Váci u. 62.) XX. századi nemzetközi design gyűjteményes kollekció kortárs magyar képzőművészek alkotásaival.

VÁR GALÉRIA (I., Táncsics M. u. 17.) XX. századi magyar és külföldi, valamint kortárs festmények, grafikák, szobrok.

VÉGÁLLOMÁS GALÉRIA (II., 56-os villamos végállomása) Csizmadia Zsuzsa kiállítása.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) Moholy-Nagy László emlékére rendezett Nemzetközi művészkönyv kiállítás. Nemcsics Antal festőművész Színország törvényei című kiállítása.

VOLÁN ELEKTRONIKA RT. SZÉKHÁZA (XI., Karolina u. 65.) P. Emődi Etelka keramikus és festőművész kiállítása.

ZÁSZLÓMÚZEUM (VIII., Szigony u. 39.) Földünk országainak címerei, zászlói, jelképei (előzetes bejelentkezés: 113-9883).

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. e. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel [118-3880, (06-20) 347-160].

ZSIDÓ MÚZEUM (VII., Dohány u. 2.) A zsidó vallás kegytárgyai. A második világháború magyar zsidótörténete. Herzl Tivadar „Judenstaatja".

Ámos Imre Munkaszolgálatok között című kiállítása a Stúdió 1900 Galériában (XIII., Balzac u. 30.) július 11-ig látható.

PÓDIUM

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 28-án és 30-án 16 órától Vizsolyi Ákos és Fröhlich Róbert: Mit mond nekem a Biblia? 29-én 16 órától születésnapi buli a Salom klubban.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖNYVESHÁZA KÁVÉHÁZA (VI., Király u. 50.) 29-én 14.30-tól az Apáczai Kiadó által a Millecentenárium tiszteletére megjelentetett A magyarok bejövetele című kiadványának premierje.

JÓZSEFVÁROSI PÓDIUM (VIII., Somogyi Béla u. 13.) 28-án 20 órától Ghelderode: Escuriál. Rendezte: Kováts Kristóf. 29-én 20 órától Gyurkó László: Szerelmem, Elektra – a GNM Színitanoda előadása. Rendező: Ádám Tamás. 30-án 19.30-tól Ionesco: A kopasz énekesnő. Rendező: Rudas Attila.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY SZÉKHÁZA (I., Szentháromság tér 6.) 30-án 20 órától a Budapest Táncegyüttes Cigányzenekarának koncertje.

MERLIN KLUB (V., Gerlóczy u. 4.) 28-án 16 órától Adam Michnik könyvbemutatója. 21 órától Bereményi Géza estje. 29-én 21 órától Lélegzetvisszafojtva – a Színház- és Filmművészeti Főiskola növendékeinek és a Merlin Színház társulatának zenés-táncos revüje. Rendező: Kupcsok Zoltán. 30-án 21 órától a 25. Színház 25. születésnapja.

MERLIN SZÍNHÁZ (V., Gerlóczy u. 4.) 28-án és 29-én 19 órától Claudel: Angyali üdvözlet. 30-án 19 órától Rejtelmek – Sebő Ferenc és Sebestyén Márta estje.

RÁTKAI MÁRTON KLUB (VI., Városligeti fasor 38.) 28-án Szerelmem, színház – beszélgetés színészekkel. Szennyai Mária vendégei: Papadimitriu Athina, Andor Péter, Bíró Krisztina és Scherer Péter. 30-án Sissy és én – Csongrádi Kata zenés történelmi játékának kamaraváltozata.

STÚDIÓ K SZÍNHÁZ ÉS TEAHÁZ (IX., Mátyás u. 9.) 30-án 20 órától Tea-rum: Látta-e már Budapestet éjjel?

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 29-én Nosztalgia táncest, Herfli Davidson-klub.

BENCZÚR KLUB (VI., Benczúr u. 27.) 29-én rockklub: Tripanosoma koncert. 30-án Shadows-, Animals-, Rolling Stones-klub.

BUDAVÁRI LABIRINTUS (I., Úri u. 9.) 30-án dzsesszklub.

FIATAL MŰVÉSZEK KLUBJA (VI., Andrássy út 112.) 29-én Makó és Jeruzsálem acid jazzklub. 30-án Dévényi Ádám Ma-já-li-si dalok.

FONÓ BUDAI ZENEHÁZ (XI., Sztregova u. 3.) 28-án Tükrös klub, 29-én A.T. 30-án Novus Jam.

HARLEY CAFÉ SÖRÖZŐ, ÉTTEREM (VII., Dohány u. 22.) 29-én Török Ádám és a R.A.B.B. 30-án Deák Bill B. B.

MADE INN KLUB (VI., Andrássy út 112.) 29-én Funky-soul night, 30-án City meeting party.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 28-án Ír táncklub. 29-én Guzsalyas táncház. 30-án Muzsikás-klub.

OLD MANS KLUB (VII., Akácfa u. 13.) 28-án Hot Jazz Band, 29-én Yellow Rebel, 30-án Pege Quartett.

PETŐFI CSARNOK (XIV., Zichy M. út 14.) 22-én Sing Singsörkert.

RINCON LATINO – LATIN KOCSMA (VIII., Kiss József u. 12.) Mindennap latin-amerikai ízek, koktélok, zene. Szerdán, pénteken és szombaton 21 órától tánczene.

SZAKSZERVEZETEK FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZA (XI., Fehérvári út 47.) 28-án Muzsikás gyermektáncház, 30-án a NOcoM-Ment együttes klubja: Németh Oszkár és Móricz Mihály.

TÖLGYFA KLUBGALÉRIA (II., Henger u. 2.) 29-én Lakatos Béla és Tüzkő Csaba Quartett jazzklub.

VÍGHAJÓS JOHN BULL PUB (XI., Budaörsi út 7.) 28-án Trio Bossa, 29-én Gerendás Péter és zenekara, 30-án Pénz.

Nyiri László dr

írod
z

Kiss Tibor: Város-
építési gondolatok
kiállítása a Gellért-
szállóban.
Építőmunka
1933. 147. l.

nag rezie volt e
kiállítás megterem-
tésében Bier-
bauer Virgillel
együtt-

Nyiri László dr

nincs ced Szendrői Jenő dr

l.

A Pesti Városháza

1938. 3. 7. 3. l.

4. l.

929 K

VASÁRNA

Nyíri László dr
építész
MMÉ Évk
1934. 232. l.

Centrifugál és turbina-szivattyukat a legnagyobb sz
képességgel mindig raktáron tartunk.

ELVÁLLAL mindennemü bádogos-, szerelő- mun
valamint gázlángok jókarbantartását, épület- és mű
tos munkálatokat és idevágó javitásokat is.

li ajánlatokkal kapcsolatos szóbeli versenytagyalás utján :

bustyaházai m. kir. erdőhivatal kerületéből az 1909. év
a **bruszturai** és **németmokrai** m. kir. erdőgondnok-
bustyaházai és técsői kincstári rakpartokra letutajozandó
mu egyezer köbméteres fenyőtutajfa részleteire.
máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületéből
év folyama alatt a bocskó—lonkai rakpartokra le-
ó mintegy 106.000 m^3 fenyő haszonfának egyezer és
nek ötszáz köbméteres részletekben és pedig:
bogdán—fehértiszai erdőgondnokság 1—54,
vaséri erdőgondnokság 1—35,
feketetiszai erdőgondnokság 1—17. sz. egyezer köb-
észleteire.
mezőháti erdőgondnokság 1—70. számu ötszáz köb-
észleteire.
den egyezer, illetve ötszáz köbméteres részlet külön-külön
tárgyát képezvén, csak azok az irásbeli ajánlatok vétet-
embe, amelyekben külön-külön boritékban csak egy-egy
zottan megnevezett számu — részletre tétetett ajánlat és
a szóbeli árverés megkezdése előtt nyujtatnak be az
bizottsághoz, avagy a bustyaházai erdőhivatal, illetve a
sszigeti erdőigazgatósághoz.
áltási ár gyanánt a bustyaházai fürészbérlettel kapcsolatos
fánál a tiszai szokványárak, a többi fánál a tiszai
árak 30 százalék felemeléssel állapittattak meg.
irásbeli ajánlatokban a kikiáltási árakon felül egész és
%-okban teendő az ajánlat, még pedig számokban és

árverési és szerződési feltételek a m. kir. földmivelésügyi
m erdészeti segédhivatalában a máramarosszigeti erdő-
ágnál. a bustyaházai erdőhivatalnál, valamint a két
alamennyi erdőgondnokságainál és a bocskói faraktár-
ágnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és kivánatra
ődőknek a máramarosszigeti erdőigazgatóság, illetve a
ai erdőhivatal által meg is küldetnek.
árverési és szerződési feltételek ezen felül a következő
illetve községek előljáróságaihoz is megküldettek: Tisza-
regszász, Vásárosnamény, Tokaj, Tiszaluc, Tiszafüred,
Fegyvernek, Poroszló, Törökszentmiklós, Szolnok, Tisza-
Csongrád, Szentes, Hódmezővásárhely, Szeged, Makó,
izsa, Zenta, Óbecse, Törökbecse, Titel és Zimony.
irásbeli ajánlatokhoz használandó ürlapok a máramaros-

Nyiri László

építész

Szül. Galgóc 1904.

Oklevelet nyert 1926.

Néjcgyz műegyetem 15. l.

Teuffl G.

Derékig, jobbra, keretbe
keretet részben rojtos függöny t
füzért tarto gyermekek czimerpai
sorban:

Georg Teuffl Frey
Rath Camerer und Sta

és e felett jobbra: 44.

Rm., mér. a vk. 27.3: 16

Szn. 20
332-900

Nyíri László

Nyíri László dr. okl. építész-mérnök, XI. Bregnó-köz 5. 456-995

Bptávb 1940 szept.

VASÁRN. **6** K.G5. Rogate Prot. Frida	☾ Utolsó negyed 7 óra 41 p.
HÉTFŐ **7** K. B. Gizella P. Napoleon	
KEDD **8** K.Mih.főa. m. Prot. Gizella	
SZERDA **9** K. N. Gergely Prot. Gergely	
CSÜTÖRT. **10** K. Áldozócsüt. P. Áldozócsüt.	
PÉNTEK **11** Kath. Mamert Prot. Mamert	
SZOMBAT **12** Kath. Pongrác Prot. Pongrác	Izr. 27. S. Behar 5. P.

Nyiri és Lauber

1) Bérház a Lép utcában
2) Pénzintézeti Központ székházának terve (I. díj.)
3) Mecseki üdülőszálló Pécs
4) Bérház az Ilona utcában.

Györgyi újmagyar II

91–95. l.

Nyiri József.
építi fel festő világát a geometria alap-
formáiból. Részt vett a Képzőművészek
Haydu-Biharban '72 budapesti kiállitá-
sán. A tárlatot a TIT Természettudományi
Studiójának Bocskai uti kiállító termében
rendezték.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/25 6 old.

NYIRI JÓZSEFNÉ, népi iparmüvész

- ---

Ugy tünik -országosan is jelzi a tevékenykedők arányát a legnépszerübb "müfaj",a Homzés-szövés.Ebben a kategóriában méltán kapta a legmagasabb dijat/Granatalma/, nivódij/,Szepesváry Laszlóné népi iparmüvész ~~/~~ szerencsi szakkörvezető,s a tarsszerző kivitelezők:Korompai Jánosné,Nyiri Józsefné,Ratkó Béláné Zsák Istvánné.
87.old

MURAKÖZI ÁGOTA: Országos népmüvészeti kiállitás
1973. 86.old

- - - -

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1973. VIII. 4.sz.

NYIRI Katalin ipam.

M. Ipamüvészet 1993

28. 36. p. ill

69 *Evans* i. m. 119; *Gilson E.:* La Théologie mystique de S. Bernard. Paris 1934.

70 Liber Sententiarum S. Bernardi. PL CLXXXIV. col. 1149.

71 Sermones in Cantica. PL CLXXXIII. col. 785. A terminológia jelentéséről: *Gilson* i. m. 108.

72 Carmen de laude Clarevallis Richardi monachi de Grandisilva. PL CLXXXV. col. 1565.

73 *„Operosa saxis claustra comitantur arcus, variumque decus oblectans animam, cinctum triumphantibus lymphis."* Vita S. Philiberti Abbatis Gemeticensis. Idézi: *Braunfels 1969*, 280.

74 Kivételes esetekben nem a kerengőhöz csatlakozik a kúthász. Ilyenkor, mint például Bebenhausenben a négyszögű udvar közepére helyezték a kutat. *Schröder, M.:* Architektur der Zisterzienser. In: Die Zisterzienser. Ordensleben zwischen Ideal und Wirklichkeit. Bonn 1980, 321.

75 *Brooke 1974*, 67.

76 Szent Bernát a „Jesu dulcis memoria" című himnuszában:

„Jesu dulcedo cordium
Fons vivus, lumen mentium."

Idézi: *Assunto, R.:* Die Theorie des Schönen im Mittelalter. Köln 1982, 199.

77 A szerkesztés az euklideszi geometria négyzetfelezési módszerét követi. *Hahnloser, H. R.:* Villard de Honnecourt. Kritische Gesamtausgabe des Bauhüttenbuches m. fr. 19093 der Pariser Nationalbibliothek. Wien 1935, 107, Taf. 39 k.

Nyiri László MDK

Jubilárás építészeti kiállitás a Műcsarnokban.
Építőmesterek Lapja. A Munkaadó. 1934. dec. 13.

MDK

dr. Nyiry László

Bp. városépitési problémái. Vállalkozók Lapja. 1933. nov. 16.

MDK

Nyiri László iparm.

Ipm. Isk. személyzete 1936-37-1940-41. Iparm. Isk. Evk. 1880-1941. Bp. 1942. 27-30 l.

MDK

Nyiri László okl. iparművész diszitő festőszakoszt. szakoktatója lett

Iparműv. Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
1936-37, 1940-41. tanévek tört.
1.

Nyéri László

V. c. d. festő

l. Éimisk. 1930

37. l.

MDK

Nyiri László tiszteletdijas szakoktató

Iparmüv. Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.
1936-37, 1940-41. tanévek tört.
7-22 l.

Nyíri László
festő

M.D.K.

A mosonmagyaróvári festők
kiállításán vett részt

Hírek:
Művészet, 1961. december – 41 l.

Nyíri

festő

Takács István és Petrasovszky festőkkel együtt kifestette a mezőkövesdi templom gót kápolnáját.

Irod

Nemzeti Újság

1933. dec. 6.

(A mezőkövesdi templom új freskói.)

Nyiri László, festó

Az Orsz.M.Kir.Iparmüvészeti Iskla tanarai,tanársegédek,/segédtanarok/.-Szakoktató:Nyiri László, Festés, 1939-1944 53.old

-

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatási rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Nyiry László, építész

MDK

Tervével ötszáz pengős díjat nyert.

Döntés az óbudai Árpád-Gimnázium tervpályázatáról.
Pesti Napló. 1937. dec. 10.

Nyiri László MDK

épitész
Bérház

Mücsarnok 1934. dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

Dr. Nyiri László

aláirása is szerepel annak a fényképnek a hátlapján, mely W. Gropius budapesti látogatása alkalmából, 1934.febr.5-én készült.

Bodri Ferenc: Grppius pesti fényképe. - Magyar Épitőművészet, 197o.1.sz. 54. 1.

M.D.K.

dr. Nyiri László, építész

és dr. Szendrői Jenő
közös terve a nég egyenként
1000 p-ös harmadik díjat
egyiket nyerte el a tabáni
gyógszálló pályázatan

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

márc. 10. sz. 9. old.

Н.Д.К.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

sz. old.

Nyiri László dr.

N.U.932.III.12.

N.U.932.III.12 **NEMZET**

— **Modern építészeti kiállitás a Technológiai Intézetben.** Pénteken délben volt a sajtóbemutatója, annak az építőpropaganda kiállitásnak, amelyet a Magyar Mérnök- és Építész Egylet rendezett a József-körut 6. sz. alatt, az Anyagvizsgáló és Technológiai Intézetben. Közismert tény, hogy a gazdasági élet egyik fő hajtóereje az építőtevékenység, amely 30 iparág közreműködésére van utalva. Az elmult évek legtöbb épittetője az állam és a városok voltak, a mai helyzetben azonban erre számitani nem lehet, közmunkákat nem remélhet az épitőipar, annál fontosabb tehát a magánosok épittető tevékenysége. A Magyar Mérnök- és Építész Egyletet a kiállitás megrendezésében az a szándék vezette, hogy a kislakásépitő tevékenységet egyrészt fokozza életben tartsa, másrészt az eddigieknél helyesebb utra terelje. A hatásos építészeti bemutató *Nyiri* László dr., *Bierbauer* Virgil dr., *Kende* Ferenc és *Szabó* Lajos önzetlen fáradozásának érté-

M.D.K.

dr. Nyiry László, építész

az egyik 300 p-ös díjat nyerte el a budai Árpád-gimnázium tervpályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.

dec. 9. sz. 8 old.

Nyiri László

festő

1920–26.

Éimisk 1930. 86 l.

Nyíri László, építész

L. Alpár Ignác

Pusztai L.: A magyar építészeti múzeum 35

Magyar

Építőművészet 1983 83/2

Nyíri Lilla

Terámius

neve szerepel "A magyar képzőművészet Csehszlovákiában" c. cikkben a 7-8.oldalon

Kritika 1973 december

R. Nyiry Lily

Kiállít

N. Ú. 1935. IV. 7

R. Nyíry Lily

Kiállít

M.O. 1935. IV. 7

Nyiri Lili
kerámikus

Gyűjteménye kiállítás - Szépművészeti kiállítások helyiségében - kerámiai anyagával szerepel. —

Reggeli ujság
1935 IV. 7

Nyiry Lili

Szobormüvével nemzet a kiszolci Hét keretében rendezett kiállításon.

N. U. 934. VIII. 9.
függell. 934. VIII. 8.
m. 934. VIII. 7.

ん。んん。ニニ。十。
ま〜ニ。ん〜。ニニ。ん。
ン。ン。んん。ニニ。ん。

ふふふふ　ふふふニ〜ん。
ニふふニ。ニ木　ふふふふふ
ふふふふふふふ　ふふふふ

Nyári Lili

rendvász

Kiállítás Miskolcon – szépen stilizált eozin – rendvoeskával szerepel –

Magyarság

1933 III. 21

R.NYIRI LILI, szobrász

A Diósgyőri Vasgyár Kultúregyesületének Plasztikai csoportját vezette. 1948-ban a gyár emblémáját megmintázta, de természetesen versenyen kívül. 374.old.

R.NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvasgyárban a felszabadulás után 467.old

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

R.NYIRY LILI,szobrász

Miskolcon,mint ismert szobrászmüvész,több kiállitáson
szerepelt,1946 végén átvette a Gyósgyőri Vasgyár Kultú
túregyesülete plasztikai osztályának szervezését és ve
veztését.367.old. 369 -old

R.NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvas-
gyárban a felszabadulás után 367.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

R.NYIRY LILI, szobrász

A diósgyőri Vasgyár Kultúregyesületénk Plasztikai Osztályát vezette 1947-ben. -3.kép- R.Nyiry Lili Ősfejes vázája.-21 cm.-Sárga alapon zöld csorgatott máz. Fekete repr. 373.old.

R.NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvasgyárban a felszabadulás után 367.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

R.NYIRY LILI, szobrász

A Diósgyőri Vasgyár Kulturegyesületének Plasztikai csoportjának vezetője. A kiállitason hianyzott "Táncoló Salome"-ja, elmélyült művészetének finom alkotása, irta a Diósgyőri Munkás IV.évf. 44.száma. 375.old.

R.NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvasgyárban a felszabadulás után 367.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X.1971. Miskolc

R. NYIRY LILI (Kassa)

106. Csipkerózsa, kerámia
107. Jancsi—Juliska, kerámia
108. Salome, kerámia
109. Vágy, kerámia
111. Jézus siratása, kerámia dombormű
112. Ivó, kerámia
113. Anya, kerámia
114. Pihenés, kerámia
115. Nyújtózó, kerámia

Nemzeti Szalon
Felvidéki kiáll.
1940 márc.

R. Nyíry Lili

R. Nyíry Lili: „Térdeplő" (kerámia).

BUDAPEST
Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t.
kiadása, 1926.

MOST JELENT MEG!

1926. 4887. Légrády nyomda és könyvkiadó r.-t., Budapest

R. Nyiry Lili
nobrán

lásd

Szár ev Kassa képrö-
mövészetéből. 1943

A. Schultz 17 Fejér

R. Nyiry Lili
zobrázt

l.

Ruttkassaimüv

Szépmüvèszet

1942. 237 l –

238. l,

mellett Képpel –

42 L 10 15
Nr 62 Ta

R. Nyiry Lili

szobrász

koll. kiáll. Fränkelnél

1935. ápr. -

lásd a katalogust

könyvtáramban

„MŰTEREM"
KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK K. F. T.

7

MAGYAR MŰVÉSZ

VARGA NÁNDOR LAJOS
JANOSA LAJOS

R. Nyiry Lili

Az anya, kerámia,

repr

Nemesvári 240. l.

Das Treppen

Nyiry Lili

zobrázt

l.

u

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 51. l.

R. Nyiry Lili

(dr. Ruttkayné)

keramikus

l.

Veszprém 101. l

arck.

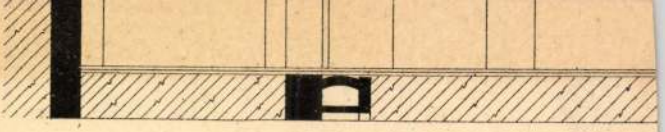

Schnitt *A—B.*

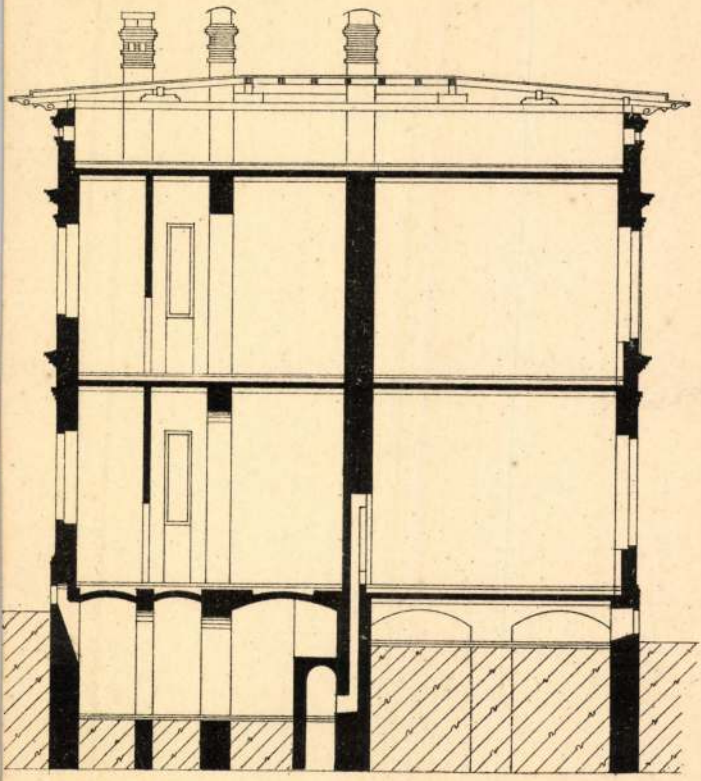

Maßstab für

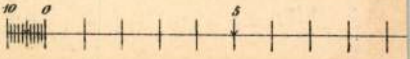

im art. Anst. Wien.

R. Nyíry Lili

1937. IV. 23 – V. 3.
koll. kiáll. a Déri
Múzeumban.

Érek. Déri 1937. 112. l.

6.

8.

R. Nyitry Lili

Keramikus

Cród

3

Mihalik Sándorné

Kassai képzőművészek

kiállítása.

Felvidéki Újság

1942. dec. 12.

27 János aps.	4.	Kar. u. vas. **Görög keleti** December 14 Ősatyák vas.
Hétfő **28** Aprószentek	4.1/2	**Protestáns** Kamilla **Görög kat.** Több ezer vt. **Görög keleti** December 15 Eleutér pk.
Kedd **29** Tamás pk.	6.	**Protestáns** Dávid **Görög kat.** Aprószentek **Görög keleti** December 16 Teofánia
Szerda **30** Dávid	5 1/2 4 1/2 ☾ Utolsó negyed 19 ó. 37 p.	**Protestáns** Zoárd **Görög kat.** Anizia sz. **Görög keleti** December 17 Dániel pr.
Csütörtök **31** Szilveszter	Nap kelte 7 ó. 48 p. — Nyugta 16 ó. 18 p. 53 hét 1942 **DECEMBER** 31 nap	**Protestáns** Szilveszter **Görög kat.** Melánia **Görög keleti** December 18 Sebestyén

JEGYZETEK:

R. Najiri Lili

keramikus Kassa
Imahász utca 6.
fenti Ruttkay György
Férje festő Kassán.
Életrajz beküldésére
felszólítva 1943. jan. 1.

4 kerámiája és 2
terracottája kiállítva
Kassai kiáll. 1942

[redacted]

Cigányasszony c.
rendkívül gyenge
terracottája repr.
a katalogusban.

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8
TELEFONSZÁM: 82—1—22

ELEKES MÁRIA
HAJDU BÉLA

FESTŐMŰVÉSZEK

ÉS

Dr. RUTTKAY GYÖRGY
R. NYIRY LILI

SZOBRÁSZMŰVÉSZEK

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK HELYISÉGEIBEN

NYITVA:

1935 ÁRR. 7-TŐL ÁPR. 17-IG
NAPONTA 9 ÉS 6 ÓRA KÖZÖTT
ÜNNEPNAP DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG

Europa rt., Budapest.

A képek címei:

Elekes Mária művei:

1. A Gond (tempera). 200 P.
2. Sirályok (tempera). 250 P.
3. Délutáni hangulat (tempera). 200 P.
4. Körmenet (tempera). 180 P.
5. Reggel (tempera). 130 P.
6. Felsőolaszorsági falu (tempera). 150 P.
7. Templomrészlet (tempera). 130 P.
8. Angyalvár (tempera). 140 P.
9. Tél a verandáról (tempera). 140 P.
10. Egri táj (tempera). 120 P.
11. Halászok (tempera). 120 P.
12. Vári udvar (tempera). 150 P.
13. Rózsák (pasztell). 100 P.
14. Ciklámen (pasztell). 100 P.
15. Jácint (pasztell). 100 P.
16. Orgona (pasztell). 100 P.
17. Névnapi csokor (pasztell). 100 P.
18. Vihar a Balatonon (pasztell). 100 P.
19. Felhős Balaton (pasztell). 100 P.
20. Falu télen (pasztell). 80 P.
21. Kikötő (tussrajz). 60 P.
22. Olasz falu (tussrajz). 60 P.
23. Tenger mellett (tussrajz). 50 P.

Hajdu Béla művei:

1. Mocsárvirág.
2. Idegen.
3. Tizenhat esztendő.
4. Magas méltóság.
5. Félakt.
6. A legelső szerelem.
7. Nők a fürdőben.
8. Sekszpir-figura.
9. Sebzett párduc.
10. Partravetett.
11. Rekorder.
12. Megfáradottak.
13. Ölelkező vonalak.
14. Egy ember az utcán.
15. Misztérium.
16. Akt vázával.
17. Ájtatosság.
18. Boxoló.
19. Álomerdő.
20. Zsuzsi szolgálni megy.

R. Nyiry Lili

R. Nyiry Lily művei:

1. Szomjuság (halványsárga). 60 P.
2. Görlök (világoszöld). 50 P.
3. Táncosnő (fehér). 50 P.
4. Séta (világoskék). 50 P.
5. Muszlinruhás nő (színezett). 50 P.
6. Éva (világoszöld). 30 P.
7. Tenniszező (sárga). 20 P.
8. Szélben (vörös). 40 P.
9. Bánat (csontszinü). 30 P.
10. Szent György (sötétzöld). 60 P.
11. Kofa (rózsaszin). 50 P.
12. Anya (sötétzöld). 50 P.
13. Mária (szinezett relief). 35 P.
14. Vénus születése (szin. relief), 25 P.

Dr. Ruttkay György művei:

1. Halász (világoskék). 80 P.
2. Pap (barna). 20 P.
3. Szolgalegény (sárga). 35 P.
4. Pacsirtaszó (sötétzöld). 30 P.
5. Ugrató lovas (világoszöld). 60 P.
6. Kaszáló (sötétzöld). 50 P.
7. Tangó (sötétkék). 60 P.
8. Favágó (világoskék). 40 P.
9. Golyózó (rózsaszin). 40 P.
10. Toldi (vörös). 50 P.
11. Dinnyés (sötétzöld). 60 P.
12. Harmonikázó (halványsárga). 50 P.
13. Honfoglalás (szines relief). 30 P.

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA UCCA 8
TELEFONSZÁM: 82—1—22

ELEKES MÁRIA
HAJDU BÉLA

FESTŐMŰVÉSZEK

ÉS

Dr. RUTTKAY GYÖRGY
R. NYIRY LILI

SZOBRÁSZMŰVÉSZEK

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

A SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK HELYISÉGEIBEN

NYITVA:
1935 ÁRR. 7-TŐL ÁPR. 17-IG
NAPONTA 9 ÉS 6 ÓRA KÖZÖTT
ÜNNEPNAP DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG

Europa rt., Budapest.

A képek címei:

Elekes Mária művei:

1. A Gond (tempera). 200 P.
2. Sirályok (tempera). 250 P.
3. Délutáni hangulat (tempera). 200 P.
4. Körmenet (tempera). 180 P.
5. Reggel (tempera). 130 P.
6. Felsőolaszországi falu (tempera). 150 P.
7. Templomrészlet (tempera). 130 P.
8. Angyalvár (tempera). 140 P.
9. Tél a verandáról (tempera). 140 P.
10. Egri táj (tempera). 120 P.
11. Halászok (tempera). 120 P.
12. Vári udvar (tempera). 150 P.
13. Rózsák (pasztell). 100 P.
14. Ciklámen (pasztell). 100 P.
15. Jácint (pasztell). 100 P.
16. Orgona (pasztell). 100 P.
17. Névnapi csokor (pasztell). 100 P.
18. Vihar a Balatonon (pasztell). 100 P.
19. Felhős Balaton (pasztell). 100 P.
20. Falu télen (pasztell). 80 P.
21. Kikötő (tussrajz). 60 P.
22. Olasz falu (tussrajz). 60 P.
23. Tenger mellett (tussrajz). 50 P.

Hajdu Béla művei:

1. Mocsárvirág.
2. Idegen.
3. Tizenhat esztendő.
4. Magas méltóság.
5. Félakt.
6. A legelső szerelem.
7. Nők a fürdőben.
8. Sekszpir-figura.
9. Sebzett párduc.
10. Partravetett.
11. Rekorder.
12. Megfáradottak.
13. Ölelkező vonalak.
14. Egy ember az utcán.
15. Misztérium.
16. Akt vázával.
17. Ájtatosság.
18. Boxoló.
19. Álomerdő.
20. Zsuzsi szolgálni megy.

R. Nyiry Lily művei:

1. Szomjuság (halványsárga). 60 P.
2. Görlök (világoszöld). 50 P.
3. Táncosnő (fehér). 50 P.
4. Séta (világoskék). 50 P.
5. Muszlinruhás nő (szinezett). 50 P.
6. Éva (világoszöld). 30 P.
7. Tenniszező (sárga). 20 P.
8. Szélben (vörös). 40 P.
9. Bánat (csontszinü). 30 P.
10. Szent György (sötétzöld). 60 P.
11. Kofa (rózsaszin). 50 P.
12. Anya (sötétzöld). 50 P.
13. Mária (szinezett relief). 35 P.
14. Vénus születése (szin. relief). 25 P.

Dr. Ruttkay György művei:

1. Halász (világoskék). 80 P.
2. Pap (barna). 20 P.
3. Szolgalegény (sárga). 35 P.
4. Pacsirtaszó (sötétzöld). 30 P.
5. Ugrató lovas (világoszöld). 60 P.
6. Kaszáló (sötétzöld). 50 P.
7. Tangó (sötétkék). 60 P.
8. Favágó (világoskék). 40 P.
9. Golyózó (rózsaszin). 40 P.
10. Toldi (vörös). 50 P.
11. Dinnyés (sötétzöld). 60 P.
12. Harmonikázó (halványsárga). 50 P.
13. Honfoglalás (szines relief). 30 P.

MDK

Nyiry Lili kerámikus

A fővárosi sajtó .. méltatja a felvidéki és párpátaljai művészeket. Felvidéki Ujság, 1943. márc. 3. 4 l.

MDK

R.Nyiry Lili, Kassa

Mátyás és Holubár, kerámia
Kitaszitott, ker.
Ketten, ker.
Kompozició, ker.
Fürdőzők, ker.
Bánat, ker.

Felvidéki és kárpátaljai képzőmüv. kiáll.
N. Szal. 1943, febr. 13 l.

MDK

R.Nyiry Lili, Kassa

Nőrablás, terr.
Cigányasszony, ter.
ifj. Hunyadi, terr.
Szántás, terr.

Felvidéki és kárpátaljai képzőműv. kiáll.
N. Szal. 1943, febr. 13 l.

R. Nyiry Lili, kerámikus

e.a: Felvidéki és kárpátaljai művészek. Ujság, 1943. márc. 6.

MDK

A fővárosi sajtó ... méltatja a felvidéki és kárpát-aljai képzőművészeket. Felvidéki Újság. 1943.márc.3. 4 l.

R. Nyiry Lili

Kerámiáiból és szobraiból kiállítást rendezett Miskolcon férjének, Ruttkay Györgynek képeivel együtt.
Petőfi bronz portré, kosfejes váza,
Dózsa György
Testvérharc
Összesen 14 kisméretű szoborral szerepelt.

Északmagyarország 1949. jan. 4. 2. l.

R. Nyiry Lili

Szégyenkező c. /gipszmobot/
a Műegyetemi Napok 1947.
V. 11-én nyílt tárlatán

H.B.:Mütörténeti adalék görbe tükörben
Északmagyarország 1966. szept. 18. 6.1

MDK

R. Nyiry Lily

Mária

Vénusz születése

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

R. Nyiry Lily

Bánat

Szent György

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

R. Nyiry Lily

Kofa

Anya

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

R. Nyiri Lili, szobrász

Pihenés.

A Vall. és Közokt. Min. vásárlásai. 1938 jul.1.-aug.1.
Kat.2o.l.

MDK

R. Nyiry Lily

Tenniszező

Szélben

Gyüjt.kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935.ápr.

MDK

R. Nyiry Lily

Szomjuság

Görlök

Gyüjt. kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935. ápr.

MDK

R. Nyiry Lily

Táncosnő

Séta

Gyüjt. kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935. ápr.

MDK

R. Nyiry Lily

Muszlinruhás nő

Éva

Gyüjt. kiáll. a Szépmüvészeti Kiállitások helyiségében. 1935. ápr.

MDK

R.Nyiri Lili /Kassa/

"Szép Ketten" c. sómázas kerámiája a Kassán rend. felvidéki képzőművészek kiáll.

Sándor László: Felvidéki képzőművészek seregszemléje Kassán.

Magyar Nemzet 1939.máj.14. 13.o.

MDK

R. Nyiri Lili

szobrász

Szerepelt az 1934 aug. 5-12 közt tartott Miskolci Hét keretében, a Lévay József Közmüvelödési Egyesület 4o éves jubileuma alkalmából rendezett kiállitáson.

Hajdu Béla: Borus idök - napsütések.
Északmagyarország 1964 jan. 26.

MDK

Nyiri Lili, szobr.~~-k~~erám.

Szobrocskáiból női finomság árad felénk.

Anyó.
Ivó.
Salomé-ja kitünően érezteti tehetségét, jellegzetes megfogalmazásával.

Felvidéki kiállitás.
Magyar Kulturszemle. 1940. 4.sz. 98-100.l.

MDK

Nyiry Lili

Mihalik Sándorné:Kassai képzőművészek kiállitása.
Felvidéki Ujság 1942. dec. 12. 4.l.

MDK

Nyiry Lili, kerámikus

" munkái között több erőteljes, férfias akad."

Ijjas Antal: A felvidéki és kárpátalji képzőmű-
Nemzeti Szalon. vészek kiállitása.
Nemzeti Ujság. 1943.febr. 28. 15.1.

R. Nyiry Lili

Kiállít

Nyíregy 1935. IV. 6.

Nyiry Lili

Kiállít

P. H. 1935. IV. 7

R. Ujvári Lili

szerepelt a kassai Kazinczy-Társaság képző-
művészeti kiállításán.

VII 1939 V. 9.

R. Nyiri Lili
festőnő

A kassai karácsonyi képzőművészeti kiállításon a város megvásárolta egy művét.

Új Magyarság 1942. XII. 17.

Nyíri Mária

cikke:
„Vasúti perontetők" Sorpályázata. - Magyar Építőművészet, 1967. 16. évf. 11. sz. 6-8. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. 1./

75. 1.

NYIRI

ÉPITÉSZ.

A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT TERVE SZERINT ÉPÜLT PÉCSETT A MECSEK-SZÁLLÓ, LAUBER-REL KÖZÖSEN TERVEZTE.

DR. VÁMOSSY FERENC: DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPITÉSZET

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1990/1. 48. LAP.

NYIRI.

Királyi várbirtok a 12. században, míg 1389-ben a Perényieké lett. Nevét 1270-ben Nyri-nek irják. 1427-ben 29 lakott portája volt a Perényiek birtokában. 1449-ben Giskra kezén volt mint zálogos jószág. 1565-ben Perényi Gábor birtokában szerepel

Csikvári Abaj 199.l.

4½ portával. 1696-ban 6 jobbágy, 1 házas zsellér lakosa volt. A 18. században a Hangácsy- és Onody-családok birtoka. 1828-ban 772 lakosa van. Vallásilag rk. és ref. Száz év alatt lényeges apadás észlelhető. A füzéri uradalommal együtt a gróf Károlyi család birta 1850 körül.

Kisközség a gönci járásban. Hozzátartozik Kápolna, Koplaló, Senyő. Területe 2900 k. hold. Lakosainak száma 579, akik magyarok és 154 rk., 65 gk., 355 ref. és 5 izr. Foglalkozásuk főleg őstermelés. Lakóházainak száma 118, ref. templom helyben van. Iskolái 1 rk., 1 ref. népiskola és 1 rk., 1 ref. ált. továbbképző. Vasútállomása helyben és Sátoraljaújhely 24 km távolságra. Utolsó postája és távirdája: Füzérkomlós.

PANNONHALMA

NyjR. (Bars.)

Régi r. k. templom.

Gerecse, 1906, 160 l.

Nyergesújfalu, régi templom

Nyiri

MDK

épitész
Bérház tetőkertje I-II.
Bérház

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Nyiri MDK

épitész
Bérház tetőkertje

Mücsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Nyíri

magyar építész

Lauber építésszel közösen tervezte a budapesti Szabadságtéri banképületet.

Bierbauer, Virgil: Modern Architecture in Hungary
Hungarian Quarterly 1941-I.

139.0

Nyiri Nyiri

MDK

építész

A Nyiri- és Lauber féle modern vasbetonvázas irodaház a Szabadság-tér déli oldalán a két világháboru között épült.

297.o.

Borsos Sódor-Zádor:Budapest. Bp. 1959.

Nyíri I.

A földalatti vasút Népstadion állomását
építette.

A tisszalöki vízi erőmű építményét Gergely I.-vel
közösen.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 96.l.

Nyiri M.D.K.

Eredeti , esetleg meg nem valósult tervei kerülnének a muzeumba

Baleg János:Új lakó költözik a "kiscelli kastélyba" az épitészeti muzeum

Magyar Nemzet 1964. február 9. 11.1

Nyiri

Nyolc-emeletes bank-épület tervezője (a Szabadság-téren)

The Hungarian Quarterly, Vol. VII No. 1 1941

(Bierbauer Virgil)

MDK

Nyiri

Bálint Sándor, Lauber, Nyiry: Bérház az Irányi-utcában. Repr.

Györgyiújmagyép, II. 90.1.

Nyiri

"Weichinger Károly pálos temploma, vagy Nyiri és Lauber Mecsek szállója két világháború közötti magyar építészetünk legjobb példái közé tartoznak..."

dr. Vámossy Ferenc: Dél-dunántúli építészet. Széljegyzetek egy kiállítás katalógusán. Magyar Építőművészet 1970.1.sz.48-51.l.

48. l.

MDK

Nyiri és Petrasovszky

A mezőkövesdi templom uj freskói. Nemzeti Ujság 1933. dec. 6. 11.1.

MDK

Nyiri

Bérház az Irányi-utcában, tervezték: Lauber, Nyiri és Bálint Sándor. Repr.

Györgyiujmagyép II. 90.lap

MDK

Nyiri

Lauber és Nyiri: Bérház a Szép-utcában. Repr.
Pénzintézeti Központ Székházának terve I.dij
Repr.
Mecseki Üdülőszálló, Pécs. Repr.
Bérház az Ilóna-utcában. Repr.
Mecseki Üdülőszálló, Pécs. Repr.

Györgyiújmagyép, II. 91, 92, 93, 94, 95.lap.
Képekkel és alaprajzokkal.

MDK

Nyiri - Lauber

háztervek

Tér és Forma, 1935 VIII. 135.

Közl. Ny. – 30

MDK

Nyiry

Travertin homlokzatú bérház Bpesten, a Szép utcában. Tervezték: Lauber és Nyiry. Fényképf.

Tér és Forma, 1937. lo.sz. 288.lap

MDK

Nyiry építész

Kékgolyóutcai bérház.

Architettura, 1935.jul.sz.

MDK

Nyiry épitész

Kertész, 1940. 215, 222.lap

MDK

Nyiry épitész

Épitészet, 1942. 9.lap

MDK

Nyiry

Pénzintézeti Központ székháza. Repr.

Tér és Forma, 1943. 1.sz. (Visszapillantás.)

MDK

Nyiry

Mecsek szálló. Repr.

Tér és Forma, 1943. 1.sz. (Visszapillantás.)

MDK

Nendtvich - Lauber - Nyiry épitészek.

Messek Szálló. Repr.

Tér és Forma. 1943. 1.sz. /visszapillantás./

MDK

Nyiry épitész

Az Architettura 1935.júliusi száma a Tér és Forma nyomán közli Lauber és Nyiry kékgolyó-utcai bérházát.

M.D.K.

Nyiri

Pénzintézeti Központ székháza
társtervező: Lauber

Granasztói Pál: Janáky István
Magyar Építőművészet 1966/3. 52.l.

MDK

Nyiry

Nyiry és Szendrői közös terve kapta a négy III. dij egyikét, a tabáni gyógyszálló pályázaton.

Cikk: Botrány a Tabán...

Magyarország, 1938.márc.5. 5.lap

Nyiri Barna, építén

L: Eltér István

-: Követségi kérek

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

MDK

Nyiri E.

Exp. Bruxelles, 1935. 144.lap

MDK

Nyiri György

Borbély László: A tenger hősei c. könyv 15 ceruzarajz készitője.

Magyar Kulturszemle, 1940. 12.sz. 300.o.

Nyíri György

a Győri II. Ker. gimn.
tanulója

I.

Rajzoktatás

1939. 18. l.

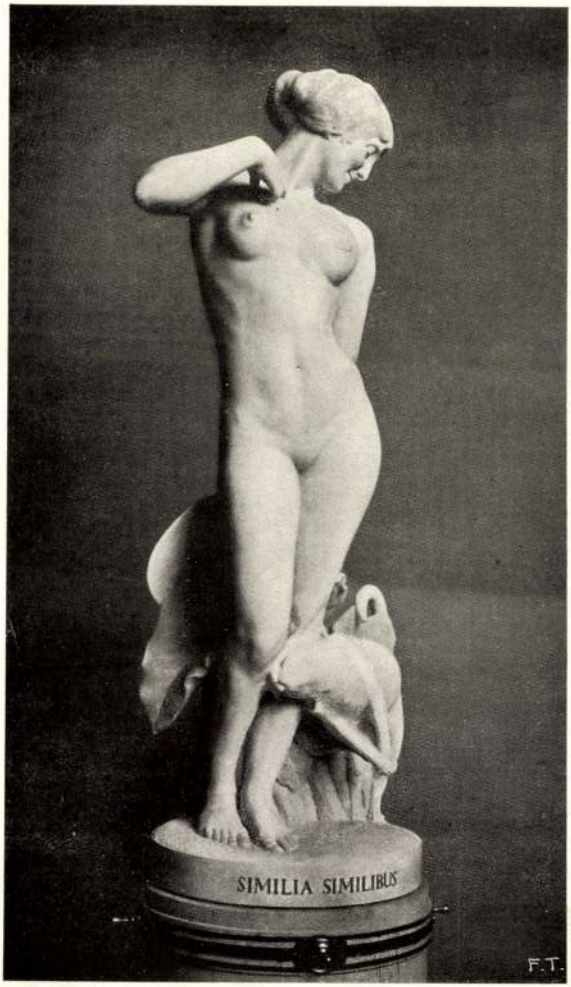

Eugenio Maccagnani. — *Similia similibus.*

M.D.K.

dr. Nyiri László, építész

és dr. Szendrői Jenő
közös terve a 4 db. 1000 p-ös har-
madik díjak egyikét nyerte
el a tabáni gőgszálló pályá-
zatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938, LXIX. évf.

marc. 10. sz. 9. old.

Nyiry László, építész M.D.K.

terve 300 p-ös ju-
talomban részesült a
pécsi rendőrségi palota
pályázatán

Vállalkozók L„pja, Bp. 1937. LVIII. évf.
jan. 28. sz. 9. old.

KIÁLLÍTÁS ZACC A KÁVÉZÓBAN

FÜLÖP ILDIKÓ

Nyíri Zsolt fotókiállítása, amely a Zacc címet viseli, augusztus végéig látható a Kosztolányi téren megtalálható Tranzit Art Cafében.

METRO

Nyíri Zsolt 2006. 07. 26

Az egykori város néhány épületének falkoronája a sí-

kat, lézerszkennert, georadart is alkalmaztak. MTI

Kalandozás Utazási Iroda

1088 Bp., Szentkirályi u. 5.
Tel.: 317-1056, 318-8064
www.kalandozastravel.hu
Engsz.: U-307

NYARALÁSOK LAST MINUTE
GÖRÖGORSZÁG: NEI PORI 10 nap/7éj.
Júl. 11. busz + apt **27.900 Ft/fő**
SPANYOLORSZÁG: COSTA BRAVA 10nap!!!
Júl 8.,15. busz + HTL ***+fp. **61.900 Ft/fő és 69.900 Ft/fő**

Bécs vagy Schönbrunn VIII.6., 20.	4.490 Ft
Tisza-Bodrog hajóút VII.13-17.	25.900 Ft
Ópusztaszer- ebéddel VII.16.	4.590 Ft
Cseh fürdővárosok VII. 29-31.	34.900 Ft
Nagy Erdélyi körút VIII.5-13.	55.900 Ft
Svájci körutazás VIII.16-22.	74.900 Ft
München VIII. 19-21.	34.900 Ft
Debreceni virágkarneváI VIII. 20.	4.500 Ft
Spanyol nagykörút IX. 21-X.2.	145.000 Ft
Körutazás Görögországban X.1-9.	69.900 Ft
Sörfesztivál Münchenben IX. 16.	10.990 Ft-tól

Tolna tours
ablak a világra

KORZIKA
FELEJTHETETLEN NYARALÁS A SZÉPSÉG SZIGETÉN

APARTMAN+ BUSZ+KOMP **AKCIÓ!!!**
Július 9-18. ***56.900 Ft/fő/fő***
Július 10-től szeptember 4-ig
APARTMANOK SZENZÁCIÓS ÁRON
1 hétre már ***24.900 Ft/fő/fő***
Utazás: egyénileg vagy autóbusszal
Autóbusz + komp: ***39.900 Ft/fő/fő***
TENGERPARTI NYARALÁS KIRÁNDULÁSOKKAL
2005. szeptember 3-12. 10 nap
apartmanban ***103.900 Ft/fő/fő***
autóbusszal, programokkal
AKCIÓ!